

**Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II**

**Wydział Teologii
Instytut Nauk Teologicznych**

Ks. mgr lic. Mariusz Maluszczyk

Nr albumu: 154038

**Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca
jako środowisko formacji katolików świeckich.
Studium teologicznopastoralne**

Praca napisana na seminarium
z teologii praktycznej
pod kierunkiem

o. dra hab. Marka Fiałkowskiego OFMConv

Lublin 2024

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	9
Rozdział I. Powstanie i rozwój <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i>	25
1.1. Źródła <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i>	26
1.2. Historia <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i> 2004-2024	41
1.3. Struktura <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i>	60
Rozdział II. Teologiczne podstawy formacji we <i>Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca</i>	87
2.1. Chrystologiczne podstawy formacji świeckich we <i>Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca</i>	88
2.2. Pneumatologiczne podstawy formacji we <i>Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca</i>	111
2.3. Eklezjologiczne podstawy formacji we <i>Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca</i>	131
Rozdział III. Cele formacji świeckich we <i>Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca</i>	147
3.1. Przekazanie członkom <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i> podstaw życia duchowego	149
3.2. Formowanie w członkach <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i> nowego człowieczeństwa	171
3.3. Formowanie członków <i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca</i> na ewangelizatorów	208

Rozdział IV. Metody i środki formacji świeckich	
we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca	245
4.1. Własne metody i środki formacji podstawowej	
<i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>246</i>
4.2. Własne formy, metody i środki formacji uzupełniającej	
<i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>269</i>
4.3. Inne formy, metody i środki formacji stosowane	
<i>we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>293</i>
Rozdział V. Ocena i perspektywy rozwoju Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca,	
jako środowiska formacji katolików świeckich	329
5.1. Ocena źródeł, struktury i możliwości rozwoju	
<i>Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>330</i>
5.2. Ocena podstaw teologicznych formacji świeckich	
<i>we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>339</i>
5.3. Ocena celów formacji świeckich	
<i>we Wspólnocie Przyjaciół Oblubieńca . . . . .</i>	<i>347</i>
5.4. Ocena metod i środków formacji świeckich	
<i>we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca . . . . .</i>	<i>357</i>
Zakończenie	365
Bibliografia	373
Aneks	415

Wykaz skrótów

- AL *Amoris Laetitia*, Posynodalna adhortacja apostolska Franciszka o miłości w rodzinie (19.03.2016).
- ChL *Christifideles laici*, Posynodalna adhortacja apostolska Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie (30.12.1988).
- ChV *Christus vivit*, Adhortacja apostolska Franciszka do młodych i całego Ludu Bożego (25.03.2019).
- CT *Catechesi tradendae*, Posynodalna adhortacja apostolska Jana Pawła II o katechizacji w naszych czasach (16.10.1979).
- DA Sobór Watykański II, Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem* (18.11.1965).
- DCE *Deus Caritas est*, Encyklika Benedykta XVI o miłości chrześcijańskiej (25.12.2005).
- DE Sobór Watykański II, Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* (21.11.1964).
- DI *Dignitas infinita*, Deklaracja Dykasterii Nauki Wiary o godności człowieka (25.03.2024).
- DM Sobór Watykański II, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes Divinitus* (07.12.1965).
- DOK *Dyrektorium o katechizacji* (23 marca 2020).
- EG *Evangelii gaudium*, Adhortacja apostolska Franciszka o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie (24.11.2013).
- EiE *Ecclesia in Europa*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy (28.06.2003).
- EN *Evangelii nuntiandi*, Adhortacja apostolska Pawła VI o ewangelizacji w świecie współczesnym (08.12.1975).
- EV *Evangelium vitae*, Encyklika Jana Pawła II o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego (25.03.1995).

- FC *Familiaris consortio*, Adhortacja apostolska Jana Pawła II o zadaniach rodziny w świecie współczesnym (22.11.1981).
- FT *Fratelli tutti*, Encyklika Franciszka o braterstwie i przyjaźni społecznej (03.10.2020).
- KDK Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (07.12.1965).
- KK Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (29.06.2013).
- KKK Katechizm Kościoła Katolickiego.
- KL Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum concilium* (04.12.1963).
- KO Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o objawieniu Bożym *Dei Verbum* (18.11.1965).
- LF *Lumen fidei*, Encyklika Franciszka światło wiary (29.06.2013).
- LS *Laudato si'*, Encyklika Franciszka w trosce o wspólny dom (24.05.2015).
- MC *Marialis cultus*, Adhortacja apostolska Pawła VI o kulcie maryjnym (02.02.1974).
- MD *Mulieris dignitatem*, List apostolski Jana Pawła II o godności i powołaniu kobiety (15.10.1988).
- NMI *Novo millennio ineunte*, List apostolski Jana Pawła II na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (06.01.2001).
- OCWD Obrzędy Chrześcijańskiego Wtajemniczenia Dorosłych.
- PDV *Pastores dabo vobis*, Posynodalna adhortacja apostolska Jana Pawła II o formacji kapłanów we współczesnym świecie (25.03.1992).
- PSNE Pallotyńska Szkoła Nowej Ewangelizacji.
- RM *Redemptoris missio*, Encyklika Jana Pawła II o stałej aktualności posłania misyjnego (7.12.1990).
- SC *Sacramentum caritatis*, Posynodalna adhortacja apostolska Benedykta XVI o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła (22.02.2007).
- SESA Szkoła Ewangelizacji Św. Andrzeja.
- SNE Szkoła Nowej Ewangelizacji.
- SOW Seminarium Odnowy Wiary.
- SpS *Spe salvi*, Encyklika Benedykta XVI o nadziei chrześcijańskiej (30.11.2007).
- TMA *Tertio millennio adveniente*, List apostolski Jana Pawła II w związku z przygotowaniem Jubileuszu roku 2000 (10.11.1994).

- VD *Verbum Domini*, Posynodalna adhortacja apostolska Benedykta XVI o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła (30.09.2010).
- VS *Veritatis splendor*, Encyklika Jana Paweł II o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła (06.08.1993).
- WPO Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca.

Wstęp

Kościół XXI wieku staje przed wyzwaniami powstałymi w wyniku przemian kulturowych dokonujących się w dynamicznym tempie. Cechuje je radykalizm w odrzuceniu tego, co do tej pory uznawane było za „tradycyjne”. Rozwój tzw. kultury postmodernistycznej¹, której szybka ekspansja jest zauważalna w krajach rozwiniętych, wpłynął na człowieka, do którego posłany jest Kościół z orędziem zbawczym Jezusa Chrystusa².

Człowiek formowany w takiej kulturze odrzuca niemal wszystko to, co do tej pory uznawane było za pewne i uchodziło za niezmiennie ze względu na racjonalność, tradycję i autorytet stojący za przekazem tych prawd. Utraciwszy fundament, na którym do tej pory stał, stabilnie doświadczając bezpieczeństwa, traci punkt odniesienia, swoją tożsamość, a ostatecznie sens swojego istnienia. Odrzucając wewnętrznie prawdę o własnej, niezbywalnej przecież godności i wyjątkowości, jednocześnie walczy o jej uznanie w oczach własnych i otoczenia, traktując siebie jak przedmiot podlegający zasadom marketingu i ekonomii. Wytworzony w ten sposób styl życia wynikający z kondycji psychiczno-duchowej zdaje się być nieustanną gonitwą w wyścigu samorealizacji i rozwoju, aby osiągnąć nieosiągalną doskonałość. Kształtowany jest w ten sposób indywidualizm, perfekcjonizm i związane z nim ciągle doświadczenie niewystarczalności³.

---

1 Kultura postmodernistyczna jest wytworem filozofii postmodernistycznej, której początek datuje się na drugą połowę XX w. Nowoczesność wierząca wyłącznie w moc rozumu i postępu paradoksalnie doprowadziła do kryzysu, którego konsekwencją było zanegowanie roli rozumu w dziedzinie poznawczej. Bezsensownym zatem stało się dążenie do odkrywania obiektywnej prawdy, uniwersalnych wartości czy poszukiwania sensu, a co za tym idzie także uniwersalnych norm etycznych. Naturalną konsekwencją takiej filozofii jest rozpowszechnienie się relatywizmu, a wraz z nim akceptacja wszystkiego, włącznie z tym, co nieracjonalne. Z akceptacją społeczną spotyka się skrajny indywidualizm zabarwiony egoizmem, niczym nieograniczoną samorealizacją, ucieczką w nadmierny emocjonalizm i hedonizm. K. Belch, *Nowa ewangelizacja w kulturze postmodernistycznej*, „Studia Pastoralne” 2011, nr 7, s. 337; zob. S. Kowalczyk, *Postmodernizm*, w: *Encyklopedia „białych plam”*, t. 14, red. A Winiarczyk, Wyd. Polwen, Radom 2004, s. 276-280.

2 K. Belch, *Nowa ewangelizacja*, s. 336.

3 U. Wolska, *Wizja człowieka ponowoczesnego a tomistyczna teoria osoby*, „Rocznik Tomistyczny” 2015, nr 4, s. 193-195.

W świecie, w którym przeważa relatywizm, regułą wszelkiego działania jednostki staje się zasada przyjemności, która nie jest ograniczona żadnymi zasadami moralnymi, szacunkiem wynikającym z godności osoby ludzkiej czy zobowiązaniami (zob. KDK 20). To, co związane z trudem, ascezą czy świadomą rezygnacją z przeżywania przyjemności za cenę większego dobra, staje się absurdem dla człowieka ponowoczesnego. Głębia człowieka nie może być jednak wypełniona samym tylko zaspokajaniem pożądliwości fizycznych, dlatego człowiek, zagłuszając w sobie pragnienie Boga i doświadczenia religijnego, podejmuje działania, które pozwalają na przeżywanie coraz to mocniejszych doznań emocjonalnych⁴. Kondycja psychiczno-duchowa człowieka ponowoczesnego utrudnia lub wręcz uniemożliwia budowanie dojrzałych relacji z drugim człowiekiem⁵.

Współczesny człowiek, znajdujący się w takiej sytuacji psychiczno-duchowej jest wyzwaniem dla Kościoła. Zmiany społeczne z jednej strony zagrażają wartościom chrześcijańskim i w ogóle religii, jednak z drugiej strony stwarzają także szansę na oczyszczenie, rozwój i pogłębienie samoświadomości Kościoła⁶.

Kościół, widząc skomplikowaną sytuację, w jakiej znalazł się człowiek i idąc za wezwaniem papieża XX wieku, odkrywa moc kerygmatu⁷. Pierwsze przepowiadanie potrafi obnażyć iluzję „kultury instant”⁸ przez ukazanie sensu męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Obnażenie tej iluzji jest związane z przyjęciem swojej realnej egzystencji wraz z ograniczeniami,

4 J. Razinger, Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu. Część I. Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*, tłum. W. Szymański, Wyd. „M”, Kraków 2007, s. 44.

5 Por. U. Wolska, *Wizja człowieka*, s. 195-196.

6 K. Bełch, *Nowa ewangelizacja*, s. 340.

7 Kerygmat rozumiany jest w tym miejscu w sensie ścisłym jako pierwsze głoszenie orędzia zbawienia, dokonanego przez Boga w Jezusie, będące centrum i fundamentem Ewangelii. Celem takiego przepowiadania jest wzbudzenie, rozpalenie wiary, nadziei i miłości, które to podprowadzą słuchacza do podjęcia decyzji nawrócenia poprzez przyjęcie odkupieńczej łaski Chrystusa i wejście w zbawczą, głęboką oraz osobową relację z Chrystusem w Duchu Świętym, aby – jak uczy papież Franciszek – radość Ewangelii napęłniła serce i życie tych, którzy spotykają się z Jezusem. Przyjmujący zbawienie od Chrystusa doświadczą wyzwolenia z grzechu, smutku, wewnętrznej pustki i izolacji (EG 1). Zob. A. Paciorek, F. Drączkowski, B. Brzuszek, J. Nagórny, *Kerygmat*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, red. A. Bendarek, Wyd. Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 2000, kol. 1360-1361; T. Jaklewicz, *Kerygmat*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 371-374; J. H. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy dla Nowej Ewangelizacji*, tłum. B. K. Jakubowski, Wyd. Św. Wojciech, Poznań 2013, s. 65.

8 Terminem kultura instant określa się obecną, ponowoczesną rzeczywistość, w którą uwikłany jest człowiek. Jest kulturą związaną m.in. z natychmiastowością i ulotnością oraz wynikającymi z tego płynnością i odrzuceniem. Inne terminy określające kulturę instant to: kultura tymczasowości, prowizoryczności, natychmiastowości, efemeryczna, płynna nowoczesność. Zob. P. Sproncel, *Kultura tymczasowości jako wyzwanie dla duszpasterstwa Kościoła w świetle nauczania papieża Franciszka*, Wyd. Scriptum, Kraków 2022, s. 22-24.

a także odkryciem troskliwego i ofiarnego Boga, który nie rezygnuje z pomocy swojemu stworzeniu. Człowiek, odkrywając swoje życie w perspektywie krzyża, zaczyna doświadczać życia, radości i pełni człowieczeństwa, za którym tęsknił⁹.

Takie odczytanie znaków czasu przez Kościół stwarza fundament, daje mandat i przestrzeń do zainicjowania dzieła nowej ewangelizacji oraz prowadzi do uobecnienia prawdziwego oblicza Kościoła *communio*. Tak objawiający się Kościół jest środowiskiem, w jakim doświadcza się bratniej miłości, której przyczyną jest radykalne przyłgnięcie do Jezusa i Jego miłości. Jest też wspólnotą cechującą się głębokimi relacjami, odpowiedzialnością jej członków za sprawy Kościoła, otwartością i szacunkiem względem innych, zarówno tych będących w Kościele, jak i tych pozostających „poza nim”. W ten sposób Kościół będzie stawał się Kościołem służebnym, wychodzącym, przebaczącym i przyjmującym każdego człowieka ze względu na jego niezbywalną godność (por. EE 28)¹⁰.

Mając to na względzie, z łatwością można zauważyć, iż podział Kościoła na diecezje i parafie jest niewystarczający. Nawet parafia jest wspólnotą zbyt dużą, aby mogła sprostać potrzebom wiernych różniących się przecież wiekiem, temperamentem, oczekiwaniami czy też poziomem wiary. W tym kontekście zmieniającego się, postmodernistycznego świata Kościół odczytał znak czasu związany z pragnieniem ludzi do zrzeszania się w małe grupy, ruchy kościelne, stowarzyszenia i nowe wspólnoty (por. EE 13)¹¹. W samej Polsce *Ogólnopolska Rada Ruchów Katolickich* zarejestrowała w 2022 roku 125 różnych zrzeszeń religijnych mających swoje bardziej lub mniej rozbudowane struktury działalności¹². Należy jednak pamiętać, że nie wszystkie zrzeszenia katolików są ustrukturalizowane i oficjalnie zarejestrowane.

Kościół w Polsce bardzo mocno docenił działalność katolickich zrzeszeń religijnych na II Synodzie Plenarnym Kościoła w Polsce. Nazywanie tego fenomenu w dokumentach synodalnych „przejawem nowego Zesłania Ducha Świętego” i upatrywanie w nim „drogi odnowy całego Kościoła”¹³ zdradza wielką nadzieję pokładaną w kształtowaniu się nowego modelu parafii

9 J. Ratzinger, *Jezus Chrystus dzisiaj*, w: J. Ratzinger, J. Królikowski, *Z Chrystusem w historii. Rozważania chrystologiczne*, Wyd. Księży Sercanów DEHON, Kraków 1999, s. 24-26.

10 S. Dyk, *Nowa ewangelizacja. Konkretnie wezwanie*, Wyd. Przystanek Jezus, Gubin 2015, s. 226.

11 Tamże, s. 227.

12 *Serwis Ruchów Katolickich. Ogólnopolska Rada Ruchów Katolickich*, <https://www.orrk.pl/ruchy-i-stowarzyszenia> [dostęp: 6.12.2022]. Dla zauważenia skali rozwoju wspólnot warto zauważyć, że w 1944 roku zarejestrowano 44 wspólnoty, natomiast 4 lata później już o 23 stowarzyszenia więcej. Zob. M. Ostrowski, *Duchowe i religijne ruchy*, w: *Kościół i religijność Polaków 1945-1999*, red. W. Zdaniewicz, T. Zembruski, Wyd. Pallotinum, Warszawa 2000, s. 144.

13 II Polski Synod Plenarny (1991-1999), *Potrzeba i zagadnienia nowej ewangelizacji na przełomie II i III tysiąclecia chrześcijaństwa*, Wyd. Pallotinum 2001, s. 23.

rozumianego jako miejsce będące „wspólną wspólnotą”¹⁴. Taka wizja parafii daje człowiekowi postmodernistycznemu możliwość wyboru, zaspokaja jego potrzeby społeczne związane z bezpośrednimi relacjami, doświadczeniem bycia ważnym, docenionym, umożliwia odkrycie drugiego człowieka, budowanie więzi, przyjaźni, a także udzielanie i przyjmowanie bezinteresownej pomocy¹⁵.

Jedną z nowych wspólnot, które mogą służyć jako miejsce spotkania osób poszukujących z Jezusem¹⁶, jest założona w 2010 roku ewangelizacyjno-formacyjna *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca* (WPO). Właśnie ona będzie przedmiotem analizy w niniejszej pracy. Jest to wspólnota katolicka mocno zakorzeniona w Kościoły lokalne, w których się rozwija¹⁷. Dzięki silnemu związaniu z parafią, w której członkowie wspólnoty wzrastają i którą ewangelizują, wspólnota szybko rozwija się i obejmuje swoimi działaniami ewangelizacyjno-formacyjnymi coraz więcej osób. Po 11 latach działalności WPO zrzesza ok. 8 tys. członków w 140 *Wspólnotach Miejskowych* tworzących 29 *Regionów* zebranych w 10 *Prowincji*, działając w ten sposób w niemal wszystkich diecezjach w Polsce¹⁸.

Biorąc pod uwagę konieczność podjęcia natychmiastowych i radykalnych kroków mających na celu ewangelizację człowieka XXI w. znajdującego się w trudnej sytuacji psychiczno-duchowej oraz wezwanie Kościoła do zakładania nowych żywych wspólnot, a także widząc dynamiczny rozwój WPO, uzasadnione wydaje się postawienie pytania: na czym polega i w czym się przejawia formacja świeckich członków WPO? Tak postawiony problem implikuje kolejne kwestie szczegółowe: jaka jest historia powstania i rozwoju WPO? Jakie są podstawy teologiczne formacji świeckich tejże wspólnoty? Jakie cele realizuje WPO, formując świeckich? Jakimi metodami i środkami posługuje się owa wspólnota, aby osiągnąć wyznaczone cele? Celem niniejszej rozprawy jest więc ukazanie WPO jako środowiska formacji katolików świeckich.

Dynamiczny rozwój wspólnoty w ciągu ostatnich lat, wciąż powstające nowe podręczniki formacyjne, przygotowany statut „ad experimentum 2020-2025” wskazują, że jest to wspólnota o dużym potencjale ewangelizacyjnym i nadal, biorąc pod uwagę stosunkowo krótki okres

14 Tamże, s. 22.

15 R. Kamiński, *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, Wyd. KUL, Lublin 2007, s. 166.

16 *Oreędzie XIII Zwyczajnego Synodu Biskupów na temat Nowej Ewangelizacji*, nr 3, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WE/synod/13zwyczajne_oredzie.html. [dostęp: 6.12.2022].

17 *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca. Tożsamość*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/tozsamosc> [dostęp: 6.12.2022].

18 *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca. Struktura*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/struktura> [dostęp: 6.12.2022]; zob. M. Maluszczyk, *Eklezjalność wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, „Świdnickie Studia Teologiczne” 2022, nr 19, s. 111.

działalności, pozostaje otwarta na zmiany. Wydaje się więc uzasadnione opracowanie z perspektywy teologiczno-pastoralnej wspomnianej wspólnoty jako miejsca formacji katolików świeckich. Ukazanie jej fundamentów, celów, a także metod i środków pozwoli na sformułowanie wniosków wypływających z jej działalności oraz ostatecznie wskazanie perspektyw i propozycji odnowy WPO. Może to przysłużyć się omawianej wspólnocie w dalszym jej rozwoju i działalności ewangelizacyjno-formacyjnej.

Autor niniejszej dysertacji poznał wspólnotę w 2015 r. i obserwował rozwijające się, formujące oraz przeżywające trudności wspólnoty w diecezji świdnickiej. Podczas studiów stał się członkiem WPO w Lublinie. To doświadczenie pozwala mu niejako od wewnątrz zobaczyć funkcjonowanie oraz formację WPO, zachowując jednocześnie konieczne krytyczne spojrzenie na badaną wspólnotę. Podjęcie tematu formacji członków omawianej wspólnoty spotkało się także z pozytywnym odbiorem osób odpowiedzialnych za jej działalność. Wyrazili oni pragnienie współpracy oraz otwartość na krytykę, którą traktują jako pomoc w udoskonaleniu formacji uczniów-misjonarzy.

Dotychczas powstały tylko nieliczne prace dotyczące tej dynamicznie rozwijającej się wspólnoty. Jedna praca dyplomowa z socjologii, która w jednym paragrafie opisuje Wspólnotę Przyjaciół Oblubieńca, została przygotowana przez Dorotę Magdalenę Lewtak na seminarium dyplomowym ze współczesnych problemów i zagrożeń społeczeństwa polskiego pod kierunkiem dr Sylwii Kowalskiej-Myśliwieckiej¹⁹. Ponadto powstała także empiryczna praca dyplomowa z psychologii, w której respondentami byli liderzy WPO pod kątem dyrektywności, relacji interpersonalnych oraz poziomu narcyzmu. Autorką pracy jest Aleksandra Iwaszko. Praca została przygotowana na seminarium pod kierunkiem o. dra hab. Waldemara Klinkosza OFMConv, prof. UKSW²⁰. Opublikowane zostały również dwa artykuły naukowe: jeden empiryczny, dotyczący sposobu rozumienia powołania do miłości przez małżeństwa formujące się we WPO²¹; drugi teoretyczny wskazujący na eklezjalność WPO²². Żadne z przywołanych opracowań nie dotyczyło całościowego spojrzenia na Wspólnotę Przyjaciół Oblubieńca w perspektywie teologiczno-pastoralnej i w kontekście formacji katolików świeckich.

19 D. M. Lewtak, *Poczucie sensu życia wśród uczestników formacyjnej wspólnoty Przyjaciół Oblubieńca*, Lublin 2017, mps, Archiwum Biblioteki Akademii Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie.

20 A. Iwaszko, *Dyrektywność, relacje interpersonalne oraz poziom narcyzmu liderów wspólnot religijnych*, Lublin 2017, mps, Archiwum Uniwersyteckie KUL.

21 G. Korgul, *Rozumienie powołania do miłości przez małżonków ze „Wspólnoty Przyjaciół Oblubieńca”*, „Teologia i Człowiek” 51 (2020), nr 3, s. 157-177.

22 M. Maluszczyk, *Eklezjalność Wspólnoty Przyjaciół Oblubieńca*, „Świdnickie Studia Teologiczne”, 2022, nr 19, s. 91-105.

Kluczowymi terminami dla podjętej w dysertacji kwestii są: formacja i katolicy świeccy. Łaciński czasownik *formatio* tłumaczy się jako działanie polegające na kształtowaniu konkretnej osoby charakteryzującej się określonymi cechami, a także wyrobienie, tworzenie i wychowanie sumienia²³.

W kontekście biblijnym formacja rozumiana jest jako wieloletni proces, w czasie którego człowiek ma stawać się *bogokształtny* – upodobniany do Boga, na którego wzór i podobieństwo został stworzony (por. Rdz 1,27)²⁴. Wzorem wyznaczającym cel omawianego procesu jest sam Jezus Chrystus będący ideałem człowieka, w którym obraz Boży został zrealizowany i objawił się w sposób doskonały²⁵. Chcąc natomiast zobaczyć dokonujący się proces formacji, można prześledzić starotestamentalny opis, w którym Bóg powołuje i towarzyszy Izraelowi dla pogłębienia relacji ze swoim umiłowanym stworzeniem oraz objawienia prawdy o sobie i godności człowieka²⁶. Dlatego też formacja w ujęciu biblijnym rozumiana jest jako proces duchowo-ludzkiego doskonalenia człowieka przez podążanie drogą Chrystusa²⁷.

Z. Chlewiński ujmuje formację jako: „wywieranie trwałych wpływów przez jedną osobę, grupę, instytucję na osobowość innego człowieka w celu ukształtowania w nim psychicznych struktur poznawczo-oceniających z internalizacją systemu przekonań i systemu wartości oraz wytworzenia wpływających z nich umiejętności działań w określonym kierunku”²⁸. W ten sposób dowartościowane zostają wewnętrzne zasoby osoby formowanej pozwalające na zmianę zewnętrznego zachowania w procesie formacyjnym²⁹. Natomiast Jan Paweł II w adhortacji posynodalnej *Christifideles laici* wskazuje, że formacja chrześcijańska to „stały proces osobistego dojrzewania i upodabniania się do Chrystusa, zgodnie z wolą Ojca, pod kierunkiem Ducha Świętego” (ChL 57). Papież w ten sposób akcentuje w formacji chrześcijańskiej konieczny aspekt łaski. Suma działań zarówno zewnętrznych formatorów, na których wskazuje Z. Chlewiński, jak i działanie podejmowane przez samego formowanego oraz autonomiczne

23 *Formatio*, w: A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski. Wydanie 5*, Wyd. Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2013, s. 267.

24 D. Kielb, *Pojęcie formacji chrześcijańskiej*, w: *Wybrane aspekty formacji chrześcijańskiej*, red. D. Kielb, M. Powęska, Wyd. Bonus Liber, Rzeszów 2022, s. 18; por. T. Paszkowska, *Chrystomorfizacja*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Wyd. „M”, Lublin-Kraków 2002, s. 123-124.

25 J. Wątroba, *Permanentna formacja duchowa kapłanów w świetle soborowych i posoborowych dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (1963-1994)*, Wyd. Tygodnik katolicki „Niedziela”, Częstochowa 1999, s. 62.

26 D. Kielb, *Pojęcie formacji chrześcijańskiej*, s. 18.

27 J. Wątroba, *Permanentna formacja*, s. 62.

28 Z. Chlewiński, *Formacja*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 5, red. L. Bieńkowski, Lublin 1989, kol. 389.

29 Z. Marek, *Formacja (chrześcijańska) pedagogicznym wspomaganem rozwoju osoby*, „Studia z Teorii Wychowania” 31 (2020), nr 2, s. 25-30.

działanie Boga, umożliwiającą ciągłą inicjację chrześcijańską³⁰, zmierzającą do wyznaczonego celu, jakim jest zarówno pełny rozwój osoby ludzkiej, jak i uformowanie dojrzałego, pełnego nadziei świadka Chrystusa, odkrywającego i odpowiadającego na Boże powołanie, gotowego budować w codzienności Mistyczne Ciało Chrystusa, przemieniając w ten sposób świat na bardziej chrześcijański (por. DWCH 11, ChL 58).

W nauczaniu Kościoła podkreśla się, że aby ten cel mógł być osiągnięty, wspomniana formacja musi być wieloaspektowa. Stąd wymienia się wprost lub na sposób opisowy cztery komponenty formacji chrześcijańskiej: ludzki, duchowy, intelektualny i pastoralny (por. DFK 8, DA 28, ChL60). Takie ujęcie formacji jest gwarantem jej integralności, co jest jedną z cech formacji chrześcijańskiej³¹. Kolejnymi cechami obok wspomnianej integralności są: spójność, kościelność i permanentność (por. ChL 61).

Drugim terminem, który należy wyjaśnić ze względu na to, że nie jest jednoznaczny i nasyca trudności, jest pojęcie świecki czy też laik. W potocznym, powierzchownym rozumieniu, terminem tym określana jest osoba żyjąca w świecie, zajmująca się doczesnymi sprawami świata widzialnego, w odróżnieniu od osób duchownych, które w zamyśle są skoncentrowane w swoim działaniu na rzeczywistość boską. Termin świecki bywa także używany jako określenie wrogie, niejako ścierające się w walce z tym, co religijne. Stąd można usłyszeć o świeckim czy zeświecczonym państwie, kulturze, wychowaniu itd. Natomiast termin laik może zostać użyty jako określenie osoby niekompetentnej w jakiejś dziedzinie³².

W niniejszej pracy terminy świecki oraz laik są rozumiane jako rzeczywistość pozytywna i będą stosowane zamiennie. Greckie słowo *laos* w Biblii oznacza tyle co lud, ludność, naród³³. *Laikos* jest więc jednym z ludu, jednym z narodu. Łacińskie słowo *laicus* posiada nieco inne zabarwienie. Oznacza ono tyle co niepoświęcony, świecki, ludowy³⁴. Omawiany termin nie jest pojęciem *stricte* biblijnym. Zastosowany został po raz pierwszy w terminologii kościelnej przez

30 Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 23.

31 D. Kiełb, *Pojęcie formacji chrześcijańskiej*, s. 20-22; por. M. Fiałkowski, *Formacja katolików świeckich*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1, s. 36-39.

32 E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1992, s. 12.

33 *Λάος*, w: R. Popkowski, *Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu*, Wyd. Vocatio, Warszawa 1997, nr 2988, s. 358.

34 *Laicus*, w: A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski. Wydanie 5*, Wyd. Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2013, s. 375.

papieża Klemensa Rzymskiego w *Liście do wierzących w Koryncie* pod koniec I w. Od tego momentu określenie osoby nie będącej członkiem hierarchii kościelnej terminem laik weszło na stałe do nomenklatury chrześcijańskiej³⁵.

Z biegiem lat pierwotne pozytywne znaczenie terminu laik uległo dewaluacji. Od początku tożsamość, powołanie i status osób świeckich nie zostały dostatecznie określone. Dlatego gdy umacnia się struktura hierarchiczna Kościoła, powstaje coraz większy dysonans między stanami świeckim, duchownym oraz powstałym w III w. stanem zakonnym. Wraz z postępem lat następuje podział z wyczuwalną różnicą jakości i skutków przeżywanego chrześcijaństwa. Kodeks Gracjana wskazuje, że laikat jest stanem z gołą gorszym, będącym pewnym kompromisem dla słabszych członków Kościoła, jakby łatwiejszą drogą pozwalającą osiągnąć zbawienie. W ten sposób zaognia się niechrześcijański dualizm. W XII w. Hugon od św. Wiktora pisze o dwóch stronach ciała Chrystusa: lewej, do której przynależą świeccy, i prawej składającej się z osób duchownych i zakonnych. Natomiast już od XIV w. w powszechnej świadomości kościelnej nie istnieje jedno integralne ciało, ale dwie odrębne społeczności. To m.in. takiemu myśleniu słusznie sprzeciwił się M. Luter. Jednak środki, które podjął dla tzw. leczenia Kościoła, były gorsze od samej choroby³⁶.

W odpowiedzi na reformację Sobór Trydencki, a za nim Kodeks Prawa Kościelnego z 1917 roku (kan. 948) i odnowiony kodeks z 1983 roku (kan. 207 §1) wskazują, że: „Z ustanowienia Bożego są w Kościele wśród wiernych święci szafarze, których w prawie nazywa się też duchownymi, pozostałych zaś nazywa się świeckimi”³⁷.

Sprzeciw w definiowaniu świeckich przez negację do stanu duchownego wyrazili m.in. Y. Congar oraz K. Rahner. Oni także podjęli prace służące określeniu tożsamości, powołania i statusu laikatu w Kościele. Mimo że ich definicje nie były pozbawione pewnych niedoskonałości, stanowiły jednak fundament umożliwiający głębszą refleksję nad tożsamością świeckich w Kościele. W rezultacie przyczyniły się do sformułowania teologii laikatu w dokumentach Soboru Watykańskiego II³⁸.

35 Pojawia się u Klemensa Aleksandryjskiego (†215), Tertuliana († po 220), Orygenesesa (†253) i Cypriana (†258). E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, s. 12-13.; zob. E. Weron, *Laikat*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, s. 418-419.

36 E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, s. 13-14; por. E. Weron, *Laikat*, s. 419.

37 Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez Papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku, tłum. P. Majera, L. Adamowicz, Wyd. Pallottinum, Poznań 2022, kan. 207 §1.

38 Zob. E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, s. 15-20; por. E. Weron, *Laikat*, s. 418-419.

Owoce poszukiwań jest opisowa definicja znajdująca się w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele „Lumen gentium”*. Ojcowie Soborowi rozpoczynają opis laikatu ponownie od wskazania, kim członkowie tego stanu „nie są”, tzn. laicy nie przyjęli sakramentu święceń ani nie ślubowali rad ewangelicznych, nie są więc ani duchownymi, ani zakonnikami. Następnie już w sposób pozytywny Ojcowie wskazują, że są to po pierwsze osoby przez chrzest wszczępione w Chrystusa oraz włączone do ludu Bożego. Dzięki temu uczestniczą oni zgodnie ze swoim powołaniem w potrójnym urzędzie Chrystusa: kapłańskim, prorockim i królewskim, pełniąc swoje posłannictwo zarówno w Kościele, jak i w świecie zgodnie ze swoimi możliwościami (KK 31). Oznacza to, że godność osób ze wszystkich stanów Kościoła jest równa, a bierze swój początek w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej. Jednocześnie nie oznacza to unifikacji w Kościele. Wszyscy w Kościele są równi co do godności, jednak różni co do pełnionych zadań, które to z kolei wynikają z otrzymanego i rozwijanego powołania³⁹.

Tym, co wyróżnia w sposób pozytywny omawiany stan Kościoła, jest tzw. świecki charakter. Ojcowie Soborowi wyjaśniają, że ta swego rodzaju „różnica gatunkowa” wskazuje na specyficzne powołanie, jakiego Bóg udziela osobom świeckim. Świeccy powołani są do tego, aby pozostać w świecie jako w swoim naturalnym środowisku życia. Przez swoją obecność oraz zaangażowanie w życie rodzinne, ekonomiczne, społeczne i polityczne, ukazują innym oblicze Chrystusa w celu wprowadzenia w nim Bożego porządku, uzdrowienia i uświęcenia świata (KK 31). Innymi słowy powołaniem osób świeckich jest ich specyficzne apostołstwo w świecie wynikające z przyjętych sakramentów inicjacji, będące nie tyle pomocą dla apostołstwa duchownych czy zakonników, ile ich własnym apostołstwem⁴⁰. Ich godność i odpowiedzialność powinna być uznana oraz wspierana przez pasterzy m.in. przez pozostawienie im pola do działania, swobodę, udzielanie zadań i odpowiedzialności, zasięganie rad czy też respektowanie wolności przysługującej w społeczności doczesnej (KK 35). Świeccy, pełniąc w ten sposób aktywnie swoje powołanie oraz współpracując z innymi stanami Kościoła, przyczyniają się do zaistnienia,

---

39 D. Lipiec, *Apostolskie zaangażowanie laikatu w Polsce*, w: *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II*, red. M. Fiałkowski, Wyd. KUL, Lublin 2015, s. 141.

40 Tamże, s. 141-142; zob. D. Lipiec, *Apostolstwo świeckich w parafii*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1, s. 47- 54; A. Sikora, *Chrzest jako źródło apostołstwa świeckich*, „Teologia i Moralność” 17 (2015), nr 10, s. 84-90.

wzrostu, uświęcenia Kościoła w miejscach, gdzie Kościół hierarchiczny nie mógłby dotrzeć⁴¹. Jedność, współpraca i przestrzeganie zasad w apostołstwie trzech stanów jest kwestią konieczną dla owocności apostołstwa Kościoła⁴².

Obszernym swego rodzaju komentarzem i pogłębieniem soborowej nauki o laikacie jest posynodalna *Adhortacja „Christifideles laici”* Jana Pawła II (por. ChL 9-17). Papież, komentując wykładnię nauki soborowej, używa dwóch obrazów zaczerpniętych z Ewangelii: o krzewie winnym i latoroślach oraz o zaproszeniu pracowników do pracy w winnicy. Jest to przyczynek do wyjaśnienia wszczęcia przez chrzest wiernych – latorośli w Chrystusa – krzew winny. Dzięki tak rozumianemu włączeniu w Chrystusa, człowiek świecki rozpoczyna swoje nowe życie: staje się dzieckiem Bożym (ChL 11), jednoczy się z Mistycznym Ciałem Chrystusa – Kościołem (ChL 12), staje się świątynią Ducha Świętego (ChL 13) oraz otrzymuje możliwość korzystania z innych sakramentów będących środkami pozwalającymi trwać w komunii i wzrastać w świętości, do której laikat został powołany⁴³. Laikat nie tylko jest częścią Kościoła, ale również jest Kościołem i jako taki obdarowany jest szczególnym powołaniem (ChL 9), które w pozytywny sposób określa specyfikę tego stanu w organizmie Kościoła jako całości. Ze względu na swoje powołanie to właśnie osoby świeckie są posłane do świata będącego narzędziem i polem do wypełnienia specyficznej dla nich misji, jaką jest wzrost w świętości i uświęcanie świata od środka. Obecność więc świeckich w świecie nie ma znaczenia wyłącznie ściśle antropologicznego, ale również teologiczne i eklezjalne (ChL 15)⁴⁴.

Materiałami źródłowymi dla opracowania podjętego w rozprawie problemu będą Pismo Święte oraz dokumenty Kościoła podejmujące problematykę formacji katolików świeckich i ewangelizacji. Na szczególną uwagę zasługują: *Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem”* (18.11.1965); *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21.11.1964); *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”* (07.12.1965); *Adhortacja apostołska „Evangelii nuntiandi”. O ewangelizacji w świecie współczesnym* (08.12.1975) Pawła VI; *Posynodalna adhortacja apostołska „Christifideles laici”*.

41 J. Mikołajczyk, *Zaangażowanie laikatu. Ruchy odnowy życia religijnego we współczesnym Kościele Katolickim*, „Państwo i Społeczeństwo” 2007, nr 2, s. 49.

42 Zob. S. Łabendowicz, *Współdziałanie duchownych i świeckich w Kościele*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2017, nr 2, s. 32-35.

43 M. Fiałkowski, *Formacja katolików*, s. 39.

44 W. Przygoda, *Laikat i formy apostołstwa świeckich*, w: *Teologia Pastoralna*, t. 1, red. R. Kamiński, Wyd. ALTA 2, Lublin 2000, s. 397-399.

O powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie (30.12.1988) Jana Pawła II; *Adhortacja apostołska „Evangelii gaudium” o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (24.11.2013) papieża Franciszka.

Drugą grupą źródeł koniecznych do zrealizowania tematu dysertacji będą dokumenty i materiały WPO, PSNE oraz SESA. Podstawowym źródłem pozwalającym na analizę WPO będą zebrane dokumenty i materiały dotyczące tejże wspólnoty. Chodzi tu przede wszystkim o *Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*⁴⁵ wydany „ad experimentum” na lata 2020-2025; podręczniki formacyjne, które są podstawą formacji członków wspólnoty. Do końca roku formacji 2023/2024 zostało wydanych 13 podręczników formacyjnych formacji podstawowej⁴⁶ oraz 10 okazjonalnych, fakultatywnych podręczników formacyjnych⁴⁷. Aby ukazać faktyczną formację WPO do materiałów źródłowych zostały włączone jedynie podręczniki formacji podstawowej, gdyż mają one charakter obligatoryjny. Zatem występuje pewność, iż są one używane w zwyczajnym procesie przez wszystkich formujących się we WPO. WPO zapowiada także wydanie kolejnych 10 podręczników formacji podstawowych.

---

45 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca ad experimentum 2020-2025*, Wyd. Apostolicum, Warszawa 2020.

46 *Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017; *Studium Ewangelii św. Marka. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017; K. Kralka, *7 grzechów głównych. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017; *Szkoła walki duchowej. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017; *Dwie drogi. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018; *Szkoła człowieczeństwa. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018; *Szkoła relacji. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji św. Pawła VI. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019; *Szkoła życia we wspólnotcie. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020; A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2021; D. i A. Lewtakowie, *Zarządca bożych darów. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2022; *Jestem Przyjacielem Oblubieńca. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2023; A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2024.

47 K. Kralka, M. Zborowski, *Seminarium uzdrowienia wewnętrznego*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014; A. M. Kolberg, *Wypłyn na głębię ze św. Wincentym Pallottim*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014; A. M. Kolberg, *Maryja – Ikona Kościoła*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014; A. M. Kolberg, *Jan Chrzciciel – Przyjaciel Oblubieńca*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2015; A. M. Kolberg, *Ojcowie Kościoła prowadzą nas do Jezusa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2015; M. Zborowski, *Nowe Stworzenie. Kerygmat na podstawie życia i listów św. Pawła*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016; A. M. Kolberg, *Jezus – Miłosierdzie Ojca*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016; A. M. Kolberg, *Fatima – Szkoła zawierzenia*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017; A. M. Kolberg, *Kochać ojczyznę ze Stefanem Kardynałem Wyszyńskim*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018; A. M. Kolberg, *Święci uczą nas wiary*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019; P. Spyra, A. Golba, *Św. Józef. Twój duchowy ojciec. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2021.

W procesie formacji WPO organizuje tzw. sesje formacyjne i Szkoły Specjalistyczne, z których materiały lub konspekty również nie są ogólnodostępne. Autor otrzymał do nich dostęp do celów naukowych od odpowiedzialnych za wspólnotę. Także one będą stanowić źródło do opracowania tematu dysertacji.

Istotnych dla formacji w WPO jest także 9 wybranych oraz wpisanych w dokument formacyjny kursów ewangelizacyjnych SNE, dlatego także ich konspekty stanowią źródło dla niniejszej dysertacji⁴⁸. Są one przewidziane w procesie formacyjnym jako obligatoryjne uzupełnienie formacji podstawowej na poszczególnych etapach formacji. Źródło będą stanowiły także konspekty innych kursów ewangelizacyjnych oraz materiałów SESA, których nie przewiduje dokument formacyjny WPO. Jednak ich pominięcie uniemożliwiłoby opisanie metod oraz środków stosowanych w formacji. Pewna część tychże materiałów jest dostępna wyłącznie w języku hiszpańskim. Natomiast większość z nich nie są ogólnodostępna. Autor dysertacji korzysta z nich wyłącznie w celach naukowych.

---

48 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie. Ewangelizacja podstawowa*, tłum. J. Wilczyńska, B. Walicka, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2016, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2013, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; C. M. de Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2017, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, *Kurs Rafał. O towarzyszeniu duchowym*, Poznań 2009, (Materiał do użytku wewnętrznego) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora; J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2013, (Materiał do użytku wewnętrznego SNE w Polsce) mps w posiadaniu autora.

Podobnie jak kusy SNE do źródeł drugiej grupy zaliczają się *Ćwiczenia Duchowe* św. Ignacego. Udział w poszczególnych tygodniach *Ćwiczeń* został wpisany w etapy formacji we WPO jako obligatoryjny. Zatem również treść rekolekcji ignacjańskich stanowić będzie materiał źródłowy.

Materiałem źródłowym będą także informacje pozyskane z pogłębionych wywiadów oraz archiwalne dokumenty wspólnoty. Wywiady zostały przeprowadzone z osobami, które stoją u początków założenia wspólnoty, z członkami *Rady Generalnej* odpowiadającej za WPO w roku formacyjnym 2023/2024 oraz z osobą odpowiedzialną za tworzenie materiałów formacyjnych WPO. Natomiast oficjalne, archiwalne dokumenty wspólnoty, znajdujące się w biurze Fundacji WPO zostały skopiowane i udostępnione na potrzeby niniejszej dysertacji. Kopie dokumentów do roku formacyjnego 2023/2024 są w posiadaniu autora, natomiast ich oryginały dostępne są w biurze wspólnoty⁴⁹.

Dysertacja, która ma charakter teologiczno-pastoralny, opiera się przede wszystkim na źródłach zastanych, uzupełnionych informacjami pozyskanymi z rozmów z osobami odpowiedzialnymi za wspólnotę lub będącymi u początku jej powstawania. Wymaga to zastosowania odpowiednich metod badawczych. W dysertacji zostanie wykorzystana metoda krytyki tekstu oraz interpretacji źródeł. Ustalenie historii powstania oraz rozwoju wspólnoty, pozwoli na wskazanie jej charakterystycznych cech duchowości, charyzmatu i sposobu zorganizowania struktury. Następnie dzięki analizie materiałów formacyjnych WPO uważanych przez wspólnotę za materiały formacji podstawowej, zaprezentowane zostaną podstawy teologiczne wspólnoty, cele formacyjne, a także wykazane metody i środki prowadzące do ich realizacji. Na koniec podjęta zostanie próba krytycznego spojrzenia na wspólnotę oraz syntetyczne wyciągnięcie wniosków, ukazanie perspektyw rozwoju i propozycji pozwalających na odnowę WPO jako środowiska formacji katolików świeckich⁵⁰.

Rozprawa doktorska składa się ze wstępu, który poprzedzono wykazem skrótów, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii i aneksu. W pierwszym rozdziale omówione zostanie powstanie i rozwój WPO. W Statucie odpowiedzialni za wspólnotę piszą o trzech źródłach wspólnoty, które zostaną opisane w pierwszym paragrafie. Pierwszym źródłem jest dziedzictwo charyzmatu św. Wincentego Pallottiego uważanego za prekursora apostołstwa świeckich, a więc także formatora kształtującego laikat do apostołstwa. Drugim źródłem wymienionym w statucie

49 Biuro WPO mieści się pod adresem: al. Warszawska 31, 20-803 Lublin.

50 Zob. R. Kamiński, *Metodyka przygotowania prac promocyjnych z teologii praktycznej*, Wyd. Unitas, Siedlce 2017, s. 83-113.

jest doświadczenie wspólnoty charyzmatycznej, która stoi u podstaw powstania Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca. Trzecim źródłem jest doświadczenie Szkoły Nowej Ewangelizacji, utworzonej pod egidą i czerpiącej z doświadczenia formacji ewangelizatorów i formatorów SESA zrzeszającej SNE w całej Polsce. Naturalnym, jednak niezaznaczonym wprost w statucie źródłem, są źródła biblijne, a w nich funkcja czy urząd przyjaciela oblubieńca wspomnianego zarówno w Starym, jak i Nowym Testamencie. Drugi paragraf będzie zawierał opis historii kształtowania się WPO od powstania w Ożarowie Mazowieckim, przez rozwój w Lublinie, napisanie Statutu wspólnoty w 2020 roku, co jest momentem przełomowym dla wspólnoty, aż do roku formacyjnego 2022/2023. W trzecim paragrafie zostanie opisana struktura zarówno personalna, jak i administracyjno-terytorialna, w którą została zorganizowana wspólnota na przestrzeni lat swojego rozwoju. Opisane zostaną poszczególne stopnie jakościowe członkostwa we wspólnocie, z wejściem w członkostwo z podpisaniem Aktu Przymierza włącznie. Omówione będą również poszczególne stopnie struktury terytorialnej.

W drugim rozdziale przedstawione zostaną podstawy teologiczne formacji świeckich we WPO. W pierwszym paragrafie ukazany zostanie fundament chrystologiczny formacji świeckich. Uwypuklone zostanie uczestnictwo wiernych w kapłaństwie Chrystusa oraz w Jego potrójnej misji dzięki udzielonym oraz przyjętym sakramentom inicjacji chrześcijańskiej. W drugim paragrafie omówione zostaną podstawy pneumonologiczne formacji świeckich we WPO. Wyróżnione zostanie podwójne działanie Ducha Świętego mające na celu uświęcenie człowieka oraz uzdolnienie do wypełniania potrójnej misji Chrystusa w świecie. Podstawy chrystologiczne oraz pneumatologiczne w naturalny sposób przenikają się z podstawami eklezjologicznymi formacji świeckich we WPO, które zostaną przedstawione w trzecim paragrafie. Uwypuklone zostaną relacje budujące Kościół *communio*, dla których wzorem jest Trójca Święta. Bóg, będąc *communio*, prowadzi do jej stworzenia pośród ludzi, aby człowiek mógł doświadczać życia Bożego poprzez bycie włączonym w Chrystusa przez Ducha Świętego we wspólnotę Trójcy Przenajświętszej.

Trzeci rozdział będzie próbą ukazania celów formacji członków, jakie stawia sobie wspólnota. Naturalnym jest, iż głównym celem wszelkiej formacji w Kościele jest świętość. Rozdział dotyczący celów będzie wskazywał tę drogę na podstawie opracowanych i wydobytych z materiałów formacyjnych trzech celów: przekazania członkom WPO podstaw życia duchowego, formowanie w członkach wspólnoty nowego człowieczeństwa oraz formowanie ewangelizatorów. Podział ten jest inny niż zaproponowany w dokumencie formacyjnym WPO, według którego dzieli się formację we wspólnocie na trzy etapy: podstawy życia duchowego, podstawy formacji ludzkiej oraz drogi duchowego wzrostu. Wydaje się jednak, że zaproponowany w trzecim

rozdziale dysertacji podział pozwala na lepsze i głębsze, a przez to integralne spojrzenie na formację. Wskazuje on na pewną naturalną etapowość w formacji oraz w rozwoju wiary: od fundamentu, jakim jest budowanie głębi relacji z Bogiem, przez pogłębione nawrócenie w relacji do Boga, drugiego człowieka, siebie i rzeczy, aż do autentycznej ewangelizacji, która jest naturalną konsekwencją życia wiarą oraz postępowania w świętości.

W czwartym rozdziale przedstawiona zostanie autorska metoda formacji we WPO, obejmująca różnorodne narzędzia służące realizacji celów formacyjnych. W pierwszym paragrafie zostaną omówione specyficzne metody oraz środki formacji stosowane w ramach tzw. formacji podstawowej, która obejmuje wszystkich członków wspólnoty. W drugim paragrafie autor skupi się na metodach i narzędziach formacji uzupełniającej, stworzonych przez samą wspólnotę. Z kolei w trzecim paragrafie przedstawione zostaną środki formacji uzupełniającej, które są zapożyczone z innych środowisk formacyjnych, a następnie zaadaptowane na potrzeby WPO.

Ostatni piąty rozdział będzie stanowił próbę oceny i wskazania perspektyw rozwoju WPO jako środowiska formacji katolików świeckich. Jest to owoc analiz podejmowanych we wcześniejszych rozdziałach. Dlatego też struktura ostatniego rozdziału jest odzwierciedleniem rozdziałów poprzedzających. Przedstawiają one ocenę i perspektywy rozwoju wynikające z analizy historii powstania i rozwoju WPO; jej podstaw teologicznych; celów formacji świeckich WPO oraz z analizy metod i środków wykorzystywanych w tejże wspólnotcie.

Rozdział I

Powstanie i rozwój *Wspólnoty Przyjaciela Oblubieńca*

Papież Franciszek często podkreśla w swoich przemówieniach konieczność znajomości, przyjęcia swojej historii oraz jej rozważania. Historia jawi się jako pielgrzymka konkretnych ludzi naznaczona interwencjami Boga, jest też nauczycielką tych, którzy ją przyjmują, będąc jednocześnie uczennicą ubogacającą się doświadczeniem każdego z nich. Papież zwraca uwagę, że nie wystarczy historii wyłącznie przechowywać w pamięci, ale należy uczynić ją rzeczywistością dynamiczną – rozważać ją, wyciągać wnioski i zaczerpnąć sens terażniejszości oraz uczyć się – planować przyszłość¹. Pielgrzymując do różnych krajów Franciszek odnosi się do ich historii ukazując jej pozytywne elementy oraz zachęcając do tego, aby do nich wracać, podtrzymywać, rozwijać i aktualizować. Aby było to możliwe konieczna jest *transfuzja pamięci*, która uwalnia od skłonności do podejmowania szybkich, łatwych doraźnych działań, które w konsekwencji nie przynoszą upragnionego efektu². Znajomość oraz rozważanie historii są elementami fundamentalnymi dla zrozumienia procesów, które wystąpiły przez konkretne okoliczności oraz podjęte decyzje, ich konsekwencji, których człowiek doświadcza w terażniejszości. Połączenie tych składowych pozwala na prognozowanie oraz ukierunkowywanie przyszłości. Pamięć wydarzeń i dokonanych procesów może być zatem skarbnicą mądrości, doświadczeń, przestrzenią dostrzegania działania i bycia prowadzonym przez Boga, które przyjęte włącznie z wszystkimi konsekwencjami, stają się źródłem mocy i siły dla człowieka, który przez kolejne decyzje buduje

---

1 Papież Franciszek, *Rewolucyjna modlitwa Maryi, Orędzie na światowy Dzień Młodzieży 2017*, 27.02.2017, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/sdm2017-or_27022017 [dostęp: 24.10.2023].

2 Zob. Franciszek, *Co się z Tobą stało Europo? Przemówienie Papieża podczas uroczystości wręczenia Nagrody Karola Wielkiego w Akwizgranie*, 6.05.2016, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/karolw_06052016.html [dostęp: 24.10.2023].

przyszłość. Znajomość oraz rozważanie historii są narzędziem do łączenia obecnego stanu rzeczy z przeszłością, aby z mądrością i otwartością spoglądać w przyszłość³.

Podobnie jak postępująca amnezja pociąga za sobą trudne konsekwencje w postaci większych bądź mniejszych patologii osobowości, tak brak znajomości czy zapomnienie historii dotykające zbiorowość będą pociągały za sobą zaburzenie jej tożsamości⁴. Badając zatem WPO jako środowisko formacji katolików świeckich należy najpierw przedstawić historię jej powstania oraz rozwoju. Pozwoli to określić jej tożsamość, wyróżniającą ją spośród innych wspólnot rozwijających się w Kościele katolickim, w celu określenia jej podstaw teologicznych, celów oraz zastosowanych form i środków formacji świeckich.

W paragrafie pierwszym omówione zostaną źródła wspólnoty: charyzmat św. Wincentego Pallottiego, Szkoły Nowej Ewangelizacji, doświadczenie charyzmatyczne oraz biblijne źródło jej nazwy. Wspomniane źródła po połączeniu dały początek prężnie rozwijającej się wspólnocie formacyjno-ewangelizacyjnej zrzeszającej katolików wszystkich powołań stanowych. W drugim paragrafie zarysowana zostanie historia WPO w jej trzech etapach charakteryzujących się zmianami akcentów oraz dynamiki rozwoju. Trzy okresy będą umownie nazwane etapami: zjednoczenia i dynamicznego rozwoju, wyciszenia i pogłębienia, stabilizacji i rozeznawania. Trzeci paragraf będzie dotyczył struktury stworzonej przez opisywaną wspólnotę na podstawie doświadczenia struktury Kościoła Katolickiego, jak i Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Przedstawiona zostanie zatem struktura personalna świadcząca o sposobie przynależności osób do WPO oraz struktura terytorialno-administracyjna, będąca narzędziem stabilizującym oraz strzegącym jedności zarówno jej tożsamości, charyzmatu i misji, jak i jedności z Kościołem Katolickim.

1.1. Źródła Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca

Omawiana w dysertacji wspólnota formacyjno-ewangelizacyjna czerpie swoje doświadczenie z trzech źródeł, które są zaznaczone w Statucie WPO: dziedzictwa charyzmatu założyciela Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego – św. Wincentego Pallottiego⁵, doświadczenia SNE,

3 Zob. W. Świątkiewicz, *Memoria Gratum Facit. Labirynty pamięci i zaułki wdzięczności. Szkice socjologiczne*, „Roczniki Nauk Społecznych” 15 (2023), nr 1, s. 54-61.

4 J. Le Goff, *Historia i pamięć*, tłum. A. Gronowska, J. Stryczyk, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007, s. 103.

5 Wincenty Pallotti (21.04.1795 r. – 22.01.1859 r.) święty Kościoła katolickiego. Rzymski duchowny, doktor filozofii i teologii, wykładowca teologii na uniwersytecie Sapienzy, spowiednik papieży Grzegorza XVI i Piusa IX, jeden z egzorcystów diecezji rzymskiej, ojciec duchowny kleryków w rzymskim seminarium duchownym,

doświadczenia charyzmatycznego, będącego momentem decydującym o stworzeniu opisywanej wspólnoty⁶. Doświadczenie charyzmatyczne wskazuje także w pewnym sensie na czwarte źródło, z którego niejako wypływa tożsamość, imię, misja i patron wspólnoty, a którego wspomniany Statut WPO nie podaje – jest to źródło biblijne, które także zostanie opisane w niniejszym paragrafie.

Duchowość i dziedzictwo św. Wincentego Pallottiego ma znaczący wpływ na powstanie swoistej duchowości i charyzmatu WPO. U podstaw działalności Pallottiego, a później założonego przez niego stowarzyszenia i ostatecznie omawianej wspólnoty, która wzrastała przy księżach pallotyńskich, stoi własne głębokie przeżywanie prawd fundamentalnych, które Pallotti często zaznacza w swoich pismach pisząc o nieskończonej miłości Boga i Jego nieskończonym miłosierdziu, które to objawia On w dziejach świata. Pallotti pisze o konkretnych znakach Bożej miłości. Odkrywa w niej prawdę o grzesznej kondycji człowieka. Z połączenia obydwu wskazuje na dzieło odkupienia i zbawienia oraz wypełnienie obietnicy zesłania Ducha Świętego.

Pierwszym znakiem miłości Boga jest samo dzieło stworzenia oraz jego podtrzymywanie. Bóg będący pełnią szczęścia, motywowany jedynie swoją nieskończoną miłością i miłosierdziem dokonuje dzieła stworzenia, aby jego stworzenie mogło mieć w Jego pełni szczęścia i życia całkowity udział⁷. Co więcej, Bóg nie poprzestaje na samym tylko stworzeniu pozostawiając człowieka na pastwę losu, ale troszczy się o wszystkie jego potrzeby. Bóg rozmiłowany w człowieku przeznaczył go do życia wiecznego, w którym to człowiek będzie mógł przebywać z miłującym Bogiem całą wieczność. Ta prawda, którą rozważa Pallotti pociąga go do dziękczynienia za Jego dobroć i uwielbienia Boga w stworzeniu⁸.

---

spowiednik wielu kolegiów. Z grupą duchownych i świeckich założył w 1835 r. Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego o charakterze stowarzyszenia życia apostołowego, którego celem była koordynacja duchowej i materialnej pomocy dla bliźnich – apostołstwo powszechne dla krzewienia, ożywiania wiary i rozpalania miłości chrześcijańskiej. Częścią Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego jest wyodrębniona przez Pallottiego, a następnie zatwierdzona przez papieża Piusa IX kongregacja księży i braci nazwana później Pobożnym Stowarzyszeniem Misyjnym, a obecnie Stowarzyszeniem Apostolstwa Katolickiego (nazwa zwyczajowa: Pallotyńcy). W 1843 założył także Zgromadzenie Sióstr Apostolstwa Katolickiego (tzw. Pallotyńki). Przez swoją posługę podkreślał różnorodność Kościoła, uświadamiał potrzebę chrześcijan, wprowadził duszpasterstwo chorych, żołnierzy, więźniów, posługiwał jako rekolekcjonista, misjonarz ludowy, kierownik duchowy; zakładał szkoły wieczorowe, sierocińce, ochronki dla dziewcząt; troszczył się o ubogich i robotników; posiadał mistyczne dary m.in.: dar bilokacji, ekstazy, uzdrawiania chorych i widzenia przyszłości. S. Tylus, *Wincenty Pallotti*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, red. E. Gigilewicz, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2014, kol. 659-661.

6 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 13-14.

7 W. Pallotti, *Bóg Miłość Nieskończona*, tłum. F. Bogdan, Wyd. Apostolicum, Żabki 1996, s. 11.

8 Wincenty przechodzi przez kolejne dzieła stwórcze Boga pokazując, że wszystko przygotowane jest specjalnie dla człowieka, aż wskazuje na samego człowieka jako koronę stworzeń dostępującą niezwykłego zaszczytu bycia obrazem i podobieństwem Boga w Trójcy Jedynej – Potęgi nieskończonej, nieskończonej Mądrości, istotnej Sprawiedliwości, Miłosierdzia oraz Czystości, a także Świętości, Doskonałości, obrazem Wiecznego, Nieskończonego, Niezmierzonego i Niepojętego. Zob. W. Pallotti, *Bóg Miłość*, s. 13-37.

Drugim znakiem nieskończonej miłości i miłosierdzia Bożego jest wielkie dzieło wcielenia i odkupienia. Jest to moment coraz głębszego przeżywania tragedii człowieka, który odrzucił nieskończoną miłość wybierając grzech i ściągnął na siebie zgubne konsekwencje. Zaprzeczył prawdzie o sobie wybierając kłamstwo, odrzucił źródło szczęścia, pozostając rozbitym. W tym kontekście objawia się jeszcze mocniej Bóg nieskończonej miłości i miłosierdzia – dzieło odkupienia i zbawienia⁹. Pallotti pisał: „Pan nasz Jezus Chrystus jest Apostołem Boga Ojca Przedwiecznego, ponieważ od Niego otrzymał polecenie (mandato), aby przywrócić chwałę znieważonemu Majestatowi Jego i odkupił rodzaj ludzki, który przez grzech Adama stał się masą zatracenia”¹⁰. Życie Jezusa Chrystusa, a szczególnie Jego Pascha, jest dziełem bezpośredniego objawienia nieskończonej miłości i miłosierdzia Boga¹¹.

Trzecim znakiem nieskończonej miłości i miłosierdzia jakim Bóg obdarza człowieka jest wydarzenie Pięćdziesiątnicy w Wieczerniku, które jest istotnym elementem duchowości pallotyńskiej. Nie tyle miało ono miejsce, co trwa nieprzerwanie. Zjednoczenie całego stworzenia wraz z Maryją Królową Apostołów i Oblubienicą Ducha Świętego to czas przyjmowania zstępującego w pełni Ducha Świętego i posłania do dzieła głoszenia wielkich dzieł Boga. Święty pisał: „(...) pragnę z Pełni Ducha Świętego odnosić owoce tak obfite, jakie odnosiliby wszyscy święci, Apostołowie i Maryja, zakładając, że pełnię tę przyjęli z niedościgłą doskonałością; wyznam jednak przy tym swą nędzę, lecz równocześnie nie omieszkam prosić Świętych, Aniołów, Maryję i Jezusa, aby na mnie i na przyszłych kapłanów oraz na wszelkie stworzenie zstąpiła także pełnia Ducha Świętego”¹². Nieskończona miłość i miłosierdzie Boga objawiają się w tym, że człowiek upadły i odkupiony, otwarty przez dyspozycyjność, pokorę oraz trwanie w jedności we wspólnocie zostaje wyposażony w obfitość darów Ducha Świętego i posłany do niesienia Ewangelii poza Wieczernik w sposób twórczy i celowy¹³.

Głębokie doświadczenie tych trzech znaków nieskończonej miłości Bożej i Bożego miłosierdzia do człowieka są zarówno w duchowości pallotyńskiej, jak i we WPO źródłem apostołstwa wszystkich członków Kościoła niezależnie od powołania, stanu materialnego, czy narodowości. Przez wzgląd na stworzenie człowieka na obraz i podobieństwo Boga, każdy człowiek jest zobowiązany do dawania świadectwa, bycia tym obrazem przez działanie

9 Tamże, s. 66.

10 W. Pallotti, *Wybór pism*, t. 1, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1978, s. 37.

11 Tenże, *Bóg Miłość*, s. 78-79.

12 Tenże, *Wybór pism*, t. 3, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1987, s. 47.

13 Cz. Parzyszek, *Prekursor apostołstwa świeckich*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2005, s. 131; zob. W. Sitarz, *Formacja laikatu według apostołowskiej idei świętego Wincentego Pallottiego. Metoda wspólnoty wieczernikowej*, Wyd. Gaudentinum, Gniezno 1992, s. 53-54.

ukazujące czynną, bezinteresowną miłość bliźniego dla dobra jego samego¹⁴. Ta prawda wynika również z obowiązku naśladowania Jezusa Chrystusa, zwanego przez Pallottiego: Apostołem Ojca Przedwiecznego, który jest posłany, aby nieść nieskończoną miłość i miłosierdzie Boga. Naśladowanie Jednorodzonego Syna Bożego – Oblubieńca Kościoła jest obowiązkiem człowieka i jedyną drogą do osiągnięcia szczęścia. Chrystus staje się wzorem dla każdego ochrzczonego. Przez naśladowanie jednorodzonego Brata, ochrzczonego uczy się spełniać tę apostołską misję w codziennym życiu stosownie do swojego powołania stanowego i zawodu. Nie tyczy się ona jedynie troski materialnej o sprawy doczesne, ale również o zbawienie wieczne zarówno samych siebie, jak i swoich bliźnich¹⁵. Ostateczną pieczęcią apostołską jest znak Wieczernika i zesłanie Ducha Świętego na apostołów w obecności Maryi – Królowej Apostołów, której formujący się w duchowości pallotyńskiej wierzący, oddają szczególną cześć, widząc w Niej wzór wszelkiego apostołstwa. Maryja nie będąc apostołem, wypełniała misję apostołską tak wiernie i gorliwie, że dostąpiła w Kościele niezwyklej godności Królowej Apostołów. Stąd w osobie i posłannictwie Najświętszej Maryi Panny odnajduje się ostateczny dowód przemawiający za zaproszeniem Boga skierowanym do wszystkich ludzi ze wszystkich stanów i warstw społecznych do apostołstwa ukierunkowanego na: zniszczenie grzechu, zbawienie duszy, nieskończoną chwałę Bożą¹⁶.

W. Pallotti widząc swoją niewystarczalność, a także niewystarczalność duchowieństwa i trudną ówczesną sytuację Kościoła, podjął wysiłek zmobilizowania wszystkich sił laikatu poprzez uświadomienie, że nie tylko duchowni i konsekrowani są odpowiedzialni za budowanie królestwa Bożego w świecie. Jako jeden z pierwszych uznał, że zjednoczony Kościół jako całość – *communio* wszystkich uczniów Chrystusa współpracujących ze sobą może w efektywny sposób szerzyć Ewangelię, przemieniać Kościół oraz systemy działające w świecie współczesnym. Widział także potrzebę wzywania, formowania i angażowania wszystkich katolików: duchowieństwa, konsekrowanych i świeckich do wspólnego dzieła apostołstwa, celem odnowy Kościoła i świata¹⁷. Pallotti uznając i dowartościowując pozycję świeckich w ówczesnym Kościele zrobił także kolejny krok – budował przestrzeń będącą niejako miejscem spotkania dla

14 W. Pallotti, *Wybór pism*, t. 1, s. 59-60; zob. Cz. Parzyszek, *Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego – wciąż aktualna propozycja pastoralna*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 10, s. 112-113; Cz. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2004, s. 110-111.

15 W. Pallotti, *Wybór pism*, t. 1, s. 39; W. Pallotti, *Wybór pism*, t. 2, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1984, s. 314; zob. *Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego, Statut Generalny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2008, s. 10.

16 Cz. Parzyszek, *Prekursor apostołstwa*, s. 138-139.

17 Zob. J. Wróbel, *Święty Wincenty Pallotti apostoł i mistyk*, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 2008, s. 82-83.

wszystkich stanów Kościoła. Były to miejsca wspomagające przewyciężanie podziałów, niezdrową rywalizację i niedojrzale przeżywaną zazdrość między duchownymi, nieufność między poszczególnymi stanami Kościoła. Ponadto wspólna przestrzeń otwarta dla wszystkich powołań stanowych pozwalała na budowanie jedności, umożliwiała wzajemne relacje, komunikację, współpracę, pogłębianie i krzewienie wiary oraz rozpalanie miłości pośród wspólnoty. Takie przestrzenie, w założeniach Pallottiego, były wspólnotami gromadzącymi Lud Boży, na wzór Jezusa Chrystusa – Apostoła Ojca Przedwiecznego gromadzącego uczniów w jednym miejscu, aby jak najszybciej powstała jedna Owczarnia i Jeden Pasterz (por. J 10,16)¹⁸. Wspólnota gromadząca się w duchu Wieczernika, w jednym miejscu, na modlitwie, stwarza jedność w różnorodności, swoiste *communio* dzięki Duchowi Świętemu objawiającemu się dla wspólnego dobra (por. 1 Kor 12,7)¹⁹. W ten sposób Wincenty Pallotti stał się prekursorem apostołstwa świeckich i inicjatorem *Wspólnot Wieczernikowych*. Są to przestrzenie spotkania wiernych wszystkich stanów Kościoła zjednoczonych pragnieniem apostołstwa, zbudowanych na ożywionej wierze i miłości. Wierni wszystkich stanów w czasie formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i apostołskiej mają ich doświadczyć, aby później się nimi dzielić w swojej codzienności zgodnie z maksymą św. Pawła: „miłość Chrystusa przynagła nas” (2 Kor 5,14), aby uczestniczyć w misji Pana przychodzącego na świat w celu objawienia Boga – nieskończone miłości (por. 1J 4,14) dla zbawienia i uświęcenia człowieka²⁰.

Powstanie WPO bierze swój początek z duchowości i wizji św. Wincentego Pallottiego. Widać to bardzo wyraźnie w jej charyzmacie, który zawarty jest Statucie WPO. Dwa pierwsze punkty, które określają tenże charyzmat wskazują na misję jaką jest „rozkochiwanie Kościoła w Jezusie Chrystusie na wzór Przyjaciela Oblubieńca” oraz „współpraca dla ewangelizacji”²¹. Zatem omawianą wspólnotę można zaliczyć do jednej ze *Wspólnot Wieczernikowych*. W swoich założeniach jest ona otwarta na członków wszystkich stanów Kościoła zarówno świeckich żyjących czy to w samotności, wdowieństwie, czy małżeństwie, jak i kleryków, osoby konsekrowane oraz duchownych. W ten sposób utworzona rzeczywistość jest obrazem całego Ludu Bożego wspólnie formującego się, towarzyszącego sobie, poznającego się i dzielącego się bogactwem doświadczenia i obdarowań w jednoczesnej jedności oraz różnorodności powołań²². Taki sposób działania przewycięża niepotrzebne podziały wewnątrzkościelne, uczy

18 Cz. Parzyszek, *Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego*, s. 117-118.

19 *Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego, Statut Generalny*, s. 21.

20 Cz. Parzyszek, *Prekursor apostołstwa*, s. 139-140, 156-159.

21 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 18.

22 Tamże, s. 15.

wzajemnego szacunku, a także pokazuje wzajemną zależność i konieczność współpracy w dziele ewangelizacji. Wspólne przebywanie ze sobą i wspólna formacja wszystkich stanów Kościoła prowadzi do wyzbycia się poczucia wyższości jednego ze stanów nad innymi i doświadczenia równej godności w różnorodności powołań. Wszyscy członkowie spotykają się na tej samej płaszczyźnie i odkrywają, że w różnorodność wspólnoty każdy wnosi specyfikę stanu, w którym żyje wraz z odmiennym doświadczeniem, obdarowaniem, talentami, osobowością, a także przeżywanymi trudnościami. Członkowie poszczególnych stanów stają się sobie bliżsi i są pociągani do wzajemnej równej współpracy. Zgromadzeni niejako w Wieczerniku świeccy, konsekrowani, duchowni we wspólnym przeżywaniu wiary, zmagania, wątpliwości, człowieczeństwa odkrywają wspólne pragnienie, aby w mocy Ducha Świętego nieść Dobrą Nowinę o zbawieniu w Jezusie Chrystusie, by On mógł być przez innych ludzi poznany i pokochany.

Jednak, aby te pragnienie mogły być zrealizowane najpierw członkowie WPO sami muszą być pozyskani dla Ewangelii i doprowadzeni do Wieczernika. Dlatego omawiana wspólnota stawia sobie jako swój podstawowy cel prowadzenie swoich członków do dojrzałego przeżywania chrześcijaństwa. W tym celu przez różne formy i metody głoszone jest Słowo Boże, aby każdy z członków Wspólnoty przechodził przez ciągłe doświadczenie prawd kerygmatycznych, które wstrząsnęły i zachwyciły św. Wincentego Pallottiego rozpalając oraz ugruntowując w nim pragnienie apostołstwa. Zatem entuzjazm wiary, pragnienia apostołstwa oraz zgoda na składanie ofiary w służbie głoszenia Ewangelii opierają się o następujące elementy: doświadczenie i przyjęcie nieskończonej miłości i miłosierdzia Boga oraz uznanie swojej grzeszności. Odpowiedzią na te dwa doświadczenia – doświadczenie misterium miłości Boga oraz misterium grzechu człowieka jest ciągle odnawiana decyzja przyjmowania Jezusa Chrystusa – jedynego Zbawiciela, Mistrza i Pana. Relacja ze zmartwychwstałym i uwielbionym Panem prowadzi do zgody na prowadzenie przez Ducha Świętego, który to jest twórcą wspólnoty będącej środowiskiem wzrostu w wierze. WPO będąca grupą zjednoczonych uczniów z różnych stanów Kościoła stawiając w centrum Jezusa Chrystusa – który objawia miłość Boga Ojca jako Apostoł Ojca Przedwiecznego, odczytuje swoje własne posłanie do czynnego budowania Królestwa Bożego w świecie oraz czynienia uczniów ze wszystkich narodów (por. Mk 16,15). Tak pragnienie św. Wincentego Pallottiego dotyczące współpracy dla ewangelizacji, po raz kolejny jest inspiracją i przyjmuje bardzo konkretny wyraz w czasach współczesnych po ponad 150 latach od jego śmierci²³.

---

23 Tamże, s. 17-18.

Kolejnym tak samo ważnym źródłem doświadczenia, z którego niejako wypływa WPO jest SESA. Wizja SESA mocno wpisuje się w wizję i duchowość św. W. Pallotiego, pogłębia ją i niejako systematyzuje dając konkretne narzędzia i strategię w jaki sposób ewangelizować w dzisiejszym świecie. Ponadto stwarza także środowisko współpracy duchownych, świeckich i konsekrowanych bez względu na to w jakich środowiskach, wspólnotach czy instytucjach się formują. Początku SESA nie należy szukać w działalności św. Wincentego, jednak we wspólnym dla obydwu inicjatyw źródle – w wezwaniu skierowanym przez Chrystusa do Kościoła: „idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15). SESA, a za nią WPO są też próbą odpowiedzi na wyzwanie jakie Kościołowi ukazał papież Jan Paweł II wzywając do nowej ewangelizacji – nowej w zapale i metodzie z wykorzystaniem nowych środków wyrazu (por. VS 106)²⁴.

SESA oraz omawiana w dysertacji wspólnota koncentrują swoją działalność na realizacji głównego celu jakim jest przemiana świata poprzez nową ewangelizację – ustanawianie Królestwa Bożego według planu Jezusa Chrystusa w mocy Ducha Świętego. Tej formie ewangelizacji mają towarzyszyć znaki świadczące o zwycięstwie Chrystusa nad grzechem, chorobą i śmiercią²⁵. Aby było to możliwe potrzebni są uformowani, nowi ewangelizatorzy, którzy sami doświadczyli i doświadczać w swojej codzienności nowego życia w Duchu Świętym oraz w naturalny sposób niczym apostołowie: nie mogą nie mówić o Chrystusie, o tym co widzieli i słyszeli, więc z wielką mocą świadczą o zmartwychwstaniu Pana Jezusa (por. Dz 4,20.33)²⁶. Dla osiągnięcia celu głównego koniecznym jest więc przeprowadzenie człowieka przez trzy fazy formacyjne zakładające cele pośrednie. Faza pierwsza to ewangelizacja mająca na celu pomoc ewangelizowanemu w doświadczeniu spotkania z żywym Bogiem. Faza druga to formacja ewangelizatorów – ucząca zewangelizowanych jak skutecznie ewangelizować. Trzecia faza

24 Zob. Tamże, s. 14; J. H. Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral. Ser y Quehacer de la EESA. Documento*, [b.m.w.], 2020, s. 17. Słowa wypowiedziane przez papieża Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CALEM) na Haiti w 1983 r. stały się twórczą inspiracją dla świeckiego meksykanina, ewangelizatora, teologa i biblisty J. H. Prado Floresa. Mężczyzna już od 1980 roku współpracował z pastorem zielonoświątkowym Wiliamem Finke organizując pierwszą szkołę ewangelizacji w Meksyku opartą o kerygmat zwaną wtedy *Szkołą Apostołów*. Od 1985 roku J. H. Prado Flores wraz z o. Emiliano Tardifem przy współpracy, wzajemnej wymianie darów i charyzmatów rozpoczynają tworzenie *Projektu Pastoralnego*. Po ok. 30 latach działalności SESA obecna jest w ponad 70 krajach. Zob. *Escuela de Evangelización San Andrés – Internacional* <http://www.evangelizacion.com/mundo.php> [dostęp: 22.05.2023].

25 E. Tardif, J. H. Prado Flores, *Jezus jest Mesjaszem*, tłum. M. Bigiel, Wyd. Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1992, s. 6; zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 16-17.

26 J. H. Prado Flores, *Nowi ewangelizatorzy*, s. 45.

to formowanie formatorów ewangelizatorów – dająca narzędzia ewangelizatorom pozwalające szkolić tzw. następców²⁷. Cały proces przechodzenia przez 3 fazy formacji odbywa się w ramach 21 kursów ewangelizacyjnych SNE²⁸. WPO korzysta z części tych kursów jako koniecznej i integralnej części składowej swojego procesu formacyjnego dla uzupełnienia, pogłębienia, rozszerzenia i zdynamizowania formacji swoich członków²⁹.

Aby osiągnąć cele formacyjne *Projekt Pastoralny* prezentuje przejrzystą wizję bazującą na trzech ogniwach: *Kerygma – Karisma – Koinonia* (tzw. wizja: KE-KA-KO)³⁰. Podobnie jak św. Wincenty, SESA, a za nimi omawiana wspólnota formacyjno-ewangelizacyjna stawia w centrum przepowiadania kerygmat będący głoszeniem Paschy Jezusa jako fundamentu procesu ewangelizacyjnego. Dzięki temu głoszeniu, które Bóg potwierdza znakami możliwe jest uobecnienie i doświadczenie zbawienia prowadzące z kolei do zjednoczenia – wspólnoty oraz zaprowadzania Królestwa Bożego w świecie. W ten sposób zbawienie staje się dostępne i osiągalne, bo „przez głupstwo głoszenia słowa spodobało się Bogu zbawiać wierzących” (1 Kor 1,21)³¹.

Jest wiele schematów głoszenia kerygmatu. SESA wybrała model, który następnie powieliła w swoich materiałach formacyjnych WPO. Ten schemat można by nazwać pedagogicznym. Jest to układ sześciu wewnątrznie związanych, następujących po sobie tematów, tworzących swego rodzaju ścieżkę kerygmatyczną, w której każdy następny temat jest odpowiedzią na pytania rodzące się w sercu osoby ewangelizowanej podczas przyjęcia prawdy wygłoszonej wcześniej³². Dzięki spójnemu przedstawieniu tych sześciu fundamentalnych prawd wiary oraz

27 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 18-19; por. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 18.

28 Zob. Szkoła Ewangelizacji Św. Andrzeja – Polska, <https://www.nowaewangelizacja.eu/program-formacji> [dostęp: 05.05.2023]; B. Biela, *Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce – zasady i sposoby działania*, w: *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 456-464; zob. I. Szwed, *Program formacji ewangelizatorów*, „Analecta Cracoviensia” 2019, nr 51, s. 183-189; por. Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 26.

29 Zob. *Wewnętrzny dokument formacyjny Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca 09.11.2021r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1-5.

30 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 20; zob. B. Biela, *Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce*, s. 454-455.

31 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 21-22.

32 S. G. Klimas, *Duchowość „koinonii św. Pawła”. Stowarzyszenie Życia Apostolskiego w świetle współczesnej nauki Kościoła*, Wyd. Jedność, Kielce 2009, s. 196. Prawdy głoszone przez ewangelizatora oraz pytania mogące rodzić się w ewangelizowanym: „Bóg kocha ciebie dzisiaj!” – „dlaczego tego nie doświadczam?” – „Ponieważ jesteś grzesznikiem potrzebującym zbawienia!” – „co mogę z tym zrobić?” – „Jezus już cię zbawił!” – „co zrobić, żeby tego doświadczyć? Jak to zbawienie uczynić swoim?” – „Uwierz i nawróć się ogłaszając Jezusa swoim Zbawicielem i Panem!” – „W jakim celu?” – „Aby prosić i otrzymać dar Ducha Świętego!” – „Jak tego wszystkiego nie stracić w codzienności?” – „Trwaj z Jezusem we wspólnocie”. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 102.

każdorazowym aktualizowaniem przepowiadania i odnoszeniem go do sytuacji życia ewangelizowanego, kerygmat przestaje być głoszeniem pustych frazesów lub opowiadaniem historii Jezusa sprzed dwóch tysięcy lat, ale staje się spotkaniem osoby ewangelizowanej z żywym Panem, w którym zbawienie staje się obecne³³. Przyjęcie głoszonego kerygmatu dla jednych może być szansą na odnowienie relacji z Bogiem, która stała się tylko tradycja i przyzwyczajeniem, dla innych powrót do więzi z Bogiem utraconej przez grzech. Będą i tacy, którzy podczas słuchania i przyjmowania kerygmatu będą pobudzeni do uwielbienia i świętowania wielkości miłości i miłosierdzia Boga, którego odkrywają jeszcze głębiej³⁴. Podstawowe tematy kerygmatu to: Bóg jest miłością – człowiek jest grzesznikiem – Jezus jest Zbawicielem i Panem – wiara i nawrócenie – Duch Święty – wspólnota³⁵.

Kolejnym ogniwem wizji SESA są charyzmaty. Jezus tuż przed Wniebowstąpieniem posyłając swoich uczniów na misję ewangelizacji podkreśla konieczność wiary oraz chrztu, natomiast kończąc swoją mowę wskazuje na znaki, które będą się w tych szczególnych momentach objawiać (zob. Mk 16,17-18.20). Głoszenie orędzia zbawczego musi dokonywać się z mocą Ducha Świętego. Jest to ważne dla WPO jako wywodzącej się po części także ze zjednoczenia wspólnot zarówno ewangelizacyjnych jak i charyzmatycznych. Ten wyraz mocy jakimi są charyzmaty pozwala nie tylko usłyszeć o Chrystusie zmartwychwstałym i żyjącym, ale doświadczyć całkowitego zbawienia, które przynosi Chrystus – zwycięstwa nad grzechem, śmiercią, chorobą zarówno duszy jak i ciała³⁶. Znaki, których Bóg dokonuje w czasie ewangelizacji są niejako zewnętrznym potwierdzeniem prawdziwości i skuteczności głoszonego kerygmatu, znakiem obecności Jezusa Chrystusa. Ich celem jest rozwój i budowanie Kościoła będącego ich naturalnym miejscem udzielania, rozeznania, wzrostu i służby.

Trzecim ogniwem wizji SESA, które także bezpośrednio wpłynęło na założenie i rozwój WPO, jest *koinonia* – wspólnota. Głoszenie kerygmatu i służba charyzmatyczna prowadzą do szczytu jakim jest zjednoczona w imię Chrystusa wspólnota grzeszników, którzy doświadczają zbawienia, nowego życia w Duchu Świętym, pragną ze sobą przebywać, aby się modlić, formować i głosić wielkie dzieła Boże zarówno we wspólnocie jak i poza nią. To wspólnota staje się środowiskiem wzrostu, w którym nieskończona miłość Boża i Boże miłosierdzie są możliwe

33 Zob. J. H. Prado Flores, *Jak ewangelizować ochrzczonych*, tłum. B. K. Jakubowski, Wyd. Św. Wojciech, Poznań 2016, s. 25.

34 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 9.

35 Zob. M. Widenka, *Fenomen katolickich kerygmatycznych szkół nowej ewangelizacji*, „Studia Pastoralne” 2010, nr 6, s. 261-265.

36 J. H. Prado Flores, *Jak ewangelizować*, s. 32.

do doświadczenia dzięki obecności sióstr i braci. Źródłem tego doświadczenia jest sama wspólnota Trójcy Świętej, do której człowiek przez wylanie daru Ducha Świętego jest w szczególny sposób włączony. Pisał o tym św. Paweł, wskazując, że Duch Święty przenika tajemnice samego Boga i człowieka oraz zna dogłębnie zarówno to co ludzkie jak i to co Boskie. Gdy Duch Święty udziela się człowiekowi pozwala mu poznać dary Boże, urzeczywistnia jedność wszystkich ludzi między sobą oraz jednoczy każdego człowieka z Bogiem (por. 1 Kor 2,10-16; por. Dz 2,42-47). Prawdziwa, widzialna wspólnota chrześcijańska będąca Ciałem Chrystusa jest więc uobecnieniem miłości i jedności wspólnoty Trójcy Świętej³⁷. Kiedy więc wierzący chrześcijanie bogaci w różnorodność funkcji i charyzmatów, zebrani w braterskiej jedności dają naturalne świadectwo posiadania jednego serca i jednej duszy (por. Dz 4,32) stają się czytelnym znakiem jedności Trójcy Świętej i jawią się jako sakrament³⁸. Współpraca, wzajemna służba i wieczernikowe zjednoczenie, o które woła Jezus do Ojca (por. J 17, 21) staje się świadectwem nowego życia w Duchu Świętym dającym wielką moc ewangelizacji³⁹.

Doświadczenie, które wnieśli założyciele uczestniczący, a następnie posługujący w kursach ewangelizacyjnych SNE w nowo zakładaną wtedy WPO, polega na przyjęciu jasnego celu, wizji oraz strategii, ale nie tylko. Owszem, zauważono, że kursy ewangelizacyjne są dynamicznym narzędziem zarówno ewangelizacyjnym, ale stwarzają też nieocenioną możliwość formacji następców. Opisywana wspólnota mówi o sobie jako o wspólnocie formacyjno-ewangelizacyjnej, więc kursy są także przestrzenią współpracy członków WPO z innymi wspólnotami kościelnymi w dziele ewangelizacji. W ten sposób osoby, które doświadczyły spotkania ze Zmartwychwstałym oraz nowego życia w Duchu Świętym uczą się jak ewangelizować, a następnie formować ewangelizatorów, przełamują bariery między stanami i członkami innych wspólnot kościelnych, pogłębiają jedność i budują *communio* całego Kościoła.

Ostatnim źródłem opisywanej w dysertacji wspólnoty jakie podaje Statut WPO jest doświadczenie charyzmatyczne. Doświadczenie definiuje się zwykle jako „ogół wiadomości i umiejętności zdobytych na podstawie obserwacji i własnych przeżyć”⁴⁰. Pojęcie doświadczenie charyzmatyczne wydaje się zawierać w szerszym pojęciu doświadczenie religijne. W kontekście ogólnoreligijnym jest to poznanie zdobywane na podstawie bezpośredniego oglądu

37 Tenże, *Sekret Pawła: zawodnik Jezusa Chrystusa*, tłum. M. Bigiel, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, Łódź 1996, s. 82.

38 M. Widenka, *Fenomen katolickich kerygmatycznych*, s. 269.

39 Zob. Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 23; E. Tardif, J. H. Prado Flores, *Jezus jest*, s. 139-149.

40 *Doświadczenie*, w: *Słownik języka polskiego. Wydanie VII zmienione i poprawione*, t. 1, red. H. Szkiłdź, S. Bik, C. Szkiłdź, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1992.

zmysłowego lub intuicyjnego pozyskiwane w bezpośrednim kontakcie człowieka z *sacrum*, w którym najważniejsze są zrozumienie, odczuwanie, intuicja, osobiste, indywidualne przeżycie danej rzeczywistości religijnej⁴¹. Samo doświadczenie charyzmatyczne byłoby więc zawężone do doświadczenia wewnętrznego o charakterze subiektywnym, będącego pewnym zespołem wrażeń, intuicji, czy przeżyć natury duchowo-psychicznej, które dynamizuje, pobudza do działania, a którego skutkiem będzie wypełnienie się zapowiedzianych zdarzeń⁴². Tak rozumiane doświadczenie charyzmatyczne jest owocem wypełnienia obietnicy jaką Bóg złożył swojemu ludowi przez proroka Joela: „wyleję Ducha mego na wszelkie ciało, synowie wasi i córki wasze prorokować będą, starcy wasi będą mieć sny, a młodzieńcy wasi będą mieć widzenia. Nawet na sługi i służebnie wyleję Ducha mego w owych dniach” (Jl 3,1-2). W dniu Pięćdziesiątnicy Duch Święty staje się właściwą zasadą życia Kościoła, a doświadczenie charyzmatyczne nieodzownym elementem życia jego członków. Od tego momentu Duch Święty nie tylko zstępuje na Kościół, ale stale zamieszkuje w Nim – we wszystkich Jego członkach czyniąc z każdego swoją świątynię (por. 1Kor 6,9; 1Kor 3,16), powołując do misji i w ten sposób przez

41 H. Krzysteczko, *Doświadczenie religijne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, s. 187-191. M. Žust ukazuje pojęcie doświadczenie jako budzące wątpliwości oraz niepokój ze względu na nadużycia mające miejsce w historii Kościoła, kiedy to ów termin był nadużywany przez takie ruchy jak montanizm, donatyzm, kwietyzm, jansenizm, czy ruchy przebudzeniowe XIX wieku, a także sekty wieku XX. Pomimo oporów niektórych, autor ukazuje zakorzenienie terminu doświadczenie w chrześcijaństwie poczynając od objawienia biblijnego Starego i Nowego Testamentu, które są spisaniem doświadczeniem tych, których Bóg powołał. Dziś ich doświadczenie poucza wierzących. Następnie autor wskazuje na świętych ojców: Bazylego Wielkiego, Klemensa Aleksandryjskiego, Pseudo-Makarego, Grzegorza z Nisy, Maksyma Wyznawcy, którzy wskazują, że człowiek przez doświadczenie poznaje Boga. Autor wskazuje, że ojcowie pod terminem doświadczenie rozumieją także: pociechy zmysłowe wynikające z uświadomienia sobie przyjaźni z Bogiem wywołujące wdzięczność, pokój i ufność. Jego źródłem według ojców nie może być własne siły, ale jest to dar Boga. Zob. Tenże, *Doświadczenie religijne i duchowe*, w: *Teologia pastoralna. Duszpasterstwo na nowe czasy*, red. T. Špidlík, [i in.], tłum. K. Stopa, Wyd. Salwador, Kraków 2010, s. 268-275. Podobnie Y. Congar wskazuje, że pod pojęciem doświadczenie rozumie się poznanie rzeczywistości Boga jako przychodzącego do człowieka, działającego w nim i przez niego, przyciągającego go ku Sobie w komunii, przyjaźni, czyli byciu jednej istoty dla drugiej, ze świadomością odległości w porządku poznania samego Boga. Jednak odległości pokonanej na płaszczyźnie obecności Boga w człowieku, która tenże może odczuwać w znakach, owocach pokoju, radości, pewności, pocieszenia, oświecenia oraz wszystkiemu co dotyczy miłości. Poza wyjątkowym mistycznym doświadczeniem chrześcijańskim Congar stwierdza, że możliwe jest doświadczenie zwyczajne poprzez modlitwę, sakramenty, uczestniczenie w życiu Kościoła, przestrzeganie Bożych nakazów. Takie doświadczenie Ducha owocuje przeżyciem obecności i działania Boga w wezwaniach i w znakach. Tenże, *Wierzę w Ducha Świętego. Duch Święty w „ekonomii”*. *Objawienie i doświadczenie Ducha*, t. 1, tłum. A. Paygert, Wyd. Księży Marianów, Warszawa 1995, s. 32-33.

42 D. Tomczyk, „Doświadczenie Ducha”, a „chrzest Duchem” w odnowie charyzmatycznej, „Collectanea Theologica” 54 (1984), nr 4, s. 52.

nieprzerwanie trwającą Pięćdziesiątnicę, jednoczy i odmładza Mistyczne Ciało Chrystusa⁴³. Pierwotny Kościół jest świadkiem wypełnienia tej obietnicy. Duch Święty wyposaża uczniów w konieczne dary do skuteczniejszego głoszenia Dobrej Nowiny, przemawia do nich przez słowo, obrazy i wydarzenia, posyła do konkretnych miejsc, lub zabrania w pewnych miejscach głosić słowo Boże (zob. Dz 1,16-26; Dz 2,11; Dz 5,3-9; Dz 8,39-40; Dz 10,19.44-48; Dz 13,4; Dz 16,6). Bóg przychodzi także z innymi mniej zauważalnymi, jednak koniecznymi obdarowaniami – wzbudzając w sercach pragnienie słuchania słowa Bożego głoszonego przez apostołów, wiarę, pragnienie nawrócenia oraz przyjęcia zbawienia, a w konsekwencji przyjęcia chrztu – stania się uczniem Pana (por. Dz 2,14-39, Dz 8,25-38, Dz 9,32-42, Dz 10,34-48).

Warto zauważyć, że tak jak w świadectwach biblijnych tak i dziś Bóg daje doświadczenia charyzmatyczne, które można odbierać jako *Kairos* czy też impulsy Ducha Świętego. Są one dla konkretnego człowieka wyzwaniem, powodują w nim zmianę zależną od jego indywidualnej odpowiedzi. Mogą się objawiać zarówno w radości, aż do uniesienia, jak i w bólu wyrzutów sumienia czy współczucia. Są to momenty, w których w różnym stopniu – w zależności od głębi wiary i stopnia uformowania – osoba rozpoznaje w tych impulsach działanie Boga. Doświadczenia te mają charakter swego rodzaju spotkania z Bogiem, gdzie człowiek jest wezwany przez łaskę Bożą, czy to poprzez słowo Pisma Świętego, jakąś formę wizji, zachowanie osoby lub sytuację życiową⁴⁴. Takie doświadczenie ogólnie nazwane charyzmatycznym stoi u podstaw zawiązania WPO przez konkretne osoby, które wniosły w nią własną historię, indywidualne doświadczenie wiary oraz formacji. Założyciele po latach dostrzegają zarówno spektakularne jak i zwyczajne prowadzenie Boga, który jak mówią sam zapragnął omawianej wspólnoty, doprowadził do jej zrodzenia, rozwijał ją nadając jej tożsamość, imię, misję, charyzmat oraz patrona, a obecnie nadal rozwija i podtrzymuje według swojej woli⁴⁵. Założyciele na potrzeby spisania historii poprzedzającej oficjalny moment zawiązania WPO wspominają sposób w jaki Bóg działał przez pięć lat łącząc doświadczenia Sylwii i Witka Wilków, którzy stali u samego początku wspólnoty; trzech małżeństw – Anety i Grzegorza Gałkiewiczów, Urszuli i Jacka Cupriaków, Pauliny i Jacka Osińskich; dwóch kleryków, a później księży – Krzysztofa Kralki SAC i Łukasza Żaby SAC⁴⁶. Opisywana wspólnota niesie zatem w sobie zarówno element

43 T. Pikus, *Charyzmaty w Kościele*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 22 (2009), nr 2, s. 113; zob. D. Tomczyk, „Doświadczenie Ducha”, s. 53-54.

44 Theologischen Ausschuss der Charismatischen Erneuerung in der Katholischen Kirche, *Der Geist macht lebendig (Joh. 6,63). Theologische und pastorale Grundlagen der Charismatischen Erneuerung in der Katholischen Kirche Deutschlands*, Wyd. Druckerei Steinmeier, Nördlingen 2007, s. 12-13.

45 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 38-39.

46 Tamże, s. 40.

formacyjny, ewangelizacyjny, jak i charyzmatyczny objawiający się w rozeznawaniu naturalnym związanym z potrzebami członków wspólnoty, czy wytycznymi Kościoła danymi na dany czas, jak i rozeznaniem ponadnaturalnym polegającym na modlitewnym zaśłuchaniu i odczytywaniu natchnień, które daje Bóg chcąc prowadzić WPO do rozwoju⁴⁷.

Czwartym źródłem, które należy omówić jest źródło biblijne, a w nim urząd przyjaciela oblubieńca⁴⁸ użyty nominalnie w Biblii, lub zasugerowany przez wypełnienie misji dla niego charakterystycznej. Wskazuje on na najgłębszy wymiar tożsamości i misji członków omawianej wspólnoty. W Biblii przywołuje się obraz urzędu przyjaciela oblubieńca czy drużby zaczerpniętego z żydowskiej ceremonii małżeńskiej. Ponadto wykorzystywana jest także metafora oblubieńcza, aby przedstawić rzeczywistość dużo głębszą – relację Boga JHWH z Narodem Wybranym, a później Jezusa z Nowym Narodem Wybranym⁴⁹. W dwudziestym czwartym rozdziale Księgi Rodzaju autor biblijny pozwala czytelnikowi pierwsze, najważniejsze zadanie przyjaciela oblubieńca: odnaleźć oblubieńcowi odpowiednią narzeczoną, przekonać ją do przyszłego męża oraz przyprowadzić ją do jego domu. Właśnie takie zadanie otrzymuje zaufany i wyróżniony spośród innych sługa Abrahama – Eliezer. Stając się przyjacielem oblubieńca, został wyposażony w konieczne dary, związany przysięgą i posłany w długą drogę, aby znaleźć żonę Izaakowi⁵⁰. Przyjaciela oblubieńca w czasie przygotowań i w czasie trwania ceremonii zaślubin pełnił wyjątkową rolę. Jako najbliższy przyjaciel pana młodego i całej rodziny

47 Bóg przez kolejne lata dawał konkretne doświadczenia charyzmatyczne, które pozwoliło odkryć czwarte źródło wspólnoty, które wydaje się, że zostało pominięte w Statucie WPO: pierwsze pod koniec 2007 roku, w którym przez słowo Boże Bóg zapowiedział, że w stosownym czasie chce dać imię wspólnotie (por. So 3,20); drugie w październiku 2009 roku, w którym Bóg zapowiedział, że tej zimy postanowił spędzić z nimi szczególny czas (por. Tyt 3,13); dwa kolejne na rekolekcjach wspólnoty 26-28 lutego 2010 roku „o służbie”, kiedy Bóg dawał obrazy zwierzęcych skór i ubranego w nie mężczyzny, aż w końcu przemówił przez głoszenie ks. Krzysztofa Kralki, który oparł swoje nauczanie o postać Eliezera z Rdz 24. Wspomniane nauczanie połączyło wszystkie wcześniejsze natchnienia. Z tak przeżywanego przez członków pierwotnej małej ożarowskiej wspólnoty doświadczenia charyzmatycznego bierze swój początek imię wspólnoty, z którego wynika tożsamość, misja i patron. WPO odwołuje się zatem także do źródła biblijnego. Zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 8, 11, 12-14.

48 Wyrażenie lub zwrot przyjaciel oblubieńca będzie zapisywany małymi literami, gdy będzie dotyczyło funkcji związanej z ceremoniałem małżeńskim Narodu Wybranego, natomiast wielkimi, gdy będzie dotyczyło wypełniania misji człowieka względem Boga. Podobnie oblubieniec i oblubienica lub Oblubieniec i Oblubienica: małymi literami, gdy będzie dotyczyło mężczyzny i kobiety, natomiast wielkimi, gdy będzie dotyczyło Boga i Narodu Wybranego lub Kościoła.

49 Niektórzy twierdzą, że instytucja przyjaciela oblubieńca ma swoje korzenie w kulturach starożytnej Mezopotamii. Teorie te wraz z zadaniami opisywane są m.in. przez W.G. Lamberta oraz A. van Selmsa. Zob. A. Kubiś, *Radość Przyjaciela Oblubieńca z powodu głosu Oblubieńca w J 3,29*, w: *Radość Ewangelii: biblijne źródła chrześcijańskiej radości*, red. A. J. Zawadzki, Wyd. KUL, Lublin 2016, s. 169-170.

50 S. Gomez, J. H. Prado Flores, *Jak głosić Jezusa*, tłum. M. Basiak, Wyd. Jedność, Kielce 1999, s. 153.

był odpowiedzialny za przygotowanie uroczystości weselnych, a następnie czuwanie nad tym, aby uroczystość przebiegła zgodnie z planem⁵¹. Będąc najbardziej zaufanym stróżem panny młodej zobowiązuje się dopilnowania, aby oblubienica została odpowiednio przygotowana, m.in. odbyła rytualną kąpiel oraz była uroczystie przyozdobiona na spotkanie z oblubieńcem. Jeśli wszystko zostało wykonane zgodnie z etykietą przyjaciel oblubieńca przyprowadzał pannę młodą do domu pana młodego oraz czuwał przy komnacie małżeńskiej aż do przybycia oblubieńca, po czym wprowadzał jego samego do komnaty małżeńskiej⁵². Ponadto przyjaciel oblubieńca przeżywa radość będąc najbliższym świadkiem i uczestnikiem zaślubin. To on stoi obok oblubieńca, wypełnia swoją funkcję, po czym schodzi na dalszy plan pozostawiając zaślubionych sobie w centrum⁵³.

Przedstawiony urząd obecny w obrzędowości Narodu Wybranego dotyczącej małżeństwa został wykorzystany w Biblii do zobrazowania misji pełnionej przez proroków w Starym Testamencie, a następnie przez Jana Chrzciciela oraz Apostołów w Nowym Testamencie. Ostatecznie analogia tego urzędu została odczytana przez założycieli WPO oraz zaaplikowana jako własny charyzmat omawianej wspólnoty. Jako że związek JHWH z Izraelem autorzy biblijni przedstawiają w ujęciu miłości oblubieńczej (np. Ozeasz⁵⁴, Jeremiasz⁵⁵ i Ezechiel⁵⁶, Deutero- i Tritoizajasz, czy w końcu autorzy *Pieśni nad Pieśniami*⁵⁷ oraz *Księgi Mądrości*), można w kluczu urzędu przyjaciela oblubieńca rozumieć misję wybranych i posłanych przez Boga patriarchów, proroków i sędziów Starego Testamentu. Ich misją jest przyprowadzić Oblubienicę – Izraela do Oblubieńca – JHWH za każdym razem, gdy Oblubienica przez bałwochwalstwo odchodzi od swojego Oblubieńca i cierpi trudne konsekwencje zdrady. Prorocy tłumaczą powody doświadczanego cierpienia, dodają nadziei oraz ogłaszają piękną, wierną, bezinteresowną, osobową miłość Boga – Oblubieńca do swojej Umiłowanej⁵⁸. Analogia, która w Starym Testamencie odnosiła się do Boga JHWH, w Nowym Testamencie odnosi się do samego Jezusa. To On jest Oblubieńcem, z którego radości cieszy się Przyjaciel Oblubieńca – Jan

51 D. Piekarz, *Chrystus jako Oblubieniec Kościoła w świetle Nowego Testamentu*, „Polonia Sacra” 52 (2001), nr 8, s. 313.

52 B. Urbanek, *Rola głosu Jezusa w dziele Objawienia. Studium z Ewangelii według św. Jana*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009, s. 59.

53 A. Kubiś, *Radość Przyjaciela Oblubieńca*, s. 173.

54 Zob. F. Mickiewicz, *Przyjaciele Oblubieńca. Studium biblijne*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016, s. 46-51.

55 Zob. P. Włodyga, *Oblubieniec i Oblubienica. Metaforyka małżeńska Jeremiasza*, Wyd. WAM, Kraków 2003.

56 Zob. F. Mickiewicz, *Przyjaciele Oblubieńca*, s. 52-61.

57 Zob. Tamże, s. 62-74.

58 D. Piekarz, *Chrystus jako Oblubieniec*, s. 311-312.

Chrzcziciel (por. J 3,29) przygotowując i przyprowadzając do Niego Jego Oblubienicę – pierwszych uczniów, którzy są zacznym Kościoła⁵⁹. Później ten urząd będzie przejęty przez samych uczniów posłanych do nauczania a dosłownie czynienia uczniów ze wszystkich narodów (por. Mt 28, 19), udzielania chrztu, zakładania kolejnych wspólnot budujących Ciało Chrystusa (por. 2Kor 11,2) – Kościół, Oblubienicę Baranka (por. Ap 19,6-9)⁶⁰.

Misja biblijnego Przyjaciela Oblubieńca jest zatem misją, każdego ochrzczonego i zewangelizowanego człowieka. Członkowie WPO przez ewangelizację oraz formowanie ewangelizatorów oraz formatorów ewangelizatorów chce ukazywać zmartwychwstałego Pana, pobudzać do wiary, będącej głęboką, realną relacją z Bogiem, aby w konsekwencji przyprowadzać Kościół – Oblubienicę do jej jedyne Oblubieńca Jezusa Chrystusa⁶¹. Jednak, aby było to możliwe najpierw sami muszą wejść w głęboką i realną relację z Oblubieńcem – co pozwoli na zmianę mentalności z uczniów sług – niewolników, na mentalność uczniów – przyjaciół (por. J 15,15) i misjonarzy. Do zmiany mentalności związanej z nawróceniem dochodzi w całym procesie ewangelizacji i formacji własnej, która zakłada poznawanie Oblubieńca i prowadzi do ciągłego pogłębiania relacji oraz otwierania się na prowadzenie Ducha Świętego przychodzącego z nowością. Stąd Przyjaciel Oblubieńca jako obraz biblijny będący niejako biblijnym źródłem WPO łączy trzy wcześniej opisane źródła – doświadczenie dziedzictwa i charyzmatu Wincentego Pallottiego; doświadczenie SNE; doświadczenie charyzmatyczne – w jeden nurt – wspólnotę formacyjno-ewangelizacyjną o imieniu WPO, będącą narzędziem ewangelizacji i formacji kolejnych Przyjaciół Oblubieńca rozkochujących, strzegących i przyprowadzających Oblubienicę – Kościół do Oblubieńca – Jezusa Chrystusa.

59 T. M. Dąbek, *Przyjaciel oblubieńca, który stoi i słucha go, doznaje najwyższej radości na głos oblubieńca (J 3,29)*, w: „*Bóg jest miłością*” (1J 4,16). *Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiwicza w 80. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Wyd. Vocatio, Warszawa 2006, s. 105; zob. F. Mickiewicz, *Przyjaciele Oblubieńca*, s. 125-158; D. Piekarz, *Chrystus jako Oblubieniec*, s. 319-320.

60 F. Mickiewicz, *Przyjaciele Oblubieńca*, s. 229-268; zob. A. Kubiś, *Metafora oblubieńcza w Ewangelii Janowej. Część I. Oblubieniec spotyka Oblubienicę (J 1-4)*, „*Studia Gdańskie*” 2018, nr 42, s. 45-49; D. Piekarz, *Chrystus jako Oblubieniec*, s. 321-326.

61 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 18.

1.2. Historia Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca 2004-2024

Jak każde zrzeszenie tak i WPO przechodziła i przechodzi przez proces dojrzewania. Niniejsze opracowanie nie koncentruje się na konkretnych *Wspólnotach Miejscowych PO*, które są podstawowymi miejscami formacji członków WPO, ale bierze pod uwagę omawianą wspólnotę jako całość złożoną z wielu *Wspólnot Miejscowych*. Historia została podzielona na trzy etapy zgodnie z zachodzącą w czasie ich trwania zmianą akcentów formacyjnych oraz dynamiki działania. Zakres lat, w których trwał dany etap, jest umowny, gdyż często brakuje konkretnego wydarzenia, które mogłoby być wydarzeniem granicznym. Będą nimi: 1. Etap zjednoczenia i dynamicznego rozwoju, 2. Etap wyciszenia i pogłębienia, 3. Etap stabilizacji i rozeznawania⁶².

W historii WPO można mówić o tzw. dwóch początkach. Pierwszym w Ożarowie Mazowieckim – pierwotnym środowisku założonym przez Witka Wilka⁶³ oraz drugim w Lublinie – środowisku formowanym przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC. Zjednoczenie tych dwóch środowisk zaowocowało dynamicznym rozwojem omawianej wspólnoty⁶⁴. Stąd pierwszy etap został umownie nazwany etapem zjednoczenia i dynamicznego rozwoju. Pierwszy początek jest związany z zawiązaniem środowiska w Ożarowie Mazowieckim. Na przełomie 2004/2005

62 Każdy z etapów zostanie scharakteryzowany, ukazane zostaną najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w czasie ich trwania, a także domniemane przyczyny oraz konsekwencje podejmowanych decyzji zmian. Ponieważ WPO ciągle się rozwija, zostanie zakończona deklarowanymi przez wspólnotę postulatami rozwoju na dalsze lata funkcjonowania. Spojrzenie na tę historię może być z jednej strony pomocą dla samej WPO, a z drugiej strony dla innych wspólnot, które pragną rozwoju, podążania drogą dojrzewania. Niniejsze opracowanie będzie możliwe dzięki notatkom oraz protokołom *Rad Generalnych* i *Kapituł Generalnych* WPO, spisanej w 2023 roku i wydanej historii środowiska, które jako pierwsze przyjęło imię WPO oraz wywiadam przeprowadzonym przez autora z najważniejszymi dla WPO osobami: należącymi do grona założycielskiego, członkami *Rady Generalnej*, pracownikami Fundacji Przyjaciele Oblubieńca. Transkrybowane i autoryzowane wywiady, a także notatki i protokoły są w posiadaniu autora. Poniższy paragraf będzie próbą uporządkowania i ukazania czternastoletniej historii rozwoju WPO.

63 Witold Wilk powszechnie znany w środowiskach Odnowy w Duchu Świętym oraz w środowiskach ewangelizacyjnych, jako Witek Wilk jest mężem, ojcem czwórki dzieci oraz świeckim ewangelizatorem, głoszącym Ewangelię od ponad 30 lat podczas rekolekcji dla ludzi wszystkich powołań stanowych. Ponadto jest właścicielem studia nagrań, wydawnictwa muzycznego, założycielem *Fundacji za Nim* powołanej w celu niesienia ludziom Dobrej Nowiny, miłości, pokoju i miłości, a także pomysłodawcą ewangelizacyjnego przedsięwzięcia *Strefa Mocy* – letniej trasy podczas której głoszona jest Ewangelia w kilkudziesięciu miastach w Polsce. Wraz z żoną Sylwią dali początek 49 wspólnotom modlitewno-ewangelizacyjnych. *Jezus żyje. Prowadzący: Witek Wilk*, <https://www.rekolekcje-jezuszyje.pl/prowadzacy/85-pages/prowadzacy-goscie-mowcy-4/454-witek-wilk-2> [dostęp: 14.11.2023]; zob. *Żyj pasją. Witek Wilk*, <http://witek-wilk.pl> [dostęp: 14.11.2023].

64 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC 07.06.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora) s. 3; *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz 06.06.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1; *Wywiad z ks. Piotrem Spyryą 07.06.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora) s. 3.

roku w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego po *Seminarium Odnowy w Duchu Świętym* poprowadzonym przez Witka Wilka powstała pierwsza wspólnota modlitewno-ewangelizacyjna. Powstałe wtedy 25-osobowe środowisko pod opieką pierwszego *Pasterza* – ks. Pawła Śliżewskiego SAC wzrastało i rozwijało się przez codzienną formację, zaczerpniętą ze SNE z Gliwic. Formacja prowadzona w strategii i wizji SESA zakładała ewangelizację, formację ewangelizatorów oraz formatorów ewangelizatorów. Oparta była o cotygodniowe spotkania oraz uczestnictwo, a później także posługę w kursach ewangelizacyjnych SNE⁶⁵. W tym środowisku Witek Wilk widział zarys wspólnoty, która w przyszłości przez pączkowanie miała zakładać nowe wspólnoty. Uczestnicy podczas spotkań przechodzili przez pogłębioną ewangelizację oraz katechezę, ucząc się modlitwy słowem Bożym, zasłuchania w natchnienia Boga i rozeznawania. Z drugiej strony kursy ewangelizacyjne stały się przestrzenią formacji do głoszenia słowa Bożego, rozeznawania i posługi charyzmatycznej oraz posługi modlitwą wstawienniczą⁶⁶. Urszula Cupriak wspomina, że jako środowisko ożarowskie z jednej strony czuli się wtedy potrzebni, byli wsparciem dla ewangelizatora – Witka Wilka, a z drugiej – byli świadkami działania Pana Boga, przybliżali się do Niego, wzrastali w wierze i uczyli się, w jaki sposób głosić słowo Boże z mocą. Cały więc proces bardzo intensywnej 2-letniej formacji przebiegał pod opieką Witka i Sylwii Wilków⁶⁷.

Ważnym aspektem tego czasu wzrostu były relacje, które zawiązały się między członkami wspólnoty. Wspominają oni, że kontakty między nimi nie ograniczały się tylko do dwugodzinnych, cotygodniowych spotkań. Członkowie środowiska często zostawali po spotkaniach, nawiązywali prywatne relacje, wspólnie świętowali ważne uroczystości i spotykali się przy okazji różnych innych okoliczności. Tym wszystkim spotkaniom towarzyszyło nastawienie na słuchanie tego, co Bóg chce powiedzieć, ukierunkowanie się na Niego, dzielenie się wiarą i wzajemną modlitwą. Całe rodziny członków wspólnoty jednoczyły się w tym doświadczeniu⁶⁸. Utrzymywanie relacji poza oficjalnymi spotkaniem wspólnoty pozwoliły na pogłębienie więzi i przeniesienie doświadczeń zyskanych na spotkaniach do codziennego życia oraz wyłanie solidnych fundamentów pozwalających na przejęcie odpowiedzialności za samodzielne rozeznawanie, formację i dalsze prowadzenie środowiska przez osoby będące jego członkami w przyszłości. Środowisko z Ożarowa Mazowieckiego na przestrzeni lat zgromadziło w swoich strukturach

65 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 25.

66 Tamże, s. 26.

67 *Wywiad z Urszulą Cupriak 05.06.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1-2.

68 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 26.

wszystkie osoby, które następnie weszły do grona założycielskiego WPO: Anetę i Grzegorza Gałkiewiczów, Urszulę i Jacka Cupriaków, Paulinę i Jacka Osińskich oraz kl. Krzysztofa Kralkę SAC i kl. Łukasza Żabę SAC⁶⁹.

Wspólnota Ożarowska ewangelizowała zarówno w swojej parafii, jak i poza nią odpowiadając na zaproszenia do poprowadzenia SOW, kursów ewangelizacyjnych SNE czy głoszenia słowa Bożego w innych wspólnotach. Odpowiedzialni za ewangelizującą już grupę utrzymywali ścisły kontakt z pallotyńskimi neoprezbiterami ks. Łukaszem Żabą SAC i ks. Krzysztofem Kralką SAC, wspomagając ich w dziełach parafialnych, które podejmowali w Kutnie i w Lublinie, gdzie zostali posłani przez prowincjała. Dzięki temu w czerwcu 2010 roku po przeprowadzeniu SOW przez wspólnotę z Ożarowa Mazowieckiego i ks. Łukasza Żabę SAC w parafii w Kutnie (diecezja łowicka) powstała pierwsza wspólnota modlitewno-ewangelizacyjna na wzór wspólnoty z Ożarowa Mazowieckiego, co z perspektywy czasu, można uznać za ważny dla WPO kamień milowy⁷⁰.

Ważnym wydarzeniem dla wspólnoty modlitewno-ewangelizacyjnej były rekolekcje w Nałęczowie 26-28 lutego 2010 roku wygłoszone przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC. Tematem przewodnim był temat służby w dziele ewangelizacji – jak wspomina ks. Krzysztof – centralną postacią głoszonych przez niego rekolekcje był Eliezer z Rdz 4, czyli starotestamentalny przyjaciel oblubieńca, którego Abraham wysłał, aby znalazł żonę dla swojego syna Izaaka. Na podstawie tej wybranej z Biblii postaci, specyfiki jego powołania oraz funkcji przyjaciela oblubieńca, jaką sprawował względem Izaaka, uczestnicy rekolekcji usłyszeli o doświadczeniu bycia wybranym przez Boga, obdarowanym i posłanym po to, aby przyprowadzić Oblubienicę do Oblubieńca – wierzących, Kościół do Jezusa Chrystusa⁷¹. Członkowie wspólnoty przyjęli to nauczanie z dużym entuzjazmem i jak sami wspominają, było to dla nich bardzo dużym światłem wyjaśniającym też wcześniejsze obrazy i słowa, jakie Bóg miał dawać podczas modlitwy – m.in. obrazy „zwierzęcych skór oraz mężczyzny ubranego w skóry”⁷². Uczestnicy rekolekcji łącząc te doświadczenia charyzmatyczne oraz wysłuchaną treść rekolekcji rozeznali, że Bóg zaprasza ich, aby przyjęli św. Jana Chrzciciela, który sam siebie nazywa Przyjacielem Oblubieńca (por. J 3,27-30) za wzór ewangelizacji. Te rekolekcje stały się dla wspólnoty charyzmatycznej wypełnieniem obietnicy danej przez Boga. Zinterpretowali te wydarzenia jako znak i zaproszenie do przyjęcia imienia – WPO oraz tożsamości Przyjaciela Oblubieńca, a wraz z nim konkretnego

69 Zob. Tamże, s. 26-28.

70 Wywiad z Urszulą Cupriak 5.06.2023 r., s. 2; *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 26.

71 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 45.

72 Wywiad z Urszulą Cupriak 5.06.2023 r., s. 3.

charyzmatu, jakim jest przyprowadzanie Oblubienicy – Kościoła do jej Oblubieńca – Jezusa oraz uzdalnianie innych do robienia tego samego. Z tym związana była także wizja wspólnoty, mianowicie ewangelizacji i formacji następców, którzy będą potrafili ewangelizować i formować kolejnych uczniów⁷³. Czas rekolekcji oraz kolejne dwa miesiące rozeznawania we wspólnocie ożarowskiej, potwierdzone dużym entuzjazmem, poskutkowały przyjęciem przez wspólnotę z Ożarowa Mazowieckiego imienia WPO, a wraz z nim patrona – św. Jana Chrzciciela oraz bizantyjskiej ikony *Przyjaźni*⁷⁴ jako znaku omawianej wspólnoty. Przyjęcie imienia miało miejsce 13 kwietnia 2010 roku podczas uroczystej Mszy Świętej w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Niedługo po tym wydarzeniu imię, patrona oraz wspomnianą ikonę przyjęła także wspólnota modlitewno-ewangelizacyjna z Kutna⁷⁵.

Jako oficjalną datę powstania nowego zrzeszenia uznają się 2 lipca 2010 roku. Tego dnia spotkali się ze sobą wszyscy odpowiedzialni za WPO na modlitwie i po rozeznaniu Aneta i Grzegorz Gałkiewicz, Urszula i Jacek Cupriakowie, Paulina i Jacek Osińscy oraz ks. Łukasz Żaba SAC i ks. Krzysztof Kralka SAC podjęli decyzję, że dwie już istniejące wspólnoty (z Ożarowa Mazowieckiego oraz z Kutna), a także wszystkie przyszłe, będą jedną WPO zbudowaną z wielu *Wspólnot Miejscowych*. Jedność wszystkich *Wspólnot Miejscowych* będzie budowana przez: jedno wspólne dla wszystkich imię – Przyjaciele Oblubieńca, jedną regułę oraz jeden zarząd, a podstawowym założeniem będzie jedność we wszystkim. Zdecydowano, że charyzmatem omawianej wspólnoty będzie ewangelizowanie – aby wzbudzać wiarę w Kościele i świecie, oraz formowanie ewangelizatorów i formatorów ewangelizatorów – aby uzdalniać wierzących do ewangelizacji oraz formacji następców⁷⁶. Zatem wyrazem tożsamości nowej wspólnoty i jej charyzmatu będzie Przyjaciel Oblubieńca. Odpowiedzialnym za powstałą wspólnotę został wybrany ks. Krzysztof Kralka SAC jako ten, który z jednej strony miał doświadczenie funkcjonowania wspólnoty *Odnowy w Duchu Świętym Effatha*, znajomość struktur Kościoła oraz

73 Zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 34-35.

74 Zob. *Aneks, Rycina 1*.

75 Zob. *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką*, s. 4.

76 Tamże, s. 6.

szerszą wizję i strategię dla WPO⁷⁷. Od tego momentu pierwszy przełożony nowopowstającej struktury piastował urząd *Moderatora Generalnego* WPO. Jego zadaniem było stworzenie programu formacyjnego, wizji, struktury i bycie reprezentantem nowego zrzeszenia katolickiego⁷⁸.

Niemal w tym samym czasie od 2009 roku ks. Krzysztof Kralka SAC tę samą wizję i strategię, którą podzielił się w lutym 2010 roku na rekolekcjach ze środowiskiem z Ożarowa Mazowieckiego, z dużym powodzeniem wprowadzał we wspólnocie *Odnowy w Duchu Świętym Effatha* w Lublinie, za którą jako wikariusz parafii Wieczerzy Pańskiej był odpowiedzialny. Ten czas nazywany jest często drugim początkiem WPO. *Effatha* na początku liczyła ok. 10 osób, jednak zaczęła się szybko powiększać. Pierwszym zorganizowanym wydarzeniem, które doprowadziło do liczebnego jej rozwoju, było SOW, a niedługo po nim kurs ewangelizacyjny *Filip* (obecnie kurs ewangelizacyjny *Nowe Życie*). W wydarzeniach wzięło udział 170 osób, które następnie w większości weszły do wspólnoty *Effatha*. Zaproponowane były także inne akcje ewangelizacyjne takie jak: rekolekcje ewangelizacyjne w parafii, na których świadectwo głosili Urszula i Grzegorz Cupriakowie, Seminarium Uzdrawienia Wewnętrzznego, uwielbienie, zawiązanie zespołu ewangelizacyjnego *Razem za Jezusem*, comiesięczna Msza Święta z modlitwą o uzdrowienie, Msza Święta i spotkanie dla studentów w niedzielę i środy, spotkania dla księży⁷⁹. Wszystkie podejmowane działania miały na celu dać uczestnikowi doświadczenie wiary i wskazać na wspólnotę jako miejsce pogłębionej ewangelizacji oraz formacji do dojrzałej ewangelizacji⁸⁰. Wymienione działania doprowadziły do uformowania środowiska ewangelizacyjnego prowadzącego kursy ewangelizacyjne SNE. Początkowo w nowo powstałym środowisku trzo-

---

77 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 38. Źródłem wizji i strategii, którą wносił ks. Krzysztof Kralka SAC w dzieła, które podejmował, jest jego doświadczenie wyniesione ze spotkania z Anną Marią Kolberg oraz kursu ewangelizacyjnego *Apollos* prowadzonego przez SNE *Ojkos 2.04*, którego Anna Maria Kolberg była dyrektorem. Ks. Krzysztof Kralka wspomina to szczególne dla niego wydarzenie w ten sposób: „Anna Maria zaczęła konferencję o Janie Chrzcicielu, który jest Przyjacielem Oblubieńca. Mocno to we mnie uderzyło, załalo mnie ciepło, obecność Boża, zaczęło mnie palić w sercu. Ja znałem tego typu doświadczenia z historii różnych ludzi, gdy Bóg powoływał, namaszczał do posługi, wskazywał kierunek i ja wiedziałem, że mam się mocno chwycić tego słowa o Przyjacielu Oblubieńca – o Janie Chrzcicielu. I ja wiem, że tego dnia Bóg dał mi imię: Przyjaciel Oblubieńca. Co więcej, gdy to się działo, miałem poczucie, że ma powstać Wspólnota Przyjaciół Oblubieńca, która ma formować świeckich do ewangelizacji po to, żeby i oni byli przyjaciółmi Oblubieńca – aby rozkochiwali ludzi w Jezusie; głosili słowo Boże; formowali następnych. Nie wiedziałem, dlaczego ja, kiedy to się stanie, z kim będę tworzył to dzieło, ani też gdzie będzie się to działo. Wiedziałem jednak, że to się stanie, że Bóg to zrobi”. *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 1-2.

78 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 5.

79 Zob. *Wywiad z Martą Mendrek 21.06.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 6; *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 3.

80 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 2; *Wywiad z ks. Piotrem Spyrgą*, s. 9.

nem ekip prowadzących kursy ewangelizacyjne było 30 osób formujących się także we wspólnocie *Effatha*, które odczytały swoje powołanie do ewangelizacji w wizji i strategii SESA⁸¹. Dzięki temu 16 czerwca 2011 r. wyższy przełożony Prowincji Chrystusa Króla Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego ks. Józef Lasek SAC oficjalnie powołał do istnienia PSNE z siedzibą w Lublinie. Dyrektorem nowopowstałej struktury został ks. Krzysztof Kralka SAC⁸².

Wspólnota *Effatha* ewangelizowała także poza parafią, współpracując ze *Wspólnotami Miejscowymi* z Ożarowa Mazowieckiego i Kutna prowadząc SOW. Dzięki temu w grudniu 2011 r. po przeprowadzonych ewangelizacjach w parafii Józefa Robotnika w Kraśniku oraz parafii Narodzenia NMP – MB Siewnej w Wilczopolu powstały kolejne *Wspólnoty Miejskowe*. Następnie w czerwcu 2012 r. przeprowadzono SOW w Lublinie co zaowocowało założeniem kolejnych dwóch *Wspólnot Miejskowych*: w parafii św. Maksymiliana oraz przy kościele rektoralnym pw. Ducha Świętego. Tego samego roku przeprowadzono ewangelizacje i dano początek kolejnym *Wspólnotom Miejskowym* w Rogóźnie w parafii św. Wawrzyńca Męczennika, a także w Kłodzku przy klasztorze sióstr dominikanek powstały kolejne nowe *Wspólnoty Miejskowe*, które przyjęły imię, tożsamość i wizję oraz weszły w powstającą strukturę WPO⁸³. Po 2 latach rozwoju, formacji i ewangelizacji we wspólnocie *Effatha* oraz po przeprowadzeniu rozeznania i rozmów zdecydowano o wydzieleniu nowej rzeczywistości ze wspólnoty *Odnowy w Duchu Świętym Effatha*. We wrześniu 2012 roku w Lublinie powstała wspólnota składająca się z 30 osób, której opiekunem został ks. Krzysztof Kralka SAC⁸⁴. Zgodnie z ustaleniami podjętymi na spotkaniu założycielskim dnia 2 lipca 2010 r., jako kolejna *Wspólnota Miejskowa* obok *Wspólnot Miejskowych* z: Ożarowa Mazowieckiego, Kutna, Kraśnika, Wilczopola oraz Lublina z parafii św. Maksymiliana oraz Kłodzka weszła w strukturę WPO.

Z perspektywy czasu można ocenić tę decyzję zjednoczenia dwóch środowisk z doświadczeniem głębokiej formacji duchowej, zaangażowanych w dzieła PSNE oraz czynnie posługujących w dziele ewangelizacji, jako kluczową dla rozwoju WPO w Polsce oraz za granicą: w Anglii, Irlandii i Niemczech. Od tego momentu rozpoczął się okres bardzo dynamicznego wzrostu liczebnego omawianej wspólnoty zarówno, jeśli chodzi o nowych członków we wspólnotach już istniejących, jak i o nowe *Wspólnoty Miejskowe*⁸⁵. O dużym zainteresowaniu

81 Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 4.

82 J. Lasek, *Dekret aprobujący Pallotyńską Szkołę Nowej Ewangelizacji*, <https://snepallotyni.pl/o-nas/> [dostęp: 14.11.2023].

83 Wywiad z Martą Mendrek, s. 4.

84 Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 3-4; Wywiad z Ewą Zalewską 06.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora), s. 1-2.

85 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 16; Wywiad z Urszulą Cupriak 5.06.2023 r., s. 3-4.

księży nową propozycją pastoralną oraz pragnieniem bycia jej częścią świadczą postulaty, jakie członkowie *Rady Generalnej* składali już w 2010 roku. Postulowano np. wprowadzenie limitu osób na SOW sięgającego 200 osób oraz limit wieku; organizację opieki dla dzieci połączoną z formacją; konieczność zaangażowania kapłana z parafii, w której SOW ma być poprowadzony oraz przynajmniej zgoda proboszcza na charyzmat i metodykę działania WPO, a także konieczność zapewnienia zaplecza pozwalającego na prowadzenie spotkań, a następnie na rozwój *Wspólnot Miejscowej*⁸⁶. Te warunki nie zatrzymały dynamiki szybkiego rozwoju, dając przyrost 17 nowych *Wspólnot Miejscowych* w roku 2014-2015 oraz sumę 5171 członków formujących się w 50 *Wspólnotach Miejscowych* po 5 latach działalności⁸⁷.

Szczególnym osiągnięciem WPO w czasie etapu dynamicznego rozwoju było założenie pierwszych *Wspólnot Miejscowych* w diecezji Białostockiej w latach 2013/2014. Do ich powstania doprowadzili: ks. proboszcz parafii MB Fatimskiej Damian Grecki, kl. Piotr Drożdżewicz, kl. Mateusz Bajena, oraz ks. Krzysztof Kralka wraz z Martą Mendrek. Po przeprowadzaniu kursu ewangelizacyjnego *Nowe Życie*, mającego na celu ewangelizację przyszłych *Animatorów*, przeprowadzono pierwsze SOW w Białymstoku. W wydarzeniu wzięło udział ok. 500 osób, tworząc 20 małych grup dzielenia. Po zakończeniu 13 tyg. rekolekcji powstały 3 *Wspólnoty Miejskowe* – w parafii MB Fatimskiej, w której *Pasterzem Wspólnoty* został ks. Damian Grecki, w parafii św. Stanisława z *Pasterzem Wspólnoty* ks. Piotr Karpiesiukiem oraz w parafii Chrystusa Króla z *Pasterzem Wspólnoty* ks. Adamem Iwanowiczem⁸⁸. Te trzy nowe grupy zaczęły w niedługim czasie zakładać kolejne w innych parafiach w szybkim tempie organizując dwa *Regiony*, które przy następnym podziale administracyjnym stworzyły *Prowincję* białostocką zbudowaną z 5 *Regionów* – Czarna Białostocka (369 osób), MB Fatimskiej (736 osób), św. Andrzeja Boboli (522 osoby), św. Stanisława (576 osób) zrzeszających w sumie 2203 osoby⁸⁹.

Przy tak szybkim rozwoju liczebnym ważnym wydarzeniem tego etapu, było organizowanie *Święta Wspólnoty* w okolicy liturgicznego wspomnienia głównego patrona WPO – św. Jana Chrzciciela⁹⁰. Ilość nowych osób, coraz większe odległości pomiędzy *Wspólnotami*

86 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół oraz notatki ze spotkania 10.09.2010r.*, (mps w posiadaniu autora); zob. *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 4.

87 K. Kralka, *Sprawozdanie Moderadora Generalnego z Kapituły Generalnej 2015r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1.

88 *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 7-8.

89 Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020r.*, (mps w posiadaniu autora).

90 *Święta Wspólnoty* odbywały się kolejno: 23.06.2012 w Ożarowie Mazowieckim, 22.06.2013 w Lublinie, 28.06.2014 w Ożarowie gromadząc 1500 osób, 20.06.2015 w Białymstoku gromadząc 2500 osób, 11.06.2016 w Lublinie, w czerwcu 2017 lokalnie w *Prowincjach*, 23.06.2018 w Świątyni Opatrzności

Miejscowymi wymagały stworzenia płaszczyzny do wymiany doświadczeń, integracji oraz budowania autorytetu przełożonych z różnych szczebli struktury hierarchicznej, aby *Wspólnoty Miejskowe* zachowywały jedność i doświadczały bycia częścią całej WPO. Co roku podczas świętowania *Moderator Generalny* rozdawał wszystkim nowym *Wspólnotom Miejskowym* ikony *Przyjaźni*⁹¹ będącej symbolem przypieczętowania zawiązania *Wspólnoty Miejskowej* oraz jej jedności z całą WPO. *Święto Wspólnoty* było także czasem posłania nowych odpowiedzialnych w tzw. *Liturgii Posłania*. Każdy nowy odpowiedzialny był oficjalnie przedstawiany WPO oraz posyłany poprzez gest włożenia rąk i modlitwę umocnienia⁹².

Etap zjednoczenia i dynamicznego rozwoju liczebnego omawianej wspólnoty przypada na okres, w którym została mocno zaakcentowana charyzmatyczność. Akcent postawiony na ten sposób przeżywania religijności dodaje dużo dynamizmu jako drugi trzech filarów wizji zaczerpniętej z formacji SESA – *Kerygma-Karisma-Koinonia*⁹³. Posługa charyzmatyczna była obecna we wszystkich formach ewangelizacji i przy każdej możliwej okazji – podczas coraz większej liczby kursów ewangelizacyjnych⁹⁴, podczas Mszy Świętych z modlitwą o uzdrowienie, podczas uwielbień, rekolekcji ewangelizacyjnych, spotkań dla studentów, dni skupienia dla kleryków, siostr zakonnych i księży prowadzonych przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC i PSNE, w której posługiwały przede wszystkim osoby formujące się we WPO. Wiele osób dorosłych – świeckich i duchownych w tym także studentów ewangelizowanych podczas tych spotkań dołączało do opisywanej wspólnoty lub chciało doprowadzić do założenia *Wspólnoty Miejskowej* w swoich parafiach. Wielu z nich było zapraszanych do współpracy w PSNE, modliło się o wylanie charyzmatów i formowało się do prowadzenia kursów, głoszenia z mocą oraz prowadzenia uwielbień.

W ten sposób wypełniana była także strategia, którą WPO przejęła ze SESA tzn. czynnik pomnażania polegający na rozpalaniu wiary w człowieku przy jednoczesnej formacji formatorów – uzdalnianiu kolejnych osób do przekazu wiary przez głoszenie kerygmatu w mocy

---

Bożej w Warszawie, w czerwcu 2019 lokalnie w *Regionach* – od tego roku *Rada Generalna* zdecydowała, że wspólnoty będą przeżywać *Święta Wspólnoty* w środowiskach lokalnych ze względu na konieczność integracji. *Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, Protokół z dnia 04.01.2019r.*; (mps w posiadaniu autora); zob. *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Tożsamość – Historia*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/tozsamosc/historia> [dostęp: 4.08.2023].

91 Zob. Aneks, *Rycina 1*.

92 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 6; *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 8-9; *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 2.

93 Zob. *Escuela de Evangelización San Andrés, Proyecto Pastoral*, s. 20-23.

94 Na początku organizowany był 1 kurs ewangelizacyjny na 2 miesiące, później 2 kursy w miesiącu, ostacnie w każdy weekend, a wraz z rozwojem liczebnym ekip mających uprawnienia do prowadzenia kursów – po kilka w weekend.

Ducha Świętego oraz zapraszanie do wspólnoty – środowiska wzrostu⁹⁵. Dlatego centralnymi i najważniejszymi kursami ewangelizacyjnymi tego etapu stał się kurs ewangelizacyjny *Jan* formujący serce ucznia u boku Eucharystii oraz kurs ewangelizacyjny *Paweł* dający konkretne narzędzia do ewangelizacji dzięki 10-dniowym warsztatom o prowadzeniu ewangelizacji. Podczas tych kursów prowadzący je obserwowali uczestników, zauważali predyspozycje i zapraszali do współpracy oraz ostatecznie proponowali objęcie funkcji w *Prowincji, Regionie* lub konkretnej *Wspólnocie Miejscowej*⁹⁶.

Wydaje się, że na powodzenie tego etapu i mocny rozwój liczebny WPO miało wpływ kilka czynników. Jednym z nich była lokalizacja *Centrum Wspólnoty* jakim był niemal od samego początku Lublin. Do dziś jest to miasto studenckie zrzeszające zarówno studentów świeckich, jak i duchownych z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. WPO oraz PSNE inwestując energię w środowiska akademickie, zyskała w swoich strukturach wielu młodych, którzy byli dla ewangelizacji bardzo ofiarni, wnosili w posługę dużo entuzjazmu oraz zapału⁹⁷. Ponadto księża studiujący na KUL po dobrych doświadczeniach związanych z omawianą wspólnotą oraz PSNE, kończąc studia, znając wizję i strategię funkcjonowania WPO, stawali się założycielami *Wspólnot Miejskowych* w swoich rodzimych diecezjach i pozostawali w ciągłej współpracy z PSNE⁹⁸.

Kolejnym czynnikiem pozwalającym na szybki rozwój WPO, zdaje się być ściśle związanie jej z PSNE. Wszystkie prowadzone przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC akcje ewangelizacyjne, rekolekcje czy kursy ewangelizacyjne PSNE, były inicjatywami ukierunkowanymi na wstąpienie do WPO. W niej uczestnicy ewangelizacji otrzymywali stabilną, codzienną formację, uczyli się pogłębionej modlitwy, zasad prowadzenia walki duchowej, poznawali wizję życia duchowego, a przede wszystkim otrzymywali stabilne środowisko wzrostu – relacje z osobami będącymi na podobnym etapie rozwoju duchowego. Następnie włączali się w funkcjonowanie PSNE i tam byli formowani do głoszenia i posługi na kursach ewangelizacyjnych. Sprzęgnięcie tych dwóch struktur dawało bardzo pozytywne efekty będąc przestrzenią ewangelizacji, formacji ewangelizatorów oraz formacji formatorów⁹⁹.

95 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 18-19.

96 Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 7.

97 Zob. Wywiad z Martą Mendrek, s. 3.

98 Wywiad z ks. Piotrem Spyrą, s. 8; Wywiad z Ewą Zalewską, s. 3.

99 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 3-4.

Jako następny czynnik należy zauważyć sam fenomen osoby ks. Krzysztofa Kralki SAC. Od samego początku był on utożsamiany z działalnością WPO, której przewodził jako *Moderator Generalny*. Będąc rozpoznawanym rekolekcjonistą, ewangelizatorem, posługującym wieloma charyzmatami i modlitwą wstawieniczą promował WPO i przedstawiał ją jako skuteczną propozycję pastoralną. Ks. Krzysztof Kralka SAC propagował omawianą wspólnotę zarówno wśród katolików świeckich, księży i biskupów. Miał wizję, strategię, plan i wiedział, jak przełożyć je na konkretne działanie oraz formować następców. Dzięki temu WPO od samego początku była stabilnie osadzona w metodzie ewangelizacji zakładającej konkretne etapy: głoszenie kerygmatu w mocy Ducha Świętego – włączanie do wspólnoty ewangelizacyjno-formacyjnej – formowanie uczniów – angażowanie do służby – uczenie ewangelizacji – formowanie formatorów kolejnych ewangelizatorów¹⁰⁰.

Jednak etap silnie charyzmatyczny cechujący się optymizmem i mocnym dynamizmem przysporzył także konkretnych problemów. *Wspólnota* zaczęła bardzo szybko mierzyć się z problemami personalnymi. Uformowanie osoby na dojrzałego *Administratora Wspólnoty* – człowieka, który będzie przekazicielem charyzmatu, będzie miał umiejętność ewangelizowania, formowania ewangelizatorów i formowania formatorów oraz będzie umiał współpracować z ludźmi, aby móc zarządzać *Regionem* lub *Prowincją* jest pracą długofalową zarówno formatora, jak i formującego się, trwającą dłużej niż zakładane na początku 2-3 lata¹⁰¹.

Wspólnota przeżywająca duży dynamizm rozwoju, zakładająca nowe *Wspólnoty Miejskowe*, *Regiony* i *Prowincje* potrzebowała zaangażowania dużo większej liczby dojrzałych i uformowanych ludzi. Ze względu na małą grupę odpowiednio przygotowanych ewangelizatorów-formatorów, podczas kursów, uwielbień, koncertów ewangelizacyjnych czy sesji formacyjnych prowadzonych w różnych częściach najpierw Lubelszczyzny, a później szerzej – Polski, posługiwały często te same osoby. Poświęcając się dla ewangelizacji, osoby te nie dbały o zdrowe zachowanie balansu pomiędzy życiem prywatnym – odpoczynkiem – ewangelizacją – pracą czy studiami. Pomimo szczytnych celów oraz podjętych decyzjach o odrzucaniu części zaproszeń, zaczęły pojawiać się problemy w relacjach, wypalenie, a także zaniedbywanie własnej formacji wynikające z niewystarczającej w pierwszym etapie formacji ludzkiej¹⁰².

100 Wywiad z ks. Piotrem Sypyrą, s. 8.

101 Wywiad z Ewą Zalewską, s. 4.

102 Wywiad z Ewą Zalewską, s. 2-3; Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 13; Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 4-5.

Szybki rozwój połączony z niewystarczającą ilością dojrzałych formatorów we WPO oraz otwartość na intensywną posługę charyzmatyczną spowodowały trudności w odpowiednim towarzyszeniu, rozeznawaniu i podejmowaniu decyzji co do osób, które trafiły do *Wspólnot Miejskowych* z różnymi deficytami w sferze emocjonalnej. Pojawiło się ryzyko *charyzmatomanii* tzn. niedojrzałej charyzmatyczności skupiającej się na obdarowaniu charyzmatycznym jako celu ewangelizacji i formacji lub na samym człowieku obdarowanym, niedojrzale karmiąc w ten sposób jego potrzeby akceptacji, uznania, sukcesu i bycia ważnym¹⁰³. Dla części osób posługa charyzmatyczna i związana z nią modlitwa wstawiennicza stały się narzędziami, umożliwiającymi przerzucanie odpowiedzialności za podejmowane przez siebie decyzje oraz ich konsekwencje na Boga. Gdy pojawiały się pytania dotyczące wyboru drogi życia lub problemy natury ludzkiej część osób, zamiast uczyć się rozeznawania, czy podejmować czasochłonną, żmudną i konkretną pracę nad sobą korzystając z terapii, wołała prosić o modlitwę wstawienniczą lub traktowała małą grupę dzielenia jako narzędzie paraterapeutyczne¹⁰⁴.

Powyższe problemy, z którymi mierzyła się WPO, w konsekwencji doprowadziły do osłabienia dynamiki od końca 2015 r. do początku 2017 r. jej dynamicznego rozwoju¹⁰⁵. Zauważono palącą potrzebę formowania już istniejących *Wspólnot Miejskowych* do dojrzałości. Konieczne było pogłębienie w nich życia duchowego oraz stworzenia ściślejszej współpracy w istniejącej strukturze, aby zabezpieczyć omawianą wspólnotę przed rozpadem i ją ustabilizować. Podjęte decyzje spowodowały zmianę dynamiki rozwoju i wprowadziły WPO w kolejny etap: wyciszenia i pogłębienia¹⁰⁶.

Zmiana akcentu była inspirowana przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC. Po powrocie z rekolekcji ignacjańskich odbywanych u sióstr Zawierzenia Najświętszej Maryi Panny, jako *Moderator Generalny* wprowadził *Radę Generalną* w modlitwę ciszy, kontemplacji z mocnym zaakcentowaniem Pasji Chrystusa. Ta droga została rozeznana przez *Moderatora Generalnego* wraz z całą *Radą Generalną* jako droga dla WPO. W konsekwencji wyciszano charyzmatyczność, pobudzające emocje uwielbienia. Natomiast na większym znaczeniu zyskały ciche i pogłębione medytacje słowa Bożego, modlitwa prowadzona przez jedną osobę oraz na niektórych spotkaniach adoracja Najświętszego Sakramentu w ciszy. Zaakcentowano maryjność, liturgię i sakramenty oraz rozeznawanie duchowe¹⁰⁷.

103 Zob. L. Gula, *Między charyzmatem a intelektem. Próba poszukiwania złotego środka w wierze w perspektywie pokusy jej ucharyzmatycznienia lub przeintelektualizowania*, „Teologia w Polsce” 10 (2016), nr 2, s. 181-184; zob. E. D. O’Connor, *Ruch charyzmatyczny w Kościele katolickim*, tłum. F. Żuromska, Wyd. Pax, Warszawa 1984, s. 225-228.

104 *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 8-9; *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 9-10.

105 *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 5; *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 3.

106 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 6.

107 Tamże, s. 5-6; *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 10.

Zauważono, że nie można zatrzymać się na kerygmacie i tylko radosnym głoszeniu Dobrej Nowiny. Uznano, że formując formatorów, należy pozwolić przeżyć, a następnie przekazać formowanym całą panoramę życia duchowego stwarzając w ten sposób mocny fundament formacyjny. To z kolei miało być sposobem na bezpieczne prowadzenie członków WPO w głębokiej formacji chrześcijańskiej, aż do osiągnięcia dojrzałej relacji z Bogiem, objawiającej się w miłości, która potrafi znieść dobrowolną ofiarę, oraz wyciszeniem emocji na rzecz podejmowania decyzji woli¹⁰⁸.

W czasie trwania tego etapu wprowadzono do formacji propozycję odbywania rekolekcji ignacjańskich przez wszystkich członków WPO, aby formować się tradycyjnymi i sprawdzonymi narzędziami prowadzącymi do rozwoju wiary¹⁰⁹. Rekolekcje ignacjańskie, dzięki obecnemu podczas ich trwania kierownictwu duchowemu, dawały możliwość stabilnej obiektywizacji dotychczasowego rozwoju duchowego oraz towarzyszenia w dalszym podejmowaniu decyzji związanych z rozwojem duchowym¹¹⁰. O silnym wpływie rekolekcji ignacjańskich na ks. Krzysztofa Kralkę SAC oraz całą omawianą wspólnotę na tym etapie rozwoju świadczą oprócz włączenia propozycji odbywania rekolekcji do formacji, także tematy przewodnie poszczególnych lat formacji: 2015/2016 r. – *Miłosierdzie to imię Boga*; 2016/2017 r. – *W pokornej służbie*; 2017/2018 r. – *Ku wielkiemu zawierzeniu*¹¹¹, jak również tytuły wydawanych książek: *Bóg wskrzesza miłosierdziem*¹¹², *Drogi duchowego wzrostu*¹¹³, *Śladami Miłości. Rozważania Drogi Krzyżowej*¹¹⁴, *Szkoła walki duchowej*¹¹⁵, *Modlitwa Serca. Głębia spotkania z Bogiem*¹¹⁶, *Zbawienie przychodzi przez krzyż*¹¹⁷, *Szkoła rozeznawania duchowego*¹¹⁸ oraz częste wspieranie ognisk rekolekcyjnych jałmużną zbieraną od *Wspólnot Miejscowych*¹¹⁹.

108 Wywiad z ks. Piotrem Spyrgą, s. 10.

109 Dokument określający zasady funkcjonowania Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, Kwiecień 2016, (mps w posiadaniu autora), s. 16-17.

110 Wywiad z ks. Piotrem Spyrgą, s. 11.

111 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Wizja – Formacja, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/wizja/formacja> [dostęp: 4.08.2023].

112 K. Kralka, *Bóg wskrzesza miłosierdziem*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.

113 Tenże, *Drogi duchowego wzrostu*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.

114 Tenże, *Śladami miłości*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016.

115 Tenże, *Szkoła walki duchowej*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.

116 Tenże, *Modlitwa Serca. Głębia spotkania z Bogiem*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

117 Tenże, *Zbawienie przychodzi przez krzyż*, Wyd. Sumus, Zielonka 2018.

118 Tenże, *Szkoła rozeznawania duchowego*, Wyd. Esprit, Kraków 2018.

119 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 04.02.2016 r.*, (mps w posiadaniu autora); Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Sprawozdanie ekonomiczne ze spotkania Kapituły Generalnej 2016 r.*, (mps w posiadaniu autora); Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Ogłoszenia z IV Kapituły Generalnej z 3-5.02.2017 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Zmiana akcentu formacji z charyzmatyczności na wyciszenie i głębię spowodowały, że formacja w omawianej wspólnotcie stała się bardziej wymagająca. W czasie spotkań czy adoracji przeważała cicha lub prowadzona przez jedną osobę modlitwa. Konferencje prowadziły do konfrontacji swojego życia z wymaganiami, jakie stawia słowo Boże, podejmowania decyzji oraz konsekwencjami, z jakimi człowiek mierzy się, wybierając je lub wybierając swoje nieuporządkowane pragnienia. Tak prowadzona formacja prowadziła do konieczności podejmowania decyzji – podejmowania zmagania w codzienności, trwania w oczyszczeniu, głębszym korzystaniu z rachunku sumienia oraz sakramentu pokuty i pojednania. Osoby, które nie były gotowe na konfrontację z własnym wnętrzem, często podejmowały decyzję o opuszczeniu *Wspólnoty Miejskowej*. Po kilku latach zaangażowania i formowaniu prawidłowego obrazu Boga i wygaśnięciu w członkach WPO pierwotnego entuzjazmu będącego owocem pierwszej ewangelizacji, formujący się stawali przed koniecznością uświadamiania sobie swoich dotychczasowych motywacji bycia przy Jezusie oraz trwania w modlitwie i we wspólnotcie.

Ten etap skutkował zauważalną, zmniejszającą się liczbą osób we *Wspólnotach Miejskowych* w porównaniu do wcześniejszego etapu¹²⁰. Pod koniec umownego pierwszego etapu rozwoju WPO liczyła 50 *Wspólnot Miejskowych* i zrzeszała 5171 członków¹²¹, natomiast kończąc drugi etap, istniały 164 *Wspólnoty Miejskowe*, jednak zrzeszające 6800 członków¹²². Jest to efekt, którego nie można ocenić jednoznacznie. Z jednej strony, jak zauważa obecny *Moderator Generalny* ks. Łukasz Żaba SAC, jest to naturalna dynamika rozwoju – w Kościele pojawiła się nowa propozycja pastoralna, którą wielu duchownych się zainteresowało i chciało jej założenia w swojej wspólnotcie parafialnej. Jednak po kilku latach zainteresowanie zwyczajnie spadło, a *Rada Generalna* wyznaczyła nowy priorytet, jakim jest: umacnianie oraz pogłębiona formacja już istniejących *Wspólnot Miejskowych*. Z drugiej strony zmiana dynamiki, jak zauważa Aneta Stanuch – członek *Rady Generalnej*, wynika z pewnego kryzysu członków omawianej wspólnotty – z wypalenia intensywną posługą oraz związanym z nią ogromnym poświęceniem¹²³. *Rady Generalnej* i ks. Piotr Spyra – *Wicemoderator* oraz Urszula Cupriak – drugi *Wicemoderator* wskazują na jeszcze inny powód – oczyszczenie, które jest także naturalnym procesem w drodze rozwoju wspólnot kościelnych¹²⁴.

120 Wywiad z ks. Piotrem Sypką, s. 10.

121 K. Kralka, *Sprawozdanie Moderadora Generalnego*, s. 1.

122 Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020 r.* Nie zachowały się protokoły V Kapituły Generalnej, która odbyła się w Warszawie w dniach 17-19.02.2018 r.

123 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 4-5.

124 Wywiad z Urszulą Cupriak, s.6; Wywiad z ks. Piotrem Sypką, s. 9-10.

Podczas trwania drugiego etapu rozwoju priorytetem stało się formowanie członków WPO jak i posługujących w PSNE do przeżywania liturgii¹²⁵. Duży wpływ na tę zmianę miał ks. Krzysztof Porosło, który przeprowadził sesję formacyjną o liturgii oraz ks. Piotr Spyra¹²⁶. O ile w pierwszym etapie odkryto skuteczność głoszenia kerygmatu rozumianego jako pierwsze głoszenie, dzięki któremu zawiązywały się liczne *Wspólnoty Miejscowe*, o tyle na drugim etapie rozważano pytanie: do czego katolicka ewangelizacja ma prowadzić? Rozeznano, że ewangelizacja protestancka od ewangelizacji katolickiej różni się celem – dla protestantów jest nim wyznanie Jezusa jako Zbawiciela i Pana oraz przyjęcie Chrztu w Duchu Świętym, natomiast dla katolików celem jest doprowadzenie do liturgii, w której Pan obecny jest na sposób sakramentalny (por. KL 7). Liturgia jest żywym, pewnym i realnym spotkaniem z Bogiem, którego głosi się podczas wszystkich ewangelizacyjnych spotkań. Podczas tego etapu ukierunkowano więc całą ewangelizację przybierającą różne nowoczesne formy na doprowadzenie do odkrycia tradycyjnych form pobożności: adoracji, nabożeństw, czy w końcu sakramentów – z Eucharystią oraz sakramentem pokuty i pojednania na czele. Wyznaczono trzystopniową drogę od ewangelizacji przez katechizację, aż po mistagogię¹²⁷.

Od tego momentu wszystkie sprawowane liturgie zarówno we WPO, jak i podczas kursów ewangelizacyjnych prowadzonych przez PSNE były pieczołowicie przygotowywane. Kiedy tylko była możliwość, odprawiano je w sposób uroczysty – z pełną asystą, do której zapraszano odpowiednio przygotowane osoby świeckie, zmieniano repertuar pieśni oraz sposób ich wykonywania przez *Diakonię Muzyczną*, przykładano dużą wagę do wykonywanych czytań, psalmu, a także homilii starając się, aby podczas ewangelizacji były kerygmatyczno-mistagogiczne. Nawet podczas najbardziej wymagających kursów ewangelizacyjnych, takich jak np. *Paweł* lub *Jan* na Eucharystię przeznaczony był szczególny czas – wyłączony z treści, specyfiki i dynamiki kursów. Uroczysty, skromny w oprawie i piękny sposób przeżywania liturgii stał się narzędziem formacyjnym dla uczestników, dzięki któremu mogli oni odkrywać skarb, jakim jest Eucharystia dostępna w każdej parafii¹²⁸.

Etap wyciszenia i pogłębienia stał się też czasem uściślenia i zaakcentowania struktury WPO, która tworzyła się od początku oficjalnego jej powstania w 2010 r. na podstawie statutów i struktur kościelnych zaczerpniętych ze zgromadzeń i zakonów oraz ostatecznie została

125 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 31.08.2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).

126 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 10.

127 *Wywiad z ks. Piotrem Spyra*, s. 19-20.

128 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 10.

spisana i wydana w oficjalnym dokumencie omawianej wspólnoty, jakim jest statut *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca ad experimentum 2020-2025*¹²⁹. Struktura podczas tego etapu stała się bardzo ważnym elementem i narzędziem, które pozwoliło zabezpieczyć zrzeszenie liczące w trakcie trwania tego etapu między 6000 a 7000 osób, rozsiane na terenie całej Polski.

Centralizacja, mocna struktura oraz zmiana akcentu na wyciszenie i pogłębienie dały bezpieczeństwo, ale przyniosły także trudne konsekwencje – strukturalne usztywnienie i napięcia w relacjach. Niedojrzale traktowana struktura na pewnym etapie traktowana była przez odpowiedzialnych nie jako narzędzie do celu, ale jako cel sam w sobie. Odbierało to możliwość podejmowania decyzji osobom, które najlepiej znały sytuacje *Wspólnot Miejskowych*, będąc w nich na co dzień. Hierarchiczna struktura zastąpiła początkową synodalność – słuchanie głosu Boga oraz potrzeb konkretnych ludzi¹³⁰. Odgórne mianowania wszystkich urzędów oraz przejmowanie przez przełożonych odpowiedzialności za całość formacji kształtowało w osobach formujących się postawę bierności względem formacji, a więc wpłynęło niekorzystnie na usamodzielnianie, dojrzewanie w słuchaniu natchnień Boga, Jego prowadzenia i branie odpowiedzialności za siebie, własną formację, WPO czy Kościół¹³¹. To z kolei wpłynęło na zmniejszenie motywacji do ewangelizacji *ad extra*. Zauważalna była duża monotonia, oschłość, zniechęcenie programem przepełnionym wiedzą, podręcznikami i sesjami. Organizowane były inicjatywy wewnętrzne dla własnego środowiska, z jednoczesnym pomniejszaniem wartości inicjatyw, w których członkowie mogliby ewangelizować poza własną strukturą. Konsekwencją takiego działania było zaniedbywanie własnego charyzmatu WPO¹³².

Wprowadzenie opisywanej wspólnoty w dynamikę wyciszenia i zachęcenie do korzystania rekolekcji ignacjańskich wspomogło ujawnienie trudności wynikających z formacji ludzkiej, która we wspólnotach formacyjnych często jest elementem trudnym do przeprowadzenia ze względu na liczbę uczestników, nie dając możliwości wprowadzenia dynamiki grupowej. Jednocześnie brakowało odpowiednio wykwalifikowanej kadry mającej narzędzia, aby uzupełniać tę lukę formacyjną. Zdecydowano się na wydanie podręczników z zakresu formacji

129 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 9. Struktura Wspólnoty PO zostanie omówiona w trzecim paragrafie pierwszego rozdziału.

130 *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 7.

131 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 18.

132 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 6-7.

ludzkiej: *Szkoła człowieczeństwa, Szkoła relacji, Szkoła życia we wspólnotcie* oraz na prowadzenie sesji psychologicznych. Zarówno napisanie podręczników, jak i poprowadzenie sesji psychologicznych zlecono wykwalifikowanym psychologom¹³³.

Okres pogłębienia i stabilizacji przyszedł także ze zwróceniem uwagi na parafialność i eklezjalność WPO. W formacji i głoszeniu kładziono duży nacisk na bycie do dyspozycji księży proboszczów oraz dużą otwartość na dialog, posługę w parafii i ewangelizację poprzez świadectwo życia. Było to naturalnym skutkiem rezygnacji z charyzmatyczności oraz poszukiwaniem miejsca i sposobu prowadzenia ewangelizacji przez *Wspólnoty Miejskowe* w ich rodzimych parafiach co doprowadzało do pogłębienia więzi z księżmi, a także stwarzało możliwość wymiany doświadczeń, przestrzeń do budowania relacji oraz wzbudzało zainteresowanie księży, którzy na wcześniejszym etapie byli zdystansowani lub zamknięci na współpracę w WPO¹³⁴. O rozwoju eklezjalności omawianej wspólnoty, świadczą także inne wydarzenia, takie jak oddanie się pod opiekę Najświętszej Maryi Panny. Było to ważne wydarzenie uzupełniające duchowość dojrzewającej katolickiej wspólnoty ewangelizacyjno-formacyjnej. WPO była od momentu powstania wspólnotą chrystocentryczną. Przyjmując imię *Przyjaciele Oblubieńca*, konieczne było położenie fundamentu chrystologicznego i biblijnego, aby prowadzić formujących się do coraz głębszego poznawania Jezusa, przyjęcia daru zbawienia i zawiązania z Nim głębokiej relacji przyjaźni. Dopiero, gdy ten cel został osiągnięty, zdecydowano się bezpiecznie prowadzić formujących się do odkrywania głębi pobożności maryjnej, prawdy o obcowaniu świętych i ich wstawiennictwie.

Na podjęcie decyzji o zawierzeniu Maryi miały wpływ oddolne prośby *Wspólnot Miejskowych*, a także pragnienia członków *Rady Generalnej*, które zbiegły się z głosem Kościoła – papieża, biskupów i innych wiernych, motywowanym setną rocznicą objawień w Fatimie przypadającą w 2017 roku¹³⁵. *Rada Generalna* chcąc prowadzić formację WPO w duchu jedności z Kościołem, zdecydowała o wydaniu podręcznika formacyjnego na podstawie objawień w Fatimie w temacie przeżywania pokuty, zadośćuczynienia, modlitwy różańcowej i kultu Niepokalanego Serca NMP¹³⁶. W ten sposób powstał podręcznik dodatkowy: *Fatima – szkoła zawierzenia* autorstwa Anny Marii Kolberg OV. Podręcznik stał się dla formujących się w omawianej wspólnotcie pomocą w przeżywaniu z Kościołem tajemnicy Maryi jako przewod-

133 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 3.

134 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 17; *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 23.

135 *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 16-17.

136 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 16.09.2016 r.*, (mps w posiadaniu autora).

niczki do dojrzałego życia chrześcijańskiego. W tym samym roku została wydana publikacja ks. Krzysztofa Kralki SAC: *Maryja. Matka pięknej Miłości*¹³⁷ wprowadzająca w tajemnicę Maryi przez rozważanie słowa Bożego. Głos Kościoła, prowadzona we WPO formacja i pragnienia jej członków zaowocowały decyzją o zawierzeniu WPO opiece Maryi. 12 października 2017 r. *Rada Generalna* wraz z przybyłymi osobami formującymi się w omawianej wspólnotcie, zawierzyła WPO opiece Maryi po uroczystej Mszy Świętej poprzez modlitwę, odczytanie i podpisanie aktu zawierzenia. Tego dnia wspólnota przyjęła ikonę *Niewiasty Niosącej Chrystusa* jako znak drugiej głównej patronki WPO¹³⁸.

Moment umownego wejścia omawianej wspólnoty w kolejny trzeci etap rozwoju – etap rozeznawania i stabilizacji, datuje się na rok formacyjny 2019/2020, w którym rozeznany przez *Radę Generalną* temat roku formacyjnego brzmiał: *W uwielbieniu*, wyznaczając w ten sposób nowy priorytet formacyjny na kolejny rok¹³⁹. *Rada Generalna*, po odczytaniu pozytywnych i negatywnych konsekwencji dwóch wcześniejszych etapów rozwoju WPO oraz wsłuchaniu się w informacje otrzymywane od *Wspólnot Miejscowych*, podjęła decyzję wejścia na drogę formacji czerpiącej i łączącej doświadczenia dwóch poprzednich etapów – charyzmatyczny oraz kontemplacyjny¹⁴⁰. Zauważono, że każde rozłączenie i skupienie się tylko na jednym elemencie jest niedojrzałością. Paschalność będąca drogą Chrystusa jest przenikaniem się cierpienia krzyża i chwały zmartwychwstania, dlatego jest to także droga Kościoła – droga chrześcijan, a zatem także droga WPO i każdego członka formującego się w niej. Celem tego etapu, w którym obecnie trwa zrzeszenie, jest prowadzenie formujących się drogą uniżenia, ofiary, czyli przeżywania cierpienia w codzienności w osobistym życiu nie jako kary, którą Pan musi zabrać, ale łaski, dzięki której Pan jednoczy się z człowiekiem. Konsekwencją przyjęcia tej prawdy jest formowanie postawy uwielbienia Boga w konkretnym cierpieniu, trudności, zmaganiu, które nie ma nic wspólnego z życiem cierpiętniczym czy automanipulacją, ale jest trwaniem w jedności z Jezusem – Oblubieńcem. Z tego doświadczenia rodzi się głęboka Paschalność, a z niej dojrzała posługa charyzmatyczna pełna niezachwianego entuzjazmu, ofiary i poświęcenia¹⁴¹.

137 K. Kralka, *Maryja. Matka pięknej miłości*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

138 *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 17; *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 8; zob. Aneks, *Rycina 3*.

139 *Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, Protokół z dnia 20.09.2019 r.*, (mps w posiadaniu autora).

140 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s.6; *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 10.

141 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 7.

Tematami kolejnych lat formacyjnych rozeznaczonych przez Radę Generalną były: *Dom Ojca – miejsce dla wszystkich* (2020/2021), *Nie bój się! Ja jestem* (2021/2022), *Przyjacielu, po coś przyszedł...?* (2022/2023), *Poznaj pragnienia mojego serca i przyjmij moje słowo* (2023/2024)¹⁴². Fakt wejścia w nowy etap formacji został potwierdzony w czasie obrad VI Kapituły Generalnej trwającej w dniach 21-22 lutego 2020 roku. Trzy przedstawiane na niej postulaty dotyczą wprost formacji do życia w uwielbieniu, do dojrzałej posługi charyzmatycznej oraz pogłębionej formacji słowem Bożym będącej narzędziem, mającym prowadzić do tych celów¹⁴³.

Podczas VI Kapituły Generalnej miały miejsce także inne kluczowe dla omawianej wspólnoty decyzje. Najważniejszym świadczącym o rozwoju i powadze WPO jest stworzenie *Statutu Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca ad experimentum 2020-2025*, jego promulgacja oraz podpisanie dekretu przez ks. dra Zenona Hanasa SAC, Prowincjała Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego Prowincji Chrystusa Króla, uznającego cele WPO za zgodne z celami Kościoła Katolickiego oraz zgodność statutu z wymogami prawa kanonicznego powszechnego, kościelną dyscypliną oraz doktryną¹⁴⁴. Od momentu rozpoznania eklezjalności WPO przez prowincjała 22 lutego 2020 roku rozpoczął się okres *recognitio*, który ma doprowadzić do ostatecznego zatwierdzenia kościelnego omawianej wspólnoty¹⁴⁵.

Podczas obrad podjęto także decyzję o zmianie na urzędzie *Moderatora Generalnego*. Pierwszy *Moderator Generalny* ks. Krzysztof Kralka SAC ustąpił z piastowanego urzędu, natomiast na jego miejsce został powołany ks. Łukasz Żaba SAC również należący do grona założycielskiego WPO¹⁴⁶. Początkowo ks. Krzysztof Kralka SAC był członkiem *Rady Generalnej*, jednak po czasie rozeznania, złożył do *Rady Generalnej* wniosek o przyjęcie jego rezygnacji również z tej funkcji¹⁴⁷. Prośba ks. Krzysztofa została przyjęta podczas spotkania *Rady Generalnej* 10 grudnia 2020 roku¹⁴⁸. Tego dnia ks. Krzysztof Kralka podjął decyzję o odejściu ze WPO, lecz

142 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Wizja – Formacja, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/wizja/formacja> [dostęp: 4.08.2023].

143 Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020 r.*; zob. Wywiad z ks. Piotrem Spywą, s. 24-26.

144 Z. Hanas, *Dekret*, w: Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 11; zob. Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020 r.*

145 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 11.

146 Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020 r.*

147 K. Kralka, *Prośba o przyjęcie rezygnacji*, (mps w posiadaniu autora); zob. *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 15-16.

148 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 10.12.2020 r.*, (mps w posiadaniu autora).

pozostał w strukturach PSNE, której dyrektorem została Marta Mendrek¹⁴⁹. Zmiana na urzędzie *Moderatora Generalnego* z ks. Kraliki SAC na ks. Żabę SAC oraz zmiana na stanowisku dyrektora PSNE z ks. Kraliki SAC na Martę Mendrek w naturalny sposób doprowadziła do rozdzielania się tych dwóch struktur, które od samego początku były ze sobą zespolone działając niczym jeden organizm, mając tego samego przełożonego, to samo biuro, tych samych pracowników i ten sam budżet. Formalny podział pozwolił na stworzenie czytelnego podziału obowiązków i osobnego budżetu dla przejrzystości finansowej oraz zaprowadzenie ładu w dwóch osobnych strukturach¹⁵⁰. W konsekwencji powstały także dwa odrębne biura: WPO¹⁵¹ oraz PSNE¹⁵². W czasie trwania przygotowań do rozdzielania wspomnianych struktur deklarowano i podkreślano przenikającą się ich jedność we współpracy i formacji¹⁵³. Deklaracje jednak nie zostały ostatecznie wprowadzone w życie, w konsekwencji czego dwie niezależne od siebie struktury stopniowo rezygnowały z oficjalnej współpracy w dziele ewangelizacji oraz formacji¹⁵⁴.

Innym ważnym wydarzeniem tego okresu było zawierzenie WPO św. Józefowi, do którego doszło podobnie jak do zawierzenia NMP. Papież Franciszek 8 grudnia 2020 roku wezwał Kościół do odkrywania osoby św. Józefa. Po modlitwie i rozeznaniu *Rady Generalnej* biorąc pod uwagę to, czym żyje Kościół, podjęto decyzję o konieczności napisania podręcznika formacyjnego, który pomógłby członkom omawianej wspólnoty poznać osobę św. Józefa. W 2021 roku wydano podręcznik *św. Józef – Twój duchowy ojciec* autorstwa ks. Piotra Spyry i Anety Golby. Owocem formacji była decyzja zawierzenia WPO św. Józefowi. Dokonano tego aktu 19 marca 2022 roku, a następnie *Wspólnoty Miejskowe* dokonywały aktu zawierzenia w swoich *Regionach*¹⁵⁵.

Niestety rozwój WPO został mocno spowolniony przez pandemię COVID 19. Same osoby posługujące oraz będące członkami *Rady Generalnej* mówią o pandemicznym wyhamowaniu; o kryzysach, które wystrzył czas pandemii – kryzysach spowodowanych zamknięciem, słabościami i grzechami ludzi, nadmiernymi oczekiwaniami, wzburzonymi emocjami. Jednocześnie te

149 Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 15-17.

150 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 12.

151 Zatrudnieni pracownicy: Ewa Adamowicz – Prezes Fundacji Wspólnoty PO i Ekonom Generalny, Barbara Stadnik – Wice-prezesem Fundacji Wspólnoty PO, Dorota Lewtak, Ewa Zalewska, Agnieszka Jasińska oraz Aneta Golba. Zob. *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Pracownicy biura*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/pracownicy-biura> [dostęp: 08.08.2022].

152 Zatrudnieni pracownicy: Marta Mendrek – dyrektor PSNE, ks. Krzysztof Kralka, Damian Grzegórski, Joanna Bielińska, Mariusz Kaczmarczyk. Zob. *Pallotyńska Szkoła Nowej Ewangelizacji – O nas*, <https://snepallotyni.pl/o-nas/> [dostęp: 08.08.2022].

153 Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 03.11.2020 r.*, (mps w posiadaniu autora).

154 Zob. Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 11-13; zob. Wywiad z Urszulą Cupriak, s. 8.

155 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 9-10; zob. Wywiad z ks. Piotrem Spyry, s. 13-18.

same osoby wskazują na fakt rozpoczętego czasu weryfikacji, rozeznania i nowego narodzenia, w którym WPO pragnie wracać do swoich źródeł. Rozeznawane jest jej miejsce w Kościele; we *Wspólnotach Miejscowych* rozeznawane są konkretne charyzmaty, będące narzędziami do budowania tychże *Wspólnot Miejscowych* i Kościoła oraz sposoby służenia nimi w Kościołach lokalnych. Wyrażana jest duża otwartość na Boże prowadzenie WPO i odkrywanie nowości¹⁵⁶.

Zrzeszenie pragnie nadal się rozwijać, czego dowodem są postulaty podjęte podczas *VI Kapituły Generalnej* na lata formacji 2020-2025, jakimi są: rozwój formacji stanowej swoich członków – rodzin, małżeństw, kapłanów, mężczyzn i kobiet; parafialność i lokalność WPO – przez naukę rozeznawanie lokalnych potrzeb i analizę rzeczywistości dostosowanie jej charyzmatu do konkretnych realiów miejsca, aby w sposób lepszy i dojrzalszy ewangelizować. Ostatnim postulatem jest budowa *Centrum Formacji* WPO w Czarnej, w którym mogłyby się odbywać rekolekcje, dni skupienia dla członków *Wspólnoty*, kursy ewangelizacyjne, *Rady Generalne* i *Kapituły Generalne*¹⁵⁷. Na podstawie powyższych postulatów w związku z rozwojem formacji planowane jest dalsze wprowadzanie narzędzi formacyjnych uczących postawy uwielbienia, otwierających na posługę charyzmatyczną, modlitwę wstawienniczą oraz słuchanie głosu Boga¹⁵⁸.

1.3. Struktura *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*

Na skuteczność każdej zorganizowanej działalności duszpasterskiej wpływają zarówno znajomość pryncypiów teologicznych i świadomość warunków środowiskowych, w których dana działalność będzie prowadzona, jak i zasady sprawnej organizacji.¹⁵⁹ Przemyślana i zastosowana struktura ma zatem na celu możliwie najlepsze ukierunkowanie działania we WPO, przy założeniu konkretnych metod i środków, na konkretny cel. Aby było to możliwe WPO przyjęła strukturę, która określa sposób wypełniania najważniejszych funkcji zarządzania: planowanie, organizowanie, motywowanie oraz kontrolę¹⁶⁰.

156 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 14; Wywiad z Ewą Zalewską, s. 9-10; Wywiad z Urszulą Cupriak, s. 8-9.

157 Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020 r*; Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 10; zob. Wywiad z ks. Piotrem Spyrą, s. 24-29.

158 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą, s. 14.

159 R. Kamiński, *Działalność zbawcza*, s. 102.

160 M. K. Szpakowski, *Kościół katolicki – działalność i funkcje społeczne we współczesnej Polsce*, w: *Kościół katolicki w Polsce. Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne*, red. M. K. Szpakowski, Wyd. Knowledge Innovation Center, Zamość 2013, s. 26.

WPO proponuje osobom ochrzczonym wejście w duchowe i formalne przymierze wiernych Kościoła Katolickiego, aby rozbudzać w wierzących pragnienie podjęcia nakazu misyjnego udzielonego przez Jezusa Chrystusa (por. Mk 16,15-20) oraz dać im narzędzia do jego wypełniania. Jest to reakcja na współczesne wezwanie Kościoła do nowej ewangelizacji (zob. RM 2,3,5) – inicjatywy mającej na celu odnowienie i zintensyfikowanie działalności misyjnej Kościoła w obliczu wyzwań współczesnego świata. Jest ono możliwe przez ewangelizację, formowanie uczniów Chrystusa – ewangelizatorów i formatorów-ewangelizatorów¹⁶¹. Aby doprowadzić do tego celu omawiana wspólnota została zorganizowana w wewnętrzną strukturę będącą swego rodzaju odbiciem struktury personalnej i terytorialno-administracyjnej Kościoła Katolickiego, będącą od strony teoretycznej doskonale zorganizowaną wspólnotą religijną z najwyższym stopniem instytucjonalizacji, największą otwartością oraz doświadczonym ciałem hierarchicznym¹⁶² oraz Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Rozróżnienie pod kątem sposobu przynależności do WPO tworzy wewnętrzną strukturę personalną, pozwalającą na odkrycie specyfiki poszczególnych grup¹⁶³. Natomiast natężenie *Wspólnot Miejscowych* oraz rozległość terenu ich występowania tworzy strukturę terytorialno-administracyjną składającą się z trzech podstawowych szczebli oraz z jednego dodatkowego będącego niejako poza strukturą naturalną, jednak dążącą do jej utworzenia na nowym terenie¹⁶⁴. Na czele każdego szczebla stoją osoby pełniące urzędy, posiadające odpowiednie kompetencje na terenie, na którym pełnią swoją posługę. Zwieńczeniem tejże struktury są *Urzędy Generalne* pełniące posługę władzy w stosunku do WPO¹⁶⁵.

W pierwszej części paragrafu poruszona zostanie zatem kwestia struktury personalnej, wyróżniającej grupy osób ze względu na sposób przynależności do omawianej wspólnoty. Następnie w drugiej części paragrafu zostanie opisana struktura terytorialno-administracyjna wraz z urzędami oraz zakresem kompetencji osób piastujących owe urzędy. Dwa rodzaje struktur niewątpliwie spełniają pozytywną rolę formacyjną w zrzeczeniu, przynosząc dobre owoce w ewangelizacji, formacji ewangelizatorów oraz formatorów ewangelizatorów, ale mogą

161 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 14-15.

162 M. K. Szpakowski, *Zarządzanie parafią katolicką – organizacją, która promuje wartości, moralność oraz rodzinę*, w: *Kościół katolicki w Polsce. Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne*, red. M. K. Szpakowski, Wyd. Knowledge Innovation Center, Zamość 2013, s. 115.

163 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 20; Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 42-45.

164 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 29.

165 Tamże, s. 38.

generować również pewne niebezpieczeństwa, gdy będą wykorzystywane w nieodpowiedni sposób przez niedojrzałe, niekompetentne osoby. Ich opis zostanie przedstawiony w trzeciej części paragrafu.

W strukturze personalnej WPO można wyróżnić pięć różniących się od siebie jakościowo sposobów przynależności do zrzeszenia. Są nimi: *Kandydaci*, *Członkowie Zwyczajni*, *Członkowie Nadzwyczajni*, *Członkowie w Przymierzu*, *Członek Rodziny Przyjaciół Oblubieńca*¹⁶⁶. Podział ten nie jest wprost powodowany etapowością (poza dwiema pierwszymi formami przynależności), ale głębią wejścia w formację, czynnikami zewnętrznymi często niezależnymi od osoby formującej się, lub po prostu wspólną decyzją formującego się i przełożonych WPO. Najszerzej zostanie opisana przynależność do *Wspólnoty Członka w Przymierzu*, gdyż jest to przynależność najpełniejsza, będąca niejako szczytem formacji i jako taka jest obecna w strukturze WPO od 2019 roku.

Pierwszym etapem przynależności do WPO jest status *Kandydata*. Osoba dążąca do uzyskania tego statusu powinna spełnić podstawowe kryterium jakim jest uczestnictwo w przynajmniej jednej z form ewangelizacji prowadzonych przez WPO¹⁶⁷. Najczęstszą formą, która proponowana jest na początku zarówno zawiązywania nowej *Wspólnoty Miejscowej*, jak i otwarcia już istniejącej *Wspólnoty Miejscowej* na nowe osoby, które nigdy wcześniej nie formowały się w niej, jest wspominane już wielokrotnie SOW. W tym czasie uczestnicy przechodzą przez podstawową ewangelizację przyjmując kerygmat, aby odnowić wiarę będącą żywą, osobową i osobistą relacją z Bogiem oraz doświadczywszy nowości tejże relacji wzbudzić pragnienie do głoszenia Dobrej Nowiny bliźnim¹⁶⁸. Jest to zatem pierwszy moment formowania ewangelizatora. Po ewangelizacji prowadzonej przez należących do omawianej wspólnoty, uczestnik otrzymuje propozycję dalszej formacji chrześcijańskiej oraz chcąc zostać kandydatem powinien wyrazić zdecydowaną gotowość do kontynuowania w niej formacji chrześcijańskiej. Decyzja ewangelizowanego manifestuje się poprzez formalne zapisanie się do uczestnictwa w *Szkole Modlitwy Osobistej*¹⁶⁹. Kandydat rozpoczynając swoją formację we WPO ma możliwość zgłębienia swojego życia duchowego i praktyk modlitewnych, gdyż pierwszy stopień formacji kandydackiej ma na celu przekazać podstawowe narzędzie konieczne do prawidłowego rozwoju duchowego, jakim jest modlitwa, będąca dziełem inspirowanym i prowadzonym przez Boga z jednej strony, a z drugiej dziełem człowieka, który potrzebuje się uczyć współpracy z łaską

166 Zob. Aneks, *Schemat 3*.

167 Tamże, s. 20.

168 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 9.

169 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 20.

Boga w dziele modlitwy¹⁷⁰. Integralną częścią procesu, w którym trwa kandydat jest przeżycie pierwszego proponowanego przez SESA kursu ewangelizacyjnego SNE *Nowe Życie* oraz *Sesji Tożsamościowej* WPO¹⁷¹. Pierwszy Kurs stanowi propozycję skierowaną do woli osoby ewangelizowanej, aby chciała przyjąć zbawienie dzięki osobistemu spotkaniu ze zmartwychwstałym Panem oraz wylaniu Ducha Świętego¹⁷². Jest to moment powtórzenia pierwszej ewangelizacji obecnej na SOW jednak w skondensowanej i dynamicznej formie. Uczestnictwo w kursie jest kolejnym elementem formacji ewangelizatorów, przez zaangażowanie w *Ekipy* prowadzące ten oraz kolejne kursy programu SESA. Z kolei *Sesja Tożsamościowa* ma na celu zapoznanie *Kandydata* z procesem formacyjnym, strukturą, historią WPO oraz charyzmatem i jej misją formacyjno-ewangelizacyjną, aby *Kandydat* – przyszły *Członek Wspólnoty* od początku swojej formacji rozumiał tożsamość wspólnoty, do której chce dołączyć oraz mógł w świadomy sposób zdecydować o swoim członkostwie, a następnie w pełni utożsamiać się z jej misją, będąc jej aktywnym, zaangażowanym członkiem¹⁷³.

Drugą formą przynależności do WPO jest *Członkostwo Zwyczajne*. *Członkami Zwyczajnymi* są osoby, które ukończyły okres kandydatury oraz podjęły decyzję dalszej formacji we wspólnocie przyjmując jej tożsamość, charyzmat, misję, wizję formacji i strukturę. Jednak decyzja *Kandydata* nie skutkuje automatycznym przyjęciem do grona *Członków Zwyczajnych*. Musi być ona przyjęta i zaakceptowana przez urzędy strukturalne WPO, jakimi w tym wypadku są *Administrator Wspólnoty Miejscowej*, do której należy *Kandydat* oraz *Moderator Regionu*. *Kandydaci* po pozytywnej decyzji przełożonych w oficjalny sposób wyrażają wolę stania się *Członkiem Zwyczajnym* podczas specjalnego nabożeństwa, na którym obecna jest cała *Wspólnota Miejskowa*. *Kandydaci* w uroczysty sposób składają oficjalną deklarację ustną o przyjęciu oraz woli wypełniania obowiązków *Członka Zwyczajnego*. Deklaracja, którą *Kandydat* składa po raz pierwszy stając się *Członkiem Zwyczajnym* powinna być dorocznie odnawiana za zgodą *Rady Wspólnoty Miejskowej*¹⁷⁴.

Stając się *Członkiem Zwyczajnym* formujący się przyjmuje na siebie pięć zobowiązań wskazanych przez statut. *Członkowie Zwyczajni* mają najpierw troszczyć się o stałość, regularność w prowadzeniu życia modlitewnego i sakramentalnego, co jest podstawą życia wiarą każdego

170 *Szkola modlitwy*, s. 7-8; por. Benedykt XVI, *Panie naucz nas modlić się. Katechezy o modlitwie*, Wyd. św. Krzyża, Opole 2019.

171 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 20.

172 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 9.

173 K. Kralka, *Istota Przymierza. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed złożeniem pierwszego Aktu Przymierza*, (mps w posiadaniu autora), s. 6.

174 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 20.

ochrzczonego, także niezrzeszonego do jakiegokolwiek wspólnoty. Ponadto osoby podejmujące formację w WPO zobowiązują się do regularnego uczestnictwa w cotygodniowych spotkaniach swojej *Wspólnoty Miejscowej* oraz podejmowania formacji indywidualnej zaczerpniętej z tematycznych podręczników formacyjnych w czasie pomiędzy spotkaniami wspólnotowymi. Osoby będące *Zwyczajnymi Członkami* zobowiązują się również do uczestnictwa w rekolekcjach, kursach ewangelizacyjnych oraz sesjach formacyjnych, które przewiduje dokument formacyjny na dany etap formacji. Wymienione powyżej obowiązki zakładają i zobowiązują członka do korzystania z rozebranego przez *Radę Generalną* oraz aprobowanego przez *Asystenta Kościelnego* programu formacji WPO, aby móc wzrastać w życiu chrześcijańskim. W ostatnim, piątym zobowiązaniu *Kandydat* stający się *Członkiem Zwyczajnym*, deklaruje otwartość i chęć do służby w dziele ewangelizacji omawianego zrzeczenia w miarę indywidualnych możliwości, zakładających własne obdarowanie charyzmatyczne, talenty, predyspozycje oraz powołanie stanowe¹⁷⁵.

Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca przewiduje sytuacje, w których *Członkostwo Zwyczajne* we WPO ustaje. Może ono wygasnąć automatycznie, w wypadku, gdy *Członek Zwyczajny* nie odnowi swojej deklaracji przynależności w terminie wyznaczonym co roku przez *Radę Generalną* z intencją rezygnacji z przynależenia do zrzeczenia. Drugą sytuacją ustania *Członkostwa Zwyczajnego* jest usunięcie spowodowane: porzuceniem przez członka drogi wiary; apostazją; jawnym wystąpieniem przeciwko statutom i formacji WPO. Decyzję o usunięciu *Członka Zwyczajnego* w wypadku, gdy zachodzi przynajmniej jedna z trzech wymienionych okoliczności podejmuje *Moderator Regionalny* na wniosek *Rady Wspólnoty Miejscowej*. *Członek Zwyczajny* ma prawo odwołać się od tej decyzji do *Asystenta Diecezjalnego*. Trzecią możliwością ustania *Członkostwa Zwyczajnego* jest zmiana jakości przynależności z *Członkostwa Zwyczajnego*, na *Członkostwo Nadzwyczajne*¹⁷⁶.

Członkiem Nadzwyczajnym staje się osoba przynależąca do WPO jako *Członek Zwyczajny*, gdy z różnych losowych przyczyn *Członek Zwyczajny* nie może uczestniczyć w cotygodniowych spotkaniach *Wspólnoty Miejscowej*. Gdy wystąpi taka sytuacja, a *Członek Zwyczajny* nadal chce przynależeć do wspólnoty, ma prawo wystąpić do *Rady Wspólnoty Miejscowej*, do której przynależy oraz *Moderatora Regionalnego* o nadanie statusu *Członka Nadzwyczajnego*. Odnowienie *Członkostwa Nadzwyczajnego*, usunięcie oraz obowiązki osoby przynależącej do WPO w jakości *Członka Nadzwyczajnego* są zbieżne z warunkami usunięcia i obowiązkami *Członka Zwyczajnego* z wyjątkiem konieczności fizycznej obecności na co tygodniowych

175 Tamże, s. 21.

176 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 21.

spotkaniach formacyjnych *Wspólnoty Miejscowej*. W wypadku, gdy okoliczności uniemożliwiają *Członkowi Nadzwyczajnemu* obecność na spotkaniach formacyjnych ustępują, w sposób automatyczny zmienia się jego sposób przynależności na sposób *Członka Zwyczajnego*¹⁷⁷. Osoby przynależące do *Wspólnoty Miejscowej* jako *Członkowie Nadzwyczajni* odbywają formację zaocznie. Nie uczestniczą w spotkaniach formacyjnych, jednak, jeżeli tylko ich sytuacja na to pozwala, powinni odbywać formację indywidualną na podstawie podręczników przewidzianych na dany etap formacji. Dodatkową inicjatywą wspomagającą formację *Członków Nadzwyczajnych*, jest coraz bardziej rozpowszechniana w różnych *Wspólnotach Miejskowych* praktyka nagrywania całych spotkań wspólnotowych lub konferencji podsumowujących tydzień formacji i udostępnianie ich: albo w stworzonych do tego celu zamkniętych grupach *Wspólnot Miejskowych*, albo publicznie w Internecie na stronie parafialnej, stronie *Wspólnoty Miejscowej* lub w serwisie YouTube¹⁷⁸. W miarę możliwości *Członek Nadzwyczajny* powinien uczestniczyć w rekolekcjach, kursach ewangelizacyjnych oraz sesjach formacyjnych przewidywanych na dany etap formacji przez dokument formacyjny WPO¹⁷⁹.

Kolejną formę przynależności stwarza wejście *Członka Wspólnoty* w *Przymierze*, będące dobrowolnym aktem głębokiego zaangażowania we WPO oraz potwierdzeniem własnej decyzji, że to ta konkretna wspólnota formacyjno-ewangelizacyjna jest jej podstawowym i na ten czas stałym miejscem formacji oraz miejscem realizacji osobistego charyzmatu¹⁸⁰. Idea *Przymierza* zaczerpnięta została z *Reguły* św. Benedykta, który w czasie, w którym Kościołowi wieszczono rychły upadek ze względu na załamujący się autorytet, zgorzenia oraz brak radykalizmu chrześcijańskiego, zakładał klasztory chcąc uczynić je *Szkołą Służby Pańskiej*. To w nich mnisi będący uczniami Jezusa mieli uczyć się jak służyć Bogu, jak Boga szukać, jak żyć życiem prawdziwie chrześcijańskim¹⁸¹. Ta idea została przeniesiona na realia życia WPO, aby ci z *Członków Wspólnoty*, którzy odkrywają powołanie do bardziej radykalnego życia chrześcijańskiego w codzienności, mogli znaleźć we środowisko ludzi, którzy wypełniając własne powołanie

177 Tamże, s. 21-22.

178 Np. Młodsza *Wspólnota Miejskowa* z Parafii w Wieczerzy Pańskiej w Lublinie udostępnia nagrania w grupie zamkniętej na Facebooku składającej się z członków tej *Wspólnoty Miejscowej*; *Wspólnoty Miejskowe* z Parafii św. Floriana w Brwinowie udostępniają nagrania na własnej stronie: *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca* w Brwinowie, <http://brwinow.przyjacieleoblubienca.pl/materialy/nagrania-brwinow-i/> [dostęp: 09.10.2023]; *Wspólnoty Miejskowe* z Parafii św. Józefa Robotnika w Kielcach udostępniają nagrania na swoim kanale w serwisie Youtube: *Przyjaciele Oblubieńca Kielce*, <https://www.youtube.com/@przyjacieleoblubienckielc5919/videos> [dostęp: 09.10.2023].

179 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 22.

180 Tamże, s. 22.

181 Zob. Św. Benedykt z Nursji, *Reguła*, tłum. B. Turowicz, Wyd. Tyniec, Kraków 2006, s. 391.

stanowe uwielbiają w nim Boga¹⁸². Mając to na uwadze należy zauważyć, że pierwotnym celem tego sposobu przynależności do WPO jest odkrycie *Przymierza* już zawartego między wierzącym, a Chrystusem w konsekracji chrzcielnej. To podstawowe odniesienie przesuwają akcent podejmowania *Aktu Przymierza* we WPO ze WPO na samego Jezusa Chrystusa – Oblubieńca. To On stoi w centrum, natomiast WPO jest narzędziem wspierającym. Zatem cała formacja, decyzje i działania związane z *Aktem Przymierza* są ukierunkowane chrystocentrycznie¹⁸³. *Akt Przymierza* nie jest więc dodatkową formą konsekracji, lecz jest odnowieniem i zgłębianiem tej już posiadanej od momentu przyjęcia sakramentu chrztu. Nie jest to obowiązkowy etap formacji w omawianym zrzeszeniu, lecz pewna możliwość dla tych, którzy w czasie formacji we WPO odkryli powołanie do wejścia w najgłębszą formę zaangażowania jaką wspólnota proponuje. Ci, którzy wchodzi w sposób formalny w tę jakość przynależności odczytują wezwanie do: życia bardziej radykalnego; pogłębienia więzi z Bogiem, z całym Kościołem oraz WPO jako stałym miejscem formacji w Kościele Katolickim¹⁸⁴. *Członkowie Wspólnoty* wchodzący w *Przymierze* pozostają w swoich *Wspólnotach Miejscowych* i w nich odbywają swoją formację podstawową, której dodatkowa formacja wynikająca z *Aktu Przymierza* nie powinna stawać na przeszkodzie¹⁸⁵.

Do złożenia *Aktu Przymierza* mogą przystąpić ci *Członkowie Wspólnoty*, którzy są do tego imiennie zaproszeni przez *Moderatora Prowincji* na wniosek *Rady Regionu*. Ponadto w wolności rozeznali, że są do tego powołani i gotowi, a także jeśli są *Członkami Wspólnoty* żyjącymi w małżeństwie, otrzymali zgodę współmałżonka¹⁸⁶. Zapraszani do formalnego wejścia w *Przymierze* są ci *Członkowie Wspólnoty*, którzy we *Wspólnocie Miejscowej* formują się co najmniej pięć lat oraz właściwie przeżywają tę formację dając świadectwo nienagannego życia chrześcijańskiego¹⁸⁷. Ponadto są w szczególny sposób zaangażowani w formację WPO, przyjęły jej charakter oraz duchowość jako swoje, prowadząc swoisty styl życia *Przyjaciela Oblubieńca*, co wyraża się poprzez: służbę zarówno we własnej *Wspólnocie Miejscowej*, jak i posługę w innych *Wspólnotach Miejscowych*, kursach ewangelizacyjnych i rekolekcjach, a także zaangażowanie w różne formy ewangelizacji w Kościele¹⁸⁸. Spełniając te warunki *Członek Wspólnoty* powinien

182 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 2-3.

183 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 11.

184 U. Cupriak, *Odnowienie Przymierza. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza 18.03.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1.

185 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 26.

186 Tamże, s. 25-26.

187 Tamże, s. 23.

188 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 1.

wyrażać pragnienie jeszcze głębszego życia zobowiązaniami wynikającymi z samego faktu przyjęcia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej poprzez gotowość podjęcia misji ewangelizacyjnej Kościoła zgodnie ze swoim powołaniem stanowym, obdarowaniem charyzmatycznym, talentami i predyspozycjami. Ostatnim formalnym warunkiem wymaganym do złożenia *Aktu Przymierza* jest uczestnictwo w rekolekcjach wprowadzających w istotę *Przymierza*, podczas których szeroko wyjaśniane są zobowiązania, na które decyduje się *Członek Wspólnoty* pragnący złożyć *Akt Przymierza*¹⁸⁹.

Opisywana forma przynależności do WPO jest stosunkowo nową inicjatywą stworzoną dla Członków Zwyczajnych i Nadzwyczajnych. Może być ona przynależnością czasową – na okres roku lub trzech lat, albo wieczystą – do momentu formalnej rezygnacji z trwania w *Przymierzu*. *Członek Wspólnoty* po pozytywnej odpowiedzi na zaproszenie do wejścia w *Przymierze Wspólnoty* składa czasowy *Akt Przymierza* trwający rok. Po roku jeżeli podejmie decyzję dalszego trwania w *Przymierzu Wspólnoty* powinien ją ponowić na kolejny rok, a następnie ma możliwość odnowienia go na trzy lata. Po pięcioletnim okresie nieprzerwanego trwania w *Przymierzu* może podjąć *Wieczysty Akt Przymierza Wspólnoty* lub odnowić go znów w charakterze czasowym na okres uzgodniony z *Radą Generalną*. Pierwsze wejście w *Przymierze Wspólnoty*, a następnie każdorazowe jego odnowienie odbywa się w sposób formalny poprzez złożenie pisemnego *Aktu Przymierza* w sposób uroczysty, w terminie wyznaczonym przez *Radę Generalną*. Ta forma przynależności do WPO może wygasnąć w sposób naturalny, gdy czasowy *Akt Przymierza* nie zostanie ponowiony, a także w sposób formalny, gdy *Członek Wspólnoty* w *Przymierzu* podczas jego obowiązywania wystąpi do *Rady Generalnej* z prośbą o zwolnienie oraz otrzyma jej pozytywne rozpatrzenie¹⁹⁰. W wypadku zarówno naturalnego wygaśnięcia, jak i rezygnacji z *Aktu Przymierza*, *Członek Wspólnoty* w *Przymierzu* staje się *Członkiem Zwyczajnym* lub *Nadzwyczajnym*.

Zobowiązania *Przymierza*, które przyrzekają *Członkowie Wspólnoty* składając *Akt Przymierza* wynikają w pierwszej kolejności z przyjęcia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, nie są więc związane z dodatkowymi, nowymi wymaganiami, ale podobnie jak w *Regule Św. Benedykta*, celami *Aktu Przymierza* we WPO są: usystematyzowanie i realizacja tego, czym każdy chrześcijanin wezwany jest żyć, aby jego życie było radykalnie chrześcijańskie, aby współpracując z łaską był w stanie wypełnić Boże przykazania¹⁹¹. Do tego też wydaje się

189 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 23.

190 Tamże, s. 25-26.

191 Por. Św. Benedykt z Nursji, *Reguła*, 390-391.

prowadzić WPO. Zatem *Przymierze* oznacza wejście w głąb tego, co zostało już zaproponowane na drodze formacji w oparciu o tożsamość, charyzmat, misję oraz cele formacyjne omawianej wspólnoty oraz prowadzi do radykalnie chrześcijańskiego życia, zgodnego z powołaniem stanowym w codzienności¹⁹². Zobowiązania w istocie są niemożliwe do wypełnienia przy użyciu wyłącznie własnych sił, gdyż są swego rodzaju obietnicami Boga. Zatem ich wypełnienie jest w gruncie rzeczy Jego dziełem dokonywanym w człowieku dzięki współpracy jednostki z łaską Bożą¹⁹³. Pięć zobowiązań-obietnic wynika z podwójnego fundamentu. Pierwszą częścią fundamentu jest postawa szukania Boga we wszystkim, natomiast drugą uproszczenie życia wyrażające się w ubóstwie materialnym oraz duchowym¹⁹⁴.

Pierwszym przyrzeczeniem wynikającym z tego fundamentu jest ukierunkowanie życia na Boga. W praktyce oznacza to, że składający *Przymierze* zobowiązuje się do tego, aby całe jego życie, we wszystkich codziennych aspektach było ciągłym poszukiwaniem Boga oraz Jego woli, a unikaniem tego co od Boga oddala¹⁹⁵. Celem tego zobowiązania – obietnicy jest formowanie w *Członku Wspólnoty w Przymierzu* modlitwy nieustannej, trwania w świadomości obecności Boga oraz uwielbiania Go w każdej chwili i w każdej sytuacji codziennego życia (por. 1Kor 10, 31)¹⁹⁶.

192 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 4.

193 Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca trzeciego przyrzeczenia 21.04.2021r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 2.

194 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 4; zob. Św. Benedykt z Nursji, *Reguła*, s. 391.

195 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 23-21.

196 Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie*, s. 3. Narzędziem do tego jak wskazuje w konferencji podczas rekolekcji przed złożeniem Aktu Przymierza Aneta Stanuch – członek *Rady Generalnej* ma być: praktykowana w WPO od samego początku modlitwa słuchania Boga, czujności na Jego obecność i słowo, które kieruje w codzienności – przez słowo Boże, drugiego człowieka, wydarzenia i natchnienia; stalość w podejmowanych decyzjach oraz związana z tym cierpliwość w trudnych sytuacjach, doświadczeniu krzyża motywowana na pierwszym miejscu nie tyle ofiarą, co miłością płynącą z wiary; przemiana myślenia i działania z przyziemnego na ewangeliczne; równowaga w codziennym życiu wynikająca z rozeznania priorytetów życiowych mając na uwadze powołanie stanowe oraz taki podział uwagi na poszczególne aspekty, aby doświadczać harmonii, pokoju płynących z wypełniania swojego życiowego powołania; dziesięcina, będąca wyrazem miłości do drugiego człowieka, wskaźnikiem wolności i zaufania Bogu w sferze finansów, władza – służba formująca postawę uważności na drugiego człowieka, który jest godny najwyższej troski i uwagi; modlitwa nieustanna, będąca świadomością obecności Boga w każdym momencie działania, odpoczynku, pracy, modlitwy, rozmowy. Zob. A. Stanuch, *Łaska i wierność spotykają się ze sobą. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca pierwszego przyrzeczenia 11.02.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 3-9; zob. E. Waal, *Szukanie Boga. Droga św. Benedykta*, tłum. J. Konowalik, T. Lubowiecka, M. Skwarnicki, Wyd. Tyniec, Kraków 1999.

Składając drugie przyrzeczenie *Członek Wspólnoty w Przymierzu* przyjmuje, że stałą częścią życia radykalnie chrześcijańskiego jest nieustannie trwający proces nawracania się. Podejmuje on zatem zobowiązanie, że nie zatrzyma się w formacji, ale będzie się rozwijał idąc za Bogiem i każdego dnia będzie nawracał swoje serce ku Niemu¹⁹⁷. Drugie przyrzeczenie – obietnica jest naturalną konsekwencją pierwszego. Szukanie, odnajdowanie Boga i Jego woli jest związane z podejmowaniem decyzji ciągłego nawracania się, aby odrzucać światowe rządy, a przez trwanie w coraz głębszej jedności z Bogiem, stawać się uczestnikami Boskiej natury (por. 2P 1,1-4). Dzieło przeprowadzane przez Boga i współpracy człowieka wyraża się wewnętrzną przemianą jednostki. Jest to proces wymagający od człowieka stałości i gorliwości w staraniu, aby umacniać w sobie wezwanie dane przez Boga, a więc powołanie i własną, daną Bogu odpowiedź (por. 2P 1,10)¹⁹⁸. Proces nawrócenia, o którym mowa, jest procesem stałym i trwającym do końca życia doczesnego, mającym wymiar negatywny i pozytywny. Z jednej strony polega na formowaniu postawy stałego przeciwstawiania się pokusom i grzechom oddalającym od Boga, natomiast z drugiej jest odkrywaniem i wybieraniem woli Bożej w codzienności człowieka żyjącego w konkretnej sytuacji życia i powołaniu stanowym. Prowadzi to do przemiany wewnętrznej, odkrywania oraz umacniania powołania i tożsamości przez formującego się¹⁹⁹. *Członek Wspólnoty w Przymierzu* słuchając Boga uczy się sztuki rozeznawania, aby spośród dobrych możliwości wybierać tę, której chce Bóg, a która prowadzi do większego dobra²⁰⁰. Nieustanne nawrócenie związane z szukaniem i wybieraniem woli Bożej w swoim życiu może być zrealizowane wyłącznie w połączeniu z pierwszym zobowiązaniem – ukierunkowaniem życia na Boga²⁰¹.

Trzecie przyrzeczenie dotyczy stałości we wspólnocie. *Członek Wspólnoty* składając *Akt Przymierza* przyjmuje WPO jako swoje stałe i podstawowe – pierwszorzędne miejsce formacji w Kościele, gdyż rozeznał on tę konkretną wspólnotę jako miejsce dane od Boga dla jego

197 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 24.

198 W. Mielcarek, *Nieustanne nawracanie się. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca drugiego przyrzeczenia 17.03.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 3.

199 Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie*, s. 4-5. W procesie nieustannego nawracania się *Członkowi Wspólnoty w Przymierzu* zaleca się używanie zwyczajnych środków uświęcania danych Kościoła takich jak: medytacja słowa Bożego, jak najczęstsze uczestnictwo w Eucharystii, codzienny rachunek sumienia oraz częste korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania, korzystanie z posługi stałego spowiednika oraz kierownika duchowego, częsta Adoracja Najświętszego Sakramentu w ciszy. Zob. W. Mielcarek, *Nieustanne nawracanie się*, s. 2-6.

200 W. Mielcarek, *Nieustanne nawracanie się*, s. 1.

201 Zob. Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie*, s. 4-5.

rozwoju oraz realizacji swego powołania²⁰². Przyrzeczenie – obietnica stałości miejsca formacji dotyczy zarówno Kościoła jak i WPO. *Członek Wspólnoty w Przymierzu* cechujący się stałością w formacji, w szukaniu Boga, w nawracaniu się pogłębia swoje zakorzenienie w Kościele oraz we wspólnocie, która wybrał jako swoje pierwsze miejsce formacji. Widzi świętość Kościoła – Mistycznego Ciała Chrystusa, w którym są wszystkie narzędzia pozwalające na duchowy wzrost i uświęcenie wynikające ze spotkania z Bogiem Żywym²⁰³. Podobnie WPO, nie jest ukazywana w tym przyrzeczeniu jako cel, ale jako narzędzie tworzące możliwie najlepszą przestrzeń oraz dające narzędzia poprzez formację do spotkania z Jezusem na łonie Kościoła katolickiego²⁰⁴. Podejmując świadome przyrzeczenie stałości, *Członek Wspólnoty w Przymierzu* wyraża swoje zaufanie do prowadzenia, formacji oraz podejmowanych działań przez WPO. Rozeznając ją jako miejsce wzrostu dane mu od Boga, chce niewzruszenie trwać w jedności z Kościołem, we wspólnocie formacyjno-ewangelizacyjnej pomimo własnych niedomagań, słabości, grzechów, zniechęcenia, niezaspokojonych potrzeb i oczekiwań, kryzysów, a także pomimo niedomagań, słabości, nieumiejętności oraz grzechu wszystkich innych członków Kościoła²⁰⁵. Stałość, którą podejmuje, jest narzędziem pozwalającym przetrwać czas kryzysu i wykorzystać sytuacje go powodujące w sposób formacyjny, tworząc i umacniając w ten sposób stabilny fundament WPO, umacniając innych i składając świadectwo wierności Bogu oraz wierności Kościołowi w trudnościach. W tym wyraża się prawdziwa więź, którą *Akt Przymierza* ma rozwijać i pogłębiać²⁰⁶.

Wyrazem pełnego zaangażowania w życie zarówno Kościoła jak i omawianej wspólnoty jest troska o ich potrzeby materialne. Stąd *Członek Wspólnoty w Przymierzu* zobowiązuje się do oddawania dziesięciny na rzecz Kościoła, rozeznając w tym jaką jej część będzie co miesiąc przekazywał na ewangelizacyjną działalność WPO²⁰⁷. Będąc ugruntowanym członkiem wspólnoty podstawowej jaką jest Kościół przez przyrzeczenie składania dziesięciny, wyraża swoją miłość oraz czynne zaangażowanie w misję i służbę podejmowaną przez Kościół, a w nim przez WPO oraz formuje w sobie postawę wolności, otwartości oraz rozeznawania i odpowiedzialności za dzieła podejmowane przez opisywaną wspólnotę, a także poza jej strukturami²⁰⁸.

202 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 24.

203 Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie*, s. 7.

204 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 12.

205 Ł. Żaba, *Stalość we wspólnocie*, s. 7-8.

206 U. Cupriak, *Odnowienie Przymierza*, s. 7-8.

207 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 24.

208 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 12-13.

Czwarte zobowiązanie jest związane z przyrzeczeniem – obietnicą posłuszeństwa. *Członek Wspólnoty* wchodząc w *Przymierze* zobowiązuje się w sprawach dotyczących formacji chrześcijańskiej realizować charyzmat i misję WPO. Od tego momentu programem rozwoju duchowego *Członka Wspólnoty w Przymierzu* jest droga rozwoju, którą Bóg prowadzi WPO²⁰⁹. Treść omawianego przyrzeczenia – obietnicy nawiązuje i przenika się z treścią wcześniejszych przyrzeczeń. Osoba, która odczytała Boże wezwanie do formacji w opisywanej wspólnotcie i pozytywnie na nie odpowiedziała jest wezwana do posłuszeństwa w tym jak Bóg dalej prowadzi to zrzeczenie przez kolejne etapy rozwoju, posługując się przełożonymi – zarówno *Radą Generalną* podejmującą decyzje związane z rozwojem procesu formacyjnego, jak i przełożonych innych struktur – *Prowincji, Regionów* oraz *Wspólnot Miejscowych*. Jest to posłuszeństwo na wzór Jezusa, który pod opieką Maryi i Józefa oraz będąc im posłusznym wzrastał w mądrości, latach, w łasce u Boga i u ludzi (por. Łk 2,51)²¹⁰. WPO pełni zatem rolę towarzysza na drodze rozwoju *Członka Wspólnoty w Przymierzu* i pragnie prowadzić go do wzrostu w mądrości i łasce oraz do odkrywania Kościoła przez konkretną etapową drogę formacji.

Osoba praktykująca wcześniejsze cztery zobowiązania wyrastające niejako z pierwszej części fundamentu tzn. szukania Boga we wszystkim poprzez ukierunkowanie życia na Boga, nieustanne nawracanie się, stałość we wspólnotcie oraz posłuszeństwo, przez współpracę z łaską staje się zdolny do praktykowania ostatniego przyrzeczenia, będącego także wypełnianą się obietnicą Boga, mianowicie do praktykowania ubóstwa. Zobowiązanie to jest związane z drugą częścią fundamentu *Przymierza* zaczerpnięta z *Reguły* św. Benedykta. Życie osoby szukającej Boga i znajdującej Go we wszystkim w codzienności, cechuje się prostotą, skromnością i ubóstwem oraz głęboką radością i spełnieniem (por. Łk 3,4-5)²¹¹. Ubóstwo dla *Członków Wspólnoty w Przymierzu* nie oznacza wyrzeczenia się dóbr materialnych, czy oddania ich do służby WPO, ale oznacza zobowiązanie do życia w prostocie, unikaniu zbytku oraz formowania w sobie postawy wdzięczności za Boże dary w takiej ilości, jakie On dopuszcza²¹².

Zobowiązanie-obietnica ubóstwa wynika bezpośrednio z rad ewangelicznych, które obowiązują wszystkich ochrzczonych. Zatem polega ono na wolności zarówno od dóbr materialnych, jak i duchowych, pewnej postawie świętej obojętności związanej z umiejętnością pozostawania wolnym w wypadku doświadczania posiadania i używania dóbr zarówno materialnych

209 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 25.

210 A. Stanuch, *Posłuszeństwo. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca czwartego przyrzeczenia 19.05.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 3.

211 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 7-9.

212 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 25.

oraz duchowych, takich jak łaski, dary, charyzmaty, bogate formy oraz miejsca modlitwy, jak i doświadczania ich braku, niemocy, nieumiejętności, a przy tym pozostawaniu wolnym, niewzruszonym – skoncentrowanym na Bogu, a nie na tym, co jest darem, narzędziem prowadzącym do Niego. Ubóstwo *Przymierza* jest także naturalnym źródłem czystej motywacji do praktykowania zobowiązania dziesięciny bez utraty pokoju serca i radości z możliwości dzielenia się tym co należy do Boga, a człowiekowi zostało dane w zarząd²¹³.

Członkowie Wspólnoty w Przymierzu dzięki pięciu przyrzeczeniom – obietnicom: ukierunkowania życia na Boga, nieustannego nawracania się, stałości we wspólnocie, posłuszeństwa oraz ubóstwa, formują w sobie postawy stałości, ofiarności, dyspozycyjności, prostoty i dziękczynienia, pogłębiają swoje ugruntowanie w Kościele i WPO, stają się swego rodzaju fundamentem dla opisywanej wspólnoty i jej ciałem centralnym zbudowanym z osób będących przekazicielami jej charyzmatu²¹⁴. W założeniach powstawania *Przymierza* z tej grupy stabilnych *Członków Wspólnoty* mają być wyłaniani formatorzy ewangelizatorów oraz formatorzy formatorów. Oni mają przejmować odpowiedzialność w WPO i spełniać powierzone im urzędy we *Wspólnotach Miejskowych, Regionach, Prowincjach, Radzie Generalnej*. Ze względu na dobrą znajomość oraz przyjęcie tego czym przedstawiane zrzeszenie jest, *Członkowie Wspólnoty w Przymierzu* będą mogli ją rozwijać, prowadząc zgodnie z tożsamością, charyzmatem, misją i wizją oraz zakładać nowe *Wspólnoty Miejskowe* i czynnie uczestniczyć w służbie Ewangelii w Kościele.

Cztery opisane powyżej formy przynależności do WPO: *Kandydat, Członek Zwyczajny, Członek Nadzwyczajny* oraz *Członek Wspólnoty w Przymierzu* są formami podstawowymi. Jednak odpowiadając na prośby innych wspólnot o możliwość korzystania z materiałów formacyjnych wypracowanych przez WPO, stworzono tzw. *Rodzinę Przyjaciół Oblubieńca*. Ci, którzy pragną zachować własną tożsamość wspólnotową, ale chcą korzystać z formacji omawianej wspólnoty oraz pozostawać z nią w duchowej łączności. Wspólnoty wstępując w *Rodzinę Przyjaciół Oblubieńca* mają prawo do bycia objętymi troską formacyjną, korzystania z doświadczenia prowadzenia wspólnot i ewangelizacji, korzystania z wszystkich materiałów

213 *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 12. Praktykowanie przyrzeczenia ubóstwa obejmuje sprawy materialne oraz sprawy duchowe i staje się narzędziem do walki z niedojrzale przeżywaną zazdrością, gonitwą oraz rozbijaniem wspólnoty, wprowadzając wdzięczność, prostotę, wymianę, pokój oraz błogosławieństwo. Zob. K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 10-13.

214 K. Kralka, *Istota Przymierza*, s. 1.

formacyjnych przeznaczonych dla WPO, uczestnictwa w *Święcie Wspólnoty*, a jednocześnie zachowania zupełnej odrębności i niezależności od WPO oraz wystąpienia z *Rodziny Przyjaciół Oblubieńca* w każdej chwili²¹⁵.

Osoby przynależące w różnym stopniu do tejże wspólnoty oraz pozostające w stałych relacjach interpersonalnych stanowią jeden, hierarchiczny organizm. Zatem powiązania międzyosobowe w jej strukturze są korelacyjne²¹⁶. Jest to system zorganizowany na sposób organizacji Kościoła powszechnego²¹⁷. W miarę rozwoju liczebnego WPO oraz powstawania *Wspólnot Miejskowych* na terenach oddalonych od centrum mieszczącego się w Lublinie koniecznym było stworzenie struktur pośrednich dla lepszego administrowania całością nowopowstającego zrzeszenia, zapewnienia bezpieczeństwa osobom do niego należącym oraz strzeżenia tożsamości, duchowości, charyzmatu, misji i wizji. WPO została zatem podzielona na jednostki terytorialne – *Wspólnoty Miejskowe*, budujące następnie *Regiony* tworzące z kolei *Prowincje*²¹⁸. Do każdej z jednostek terytorialno-administracyjnych mianowane są osoby formujące się we WPO, będący przynajmniej *Członkami Zwyczajnymi* do pełnienia następujących urzędów: *Administradora, Pasterza, Animatora, Ekonoma, Rady Wspólnoty; Moderadora Regionalnego, Rady Regionu, Ekonoma Regionalnego; Moderadora Prowincjonalnego, Rady Prowincji*. Pieczęć nad całością WPO sprawują osoby pełniące *Urzędy Generalne: Moderator Generalny, Wicemoderatorzy Generalni, Rada Generalna, Kapituła Generalna, Ekonom Generalny, Sekretarz Generalny*,

215 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 26-27.

216 Zob. J. Przybyłowski, *Organizm Kościoła Chrystusowego*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 10, s. 195.

217 Struktura Kościoła katolickiego zakłada cztery poziomy. Poziom czwarty – najwyższy to Stolica Apostolska wyznaczająca strategiczne cele dla Kościoła powszechnego, takie jak: opracowanie i wyznaczenie akcentów czy kierunku działania Kościoła na kolejne lata, a także rozeznanie miejsca i roli wierzących w świecie współczesnym. Zadanie to wykonywane jest przez odpowiednie instytucje, a następnie aprobowane oraz podejmowane przez papieża, który przekazuje je do niższych poziomów zarówno do duchownych, konsekrowanych, jak i świeckich, za pomocą różnej rangi dokumentów. Trzeci poziom, to Konferencje Episkopatu, które stosując się do wytycznych i zaleceń Stolicy Apostolskiej, inkulturuje je do lokalnych realiów biorąc pod uwagę, kulturę, warunki, potrzeby oraz możliwości społeczne. Czwarty i trzeci poziom można nazwać zarządzanym strategicznym. Drugi poziom jest już zarządzaniem taktycznym, mającym miejsce na poziomie diecezji. Jest to poziom wykonawczy, obejmujący funkcje kierownicze oraz obejmujący nadzór nad podejmowanymi działaniami niższego szczebla. Pierwszym poziomem struktury Kościoła są parafie i dekanaty, w których to wykonywane są niemal wszystkie zadania Kościoła powszechnego. Każdy poziom wyposażony jest w odpowiednie funkcje, urzędy, instytucje oraz ciała kolegialne, obejmuje pewne terytorium oraz ma określone do wypełnienia funkcje. M. K. Szpakowski, *Kościół katolicki – działalność i funkcje społeczne we współczesnej Polsce*, w: *Kościół katolicki w Polsce. Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne*, red. M. K. Szpakowski, Wyd. Knowledge Innovation Center, Zamość 2013, s. 32.

218 Zob. Aneks, *Schemat 1*.

*Asystent Kościelny*²¹⁹. Ponadto podjęto decyzje, że zarówno wszelkie zmiany w strukturze terytorialno-administracyjnej, takie jak powstawanie nowych *Wspólnot Miejscowych*, zmiana w organizacji *Regionu* oraz *Prowincji*, jak i wszelkie zmiany na urzędach będą zachodziły odgórnie – przez mianowanie oraz ogłoszenie struktur za to odpowiedzialnych poczynając od *Administratorów*, poprzez *Moderatorów Regionalnych*, *Moderatorów Prowincjalnych*, kończąc na *Moderatorze Generalnym*²²⁰.

Najmniejszą jednostką strukturalną WPO jest *Wspólnota Miejskowa* ustanowiona w parafii, przy kościele rektoralnym lub w domu zakonnym za aprobatą odpowiedniej władzy kościelnej – proboszcza parafii, rektora kościoła lub przełożonego w domu zakonnym²²¹. Już w rozpoczętym w czasie SOW procesie zakładania *Wspólnoty Miejskowej* uczestnicy dzieleni są na małe grupy dzielenia złożone z nie więcej niż dziesięciu osób²²². WPO wpisuje się przede wszystkim w struktury parafialne uznając znaczenie parafii jako podstawowej jednostki organizacyjnej Kościoła lokalnego, widząc w parafii Kościół zamieszkujący pośród swoich dzieci (ChL 26) oraz żywotną wspólnotę wiary, nadziei i miłości (zob. KK 8)²²³. W tej perspektywie, omawiana wspólnota traktuje parafię jako kluczowe miejsce swojego wzrostu duchowego, rozwoju oraz aktywności ewangelizacyjnej²²⁴. Znaczenie parafii wynika nie tylko z jej roli jako lokalnego ogniska życia kościelnego, ale również jako komórki strukturalnej diecezji, co czyni ją nierozzerwalnie złączoną z Kościołem powszechnym. W takim kontekście parafia dostarcza wszystkich niezbędnych środków, które sprzyjają wzrostowi duchowemu, postępowi w świętości oraz gwarantują trwałość w jedności z Kościołem powszechnym²²⁵. Zatem WPO jest mocno zakorzeniona w strukturę Kościoła określającą parafię jako fundamentalne miejsce swojej obecności, formacji i służby.

219 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 30-45; zob. Aneks, *Schemat 2*.

220 Ten sposób zarządzania został przeniesiony na Wspólnotę PO wprost z hierarchicznego sposobu zarządzania personalnego w Kościele. Podobnie przez mianowania zarządza się strukturą personalną we Wspólnocie przy wsparciu i konsultacji z ciałami kolegialnymi. *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 18; zob. Tenże, K. Kralka, *Struktura Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 2.

221 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 29; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego*, Pallottinum, Poznań 2007, s. 52.

222 K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 1.

223 Zob. M. Chmielewski, *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Roczniki Teologiczne” 46 (1999), nr 5, s. 162-166.

224 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 16.

225 Zob. R. Kamiński, *Parafia w diecezji i Kościele Powszechnym*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 30 (1983), nr 6, s. 99-100; zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 6.

Dla potrzeb formacyjnych *Wspólnota Miejskowa* będąc zakorzeniona w konkretnym środowisku może i powinna pozostawać z nim w stałej relacji, aby mogła zachodzić między *Wspólnotą Miejskową*, a środowiskiem zarówno kościelnym – np. parafią, jak i poza kościelnym, wymiana działań i informacji. Dzięki temu *Wspólnota Miejskowa* może zachowując swoją specyfikę dostosowywać się do otoczenia, w którym się znajduje, aby lepiej odpowiadać na potrzeby parafii, zgromadzenia, środowiska, a w ten sposób owocniej wypełniać swoją misję ewangelizacyjną wypełniając charyzmat *Przyjaciela Oblubieńca*²²⁶.

Jednak, aby przez swego rodzaju inkulturację *Wspólnoty Miejskowej* do warunków, potrzeb i możliwości środowiska nie utracić swojej specyfiki na czele *Wspólnoty Miejskowej* stoją urzędy: *Administrator* i jego *zastępca*, *Pasterz*, *Animatorzy*, *Ekonom* oraz *Rada Wspólnoty*. Tak zbudowane *Wspólnoty Miejskowe* tworzą kolejną strukturę. Nie więcej niż dziesięć *Wspólnot Miejskowych* umiejscowionych na pobliskim terenie tworzą *Region*, na którego czele stoją takie urzędy jak: *Moderator Regionalny* i jego *zastępca*, *Asystent Diecezjalny*, *Ekonom Regionalny* oraz *Rada Regionu*²²⁷. Cele powstania tej struktury są stricte komunikacyjno-formacyjne. To zrzeszenie kilku *Wspólnot Miejskowych* pozwala na lepsze nimi administrowanie, umożliwia lepszą współpracę, wymianę posług, koordynację działań oraz integrację między członkami WPO formującymi się w różnych *Wspólnotach Miejskowych*. Ponadto *Region* stwarza przestrzeń formacyjną dla *Administratorów*, *Animatorów* oraz *Pasterzy* wszystkich *Wspólnot Miejskowych* w jej obrębie²²⁸.

Najmłodszą jednostką strukturalną jest *Prowincja*. Jej powstanie zostało spowodowane wzrostem liczebnym *Wspólnot Miejskowych*, a zatem także *Regionów*, co przyczyniło się do powstawania trudności w komunikacji między nimi, a *Urzędami Generalnymi*²²⁹. Ustanowiona nowa jednostka strukturalna usprawnia komunikację we WPO, a także pozwala na skoordynowanie działań ewangelizacyjno-formacyjnych w *Regionach* położonych najbliżej siebie. Przyczynia się do zacieśniania więzi między formującymi się w różnych *Wspólnotach Miejskowych* różnych *Regionów* oraz umożliwia organizację wspólnych, większych wydarzeń formacyjnych, których poszczególne *Regiony*, czy *Wspólnoty Miejskowe* nie byłyby w stanie same zorganizować. Na czele *Prowincji* stoi *Moderator Prowincjalny* oraz *Rada Prowincji*²³⁰.

226 Wywiad z ks. Piotrem, s. 31-32.

227 Zob. K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 1.

228 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 29; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 52.

229 K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 2; zob. Wywiad z ks. Piotrem Spyrą, s. 31.

230 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 29-30; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 52-53.

W skład uporządkowanej, piramidalnej struktury hierarchicznej zakładającej kolejne szczeble wchodzi także struktura dodatkowa – *Wspólnoty Miejscowe*, które nie są przyporządkowane do żadnego *Regionu*, ani *Prowincji*, lecz podlegają wprost *Moderatorowi Generalnemu*. Częstym powodem takiego rozwiązania jest fakt powstawania *Wspólnoty Miejscowej* w zupełnie nowym miejscu, w którym nie ukształtowała się jeszcze zarówno standardowa struktura WPO, jak i uformowana kadra osób mogących objąć urzędy²³¹. W miarę przeprowadzanych ewangelizacji przez *Wspólnotę Miejscową* podległą *Moderatorowi Generalnemu* oraz zakładania przez nią nowych *Wspólnot Miejscowych* ma powstać struktura zwyczajna WPO – najpierw *Prowincja* działająca na zasadach *Regionu*, która następnie zostanie podzielona na *Regiony*. Taki proces powstawania struktury wielokrotnie sprawdził się w ekspansji WPO w Polsce, natomiast napotkał więcej problemów poza jej granicami. Trudności te wynikają z pewnością z wielu aspektów, jednak jednym z głównych wydaje się ten, iż *Wspólnota* nastawiona jest na ewangelizację Polonii za granicą. Zatem podręczniki nie są tłumaczone na języki obce, a przeprowadzane ewangelizacje odbywają się również w języku ojczystym, co utrudnia zakładanie nowych *Wspólnot Miejscowych* na pobliskim im terenie. Zarówno nad tą strukturą, jak i nad całą strukturą złożoną ze *Wspólnot Miejscowych*, *Regionów* oraz *Prowincji*, pieczę sprawują *Urzędy Generalne* – *Moderator Generalny* oraz jego zastępca, *Ekonom Generalny*, *Sekretarz Generalny*, *Asystent Kościelny*, *Rada Generalna* i *Kapituła Generalna*, mające konkretne kompetencje względem całej WPO²³².

Wszystkie szczeble struktury terytorialno-administracyjnej wyposażone są w urzędy, które można by umownie pogrupować ze względu na funkcje jakie pełnią. Jest to grupa urzędów na straży jedności WPO, urzędy stojące na straży eklezjalności WPO, urzędy dodatkowe oraz ciała kolegialne. Do urzędów stojących na straży jedności wspólnoty można zaliczyć te urzędy, których przedstawiciele są przekazicielami charyzmatu ewangelizującymi i formującymi osoby pełniące urzędy niższych szczebli. Są to przełożeni wyżsi: *Moderator Generalny* oraz mianowani przez niego – *Moderatorzy Prowincjalni* i *Moderatorzy Regionalni* oraz przełożeni niżsi – *Administratorzy*. Do tej grupy dołączeni są także *Animatorzy* niebędący przełożonymi, jednak będący przekazicielami charyzmatu²³³.

231 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 30; K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 4.

232 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 30; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 55.

233 Por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 63.

Pierwszym i najważniejszym urzędem jest urząd *Moderatora Generalnego*. Nadzoruje on funkcjonowanie całej WPO i jest głównym stróżem jej tożsamości, duchowości, charyzmatu, misji oraz realizacji celów programu formacyjnego. Jego obowiązkiem jest także: mianowanie czterech członków *Rady Generalnej*, powołanie swojego zastępcy na pięcioletnią kadencję, *Ekonoma Generalnego*, *Sekretarza Generalnego*, oraz przewodniczenie *Radzie Generalnej*. *Moderator Generalny* za zgodą *Rady Regionu* odpowiada za powoływanie do istnienia nowych *Regionów*, *Prowincji* oraz mianowanie *Moderatorów Regionalnych i Prowincjalnych*. Ponadto jako główny przełożony odpowiada za prowadzenie dodatkowej formacji dla *Moderatorów Prowincjalnych*²³⁴.

Mianowani i formowani przez *Moderatora Generalnego* *Moderatorzy Prowincjalni* są ewangelizatorami-formatorami obejmującymi z kolei swoim bezpośrednim działaniem formacyjnym, radą oraz pomocą *Moderatorów Regionalnych*. *Moderatorzy Prowincjalni* obowiązani są organizować rekolekcje i sesje dla *Moderatorów Regionalnych*, lecz także dla *Administratorów*, *Animatorów i Pasterzy* ze swojej *Prowincji*. Zatem obejmują oni opieką wszystkich innych ewangelizatorów-formatorów w swojej *Prowincji*. Ponadto innymi funkcjami *Moderatora Prowincjalnego* są: mianowanie *Administratorów* we *Wspólnotach Miejskowych*; zwoływanie przynajmniej raz na pół roku *Rady Prowincji* oraz przewodniczenie jej; nadzorowanie działalności *Regionów* oraz *Wspólnot Miejskowych* na terenie *Prowincji*, sporządzanie protokołów oraz przedstawianie ich *Moderatorowi Generalnemu*; zatwierdzanie zmian personalnych oraz kandydatów na *Administratorów* i *Moderatorów Regionalnych* w *Prowincji*²³⁵.

Na czele niższego szczebla stoją formowani przez *Moderatorów Prowincjalnych* *Moderatorzy Regionalni*. Są oni także przekazicielami charyzmatu oraz ewangelizatorami-formatorami. Odpowiadają za zatwierdzanie ewentualnych zmian w programie formacyjnym jakie *Administratorzy* chcą podjąć we *Wspólnotach Miejskowych*, za które odpowiadają, dostosowując formację do potrzeb danej grupy osób oraz przeprowadzając swoistą inkulturację *Wspólnoty* do środowiska rozwoju, a także do potrzeb konkretnych *Wspólnot Miejskowych*, które wynikają z etapu rozwoju duchowego na jakim znajdują się członkowie²³⁶. Ponadto *Moderator Regionalny* odpowiada za przygotowanie *Administratorów*, przeprowadzanie *Szkoły Animatora* oraz pełni funkcję nadzorującą nad *Wspólnotami Miejskowymi*, które wchodzą w skład *Regionu*,

234 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 40-41; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 66.

235 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 37; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 68.

236 Zob. *Wywiad z ks. Piotrem Spyra*, s. 11.

wizytując je oraz ich *Rady Wspólnot* przynajmniej raz na pół roku. Sporządzane w trakcie wizytacji protokoły winien przedstawić *Moderatorowi Prowincjalnemu*. Innymi obowiązkami *Moderatora Regionalnego* są: powołanie oraz wyznaczenie zadań swojemu zastępcy; zwoływanie *Rady Regionu* i przewodniczenie jej; zatwierdzenie osób wchodzących w skład *Rad Wspólnot Miejskowych*, oraz przedstawienie *Moderatorowi Prowincjalnemu* kandydatów na *Administratorów*. Zadaniem *Moderatora Regionalnego* jest także powołanie *Ekonoma Regionalnego*²³⁷.

Na czele najniższych-podstawowych jednostek terytorialno-administracyjnych w służbie jedności WPO stoją *Administratorzy*, będący założycielami *Wspólnot Miejskowych* oraz ich ewangelizatorami-formatorami²³⁸. *Administratorzy* odpowiadają za ewangelizację i formację we *Wspólnotach Miejskowych* będąc z ramienia WPO stróżami i przekazicielami jej tożsamości, duchowości, charyzmatu, misji oraz wizji. *Administratorzy Wspólnot Miejskowych* wraz z *Pasterzami* troszczą się o wzrost duchowy członków *Wspólnoty Miejskowej*²³⁹; organizują osoby głoszące konferencje podczas spotkań ogólnych *Wspólnoty Miejskowej*; organizują coroczne – co najmniej dwudniowe rekolekcje dla *Wspólnoty Miejskowej*; wyznaczają odpowiedzialności we *Wspólnotach Miejskowych* oraz przeprowadzają ewaluację wykorzystując wykonywane przez członków posługi w sposób formacyjny; wyszukują we *Wspólnotach Miejskowych* osoby posiadające predyspozycje organizacyjne oraz umiejętność współpracy z ludźmi i formują te osoby na swoich następców. *Administratorzy* po zasięgnięciu opinii *Rady Wspólnoty*, mianują w swoich wspólnotach *Animatorów*, troszczą się o ich uczestnictwo w *Szkole Animatora* i innych sesjach formacyjnych, a także wraz z *Pasterzami* prowadzą dla *Animatorów* dodatkową formację permanentną. Ponadto zwołują i przewodniczą *Radom Wspólnot Miejskowych* wyznaczając także kompetencje każdemu jej członkowi włącznie z kompetencjami *Wiceadministratorów*. Podczas spotkań *Rad Wspólnot Miejskowych* *Administratorzy* formują ich członków i przewodniczą

237 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 35-36.

238 *Administrator* w WPO jest nośnikiem charyzmatu. To on przy zakładaniu *Wspólnoty Miejskowej* w nowym miejscu jest do tego oddelegowany często z kilkoma uformowanymi *Animatorami* na okres ok. 3 lat. Przeprowadzają tam SOW oraz w czasie pełnienia urzędu w tym miejscu formują swoich następców – *Administratora* oraz *Animatorów* już z założonej *Wspólnoty Miejskowej* przekazując tożsamość, charyzmat, duchowość oraz całościową wizję WPO. Jest to strategia zaczerpnięta z SESA nazywana *sekretem Pawła*. *Wywiad z Urszulą Cupriak*, s. 6-7; zob. *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 4.

239 Funkcje *Administratora* – świeckiego lidera oraz *Pasterza* – księdza są skonstruowane tak, aby prowadzenie *Wspólnoty Miejskowej* nie było scedowane na księdza, ale umożliwiała zaangażowanie osób świeckich do posług niewymagających przyjęcia sakramentu święceń. Dodatkowo osoby świeckie zaangażowane w parafii dają wspólnotnie potrzebna stabilizację, gdyż najczęściej są to osoby, które nie zmieniają swojego miejsca zamieszkania tak często, jak księża zmieniający miejsca posługi. Zob. *Wywiad z ks. Piotrem Spyrgą*, s. 31; zob. K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 1.

ewaluacji działalności *Wspólnoty*, przebiegu formacji i wykonywanych posług. *Administratorzy* wraz z *Pasterzami* i przełożonym miejsca (proboszczem, rektorem, przełożonym domu) omawiają zaangażowanie *Wspólnot Miejscowych* w życie środowiska kościelnego (parafii, kościoła rektoralnego, domu zakonnego)²⁴⁰. Zadaniem *Administratorów* jest także powołanie *Ekonomów Wspólnot Miejscowych*.

Najbliżej ludzi formujących się we *Wspólnotach Miejscowych* są osoby pełniące urząd *Animatorów* małych grup dzielenia. *Animatorzy* odpowiadają za własną formację, są osobami żyjącymi kerygmatem, czego świadectwem jest pogłębianie przez nich więzi z Bogiem, z drugim człowiekiem i z sobą oraz dbałość o zachowanie harmonii w swoim codziennym życiu w odniesieniu do powołania stanowego. W ten sposób *Animatorzy* stają się towarzyszami duchowymi dla osób z małych grup dzielenia, którym przewodzą oraz świadkami Boga obecnego i działającego w codzienności²⁴¹. Ponadto *Animatorzy* są zobowiązani uczestniczyć w formacji dodatkowej: w formacji permanentnej organizowanej przez *Administradora* i *Pasterza*, spotkaniach *Szkoły Animatora*²⁴², sesjach formacyjnych, kursach ewangelizacyjnych, rekolekcjach dla *Animatorów* pogłębiających formację permanentną.

Szczególny akcent na formację *Animatorów* wynika z funkcji ewangelizatora-formatora jaką sprawują przyjmując ten urząd we *Wspólnocie Miejscowej*. Mają oni bezpośredni i indywidualny kontakt z formującymi się *Kandydatami* i *Członkami Zwyczajnymi*, pomagają odkrywać talenty, charyzmaty, a także znalazłszy odpowiednie osoby formują je na swoich przyszłych następców²⁴³. Konieczne jest zatem, aby *Animatorzy* posiadali i rozwijali konieczne narzędzia do możliwie jak najdojrzałego i najbardziej owocnego towarzyszenia tym, do których *Wspólnota* ich posyła.

Taki układ struktury z wyznaczeniem obowiązków z naciskiem na ewangelizację i formację niejako kaskadową tzn. prowadzoną przez osoby piastujące urzędy w wyższych strukturach dla urzędów z niższych struktur daje dużą możliwość strzeżenia oraz przekazywania

240 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 30-31.

241 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I. Wprowadzenie w posługę*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora), s. 7-9.

242 *Szkoła Animatora* zawiera 3 sesje. Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I.*; Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II. Wzrastanie w posłudze*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora); Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III. Posługa w mocy Ducha Świętego*, Lublin 2022, (mps w posiadaniu autora).

243 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 33.

tożsamości, duchowości, charyzmatu, misji oraz wizji wszystkim *Kandydatom i Członkom Wspólnoty*. Powyższa struktura jest zatem narzędziem pozwalającym utrzymać jedność WPO oraz umożliwiającym prowadzenie formujących się w niej do celów jakie sobie wyznacza. Natomiast wewnątrz struktury są także urzędy mające na celu zabezpieczyć jej eklezjalność – jedność WPO z Kościołem katolickim. Tymi urzędami są: *Asystent Kościelny* – odpowiedzialny za całą *Wspólnotę* od strony kościelnej, *Asystent Diecezjalny* – odpowiedzialny za *Regiony* będące na obszarze konkretnej diecezji oraz *Pasterz Wspólnoty* obecny w każdej *Wspólnotcie Miejskowej*.

Najważniejszym urzędem we WPO będącym stróżem eklezjalności jest *Asystent Kościelny*. Urząd ten pełni przełożony prowincjalny Prowincji Chrystusa Króla Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Nadzoruje on funkcjonowanie WPO, aprobuje jej program formacji, zatwierdza wybór *Moderatora Generalnego*, z urzędu wchodzi w skład *Rady Generalnej* oraz badając wspólnotę, której służy potwierdza jej autentycznie kościelny charakter²⁴⁴. Niższym urzędem stojącym na straży eklezjalności WPO są *Asystenci Diecezjalni*. Są nimi kapłani katolicycy mianowani przez biskupów miejsca na wniosek *Moderatora Generalnego*, aby był reprezentantem WPO w diecezji, w której wspólnota się rozwija. Do ich obowiązków należy troska o relacje między WPO, a biskupem miejsca oraz między proboszczami i *Pasterzami Wspólnot*. Ponadto *Asystenci Diecezjalni* są członkami *Rady* każdego *Regionu*, który znajduje się na terenie danej diecezji oraz pełnią funkcję mediatorów w rozwiązywaniu konfliktów oraz kwestii spornych, które mogą pojawiać się we *Wspólnotach Miejskowych i Regionach*. Zarówno *Asystent Kościelny*, jak i *Asystenci Diecezjalni* nie muszą być członkami WPO, gdyż nie mają obowiązków formacyjnych względem wspólnoty.

Urzędem stojącym na straży zarówno jedności WPO, jak i eklezjalności *Wspólnoty* na pierwszym froncie struktury terytorialno-administracyjnej są *Pasterze Wspólnot Miejskowych*, którzy wraz z *Administratorami* są fundamentalnymi urzędami we *Wspólnotach Miejskowych*. Jeżeli *Administrator* jest stróżem tożsamości, misji, charyzmatu oraz jedności *Wspólnoty Miejskowej* z całym organizmem WPO, to *Pasterz* jest stróżem jej eklezjalności. Jednak podejmuje on także funkcje formacyjne względem *Kandydatów* oraz *Członków Wspólnoty*, zatem najkorzystniejszą sytuacją jest ta, w której *Pasterz Wspólnoty Miejskowej* jest także jej członkiem – korzysta z tych samych podręczników formacyjnych, uczestniczy aktywnie w małej grupie dzielenia,

---

244 Tamże, s. 44; Z. Hanas, *Dekret zatwierdzający Statut*, w: Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, s. 11.

zna tożsamość, charyzmat, misję WPO oraz jej całościową wizję. Dobra współpraca i otwartość między tymi dwoma urządzeniami – *Pasterzem*, a *Administratorem* jest kluczowa dla wzrostu duchowego *Wspólnoty Miejscowej* oraz jej bezpieczeństwa²⁴⁵.

Urząd *Pasterza* pełni kapłan katolicki delegowany do tego zadania przez przełożonego miejsca (proboszcza, rektora kościoła, przełożonego wspólnoty zakonnej), w którym formuje się *Wspólnota Miejskowa*. *Pasterz* uczestniczy w spotkaniach *Wspólnoty*; obejmuje posługą kapłańską formujących się: czuwa nad wzrostem duchowym *Wspólnoty Miejscowej* sprawując w niej sakramenty; podejmuje towarzyszenie duchowe szanując przy tym program formacyjny, duchowość, charyzmat i misję WPO; udziela błogosławieństwa na zakończenie spotkań formacyjnych; na prośbę administratora głosi konferencje; dba o jedność we wspólnocie, której posługuje – w przypadkach wystąpienia sporów i konfliktów pełni funkcje mediatora. Ponadto, gdyby wystąpiły problemy związane z eklezjalnością jest zobowiązany niezwłocznie poinformować o nich *Moderatora Regionalnego* w celu omówienia i ustalenia sposobu ich rozwiązania²⁴⁶.

Trzecią grupą urzędów są urzędy wspomagające administrowanie WPO. Są nimi: *Sekretarz Generalny*, *Ekonom Generalny*, *Ekonomowie Regionalni*, *Ekonomowie Wspólnot Miejskowych*. Powołany przez *Moderatora Generalnego* *Sekretarz Generalny* odpowiada za komunikację wewnątrzwspólnotową, sporządza sprawozdania z *Rad Generalnych* i ważnych wydarzeń WPO, a także archiwizuje dokumentację. Powołany przez *Moderatora Generalnego* *Ekonom Generalny* odpowiada za prowadzenie budżetu *Rady Generalnej Wspólnoty*, prowadzi regularne rozliczenia, odpowiada za księgowość *Fundacji Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca*, pobiera kontrybucje do budżetu, przedstawia *Radzie Generalnej* doroczne sprawozdanie finansowe z budżetu powierzonego jego pieczy²⁴⁷. Za przekazywanie kontrybucji z *Regionu* do budżetu *Rady Generalnej* odpowiedzialni są *Ekonomowie Regionalni* mianowani przez poszczególnych *Moderatów Regionów* po zaopiniowaniu *Rad Regionów*. *Ekonomowie* tego szczebla odpowiadają za prowadzenie budżetów *Regionów*, przedstawiają sprawozdania finansowe w czasie *Rady Regionu*, prowadzą regularne rozliczenia oraz odpowiadają za zbieranie funduszy od *Wspólnot Miejskowych* w ramach zbiórek celowych. *Ekonomowie Regionalni* przekazują także środki z budżetów, które powierzone są ich pieczy na określone cele za zgodą własnych *Moderatorów Regionów*. Ostatecznie, na podstawowym szczeblu struktury terytorialno-administracyjnej WPO przez *Administratorów* po wysłuchaniu opinii *Rad Wspólnot* mianowani są w poszczególnych

245 K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 1.

246 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 32.

247 Tamże, s. 43-44.

Wspólnotach Miejscowych Ekonomowie Wspólnot Miejscowych. Na nich spoczywa odpowiedzialność za prowadzenie budżetów *Wspólnot Miejscowych*. Do odpowiedzialności *Ekonomów Wspólnot Miejscowych* zalicza się: prowadzenie regularnych rozliczeń, pobieranie opłat za podręczniki formacyjne, zbieranie kolektę we własnej *Wspólnocie Miejscowej*, rozliczanie wydatków *Wspólnoty Miejscowej* zgodne z zasadami określonymi przez *Ekonoma Generalnego*, przekazanie kontrybucji do budżetu własnego *Regionu* oraz za zgodą *Administratora Wspólnoty* przekazywanie finansów na określone cele²⁴⁸.

Czwartą grupą urzędów są ciała kolegialne obecne na każdym szczeblu struktury terytorialno-administracyjnej WPO. Umożliwiają one lepszą komunikację we *Wspólnotach Miejscowych* oraz między poszczególnymi szczeblami struktury, dają możliwość ewangelizacji i formacji odpowiedzialnych oraz spełniają konieczną funkcję doradczą i opiniującą dla *Administratorów* oraz *Moderatorów* wszystkich stopni. Ponadto spotkania *Rad Wspólnot Miejscowych*, *Regionów* i *Prowincji* stwarzają przestrzeń do wspólnej modlitwy, wzajemnej wymiany doświadczeń i informacji, omówienia priorytetowych decyzji dotyczących dalszego funkcjonowania wspólnot, czy stawianych akcentów formacyjnych oraz lepszej koordynacji działań, odkrywania potrzeb i rozeznania możliwości ich wypełnienia na poszczególnych stopniach struktury. *Wspólnota Miejskowa* będąc podstawowym szczeblem administracyjnym posiada *Radę Wspólnoty Miejscowej*, w skład której wchodzi z urzędu: *Administrator*, jego zastępca, *Pasterz*, *Ekonom Wspólnoty Miejscowej* oraz inni co najmniej *Członkowie Wspólnoty* zatwierdzeni przez *Moderatora Regionalnego Wspólnoty*. *Rada Wspólnoty* na tym szczeblu winna spotykać się przynajmniej raz w miesiącu²⁴⁹. Następnie w skład *Rady Regionu* z urzędu wchodzi: *Moderator Regionalny* i jego zastępca, *Moderator Prowincjalny*, *Ekonom Regionalny*, *Asystent Diecezjalny*, *Administratorzy* wraz ze swoimi zastępcami oraz *Pasterze Wspólnot Miejscowych* danego *Regionu*. *Rada Regionu* spotyka się przynajmniej raz na trzy miesiące²⁵⁰. Na kolejnym szczeblu administracyjnym obecna jest *Rada Prowincji*, do której z urzędu należą: *Moderator Prowincji*, *Ekonom Prowincji*, *Moderatorzy Regionalni* oraz ich zastępcy²⁵¹.

Różniącymi się pod względem posiadanych kompetencji są dwa inne ciała kolegialne, jakimi są należące do *Urzędów Generalnych*: *Rada Generalna* oraz *Kapituła Generalna*. Pełnią one nie tylko funkcje doradcze, ale także posługę władzy. *Rada Generalna* liczy dziesięć osób.

248 Tamże, s. 34, 36.

249 Tamże, s. 33; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 68-70.

250 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 36.

251 Tamże, s. 38.

Należą do niej z urzędu: *Moderator Generalny i Asystent Kościelny*, czterech członków wybiera *Kapituła Generalna* zwykłą większością głosów, natomiast kolejnych czterech jej członków mianuje nowo wybrany *Moderator Generalny*. W przypadku śmierci, odwołania lub rezygnacji któregoś z członków *Rady Generalnej* pozostali jej członkowie wybierają zastępcę bezwzględną liczbą głosów, uzupełniając w ten sposób zaistniały brak. Do kompetencji *Rady Generalnej* należy rozeznanie dotyczące funkcjonowania oraz ważnych wydarzeń dotyczących WPO, a także programu formacji. *Rada Generalna* przynajmniej raz w roku powinna przeżywać wspólne rekolekcje²⁵².

Drugim najważniejszym kolegialnym *Urzędem Generalnym* jest *Kapituła Generalna* będąca spotkaniem wszystkich odpowiedzialnych za WPO. Z urzędu należą do niej: *Rada Generalna, Asystenci Diecezjalni, Moderatorzy Prowincjalni i Moderatorzy Regionalni*, byli *Moderatorzy Generalni* oraz 3 osoby zaproszone przez *Moderatora Generalnego* spośród *Administratorów* lub *Pasterzy*, z wyboru do *Kapituły Generalnej* należą także: po jednym przedstawicielu z każdego *Regionu*²⁵³. W zwyczajnym trybie *Kapituła* odbywa się cyklicznie co pięć lat i winna być zwołana przez *Moderatora Generalnego* w celu wyboru nowego *Moderatora Generalnego*, nowej *Rady Generalnej* oraz omówienia spraw bieżących dotyczących *Wspólnoty*, wspólnej modlitwy oraz omówienia najważniejszych decyzji dotyczących dalszego funkcjonowania WPO. *Kapituła Generalna* jest zatem przełomowym spotkaniem wyznaczającym najważniejsze akcenty formacyjne na kolejne pięć lat formacji oraz posiada możliwość zatwierdzenia zmian w *Statucie Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*²⁵⁴.

WPO jest wspólnotą katolicką, która bierze swój początek z duchowości i koncepcji ewangelizacji św. Wincentego Pallottiego oraz doświadczenia charyzmatycznego pierwotnej wspólnoty z Ożarowa Mazowieckiego. WPO można zaliczyć do jednej ze *Wspólnot Wieczernikowych*, która z założenia otwarta jest na osoby należące do wszystkich powołań stanowych Kościoła: świeckich, kleryków, osób konsekrowanych i duchownych. Członkowie WPO formowani są w oparciu o fundamentalne dla Wincentego Pallottiego prawdy: poznanie miłości Boga, własnej grzeszności i objawiającej się w tym doświadczeniu nieskończonym miłosierdziu Bożym oraz zjednoczeniu i posłaniu w mocy Ducha Świętego. Narzędzia do prowadzenia wspomnianej formacji czerpie ze strategii SESA zwanej *czynnikami pomnażania*, polegającą na ewangelizacji

252 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 42; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 67.

253 Por. K. Kralka, *Struktura Wspólnoty*, s. 3.

254 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 43; por. Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostolstwa*, s. 57-60.

przy jednoczesnej formacji do ewangelizacji, a następnie formacji do formowania ewangelizatorów. Pozwala ona na wzrost dynamizmu głoszenia Ewangelii i zakładania kolejnych *Wspólnot Miejskowych*. WPO zaczerpnęła z SESA również usystematyzowaną wizję ewangelizacji: *Kerygma-Karisma-Koinonia*, polegającą na głoszeniu Dobrej Nowiny – Kerygmatu z namaszczaniem oraz w mocy Ducha Świętego, aby doprowadzić ewangelizowanego do Kościoła – wspólnoty uczniów-misjonarzy zjednoczonych przez Chrystusa, w mocy Ducha Świętego, ku chwale Boga Ojca.

W historii wspólnoty wyróżnia się tzw. dwa początki. Za pierwszy uznaje się zawiązanie wspólnoty w Ożarowie Mazowieckim (2004 r.), gdzie następnie w 2010 r. podjęto decyzję o powstaniu WPO. Biblijna nazwa wspólnoty *Przyjaciele Oblubieńca* opisuje tożsamość, charyzmat, strategię działania wspólnoty, a także wskazuje na głównego patrona – św. Jana Chrzciciela, który sam siebie nazywa tym tytułem (zob. J 3,27-30). Znakiem wspólnoty jest bizantyjska ikona *Przyjaźni*²⁵⁵. Drugim początkiem wspólnoty jest zjednoczenie powstałej w Lublinie przy parafii Wieczery Pańskiej PSNE oraz zawiązanej w tym samym miejscu *Wspólnoty Miejskowej* WPO. W tym czasie, w którym mocno podkreślano charyzmatyczny wymiar WPO, nastąpił jej dynamiczny rozwój w Polsce, a także za granicą we wspólnotach polonijnych. Szybki rozwój spowodował także liczne trudności, co wymusiło zmianę dynamiki oraz ukierunkowało wspólnotę na wejście w nowy etap – wyciszenia i pogłębienia. Podjęte zmiany przyniosły dobre efekty, ale także spowodowały usztywnienie struktury, nadmierną centralizację, napięcia w relacjach; bierność ewangelizacyjną członków, co zmobilizowało wspólnotę do wejścia w kolejny etap – etap rozeznawania i stabilizacji. Jego celem jest doprowadzenie WPO do dojrzałego łączenia doświadczenia charyzmatyczności pierwszego etapu oraz głębi etapu drugiego. Podczas tego etapu doszło do zmiany *Moderatora Generalnego* zatwierdzenia Statutu WPO na okres 5 lat, rozłączenia i zakończenia współpracy między WPO oraz PSNE.

WPO wypracowała rozbudowaną strukturę na wzór struktur Kościoła Katolickiego oraz Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Struktura personalna zakłada różne sposoby przynależności do wspólnoty²⁵⁶, charakterystykę i warunki tej przynależności, prawa i obowiązki członkostwa. Natomiast struktura terytorialno-administracyjna określa podział wspólnoty na mniejsze jednostki oraz urzędy²⁵⁷ (urzędy stojące na straży jedności, eklezjalności, urzędy wspomagające), ciała kolegialne (*Kapituła Generalna, Rada Generalna; Rady Prowincji, Rady*

255 Zob. Aneks, *Rycina 1*.

256 Zob. Aneks, *Schemat 3*.

257 Zob. Aneks, *Schemat 2*.

Regionów, Rady Wspólnot Miejscowych), Urzędy Generalne sprawujące pieczę nad całością WPO (*Moderator Generalny, Wicemoderator Generalny, Rada Generalna, Kapituła Generalna, Ekonom Generalny, Sekretarz Generalny, Asystent Kościelny*).

Zgłębianie źródeł oraz historii omawianej wspólnoty prowadzi do odkrycia wydarzeń, struktur, różnych rodzajów czy szkół duchowości, jakie miały wpływ na ukształtowanie się koncepcji WPO czego owocem jest również stworzenie przedstawionej w niniejszym rozdziale struktury tejże wspólnoty. Jednak, aby WPO mogła się rozwijać i być środowiskiem stabilnym, opartym o własną specyficzną tożsamość, a formujący się w niej członkowie mogli bezpiecznie dojrzewać w wierze, wzrastać w świętości oraz podejmować dzieło ewangelizacji, potrzeba opracowania podstaw teologicznych jakimi kieruje się WPO w formowaniu swoich członków. Integralna i stała formacja świeckich potrzebuje oparcia o stabilne podstawy teologiczne, aby móc osiągnąć wyznaczone sobie cele. Zatem zostaną one opracowane i przedstawione w kolejnym rozdziale niniejszej dysertacji.

Rozdział II

Teologiczne podstawy formacji we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

WPO jako podstawowy cel istnienia stawia sobie formowanie członków do dojrzałości chrześcijańskiej oraz głoszenia Ewangelii zgodnego z ich powołaniem stanowym. Zatem wszystkie działania podejmowane przez członków omawianej wspólnoty mają ich prowadzić najpierw do wzrostu, następnie do rozwoju, a ostatecznie do wiernego trwania w realizacji powołania do świętości objawiającego się przez umiejętność głoszenia Ewangelii. Człowiek realizujący powołanie do świętości pragnie, aby Jezus był przez innych poznany, pokochany oraz uznany za jedyne Zbawiciela i Pana. Na wypełnianiu tego powołania – powołania do świętości oraz wynikającym z niego głoszeniu Dobrej Nowiny – polega chrześcijańska dojrzałość. Dlatego Sobór Watykański II wzywa członków wszystkich stanów Kościoła, wyświęconych jak i świeckich, aby to powołanie wypełniać (zob. KK 39-42). Ono natomiast jest ściśle związane z wezwaniem wszystkich wiernych przez Boga do szeroko rozumianej ewangelizacji ze względu na przyjęty chrzest oraz miłość do bliźnich, którzy bez ich pomocy nie będą mogli poznać Chrystusa (zob. KK 33). Wierni świeccy, aby sprostać wymogom wynikającym z ich powołania i posłannictwa, potrzebują integralnej i stałej formacji, a ta musi opierać się na konkretnych podstawach teologicznych¹.

W niniejszym rozdziale ukazane zostaną najważniejsze podstawy teologiczne formacji świeckich we WPO będące fundamentem, bazą dla założeń i przesłanek, z których omawiana wspólnota czerpie, tworząc formację, prowadząc do osiągnięcia wyznaczonych celów². Układ rozdziału i tematy zostaną oparte o wizję oraz strategię *SESA Kerygma-Karisma-Koinonia*, do których wspólnota sięga, opierając swoją formację o trzy filary. Pierwszym filarem jest

1 *Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Wyd. Pallottinum, Warszawa-Poznań 2001, s. 148-149.

2 M. Fiałkowski, *Formacja chrześcijańska katolików świeckich w świetle nauczania Kościoła współczesnego. Studium teologiczno-pastoralne*, Wyd. KUL, Lublin 2010, s. 35.

wymiar kerygmaticzny będący fundamentem życia każdego chrześcijanina oraz główną przyczyną do podejmowania misji odnowy świata. Polega on na głoszeniu osoby Jezusa Chrystusa, Jego męki, śmierci, zmartwychwstania oraz nieustannej obecności i działania w świecie. Zatem pierwszy paragraf będzie traktował o podstawach chrystologicznych formacji świeckich we WPO. Drugim filarem jest wymiar charyzmatyczny – spotkanie z Jezusem Chrystusem skutkuje przyjęciem Daru Ducha Świętego, który uzdalnia do pełnienia misji budowania królestwa Bożego na ziemi. Przez udzielenie darów i charyzmatów potwierdza znakami głoszoną przez uczniów Ewangelię i daje świadectwo o Panu, który jest obecny pośród nich, aby współdziałać z nimi (por. Mk 16,17-18.20). Drugi paragraf będzie więc opisywał podstawy pneumatologiczne formacji świeckich tejże wspólnoty. Trzecim filarem jest wymiar wspólnotowy – ewangelizowanie z mocą Ducha Świętego oraz posługa charyzmatami buduje Kościół – *communio*, aby wszystko na nowo zjednoczyć w Chrystusie jako Głowie (por. Ef 1,10). W ten sposób realizuje się modlitwa Jezusa: „aby wszyscy stanowili jedno, by świat uwierzył, żeś Ty mnie posłał” (J 17,21). W zjednoczeniu Kościoła – Ciała Chrystusowego – spoczywa ogromna siła ewangelizacji, ustanawiania w świecie królestwa Bożego i doprowadzaniu ludzi do wspólnoty fundamentalnej, jaką jest Trójca Święta – do Ojca, przez Syna w mocy Ducha Świętego³. Zatem treść trzeciego paragrafu ukáže eklezjologiczne podstawy formacji świeckich w omawianej w dysertacji wspólnoty⁴.

2.1. Chrystologiczne podstawy formacji świeckich we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca

Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo, aby człowiek czynił sobie ziemię poddaną i panował nad całym stworzeniem (por. Rdz 1, 26-28). W ten sposób dał człowiekowi pierwszy nakaz: nakaz pracy. Praca będąca pierwszym powołaniem człowieka była jego wielką radością. Pokazywała jego godność i zaufanie, jakim został on obdarzony przez Boga. Żadnemu innemu stworzeniu, jak tylko człowiekowi, Bóg udzielił godności bycia współpracownikiem

3 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 22-23.

4 Te trzy podstawy formacji są także uważane za fundamentalne w teologii pastoralnej ze względu na centralne znaczenie, jakie mają dla rozumienia i praktykowania duszpasterstwa w Kościele. Inne takie jak: eschatologiczne, historiozbowcze, czy mariologiczne przenikają się z tymi trzema podstawowymi i się uzupełniają. Zob. M. Rusecki, *Teologiczne podstawy duszpasterstwa*, w: *Teologia pastoralna fundamentalna*, t. 1, red. R. Kamiński, Wyd. ALTA 2, Lublin 2000, s. 293.

w dziele stworzenia i Jego przedstawicielem w świecie. Przewidzianym owocem wypełniania tego powołania jest rozwój świata i samego człowieka zakorzeniony w prawdzie, dobru i pięknu (zob. KDK 34)⁵. Otrzymane od Boga powołanie jest w gruncie rzeczy wypełnianiem misji kapłańskiej. Człowiek, żyjąc w jedności z Bogiem, zarządza wspomnianym rozwojem w Jego imieniu i z Jego autorytetu oraz na mocy Jego posłania⁶. W ten sposób człowiek, wypełniając swoje powołanie bycia współpracownikiem – kapłanem Boga, sterując rozwojem świata na wzór Tego, który „stworzył ziemię i kształt jej nadał” (Jr 33,2), stał się obrazem Prawdziwego, Jedynego i Dobrego Boga dla wszelkiego stworzenia⁷.

Jednak po upadku człowieka w grzech aktem woli odrzucił on miłość Boga i po raz pierwszy przeciwstawił się Jego woli (zob. KKK 1849-1850)⁸. Od tego momentu człowiek stał przed nieustannym wyborem dobra lub zła. Upadek w grzech nie cofnął ani nie przekreślił powołania człowieka do wielkiej godności współpracownika Boga w dziele stwarzania, ani też nie przekreślił powołania do bycia kapłanem – przedstawicielem Boga pośród stworzenia. Stąd każdy wybór pociąga za sobą konsekwencje zarówno dla samego człowieka, jak i dla wspólnoty ludzkiej oraz wszelkiego innego stworzenia. Człowiek – kapłan Boga, wybierając życie – pełnienie woli Bożej – staje się błogosławieństwem dla świata i siebie. Natomiast wybierając śmierć – sprzeciwienie się Bogu – staje się przekleństwem dla siebie oraz wszelkiego stworzenia (zob. Pwt 30,15-20)⁹. Zatem zaszczytne powołanie kapłańskie nie przestało obowiązywać. To człowiek, będąc kapłanem, doprowadził świat przez wieki swojej działalności do momentu, w którym dla niego samego jest on nieznośny¹⁰.

Człowiek XXI w. znalazł się w sytuacji, w której wiele prawd i wartości oraz wypływających z nich zasad, które do tej pory były oczywiste i jednoznaczne, jest podważanych, powodując w konsekwencji destabilizację i deformację trzech przestrzeni relacji: do siebie, do drugiego człowieka i do Boga¹¹. Człowiek przez swoje wybory sprzeciwiające się królestwu Boga stał się przekleństwem dla siebie oraz innych, a w konsekwencji stworzył rzeczywistość, która jest

5 *Szkola relacji*, s. 183-184.

6 Zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego. Studium teologicznodogmatyczne*, Wyd. ATK, Warszawa 1982, s. 158-163.

7 K. Napora, *Aby służył i strzegł (Rdz 2,15). Praca jako powołanie człowieka w świetle Rdz 1-2*, „*Verbum Vitae*” 2014, nr 25, s. 35-37; zob. *Aparecida, Jesteśmy uczniami i misjonarzami Jezusa Chrystusa, aby nasze narody miały w Nim życie*, V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Dokument końcowy, tłum. K. Zabawa, K. Łukoszczyk, Wyd. Przystanek Jezus, Gubin 2014, s. 27-28.

8 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 51.

9 *Dwie drogi*, s. 7-8.

10 Zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, 163-165.

11 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 7.

nierozwiązywalną zagadką bez wyjścia, bez prawdy i bez życia¹². Świat stworzony, noszący w sobie ślad Stwórcy, pragnie być uwolniony, by uczestniczyć w „wolności, którą jest chwała dzieci Bożych” (Rz 8, 21)¹³. Osoba rozpoczynająca formację we WPO jest zaproszona do tego, aby uświadomić sobie realność tej prawdy w swoim codziennym życiu. Jest to często pierwszy moment, w którym człowiek odkrywa trudny stan, w którym się znalazł oraz decyzje, które go do tego doprowadziły. Skutkiem owej konfrontacji jest więc wyrwanie z iluzji, w której często żyje współczesny człowiek oraz stanięcie w prawdzie dotyczącej własnego życia – niezaspokojonej głębi, przeżywania bezsensu i powierzchowności w relacjach¹⁴.

Odpowiedzią Boga na tę sytuację człowieka i świata jest dzieło zbawienia zapoczątkowane we wcieleniu – przyjęciu przez Odwieczne Słowo ludzkiej natury, aby stać się podobnym do człowieka we wszystkim oprócz grzechu (zob. Hbr 4,15). Jedyłą motywacją tego aktu jest bezinteresowna miłość Boga do człowieka i świata oraz Jego wolna decyzja (zob. J 3,16-17)¹⁵. Dzięki słowom autora listu do Hebrajczyków można usłyszeć rodzaj modlitwy zanoszonej przez Jezusa do Ojca: „Ofiary ani daru nie chciałeś, ale Mi utworzyłeś ciało; całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę – w zwoju księgi napisano o Mnie – abym spełniał wolę Twoją, Boże” (cyt. Hbr 10,5b-7). W momencie zjednoczenia dwóch natur w mocy Ducha Świętego Jezus staje się jedynym i wiecznym kapłanem oraz jedynym pośrednikiem między Bogiem a ludźmi (zob. 1 Tm 2,5; KK 28)¹⁶. Jest to kapłaństwo, a co za tym idzie, także pośrednictwo szczególne i jedyne, wypełniane nie w splendorze, chwale i majestacie, ale w uniżeniu Boga, który ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stając się podobnym do ludzi (zob. Flp 2,6-8). Bóg przez Jezusa w Duchu Świętym ze względu na swoją miłość

12 Benedykt XVI, *Przemówienie Ojca Świętego Benedykta XVI inaugurujące V Konferencję Ogólną Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów*, nr 3, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/brazylia_celam_13052007 [dostęp: 16.07.2023].

13 *Aparecida, Jesteśmy uczniami i misjonarzami*, s. 29.

14 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 31.

15 Tamże, s. 69; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 165-167.

16 Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne i kapłaństwo służebne w świetle ksiąg liturgicznych*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 1983, nr 36, s. 297; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 63-76. Teologia kapłaństwa Mesjasza, zawarta w Nowym Testamencie opiera się na fundamencie samoświadomości kapłańskiej Jezusa, mimo że nigdzie w Ewangeliach Jezus nie używa względem siebie tego tytułu, a następnie jest rozwinięta w listach pawłowych i w liście Piotra. Syntetycznie pisze o tym A. Jankowski, wskazując kapłaństwo Chrystusa jako fundament i wzór dla kapłaństwa powszechnego wiernych, a także A. Suski wskazując nowość kapłaństwa Chrystusowego w porównaniu do kapłaństwa lewickiego. A. Jankowski, *Powszechne kapłaństwo wiernych w Piśmie Świętym*, w: *Idee przewodnie soborowej konstytucji o Kościele*, red. J. Brudz, J. Chmiel, [i in.], Wyd. TPT, Kraków 1971, s. 83-94; A. Suski, *Kapłaństwo powszechne i urzędowe według Nowego Testamentu*, w: *Kapłan pośród ludu kapłańskiego*, red. W. Słomka, J. Misiurek, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993, s. 11-18.

i empatię chce do człowieka dotrzeć, stąd bierze pod uwagę ludzką naturę zranioną grzechem oraz jego możliwości i decyduje się na wejście w świat ludzkich historii, praw, dylematów i zranień, aby stać się Bratem, który słucha, towarzyszy, prowadzi i odbudowuje relacje z Ojcem¹⁷. Bóg, objawiając siebie samego w Jezusie, pragnie uzdolnić każdego człowieka do poznania Go oraz podjęcia dialogu, a więc udzielenia odpowiedzi na przyjęte Objawienie – miłowania Go ponad to wszystko, do czego nie byłby zdolny sam z siebie (zob. KKK 52)¹⁸.

Jezus – wcielone Słowo – w pierwszym etapie swojego życia nie głosi Ewangelii poprzez słowo. On cały jest Słowem Ojca. Samo wcielenie, a później czyny, których dokonuje, są żywym świadectwem posłuszeństwa Ojcu w głębokim, ofiarniczym zjednoczeniu z Nim¹⁹. Jezus inicjuje w ten sposób królestwo Boże w świecie oraz ukazuje człowiekowi jego własną, niezbywalną godność od momentu poczęcia, wynikającą z samego faktu bycia osobą ludzką, stworzoną świadomie i dobrowolnie przez Boga na Jego obraz i podobieństwo oraz przeznaczoną do życia wiecznego (por. EV 33.34)²⁰. Podczas chrztu w Jordanie Jezus przeżywa inaugurację posługi głoszenia Ewangelii o królestwie Bożym oraz rozpoczyna swoje powołanie i misję ustanawiania tegoż królestwa w mocy Ducha Świętego przez odpuszczanie grzechów, uzdrawianie i uwalnianie od zniewolenia złego ducha²¹. Misja kapłańska Jezusa jest ugruntowana w relacji Ojca i Syna w mocy Ducha Świętego potwierdzonej podczas chrztu przez rozlegający się z nieba głos Ojca oraz zstępującego Ducha Świętego (por. Łk 3,21-22, Mt 3,13-17). Jest to fundament, na którym zbudowane jest całe powodzenie misji Jezusa. Dlatego zaraz po chrzcie diabeł podejmuje próbę rozbicia tego fundamentu, poddając pod wątpliwość tożsamość Jezusa, chce więc zawęzić obraz miłości Ojca. W ten sposób rozpoczyna się pierwsza wygrana w dziejach walka duchowa Syna Bożego z Szatanem – ojcem kłamstwa²².

W pierwszej pokusie zły duch skupia się na doświadczeniu głodu, a więc niezaspokojonego pragnienia czy potrzeby i konieczności zadbania o siebie (por. Łk 4,3-4). Szatan próbuje zwieść Jezusa z drogi ofiary z siebie i służby kierowanej miłością do bliźniego, co zrujnowałoby misję kapłańską podejmowaną przez Pana, a której nieodzownym elementem jest element ofiarniczy. Całe życie Pana od wcielenia przez głoszenie Dobrej Nowiny aż po uświęcające zwycięstwo paschalne jest unізaniem się, doświadczeniem trudu i składaniem ofiary ze swojego życia dla

17 *Szkola człowieczeństwa*, s. 133-134; zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo wiernych*, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1958, s. 15.

18 *Szkola modlitwy osobistej*, s. 74-75.

19 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 41; zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo wiernych*, s. 16-17.

20 *Szkola człowieczeństwa*, s. 53-54.

21 Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne*, s. 297-298.

22 *Szkola walki duchowej*, s. 63.

zbawienia świata. Druga pokusa jest skupiona na królowaniu, które w zamyśle Bożym jest jednoznaczne z czynną miłością wyrażającą się w służbie drugiemu. Diabeł próbuje zreinterpretować znaczenie królowania Boga na sposób ludzki. Chce doprowadzić Jezusa do podjęcia wyboru godzącego zarówno w powierzona misję, jak i sposób jej wykonania (por. Łk 4,5-8). Ostatnia pokusa diabła dotyczy doświadczenia profetycznych znaków zapowiedzianych przez słowo Boże. Diabeł chce, aby Jezus domagał się od Ojca znaków potwierdzających jego misję, aby mógł mieć pewność swojego bezpieczeństwa i pozytywnego jej zakończenia (Łk 4,9-12)²³. Jezus, staczając tę walkę z pokusami, odparł atak wymierzony w Jego tożsamość umiłowanego Syna Bożego – Kapłana, Proroka i Króla i wynikających z niej postaw, które są konieczne do wypełnienia misji kapłańskiej, a są nimi: ofiarność, wierne pełnienie woli Ojca, zaufanie do Niego i Jego planów oraz służba.

Walka z diabłem jest w pewnym sensie jedynie pośrednim celem kapłańskiej misji Jezusa. Celem głównym jest walka o człowieka. Jezus jest Ewangelią i pierwszym jej Głosicielem. Wszystkie dzieła, jakie podjął: począwszy od wcielenia poprzez dokonywane cuda, głoszenie nauki, powołanie uczniów, towarzyszenie im oraz ciągła obecność pośród swoich, posłanie dwunastu Apostołów aż po mękę, śmierć i zmartwychwstanie są działaniami ewangelizacyjnymi i pełnieniem misji prorockiej (por. EN 6, 7)²⁴. Syn Boży przepowiada słowo i jest to słowo z mocą, gdyż odkrywa tajemnice Boga, Jego zamysł oraz obwieszcza ich spełnienie. Dlatego jest to przepowiadanie, które przez słuchaczy jest odbierane jako różniące się diametralnie od nauczania uczonych w piśmie i faryzeuszów (por. Mt 7,29). Ten sposób przepowiadania oraz treść niosą przemianę serc słuchaczy oraz zmieniają ich losy (por. EN 11). Podczas ustanawiania królestwa Bożego Jezus potwierdza nauczanie znakami, które odpowiadają potrzebom słuchaczy, wywołują podziw, pociągają do chodzenia za Nim i stwarzają okazję do przyjęcia Dobrej Nowiny, podjęcia decyzji nawrócenia, a następnie dołączenia do społeczności wierzących (por. EN 12)²⁵.

Czas ziemskiego życia Jezusa był poświęcony wypełnianiu woli Ojca i służbie innym. Relacje, jakie budował, nie skupiały się wyłącznie na tłumach czy mniejszych grupach. Poświęcał swój czas na indywidualne rozmowy i relacje, aby w ten sposób ustanawiać królestwo Boże w sercu konkretnego człowieka uwikłanego w grzech (zob. np. Zacheusz Łk 19,1-10; Samarytanka J 4,1-42; Mateusz Mt 9,9-13; uwolniony opętany Mk 5,18-20)²⁶. Ci, którzy pozwolili sobie na autentyczność przed Jezusem, doświadczali bliskości, przyjęcia, odpuszczenia

23 Tamże, s. 65, 67.

24 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 18.

25 Tamże, s. 26.

26 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 86.

grzechów, uwolnienia, a następnie szli i stawali się ewangelizatorami – świadkami cudów, których dokonał Pan, i ustanawiającymi królestwo Boże w swoich środowiskach²⁷.

Strategia Jezusa polegała na połączeniu realizacji misji zbawienia każdego człowieka w świecie z jednoczesną formacją uczniów, którzy dzięki towarzyszeniu poznawali swojego Mistrza, doświadczali cudów, poznawali Jego sposób myślenia, a zatem poznawali także mentalność królestwa Bożego, zastępując nią myślenie światowe (zob. Mk 10,32-35). Uczyli się, czym jest posłuszeństwo woli Ojca oraz związana z nim konieczność ponoszenia ofiary oraz znoszenia trudności w codzienności, aby następnie być posłanymi jako świadkowie w Jego imię do kontynuowania Jego posłannictwa w świecie²⁸. Uczniowie jeszcze przed Paschą Jezusa zostali wyposażeni przez Mistrza we władzę nad duchami nieczystymi, otrzymali symboliczne pouczenie wskazujące, że misja głoszenia i ustanawiania królestwa Bożego oparta jest o tożsamość człowieka wolnego i doświadczającego bezpieczeństwa płynącego wyłącznie z relacji z Ojcem (zob. Mk 6,7-13). Każdy uczeń był zatem powołany do tego, aby nie przestając być uczniem Chrystusa, stawać się formatorem kształtującym następnych uczniów Pana²⁹.

Szczytem kapłaństwa Jezusa, a zatem także szczytem misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej jest Pascha. Jezus, będąc jednocześnie Kapłanem i Ofiarą, składa siebie Bogu Ojcu najpierw mistycznie w Wieczerniku podczas ostatniej wieczerzy, a później rzeczywiście na ołtarzu krzyża, wypełniając w doskonały sposób powołanie i misję otrzymane od Ojca, na których Jego kapłaństwo jest oparte³⁰. W ten sposób jako Kapłan i Ofiara przez przelanie swojej krwi (por. Mk 14,24) oczyszcza ludzkość z grzechów (por. 1J 2,2), wyraża w sposób doskonały posłuszeństwo woli Ojca, (zob. KK 36) przez co zanoszą najdoskonalszą modlitwę uwielbienia oraz doprowadza do ponownego pojednania z Nim całej ludzkości oraz definitywnego zwycięstwa nad grzechem, śmiercią i Szatanem³¹. Ludzi umarłych przez występki i grzechy przywraca do życia, przebacząc wszystkie decyzje sprzeciwiające się woli Ojca, przekreśla zaciągnięty w ten sposób dług, czyniąc mu zadość przez swoją odkupieńczą ofiarę i przybicie do krzyża (por. Kol 2,13-15). Po czym ogłasza wolność i pokój, przywracając odpowiednią relację stworzenia do Stwórcy oraz stworzenia do stworzenia³².

27 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 117.

28 *Szkola człowieczeństwa*, s. 61; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 167; Zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo wiernych*, s. 17-19.

29 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 129.

30 Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, s. 297-298; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 63-76.

31 A. M. Sicari, *Kapłaństwo Chrystusa*, tłum. L. Balter, w: *Kapłaństwo*, red. L. Balter, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1988, s. 19; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 22; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 270.

32 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 75; zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo wiernych*, s. 20-22.

Krew Chrystusa przelana na krzyżu objawia wielką miłość Ojca, ale także ukazuje, jaką wartość ma człowiek w oczach Bożych i jaką ogromną wartość ma ludzkie życie, skoro Bóg wykupił je spod panowania śmierci, ofiarując swojego Syna (zob. 1P 1,18-19). Kontemplacja tej ofiary pozwala odkryć niemalże boską godność każdej osoby, powoduje nieskończoną radość prowadzącą do uwielbienia Boga w Jego Odkupieniu oraz w drugim człowieku. (por. EV 25)³³. Ofiara odkupienia i pojednania, którą złożył Pan, jest wystarczająca, a więc o Jego kapłaństwie można mówić jako o rzeczywistym i definitywnym, gdyż mocą tej Ofiary i swojego kapłaństwa Jezus udoskonalił na wieki tych, którzy są uświęceni (Hbr 10,14), aby za grzechy nie było konieczności składania żadnych innych, kolejnych, nowych ofiar (por. Hbr 10,18). Natomiast, przebywając wiecznie jako prawdziwy Bóg i prawdziwy Człowiek – Najwyższy Kapłan Nowego i Wiecznego Przymierza po prawicy Boga Ojca w chwale nieba, wstawia się za całym swoim ludem, nieprzemijalnie wypełniając misję kapłańską (por. Hbr 7,23-25, por. KKK 2747)³⁴.

Istotą pełnienia kapłaństwa przez Jezusa jest posłuszeństwo woli Boga Ojca. Jest ono możliwe dzięki głębokiej synowsko-ojcowskiej jedności w Duchu Świętym w relacji zbudowanej na fundamencie głębokiej miłości i niezachwianym zaufaniu do Ojca i Jego planów. Doświadczenie własnej synowskiej tożsamości przez Jezusa u początków pełnienia misji jest doświadczeniem kluczowym. Tylko doświadczając głębi prawdziwej i niezachwianej relacji z Ojcem, Jezus – Syn Boży jest gotów, będąc prawdziwym Bogiem i prawdziwym Człowiekiem, ponieść wysiłek głoszenia Ewangelii i doświadczenia odrzucenia przez swoich. Ostatecznie złożył najwyższe świadectwo miłości *agape*, składając ofiarę ze swojego życia na drzewie krzyża za grzeszników, aby ich uwolnić od wiecznej kary, pojednać z Ojcem, przywrócić człowiekowi jego prawdziwą tożsamość oraz posłać ich w swoim imieniu do ustanawiania królestwa Bożego.

Podobnie jak Chrystus stał się Wiecznym Kapłanem przez wcielenie, namaszczenie Duchem Świętym oraz przyjęcie powołania i misji zleconej przez Ojca, tak każdy człowiek otrzymuje udział w kapłaństwie Chrystusa, a zatem także wynikającym z niego posłannictwie kapłańskim, prorockim i królewskim przez nowe narodzenie z wody i Ducha Świętego w celebracji sakramentu chrztu świętego oraz przez przyjęcie namaszczenia Duchem Świętym w sakramencie bierzmowania. Są to, podobnie jak w życiu Pana, dwa momenty wskazujące na udzielenie przez Boga oraz przyjęcie przez człowieka powołania i misji³⁵. Natomiast w sakramencie

33 *Szkola relacji*, s. 59.

34 W. Kazimieruk, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, „Warszawskiej Studia Pastoralne” 22 (2014), nr 1, s. 174.

35 Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, s. 300; zob. S. Głowa, *Kapłaństwo według Soboru*, w: *Kościół w świetle Soboru*, red. H. Bogacki, S. Moysa, Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1968, s. 197-200.

Eucharystii, będącej pamiątką paschalną Pana, niejako wypełnia się zarówno powołanie, jak i misja ochrzczonego oraz bierzmowanego na sposób sakramentalny.

Dla formacji świeckich we WPO życie, misja, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa są wydarzeniami fundamentalnymi. Formujący się w tejże wspólnocie prowadzeni są do poznania oraz doświadczenia Misterium Chrystusa, odkrycia przyjętego niegdyś sakramentu chrztu świętego, świadomego przyjęcia skutków uczestnictwa w tymże misterium oraz wypełniania misji na wzór Chrystusa³⁶. Każdy człowiek, który przez wiarę i nawrócenie odpowiada na słowo Boże, zostaje ściślej zjednoczony ze Zbawicielem. To zjednoczenie jednak ma swój początek w sakramencie chrztu (por. KKK 790)³⁷. Członek WPO odkrywa, że ze względu na dokonujące się w chrzcie zjednoczenie, dokonane na krzyżu zbawienie staje się aktualne i przyjęte decyzją ochrzczonego, a więc wywołuje w nim obiektywny skutek: oczyszcza ze wszystkich grzechów, ustanawia „nowym stworzeniem” (2Kor 5,17), przybranym synem Bożym (por. Ga 4,5-7) i uczestnikiem Boskiej natury (2P 1,4), współdziedzicem Chrystusa (Rz 8,17) i jego członkiem (por. 1Kor 6,15.12,27) oraz świątynią Ducha Świętego (por. 2Kor 5,15). Bóg dzięki temu, zapoczątkowując to dzieło w człowieku, uzdalnia go do życia z Bogiem tzn. do pokładania w Nim nadziei, miłowania Go, a przez cnoty teologalne daje zdolność do życia i działania pod natchnieniem Ducha Świętego za pośrednictwem Jego darów. Dzięki łasce chrztu chrześcijanin otrzymuje możliwość wzrastania w dobru przez cnoty moralne (por. KKK 1266)³⁸.

Ponadto formujący się we WPO odkrywa, że Bóg powołuje ochrzczonego do rozwijania otrzymanych łask i wypełniania kapłaństwa Chrystusa. Chrzest święty będący początkiem życia chrześcijańskiego przez odrodzenie do nowego życia i udzielenie daru Ducha Świętego włącza ochrzczonego w Mistyczne Ciało Chrystusa – Kościół – Sakrament Zbawienia, będący wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem Bogu na własność przeznaczonym, aby ogłaszał dzieła potęgi tego, który Go wyrwał z ciemności do przedziwnego swego światła (1P 2,9). Wszyscy wszczępieni w Lud Boży niosący światu zbawienie, będąc jego składowymi elementami, uczestniczą w Jego funkcji sakramentalnej, mając udział we właściwy sobie sposób w kapłaństwie Chrystusa³⁹. Członkowie omawianej wspólnoty, będąc świadkami dzieł Bożych dokonanych w ich życiu, odpuszczenia grzechów

36 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 14-15.

37 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 29; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, 167-173.

38 *Szkoła walki duchowej*, s. 97-98; zob. W. Przemysławski, *Człowiek świecki w Kościele*, w: *Kościół w świetle Soboru*, s. 252-255; B. Drożdż, *Chrzest źródłem chrześcijańskiej tożsamości*, „Społeczeństwo” 32 (2022), nr 4, s. 65-73.

39 Zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 151.

i przybrania za synów, są powołani, aby kontynuować na właściwy wybrany sposób misję zbawczą Jezusa Chrystusa⁴⁰, realizując przez to charyzmat wspólnoty, którą wybrali jako swoje własne miejsce wzrostu.

Formujący się w WPO, będąc dorosłymi katolikami, odkrywają nie tylko skutki przyjętego niegdyś chrztu, lecz także jego dopełnienie w sakramencie bierzmowania, w którym następuje pełne wylanie Ducha Świętego. To misterium jest zakorzenione w wydarzeniu Pięćdziesiątnicy oraz nawiązuje do chrztu Jezusa w Jordanie⁴¹. Przyjęcie sakramentu bierzmowania przynosi wzrost i pogłębienie łask chrzcielnych. Jeszcze głębiej zakorzenienia w tożsamości synowskiej, aby uzdalniać człowieka do publicznego wyznania wiary w Boga, który jest Ojcem. Sakrament ten jeszcze ściślej wiąże ochrzczonego z Chrystusem w Jego posłannictwie, męce, śmierci i zmartwychwstaniu oraz jednoczy go z Ciałem Chrystusa – Kościołem, a także pomnaża w nim dary Ducha Świętego. Szczególną łaską właściwą temu sakramentowi jest udzielenie przyjmującemu szczególnej mocy do szerzenia i obrony wiary słowem oraz czynem. Uzdalnia wzrastającego w wierze do mężnego wyznawania imienia Chrystusa, a także do tego, aby nigdy nie wstydział się on krzyża, lecz odważnie się do niego przyznawał (por. KKK 1302-1303). Sakrament ten, nazywany sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej, udziela zatem w sposób szczególny mocy do bycia świadkiem poprzez słowa i czyny w świecie⁴².

Z punktu widzenia kapłaństwa wspólnego chrzest kładzie fundament pod bierzmowanie, które następnie przychodzi z wyposażeniem duchowym koniecznym do życia w powołaniu i wypełnieniu publicznej misji ewangelizacyjnej, a więc wyznawania wiary w Chrystusa, która od tego momentu staje się „jakby na zasadzie obowiązku” (KKK 1305). Członkowie WPO uświadamiają sobie, że wzorem Jezusa nie tylko zostali posłani do pełnienia misji, ale zostali także wyposażeni i uzdolnieni do jej wykonania. Ostatecznie formujący się w omawianej wspólnoty są doprowadzani do szczytu życia Bożego w nich, jakim jest Eucharystia⁴³. Tajemnicze i rzeczywiste zjednoczenie z umęczonym i uwielbionym Chrystusem oraz Jego Ciałem, które ma miejsce szczególnie w sakramencie chrztu, jest pogłębione w sakramencie

40 A. L. Krupa, *Powszechne kapłaństwo wiernych. Duchowe ofiary składane Bogu przez wiernych z tytułu ich powszechnego kapłaństwa*, w: *Chrześcijanin w Kościele*, red. J. Majka Wyd. Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1979, s. 119.

41 Zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 173-180.

42 *Szkoła walki duchowej*, s. 107; zob. W. Przemysławski, *Człowiek świecki w Kościele*, w: *Kościół w świetle Soboru*, s. 255-256.

43 Zob. J. Grabowski, *Eucharystia źródłem i szczytem apostołstwa świeckich*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 32 (2004), nr 1, s. 55-63.

bierzmowania, oraz szczególnie urzeczywistnione w sakramencie Eucharystii, przez którą członkowie Mistycznego Ciała Chrystusa jednoczą się z Chrystusem oraz ze sobą nawzajem w Komunii Świętej (por. KKK 790)⁴⁴.

Eucharystia jest odkrywana przez członków formujących się jako paschalna uczta jedności w Ciele i Krwi Pana, w której sam Chrystus jest pokarmem i karmi sobą wierzących w Niego, dając im życie (zob. KKK 1382). Na tę ucztę zaproszeni są wszyscy obmyci z grzechu, aby wzrastać w świętości, rozwijać dary otrzymane w sakramentach chrztu i bierzmowania oraz świętować dzień pański, nowe stworzenie, dzień wyzwolenia oraz jedności wszystkich wierzących (zob. DE 2; KK 3; DK 6; DB 15,11; KL 42,48)⁴⁵. Jednocześnie odkrywają Eucharystię jako Ofiarę, ponieważ Jezus podczas jej celebracji daje to samo Ciało i tę samą Krew, które wydał na odpuszczenie grzechów. Zatem rozumienie Eucharystii przez członków tejże wspólnoty jest pogłębiane. Odkrywają oni Eucharystię jako uobecnienie ofiary krzyża, które udziela owoców paschalnych (zob. KKK 1365-1366).

W Eucharystii za każdym razem, gdy jest ona odprawiana, dokonuje się dzieło odkupienia, które jest dostępne dla każdego, kto pragnie je przyjąć (zob. KK 3). Członek WPO, pogłębiając wiarę, uświadamia sobie, że uczestnicząc w Eucharystii w mocy Ducha Świętego, staje na Kalwarii i przeżywa ją jako aktualną Paschę Pana: Jego ofiarowanie się, mękę, śmierć i chwalebne zmartwychwstanie. Świadomość aktualizacji tego wydarzenia pozwala czerpać z niego owoce zbawienia⁴⁶. Ponadto formujący się uświadamia sobie, że w tym czasie dokonuje się pogłębienie zjednoczenia z Panem, gdy przystępuje do komunii sakramentalnej zgodnie ze słowami Jezusa: „Kto spożywa moje Ciało i pije Krew moją, trwa we Mnie a Ja w nim” (J 6,56). Eucharystia jest więc dla członków WPO podstawą życia w Chrystusie. Pan mocą swojej męki odpuszcza uczestniczącym w niej grzechy lekkie, a przez pogłębienie i rozwój miłości zachowuje od popełnienia grzechów ciężkich. Ostatecznie także przez umocnienie w komunii więzów miłości między członkiem tejże wspólnoty a Chrystusem umacniana jest jedność całego Mistycznego Ciała Chrystusa, która zobowiązuje członka Ciała Chrystusowego

44 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 29.

45 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 251; zob. W. Hanc, *Eucharystia sakramentem chrześcijańskiej jedności*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21 (1974), nr 6, s. 64-72; zob. H. Pietras, *Jedność wspólnoty Kościelnej jako owoc Eucharystii w nauczaniu pierwszych ojców*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1986/1987, nr 19/20, s. 5-12.

46 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 277; zob. *Dwie drogi*, s. 77-85; J. M. Lipniak, *Usprawiedliwiający wymiar Eucharystii*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2017), nr 3, s. 166-170.

do dostrzeżenia obecnego Pana w najuboższych braciach (por. KKK 1391-1397)⁴⁷. Tak umocniony uczeń Chrystusa – Przyjaciel Oblubieńca, świętujący odzyskaną wolność i niezwykłą godność w Chrystusie jest posyłany przez Pana do świata, aby na różne sposoby nieść wolność i przywracać godność innym, przyprowadzając ich przez ewangelizację do szczytu – Chrystusa obecnego w Eucharystii⁴⁸. Jest to moment docelowy posłannictwa płynącego z uczestnictwa w potrójnej misji Chrystusa zakorzenionego w kapłaństwie powszechnym i jest to także szczyt katolickiej ewangelizacji (por. EN 28)⁴⁹.

Na mocy zjednoczenia z Chrystusem dokonanego w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej każdy wierzący, zarówno duchowny, jak i świecki, tak jak sam Jezus, którego Ojciec namaścił Duchem Świętym i ustanowił Kapłanem, Prorokiem i Królem, uczestniczy w potrójnej misji Pana i ponosi odpowiedzialność za posłanie i służbę, jakie wynikają z tego faktu (KKK 783, zob. ChL 23, DA 2)⁵⁰. Zatem formacja WPO prowadząca do odkrycia przez jej członków ich zjednoczenia z Chrystusem Głową, staje się równocześnie formacją prowadzącą do podjęcia misji wynikających z bycia uczestnikiem kapłaństwa powszechnego, a ono związane jest z powołaniem do konkretnego posłannictwa w Kościele i w świecie⁵¹. Każdy ochrzczony może i powinien wypełniać je w łączności z Chrystusem, uczestnicząc na swój sposób w kapłaństwie Jezusa Chrystusa, które zakłada potrójną misję: kapłańską, prorocką i królewską. Jest to troisty wymiar posługi i posłannictwa Jezusa Chrystusa⁵². Te trzy wymiary wzajemnie się przenikają, tłumaczą i warunkują, stanowiąc organiczną całość. Nie są to zatem trzy misje, ale jedna – troista, nierozdzielna i nieograniczona sztywnymi ramami podziału. Jednak każdy z wymiarów ma swoją specyficzną linię rozgraniczenia, dzięki któremu może być w pewien sposób scharakteryzowany⁵³.

Jezus wypełniał funkcję kapłańską przez swój ofiarniczy styl życia wypływający z doskonałej jedności z Ojcem w Duchu Świętym oraz wyrażający się zupełnym i doskonałym posłuszeństwem wobec Ojca i Jego woli, co z kolei wiąże się ze świadomą rezygnacją z siebie, aby Ojciec mógł być w Nim i w świecie doskonale uwielbiony. Zatem chrystocentryczna formacja WPO

47 *Szkola walki duchowej*, s. 101; zob. B. Migut, *Eucharystia sakramentem chrześcijańskiej inicjacji. Aspekt teologiczno-liturgiczny*, „Liturgia Sacra” 25 (2019), nr 2, s. 367-370.

48 *Dwie drogi*, s. 77; zob. B. Migut, *Eucharystia sakramentem chrześcijańskiej*, s. 370-372.

49 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 78.

50 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 31; zob. A. Zuberbier, *Stosunek między kapłaństwem powszechnym, a kapłaństwem hierarchicznym. Teologiczny punkt widzenia*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne*, red. A. Kaczor, Wyd. Wydział Prawa Kanonicznego i Świeckiego KUL, Lublin 1998, s. 37.

51 Zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo wiernych*, s. 5-7.

52 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 16.

53 J. Szkodoń, *Udział chrześcijan w potrójnej misji Jezusa Chrystusa według encykliki Redemptor Hominis*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 32 (1979), nr 6, s. 341; *Szkola życia we wspólnocie*, s. 31.

proceedi formujących się do spełniania funkcji kapłańskiej przez modlitwę, życie sakramentalne, dziękczynienie oraz świadectwo życia, zaparcie się siebie i czynną miłość. Członek omawianej wspólnoty jest zaproszony, aby w pełnieniu misji kapłańskiej zatroszczyć się w pierwszej kolejności o pogłębianie swojej relacji z Bogiem, odkrywając, że to sam Bóg jest inicjatorem oraz reżyserem każdej modlitwy. Modlący się natomiast ma bezpośredni przystęp do Boga, co jest wypełnieniem starotestamentalnego proroctwa (zob. Jr 31,34) oraz ważnym elementem trwania w kapłaństwie Chrystusa⁵⁴. Natomiast modlący się jest tym, który staje w postawie otwartości i oczekiwania, dając Bogu swój czas do dyspozycji, aby Duch Święty wprowadzał modlącego się w doświadczenie żywego dialogu⁵⁵. To doświadczenie i ukierunkowanie na istotę modlitwy, jakim jest spotkanie z Bogiem, skutkuje zarówno poznawaniem i przyjmowaniem prawdy o Nim, jak i poznawaniem siebie oraz podejmowaniem decyzji nawrócenia. Ostatecznie modlitwa w rozumieniu WPO ma na celu coraz głębsze zjednoczenia człowieka z Bogiem, aby pragnienia Boga – Oblubieńca stawały się pragnieniami modlącego się⁵⁶.

W konsekwencji formujący się upodabnia się do Chrystusa. Zauważa drugiego człowieka jako kochanego przez Boga, dostrzega jego ubóstwo, potrzeby i niemoc. Otwiera się na spotkanie, modlitwę wstawienniczą oraz służbę bliźniemu, co jest wyrazem spełniania funkcji kapłańskiej⁵⁷. Dzięki tej nowej perspektywie, którą odkrywa formujący się, może on podejmować decyzje, opierając się nie tylko na wyuczonych powinnościach, szczytnych motywacjach albo zasadach etycznych, moralnych czy wielkich ideach (zob. DCE 1), ale także na doświadczeniu spotkania z Chrystusem⁵⁸. To doświadczenie oraz proces uświęcania uzdalniają członka tejże wspólnoty do bezpiecznego i głębokiego przeżywania życia w dziękczynieniu, wynikającym z dostrzegania działającego w jego codzienności Boga, co jeszcze bardziej aktualizuje bliskość formującego się z Bogiem oraz prowadzi do uwielbienia, będącego szczytem modlitwy chrześcijańskiej⁵⁹, a także formuje w nim ducha ofiarności na wzór Chrystusa.

54 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 26; zob. A. Suski, *Kapłaństwo powszechne i urzędowe według Nowego Testamentu*, w: *Kapłan wśród ludu kapłańskiego*, s. 15.

55 Zob. Benedykt XVI, *Katecheza o modlitwie wygłoszona podczas audiencji ogólnej*, 16.05.2012, <https://www.ekai.pl/dokumenty/katecheza-wygloszona-przez-benedykta-xvi-podczas-audiencji-ogolnej-16-maja-2012-r/> [dostęp: 16.07.2023].

56 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 55-68.

57 Zob. *Szkola życia we wspólnocie*, s. 126.

58 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 44.

59 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 113-114, 116.

Ofiarność w życiu codziennym na wzór Chrystusa jest kolejną charakterystyczną postawą wynikającą z powołania do pełnienia funkcji kapłańskiej⁶⁰. Materią ofiary są sytuacje życia codziennego w różnych jego przestrzeniach: walka duchowa dotycząca podjęcia modlitwy; sama modlitwa, która na pewnym etapie życia duchowego staje się *modlitwą ukrzyżowaną*, nieprzynoszącą przyjemności, a wręcz przeciwnie – cierpienie wynikające z przeżywanej oschłości⁶¹. Z możliwością poniesienia ofiary przychodzą również relacje z bliźnimi. Każdy poświęcony czas, słowo, gest, obecność i modlitwa, zaangażowanie w ewangelizację czy zwyczajne świadectwo w codziennych okolicznościach życia są dla formującego się we WPO okazją do złożenia ofiary ze względu na miłość do Boga i do bliźniego⁶². Są to więc ofiary duchowe, egzystencjalne i rzeczywiste. Duchowe, gdyż wynikają z poddania się kierownictwu Ducha Świętego, przemawiającego w głębi sumienia. Natomiast egzystencjalne i rzeczywiste, gdyż dotyczą ludzkiego życia⁶³. Taki sposób przeżywania chrześcijańskiej codzienności jest odpowiedzią na wezwanie Jezusa do pójścia za Nim, związaną z podejmowaniem swojego codziennego krzyża i naśladowaniem Go, czyli zgodą na tracenie swojego życia (zob. Mk 8,34-38)⁶⁴. Sposób życia zakorzeniony w zjednoczeniu z Bogiem nie jest życiem „cierpiętnika”, ale jest życiem Paschą, wejściem w śmierć ludzkich pragnień, wyobrażeń, odczuć, marzeń, aby mogły być poddane Bogu, a w konsekwencji oczyszczone – prowadziły do pełni niezachwianego szczęścia i spełnienia⁶⁵. Uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa wyraża się więc w egzystencjalnej ofierze z samego siebie. Nie ma to nic wspólnego z kapłaństwem według Prawa Mojżeszowego, lecz wynika z wewnętrznego związku z Jezusem w Jego relacji do Ojca i do wszystkich braci. Zjednoczona z Nim ofiara człowieka jest włączeniem się w zbawczą ofiarę krzyżową Jezusa za zbawienie świata, do której zaproszeni są wszyscy uczniowie Chrystusa (Zob. Mt 16,24; Mk 8,34; Łk 9,23)⁶⁶.

Codziennie pozaliturgiczne sprawowanie funkcji kapłańskiej udoskonala się i aktualizuje w Najświętszej Ofierze. Modlitwa będąca czasem spędzonym z Bogiem jest fundamentem pełnienia funkcji kapłańskiej na wzór Chrystusa. Ze względu na niezatarte znamię świeccy są

60 L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 182-190.

61 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 137; zob. K. Kralka, *Zbawienie przychodzi przez krzyż*, Wyd. SUMUS, Zielonka 2018, s. 59.

62 *Dwie drogi*, s. 120; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 185-187.

63 A. Suski, *Kapłaństwo powszechne i urzędowe według Nowego Testamentu*, w: *Kapłan pośród ludu kapłańskiego*, s. 16.

64 Tenże, *Studium Ewangelii św. Marka*, s.167; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 183.

65 K. Kralka, *Zbawienie przychodzi przez krzyż*, s. 64.

66 A. Zuberbier, *Stosunek między kapłaństwem powszechnym*, s. 36.

konsekrowani do uczestnictwa w kulcie, a także uzdolnieni i włączeni do służenia Bogu poprzez udział w liturgii Kościoła, wypełniania kapłaństwa na mocy chrztu dzięki świadectwu świętego życia i skutecznej miłości (KKK 1273)⁶⁷. Szczególne miejsce w spełnianiu funkcji kapłańskiej zajmuje więc sama Eucharystia, w której ofiarowaniu na swój sposób ze względu na kapłaństwo królewskie mają udział wszyscy świeccy (por. KK 10). Wierni świeccy podczas jej sprawowania nie wypowiadają co prawda słów konsekracji *in persona Christi* i nie ofiarowują Chrystusa sakramentalnie w imieniu całego Kościoła – to zadanie przynależy do biskupów i prezbiterów pełniących kapłaństwo służebne. Jednak wszyscy ochrzczeni podczas sprawowania celebracji eucharystycznej są powołani do składania ofiary Chrystusa na sposób duchowy, a wraz z nią i siebie samych, aby stawać się narzędziem zbawienia w świecie⁶⁸.

W sakramencie Eucharystii łączy się i aktualizuje liturgiczne sprawowanie funkcji kapłańskiej przez świeckich z pozaliturgicznym, które to w Eucharystii jest udoskonalane i prowadzi do uświęcenia codziennego, świeckiego życia⁶⁹. W czasie Eucharystii świeccy są zaproszeni do składania ofiar Bogu, pośród których można wymienić: uczynki, modlitwy, apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne. Zarówno codzienna praca, jak i wypoczynek odbywające się w Duchu, życiowe trudności znoszone z cierpliwością stają się duchowymi ofiarami, które z Chrystusem i przez Chrystusa są składane Bogu Ojcu w czasie Eucharystii. Takie przeżywanie codzienności przez wiernych uczestniczących w misji kapłańskiej Chrystusa staje się prawdziwie działaniem zbawczym, uświęcającym ich codzienność oraz wpływającym na konsekrację świata (KKK 901, zob. KK 11, KK 34)⁷⁰.

Kapłańską funkcję Chrystusa wierni wypełniają więc przez pogłębianie wiary oraz prowadzenie ofiarniczego stylu życia, będąc posłusznymi Ojcu i Jego woli, które wynikają z uświęcenia oraz prowadzą do uwielbienia Boga w życiu codziennym, wewnętrznej zgodzie na przeżywanie cierpienia, składania ofiary ze wszystkich swoich uczynków, modlitw, cierpień i apostołskich przedsięwzięć za zbawienie świata oraz łączenia jej z ofiarą Jezusa Chrystusa podczas Eucharystii. Wypełnianie przez świeckich posłannictwa wypływającego z uczestnictwa w funkcji kapłańskiej jest dziełem zbawczym i niezastąpionym środkiem w dziele ewangelizacji oraz

67 J. Hadryś, *Udział ochrzczonych w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Kościoła*, „Teologia i Moralność” 17 (2015), nr 1, s. 29.

68 Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, s. 300; zob. A. L. Szafranski, *Kapłaństwo hierarchiczne i kapłaństwo wiernych w sprawowaniu liturgii Kościoła*, w: *Wprowadzenie do liturgii*, red. F. Blachnicki, W. Schenk, [i in.], Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1967, s. 111-121.

69 J. Hadryś, *Udział ochrzczonych*, s. 31.

70 Zob. J. Stala, *Uczestnictwo wiernych w dziele ewangelizacji*, „Ateneum Kapłańskie” 140 (2003), nr 2, s. 226-229.

konsekracji świata doczesnego⁷¹. Do tego celu prowadzeni są członkowie WPO, którzy formują w sobie postawę dojrzałego uwielbienia Boga przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie w codziennym życiu. Dojrzałe uwielbienie Ojca będące dziełem Syna Bożego jest uwielbieniem obecnym także w trudnych momentach życia Jezusa – gdy jest On odrzucany, gdy misja wydaje się nie przynosić efektu, jak i ostatecznie w oddaniu życia na krzyżu. Podobnie członkowie omawianej wspólnoty formacyjno-ewangelizacyjnej uczą się postawy dojrzałego uwielbienia Boga w każdej sytuacji życia⁷².

Formujący się we WPO, jednocząc się z Chrystusem przez przyjęcie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej oraz będąc uczestnikami kapłaństwa Chrystusa, biorą udział w funkcji prorockiej Chrystusa. Za nadające kierunek swojej formacji uznają słowa wypowiedziane przez Pana przed wniebowstąpieniem: „Idźcie na cały świat i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28,19)⁷³. Członkowie tejże wspólnoty odkrywają zatem prawdę, że świeccy są z natury swego powołania zobowiązani dawać świadectwo zarówno słowem, jak i czynem⁷⁴.

Papież Franciszek pisze: „Kto się ofiaruje i oddaje się Bogu z miłości, z pewnością będzie przynosił obfity owoc (por. J 15,5). Taka płodność wielokrotnie jest niewidzialna, nieuchwytna, nie podlega rachunkowości” (EG 27), a następnie dodaje „Nie ztraci się żaden z jego uczynków spełnionych z miłości, nie ztraci się żadna ze szczerych trosk o innych, nie ztraci się żaden akt miłości względem Boga, nie ztraci się żadne ofiarne zmęczenie, nie ztraci się żadna bolesna cierpliwość...” (EG 27). Zatem uczestnicząc w funkcji kapłańskiej – ofiarniczej, formujący się spełnia funkcję proroczą. Poprzez często pozornie niezauważalne, ale wierne świadectwo życia przenikniętego relacją z Chrystusem, formujący się niejako uobecniają Chrystusa i stają się Jego narzędziem w społeczeństwie, wypełniając powołanie członka WPO. Dlatego sprawowanie funkcji profetycznej odbywa się w pierwszej kolejności przez ciche świadectwo życia chrześcijańskiego lub grupy zjednoczonych chrześcijan, którzy żyją w środowisku społecznym i okazują innym zrozumienie, przyjmują drugiego człowieka, dzielą z nimi dołę i los życia, solidaryzują się ze wszystkimi szlachetnymi przedsięwzięciami mającymi na celu dobro. Chrześcijanie stają się dla środowiska osobami wzbudzającymi pytania o motywacje prowadzenia takiego ofiarniczego stylu życia opartego o wzajemną miłość i szacunek (EN 21)⁷⁵.

71 Cz. Parzyszek, *Posłannictwo świeckich w Kościele i świecie*, „Ateneum Kapłańskie” 144 (2005), nr 3, s. 421.

72 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą*, s. 7.

73 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 14-15.

74 J. Adamczyk, *Świeccy współpracownicy w posłudze słowa Bożego w parafii*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 23 (2015), nr 2, s. 289.

75 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 56; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 191.

Za pewne *novum* w WPO można uznać wprowadzenie w społeczeństwo życia zgodnego z wiarą, w oparciu o doświadczenie bezinteresownej miłości Boga objawionej przez Chrystusa na krzyżu. Doświadczenie miłości Boga prowadzi do naturalnej zmiany perspektywy myślenia i działania polegającego na dzieleniu się z innymi tym, czego chrześcijanin sam doświadczył. Zewnętrzne działanie członka WPO oparte o miłość do drugiego człowieka na wzór Chrystusa, o wiarę w Jego zwycięstwo i wynikającą z niej nadzieję dającą siły do przetrwania trudności jest sposobem na głoszenie prawdy o Bogu bez użycia słów. Taki sposób głoszenia może być związany z doświadczeniem niezrozumienia, odrzucenia czy byciem ośmieszonym w społeczeństwie przez odbiorców. Jednak pozostawia on w konkretnych osobach ślad, pytanie: skąd on to ma? lub gdzie jest źródło ich siły, miłości? Ponadto daje konkretnym osobom możliwość doświadczenia bycia przyjętym, akceptowanym, potrzebnym i kochanym, co może pociągać tkwiących w grzechu, beznadziei, fałszywych opiniach na swój temat do zainicjowania relacji z Bogiem (zob. 1 J 3,10-16). Jednak będzie on mógł być świadkiem wyłącznie wtedy, gdy w Duchu Świętym oczami wiary niejako widzi Chrystusa oraz całą rzeczywistość ponadnaturalną⁷⁶.

Świadek życia głęboko chrześcijańskiego formującego się w WPO ma zatem objawiać się w uprzejmości, uczynności i pomocy – w małych gestach służby, pozytywnym nastawieniu, ofiarowaniu czasu, jak również w szczerości – umiejętności przyznania się do winy, przeproszeniu, przebaczeniu wyrządzonych krzywd, chęci pojednania, braterskim napomnieniu powodowanym miłością, aż w końcu w solidnym wykonywaniu swoich obowiązków czy służeniu otrzymanymi od Boga bogactwami – talentami, umiejętnościami i dobrami materialnymi. Naturalne życie wiarą przygotowuje serca braci do przyjęcia zbawczego działania łaski⁷⁷. Świadek życia chrześcijanina jest pierwszą, ważną częścią pełnienia funkcji prorockiej osób formujących się we WPO. Jednak tak jak działania prorockie podejmowane przez proroków Starego Testamentu potrzebowały dopełnienia, tak też świadek życia potrzebuje dopełnienia, objaśnienia i rozwinięcia przez jasne głoszenie Ewangelii Jezusa Chrystusa. Dobra Nowina głoszona poprzez świadek ewangelicznego działania domaga się w sposób naturalny głoszenia także słowem. Zatem sprawowanie funkcji prorockiej przez ochrzczonych formujących się we WPO zakłada także głoszenie imienia, nauki, życia, obietnic, królestwa i tajemnicy Jezusa – Syna Bożego (EN 22, zob. EN 41). Świadek życia i słowa są więc nierozdzielne⁷⁸.

76 *Dwie drogi*, s. 111-112; zob. F. Blachnicki, *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, „Homo Dei” 36 (1967), nr 4, s. 214.

77 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 10; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 56. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 192-193; F. Blachnicki, *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, s. 214.

78 Zob. F. Blachnicki, *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, s. 214-215.

Chrześcijanin żyjący w głębokiej relacji z Jezusem jest tym, który ogłasza to, co usłyszał o Słowie życia, co ujrzał swoimi oczami, na co patrzył i czego dotykały jego ręce – świadczy o życiu, które się objawiło; ogłasza życie wieczne, które było w Ojcu, aby i inni ludzie przez głoszenie i przyjęcie głoszonej prawdy mieli współczestnictwo w tym życiu z nim i z Bogiem (1J 1,1-4)⁷⁹. Z jednej strony jest to zobowiązanie płynące z przyjętych sakramentów inicjacji, a szczególnie bierzmowania, które czyni człowieka przyjmującego żołnierzem Jezusa Chrystusa (2Tm 2,3), mężnie walczącym o krzewienie Jego królestwa, stającym w obronie wiary i żyjącym według niej⁸⁰. Z drugiej strony jest to naturalna konsekwencja spotkania, poznania i przyjęcia Zbawiciela oraz wynikających z tego doświadczania pozytywnych zmian w sposobie i jakości życia. O tej naturalnej motywacji pisze Papież Franciszek, wskazując, że przyjęcie miłości Jezusa i doświadczenie zbawienia przez Niego skłaniają chrześcijan, by kochać jeszcze mocniej, a to prowadzi do potrzeby mówienia o Tym, którego się kocha, aby inni Go także poznali (EG 264)⁸¹. Członek WPO szuka zatem okazji do głoszenia Ewangelii zarówno wierzącym, jak i niewierzącym (KKK 905; zob. DA 6). Przyjmując fundamentalne, kerygmatyczne głoszenie będące orędziem zbawienia dokonany i objawiony przez Boga w Jezusie Chrystusie, staje się on świadkiem Jezusa i heroldem posłanym przez Niego w mocy Ducha Świętego do czynienia uczniów (zob. Mt 28,19). Jest to proste, fundamentalne przesłanie mające w sobie moc, gdyż jest głoszeniem Tego, który kocha, umarł za grzechy, jest Zbawicielem i Panem, zmartwychwstał i posyła Ducha Świętego, aby zjednoczyć i posłać Kościół do głoszenia Ewangelii. Pomimo prostoty zawiera w sobie ogromny potencjał, który trudno przewidzieć, a często w swoim działaniu wymyka się przewidywaniom i łamie schematy (por. EG 22; por. 1 Kor 1,21-25).

Głoszenie przez członków WPO prawd, którymi chrześcijanin nieustannie winien żyć w swojej codzienności, innym ludziom znajdującym się w różnych sytuacjach i okolicznościach życia staje w kontrze do wielu pustych słów pocieszenia proponowanych przez świat. Spełnianie funkcji prorockiej prowadzi zatem do odkrycia wiary jako odpowiedzi na problemy i nadzieje człowieka, a ostatecznie doprowadza słuchacza do podjęcia pierwszych decyzji wiary (por. EN 42, 43). Głoszący staje się w ten sposób, na wzór św. Jana Chrzciciela, wypełniającym charyzmat WPO, który przyprowadza uczniów do Jezusa⁸².

79 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 58-59; zob. J. Dyduch, *Udział świeckich w potrójnej misji Kościoła w świetle instrukcji Ecclesiae de mysterio*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne*, s. 44-46.

80 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 31.

81 Zob. A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98; zob. *Dwie drogi*, s. 190-191; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 117; L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 193-194.

82 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 100-101; *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 202.

Elementem koniecznym podczas głoszenia kerygmatu jest wspomniane już świadectwo. Dwa elementy, które składają się na wypełnianie funkcji prorockiej przez członków WPO, są nierozdzielne i wzajemnie się przenikają. Pisze o tym św. Paweł VI: „człowiek naszych czasów chętniej słucha świadków, aniżeli nauczycieli; a jeśli słucha nauczycieli, to dlatego, że są świadkami (EN 41)⁸³. Świadectwo formujących się mające dwie części składowe: świadectwo przemienionego życia oraz głoszenie słowa Bożego, składane na podstawie pełnienia funkcji prorockiej jest świadectwem dzieł dokonanych przez Boga oraz świadectwem trwania w żywej relacji miłości z Bogiem, który jest zawsze po stronie człowieka, aby go umacniać⁸⁴.

Z kapłaństwa Chrystusa wypływa Jego funkcja kapłańska – uświęcanie, prorocka – nauczanie, a ostatecznie także funkcja królewska, będąca niejako zwieńczeniem całej troistej misji Chrystusa. Funkcja królewska, którą spełnia Chrystus, jest także ściśle związana z tajemnicą Jego wcielenia. Autorytet Chrystusa Króla wywodzi się z Jego tożsamości Syna Boga Najwyższego, a Jego królewskie posłannictwo jest odzwierciedleniem wiecznego panowania, jakie zapowiedział archanioł Gabriel (zob. Łk 1,33). Zatem królewska godność Jezusa objawia się już w chwili wcielenia. Natomiast pełnię królewskiej godności Chrystus przeżywa w dziele odkupienia. Pedagogika objawienia prawdy o istocie panowania królestwa Bożego jest uzupełniana przez Jezusa w czasie publicznej działalności, gdy napomina swoich uczniów kłócących się o pierwszeństwo (zob. Łk 22,24-30) oraz w trakcie przesłuchania przez Piłata (zob. J 18,33.36-37). Chrystusowe panowanie jest całkowicie różne od panowania ziemskiego. Nie polega ono na politycznej dominacji, lecz na głoszeniu oraz ustanawianiu w świecie panowania Jezusa, a także kierowaniu się miłością wyrażającą się w służbie dla dobra braci i wszelkiego stworzenia. Innymi słowy królowanie Chrystusa jest przywracaniem w świecie pierwotnego zamysłu Boga⁸⁵.

Członkowie WPO, uczestnicząc w królewskiej funkcji Chrystusa, są wezwani do służby królestwu Bożemu wyrażającej się w rozpowszechnianiu panowania tegoż królestwa w życiu doczesnym. To posłannictwo jest wykonywane przez chrześcijan poprzez działanie w dwóch aspektach: ustanawianie królestwa Bożego w sobie, co zakłada walkę duchową i pokonywanie

83 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98.

84 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 10.

85 J. Hadryś, *Udział ochrzczonych*, s. 37; *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 119-120; zob. *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 265-268.

grzechu, oraz czynną służbę i miłość wyrażaną względem bliźnich, co skutkuje przywracaniem pierwotnej wartości stworzeniu i konsekracją świata doczesnego, aby Bóg mógł być we wszystkim, a świat doczesny mógł stawać się bardziej ludzki (zob. ChL 14)⁸⁶.

Podstawą pełnienia tej funkcji jest zażyła relacja z Chrystusem, rozpoczęta w misterium chrztu świętego. Dzięki tej szczególnej relacji możliwe jest ustanawianie królestwa Bożego w człowieku. Wiara, będąca wejściem w relację z Panem, przemienia życie formującego się we WPO i jest rozpoczęciem zbawczego dialogu między człowiekiem a Jezusem. Jest to owoc głoszenia kerygmatu oraz doświadczenia mocy Paschy Jezusa przez przyjęcie zbawienia. Ten dialog, podjęcie decyzji wiary, owocuje kolejną decyzją – decyzją nawrócenia, czyli podjęciem działania w celu przemiany swojego życia. Proces ten owocuje w członku wspólnoty pragnieniem odrzucenia światowego, grzesznego myślenia starego człowieka oraz podjęciem odnowionego sposobu myślenia o Bogu, który jest kochającym Ojcem; o drugim człowieku, który jest bratem, oraz o sobie jako umiłowanym dziecku Boga (zob. Kol 3,5-17). Członek WPO odkrywa w sobie wolność od krytykanctwa czy wydawania wyroków. Zmiana sposobu myślenia pociąga za sobą w sposób naturalny zmianę sposobu działania oraz decyzję porzucenia zarówno grzechu, jak i wszystkich okazji prowadzących do niego: okoliczności, rzeczy, sytuacji, relacji. Wszystko po to, aby trwać w królowaniu z Panem i szukać Jego obecności we wszystkich sytuacjach⁸⁷. Tę metodę zaprowadzania wolności w sobie oraz wzrastania w cnotach teologalnych nazywa się metodą teologiczną. Metoda ta stosowana jest we WPO. Polega ona na pogłębianiu relacji z Chrystusem poprzez coraz pełniejsze otwieranie się na Jego miłość oraz działanie⁸⁸.

Zapoczątkowane przez Boga królestwo w osobie formującej się w omawianej wspólnoty domaga się jej współpracy. Zatem posłannictwo członków wspólnoty w spełnianiu funkcji królewskiej polega na toczeniu walki duchowej o zaprowadzanie królestwa Bożego najpierw w sobie. Metoda ta, wykorzystywana również we WPO, nazywana jest metodą ascetyczną. Polega na sprzeciwianiu się wprost pokusie, skłonnościom i okolicznościom prowadzącym do pokus⁸⁹. Szczególnie pożyteczna jest znajomość zasad św. Ignacego takich jak: *agere contra* – działanie przeciwne do pokusy; wybór i umiłowanie Celu Ostatecznego – Boga; *tantum quantum* – rozumowego używania środków doczesnych będących środkami do osiągnięcia

86 Cz. Parzyszek, *Posłannictwo świeckich*, s. 421; zob. W. Śmigiel, *Intronizacja a udział wiernych w królewskiej misji Chrystusa*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 59 (2015), nr 3, s. 7-15.

87 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 89, 98-107; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 111; zob. J. Dyduch, *Udział świeckich w potrójnej misji Kościoła*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne*, s. 49-50.

88 Zob. J. Hadryś, *Udział ochrzczonych*, s. 36.

89 Tamże, s. 37; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 183.

Celu Ostatecznego; święta obojętność – gotowość do przyjęcia tak wydarzeń przyjemnych, jak i nieprzyjemnych prowadzących do osiągnięcia Celu Ostatecznego; *Magis* – wybór tego, co doskonalsze i lepiej prowadzące do Celu Ostatecznego⁹⁰. Ma ono najpierw wymiar pozytywny – jest to walka o trwanie w relacji z Bogiem. To w niej Chrystus, a za Nim Kościół upatruje źródła siły do przewycięzania pokus (zob. Mt 26, 41) i przeciwstawiania się Szatanowi (zob. 1P 5,8-10) oraz postępowania według Ducha Chrystusowego, gdyż człowiek modli się tak, jak żyje, a żyje tak, jak się modli (KKK 2752). To królowanie ma niepodważalny wymiar krzyża, jest umieraniem starego człowieka i rodzeniem się nowego – odkupionego w Passze Chrystusa⁹¹.

Ustanawianie królestwa Bożego w członkach wspólnoty ma też wymiar negatywny związany z toczeniem walki duchowej z pokusami na wzór Jezusa, który podlega kuszeniu zarówno na pustyni po przyjęciu chrztu, jak i wisząc na krzyżu, gdy Szatan intensyfikuje swoje działanie. Walka duchowa zarówno w aspekcie pozytywnym jak i negatywnym toczona przez osoby formujące się we WPO polega na podejmowaniu przez człowieka dzieła rozeznawania moralnego oraz duchowego w celu odkrycia woli Bożej w konkretnej sytuacji oraz podjęcia decyzji z nią zgodnej, wprowadzającej dobro, harmonię i wolność w człowieku oraz świecie⁹².

Szczególnym środkiem do ustanawiania królestwa Bożego najpierw w sobie, wynikającym z funkcji królewskiej, są sakramenty: wspomniane już wcześniej sakramenty inicjacji chrześcijańskiej jednoczące człowieka z Chrystusem oraz uzdalniające do pełnienia misji oraz sakramenty uzdrowienia, a z nich szczególnie sakrament pokuty i pojednania. To w tym sakramencie człowiek spotyka się z Chrystusem – Miłosierdziem Ojca i doświadcza owoców Jego Paschy⁹³. Formujący się, który wybierając grzech, wszedł w jego królowanie, dzięki sakramentalnemu rozgrzeszeniu otrzymuje pojednanie z Bogiem i odzyskuje Jego łaskę, a także otrzymuje pojednanie z Kościołem⁹⁴. Bóg przez posługę wyświęconego szafarza odpuszcza mu karę wieczną, gdyby dopuścił się grzechu ciężkiego, a także przynajmniej częściowo – kary doczesne będące skutkiem grzechów. Ponadto formujący się, powracając do Ojca przez ponowne przyjęcie łaski zbawienia w sakramencie pokuty i pojednania, otrzymuje pokój, pogodę sumienia, pociechę

90 Zob. *Szkoła walki duchowej*, s. 121-134.

91 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 137; zob. A. L. Krupa, *Powszechne kapłaństwo wiernych*, s. 95-98.

92 *Szkoła walki duchowej*, s. 71, 135; L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 200-202, 206-208; K. Wojtyła, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Wyd. TPT, Kraków 1972, s. 266.

93 Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy pokuty. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2014, s. 11-13; J. Matuszyński, *Teologiczne aspekty odnowionej liturgii sakramentu pokuty*, „Teologia w Polsce” 2 (2008), nr 2, s. 330-339.

94 Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy pokuty*, s. 14-15.

duchową oraz wzrost sił duchowych do walki, jaką chrześcijanin podejmuje w swojej codzienności (KKK 1496)⁹⁵. W ten sposób formujący się, współpracując z łaską Boga, zaprowadza i pogłębia królestwo Boże – panowanie Boga w sobie, spełniając posłannictwo wypływające z uczestnictwa w królewskiej funkcji Chrystusa.

Szczególnym czasem realizowania królestwa Bożego jest codzienność formującego się. To ona jest darem Boga oraz miejscem uświęcenia człowieka. Rozszerzając panowanie królestwa Bożego w sobie poprzez podejmowanie decyzji wiary, nawrócenia i prowadzenie walki duchowej, należący do WPO w sposób naturalny zaczyna je szerzyć w świecie poprzez odpowiednie, zgodne z zamysłem Boga, traktowanie świata stworzonego i zaszczepianie w różnych jego sferach wartości ewangelicznych⁹⁶. Na tym polu toczona jest także walka duchowa, aby przez dar z siebie służyć Jezusowi w braciach czy też przez współpracę w poddawaniu całego stworzenia Bogu przywracać osobie ludzkiej i całemu innemu stworzeniu jego pierwotną wartość (zob. ChL 14)⁹⁷.

Jedyną motywacją do takiego działania staje się miłość do Boga, a także zrodzona z niej miłość do bliźniego (por. J 15, 12-13). Bóg zaprasza zatem wierzących, aby dzielili się tym największym darem, jaki otrzymali z drugim człowiekiem⁹⁸. Miłość oraz empatia wyrażające się w uniżeniu wobec bliźniego, zainteresowaniem jego sytuacją, poświęceniem czasu, pragnieniem zrozumienia oraz otwartością na niego prowadzą do uznania wartości drugiego człowieka jako wartości nadrzędnej – człowiek jest celem samym w sobie. W tym przejawia się godność królewska ochrzczonego⁹⁹. Tak ukierunkowany sposób myślenia pociąga za sobą otwartość na czynną miłość wyrażającą się w służbie Bogu i bliźniemu, a ta związana jest z postawą dyspozycyjności, gotowością do bezinteresownej pomocy, a także zgodą na ponoszenie ofiary – z czasu, zdolności czy dóbr materialnych. U podstaw służby jest drugi człowiek wraz ze swoimi potrzebami, a także dobro oraz wolność zabezpieczająca godność człowieka oraz chroniąca osobę służącą przed aktywizmem, próbą zaspokajania potrzeby akceptacji i realizowania własnych ambicji, a więc stawiania siebie w centrum¹⁰⁰. Członek WPO sprawuje więc funkcję królewską poprzez wypełnianie uczynków miłosiernych względem ciała oraz duszy w swojej codzienności. Spełniając je, staje się w pewien sposób narzędziem uobecnienia samego Jezusa i Jego królestwa w świecie. Przez niego, wzrastającego w nowym życiu, w nowym, odkupionym

95 *Szkola walki duchowej*, s. 105.

96 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 16; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 204; L. Krupa, *Powszechne kapłaństwo wiernych*, s. 98-100.

97 J. Hadryś, *Udział ochrzczonego*, s. 38.

98 *Dwie drogi*, s. 93.

99 *Szkola człowieczeństwa*, s. 133-135; zob. L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 203-204.

100 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 81.

człowieczeństwie, Pan może troszczyć się o innych i okazywać im swoją miłość. Formujący się we WPO wypełnia zatem w ten sposób charyzmat wspólnoty, którą wybrał dla siebie jako własne miejsce duchowego wzrostu¹⁰¹.

W ten sposób wierzący formujący się we WPO żyjący w powołaniu świeckim wprowadzają królestwo Boże w różne dziedziny życia zarówno w sferze mikro, w swoich rodzinach czy miejscach pracy, jak i w sferze makro, mając wpływ na lokalne społeczności czy nawet społeczność państwową itd. Dzięki swojej obecności i zaangażowaniu przemieniają, uświęcają świat doczesny a w nim: ekonomię, kulturę, politykę, życie gospodarczo-polityczne¹⁰². Będąc z jednej strony głęboko zakorzenionymi w wierze, a z drugiej głęboko zakorzenieni w świecie będącym ich naturalnym środowiskiem życia i uświęcenia, osoby formujące się we WPO stają się niejako pomostem, dzięki któremu struktury świeckie mogą być uświęcane, jeśli tylko formując się, będą wypełniać charyzmat, który wybrali, aby nim żyć (zob. KK 31). Są oni posłani, aby uaktywniać swoją chrześcijańską obecność w świecie pośród zwyczajnych spraw świeckich i odpowiedzialnie, kompetentnie zajmować się nimi w duchu chrześcijańskim, aby przepajać je wartościami ewangelicznymi. Dzięki temu wszystkie te sprawy będą mogły służyć budowaniu królestwa Bożego i zbawieniu człowieka w Jezusie Chrystusie (EN 70)¹⁰³.

Szczególną instytucją, w której większość członków wspólnoty, będąc uczestnikami kapłaństwa powszechnego, spełniają funkcję kapłańską, prorocką i królewską, skutkiem czego ewangelizują i jednocześnie są ewangelizowani, jest małżeństwo i rodzina. Zgoda małżeńska, w której kobieta i mężczyzna oddają się sobie i wzajemnie się przyjmują, zostaje przypieczętowana przez Boga i włączona w przymierze Boga z ludźmi. Zatem wyrażona miłość małżeńska jest włączona w miłość Bożą. Dzięki temu ludzka miłość między kobietą i mężczyzną w procesie wzrostu jest uświęcana, oczyszczana i udoskonalana, a nierozrwalna sakramentalna jedność umacniana. Źródłem łaski małżeństwa jest Chrystus, który jest z małżonkami w ich związku, daje im moc podążania za Nim oraz wzięcia codziennego krzyża, powstawania z upadków, wzajemnego przebaczenia i noszenia swoich trudności, miłowania się miłością nadprzyrodzoną, delikatną i płodną pozwalającą na to, aby być sobie wzajemnie poddanym (KKK 4639-4642). Małżeństwo w czasie formacji jest odkrywane przez należących do wspólnoty jako obraz miłości Jezusa do Jego Oblubienicy – Kościoła¹⁰⁴.

101 Tamże, s. 88-91; zob. J. Misiurek, *Chrzest – nowe stworzenie w Chrystusie*, w: *Chrzest - nowość życia*, red. A. J. Nowak, W. Słomka, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1992, s. 87-91.

102 Wspólnota PO planuje wydanie podręcznika pt. „Przemienić świat – chrześcijanin w życiu społecznym”, który przedstawiany jest w dokumencie formacyjnym jako podręcznik formacji podstawowej.

103 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166; zob. W. Śmigiel, *Intronizacja a udział wiernych*, s. 10-13.

104 *Szkola walki duchowej*, s. 109-110.

Doświadczenie bezinteresownej, wiernej, przebaczącej i ofiarnej miłości Boga (zob. 1Kor 13,1.4-8) uczy formujących się, żyjących w małżeństwach i rodzinach, jakimi przymiotami cechuje się prawdziwa miłość małżeńska, a następnie miłość w rodzinie zarówno względem własnych dzieci, jak i w innych relacjach – do własnych rodziców, dziadków, Rodzina staje się też miejscem pogłębiania formacji przez to, że jest naturalną szkołą uznawania własnej winy, przebaczenia, wzajemnego składania siebie w darze, ofiarności, towarzyszenia i cierpliwości¹⁰⁵.

Należący do wspólnoty, doświadczając w sakramentach zjednoczenia z Bogiem własnej tożsamości, godności, miłości, przebaczenia, przyjęcia i uzdrowienia, są zobowiązani wnosić to w swoje relacje rodzinne. Dzięki temu ich rodziny będą mogły obfitować w rozwój, prawdziwą moc uświęcania oraz będą podstawowymi miejscami ewangelizacji, w których obecny jest Bóg i Jego królestwo. Osoby formujące się, zakładając rodziny, mogą przeciwdziałać destrukcyjnym wpływom świata i grzechu poprzez miłość służebną, gdy podejmują wysiłek tworzenia prawdziwej wspólnoty rodzinnej (por. FC 64). To przejawia się w ich staraniach o dobro we wszystkich aspektach codziennego życia, wzajemnym wsparciu w trudnych momentach, wspólnym podjęciu obowiązków domowych, akceptacji drugiej osoby w jej oryginalności oraz umiejętności wybaczenia (zob. FC 21). Zatem faktem jest, że aktywne praktykowanie postawy służby motywowanej miłością do Boga i płynącą z niej miłością do człowieka, zarówno w życiu rodzinnym, jak i w otaczającym społeczeństwie, stanowi istotę uczestnictwa chrześcijańskich małżonków, rodziców i dzieci w królewskim posłannictwie Chrystusa¹⁰⁶.

Małżeństwo i rodzina są więc szczególnymi instytucjami. Do Kościoła przynoszona jest Ewangelia, aby w Nim była przeżywana i z Niego się rozprzestrzeniała – podobnie dzieje się w małżeństwie oraz rodzinie. Stąd, jeżeli w rodzinie świadomie przeżywane jest posłannictwo wynikające z potrójnej misji Chrystusa, to wszyscy członkowie nawzajem stają się dla siebie *Przyjaciółmi Oblubieńca* – ewangelizatorami prowadzącymi do spotkania oraz doświadczenia Chrystusa. Rodzice dzielą się Ewangelią z dziećmi i jednocześnie przyjmują Ewangelię wyrażaną w życiu swoich wychowanków. Natomiast rodzina następnie staje się głosicielką Ewangelii

---

105 *Szkola życia we wspólnotcie*, s. 95-96, 103; zob. F. Blachnicki, *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, s. 215. W. Przygoda, *Duszpasterstwo rodzin jako działalność zbawcza Kościoła ukierunkowana na rodzinę*, w: *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Wyd. Bonus Liber, Lublin 2013, s. 276-280, 289-293; Zarembski, *Rodzina w centrum działalności pastoralnej Kościoła*, „Ateneum Kapłańskie” 166 (2016), nr 1, s. 57-65; Z. Zarembski, *Apostolat rodziny naglącą potrzebą Kościoła*, w: *Duszpasterstwo w Polsce*, s. 164-177; W. Śmigiel, *Intronizacja a udział wiernych*, s. 8-10.

106 J. Hadryś, *Udział ochrzczonych*, s. 40; W. Śmigiel, *Rodzina wspólnotą ewangelizowaną i podmiotem ewangelizacji*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), nr 3, s. 54-59.

dla innych rodzin żyjących w otoczeniu (EN 71)¹⁰⁷. W ten sposób rodziny stają się miejscami chrześcijańskiej ewangelizacji i formacji, gdyż są przestrzeniami doświadczania żywego Boga. Następnie pobudzane do wiary i chrześcijańskiego sposobu życia są kolejne rodziny. Dzięki takiej strategii formacyjnej ma szansę przemieniać się całe społeczeństwo.

Aktywna realizacja udziału w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa przyjmuje więc różnorodne formy. Są one ściśle związane z indywidualnym stylem życia ochrzczonych wynikającym z podjętych decyzji dotyczących wyboru powołania stanowego, ale także wieku, zdolności oraz otrzymanych charyzmatów. Jednak te formy są szczególnie zauważalne w dziedzinie życia małżeńskiego i rodzinnego, gdzie chrześcijańscy małżonkowie uczestniczą w potrójnej misji Chrystusa, przejawiającej się w ich wzajemnych relacjach¹⁰⁸.

2.2. Pneumatologiczne podstawy formacji we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Misja i posłannictwo Jezusa Chrystusa są głęboko zakorzenione w Jego jedynym kapłaństwie, co objawia się w Jego potrójnej misji: Kapłana, Proroka i Króla, która jest realizowana w mocy Ducha Świętego. Zarówno Ewangelia według św. Łukasza, jak i św. Mateusza jednomyślnie podkreślają tę prawdę. Na Maryję zstępuje Duch Święty, a przez Jego działanie w jej łonie poczęty zostaje Syn Boży – Jezus (Łk 1,35; por. Mt 1,18)¹⁰⁹. W związku z tym Anioł Pański przekazuje Józefowi, mężowi Maryi, że „z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło” (Mt 1,20). Historia Jezusa na ziemi jako prawdziwego Boga i prawdziwego Człowieka ma swoje początki w darze Ducha Świętego. Duch ten, przekraczając swoje zwyczajne działanie znane z dziejów Izraela, doprowadza historię zbawienia do punktu kulminacyjnego – wcielenia Syna Bożego¹¹⁰.

Duch Święty inicjuje publiczną działalność Jezusa w wydarzeniu chrztu w Jordanie. Namaszcza On Jezusa przed wyjściem na pustynię (Łk 4,14), gdzie Jezus podejmuje duchową walkę z diabłem (Łk 4,1). Po jej zakończeniu Namaszczony, napełniony mocą Ducha, powraca, aby

107 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166; zob. F. Blachnicki, *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, s. 215-218.

108 J. Hadryś, *Udział ochrzczonych*, s. 40.

109 A. Jankowski, *Jezus a Duch*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 36 (1983), nr 1, s. 18.

110 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha Świętego*, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 5; zob. M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem i życie w Chrystusie*, tłum. L. Balter, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 99; C. F. Gomes, *Jezus a dar Ducha Świętego*, tłum. L. Balter, „Communio” 43 (1988), nr 1, s. 8-9.

na ziemi ustanawiać królestwo Boże. Jego działania są wypełnieniem prorocstwa Izajasza, mówiącego o Duch Pańskim spoczywającym na Nim, namaszcującym Go i posyłającym do niesienia dobrej nowiny ubogim, wolności więźniom, przejrzenia niewidomym, uwalniania uciśnionych i obwoływania roku łaski od Pana (Łk 4, 18-19; por. Iz 61, 1-3). Jezus obwieszcza wypełnienie się tego prorocstwa. W mocy Ducha Świętego wypędza On złe duchy i pokonuje królestwo Szatana (por. Mt 12,20-28). Duch Pański jest również źródłem modlitwy Jezusa, kiedy ten uwielbia Ojca i cieszy się z Jego dzieł, niezależnie od obserwowanych efektów (por. Łk 10,1-22).

Najbardziej znaczący moment w relacji między Synem Bożym a Duchem Świętym następuje w centralnym etapie misji Jezusa: w Jego męce, śmierci i przede wszystkim w zmartwychwstaniu (por. Rz 8,11a). To szczytowe wydarzenie paschalne otworzyło drogę do wypełnienia zapowiedzi zesłania Ducha Pańskiego uzdalniającego do odważnego świadczania o Chrystusie aż po krańce świata (Łk 24, 48-49; Dz 1, 4-8)¹¹¹. Św. Piotr podsumował tę misję Jezusa, głosząc Ewangelię w domu Korneliusza: „Znacie sprawę Jezusa z Nazaretu, którego Bóg namaścił Duchem Świętym i mocą. Dlatego, że Bóg był z Nim, przeszedł On dobrze czyniąc i uzdrawiając wszystkich, którzy byli pod władzą diabła. A my jesteśmy tego świadkami (...) Kiedy Piotr jeszcze mówił o tym, Duch Święty zstąpił na wszystkich, którzy słuchali nauki” (Dz 10,38-39.44).

Cała ewangelizacyjno-wyzwoleńcza posługa Syna Bożego związana z ustanawianiem w świecie królestwa Bożego poprzez uzdrawianie, pokonywanie królestwa diabła, a więc przez przywracanie Bożego porządku w świecie, odbywała się i była skuteczna dzięki mocy Ducha Świętego¹¹². Od momentu zmartwychwstania Chrystusa i dnia Pięćdziesiątnicy tenże Duch nie przestaje być obecny w Mistycznym Ciele Chrystusa oraz w każdym z Jego członków. Nadal prowadzi w świecie zbawczą misję przez wyposażenie, umocnienie i prowadzenie świadków Chrystusa pełniących misję kapłańską, prorocką i królewską w świecie, czyniąc dokonane przez Chrystusa dzieło obecnym i aktualnym¹¹³.

Chrytologiczne podstawy formacji świeckich we WPO wskazują na Jezusa i Jego jedyne oraz wieczne kapłaństwo oraz wynikającą z niego Jego potrójną misję Kapłana, Proroka i Króla. To kapłaństwo oraz potrójna misja stają się kapłaństwem i misją wszystkich ochrzczonych, a uzdolnienie do jej wypełniania płynie z podstaw pneumatologicznych. Jezus, wypełniając swoją misję,

111 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 5; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 129.

112 S. Bielecki, *Ku pneumatologicznym podstawom duszpasterstwa*, „Roczniki Teologiczne” 53 (2006), nr 6, s. 40-41; zob. C. F. Gomes, *Jezus a dar*, s. 9-13.

113 Zob. T. M. Dąbek, *Duch Święty sprawcą nowej ewangelizacji*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 227-233.

trwa w Jedności z Ojcem i Duchem Świętym, aby w momencie kulminacyjnym wraz z Ojcem udzielić daru Ducha Świętego odnowionej przez dzieło paschalne ludzkości. Jezus przez misterium paschalne przywrócił ludzkości pogrążonej w grzechu pierworodnym podobieństwo Boże i jako uczestnik natury ludzkiej potencjalnie ją przebóstwił. Natomiast zesłany po uwielbieniu Jezusa Duch Święty jest odpowiedzialny za przeprowadzenie każdego człowieka w procesie współpracy jednostki z łaską od przebóstwienia potencjalnego do przebóstwienia aktualnego oraz za jednoczesne wyposażenie go na każdym etapie rozwoju do wypełniania na swój sposób misji Chrystusa w świecie¹¹⁴. Także na tym fundamencie WPO buduje swoją formację.

Działanie Ducha Świętego udzielonego przez Ojca i Syna polega na zachodzącym dwutorowo procesie: uświęceniu człowieka oraz jego odpowiednim wyposażeniu w dary i charyzmaty. Ten dwutorowy proces jest działaniem uzdalniającym do pełnienia misji przemiany świata na wzór Chrystusa – Kapłana, Proroka i Króla. Duch Święty przy otwartości i współpracy formującego się we wspólnocie dokonuje dzieła uświęcenia polegającego na przemianowaniu wnętrza wierzącego – jego sposobu myślenia oraz działania w celu upodobnienia Go do Jezusa Chrystusa, aby był zdolny żyć w królestwie Bożym i stał się Jego krzewicielem. Trzecia Osoba Boska wprowadza formującego się w dojrzałą relację z każdą z Osób Trójcy Świętej, w pogłębioną i bezinteresowną modlitwę¹¹⁵, odkrywanie i rozwijanie nowego życia otrzymanego w sakramencie chrztu świętego będącego pierwszym zmartwychwstaniem¹¹⁶ oraz rozciągniętym na wiele aktów rozwoju wolności przez odkrywanie prawdy i podejmowanie walki duchowej w dziedzinie moralnej¹¹⁷.

Duch Święty odgrywa istotną rolę w pogłębianiu relacji członka wspólnoty z Bogiem Ojcem. Działanie Trzeciej Osoby Boskiej jest konieczne do tego, aby umożliwić formującemu się odkrywanie i doświadczanie Boga jako dobrego Ojca. Jest to możliwe dzięki wszczęciu ochrzczonego w Jezusa Chrystusa (zob. J15, 1-11). Skoro tylko Ten, kto zna Ojca, jest Synem (por. Mt 11,27), jak również jest nim ten, komu Syn zechce to objawić, to tylko trwanie w Synu Bożym prowadzi człowieka do odkrycia relacji ojcowsko-synowskiej¹¹⁸. Tak jak Duch Święty niegdyś w sposób fizyczny sprawił, że w Maryi Słowo stało się Ciałem, tak teraz zapładnia

114 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 6.

115 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 34.

116 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 149-163.

117 Zob. *Szkoła walki duchowej*, s. 7-8; K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 7-8; *Dwie drogi*, s. 7-8; A. Jankowski, *Duch dokonawca. Duch Święty u kresu dzieła zbawienia według Nowego Testamentu*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, s. 67.

118 M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 99; zob. J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, Wyd. AA, Kraków 2018, s. 15-17.

w formującego się Słowem, aby i on mógł wydać owoc. Będąc Osobą Boską, przemienia członka wspólnoty, rozlewając w jego sercu miłość Bożą oraz sprawiając, że Bóg jest w nim zawsze obecny¹¹⁹. Ochrzczony może zatem mówić za św. Pawłem: „teraz już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus. Choć nadal prowadzę życie w ciele, jednak obecne życie moje jest życiem wiary w Syna Bożego, który umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie” (Ga 2,20).

Dziełem, jakie Duch Święty dokonuje w formującym się, jest usynowienie, tak że może on nazywać Boga z głębi serca *Abba* – Tatusiem (zob. TMA 8, LF 19). Jest to słowo wyrażające niezwykle bliską i ufną relację między Bogiem a człowiekiem. Przekonuje ono o prawdziwej tożsamości dziecka Bożego (por. Rz 8, 14-17)¹²⁰. Poprzez swoje działanie Duch Święty umacnia więź między ochrzczonego a Bogiem, czyniąc ją bardziej intymną i pełną zaufania. Możliwym dla człowieka staje się odkrycie prawdy, że Bóg jest nie tylko wszechmogącym Stwórcą Wszechświata, ale również troskliwym, bliskim i zaangażowanym w życie swojego dziecka Ojcem, który kocha bezgranicznie (LF 20). Dzięki odkryciu tej relacji w mocy Ducha Świętego formujący się we wspólnocie ma odkrywać swoją tożsamość oraz miejsce i zadanie w świecie¹²¹.

Duch Święty, prowadząc do odkrycia własnej tożsamości, objawia, kim formujący się jest w planie Bożym, jaka jest jego prawdziwa wartość, jaki jest cel jego życia oraz powołanie. Dzięki temu dziełu formujący się nie musi już budować poczucia własnej wartości na zmiennych opiniach otrzymanych od innych, ale na nieziennej prawdzie pochodzącej od Boga. Jest to możliwe dzięki pogłębianiu relacji z Ojcem, który słucha, kocha, nie zapomina o swoim dziecku i zawsze jest otwarty na jego powrót bez względu na grzech i sytuację moralną, w jakiej ten się znalazł, podejmując decyzje przeciwne woli Bożej¹²². Prowadząc do odkrycia prawdziwego obrazu Boga oraz własnej tożsamości, Duch Święty rozwija w członku WPO wiarę i uzdalnia go do przyjęcia wydarzeń z codziennego życia jako zaplanowanej przez Niego historii zbawienia oraz odkrywania w codzienności Bożej obecności, natchnień i subtelnego prowadzenia¹²³. Co więcej, dzięki zmianie tej relacji możliwa staje się głęboka, pełna wiary, nadziei i miłości względem Boga oraz samego siebie praca nad sobą, nad grzechem, niewolą bez doświadczenia paralizującego lęku. To dokonujące się dzieło jest zatem doskonałym antidotum na neurotyczną religijność¹²⁴.

119 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 6.

120 *Szkoła walki duchowej*, s. 167; zob. S. Haręzga, *Uświecająca moc Ducha Świętego*, s. 36.

121 *Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik metodyczny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020, s. 200; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 43.

122 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 154, 228.

123 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 131; zob. A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 233.

124 B. Inlender, *Życie w Duchu Świętym*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, 251-255.

Dzieło tworzenia dziecięcej relacji z Bogiem Ojcem za sprawą Ducha Świętego jest procesem zapoczątkowanym w chrzcie i pogłębianym w innych sakramentach oraz podczas osobistej modlitwy¹²⁵. Nie świadczy to o zmianie zachodzącej w Bogu, jakby On miał być Ojcem zmiennym, niestabilnym i zależnym od zachowania człowieka, raz obdarowując większą, a innym razem mniejszą miłością czy uwagą w zależności od tego, czy człowiek idzie za Jego wolą, czy nie. Zmiana, która zachodzi, dokonuje się w formującym się, który otwiera się na łaskę Ducha Świętego, poznaje i oczyszcza obraz Boga oraz swoją tożsamość dziecka Bożego, dziedzica, wykrzywioną przez grzech¹²⁶. Duch Święty prowadzi do rozbudzenia w formującym się ufności tak, aby w Ojcu znajdował on podstawowe źródło zaspokojenia wszystkich swoich potrzeb (zob. KKK 2828) zarówno tych niezbędnych do życia, jak i tych potrzebnych do szczęścia oraz zbawienia. Formujący się, wznosząc do Boga modlitwę prośby wzbudzaną przez Ducha, ujawnia w pokorze swoją niewystarczalność, wyznając jednocześnie w Ojcu Tego, który jako jedyny jest Dobrym Ojcem i jako taki troszczy się o niego zarówno wtedy, kiedy wypełnia modlitwę prośby wprost, jak i wtedy, gdy ten nie widzi jej rezultatu¹²⁷. Pozwala to podejmować decyzje wiary i nawrócenia oraz związanego z tym przebaczenia, co usposabia formującego się do przyjęcia daru Ducha Świętego oraz możliwości doświadczenia Jego zintensyfikowanego działania. To z kolei jeszcze bardziej pobudza pragnienie trwania w bliskości z Bogiem, prowadzi na drodze wiary i otwiera serca na przyjęcie Bożej miłości, wprowadzając stan szczęścia, pokoju oraz sensu życia¹²⁸.

Duch Święty umożliwia, przemienia i pogłębia również relację formującego się z Synem Bożym – Oblubieńcem, która dla formującego się w WPO jest relacją centralną. Bez Ducha Świętego wejście w relację z Jezusem byłoby niemożliwe¹²⁹. Członek wspólnoty bez działania Ducha mógłby wzorować swoje zewnętrzne zachowanie na Chrystusie czy zachwycać się Jego szczególną relacją Ojcem, ale nie byłby w stanie wejść w relację wertykalną, podążać w świętości za Chrystusem, czy pokonać dystansu czasowego między dokonanym zbawieniem w Jezusowej Passze a obecnym czasem życia człowieka¹³⁰.

125 Zob. S. Haręzga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 35.

126 Tamże, s. 149.

127 *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 170.

128 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 139; zob. B. Inlender, *Życie w Duchu Świętym*, s. 255-259.

129 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 149.

130 M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 99; zob. M. I. Alves, *Dam wam Ducha Nowego*, tłum. L. Balter, „Communio” 43 (1988), nr 1, s. 20.

Duch Święty oświeca umysł członka wspólnoty na poznanie i miłość Jezusa Chrystusa, pobudza pragnienie do bliskości, przebywania z Nim, otwiera na doświadczenie i zauważenie w swoim życiu Jego działania, potęgi. Dzięki temu życie ucznia Chrystusa zaczyna być skoncentrowane wokół Mistrza¹³¹. Początek tego duchowego procesu związany jest z pogłębioną lekturą słowa Bożego, którego to Duch Święty jest Egzegetą i Ożywicielem. Umożliwia on formującemu się zrozumieć życie i naukę Jezusa w głębszy sposób oraz odnieść je do swojej sytuacji życia. Duch Prawdy oświeca umysł człowieka, aby potrafił Dobrą Nowinę przyjąć, żyć nią i stawać się Jej świadkiem pośród ludzi (por. Dz 1,8)¹³².

Tęsknota za bliskością Jezusa Chrystusa, która jest dziełem Ducha Świętego, prowadzi formującego się do rozmiłowania się w Jego Mistycznym Ciele oraz w obecnych w Nim sakramentach. Duch Święty z jednej strony sprawia, że znaki sakramentalne stają się przestrzenią spotkania formującego się z Chrystusem oraz udzielania łask płynących z dzieła odkupienia, natomiast z drugiej strony uzdalnia go do ich przyjęcia, zmienia jego sposób myślenia o tychże znakach sakramentalnych, prowadząc do odkrycia, że są to szczególne środki do realnego spotkania się z Jezusem i Jego ofiarą, przebaczącą, bezgraniczną i bezinteresowną miłością. Duch Ożywiciel prowadzi w ten sposób do głębszego i częstszego przeżywania Eucharystii oraz sakramentu pokuty i pojednania jako odpowiedzi na słowo Jezusa: „Przyjdźcie do mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a ja was pokrzepię” (Mt 11,28)¹³³.

Podążanie za Jezusem to nie tylko kwestia wewnętrznych uczuć czy emocji. Duch Święty upodabnia formującego się do Syna tak, jak zrobił to z apostołami. Aby to uczynić, rozwija w formującym się pragnienia Ojca, zespala go z wolnością Chrystusa, umacnia w Nim nadzieję oraz wytrwałość także pośród doświadczeń niosących umieranie i wymagających ofiary¹³⁴. Z tego wynikają konkretne postawy w codziennym życiu członka WPO. Duch Święty jako wewnętrzny nauczyciel pomagający rozumieć i przyjąć nauki Jezusa daje wytrwałość i odwagę, by je praktykować, nawet jeśli wiąże się to z trudnościami czy poświęceniami. Oddanie życia Chrystusowi i otwarcie się na działanie Ducha Świętego czyni z formującego się prawdziwego *Przyjaciela Oblubieńca* – ucznia i misjonarza, którego mocą jest sam Duch Święty, będący źródłem wszelkich przemian. To Duch Święty motywuje członka wspólnoty do działania, znoszenia trudności, zagrożeń, przełamywania swoich ograniczeń po to, aby Dobra Nowina mogła

131 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 149; zob. S. Bielecki, *Ku pneumatologicznym*, s. 47.

132 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 135.

133 Tamże, s. 152.

134 C. Dagens, *Duch Święty, krzyż Chrystusa a historia ludzi*, tłum. L. Woroniecki, „Communio” 47 (1988), nr 1, s. 69.

być przekazywana zarówno przez głoszenie, jak i odnowione miłością życie¹³⁵. W ten sposób Duch Święty staje się pomostem, który nie tylko umożliwia formującemu się poznanie Jezusa, wzbudza w nim pragnienie bycia z Jezusem i podążania za Nim aż doprowadzi człowieka do głębokiej, osobistej miłości do Chrystusa i do bliźnich. Duch Święty jest sprawcą rozlewania w sercu ucznia Chrystusa miłości Mistrza, a także jest dawcą wewnętrznej mocy do działania na rzecz jedności oraz rozwoju, zarówno własnego, jak i innych, aby prowadzić do pełni prawdy o wartości człowieka i całego stworzenia¹³⁶.

Duch Święty jest także sprawcą przemiany relacji formujący się – Duch Święty. Będąc Duchem Ojca i Syna, staje się także Duchem w człowieku, czyniąc z niego swoją świątynię, dając natchnienia, przebóstwiając, chrystianizując, a więc upodabniając do Syna¹³⁷. Dzieje się tak dzięki temu, że Duch Święty jest Duchem ożywiającym i uświęcającym. Przez swoje przyjście daje ochrzczoneму udział w Boskiej naturze, gdyż sam jest Świętym Bogiem¹³⁸.

W miarę rozwoju duchowego Duch Święty objawia się członkowi wspólnoty jako Osoba posiadająca wolną wolę, intelekt (Rz 8,6), umiejętność mówienia (Mk 13,11), słuchania, podejmowania decyzji, prowadzenia i zakazywania (Dz 16,6-10), a więc objawia siebie jako Osobę zdolną do budowania relacji międzyosobowych. Objawia także swoje funkcje: Parakleta – obrońcy, Orędownika, Wspomożyciela, Pocieszyciela, Przewodnika i Nauczyciela¹³⁹.

Łaski Ducha Świętego są zawsze łaskami uprzedzającymi wszelkie poznanie, wolę i działanie zgodnie z nauczaniem św. Pawła, który pisze, że to „Bóg jest w człowieku sprawcą zarówno chcenia jak i działania zgodnego z Jego wolą” (Flp 2,13). Sam Duch Święty uzdalnia formującego się do przyjęcia tego, Kim sam jest. To Bóg działa zawsze i wszystko przez Ducha Świętego będącego jakby źródłem życia, z którego bierze początek każde obdarowanie człowieka łaską od początku historii zbawczej (zob. KO 41). Duch Święty rozwija w członku wspólnoty pragnienie poddania się Jemu, aby to On – Trzecia Osoba Trójcy Świętej, przemieniał życie i był przewodnikiem w podejmowaniu decyzji w życiu codziennym. Zadaniem formującego się jest natomiast usuwanie różnego rodzaju przeszkód stawianych działaniu Ducha Świętego związanych z brakiem zaufania i ludzkim zabezpieczaniem się, aby ostatecznie zrobić miejsce dla działania Ducha Świętego¹⁴⁰.

135 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 162-163; zob. J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, s. 26-28.

136 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 10.

137 M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 99.

138 Zob. Y. Andia, *Święty Pan i Dawca życia*, tłum. L. Balter, „Communio” 43 (1988), nr 1, s. 36-39.

139 *Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik metodyczny*, s. 199-200; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 131; zob. S. Haręzga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 42; zob. A. Jankowski, *Duch dokonawca*, s. 72-73.

140 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 7.

W miarę pogłębienia poznawania Ducha Świętego działającego w codzienności relacja formującego się z Duchem Świętym staje się osobista i bezpośrednia, co wyraża się na kilka sposobów. Jednym z przejawów osobistej, bezpośredniej czy wręcz intymnej relacji z Duchem Świętym jest zauważanie Jego działania oraz umiejętność słuchania Tego, który na różny sposób mówi do formującego się¹⁴¹. Duch Święty, prowadząc człowieka do rozwoju duchowego i pogłębienia relacji, uzdalnia go do tego, aby usłyszał Boga mówiącego w sposób bezpośredni przez słowo Boże zarówno podczas osobistej lektury, *Lectio Divina* czy medytacji biblijnej, gdy jakieś konkretne słowo porusza serce człowieka, jak i podczas liturgii, gdy mocą Ducha Świętego Chrystus jest obecny w swoim słowie (zob. KL 7). Słowo Boże jest podstawowym kanałem, którym posługuje się Duch Święty, chcąc komunikować się z człowiekiem, aby wzywać do jakiegoś dzieła, do konkretnej zmiany, dać pocieszenie lub przyjść z napomnieniem, odkryciem jakiejś ważnej prawdy o Bogu, drugim człowieku, sobie lub sytuacji¹⁴².

Duch Święty mówi także wprost do sumienia będącego najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium, w którym przebywa człowiek z samym Bogiem, a w którym rozlega się Jego głos (KDK 16). To w swym sumieniu formujący się odkrywa prawo, którego sam nie jest autorem, a które prowadzi go do miłowania, czynienia dobra oraz unikania wszystkiego, co złe. W ten sposób Duch Święty przewodzi formującemu się i poucza go wewnątrz przez natchnienia, wrażenia, pojawiające się w umyśle myśli, wizje, obrazy, wersety biblijne, słowa lub frazy, w których człowiek wyczuwa, że nie pochodzą od niego samego, ale objawiają wolę Bożą¹⁴³. To przez kształtowanie sumienia Duch Święty uczy rozeznawania duchowego – dając niepokój wtedy, gdy człowiek podejmuje decyzję przeciwną woli Bożej, lub pokój, radość, gdy wybiera on Bożą drogę – drogę przykazania miłości¹⁴⁴.

Duch Święty poucza także w sposób pośredni przez proroków, którzy są posłani, aby ogłosić Jego słowo. Działa przez osoby duchowne lub konsekrowane, poprzez sprawowaną przez nich posługę, obecność, styl życia, poprzez odpowiedzialnych ze wspólnoty, przez współmałżonka, rodzica oraz przez inne osoby, które sam wybierze. Duch Święty działa w ten sposób

141 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 150.

142 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 81.

143 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 10-12.

144 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 84.

dla wewnętrznego pouczenia wierzącego (zob. KKK 2002; KKK 1779)¹⁴⁵. Zatem mocą Ducha Świętego ochrzczony jest uzdolniony do tego, aby słyszeć głos Boga przemawiającego na różny sposób w codzienności.

Pogłębiając i wchodząc w osobistą relację z Ojcem, przez Chrystusa, w mocy Ducha Świętego, słuchając głosu Boga i uczestnicząc w misterium paschalnym Jezusa, formujący się odkrywa prawdziwe źródło modlitwy, jakim jest Duch Święty mówiący w teraźniejszości¹⁴⁶. Modlitwa zatem staje się głębokim spotkaniem otwartego serca człowieka z Bogiem, mówiącym dzisiaj do niego oraz oczekującym odpowiedzi (por. KKK 2659). Św. Paweł pisze: „Podobnie także Duch przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się modlić tak, jak trzeba, sam Duch przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami. Ten zaś, który przenika serca, zna zamiar Ducha, [wie], że przyczynia się za świętymi zgodnie z wolą Bożą” (Rz 8,26-27). Formujący się odkrywa prawdę, że Bóg wydaje się zbyt daleki, że brakuje słów, języka i odpowiednich myśli, które człowiek mógłby wypowiadać Bogu. Jest to jeden z darów Ducha Świętego, który stwarza w człowieku pragnienie modlitwy, które samo w sobie już jest modlitwą zanoszoną przez Ducha Świętego i tłumaczoną przez Niego przed Bogiem. Doświadczenie słabości formującego się przyjęte z pokorą staje się dzięki działaniu Trzeciej Osoby Boskiej przestrzenią do prawdziwego spotkania z Bogiem¹⁴⁷.

Duch Święty jest sprawcą przemiany modlitwy formującego się, jest jej nauczycielem, inicjatorem, prowadzącym, a ostatecznie źródłem¹⁴⁸. Dzięki temu Duch Święty zmienia jakość modlitwy. Daje doświadczenie, że On jest głównym działającym, a formujący się ma w jej prowadzeniu pewien współdział, a nie odwrotnie. To On wtedy, kiedy człowiek zaczyna się modlić, kieruje go przez swoją uprzedzającą łaskę ku prawdziwej modlitwie (KKK 2670). Dla formującego ważniejsze od ludzkich słów czy ludzkiego działania staje się to, co Bóg robi w człowieku w trakcie modlitwy. Duch Święty prowadzi do odkrycia nowej motywacji do modlitwy. Przystają być ważne zaspokojenie własnych emocji, odnalezienie własnego spełnienia, zrealizowanie własnych planów i oczekiwań, wyproszenie jakiegoś sposobu działania Boga. W centrum modlitwy, w której wcześniej stał formujący się i jego ego, staje świadome trwanie w obecności Boga i oddanie Jemu swojego czasu. Takie działanie Ducha Świętego

145 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola Animatora we wspólnotcie. Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 10-12; zob. A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 89.

146 Zob. S. Harężga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 37.

147 Benedykt XVI, *Katecheza o modlitwie wygłoszona podczas*; zob. M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 9-10.

148 *Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik metodyczny*, s. 200; zob. J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, s. 28-29.

uwalnia formującego się od pokusy pozytywnego lub negatywnego oceniania modlitwy, jej skuteczności oraz traktowania jej na sposób magiczny. To właśnie modlitwa będąca trwaniem w obecności Boga oraz świadomości, że jest ona dziełem Boga, umożliwia Duchowi Świętemu mówienie do człowieka na różne sposoby oraz uwrażliwianie go na słuchanie Jego głosu¹⁴⁹.

Duch Święty upraszcza modlitwę i prowadzi do osiągnięcia jej celu, jakim jest coraz głębsze zjednoczenie (gr. *menein* – trwać, mieszkać, przebywać, być, poznawać) formującego się z Bogiem. Zjednoczenie rozumiane jest jako dzielenie życia z drugą osobą bez utraty własnej tożsamości, temperamentu, charakteru, historii życia¹⁵⁰. W ten sposób Duch Święty rozbudza w formującym się pragnienie zanoszenia modlitwy uwielbienia, czyli modlitwy polegającej na stawaniu przed Bogiem w zachwycie Nim samym, tylko dla Niego i ze względu na Niego. W uwielbieniu modlący niejako zapomina o sobie, swoich trudnościach i potrzebach, a jest w pełni skoncentrowany na samym Stwórcy, który objawia się jako Miłość ze względu i tylko dlatego, że On Jest (por. KKK 2649)¹⁵¹. Zatem Duch Święty, prowadząc w formującym się i razem z nim modlitwę uwielbienia, łączy się przez nią z jego duchem, aby świadczyć, że człowiek jest dzieckiem Boga, daje świadectwo Jedynemu Synowi, w którym człowiek został przybrany za syna i przez Niego wielbi Ojca (zob. KKK 2639). Duch Święty tej najczystszej, najszlachetniejszej, bo zupełnie bezinteresownej modlitwy używa, aby człowiek przywracał Bogu pierwsze miejsce w swoim życiu. Człowiek jest zdolny wtedy uznać, że sam jest człowiekiem mającym ograniczenia, a Bóg jest Bogiem mającym nad wszystkim kontrolę jako prawdziwy Pan i Król¹⁵².

Trzecia Osoba Boska jest w konsekwencji tego także źródłem nowego życia, a więc zmiany jakościowej dokonującej się w formującym się. Przemiana nie dokonuje się ze względu na działania podejmowane przez człowieka, ze względu na jego święte życie, przejawy religijności czy spełnianie uczynków miłosierdzia albo zachowywanie przykazań. Dar nowego życia jest wynikiem nowego narodzenia człowieka z wody i Ducha (zob. J 3,3-5) w chrzcie, które to jest skutkiem działania Ducha Świętego w człowieku – jest darmową łaską¹⁵³. Następnie pogłębia się ono w procesie, w życiu wierzącego zmienia się system wartości, zmieniają się motywacje, a także dotychczasowy sposób myślenia oraz działania, dając członkowi wspólnoty nową mentalność – mentalność królestwa Bożego (zob. LF 21). Ten fundament i sposób życia

149 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 34.

150 Tamże, s. 67.

151 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 157-158.

152 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 117.

153 Zob. A. Jankowski, *Duch dokonawca*, s. 68-70.

opisuje św. Paweł, narodzony na nowo pod Damaszkiem: „Ale to wszystko, co było dla mnie zyskiem, ze względu na Chrystusa uznałem za stratę. I owszem, nawet wszystko uznaję za stratę ze względu na najwyższą wartość poznania Chrystusa Jezusa, Pana mojego. Dla Niego wyzułem się ze wszystkiego i uznaję to za śmieci, bylebym pozyskał Chrystusa i znalazł się w Nim – nie mając mojej sprawiedliwości, pochodzącej z Prawa, lecz Bożą sprawiedliwość, otrzymaną przez wiarę w Chrystusa, sprawiedliwość pochodzącą od Boga, opartą na wierze – przez poznanie Jego: zarówno mocy Jego zmartwychwstania, jak i udziału w Jego cierpieniach” (Flp 3,7-10)¹⁵⁴.

Wierzący jest zaproszony do podjęcia decyzji nawrócenia i współpracy z łaską przez uczynki ascetyczne, podejmowanie walki duchowej, rozwijanie wiary, ale ostatecznie to Duch Święty jest tym, który przychodzi z łaską nowego narodzenia człowieka stworzonego na obraz Boga i uzdalnia do odrzucenia grzechu, goryczy, uniesienia, gniewu, wrzaskliwości, znieważania oraz złości oraz podjęcia dobra, miłosierdzia oraz przebaczenia (por. Ef 4,17-32)¹⁵⁵. To Duch Święty w formującym się stwarza owoce takie jak: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność i opanowanie (Ga 5,22-23a). Jest w nim źródłem miłości, która nie jest tylko zauroczeniem przyjemnością kontaktu z Bogiem i innymi osobami, lecz codzienną decyzją podejmowania trudu przekraczania siebie, swoich ograniczeń i niechęci ze względu na miłość do Boga i bliźniego. Duch Pański jest też źródłem radości będącej stałą i niezależną od zewnętrznych okoliczności cechą człowieka. Ostatecznie Duch jest również źródłem wewnętrznego pokoju, wyrażającego się w zgodzie na wolę Bożą pośród doświadczanych przeciwności¹⁵⁶.

Nowe życie w Duchu Świętym zapoczątkowane w nowym narodzeniu potrzebuje rozwoju, którego celem jest dojrzałość chrześcijanina, o czym pisze św. Paweł: „Nie [mówię], że już [to] osiągnąłem i już się stałem doskonałym, lecz pędzę, abym też [to] zdobył, bo i sam zostałem zdobyty przez Chrystusa Jezusa” (Ef 3,12)¹⁵⁷. Duch Święty pod Damaszkiem narodził na nowo św. Pawła, a następnie to Paweł w mocy Ducha Świętego podejmował działania, które formowały go do doskonałości. Zatem Duch Święty, zapoczątkowując nowe życie w chrześcijaństwie, wprowadza go w dynamikę przemiany i rozwoju wolności, dając do tego konkretne narzędzia.

154 *Dwie drogi*, s. 118-119; zob. M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 105; S. Haręzga, *Uświecająca moc Ducha Świętego*, s. 34-35; J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, 23-26.

155 Tenże, *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 97-98; zob. A. Jankowski, *Duch dokonawca*, s. 71.

156 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 235; zob. B. Inlender, *Życie w Duchu Świętym*, s. 246-248.

157 Zob. T. M. Dąbek, *Duch Święty sprawcą nowej ewangelizacji*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, s. 236-237.

Trzecia Osoba Boska przeprowadza tę przemianę w formującym się, wyzwalając go od prawa grzechu i śmierci oraz wprowadzając w królestwo Prawdy i czyniąc go nowym stworzeniem, przyjacielem Boga i świętym¹⁵⁸.

Przyoblekanie na siebie nowego człowieka i życie nową mentalnością jest związane z cierpieniem i z walką, która jest już wygrana przez Jezusa, stąd Pan uspokaja swoich uczniów, mówiąc o ucisku, ale wskazując na siebie jako Tego, który zwyciężył świat (por. J 16,33). Duch Święty daje dostęp i aktualizuje zbawienie dokonane przez Chrystusa w Jego męce, śmierci i zmartwychwstaniu oraz czyni owoce zbawienia dostępnymi dla wierzącego wyswobodzonego przez chrzest ku wolności. Duch Święty prowadzi go do trwania w niej oraz przeciwstawiania się niewoli grzechu (por. Ga 5,1.13-18), zapraszając go jednocześnie do odkrywania prawdy, rozwijania wolności, podejmowania walk duchowych i zwyciężania grzechu. W zmaganiu, jakie podejmuje formujący się w codzienności, Duch Święty daje zapewnienie, że każdy grzech i słabość zostały przybite do Chrystusowego krzyża i zwyciężone. Członek wspólnoty w czasie swojego rozwoju duchowego pełnego trudności i walki dzięki Duchowi Świętemu może mieć pewność, że należy do Jezusa, zatem nie pozostaje w tej walce sam¹⁵⁹.

Aby współpraca formującego się z Bogiem w dziele utwierdzenia wolności była możliwa, Duch Święty objawia się jako Duch Prawdy. Przekonuje On człowieka o panowaniu grzechu i kłamstwa w różnych przestrzeniach jego życia, które odbierają mu zdobytą przez Chrystusa wolność – emocjonalną, duchową, w relacjach. Ożywia także wypowiedziane przez Jezusa słowa, przypomina je w konkretnych sytuacjach i w ten sposób prowadzi do poznania całej prawdy¹⁶⁰. Duch Święty jest zatem tym, który przekonuje człowieka o grzechu, sprawiedliwości i sądzie (por. J 16,8). Dzięki temu Duch Prawdy pociąga go do coraz większej wolności i przyjęcia zbawienia. Po odkryciu i uznaniu swojego grzechu, utwierdza go w prawdzie, że Szatan został osądzony i ostatecznie pokonany w misterium paschalnym Chrystusa (por. DV 27-29)¹⁶¹.

Wzrost duchowy wierzącego jest również wspierany przez siedmiorakie dary Ducha Świętego, których On sam jest dawcą. Wspomniane dary są trwałymi dyspozycjami, które pozwalają formującemu się wiernie iść za natchnieniami Boga, podtrzymując w ten sposób wzrost życia moralnego człowieka, a także jego upodobnienie do Chrystusa posiadającego te

158 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 8; zob. S. Bielecki, *Ku pneumatologicznym podstawom*, s. 48; S. Haręzga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 36-37.

159 *Dwie drogi*, s. 136-137; zob. S. Bielecki, *Ku pneumatologicznym podstawom*, s. 44-45.

160 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 160-161; zob. M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 106; por. S. Haręzga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 45-50.

161 Zob. M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 6-7.

szczególne dary w całej pełni. Są nimi: dar mądrości, dar rozumu, dar rady, dar męstwa, dar umiejętności, dar pobożności i dar bojaźni Bożej (KKK 1830-1831)¹⁶². Poszczególne dary, których udziela Duch Święty, są szczególną pomocą w walce duchowej o prawdę i wolność dziecka Bożego w codzienności prowadzonej przez rozwijającego się duchowo człowieka.

Duch Święty, udzielając daru mądrości, wyposaża formującego się we wspólnocie w umiejętność oceniania rzeczywistości z perspektywy Bożej oraz umacnia decyzje związane z powołaniem. Członek wspólnoty otrzymuje więc w darze umiejętność sprzeciwiania się głupocie zawężania horyzontu życia wyłącznie do życia doczesnego. Udzielając daru rozumu, Duch Święty pomaga zrozumieć wolę Bożą, odnieść ją do własnego życia i przyjąć wszystkie konsekwencje pójścia za nią. Przez dar rady Duch Święty uzdalnia obdarowanego do podejmowania moralnych, dobrych rozwiązań w trudnych sytuacjach przysparzających wątpliwości. Dar męstwa jest związany z wytrwałością i odwagą w sytuacjach trudnych przynoszących cierpienie, prowadzących do zachowania wierności Bogu i własnej tożsamości. Dla formującego się wyposażonego w dar umiejętności każda prawda o sobie, człowieku i świecie zbudowana jest na fundamencie prawdy o Bogu. Dzięki temu formujący się potrafi patrzeć na każde ze stworzeń z odpowiednią jemu godnością. Dar pobożności jest zdolnością udzieloną przez Ducha Świętego świadomego trwania formującego się z Bogiem w relacji ojcowsko-synowskiej oraz ze względu na jej specyfikę w relacji braterskiej ze wszystkimi innymi ludźmi. Natomiast przez dar bojaźni Bożej Duch Święty kształtuje w członku WPO pokorę pozwalającą zobaczyć w sobie kruchość, a w Bogu – moc majestat i miłość. Ten dar wspomaga więc sumienie formującego się, aby poszukiwał on i wypełniał wolę Bożą¹⁶³. W darach Ducha Świętego można upatrywać konkretnie nazwanych łask, będących narzędziami, których Duch Święty wraz z formującym się używa w prowadzeniu dzieła uświęcenia, odkrywaniu godności kapłańskiej oraz powołania do pełnienia potrójnej misji kapłana, proroka i króla.

Regularny, wierny rozwój duchowy będący skutkiem współpracy człowieka obdarzonego wolną wolą z Duchem Świętym, który przychodzi z łaską uświęcenia, skutkuje przemianą serca i stylu życia. Formujący się jest przeobrażany na wzór Syna Bożego. Pragnienia Boga stają się jego pragnieniami, postrzeganie rzeczywistości i myślenie o innych staje się przepełnione miłością i godnością. Dokonuje się metamorfoza relacji człowieka formującego się do Boga,

162 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 83; zob. R. Rak, *Działalność Ducha Świętego i Jego dary w aspekcie pastoralnym*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 30 (1983), nr 6, s. 208.

163 *Szkoła walki duchowej*, s. 113-117; zob. K. Romaniuk, *Teologia poszczególnych darów Ducha Świętego*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, s. 260-279; J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, s. 57-65.

siebie oraz do innych ludzi. Duch Święty rozwija w człowieku wiernie trującym w rozwoju duchowym większą wrażliwość na bliźniego uwikłanego w niewolę grzechu. Ponadto, stwarzając w człowieku tę większą wrażliwość, rozpala w nim także chęć głoszenia wyzwalającej mocy Ewangelii, aby także drugi człowiek mógł narodzić się do nowego życia w obfitości. Jednocześnie w formującym się dokonuje się nawrócenie w myśleniu o sobie, co prowadzi do odkrywania wolności od siebie i własnych potrzeb¹⁶⁴. Obdarowany Duchem Świętym wierzący, który poddaje się Jego działaniu i prowadzeniu, staje się w pewien sposób objawieniem. Posłannictwo tegoż Ducha wcielane w życie przez formującego się staje się widzialne, a człowiek jako ten, który jest Nim przeniknięty, z Nim zespolony, przez co uświęcany, uduchowiony oraz promieniujący, staje się na ziemi niejako manifestacją działania Ducha Świętego i objawieniem Boga¹⁶⁵. Dowodem na to jest życie i świadectwo Maryi, której Kościół katolicki przypisuje funkcje i obrazy należące do Ducha Świętego, takie jak: wstawiająca się, pocieszająca, orędownica itd. Maryja jako doskonały człowiek, Oblubienica Ducha Świętego jest tą, która w doskonały sposób stała się obrazem Ducha Świętego na ziemi¹⁶⁶. Ze względu na ten fakt Jan Paweł II wzywa, aby kontemplować i naśladować Najświętszą Maryję Pannę, Matkę naszego Pana jako tę, która była posłuszną głosowi Ducha Świętego oraz przyjmowała przez wiarę wolę Boga (por. TMA 48). Zatem bycie obrazem Ducha Świętego w świecie na wzór Maryi wstawiającej się, pocieszycielki, orędowniczki, niosącej Chrystusa jest także powołaniem każdego wierzącego.

Duch Święty dokonuje dzieła uświęcenia człowieka¹⁶⁷. Uświęcenie z jednej strony można rozumieć jako wyłączenie kogoś lub czegoś ze stanu świeckiego albo z użytku codziennego, jednak z drugiej strony uświęcanie może być rozumiane jako przygotowywanie kogoś na spotkanie z Jezusem Chrystusem¹⁶⁸. Skutkiem uświęcenia człowieka, jego spotkania z Jezusem Chrystusem dzięki mocy Ducha Świętego jest wzbudzenie w sercu formującego się pragnienia uświęcenia bliźnich, a więc doprowadzania drugiego człowieka do spotkania z Chrystusem dającym nowe życie. Duch Święty będący dawcą tych pragnień wyposaża formującego się do wypełnia tego pragnienia, tzn. podejmowania misji ewangelizacji, która dla członków WPO jest misją kluczową.

164 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 119.

165 M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 9; zob. C. F. Gomes, *Jezus a dar Ducha Świętego*, s. 10-11.

166 A. M. Sicari, *Duch ciała*, tłum. F. Mickiewicz, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 56.

167 Zob. S. Hareźga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 34-40.

168 Zob. R. Rak, *Działalność Ducha Świętego*, s. 206.

Duch Święty w konsekwencji swojej działalności jest więc protagonistą ewangelizacji, tym, który ewangelizację umożliwia i wyposaża do niej formującego się we wspólnocie. Nie może istnieć prawdziwe głoszenie Ewangelii bez inspiracji i prowadzenia Ducha Świętego. Kiedy nadszedł czas, aby misja apostołów została zainicjowana, Duch Święty zstąpił na nich w dniu Pięćdziesiątnicy (zob. Dz 2,1-13), co Apostoł Piotr interpretuje jako spełnienie prorocтва Joela (zob. Dz 2,17-21; Jl 3,1-5). Dzięki tej boskiej interwencji apostołowie zostali wzmocnieni, wyposażeni i rozesłani, aby głosić Dobrą Nowinę po krańce świata. Piotr i Paweł, napełnieni tym samym Duchem, stali się nieustraszonymi świadkami wiary, a Szczepan, również pełen Ducha Świętego, został wybrany na diakona i ofiarował swoje życie, stając się pierwszym męczennikiem. Ten sam Duch, który natchnął i kierował Piotrem, Pawłem i Dwunastoma, zstępuje również na tych, którzy z otwartymi sercami słuchają Bożego słowa, umożliwiając im uczestniczenie w dziele ewangelizacji, do którego Kościół jest powołany (EN 75)¹⁶⁹.

Duch Święty wyposaża formującego się w konieczne do głoszenia Ewangelii z mocą (gr. *parresia*) namaszczenie. Jest one rozumiane jako uzdolnienie do przekonywania innych wynikające nie z manipulacji czy erudycji ewangelizatora, ale z mocy Ducha Świętego, który podczas głoszonego Słowa Bożego przenika serca i pobudza je do wiary. Formujący się prosi o nie niczym apostołowie doświadczający prześladowań, aby Pan dał głosić mu Dobrą Nowinę z całą odwagą (zob. Dz 4,29). Przez dar nowego narodzenia oraz proces uświęcania Duch Święty przekonuje samego formującego się do mocy Dobrej Nowiny, natomiast przez namaszczenie uzdalnia go do takiego głoszenia, aby było ono przekonywujące dla ewangelizowanych¹⁷⁰. Tak jak w czasach apostoelskich, tak i dziś Duch Święty działa przez każdego, kto głosi Dobrą Nowinę, pod warunkiem, że podda się Jego prowadzeniu. Nie tylko prowadzi On ewangelizującego w przepowiadaniu słowa Bożego, ale i przygotowuje serca ewangelizowanych do przyjęcia Ewangelii i głoszonego królestwa. Środki techniczne używane w służbie ewangelizacji są użyteczne, jednak nie są w stanie zastąpić mocy Ducha Ożywiciela. Bez Jego obecności nawet perfekcyjne przygotowanie i zastosowanie wszelkich narzędzi wypracowanych przez

169 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 176; zob. S. Harężga, *Uświecająca moc Ducha Świętego*, s. 34-36; A. Jankowski, *Duch dokonawca*, s. 64-66.

170 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 82; zob. S. Harężga, *Uświecająca moc Ducha Świętego*, s. 41-44; J. Kudasiewicz, *Charyzmaty bogactwem Kościoła. Studium biblijno-pastoralne*, w: *W służbie wartościom. Księga pamiątkowa poświęcona księdzu biskupowi profesorowi dr hab. Kazimierzowi Ryczanowi z okazji 60-lecia urodzin*, red. R. Kamiński, S. J. Koza, [i in.], Wyd. Jedność, Kielce 1999, s. 310-311.

psychologię czy socjologię są daremne i niewystarczające (EN 75). Ostatecznie, ewangelizacja nabiera pełnego znaczenia jedynie jako ewangelizacja w Duchu Świętym. Duch Święty jest zatem duszą i żywotną siłą Kościoła angażującego się w głoszenie Dobrej Nowiny (EG 261)¹⁷¹.

Ponadto Duch Święty, gdy uświęca i posyła formującego się we WPO w swojej mocy do dzieła ewangelizacji, wyposaża go w szczególne charyzmaty, aby słowo Boże głoszone na różne sposoby było potwierdzane znakami mocy zgodnie z obietnicą Jezusa udzieloną uczniom przed wniebowstąpieniem (por. Mk 16,15-18)¹⁷². Wszyscy wierni są niejako przyozdobieni tymi darami, których Duch Święty udziela tak, jak chce (1 Kor 12,11), aby wierni, podejmując za ich pomocą różne dzieła, mogli odnawiać oraz rozbudowywać Mistyczne Ciało Chrystusa (KDK 12). Są one także znakami i owocami świadczącymi o ożywieniu członków Ciała Chrystusowego oraz ich trwania z Chrystusem w żywej wspólnotcie poprzez Ducha¹⁷³.

Trudno przedstawić jedną, ścisłą i wyczerpującą definicję charyzmatu, będącego zjawiskiem chrześcijańskim. W teologii przyjmuje się, iż jest on „nadzwyczajnym darem łaski udzielonym przez Ducha Świętego. Jest on przeznaczony dla przyniesienia nadprzyrodzonego dobra całej wspólnoty kościelnej”¹⁷⁴. J. Kudasiewicz z poczynionych zestawień i statystyk tekstów biblijnych wyciąga między innymi wnioski, iż sam termin charyzmat jest terminem ściśle biblijnym i chrześcijańskim, a wyraża wewnętrzną i duchową rzeczywistość życia chrześcijańskiego¹⁷⁵. Tłumaczy go po prostu jako „wspaniałomyślny dar”, wśród których, za św. Pawłem, największa jest miłość, bez której nie można być zbawionym (zob. 1Kor 13)¹⁷⁶.

171 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 176, 178.

172 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 289; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 83. Moment chrztu świętego od pierwszych wieków Kościoła był łączony z wiarą w obdarowanie charyzmatyczne. Wprost oczekiwano objawienia się charyzmatów w momencie udzielania chrztu. Świadczą o tym pisma: Tertuliana (ok. 150/160-240), Hilarego z Poitiers (ok. 315-367), Cyryla Jerozolimskiego (ok. 315-387). Św. Jan Chryzostom (ok. 347-407) charakteryzuje w podobny sposób czasy apostołskie, jednak ubolewa, że w jego czasach charyzmaty już dawno wygasły. Jednak piszą o nich również pisarze syryjscy – Filoksen z Mabbug (ok. 440-532) wskazuje na dwa chrzty, gdzie drugim jest prawdziwe doświadczenie mądrości Ducha oraz Serwus z Antiochii (ok. 465-538). Zob. J. Kudasiewicz, *Odkrywanie Ducha Świętego. Medytacje biblijne*, Wyd. Jedność, Kielce 1998, s. 347-349.

173 Y. Andia, *Święty Pan i Dawca*, s. 45.

174 S. Nagy, *Duch Święty w strukturze i życiu Kościoła*, w: *Chrześcijanin w Kościele*, red. J. Majka, Wyd. Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1999, s. 45-46.

175 J. Kudasiewicz, *Rola charyzmatów w Kościele pierwotnym w świetle listów św. Pawła*, w: *Księga jubileuszowa – 250 lat Seminarium Duchownego w Kielcach: 1727-1977*, red. Wyższe Seminarium Duchowne (Kielce), Wyd. Kuria Diecezjalna, Kielce 1977, s. 275; zob. J. Kudasiewicz, *Charyzmaty bogactwem Kościoła*, s. 300-301.

176 J. Kudasiewicz, *Charyzmaty bogactwem Kościoła*, s. 301.

B. Snela, podając opisową definicję charyzmatu, wyjaśnia, iż jest on „z ustanowienia Bożego zwyczajną, powszechną i różnorodną łaską powołania konkretnego człowieka przez Chrystusa do uczestnictwa w Jego zbawczym dziele, udzielaną mu przez Ducha Świętego jako człowiekowi wspólnoty. Ta specjalna łaska daje mu prawo i obowiązek, uzdolnienie i ukierunkowanie do wypełnienia określonej służby we wspólnocie ludu Bożego w łączności i współzależności z innymi jej członkami. Wypełnianie tego powołania jako urzeczywistnienie największego charyzmatu miłości, przy pomocy urzędu kościelnego konstytuuje i odbudowuje Kościół w określonym czasie i przestrzeni, przez co prowadzi innych do zbawienia i jako czyn całego życia stanowi tytuł do osiągnięcia zbawienia w wieczności”¹⁷⁷. Wydaje się, że takie ujęcie w najlepszy sposób opisuje rozumienie charyzmatów we WPO, ukazując źródło ich pochodzenia, istotę, wolność oraz cel udzielania, a także pozwala na wykazanie podstawowych kryteriów autentyczności charyzmatów.

Pierwszym wewnętrznym kryterium byłby pożytek wspólnoty oraz budowanie Kościoła oparte o miłość, która jest największym darem Bożym. Dary charyzmatyczne nie są udzielane ani ze względu na własną świętość, ani dla własnego pożytku obdarowanego. Jednak, jak wynika z definicji ks. Sneli, są także swego rodzaju powołaniem, na które odpowiadając, prowadzi się innych do zbawienia, samemu osiągając niejako tytuł do wejścia do królestwa Bożego. Drugim zewnętrznym kryterium byłoby podporządkowanie autorytetowi kościelnemu – pasterzom Kościoła, do których należy ostateczne rozeznanie autentyczności charyzmatów (zob. KDK 12, DA 3). Tylko w łączności z Kościołem dzieło zbawienia może być bezpiecznie kontynuowane, zgodnie z zamysłem Mistrza, a Kościół odbudowywany i budowany¹⁷⁸.

Duch Święty obdarowuje formujących się ewangelizatorów charyzmatami, aby ich misja ewangelizacyjna była potwierdzana znakami i cudami, a Kościół mógł być ewangelizowany oraz mógł ewangelizować. Charyzmaty nie są darami dla samych tylko obdarowanych, ale są one związane z powołaniem do konkretnego działania oraz uzdolnieniem do jego wykonania, aby Kościół mógł się odbudowywać w określonym czasie i miejscu. Formujący, odkrywając swoje obdarowania charyzmatyczne, mają po rozeznaniu przez hierarchię Kościoła nimi posługiwać.

177 B. Snela, *Wprowadzenie do zagadnienia charyzmatów w Kościele* [2], „Collectanea Theologica” 44 (1974), nr 4, s. 21-22; por. E. Weron, *Charyzmaty i ludzie świeccy*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, s. 317-319.

178 Zob. J. Kudasiewicz, *Charyzmaty bogactwem Kościoła*, s. 307-312; zob. S. Nagy, *Charyzmaty i urząd w Kościele*, „Zeszyty Naukowe KUL” 19 (1976), nr 3, s. 50-54.

To posługiwanie jest dwuaspektowe. Jednym jest działanie *ad intra* – dla odnowy Kościoła. Duch Święty, udzielając charyzmatów i posyłając obdarowanego do posługi pośród ochrzczonych i zewangelizowanych, prowadzi nieprzerwany proces uświęcania, wzywania do głębszego nawrócenia Kościoła, pogłębienia wiary, aby mógł On jaśnieć blaskiem Zmartwychwstałego. Formujący się jest więc posłany do charyzmatycznej posługi wewnątrz WPO, gdzie może wzrastać w obdarowaniu, popełniać błędy i wyciągać z nich wnioski pod opieką przełożonych wspólnoty. Drugim działaniem jest działanie *ad extra* – poza formalnymi strukturami Kościoła, a więc pośród osób nieochrzczonych, a także takich, którzy zostali ochrzczeni, ale z różnych względów nie rozwinęli łaski wiary lub ją odrzucili. To posługiwanie, nawet gdy odbywa się poza formalną strukturą Kościoła, zawsze winno być działaniem ugruntowanym we wspólnocie. Zakłada to oficjalne posłanie przez wspólnotę. Duch Święty w ten sposób rozbudowuje i poszerza Kościół dzięki posłudze osób obdarowanych charyzmatami, aby także ci, którzy są poza strukturami Kościoła lub są wyłącznie jego formalnymi członkami, mogli doświadczyć miłości Bożej, zbawienia i panowania Jezusa Chrystusa, wylania Ducha Świętego oraz wejścia we wspólnotę, aby wzrastać w Kościele oferującym pełnię środków zbawienia. (zob. KK 12).

Początkiem posługiwania charyzmatycznego we WPO jest tzw. chrzest w Duchu Świętym rozumiany na sposób katolicki. Ma on miejsce już niemal na początku formacji we wspólnocie, a następnie wielokrotnie w dalszych częściach formacji jest ponawiany¹⁷⁹. Chrzest w Duchu Świętym rozumiany jest jako wewnętrzne przyjęcie łaski otrzymanej w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej. Podkreśla się w nim element doświadczenia. W aspekcie teologicznym każdy ochrzczony przyjął chrzest w Duchu Świętym z racji samego przyjęcia sakramentu inicjacji.

---

179 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja formacyjna o charyzmatach*, (mps w posiadaniu autora), s. 10-11. Temat chrztu w Duchu Świętym we wspólnotach katolickich od strony biblijnej i teologicznej porusza szczegółowo F. A. Sullivan, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna. Studium biblijne i teologiczne*, tłum. T. M. Micewicz, Wyd. Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1992, s. 51-65. Temat przedstawia także M. Bigiel, wskazując odmienny sposób katolickiej interpretacji chrztu w Duchu Świętym niż Sullivan. Ukazuje on chrzest w Duchu Świętym i charyzmaty jako aktualizację inicjacji chrześcijańskiej. Por. M. Bigiel, *Jezus chrzci Duchem Świętym*, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, Łódź 1997, s. 43-118. Podobnie J. Kudasiewicz wskazuje fundamenty biblijne z Ewangelii, a następnie Dziejów Apostolskich oraz pism św. Pawła fenomenu pentekostalnego zwanego chrztem w Duchu Świętym lub chrztem Duchem Świętym. Kudasiewicz wskazuje, iż sens biblijny tego wydarzenia zawiera w sobie element osobistego doświadczenia oraz przeżycia i zapoczątkowuje ewangelizację z mocą. Zob. Tenże, J. Kudasiewicz, *Odkrywanie Ducha Świętego*, s. 371-383. Tematem zajęła się także komisja doktrynalna Międzynarodowych Służb Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej, poświęcając cały dokument temu zjawisku. Przedstawiają oni charakterystykę oraz owoce chrztu w Duchu Świętym, podstawy biblijne i patrystyczne, refleksje teologiczne oraz podnoszą kwestie duszpasterskie z nim związane, zob. Tenże, Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej – Komisja Doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, Wyd. Serafin, Kraków 2012.

Natomiast w aspekcie empirycznym chrzest w Duchu Świętym ma miejsce w procesie dojrzewania w wierze. Duch Święty objawia się w doświadczeniu człowieka ochrzczonego, który świadomie woła o aktualizację daru Ducha Świętego oraz jego ponowne wylanie. Niejako moc Ducha Świętego, a wraz z nią Jego charyzmatyczne obdarowanie człowieka dane podczas sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, które dotąd było niedoświadczalne, odtąd staje się osobistym i świadomym doświadczeniem¹⁸⁰.

Spodziewanymi owocami chrztu w Duchu Świętym są tzw. cechy kultury Pięćdziesiątnicy lub także kulturu uczniostwa¹⁸¹. Wylicza się w nich: nową świadomość rzeczywistości i obecności Trójjedynego Boga, moc uświęcenia przejawiającą się w umiejętności przeciwstawiania się grzesznym skłonnościom oraz doświadczania prawdziwej godności zbawionego w Chrystusie, życie w uwielbieniu oraz chwaleniu Boga, otwartość na uzdrowienie oraz uwolnienie, odkrycie modlitwy, Pisma Świętego oraz sakramentów Kościoła jakby na nowo, nową miłość do Kościoła, Maryi oraz świętych, pragnienie ewangelizacji, otwartość na dialog ekumeniczny oraz objawienie się właśnie charyzmatów. Spodziewane objawienie się owoców chrztu w Duchu Świętym nie jest niczym nowym. Jest to zdynamizowanie daru Ducha Świętego otrzymanego przez każdego członka Kościoła poprzez przyjęcie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej¹⁸².

Pismo Święte, szczególnie listy św. Pawła jak i Dzieje Apostolskie, są pełne świadectw wskazujących na występowanie charyzmatycznych znaków i cudów od samego początku działalności Kościoła. Są to m.in. modlitwa językami, czyli modlitwa w uniesieniu i zachwycie, czy mądrość, poznanie, heroiczna wiara, uzdrawianie, czynienie cudów, prorokowanie, rozeznawanie duchów, tłumaczenie języków (por. 1Kor 12,8-12), jak i posługiwanie, pocieszanie, napominanie, karcenie, rozdawanie jałmużny, odpowiedzialność, miłosierdzie (por. Rz 12,7-8),

---

180 M. Bigiel, *Jezus chrzci Duchem Świętym*, s. 54; zob. Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej – Komisja Doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, s. 13. Nieco inną katolicką koncepcję chrztu w Duchu Świętym przedstawia F. A. Sullivan wskazując na biblijny sens tego doświadczenia, który nie jest związany wprost z sakramentami inicjacji chrześcijańskiej. Por. Tenże, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna*, s. 51-65; zob. J. Kudasiewicz, *Odkrywanie Ducha Świętego*, s. 386-395.

181 Zob. S. A. Weddell, *Owocne uczniostwo. Życ misją Jezusa w Kościele i świecie*, tłum. A. Lis, Wyd. Zacheusz, Ciszczyn 2018, s. 38-48.

182 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja formacyjna o charyzmatach*, s. 8-9; zob. Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej – Komisja Doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, s. 14-24. Podobnie kwestię owoców, tzw. chrztu w Duchu Świętym ujmują S. Nagy. Por. Tenże, *Duch Święty w strukturze i życiu Kościoła*, s. 47-48.

posługa apostołska, prorocka, nauczycielska (por. 1Kor 12,28-29), aż w końcu najważniejszy z wszystkich darów, bez którego inne nie miałyby sensu – miłość służebna (por. 1Kor 13). Są one szczególne ze względu na ich cel¹⁸³. Teologowie tworzą wiele podziałów charyzmatów¹⁸⁴.

WPO nie rozróżnia ich na zwyczajne i nadzwyczajne (zob. KDK 12), aby nie powodować jakościowego ich oceniania jako lepsze lub gorsze, lecz dzieli je zgodnie z koniecznością rozeznania na: 1. charyzmaty, które wymagają najdłuższego rozeznania: charyzmat celibatu, misyjny, dobrowolnego ubóstwa, wiary; 2. Charyzmaty, którymi winno się posługiwać natychmiast: zachęty, pomocy, gościnności, miłosierdzia, dawania, służby, wiedzy, leaderski, muzyki, pisanie itd.; 3. Charyzmaty wymagające dogłębnego rozeznania Kościoła oraz świadomego wzrostu w posłudze: prorocтва, modlitwy wstawienniczej, uzdrawiania, nauczania, muzyki/uwielbienia, ewangelizacji¹⁸⁵. Lista tak ujętych charyzmatów nie jest skończona ze względu na nieskończone możliwości Ducha Świętego. We wspólnocie zwraca się uwagę, iż charyzmaty mogą być udzielane zgodnie z naturalnymi predyspozycjami obdarowanego, ale nie jest to konieczne. Zwraca się uwagę na większą, ponadnaturalną owocność podejmowanych działań przez osobę obdarowaną, jej chęć oraz radość trwającą w czasie wykonywania samego działania dla wzrostu królestwa Bożego w świecie¹⁸⁶.

183 M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem*, s. 116; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 23-31.

184 Np. B. Snela dzieli charyzmaty na cztery grupy zasadnicze: 1. Charyzmaty podstawowe (spotkanie, historiozbowcze powołanie jednostki, życie wieczne), 2. Charyzmaty większe (wiara, nadzieja, miłość), 3. Charyzmatyczne urzeczywistnienia (niezliczona ilość charyzmatów, które można uszeregować zgodnie z funkcjami Kościoła np. modlitwy śpiewania hymnów, mowa mądrości, dar języków, miłosierdzie, pocieszanie, rozdawanie) 4. Stany charyzmatyczne (apostolat, prorocтво, ewangelizacja, pasterzowanie) zob. Tenże, *Wprowadzenie do zagadnienia charyzmatów w Kościele [1]*, s. 58-59. Inaczej ujmuje je H. Bogacki, przedstawiając ich podział biblijny, wynikający z listów św. Pawła, wskazuje na: 1. charyzmaty zasadnicze (charyzmat życia wiecznego, wybrania, spotkania) 2. charyzmaty epifanijne (języków, mądrości, poznania, charyzmatycznej wiary), 3. charyzmaty powszednie (miłosierdzie, udzielanie, upominanie, bezżenność, służba) 4. stany charyzmatyczne (apostołowie, prorocy, nauczyciele, ewangelici, pasterze). Zob. H. Bogacki, *charyzmatyczna struktura Kościoła pierwotnego*, „Collectanea Theologica” 41 (1971), nr 2, s. 45-52. Inne próby strukturalizowania charyzmatów przywołuje L. Balter SAC, *Rola charyzmatów w życiu religijnym Kościoła. Teologiczne spojrzenie na charyzmaty*, „Homo Dei” 45 (1976), nr 1, s. 41-42.

185 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja formacyjna o charyzmatach*, s. 20-26.

186 Zob. H. Bogacki, *charyzmatyczna struktura Kościoła*, s. 43-44.

2.3. Eklezjologiczne podstawy formacji we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Ojcowie Soborowi stwierdzają, że Kościół – *communio*, jest odwiecznym zamysłem Boga realizowanym od samego początku stworzenia świata, ustanowionym w czasach ostatecznych, a objawionym przez wylanie Ducha Świętego z nadzieją chwalebного dopełnienia w końcu wieków, gdy wszyscy sprawiedliwi zostaną zgromadzeni w Kościele powszechnym u Ojca (KK 2). Pragnieniem Boga było stworzenie pewnego narzędzia, którego celem jest wewnętrzne zjednoczenie człowieka z Bogiem oraz całego rodzaju ludzkiego (KK 1)¹⁸⁷. WPO jako wspólnota powstała po Soborze Watykańskim II w naturalny sposób wpisuje się w ten sposób rozumienia Kościoła, dając temu wydzźwięk w formacji, którą proponuje swoim członkom.

U podstaw koncepcji *communio* stoi misterium wewnątrztrynitarnie, której ikoną jest właśnie Kościół. To On jawi się jako lud zjednoczony jednością Ojca i Syna, i Ducha Świętego (KK4; DE 2; zob. FT 85), a zatem tak rozumiany Kościół zawiera dwa zasadnicze wymiary. Pierwszym wymiarem jest wymiar wertykalny wskazujący na *communio* człowieka z Bogiem, która jest możliwa do osiągnięcia przez Chrystusa w Duchu Świętym dającymi dostęp do Ojca (por. KK 4)¹⁸⁸. Jezus Chrystus – wcielone Słowo, zrealizował w czasie swojej ziemskiej pielgrzymki zbawczy plan Ojca. On jest jedynym Pośrednikiem posłanym przez Ojca do ludzkości, aby przez dzieło paschalne doprowadzić do realizacji najgłębszego celu swojej misji zbawczej – uczynić ludzi uczestnikami Boskiej natury (por. DM 3; zob. SpS 28). Wszyscy ludzie są powołani do tego uczestnictwa przez zjednoczenie z Chrystusem, będącym światłością świata, który jest źródłem, warunkiem trwania i celem ludzkiej egzystencji (por. KK 3). Ta misja zrealizowana przez Jezusa w sposób

¹⁸⁷ Zob. W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-Wspólnoty*, Wyd. KUL, Lublin 2010, s. 50-54. Wspólnotę – *communio* należy rozumieć w sposób prawidłowy, wystrzegając się błędu redukcjonizmu przyjmującego różne zabarwienia. Redukcjonizm wspólnoty zakładałby pewną formę zjednoczenia osób dla zaspokojenia pewnych indywidualnych lub grupowych ludzkich interesów np. politycznych, podziału jakiegoś dobra; zjednoczenia za pomocą ludzkich wysiłków, kompromisów, uzgodnień, aby przeprowadzić jakieś szlachetne i wartościowe działanie; zadbania wyłącznie o potrzebę przyjaźni i bycia w relacji z osobami wyznającymi podobny system wartości. Duża część tych aspektów pojawia się w *communio*, ale nie jest ich centrum. W centrum *communio* stoi przyjmowanie daru, jakim jest Jezus Chrystus, którego Kościół reprezentuje i uobecnia w konkretnym czasie i w konkretnym kontekście historycznym. A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak i narzędzie Boga*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 7 (1999), nr 1, s. 121; zob. C. G. Andrade, *Duchowość komunii*, tłum. G. Ostrowski, „Communio” 136 (2003), nr 4, s. 41-44.

¹⁸⁸ M. Figura, *Specyfika wspólnoty chrześcijańskiej*, tłum. L. Balter, „Communio” 136 (2003), nr 4, s. 14; zob. K. Wojtkiewicz, *Trójca Święta jako zasada życia chrześcijańskiego. Teologicznokrytyczne studium trynitologii Gisberta Greshakego*, Wyd. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 293; B. Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania się komunii Kościoła. Studium teologiczno-pastoralne*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2006, s. 72-81.

doskonały trwa i jest aktualizowana przez Ducha Świętego w dziejach świata. Jednocześnie Duch Święty, wypełniając swoją misję w świecie, staje się jednością pośród wszystkich ludzi rozproszonych przez grzech, włączając ich w rodzinę Bożą. W ten sposób Chrystus w Duchu Świętym umożliwia wejście w głębię relacji ojcowsko-synowskiej z Bogiem, a w konsekwencji umożliwia także budowanie relacji braterskich z innymi ludźmi wspólnie nazywających Boga *Abba*. Jest to z kolei drugi zasadniczy wymiar Kościoła – wymiar horyzontalny¹⁸⁹.

Kościół jest narzędziem dającym ludzkości możliwość udziału w trynitarniej *agape* objawiającej się w Synu, a uobecnianej przez Ducha Świętego. Osoby trwające w *communio* doświadczają miłości Boga, odnajdują swoje powołanie do życia nadprzyrodzonego wynikającego ze stworzenia na obraz i podobieństwo Boga i upodabniają relacje ich łączące do relacji wewnątrztrynitarnych (zob. Rdz 1,26)¹⁹⁰. Kościół, aby móc wypełniać powołanie do bycia źródłem *communio* w świecie, najpierw sam musi przyjąć dar życia na sposób Trzeciej Osoby Boskiej. W ścisłym sensie to Duch Święty jest Tym, który sprawia *communio* oraz jest Mocą budującą i ożywiającą każde prawdziwe *communio*¹⁹¹.

WPO nie aspiruje do przebudowania struktur Kościoła lub próby zastąpienia Kościoła w powołaniu bycia niejako sakramentem zbawienia (zob. KK 1), stawiając siebie wyżej czy na równi z Kościołem powszechnym. Wspólnota, będąc zakorzeniona i ugruntowana w Kościele katolickim, działa w Nim i dla Niego, angażując całego człowieka w proces formacyjny oraz kształtując chrześcijańskie oblicze jednostek i społeczności, w których się rozwija. Doprowadza przez ewangelizację oraz formację do zinterioryzowania Ewangelii, nauczania Kościoła, a zatem odkrycia swojego miejsca w tymże Kościele – *communio*. WPO jest jedną z wielu wspólnot, które prowadzą do uwspólnotawiania Kościoła polegającego na przejściu od religijności indywidualistycznej do religijności o wymiarach wspólnotowych; od wyalienowania i bierności wiernych do relacji i współodpowiedzialności w budowaniu Kościoła przez uczestnictwo w działalności ewangelizacyjnej Kościoła na wszystkich jego szczeblach organizacyjnych¹⁹². WPO,

189 A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak*, s. 119; W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 62; zob. F. Blachnicki, *Kościół jako wspólnota*, Wyd. Światło-Życie, Lublin, 1994, s. 80-89.

190 J. Neumann, *Trynitarny charakter Kościoła*, „Communio” 136 (2003), nr 4, s. 23.

191 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej eklezjologii w ujęciu Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Warszawskie Studia Pastoralne UKSW” 10 (2015), nr 2, s. 81; zob. K. Wojtkiewicz, *Trójca Święta jako zasada życia chrześcijańskiego*, s. 292.

192 Zob. Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw formacji religijnej świeckich*, „Roczniki Teologiczne” 43 (1996), nr 6, s. 151-152. WPO uczestniczy w ten sposób w pośrednictwie zbawczym Kościoła. Obecna w niej formacja, przepowiadanie słowa, prowadzenie do przeżywania liturgii oraz zaangażowania w dzieło budowania Kościoła ma doprowadzić i wspomagać zaistnienie procesu zbawczego, co jednocześnie buduje *communio*. Zob. W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich* s. 64-69;

będąc częścią kościelnej *communio*, czerpie cechy oraz sposób budowania relacji tak jak Kościół z *communio* Trójcy Przenajświętszej. Zatem podstawy eklezjologiczne formacji w omawianej WPO zakładają rozumienie wspólnoty jako części Kościoła – *communio* charakteryzującej się: równością osób oraz ich różnorodnością, jednością, miłością oraz otwartością – misyjnością, które to cechy zostaną opisane w poniższym paragrafie.

Relacje w WPO cechuje równość. Podczas uroczystości Trójcy Świętej Kościół w czasie celebracji Eucharystii słowami prefacji przeznaczonej na ten dzień wyznaje prawdziwe i wiekuiste Bóstwo Trójcy oraz wielbi odrębność budujących Ją Osób, jedność w istocie, aż w końcu równość w majestacie¹⁹³. W ten sposób Kościół wyznaje, że żadna z Osób Trójcy Przenajświętszej nie jest ważniejsza od pozostałych. Ojciec, Syn, Duch Święty są na równi Bogiem. Kościół, chcąc być ikoną tej wspólnoty, a za Nim WPO, przyjmuje równość wszystkich ludzi co do godności. Świadomość ta staje się fundamentem dla tworzenia braterskich, równych relacji, w których nie ma ważnych i mniej ważnych, natomiast wszyscy są równi co i potrzebni do budowania *communio* (zob. FT 86)¹⁹⁴.

Będąc jedną ze wspólnot wieczernikowych, WPO zrzesza przedstawicieli wszystkich powołań stanowych, uznając ich równość co do godności wynikającej zarówno z dzieła stworzenia, jak i z wszczęcia w Chrystusa przez przyjęcie sakramentu chrztu świętego. Wyłącznie budując relacje oparte o tę godność, możliwe jest tworzenie chrześcijańskiej *communio* na fundamencie braterskich relacji (zob. FT 5-8)¹⁹⁵. Równość w godności nie oznacza jednorodności. Różnice między członkami wspólnoty wynikające z przyjęcia sakramentu święceń, małżeństwa, złożenia konsekracji zakonnej czy obdarowania w urzędy, funkcje, dary i charyzmaty nie powodują zachwiania tejże równości, ale wprowadzają w nią różnorodność¹⁹⁶. Nie są one świadectwem szczególnej, lepszej pozycji czy godności we wspólnocie, ale świadczą o potrzebie współpracy i wzajemnym uzupełnianiu się, aby misja WPO mogła być prowadzona efektywnie¹⁹⁷.

B. Biela, *Struktura eklezjalna wspólnoty*, s. 533-541; B. Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania*, s. 108-133; B. Biela, I. Celary, *Wysłuchani w Ducha. Ku odnowie wspólnoty parafialnej – rodziny Bożej*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2019, s. 57-84.

193 Konferencja Episkopatu Polski, *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1986, s. 59*.

194 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 26; por. C. G. Andrade, *Duchowość komunii*, s. 55.

195 W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 70-73; zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 15; B. Biela, *Struktura eklezjalna wspólnoty*, s. 530-533.

196 Zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 28.

197 Zob. B. Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania*, s. 133-150.

Równość *communio* przeżywana we WPO jest narzędziem do przewycięzania klerykalizmu, który z samego założenia powoduje budowanie tzw. skośnych relacji, prowadzących do kompleksu niższości i przejawiania postaw biernego poddaństwa przez osoby świeckie oraz kompleksu wyższości, a wraz z tym przejawiania postaw niemal monarchicznego władania osób duchownych. Z drugiej strony jest także narzędziem do przewycięzania antyklerykalizmu, rozumianego jako przeciwieństwo klerykalizmu – umniejszenia godności osób duchownych i wynikających z niej funkcji. Podobnie z różnicami wynikającymi z innych powodów jak wspomniane urzędy, funkcje, dary, charyzmaty, osiągnięcie jakiegoś etapu formacji czy stopnia rozwoju duchowego (zob. FT 51-53). Różnorodność zakorzeniona w równości wynikającej z godności chrzcielnej prowadzi do bezpiecznego i owocnego współdziałania oraz uczestnictwa, w których każdy z członków Ciała Chrystusa otoczony jest należną chwałą wynikająca wyłącznie z przynależności do Chrystusa (zob. 1Kor 12)¹⁹⁸.

Z omawianej równości *communio* Osób Bożych, Kościoła oraz WPO w naturalny sposób wynika fakt różnorodności. Komunia Osób Bożych jest możliwa dlatego, że każda z Osób zachowuje swoją tożsamość – inność. Dzięki temu można mówić o Trzech Osobach, które są jednym Bogiem. Ich jedność nie powoduje więc zatracenia swojej odrębności przez wprowadzenie pewnej formy unifikacji, ale zakłada i jest możliwa wyłącznie przy zachowaniu swojej tożsamości, odrębności, a więc różnorodności (zob. FT 100). Stąd wyróżnia się w tejże wspólnotcie trzy Osoby zachowujące swoją indywidualną tożsamość¹⁹⁹. Korzystając z wniosku św. Augustyna, uznaje się, że Ojciec jest Ojcem ze względu na relację do Syna, natomiast Syn jest Synem wyłącznie, gdy jest w relacji do Ojca. Syn i Ojciec jako terminy mogą być użyte wyłącznie ze względu na tego drugiego, który stwarza możliwość odniesienia²⁰⁰.

Jak w Bogu, tak w Kościele oraz we WPO obecna jest swego rodzaju różnorodność. W Kościele jest ona rozumiana jako różnorodność stopni i funkcji, ale także jako wielość Kościołów partykularnych, które są Kościołem ze względu na włączenie w jeden organizm Kościoła Powszechnego²⁰¹. Zatem omawiana wspólnota, chcąc być odbiciem wspólnoty Trójcy Świętej, jest tworzona przez osoby różniące się od siebie zarówno życiowym doświadczeniem,

198 Zob. A. Vanhoye, *Wy jesteście ciałem Chrystusa*, „Studia Bobolanum” 2010, nr 1, s. 5-7; por. B. Biela, *Uwarunkowania i punkt ciężkości nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 136-178.

199 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 181.

200 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 85; Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, tłum. M. Stokowska, Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1963, s. 118-119.

201 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 89; W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 73-77.

zasobami i uwarunkowaniami natury psychicznej, pochodzeniem, zdolnościami, poglądami, potrzebami, a także powołaniem stanowym i sposobem jego realizacji. Różnorodność poszczególnych członków WPO jest cennym darem oraz koniecznym wyzwaniem dla rozwoju innych jej członków (zob. FT 100)²⁰².

Tak jak Kościół Powszechny zbudowany jest z poszczególnych Kościołów partykularnych²⁰³, tak omawiana wspólnota jako całość złożona jest z *Prowincji, Regionów* i najmniejszych: *Wspólnot Miejscowych* obecnych w konkretnych parafiach. Każda *Wspólnota Miejskowa, Region* i *Prowincja* różnią się od siebie ze względu na mentalność ludzi obecnych w różnych terenach Polski czy za granicą. Ponadto różnią się stażem trwania w formacji, a co za tym idzie doświadczeniem, energicznością, oczekiwaniami oraz sposobami realizacji celów, zatem również dojrzałością. Tak duża różnorodność obecna we WPO staje się często powodem powstania konfliktów oraz sprawia komplikacje w jej prowadzeniu, ale jednocześnie jest wielkim darem. Poszczególne *Wspólnoty Miejskowe, Regiony, Prowincje* wspierają się i ubogacają przez wzajemne głoszenie słowa Bożego, posługi na kursach czy pomoc w zakładaniu kolejnych nowych *Wspólnot Miejskowych*. Młodsze *Wspólnoty Miejskowe* przeżywające duży entuzjizm wiary dodają energii i świeżości ewangelizacyjnej starszym *Wspólnotom Miejskowym*, te natomiast, będąc bardziej ugruntowanymi i dojrzałymi wspierają młodsze swoim doświadczeniem, radą i szerszym spojrzeniem na ewangelizację oraz formację.

Podstawowa różnorodność obecna w omawianej wspólnocie jest wynikiem zrzeszania przez nią kobiet i mężczyzn ze wszystkich powołań stanowych. W ten sposób staje się ona obrazem Ludu Bożego w różnorodności i jednocześnie jedności powołań, gdyż w jednej wspólnocie zrzeszani są katolicy świeccy żyjący w małżeństwach lub samotnie, a także klerycy, osoby konsekrowane i duchowne²⁰⁴. W tak zorganizowanym zrzeszeniu każda z osób będąca przedstawicielem konkretnego powołania stanowego może poznawać specyfikę innego i budować relację przyjaźni męsko-męskiej, damsko-damskiej, damsko-męskiej, a także stanowej między osobami świeckimi, klerykami, osobami konsekrowanymi i duchownymi²⁰⁵. Dzięki różnorodności wypracowywane są dojrzałe przyjaźnie między osobami różnych powołań stanowych cechujące się wiernym zachowaniem oraz rozwijaniem swojej tożsamości wynikającej z życiowego

202 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 26.

203 W. Śmigiel, opisując miejsca uczestnictwa wiernych świeckich w życiu Kościoła – *communio*, syntetycznie charakteryzuje strukturę tejże *communio* wyszczególniając poszczególne stopnie – Kościół powszechny, diecezje oraz parafie oraz możliwości uczestnictwa w nich wiernych świeckich. Zob. W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 137-174.

204 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 15.

205 *Szkola relacji*, s. 115-122.

powołania, a także wymogów z nim związanych. Różnorodność *communio* jest darem, gdy każda z osób budujących wspólnotę zachowuje swoją tożsamość. Dzięki temu relacje, które powstają w niej, są bezpiecznie budowane na wzór relacji braterskich i siostrzanych (zob. FT 103-105) oraz dają możliwość zawsze owocnej współpracy²⁰⁶.

Ponadto Duch Święty według własnej woli rozdziela na użytek wspólnoty zgromadzonej w imię Chrystusa różne dary poszczególnym członkom na miarę swoich bogactw. Zatem sam Duch Święty jest sprawcą różnorodności. Bóg nie rozdziela wszystkim tych samych darów i wszystkim po równo. Różnice w obdarowaniu między ludźmi w naturalny sposób wzbudzają potrzebę wymiany, współdziałania i jednoczenia, aby każdy mógł mieć wszystko. W ten sposób każdy człowiek będący we wspólnocie z jednej strony jest obdarowany – ma coś czego nie mają inni, natomiast z drugiej strony ma także potrzeby wynikające z tego, że nie ma tego, co bliźni posiada. Tak rodzi się wzajemna wymiana oraz świadomość, że każdy z członków przez różnorodność jest potrzebny i ważny, a bez choćby jednej osoby wspólnota staje się uboższa²⁰⁷.

E. Weron, pisząc o ruchach odnowy we współczesnym Kościele, wykorzystuje analogię wielobarwnej tęczy, aby ukazać różnorodność nowych wspólnot i ruchów, które mają jedno źródło. Nowe wspólnoty są czymś „w rodzaju wielobarwnej tęczy, w której każdy kolor różni się od sąsiedniego. Wszystkie jednak kolory tęczy wywodzą się ostatecznie z tego samego źródła, którym jest [...] Jezus jako światło świata (por. J 12,46). Z chwilą, gdy jakiś kolor zbyt oddala się od swego źródła, przestaje być częścią wielobarwnej tęczy. Przestaje być kolorem i znika”²⁰⁸. Jeżeli członkowie WPO są zanurzeni w źródle, jakim jest Bóg, mają możliwość ubogacania, wspierania innych zarówno wewnątrz wspólnoty jak i poza nią. Natomiast odcięci od źródła jedności zamykają się w egoizmie i znikają. Różnorodność przeżywana we wspólnocie w otwartości na drugiego z jednej strony prowadzi do wymiany i towarzyszenia tym, którzy z powodu różnych przeszkód życiowych, zranień czy niedomagań spowalniają w pielgrzymce wiary, z drugiej natomiast, uzdalnia do przyprowadzania tych, którzy zagubili się w drodze

206 Tamże, s. 124; zob. A. M. Sicari, *Różnorodność i komplementarność stanów życia w Kościele*, tłum. L. Balter, w: *Kolekcja Communio – Duchowość chrześcijańska*, t. 10, red. L. Balter, Wyd. Pallottinum, Poznań 1995, s. 174-182; zob. B. Biela, *Rola laikatu w działalności pastoralnej Kościoła w świetle posoborowego Magisterium Ecclesiae*, w: *Omnia tempus habent*, red. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009, s. 404-413.

207 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 30; zob. W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 124-135.

208 E. Weron, *Ruchy odnowy we współczesnym Kościele*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 14-15.

do Boga, ostatecznie wzmocnienia tych, którzy trwają w wierze. Ponadto różnorodność daje możliwość przyjęcia wsparcia osób bardziej doświadczonych oraz pewność wiary wynikająca z jedności z pasterzami Kościoła na czele z papieżem²⁰⁹.

Kolejną cechą charakterystyczną dla *communio*, która umożliwia przenikanie się różnorodności, jest wspomniana już jedność. Osoby Trójcy Świętej, zachowując różnorodność, budują jednocześnie doskonałą jedność Osób Bożych. Bóg Biblii nie jest trzema bogami, ale jednym Bogiem w trzech Osobach: Trójcą współistotną. Oznacza to, jak podaje Katechizm Kościoła Katolickiego, że jest jeden Bóg, jedna natura, jedna istota, chociaż trzy Osoby (KKK 253). Podobnie też jest we WPO złożonej z różniących się od siebie *Wspólnot Miejskowych, Regionów, Prowincji*, osób pełniących różne funkcje i urzędy, powołań stanowych, posiadanych darów, charyzmatów i misji, ze świadomością bycia małą strukturą wewnątrz dużo większej struktury Kościoła powszechnego, z którego także różnorodności może korzystać i ubogacać ją sobą dzięki zachowywaniu jedności. Członkowie omawianej wspólnoty, trwając w jedności i korzystając z różnorodności, zmierzają do jednego celu, jakim jest życie wieczne z Bogiem²¹⁰. Dzięki jedności w różnorodności i wzajemnym przenikaniu się powołań, posług, darów i charyzmatów członków można mówić o swego rodzaju perychoretycznej formie wspólnoty. Każdy zostaje ubogacony przez dary innych, zachowując własną tożsamość, a nawet odkrywając ją i pogłębiając w takim stopniu, w jakim dzieli się swoim obdarowaniem²¹¹.

Jedność *communio* jest skutkiem działania Trójcy Świętej – objawieniem miłości, która wypływa z serca przedwiecznego Ojca, rozlewa się pośród ludzi za sprawą Ducha Świętego darowanego tymże ludziom przez uwielbionego Pana. Dzięki temu różniący się od siebie ludzie stają się „jednego serca i jednego ducha” (NMI 42). Bez tego Kościół nie mógłby realizować swojej podstawowej misji bycia niejako sakramentem – znakiem wewnętrznego zjednoczenia człowieka z Bogiem i całym rodzajem ludzkim²¹². Duch Święty będący Miłością Ojca i Syna jednoczy to, co różne wewnątrztrynitarnie. Także On jako Jedność Ojca i Syna jest zwornikiem jedności wspólnoty formującej się na wzór wspólnoty trynitarnej²¹³.

209 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 127-128.

210 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 26.

211 C. G. Andrade, *Duchowość komunii*, s. 57-58.

212 Tamże, s. 36; zob. A. Ochman, *Kościół „sakramentem” udziału w trynitalnym życiu Boga w ujęciu Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 10 (2015), nr 2, s. 81.

213 M. Figura, *Duch Święty a Kościół*, tłum. L. Balter, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 86; zob. A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak*, s. 120-121.

Niezwykła jedność będąca skutkiem działalności Ducha Świętego rodzi i rozwija tak silne więzi między członkami, że gdy cierpi jeden członek, współcierpią z nim inne, a jeśli jeden z nich doznaje czci, wszystkie inne wraz z nim się radują (KKK 791). Tak rozumiana jedność staje się źródłem troski o siebie oraz jednych o drugich, a także współpracy dla dobra innych i rozwoju wzajemnej miłości, gdyż we wspólnocie stan jednego człowieka ma przynajmniej pośredni wpływ na wszystkich. Jeżeli jeden z członków formuje się, wzrasta duchowo, uświęca się – to cała wspólnota jest mocniejsza, dojralsza. Jeśli jeden z członków upada, przeżywa regres w formacji i życiu duchowym – dotyczy to wszystkich²¹⁴. Gdy jeden z członków podejmuje dzieło ewangelizacji zgodnie ze swoim powołaniem stanowym, spełniając funkcje kapłańską, prorocką, królewską – robi to cała wspólnota²¹⁵.

Wspomniana jedność jest również elementem koniecznym świadectwa. Zachodzi ona w dwóch wymiarach wspólnoty bosko-ludzkiej. Po pierwsze, to powrót do jedności konkretnych osób z Bogiem. Przyjęcie kerygmatu, modlitwa oraz korzystanie z sakramentów jako szczególnych źródeł łaski udzielanych człowiekowi przez Boga w Kościele prowadzą człowieka do poznawania Boga, pogłębiania z Nim relacji, aż w końcu do zjednoczenia z Bogiem i Jego Kościołem. Jest to jedność polegająca na naturalnym pragnieniu formującego się we wspólnocie dzielenia całego życia z Bogiem będącym kochającym Stwórcą z zachowaniem własnej tożsamości, temperamentu, charakteru i historii życia. Coraz głębsza jedność między osobą a Stwórcą powoduje zmianę w jego mentalności, zmianę w sferze pragnień i myślenia tak, że stają się one zgodne z wolą Boga²¹⁶.

Wspólne trwanie w jedności z Bogiem wyrażają Dzieje Apostolskie. Po Pięćdziesiątnicy uczniowie trwali we wspólnocie, w łamaniu Chleba i w modlitwie (Dz 2,42). Podczas celebracji szczytu i źródła *communio* – Eucharystii, cała wspólnota złożona z poszczególnych członków uroczyście świętuje zjednoczenie ze Zmartwychwstałym Panem oraz ze sobą nawzajem i całym Kościołem, wzrastając w darze Pięćdziesiątnicy, aby jeden duch i jedno serce ożywiały wszystkich wierzących (Dz 4,32, por. Ef 4,4). Metafora jednego ducha i jednego serca wskazuje na najgłębszą rację jedności. Serce wprawiające w życiowy ruch ciało jako organ centralny życia już nie jest izolowane, prywatne, ale jest wspólne, jednoczące, partycypujące w życiu drugiego oraz pozwalające na partycypację w jego własnym życiu²¹⁷. Jest to niezwykle ważny element, gdyż nawrócenie

214 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 30; zob. A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 92-93.

215 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 31-32.

216 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 67-68; zob. M. Figura, *Duch Święty a Kościół*, s. 86-87; A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak*, s. 122-123; M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie w świetle pastoralnych zasad eklezjologii komunii*, „Studia Wrocławskie” 1998, nr 1, s. 80-82.

217 A. Nowicki, *Pięćdziesiątnica, a zapoczątkowanie Kościoła*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 3 (1995), nr 2, s. 95-96.

dodaje nadprzyrodzonej motywacji do podejmowania działania pozwalającego na zaprowadzanie jedności pomiędzy członkami WPO. Doświadczając Boga jako Ojca, formujący się doświadczą także nowej jakości więzi łączącej go z bliźnimi, które domagają się pogłębienia²¹⁸.

Jako wspólnota bosko-ludzka Kościół, a zatem również WPO, potrzebuje stosować także narzędzia zwyczajne – ludzkie. Są to narzędzia wspierające jedność między braćmi i siostrami, pozwalające na dobrą komunikację interpersonalną, która jest konieczna dla jedności w relacjach. Niekompetencja w tej ludzkiej dziedzinie zawsze powoduje zakłócenia komunikacyjne i staje się częstym, podstawowym powodem niezgody czy kryzysów²¹⁹. Nieporozumienia, błędy i grzechy członków wspólnoty, które są w życiu doczesnym nieodzowne, powodują konflikty obecne we wspólnocie. Są to nieuniknione oraz zwyczajne sytuacje obecne również w Kościele od samego początku istnienia w różnym stopniu uderzające w jedność (por. Dz 14,36-49), a w skrajnych wypadkach doprowadzające nawet do zerwania *communio*. Zatem wspólnota, mając świadomość konieczności pogłębiania jedności, przeciwdziałaniu konfliktom przez dojrzałe umiejętności komunikacyjne, ma również świadomość, że występowanie nieporozumień jest naturalną konsekwencją współtworzenia *communio* przez niedoskonałych członków. Nie jest zatem celem unikanie wszelkich konfliktów, ale rozumienie faz ich powstawania oraz sposobów dojrzałego rozwiązywania. W konsekwencji prowadzi to do przebaczenia, a następnie do pojednania oraz jeszcze głębszego zjednoczenia – przybliżenia w relacjach międzyludzkich²²⁰.

Jedność wspólnoty budowana na wzór Trójcy Świętej dzięki łasce Ducha Świętego jest przeciwdziałaniem wszelkiej sytuacji podziału oraz wypełnianiem powołania wskazanego przez Chrystusa w czasie modlitwy, jaką zanosił On do Ojca²²¹. Jezus, prosząc za uczniami, prosił także za całym Kościołem przyszłości, aby wszyscy wierzący stanowili jedno jak Syn w Ojcu i Ojciec w Synu. Jedność wspólnoty jest zatem podstawowym świadectwem jej misji – bycia posłaną przez Kościół, tak jak Kościół został posłany Syna, a Syn przez Ojca (por. J 17, 20-21). Jedność będąca świadectwem wiary i owocem działania Ducha Świętego jest mocą działalności misyjnej wspólnoty. Natomiast każdy podział formujących się powoduje zgorszenie w świecie i przynosi szkodę w dziele głoszenia Dobrej Nowiny wszelkiemu stworzeniu²²².

218 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 156; zob. A. Ochman, *Kościół „sakramentem” udziału*, s. 103-105.

219 *Szkola relacji*, s. 50-51.

220 Tamże, s. 88, 95.

221 Zob. C. G. Andrade, *Duchowość komunii*, s. 47-48.

222 Zob. M. Figura, *Specyfika wspólnoty chrześcijańskiej*, s. 17.

Doprowadzenie różnorodności do zjednoczenia jest możliwe dzięki dialogowi prowadzącemu do wymiany, wzajemnego poznania, przenikania się i ubogacania. Natomiast podstawą tej dialogicznej *communio* jest miłość²²³. Trójca Święta jest wspólnotą opartą o doskonałą miłość, której źródłem i mocą jest Duch Święty. Zatem między trzema pojęciami: Duch Święty, jedność i miłość zachodzi związek przyczynowy – Trzecia Osoba Boska jest źródłem miłości. Jego obecność jest konieczna, aby zjednoczyć to, co różnorodne, doprowadzając do jedności z Bogiem i ludzi między sobą²²⁴.

Budowanie ludzkiej wspólnoty jest możliwe wyłącznie dzięki miłości, która jest darem Ducha Świętego domagającym się przyjęcia, współpracy i rozwoju przez wszystkie osoby budujące *communio*²²⁵, gdyż miłość jest podstawą dążenia do zjednoczenia kochającego i tego, którego on kocha²²⁶. Wypełnienie powołania, przyjęcia i rozwoju daru miłości jest możliwe wyłącznie w dialogu, czyli w odniesieniu do drugiej osoby, która będzie mogła ją przyjąć, oczyszcza z interesowności, rozwijać w sobie i odwzajemniać²²⁷.

WPO zbudowana z różnego rodzaju więzi jest narzędziem uzdalniającym człowieka w procesie formacyjnym do autentycznej, bezinteresownej miłości, aby postawy były nią przeniknięte, a sama miłość nie była rozumiana emocjonalnie, lecz wolitywnie. Miłość chrześcijańska budująca *communio* jest decyzją podejmowania takich działań przez jednostkę, aby osoby przez nią kochane doświadczały prawdziwego dobra, mogły rozwijać się według planów Bożych w wierności swojemu powołaniu oraz służyć darami i charyzmatami, także wtedy, gdy wymaga to poniesienia straty, podjęcia ofiary, konieczności umniejszenia siebie oraz związanego z tym cierpienia²²⁸. W ten sposób, pogłębiając więzi, formujący się – osoba ludzka, staje się bardziej osobą, czyli bytem otwartym na drugiego człowieka, w którym odkrywa swoją godność (zob. FT 87), wypełniając w ten sposób treść słowa osoba (gr. *prosopon* – spojrzeć, łac. *persona* – brzmienie przez)²²⁹. Jest to przywracanie człowiekowi obrazu Boga na wzór Chrystusa, który objawia prawdziwe, niezafałszowane przez grzech człowieczeństwo (zob. SpS 6)²³⁰.

223 Zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja Nawrócenie duszpasterskie*, nr 25.

224 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 81.

225 *Szkola życia we wspólności*, s. 34-35.

226 Zob. Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, s. 271-273.

227 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 181.

228 *Szkola życia we wspólności*, s. 109.

229 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 84.

230 Zob. Z. Zaremski, *Personalistyczna koncepcja wychowania religijno-moralnego*, „Ateneum Kapłańskie” 171 (2018), nr 2, s. 243-244, 250-255.

W bliskich relacjach WPO przepełnionych wzajemną miłością druga osoba staje się darem od Boga, Jego wysłannikiem, stróżem powołania, wstawiennikiem, wsparciem i pocieszeniem duchowym, emocjonalnym w chwilach doświadczenia słabości, osamotnienia, spadku poczucia własnej wartości. Ponadto jest również źródłem porady, zachęty do większej gorliwości, do przekraczania swoich ograniczeń, do walki o wytrwałość. Ostatecznie jest również źródłem braterskiego napomnienia wyrażonego w trosce o kochaną osobę²³¹. Szkołą pozwalającą wzrastać w miłości są wszystkie relacje we wspólnocie zarówno przyjemne, jak i trudne. Dzięki nim każdy członek może uczyć się towarzyszenia oraz akceptacji innego wraz z jego trudnymi cechami. Trudne relacje z osobami będącymi w tym samym zrzeczeniu stają się narzędziem pomagającym wzrastać w bezinteresownej miłości, będącej obrazem miłości Boga. Bóg kocha człowieka nie ze względu na dobro, które jest w człowieku lub jego zasługi, ale kocha bezinteresownie. Chrystus oddaje swoje życie za każdego grzesznika, aby ten mógł się nawrócić i mieć życie²³².

Duch Święty, będąc Miłością Ojca i Syna, jest zasadą wszystkich żywotnych i rzeczywiście zbawczych działań w Kościele. To On zamieszkuje w Nim, ożywia Go i prowadzi. Na różne sposoby Duch buduje WPO w miłości: przez słowo Boże (zob. Dz 20,32); chrzest dający dostęp do życia; inne sakramenty, które umacniają, dają wzrost i uzdrawiają członków wspólnoty, przez łaski, cnoty, charyzmaty (zob. KKK 798). Miłość, której Dawcą jest Duch Święty, jest zarówno źródłem, narzędziem jak i celem każdej działalności podejmowanej we WPO dla budowania *communio*²³³.

Dynamiką miłości jest obdarowywanie, przyjmowanie oraz związana z nimi ofiarność względem drugiego człowieka. Zatem kolejną cechą *communio* jest jej otwartość, czyli misyjność. Najwyższa godność Jezusa, wskazująca na Jego Bóstwo, to godność synowska. Jej źródłem nie jest posiadana moc, ale ukierunkowanie na drugiego – na Boga Ojca. Synem jest ten, kto jest w relacji z Ojcem. Oznacza to, że Bóg w swojej istocie jest otwarty na siebie samego oraz na wszelkie stworzenie, które w Nim ma swój początek. Bóg jest więc odwiecznym Dialogiem – Otwartością²³⁴. Trójca Święta oparta na miłości nie izoluje się sama w sobie, lecz stwarza świat: aniołów, ludzi i dzieli się z nimi swoją miłością. Gdy człowiek przez decyzję grzechu porzucił wspólnotę Trójcy Świętej, to ta wspólnota nie porzuca człowieka, ale podejmuje

231 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 111, 121-131.

232 Tamże, s. 114.

233 Tamże, s. 34-35.

234 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 86.

dzieło odkupienia i zbawienia, składając najdoskonalszą ofiarę przez Odwieczne Słowo, aby udzielić odłączonemu człowiekowi daru Ducha Świętego. To ostateczne i doskonale otwarcie Boga powoduje przyjęcie człowieka do Rodziny Bożej i przebóstwienie natury ludzkiej²³⁵.

Z otwartości Boga na stworzenie wynika z kolei relacja człowieka do Boga oraz ludzi wobec siebie. Ludzkie ja może stanąć przed Boskim Ty, aby następnie stawać przed ja drugiego człowieka i trwać w odniesieniu miłości do niego oraz Boga. Człowiek wyzbywa się w tych relacjach egoizmu, który jest negacją tego, co oznacza osoba (zob. FT 87)²³⁶. Dynamika miłości prowadzi członków WPO do budowania więzi zarówno wewnątrz, jak i poza nią. W ten sposób staje się ona naturalnie otwarta – misyjna. Wychodzi poza swoje struktury, aby docierać do innych osób, służąc im i ukazując dobroć, miłość samego Boga oraz przez relacje prowadzić do zjednoczenia z Nim (zob. FT 87).

Bóg uświęcił i zbawia ludzi nie pojedynczo, wykluczając relacje międzyludzkie, ale jednoczy ich i gromadzi w jeden lud, aby ten zgromadzony Lud Boży mógł Go poznać w prawdzie i Jemu służyć (KK 9). Dzieje się to za sprawą Ducha Chrystusa. Wspólnota uczniów Chrystusa zgromadzona jest za sprawą Ducha będącego podstawą zaistnienia tejże wspólnoty. Została ustanowiona przez słowo Chrystusa – przepowiadaną Ewangelię tworzącą wspólnotę słuchających oraz głoszone nauczanie utwierdzające i pogłębiające w wierze. Jest także kształtowana przez kult ściśle złączony ze słowem Bożym, kształtujący wspólnotę liturgiczną, a szczególnie eucharystyczną, w której jest umacniana miłością Pana i posyłana, aby tę miłość przez służbę nieść do świata²³⁷.

Otwartość – misyjność WPO jest rozbudzana przez formację słowem Bożym oraz umacniana przez miłość Chrystusa, której źródło dla formującego się bije szczególne w Eucharystii²³⁸. Zatem formujący się, który usłyszał i szczerze przyjął Dobrą Nowinę, Jej mocą oraz mocą wspólnej wiary Kościoła włącza się we wspólnotę tych, którzy wcześniej w podobny sposób zostali pozyskani przez Chrystusa dla Ewangelii. Zgromadzeni w imię Jezusa pragną wspólne szukać królestwa Bożego, stawać się jego budowniczymi oraz wprowadzać je do swego życia. W ten sposób rodzi się ciągle na nowo wspólnota będąca w dialogu wewnętrznym i zewnętrznym – nieustannie otwarta – misyjna, ewangelizująca oraz ewangelizowana. Tak więc nakaz

235 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 27.

236 A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem komunijnej*, s. 87.

237 Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw*, s. 150.

238 *Wywiad z ks. Piotrem Spyrą*, s. 19-23.

misyjny Chrystusa dany Apostołom – „idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15-20; Mt 28,18-30) jako ciągle aktualny dotyczy wszystkich chrześcijan na sposób zgodny z powołaniem stanowym, którego członek wspólnoty jest przedstawicielem²³⁹.

Chrześcijanie noszą miano ludu nabytego, którego powołaniem jest głosić potęgę tegoż Chrystusa wzywającego z ciemności do swojego przedziwnego światła (por. 1P 2,9; EN 13). Jako społeczność odkupiona męką Pana jest społecznością posłaną do głoszenia Dobrej Nowiny o odkupieniu²⁴⁰. Kościół jako powszechny sakrament zbawienia zanosí w ten sposób zbawcze dzieło Boga do całego rodzaju ludzkiego, aby przez konkretne działanie wypełniać najgłębsze pragnienie Boga – „by wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy” (1Tm 2,4). Jako pierwszy tę misję wykonuje Syn Boży w mocy Ducha Świętego, a następnie przez dar Pięćdziesiątnicy posłani są do jej wypełniania wszyscy uczniowie Pana budujący Kościół (por. EN 14)²⁴¹.

Zadaniem uczniów Jezusa jest podjąć misję swojego Mistrza. Sztafeta ewangelizacji ma trwać nieustannie w Kościele – uczniowie mają ewangelizować, czynić uczniów i uzdalniać ich do tego samego – do ewangelizacji, a w konsekwencji formowania kolejnych uczniów. Jest to misja nie tyle będąca zadaniem chrześcijanina, co jego sposobem życia przenikniętym relacją z Bogiem oraz z innymi ludźmi opartymi o miłość oraz wynikające z niej świadectwo, służbę, ofiarność i sprawiedliwość, aby w ten sposób głosić wielkie dzieła Pana zgodnie ze swoim powołaniem i obdarowaniem²⁴².

Wypełnianie misji ewangelizacyjnej prowadzi z jednej strony osoby ewangelizowane do poznania Chrystusa przez głoszenie Ewangelii, rozmiłowania się w Nim przez doświadczenie Eucharystii będącej szczytem ewangelizacji oraz podjęcia służby wobec bliźnich wierzących i niewierzących (zob. FT 115)²⁴³. Z drugiej strony, dzięki ewangelizacji formujących się we WPO to sama wspólnota przeżywa ożywienie i wypełnia się radością Ewangelii nazywaną przez papieża Franciszka radością misyjną. Jest ona znakiem, że głoszona Ewangelia została przyjęta i przynosi konkretne owoce, które nie są zawężone wyłącznie do wspólnoty zgromadzonych uczniów, ale posiadają dynamikę wyjścia poza siebie i daru z siebie (zob. EG 21)²⁴⁴.

239 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 14-15.

240 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 30.

241 M. Figura, *Specyfika wspólnoty chrześcijańskiej*, s. 16.

242 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 32.

243 Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw*, s. 151.

244 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 37; zob. K. Kralka, *Wywiad*, s. 7.

Jeśli ewangelizacja jest jedynym zadaniem Kościoła, z którego wszystkie inne mają wpływać oraz do niego mają prowadzić, to otwartość, czynne wypełnianie nakazu głoszenia Dobrej Nowiny oraz entuzjazm uczniów Chrystusa jest znakiem rozpoznawczym dla wspólnoty trwania w relacji z Bogiem oraz jej żywotności²⁴⁵. Ta dynamika prowadzi do odnowienia społeczności ludzkiej w Chrystusie i jej przemianę w zjednoczoną mocą Ducha Świętego Bożą rodzinę, a więc jest niejako dynamiką odwracającą logikę wieży Babel (por. Rdz 11, 1-9) zapoczątkowaną w dniu Pięćdziesiątnicy (por. DM 4). Wspólnota przez posłanie wprowadza człowieka w tajemnicę *communio*, a także promuje w świecie człowieka jako osobę odkupioną przez Boga oraz ogłasza niezbywalną godność jego życia, przypomina o konieczności troski o marginalizowanych i prześladowanych, promuje wolność, pokój, braterstwo, odpowiedzialność oraz szacunek do prawdy, dobra, piękna i sprawiedliwości²⁴⁶.

Wspólnota przez swoje działanie nie tylko promuje eklezjologię *communio* przez głoszenie, ale nade wszystko przez stwarzanie przestrzeni, gdzie *communio* może być doświadczana, praktykowana i formowana. Przez formowanie swoich członków na tak ujętych podstawach eklezjologicznych zakładających równość osób budujących wspólnotę, ich różnorodność, jedność, miłość oraz otwartość – misyjnością wkracza we wszystkie sfery życia człowieka, które zaprzeczają jego godności, aby je przemieniać oraz w ludzkie potrzeby, aby na miarę własnych możliwości im zaradzać ze względu na wiarę oraz miłość²⁴⁷.

Wypełnianie posłannictwa zarówno słowem jak i świadectwem życia oraz wynikająca z tego służba przeniknięta miłością, sprawiedliwością i ofiarą są największymi dowodami obecności i działania Boga w życiu chrześcijanina oraz Kościoła. Ci, którzy poznali miłość Boga wyrażoną definitywnie w ofierze krzyżowej, przynagleni tą miłością podejmują w codzienności trud życia coraz głębiej ofiarniczego. Kresem tak rozumianej ewangelizacji nie jest zużycie sił, wygaśnięcie kreatywności czy wypalenie, ale paruzja – powrót Jezusa w chwale²⁴⁸. WPO staje się zatem strukturą, która odpowiada na postulaty Kościoła wyrażane niemal od Soboru Watykańskiego II dotyczące ewangelizacji. W ten sposób domykana jest triada zaczerpnięta z wizji *SESA – Kerygma-Karisma-Koinonia*, otwierając jednocześnie WPO na misyjność

245 Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw*, s. 151.

246 A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak*, s. 125-126.

247 M. Figura, *Specyfika wspólnoty chrześcijańskiej*, s. 17.

248 *Dwie drogi*, s. 111.

ad intra oraz *ad extra*²⁴⁹. WPO jest zatem miejscem wyrażania kościelnej *communio*, jednym z ośrodków ewangelizacji, pogłębionej katechezy, ugruntowania w wierze oraz jej pogłębienia działającym wraz z hierarchią Kościoła (por. ChL 26)²⁵⁰.

Formacja WPO wyrasta z podstaw chrystologicznych. Przez wiarę i sakramenty inicjacji chrześcijańskiej człowiek zostaje wcielony w Chrystusa, Najwyższego i Wiecznego Kałana, Proroka i Króla. Szczytem misji Jezusa jest Jego wcielenie oraz Pascha. Natomiast jej istotą jest pełnienie woli Ojca w relacji ojcowsko-synowskiej miłości w mocy Ducha Świętego. Chrześcijanin od tego momentu jest wezwany, aby uczestniczyć w wypełnianiu potrójnej misji Chrystusa – misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej zgodnie ze swoim powołaniem stanowym. Chrześcijanin przez formację ma wzrastać do miary daru, który otrzymał, aby umierał w nim stary człowiek, a wzrastał nowy – uformowany na wzór Chrystusa. Dzięki temu ochrzczony będzie odkrywał wartość sakramentów inicjacji oraz coraz doskonalej wypełniał potrójną misję Chrystusa – kapłańską, prorocką i królewską, będąc uczestnikiem kapłaństwa powszechnego.

Ponadto formacja zakorzeniona jest w podstawy pneumatologiczne. Tak jak jedyne i wieczne kapłaństwo Chrystusa realizowane jest w mocy Ducha Świętego, tak też uczestnictwo wszystkich ochrzczonych w tymże kapłaństwie oraz uzdolnienie do realizacji potrójnej misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej płynie z przyjęcia Ducha Świętego. Duch Święty pochodzący od Ojca i Syna działa dwutorowo. Z jednej strony prowadzi dzieło uświęcenia człowieka poprzez doprowadzanie do pogłębiania relacji z każdą z osób Trójcy Świętej, pogłębianie modlitwy oraz życia sakramentalnego, poznawanie prawdy o sobie oraz prowadzenie walki duchowej, a w konsekwencji do coraz głębszego zjednoczenia z Ojcem przez Chrystusa w Duchu Świętym. Z drugiej strony wyposaża postępującego w wierze w moc do składania świadectwa oraz charyzmaty pozwalające budować wspólnotę Kościoła *ad intra* oraz *ad extra*, aby był w stanie pełnić w Kościele i świecie potrójną funkcję Chrystusa.

Ostatecznie formacja WPO ma swoje podstawy eklezjologiczne. WPO jako wspólnota, która powstała po Soborze Watykańskim II, rozumie Kościół jako *communio* w wymiarze wertrykalnym – Boga i człowieka, oraz w wymiarze horyzontalnym – wspólnota braci. Kościół jawi się jako ikona misterium życia wewnątrztrynitarnego oraz sakrament zbawienia będący narzędziem umożliwiającym *communio* w obydwu wymiarach. Dlatego jak Osoby Trójcy Świętej cechuje równość w majestacie, tak też członkowie Kościoła są sobie równi co do godności.

249 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral* s. 23.

250 *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 36-37; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 185-189; Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw*, s. 151-152.

Doświadczając relacji ojcowsko-synowskiej oraz zjednoczenia w Bogu, doznają wspólnoty braterskiej między sobą. Drugą cechą Osób Trójcy jest ich różnorodność. Podobnie w Kościele równi sobie członkowie są różnorodni. Duch Święty tworzy tę różnorodność, obdarowując członków Kościoła, a w nim wspólnoty odmiennymi powołaniami stanowymi, posługami, charzmatami i innymi naturalnymi cechami, takimi jak np. wiek, płeć, historia życia. Ponadto zróżnicowane są także same Kościoły partykularne oraz *Wspólnoty Miejscowe* między sobą. Równość i różnorodność uzupełnione są jednością, która jest cechą Osób Boskich. Jest ona również obecna w *communio* Kościoła oraz WPO. Miłość, którą rozlewa Duch Święty w sercach członków Kościoła, otwiera ich na budowanie jedności w różnorodności. W ten sposób tworzy się przestrzeń wymiany oraz wzajemnego ubogacania się członków Kościoła, Kościołów partykularnych oraz *Wspólnot Miejscowych*. Ostatnią cechą *communio* Trójcy Świętej jest jej otwartość – misyjność. To kolejna cecha, dzięki której możliwe jest budowanie zdrowego *communio* Kościoła oraz WPO. *Communio* jest ze swojej natury otwarta na innych ludzi, życiodajna, poszukująca tych, którzy potrzebują wsparcia, a zatem misyjna.

Rozdział III

Cele formacji świeckich we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Statut WPO wyznacza członkom wspólnoty dwa cele. Pierwszym jest wzrost w świętości, będący owocem życia na chwałę Bożą dzięki oddaniu swojego życia Jezusowi Chrystusowi – Mistrzowi i Panu oraz prowadzeniu przez Ducha Świętego. Natomiast drugim jest realizacja otrzymanej podczas chrztu świętego potrójnej misji: prorockiej, kapłańskiej i królewskiej przez głoszenie słowa Bożego, jego celebrację oraz życie nim. Odczytując te pragnienia, WPO jako podstawowy cel swojego istnienia stawia sobie prowadzenie swoich członków do dojrzałości chrześcijańskiej oraz do ewangelizacji zgodnej z powołaniem stanowym, aby Jezus Chrystus mógł być poznany, pokochany oraz uznany za jedyne Pana¹.

Zaproponowane cele są zbieżne z celami, jakie Magisterium Kościoła wyznacza wszelkiej działalności duszpasterskiej (zob. NMI 30). Celem głównym każdej aktywności Kościoła jest prowadzenie do świętości każdego człowieka. Ta natomiast nie jest rozumiana jako doskonałość jednostki, będąca wynikiem wysiłków, ale jako łaska wynikająca z bycia włączonym w świętość samego Boga. Bóg Wcielony – Jezus Chrystus, obdarzając Kościół miłością oblubieńczą, wydał za niego swoje życie, zawierając jako Oblubieniec nieodwołane przymierze ze swoją Oblubienicą, oczyszczając ją i uświęcając (zob. Ef 5,25-27)². Tak rozumiany cel ogólny formacji świeckich zapobiega jurydycznemu spełnianiu wymagań prawa, aby zdobyć świętość. Nie jawi się ona jako skutek religijnej spekulacji czy konsekwencja objawienia Prawa Bożego, które chrześcijanin miałby poznać, a następnie wdrożyć własnymi siłami w życie w celu dokonania własnego nawrócenia. Nie jest także wynagrodzeniem za

---

¹ Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 16.

² M. Fiałkowski, *Cele duszpasterstwa dorosłych*, „Warszawskie Studia Pastoralne UKSW” 44 (2019), nr 2, s. 8; zob. B. Biela, *Metodologia krzewienia duchowości Komunii w świetle „Novo millenio ineunte” i Listu Jana Pawła II do kapłanów na Wielki Czwartek 2005 roku*, „Studia Pastoralne” (2019), nr 15, s. 275-276.

przyswojenie ideologii oraz za wierne wypełnianie wypływającego z niej zespołu aksjomatów czy zewnętrznych praw będących motywami działania. Źródłem chrześcijaństwa, a w konsekwencji także świętości, jest Bóg i dokonane przez Niego misterium (zob. DCE 1), zatem świętość jest zwyczajnym stanem łaski wypływającym ze zjednoczenia z Bogiem³.

Dobrze rozumiany cel ogólny jednocześnie ukierunkowuje chrześcijanina do wejścia i przeżywania osobistej oraz osobowej relacji z Bogiem. Pogłębianie tego misterium jest dziełem, którego dokonuje Bóg na tyle, na ile człowiek to działanie rozpoznaje, przyjmuje je oraz pozwala, aby było ono w nim rozwijane⁴. Chrześcijanin wzrasta w świętości, osiągając coraz głębsze zjednoczenie z Ojcem przez Chrystusa w mocy Ducha Świętego. Tak dokonuje się wzrost w dojrzałości chrześcijańskiej i doskonałości w wierze. W konsekwencji postępu w rozwoju wewnętrznego zjednoczenia chrześcijanina z Bogiem chrześcijanin staje się autorem przemienionego działania, wydając naturalne owoce nawrócenia w działaniu zewnętrznym. Uczeń Chrystusa staje się zdolny do pełnego zaufania Bogu aż po bezwarunkową miłość mającą wymiar krzyża, do przebaczenia, poświęcenia oraz zwyciężania zła dobrem⁵. Zatem zewnętrzna inność życia chrześcijańskiego nie jest motywowana zewnętrznym nakazem, neurotyczną religijnością i wynikającym z niej lękiem, ale żywą relacją z Bogiem odkrywanym jako miłość (zob. 1 J 4,16-17). Aby było to możliwe, człowiek musi zostać wprowadzony, wraz z całą historią życia naznaczoną grzechem, w misterium działania Boga. W ten sposób ochrzczony będzie mógł odkryć swoje życie jako wydarzenie Boże oraz własną historię zbawienia⁶, stając się przez to prawdziwie chrześcijaninem – uczniem i misjonarzem Chrystusa⁷.

WPO jest jedną z takich propozycji w Kościele katolickim, która stosuje katechumenat pochrzcielny. W niniejszym rozdziale zostaną wydobyte i ukazane poszczególne cele, które WPO realizuje, formując dorosłych do dojrzałości chrześcijańskiej. W pierwszym paragrafie zostanie przedstawiony cel oraz sposób jego realizacji we WPO, jakim jest przekazanie formującym się podstaw życia duchowego. Wspólnota, realizując ten ogólnie postawiony cel, pragnie doprowadzić swoich członków do przyjęcia kerygmatu, nauczyć rozumienia i praktykowania

3 Zob. B. Biela, „Wypłynąć na głębię” – nowe wezwanie do świętości, w: *Górny Śląsk na przełomie wieków. Nadzieje i niepokoje. Świadkowie wiary*, red. J. Górecki, H. Olszak, Wyd. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Katowice - Piekary Śląskie 2002, s. 121-123.

4 Z. Kiernikowski, *Katechumenat przed- i pochrzcielny w dzisiejszych warunkach*, „Przegląd Homiletyczny” 2012, nr 16, s. 106.

5 A. Jastrzębski, *Katechumenat jako droga do dojrzałości chrześcijańskiej na kolejnych etapach rozwoju człowieka*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 22 (2014), nr 2, s. 206.

6 Z. Kiernikowski, *Katechumenat przed- i pochrzcielny*, s. 106; zob. B. Biela, *Zasada katechumenalna w duszpasterstwie akademickim*, „Studia Pastoralne” (2006), nr 2, s. 258-266.

7 Zob. F. Blachnicki, *Sympatycy czy chrześcijanie*, Wyd. Światło-Życie, Krościenko 2002, s. 13.

modlitwy chrześcijańskiej oraz rozpałić w członkach pragnienie rozważania słowa Bożego, wprowadzając ich głębiej do Kościoła, wspólnoty uczniów Chrystusa – Wcielonego Słowa. Następnie przyjęcie przez formującego się podstaw życia duchowego prowadzi do rozpoznawania jakości więzi z Bogiem, z samym sobą, z drugim człowiekiem oraz relacji względem dóbr doczesnych. Jest to droga odkrywania moralności chrześcijańskiej – dekalogu, grzechów głównych, odkrywania własnego człowieczeństwa, budowania relacji z bliźnimi, względem rzeczy, a także poznawania zasad walki duchowej.

Po zachwycie podstawami życia duchowego formujący się jest zapraszany do podejmowania kolejnych głębszych decyzji nawrócenia, rezygnacji z grzechu, niewoli pożądlivosti na rzecz wolności odzyskiwanej w Bogu. Jest to droga oczyszczenia oraz formowania postaw chrześcijańskich będących świadectwem nowego, odkupionego człowieczeństwa. O tym traktuje drugi paragraf niniejszego rozdziału.

Ostatni, trzeci paragraf wskazuje na formowanie ewangelizatorów, czyli uczniów – misjonarzy. Dojrzały chrześcijanin to ten, który żyje Ewangelią na co dzień, dając świadectwo słowem i czynem. Celem WPO jest więc rozpalenie w formujących się pragnienia ewangelizacji, a także wyposażenie ich w konieczne do tego narzędzia oraz posłanie do czynnego uobecniania Chrystusa w świecie zarówno przez głoszenie słowa Bożego, jak i świadectwo życia. Dlatego formacja ukazuje podmiot ewangelizacji, jej adresatów, treść, cele oraz strategie, formując praktyczne umiejętności ewangelizacji takie jak składanie świadectwa, głoszenie konferencji ewangelizacyjnych oraz ewangelizacyjno-formacyjnych. Tak przedstawione cele ukazują w pewien sposób wprowadzenie członków wspólnoty w formację wyznaczoną przez eucharystyczną metodologię Jezusa⁸.

3.1. Przekazanie członkom *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca* podstaw życia duchowego

Pierwszą grupą celów, którą WPO realizuje na swój sposób, jest przekazanie osobom wstępującym w jej szeregi podstaw życia duchowego, będących fundamentem całej formacji. W tej grupie celów można wymienić podstawowe filary, takie jak: przekazanie kerygmatu, nauka modlitwy chrześcijańskiej, ukazanie wartości słowa Bożego przez wprowadzenie na drogę uczniów Chrystusa – Wcielonego Słowa.

---

⁸ J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 61-75; por. B. Biela, *Metodologia krzewienia duchowości*, s. 280-286.

Człowiek po wydarzeniu grzechu znalazł się w sytuacji egzystencjalnie kryzysowej, w której jest bezradny. Jest to kondycja nieochrzczonych, ale także tych, którzy nie zostali odpowiednio wprowadzeni w chrześcijaństwo, którego centrum jest żywa relacja z Bogiem. Co prawda, zostali oni przez przyjęcie chrztu obmyci ze zmyły grzechu pierworodnego, jednak ich sposób życia nie przejawia istotnych różnic w stosunku do osób nieochrzczonych⁹. Wskutek tego nie doświadczają oni głębi życia chrześcijańskiego będącego życiem zjednoczonym z Chrystusem mocą słowa i sakramentów, ale interpretują chrześcijaństwo w kluczu legalistycznym, redukując je do rytualizmu oraz obrzędowości. Stają się tym samym łatwą ofiarą dla obcych ideologii, doktryn, wpływów i sił (zob. EiE 47; VD 96, SpS 5)¹⁰. Kluczowym celem jest więc głoszenie kerygmatu, aby ci, którzy odkrywają swoją sytuację egzystencjalną¹¹, mogli doświadczyć w niej mocy Ewangelii, a w konsekwencji doświadczyć nadziei oraz zupełnie nowego życia (zob. SpS 1)¹².

9 Zwyczajną drogę do osiągnięcia tego celu dla osób dorosłych nieochrzczonych rozpoczyna katechumenat. Zakłada on kolejne okresy oraz stopnie, czyli etapy lub bramy aż do nowego narodzenia w sakramencie chrztu świętego. Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzęd chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie pierwsze poprawione*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2020, s. 25. Praktyka ta nie jest jednak stosowana w przypadku chrztu dzieci. Podczas chrztu osób nieposiadających jeszcze należytej możliwości używania rozumu stosuje się praktykę udzielania sakramentu ze względu na wiarę rodziców oraz chrzestnych. Zobowiązują się oni w obecności zgromadzonego Kościoła do przekazywania oraz zadbania o rozwój wiary swoich wychowanków. Coraz częściej zaciągnięte zobowiązania zaraz po udzieleniu chrztu świętego są porzucane lub przez niezrozumienie (zawinione lub nie) są poważnie zaniedbywane. Wychowawcy dbają najczęściej o sakramentalizację swoich wychowanków: doprowadzenie ich do tzw. uroczystości Pierwszej Komunii Świętej, czyli przyjęcia sakramentu Eucharystii, następnie do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz nierzadko naciskając na zawarcie sakramentalnego małżeństwa przez swoje dorosłe już dzieci. Wraz z przeprowadzaniem tego procesu nie idzie w parze przekaz oraz rozwój wiary w naturalnym środowisku rodzinnym. Konsekwencją takiego sposobu rozumienia zobowiązania do wychowania dzieci w wierze jest więc narastający w Kościele problem ochrzczonych pogan motywowanych kwestiami społeczno-kulturowymi, którzy w większym lub mniejszym stopniu uczestniczą w zgromadzeniach liturgicznych i życiu Kościoła, ale nigdy nie podjęli osobistej decyzji wiary. Religijność osób przynależących do Kościoła wyłącznie w sposób formalny jest pusta, pozbawiona relacji z żywym Bogiem, zbudowana na powtarzaniu gestów i zewnętrznych praktyk. Są to osoby najczęściej i najszybciej podlegające procesowi sekularyzacji i dechrystianizacji (EiE 47). S. Dyk, *Przepowiadanie kerygmatyczne drogą do zrozumienia wiary*, „Przegląd Homiletyczny” 2012, nr 16, s. 41.

10 Z. Kiernikowski, *Katechumenat przed- i pochrzcielny*, s. 107; zob. B. Biela, *Współczesne zagrożenia wiary od zewnątrz*, „Roczniki Teologii Katolickiej” (2010), nr 9, s. 40-53; Z. Zaremski, *Zagrożenia wiary we współczesnym świecie*, „Studia Włocławskie” (2005), nr 8, s. 42-54.

11 Osoby, którym WPO będzie głosiła kerygmat, najpierw są zaproszone do tego, aby zgłębić swoją sytuację egzystencjalną. Ich zadaniem jest udzielenie sobie szczerych odpowiedzi na pytania dotyczące rozumienia sensu i celu własnego życia; sensu, pochodzenia, celu praktyk religijnych i wiary; własnego wyobrażenia Boga; sposobu rozumienia, przeżywania i radzenia sobie ze złem, cierpieniem, chorobami, śmiercią; jakości przeżywanego szczęścia oraz sposobów uzyskiwania tego stanu; własnych marzeń, planów, najgłębszych pragnień. Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 23-31.

12 Tamże, s. 9.

WPO, głosząc kerygmat, nie przeprowadza przez usystematyzowaną, chrystocentryczną katechezę na temat kerygmatu, aby udowodnić historyczność Jezusa z Nazaretu czy pouczyć o Jego działalność. Celem głoszenia kerygmatu jest wprowadzenie ewangelizowanego w misterium Chrystusa. Kerygmat nie jest jedynie przekazem treści, lecz jest przesłaniem mającym moc tworzenia faktów oraz przemieniania życia (zob. SpS 2)¹³. Formacja WPO chce więc stworzyć uczestniczącemu w ewangelizacji możliwości, aby wszedł on *hic et nunc*, w czasie głoszenia, w osobistą relację z Jezusem i w tymże momencie doświadczył zbawienia. Dla WPO czas głoszenia kerygmatu daje początek istnienia nowej *Wspólnoty Miejscowej*, ponadto jest jednocześnie wstępnym etapem formacji¹⁴.

Kerygmat we WPO jest więc rozumiany jako pierwsze głoszenie chrześcijańskiego przesłania o Jezusie Chrystusie. W wymiarze tekstualnym w centrum głoszenia stoi prawda o Jezusie, który umarł, zmartwychwstał i jest uwielbiony. Ponadto głoszone oraz wyjaśniane są tytuły przysługujące Wcielonemu Słowu: Zbawiciel, Pan, Mesjasz¹⁵. Jednak kerygmat nie jest tylko zbiorem pewnych logicznie ułożonych treści, które trzeba przekazać słuchaczowi, ale to samo Wcielone Słowo – Osoba Jezusa Chrystusa. Ma on zatem w sobie z jednej strony wymiar tekstualny, z drugiej, w sensie teologicznym, ma również wymiar osobowy¹⁶.

Koncentrując się na wymiarze tekstualnym pierwszego głoszenia w ujęciu WPO, można zauważyć, że przyjmuje ona model sześciostopniowy zastosowany w SESA przez J. H. Prado Floresa¹⁷. Treść poszczególnych stopni kerygmatu zostanie przedstawiona poniżej, gdyż jego przekazanie jest celem fundamentalnym formacji WPO.

13 zob. A. Offmański, *Nowa ewangelizacja w służbie wiary*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2014, nr 1, s. 83.

14 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach kościelnych*, „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej” 2019, nr 26, s. 475.

15 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 484.

16 Tamże, s. 485.

17 Występują różne modele głoszenia kerygmatu. Sześciostopniowy model, który jest przyjęty w SNE oraz w WPO, jest jedną z możliwości. Papież Franciszek ukazuje, że kerygmat to „wieść zawierająca trzy wielkie prawdy, które wszyscy musimy wielokrotnie usłyszeć” (ChV 111) „Jezus Chrystus cię kocha, dał swoje życie, aby cię zbawić, a teraz jest żywy u Twego boku codziennie, aby cię oświecić, umocnić i wyzwolić” (EG 164). Model papieża Franciszka jest zatem trójstopniowy: Bóg cię kocha, Chrystus cię zbawia, Chrystus jest przy tobie. Zob. M. Zborowski, *Kerygmat w ujęciu papieża Franciszka. Refleksje dogmatyczno-pastoralne*, „Teologia w Polsce” 13 (2019), nr 2, s. 264-266. Ks. Franciszek Blachnicki w formacji Ruchu Światło-Życie zaproponował kerygmat czterostopniowy nazywany: czterema prawdami podstawowymi, czterema prawami życia duchowego lub czterema stopniami do pokoju z Bogiem. Czterostopniowy model zawiera orędzie o: miłości Bożej i Jego planie pełnym miłości względem człowieka; grzechu, który oddziela człowieka od Boga; Jezusie Chrystusie – jedynym pośredniku, który zbawił człowieka od grzechu oraz zaprasza człowieka do włączenia się dzieło paschalne; zaproszeniu do osobistego, świadomego i dobrowolnego aktu ogłoszenia Jezusa Zbawicielem i Panem. Zob. F. Blachnicki, *Charyzmat „Światło-Życie”. Teksty podstawowe*, Wyd. Światło-Życie, Lublin 1996, s. 92-93; zob. Tenże, *Rekolekcje Ewangelizacyjne. Podręcznik*, Wyd. Światło-Życie, Kraków 2013, s. 15.

Pierwszym celem formacji WPO jest ogłoszenie orędzia o miłości Bożej oraz doprowadzenie ewangelizowanego do decyzji jej przyjęcia. W czasie głoszenia wskazuje się na aktualność Bożej miłości w każdej sytuacji egzystencjalnej słuchacza – Bóg jest miłością. Troszczy się On o kochanego niczym dobry pasterz o swoje owce. Podczas ewangelizacji głoszony jest Bóg, który w swojej miłości poszukuje zagubionych, sprowadza zbłąkanych, opatruje skaleczonych, umacnia chorych, ochrania tych, którzy mają się dobrze (por. Ez 34,15-16)¹⁸. Ponadto w czasie głoszenia pierwszej prawdy kerygmatu proklamuje się cechy miłości Bożej: jej indywidualność, darmowość, wielkość, bezinteresowność, bliskość, wierność, odwieczność, ukazując jednocześnie jej dwa wymiary – ojcowski oraz matczyzny (zob. Iz 54,10; Iz 49,15). Ogłaszana jest również prawdziwa i niezbywalna, nawet przez grzech, tożsamość człowieka oraz jej konsekwencje. Proklamuje się zatem słuchającemu tożsamość dziecka Bożego, który jest dziedzicem królestwa (zob. Ef 3,20; Rz 8, 16-17)¹⁹. Przez takie działanie WPO rozpala w sercu ewangelizowanego pragnienie miłości oraz zachęca się go, aby podjął decyzję przyjęcia tejże miłości bez ograniczania Boga w możliwościach jego działania²⁰.

Odkrywanie braku doświadczenia miłości Boga prowadzi do uwiadomienia sobie, przyczyn tego stanu rzeczy²¹. Stwarza to podstawy do ogłaszania kolejnej prawdy kerygmatu o grzesznej kondycji człowieka (zob. KKK 1264). Celem tego głoszenia jest stworzenie okazji osobie ewangelizowanej do stanięcia w prawdzie o sobie, swoim życiu, relacjach oraz doprowadzenie jej do wolnej decyzji uznania siebie za grzesznika, który potrzebuje pomocy. Ewangelizowany, słuchając trudnej prawdy o tajemnicy grzechu, odkrywa na fundamencie miłości Bożej własną kondycję naznaczoną nieprawością oraz konsekwencje, z którymi się mierzy ze względu na ten fakt²². W czasie ewangelizacji WPO ogłasza się naturę grzechu będącego uzurpacją władzy nad sobą, bliźnim, światem, a także próbą realizacji człowieczeństwa i powołania do panowania nad stworzeniem poza Bogiem oraz Jego miłością²³. Proklamuje się konsekwencje grzechu, jakim jest odrzucenie Boga, będące własną decyzją bycia od Niego oddzielonym (por. Iz 59,1-3), co skutkuje utratą doświadczenia tożsamości dziecięstwa Bożego. Wskazuje się na dalsze konse-

18 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 37.

19 Tamże, s. 39-48; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 22; Z. Zaremski, *Z pomocą człowiekowi grzesznemu, czyli o miłosiernym towarzyszeniu Kościoła*, „Teologia i Człowiek” 56 (2021), nr 4, s. 159-164.

20 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 10.

21 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 485.

22 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 50.

23 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 485; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 25-27; *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 51.

kwencje, jakimi są popadnięcie w śmierć duchową (zob. Rz 6, 23) oraz doświadczenie ciemności, pustki życiowej oraz niewoli (zob. J 8,34)²⁴. Konkluzją ogłaszania natury oraz konsekwencji grzechu podczas ewangelizacji WPO jest zaproszenie ewangelizowanego do przyjęcia prawdy, że on sam nie jest w stanie odwrócić konsekwencji grzechu, aby móc żyć jak dziecko Boga i dziedzic Jego królestwa. To stanięcie w prawdzie o własnej kondycji jest jednocześnie uznaniem siebie za grzesznika, który potrzebuje pomocy²⁵.

Przyjęcie przez ewangelizowanego prawdy o własnej grzeszności stwarza przestrzeń do ogłoszenia Ewangelii o Jezusie Chrystusie — Zbawicielu, posłanym przez Ojca na ratunek człowiekowi, którego ukochał (por. J 3,16-17)²⁶. Celem głoszenia tej prawdy kerygmatu jest doprowadzenie ewangelizowanego do wolnej decyzji przyjęcia zbawienia wysłużonego przez Paschę Chrystusa, które pobudza do uwielbienia Boga. Nie ogłasza się, co człowiek powinien zrobić, aby być zbawionym, ale proklamuje się Dobrą Nowinę o męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, który pokonał grzech, szatana i śmierć²⁷.

Ogłaszana jest prawda o niezbywalnej godności osoby ewangelizowanej, której Bóg nigdy nie przestał kochać. Dowodem na to jest wydarzenie paschalne Jezusa Chrystusa, który zgodził się na największą ofiarę dla przywrócenia ewangelizowanemu utraconej chwały (zob. LF 16)²⁸. Podkreśla się, że jest to inicjatywa samego Boga, który chce przywrócić człowiekowi stan szczęścia, uwolnić go od grzechu i jego konsekwencji zupełnie za darmo, nie z zasługi, lecz z łaski (zob. Ef 2,4-6.8)²⁹. Proklamuje się jedyną motywację Jezusa, jaką jest bezinteresowna miłość³⁰. Przedstawia się ewangelizowanemu cenę zbawienia – Jezusa, który nie znając grzechu, stał się grzechem, aby człowieka uczynić w sobie Bożą sprawiedliwością (zob. 2 Kor 5,21). Głoszący proklamuje Chrystusa, który bierze grzech i jego konsekwencje na siebie. Jeżeli zapłatą za grzech jest śmierć (zob. Rz 6,23a), to aby sprawiedliwość się wypełniła, Chrystus bez zmały grzechu umiera na krzyżu zamiast człowieka pogrążonego w grzechu, aby ten nie musiał umierać, ale miał w sobie życie w obfitości (zob. J 10,10)³¹. Proklamowanie męki Pańskiej zmierza do ogłoszenia chwały Jego zmartwychwstania jako faktycznego zwycięstwa nad grze-

24 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 29.

25 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 51; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 30-31.

26 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 63.

27 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 485.

28 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 65.

29 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 34; zob. Z. Zaremski, *Z pomocą człowiekowi grzesznemu*, s. 163-165.

30 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 69.

31 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 35.

chem (zob. Rz 8,2), Szatanem (zob. J 12,31) i śmiercią (zob. 1 Kor 15,55.57). Pascha Jezusa zakończona Jego zmartwychwstaniem wyrывa z lęku, poczucia winy, a wprowadza w radość zmartwychwstania³².

Przyjęcie Dobrej Nowiny pozwala więc ewangelizowanemu stanąć w szczerym uwielbieniu, nieskrępowanym poczuciem winy. Ewangelizowany odkrywa krzyż nie jako znak oskarżenia, ale znak miłości Boga. Dzięki zbawieniu przyjmowanemu przez ewangelizowanego otwiera się on na zjednoczenie z Bogiem, z bliźnimi i z samym sobą³³. Ostatecznie tak jak ogłoszone zostały konsekwencje grzechu, tak też *keryks* (osoba głosząca kerygmat) ogłasza konsekwencje zbawienia. Przedstawiane są one ewangelizowanemu jako łaska, którą, jeśli tylko chce, może przyjąć za darmo od jedyne go i wyłącznego Zbawiciela³⁴.

Od momentu ogłoszenia Dobrej Nowiny o miłości Bożej, grzechu i zbawieniu w Jezusie Chrystusie, głoszący ukierunkowuje człowieka na osobistą i osobową odpowiedź na usłyszane do tej pory słowo Boże. Ewangelizowany jest więc zaproszony przez głoszącego do wejścia w osobistą relację z Jezusem. Celem ogłaszania kolejnej prawdy kerygmatu jest doprowadzenie ewangelizowanego do dobrowolnej decyzji wyznania wiary i przyjęcia Jezusa jako osobistego Zbawiciela (zob. Dz 16,30-31). Na tym etapie ewangelizowany poznaje różnice między wiarą martwą, opartą tylko o wychowanie w tradycji chrześcijańskiej, wypełnianie przepisów prawa czy o chrześcijaństwo wyłącznie dobrouczynkowe lub związane wyłącznie z emocjami, pragnieniami, ideologią a wiarą żywą³⁵. Wiara określana jako żywa przedstawiana jest jako osobowe i osobiste przyłgnięcie całego człowieka, jego rozumu oraz woli, do objawiającego się poprzez swoje słowa i czyny Boga (zob. KKK 176)³⁶. Ewangelizowany na tym etapie jest prowadzony poprzez formację we WPO do rozpoznania, na ile trwa w wierze będącej relacją, dzieleniem życia z Jezusem, z której to wypływają dobre uczynki i religijność, a na ile trwa w religijności niemającej fundamentalnego, osobowego przyłgnięcia do Boga. Zapraszany jest do odkrycia, że wiara rodzi się ze słuchania i podążania za słowem Chrystusa w codzienności

32 Tamże, s. 36; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 73.

33 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 37.

34 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 73; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 37-38.

35 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 77, 81; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 45; M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 485.

36 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 82; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 44.

(zob. Rz 10, 14-17). Ewangelizowanemu głoszona jest prawda o mocy słowa Bożego. Głoszący ukazuje, że Ewangelią jest sam Jezus Chrystus. To On przemienia życie ewangelizowanego, gdy ewangelizowany wprowadza słowo Boga w czyn (zob. LF 4-5)³⁷.

Ostatecznie wiara ukazywana jest jako obustronny dialog, którego inicjatorem jest Bóg. Wskazuje się następującą drogę: Bóg mówi, człowiek słucha i na to słowo odpowiada. Odpowiedź człowieka może być dwojaka. Może on odpowiedzieć Bogu wiarą – gdy wypełni słowo w codzienności albo niewiarą – gdy wypełni własną pożądlivość, odrzucając jednocześnie Boże prowadzenie³⁸. Głoszenie prawdy o wierze prowadzi więc do wyznania przez ewangelizowanego wiary w obecnego i działającego Boga oraz Jego już zrealizowany w misterium paschalnym plan zbawienia, będący bezinteresowną i wystarczającą odpowiedzią Boga na grzech człowieka³⁹. W ten sposób wiara staje stabilnym fundamentem życia człowieka (SpS 8)⁴⁰.

Z decyzją wiary i wyznania Jezusa jako osobistego Zbawiciela związana jest kolejna decyzja, do której prowadzony jest ewangelizowany przez WPO. Jest to decyzja nawrócenia (zob. Mk 1,15)⁴¹. Decyzja przyjęcia Chrystusa i Jego systemu wartości odmienia umysł i oczyszcza człowieka. Jest to nawrócenie dokonujące się mocą Bożą i współpracą człowieka w trzech przestrzeniach – w myśleniu o Bogu, o sobie i o bliźnim (zob. LF 18)⁴². Zmiana myślenia przynosi w konsekwencji zmianę zachowania. Ukazuje się, że zmiany te nie są możliwe do zrealizowania wyłącznie własnymi siłami i determinacją ewangelizowanego, ale są łaską, na którą ten otwiera się przez wiarę – trwanie w relacji z Jezusem, zaproszenie Go do swojego życia oraz zgodę na Jego działanie (zob. LF 19). Z drugiej strony ewangelizowany jest prowadzony w procesie nawrócenia do podejmowania konkretnych decyzji moralnych – odrzucenia grzechu, tego, co do niego prowadzi (zob. Iz 1, 1,16-17), a także wyrzeczenie się zła oraz sprawcy grzechu i śmierci – Szatana. Ostatecznie wskazuje się, że nawrócenie nie jest jednorazową decyzją, ale procesem, który zapoczątkowuje decyzja zwrócenia się do Jezusa i otwarcia na Jego słowo w codzienności, a przy tym odwrócenie się od Szatana oraz jego dzieł⁴³.

37 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 86; zob. R. Cantalamessa, *Wiara, która zwycięża świat*, tłum. T. Bargiel, Wyd. Serafin, Kraków 2012, s. 17.

38 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 89.

39 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 43-45.

40 Zob. Z. Zarembski, *Cierpienie drogą wiary. Refleksja pastoralna nad tajemnicą ludzkiego cierpienia w kontekście ogłoszonego Roku Wiary*, „Ateneum Kapłańskie”, 159 (2012), nr 3, s. 435-438.

41 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 95.

42 Tamże, s. 97; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 52-53.

43 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 102, 104, 106, 108; J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 54-57.

Całość głoszenia wiary i nawrócenia oraz prowadzenia ewangelizowanego do podejmowania konkretnych decyzji ma swoją kulminację w głoszeniu panowania Jezusa Chrystusa oraz podjęciu decyzji powierzenia Bogu całego swojego życia poprzez ogłoszenie Go jako osobistego Zbawiciela i Pana swojego życia⁴⁴. Jest to kolejny cel, do którego doprowadza formacja WPO. *Keryks* proklamuje Dobrą Nowinę o panowaniu Jezusa Chrystusa oraz znaczeniu i konsekwencjach tego faktu dla człowieka wierzącego, który trwa w procesie nawrócenia. Głoszona jest prawda o Jezusie, który jest Panem świata stworzonego, mającym moc ustanawiać królestwo Boże przez słowo oraz czyny w świecie zarówno materialnym, jak i duchowym (zob. Ef 1,22; Flp 2,9-11). On, będąc Zwycięzcą, ma moc nad wszelkim stworzeniem⁴⁵. Ewangelizowanemu głoszona jest prawda o naturze służebnej tego panowania, którą Jezus spełnia wobec człowieka, aby ten mógł wzrastać i rozwijać się bez skrupowania⁴⁶. Głoszący proklamuje konieczność osobistego uznania władzy Jezusa zdobytej przez Niego w dziele paschalnym (zob. Dz 2,36; por. Mt 28,18b; Flp 2,9-11) przez wierzącego⁴⁷. Ewangelizowany prowadzony jest więc do podjęcia świadomej decyzji przyjęcia i dumnego, publicznego ogłoszenia Jezusa Chrystusa jako swojego jedyne i wystarczającego Zbawiciela oraz Pana własnego życia (zob. SpS 3). WPO ukazuje, że decyzja raz podjęta uroczystym aktem potrzebuje być ponawiana w codzienności podobnie jak decyzja nawrócenia⁴⁸.

Kolejnym krokiem jest proklamowanie ewangelizowanemu prawdy o Duchu Świętym, którego udzielenie człowiekowi jest obietnicą Ojca (zob. Ez 36,26-27; Jl 3,1), potwierdzaną i przypominaną przez Jezusa (zob. J 16,7; Dz 1,4-5)⁴⁹. Celem ogłaszania tej prawdy jest rozpalenie w ewangelizowanym pragnienia przyjęcia daru Ducha Świętego oraz doprowadzenie go do indywidualnej modlitwy o wypełnienie obietnicy Ojca tu i teraz. Trzecia Osoba Boska w czasie głoszenia przedstawiana jest na podstawie słowa Bożego jako osoba mająca wolę, intelekt i zdolność do budowania relacji z innymi osobami. Tak jak miał On wpływ na uczniów u początków działalności Kościoła: prowadził ich, umacniał, jednoczył i obdarowywał (zob. Dz 8,29; Dz 20,22-23; 1Kor 12,11), tak też planem Boga jest to, aby Duch Święty był stale obecny w uczniach wszystkich czasów i prowadził swoje dzieło (zob. J 14,16; Mk 13,11; J 14,26)⁵⁰.

44 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 485.

45 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 117.

46 Tamże, s. 119.

47 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 62.

48 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 122.

49 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 68-69.

50 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 131.

Duch Święty jest również ukazywany jako Woda Życia (zob. J 7,37-39) i sprawca nowego życia wierzącego. Ewangelizowanemu ukazuje się, że Duch Święty uobecnia i czyni dostępnym oraz aktualnym dzieło zbawienia dokonane w dawnych czasach dla ludzi wszystkich czasów⁵¹.

Keryks ogłasza również dalsze konsekwencje płynące z przyjęcia Ducha Świętego, takie jak: rozumienie Słowa Bożego, uzdolnienie do życia nim oraz dawania świadectwa życia w prawdzie i wolności od grzechu. Ponadto ogłasza on, że to Duch Święty jest źródłem miłości do Boga i do człowieka, będącego bratem w Chrystusie i synem, córką Ojca⁵². Duch Święty ukazywany jest jako Ten, który wzbudza miłość do Kościoła oraz sakramentów, szczególnie sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii. Przyjęcie Ducha Świętego pogłębia sposób przeżywania sakramentów Kościoła, będących pewnym sposobem na najgłębsze spotkanie z Bogiem (zob. Mt 11,28)⁵³. Ogłaszanie tożsamości Ducha Świętego oraz konsekwencji Jego działania przez głoszącego w czasie ewangelizacji WPO ma na celu stworzenie postawy w ewangelizowanym umożliwiającej świadome przyjęcie Ducha Świętego. Postawa ta ma charakteryzować się pragnieniem, otwartością, proszeniem o Ducha Świętego oraz zaproszeniem Go do swojego życia, aby On zrodził proszącego do nowego życia (zob. J 3,5-7; Rz 8,9-11), będącego niczym innym jak życiem w głębokiej relacji z Bogiem i uwielbienia Go w codzienności⁵⁴.

Nowe narodzenie w Duchu Świętym stwarza przestrzeń do proklamowania prawdy o wspólnocie Kościoła będącym miejscem wzrostu i podstawową pomocą, jaką Jezus daje temu, kto narodził się na nowo. Celem ogłaszania tej prawdy kerygmatu jest rozpalenie w ewangelizowanym pragnienia wzrostu we wspólnocie Kościoła, będącego sakramentem zbawienia, w którym owoce śmierci i zmartwychwstania Chrystusa są obecne i skuteczne⁵⁵. Ukazywany jest więc cel życia człowieka, jakim jest wieczne trwanie w jedności z Ojcem przez Jezusa Chrystusa w mocy Ducha Świętego, czyli świętość⁵⁶. Ogłasza się prawdę, że tak, jak Bóg jest jeden, trwając od zawsze w wewnątrztrynitarniej wspólnocie, tak zapragnął, aby ludzie trwali ze sobą nawzajem oraz z Nim we wspólnocie Kościoła⁵⁷. Ewangelizowany prowadzony jest do odkrycia, że Kościół jest miejscem wzrostu każdego wierzącego, który narodził się na nowo. Wierzący, będąc Jego częścią, może wzrastać w sferze ludzkiej, intelektualnej, duchowej oraz apostołskiej.

51 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 68.

52 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 135, 155.

53 Tamże, s. 152; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 70.

54 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 137, zob. 157; M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 486; J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 70-71.

55 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 76.

56 M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych ruchach*, s. 486.

57 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 181.

Głoszący ukazuje Kościół jako wspólnotę przekazującą prawowierną naukę Apostołów, gdyż to on strzeże i rozwija depozyt wiary powierzony apostołom przez Jezusa⁵⁸ oraz jako wspólnotę zbudowaną z ludzkich więzi (zob. Hbr 10,23-25)⁵⁹ i jako ciało, w którym trwa łamanie chleba – Eucharystia, będąca źródłem i szczytem życia chrześcijanina oraz udzielane są inne sakramenty wprowadzające w Misterium Chrystusa (zob. LF 41-45⁶⁰).

W ten sposób ukazuje się ewangelizowanym Kościół jako wspólnotę ewangelizowaną – składającą się z osób trwających w nawróceniu, łączących się wiarą i miłością, aby świadczyć o Zmartwychwstałym oraz będącą środowiskiem sprzyjającym podtrzymywaniu oraz wzrostowi nowego życia. Jednocześnie Kościół przedstawiany jest jako wspólnota ewangelizująca z mocą Ducha Świętego przez posługę charyzmatyczną w obecności znaków poświadczających obecnego, żywego i działającego Chrystusa⁶¹. Celem tego głoszenia słowa Bożego jest rozpalenie w ewangelizowanych pragnienia głębszego, bardziej świadomego wejścia w Kościół oraz w formacyjno-ewangelizacyjną WPO. Ewangelizowany jest zatem zapraszany do Kościoła, w którym będzie mógł podtrzymać i rozwijać nowe życie oraz ewangelizować (zob. LF 40)⁶².

Formacja WPO przez głoszenie kerygmatu uczestniczy w dziele Chrystusa, szukając tych, którzy przygnieceni bezsenssem, cierpieniem, bezsilnością, w głębi serca pragną być z Chrystusem i doświadczać spełnienia⁶³. Przez głoszenie słowa Wszechmogący wkracza ze swoim zbawieniem w konkretne, naznaczone grzechem życie człowieka, aby mówić wprost do jego spragnionego serca (zob. Oz 2,16). Kerygmat, będąc słowem Bożym, jest mocą, która, gdy zostanie przyjęta, daje przyjmującemu życie (zob. Rz 1,16), wszczepia człowieka w życie Chrystusa i rozpoczyna formowanie w nim mentalności królestwa Bożego. Człowiek przyjmujący kerygmat podlega zatem chrystomorfizacji. Przyjmuje przekazywane słowo, a wraz z nim myśl Bożą, w której przekazywane jest *Verbum*, Syn Boży, który nie przestając być Bogiem,

58 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 78.

59 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 189, zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 78.

60 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 187, zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 78. [połączyć przypisy]

61 J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 79.

62 Zob. B. Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania*, s. 288-295.

63 Por. A. Paciorek, F. Drączkowski, B. Brzuszek, J. Nadgórny, *Kerygmat*, kol. 1363.

stał się człowiekiem⁶⁴. Papież Paweł VI stwierdza: „Można powiedzieć, że Pan wciela się w nas, gdy Go przyjmujemy, Jego słowo zaczyna krążyć w naszym umyśle, w naszym duchu; zaczyna ożywiać naszą myśl, żyć w nas”⁶⁵.

Przekazanie przez WPO kerygmatu oraz Jego osobiste przyjęcie przez ewangelizowanego dają moc, aby przyjmujący stał się dzieckiem Bożym (zob. J 1,12). Ten fakt staje się fundamentem dla całej formacji WPO i całą ją przenika, kształtując w formujących się duchowość kerygmatyczną. Podstawowe prawdy chrześcijańskie stają się bazą do wypełniania moralności chrześcijańskiej podczas podejmowania codziennych decyzji opowiedzenia się za Chrystusem i jego nauką, przez wcielanie jej w życie pójścia drogą Chrystusa lub wyboru pójścia drogą światła. W tym czasie formujący się, ponownie przechodząc przez podstawowe prawdy kerygmatu, będzie konfrontowany z decyzjami, jakie podejmuje w codzienności – czy i na ile są one związane z przyjętym orędziem zbawczym⁶⁶.

Program formacji WPO, pogłębiając rozumienie kerygmatu, ukazuje, że jest on podstawą życia oraz rozwoju we wspólnocie⁶⁷. Kerygmat zostanie również mocno zaakcentowany w kontekście wprowadzenia i formacji do walki duchowej mającej na celu trwanie w nowym życiu oraz wzrastanie w wymaganiach nowego człowieczeństwa⁶⁸. Te wszystkie prawdy katechetyczne

64 J. K. Miczyński, *Egzystencjalny wymiar kerygmatu apostoła Pawła*, „Roczniki Teologii Duchowości” 57 (2010), nr 2, s. 42.

65 „Si potrebbe asserire che il Signore si incarna dentro di noi, quando noi accettiamo che la sua parola venga a circolare nella nostra mente, nel nostro spirito; venga ad animare il nostro pensiero, a vivere dentro di noi.” Paweł VI, *Omelia. Celebrazione nella chiesa parrocchiale di s. Eusebio, 26 lutego 1967*. https://www.vatican.va/content/paul-vi/it/homilies/1967/documents/hf_p-vi_hom_19670226.html [dostęp: 12.02.2024].

66 Zob. *Dwie drogi*, s. 39-48.

67 Wspólnota ukazywana jest w czasie formacji w kluczu kerygmatycznym, odnosząc kerygmat nie tylko do poszczególnych osób, ale do całej wspólnoty, co wyjaśnia relacje w niej występujące oraz stwarza przestrzeń do doświadczania i przeżywania zarówno samych prawd kerygmatycznych, jak i ich konsekwencji w życiu wspólnoty. Formujący się poznają, że są wspólnotą kochaną przez Boga, w której dzięki relacjom między członkami Boża miłość może być przekazywana. Poznają, że ta umiłowana przez Boga wspólnota jest zbudowana z grzeszników – ludzi słabych, potrzebujących miłości, zgromadzonych wokół Jedyne Zbawiciela – Jezusa Chrystusa, w której On niczym w szpitalu polowym jest jedynym i wystarczającym Lekarzem. Dzięki tym relacjom horyzontalnym oraz wertykalnym wspólnota staje się narzędziem wzrostu w wierze, pogłębiania nawrócenia oraz miejscem ożywiania jej członków mocą Ducha Świętego. Zob. A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 53-64.

68 Formujący się na dalszych etapach formacji, doświadczając zmagania, wygranych, porażek i wątpliwości oraz związanej z nimi walki duchowej będzie zaproszony do spojrzenia na nią z perspektywy kerygmatu. Doświadczenie to pogłębia rozumienie i przyjęcie fundamentalnego głoszenia. Nie jest już to związane z neoficką euforią, ale jest głoszeniem pobudzającym do dojrzałej miłości Boga, bliźniego i siebie. Zob. *Szkola walki duchowej*, s. 157-168.

są jednak odróżniane od samego kerygmatu⁶⁹. Stąd ich nauczanie przypada na dalszy czas formacji przypadający po pierwszej ewangelizacji. Taki stan rzeczy wydaje się wypełnieniem intuicji papieża Franciszka, który wskazuje, że pierwsze przepowiadanie powinno otworzyć drogę do formacji i dojrzewania (zob. EG 160), wskazując jednocześnie, że nie jest ono pierwsze, jakoby było na początku, a później miało być zapomniane, ale jego status polega na pierwszeństwie jakościowym – jest ono głównym orędziem, do którego należy wracać w różnych formach, na wszystkich etapach formacji (zob. EG 164).

Po czasie pierwszej ewangelizacji, zrodzenia ewangelizowanych do wiary, WPO prowadzi do realizacji kolejnych celów. Naturalnym pragnieniem osób, które zachwyciły się Bogiem, jest poznawać Go i wzrastać w wierze. Kolejnym celem realizowanym w formacji WPO jest wyposażenie członków w podstawowe narzędzia i umiejętności umożliwiające duchowy rozwój. Ważnym narzędziem obecnym od pierwszych stron Biblii, które pozwala na duchowy wzrost, pogłębienie poznania Boga, tożsamości i godności własnej oraz drugiego człowieka, jest modlitwa⁷⁰. Jest to podstawowa umiejętność, zapewniająca życiu duchowemu konieczną, wewnętrzną treść oraz owocność prowadzącą do szczytów świętości⁷¹.

Formacja WPO stawia sobie za cel kształtowanie u formujących się głębokiego zrozumienia, czym jest chrześcijańska modlitwa. Dlatego kładzie nacisk na rozwijanie w swoich członkach postawy otwartości i odpowiedzi na Boże działanie w modlitwie. W ramach tej formacji podkreśla się, że to Bóg jest inicjatorem i głównym sprawcą modlitwy chrześcijańskiej. Ten, który z własnej inicjatywy stworzył człowieka i dokonał dzieła zbawienia, zapowiedzianego w protoewangelii (por. Rdz 3,14-15), posyłając swojego Syna na świat, gdy człowiek był jeszcze grzesznikiem (por. Rz 5), jest również Tym, który pierwszy objawia się człowiekowi i nawiązuje z nim relację, wychodząc naprzeciw jego potrzebom⁷². Bóg w Jezusie Chrystusie jest pierwszym, który szuka człowieka i wchodzi z nim w kontakt na wzór spotkania z Samarytanką przy studni Jakuba (zob. J 4,1-42). Jezus odczuwa i jako pierwszy ukazuje swoje pragnienie pochodzące

69 Zob. J. H. Prado Flores, *Jak ewangelizować ochrzczonych*, s. 34.

70 Zob. M. Tatar, *Współczesny człowiek modlitwy w kontekście kryzysu antropologicznego*, „Polonia Sacra” 26 (2022), nr 4, s. 156-160.

71 A. Marchetti, *Zarys teologii życia duchowego. Część II*, tłum. J. E. Bielecki, Wyd. Barbara, Kraków 1996, s. 58.

72 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 24; zob. K. Duda, *Modlitwa aktualizacją naszej wiary*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2013, nr 12, s. 34-36.

z głębokości Boga. Pragnieniem więc Boga jest rozpałać w człowieku pragnienie spotkania z Nim (zob. KKK 2560). Zatem nie człowiek jest głównym autorem i prowadzącym swoją modlitwę, ale Duch Święty w nim (zob. KKK 2670)⁷³.

Człowiek natomiast jest tym, którego zadaniem jest współpracować i poddawać się Bogu, zgadzając się na własną nieumiejętność, małość i słabość⁷⁴. Członkowie wspólnoty są formowani, aby podczas modlitwy trwać w dyspozycyjności wobec działającego Boga, w aktywnym oczekiwaniu aż Duch Święty wprowadzi ich w autentyczną rozmowę. Benedykt XVI, odnosząc się do św. Pawła, wskazuje, że samo pragnienie relacji z Bogiem jest chrześcijańską modlitwą rozumianą i zanoszoną przed Boga przez Ducha Świętego. W tym wymiarze formujący się poznają, że przeżywane przez nich zmaganie i słabość, stają się prawdziwą modlitwą (zob. Rz 8,26)⁷⁵. Członkowie WPO poznają modlitwę zbudowaną na tym fundamencie jako jedną z tajemnic królestwa Bożego. Tak rozumiana modlitwa może być zanoszona w każdej chwili i pośród wszystkich wydarzeń (zob. KKK 2660).

Modlitwa będąca dziełem Boga jest również zgodna z naturalnym pragnieniem głębi, pragnieniem jedności z Bogiem, które człowiek nieustannie nosi w sobie⁷⁶. Uświadomienie tego pragnienia jest kolejnym celem pośrednim formacji WPO. To naturalne pragnienie człowieka pochodzi z faktu jego stworzenia na obraz i podobieństwo Boga, przez Boga i dla Boga, w którym to jako jedynym źródle, człowiek odnajduje prawdę i szczęście (zob. KKK 27; KDK 19). Człowiek w Bogu odnajduje więc to, czego najbardziej szuka – dobro, prawdę i piękno, co pozwala mu doświadczać szczęścia. WPO, wskazując pierwszeństwo Boga w dziele modlitwy, ukazuje również konieczność aktywnej współpracy człowieka. Człowiek, będąc ze swej natury *capax Dei* – otwarty na Boga, po grzechu potrzebuje Boga poszukiwać i Go odkrywać. Formujący się, odkrywając tę prawdę, uczy się odpowiadać przez wiarę na Boże wezwania. Poznaje i przyjmuje wiedzę dotyczącą Boga oraz siebie w źródłach ustanowionych przez same-

73 Zob. Jan Paweł II, *Duch Święty sprawcą naszej modlitwy, Audiencja generalna 17 kwietnia 1991*, w: *Wierzę w Ducha Świętego Pana i Ożywiciela*, red. S. Dziwisz, Wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 1992, s. 65; zob. R. Guardini, *Przedskole modlitwy*, tłum. E. Schiwiek, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2018, s. 144-145.

74 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 34; zob. K. Duda, *Modlitwa aktualizacją naszej wiary*, s. 32.

75 Benedykt XVI, *Katecheza o modlitwie wygłoszona*.

76 Wynika to z samego faktu stworzenia człowieka przez Boga jako istoty dialogicznej, będącego w naturalnej możliwości otwarcia się na spotkanie z Bogiem oraz przyjęcia Jego słowa przez wiarę, co uzewnętrznia się w języku modlitwy. Zob. H. U. von Balthasar, *Christlich Meditieren*, Wyd. Herder, Freiburg 1984, s. 7; M. Tatar, *Współczesny człowiek modlitwy*, s. 155-157; M. Jaworski, *Antropologiczne podstawy modlitwy. Studium filozoficzno-religijne*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 51 (2015), nr 1, s. 11-12.

go Boga: w słowie Bożym, liturgii i Magisterium Kościoła⁷⁷. Jednocześnie poszukiwany Bóg, pozwalając się odnaleźć, zaprasza poszukującego do wiary będącej przyłgnięciem do Niego przez uznanie całej prawdy, którą Bóg sam objawił (KKK 150).

Formacja we WPO prowadzi do odkrycia celu modlitwy chrześcijańskiej. Chrześcijanie kulturowi, którzy nie pogłębili swojej wiary, żywią przekonanie, że modlitwa jest sposobem na zyskanie przychylności Boga i przekonanie Go do udzielenia tego, czego modlący uznaje, że potrzebuje do szczęścia⁷⁸. Ks. Franciszek Blachnicki nazywa taki akt klepaniem pacierzy, recytowaniem wyuczonych formuł czy zewnętrznym spełnianiem jakichś czynności, którym towarzyszą czysto zewnętrzne motywacje, jak poczucie obowiązku czy fałszywe, jednak nieświadome przekonania o magicznym znaczeniu takich praktyk (zob. SpS 33)⁷⁹.

Materiały formacyjne ukazują, że celem modlitwy jest dokonanie zmiany w modlącym się, a nie w Bogu, prowadzące w konsekwencji do zjednoczenia z Bogiem. Realizacja chrześcijańskiego celu modlitwy jest pragnieniem Jezusa oraz jednocześnie Jego propozycją skierowaną wobec uczniów do szczególnej zażyłości z Nim (zob. J 15,4-11), które tworzy wspólnotę⁸⁰. Aby osiągnąć cel ostateczny, konieczne jest osiąganie celów pośrednich prowadzących do zjednoczenia. Materiały formacyjne WPO wskazują, że obejmują one poznawanie Boga: kim On jest, jaki jest, jakie ma pragnienia, jaka jest Jego mentalność i nastawienie; oraz nieustanne poznawanie siebie: kim ja jestem w oczach Bożych, jakie są moje faktyczne pragnienia, co jest prawdziwą motywacją moich działań i jakie jest moje nastawienie do Boga, siebie i świata⁸¹. Efektem zbliżania modlącego się do Boga, poznawania Go jest otwarcie się na łaskę i dokonująca się przemiana. Orant przyjmuje nowy system wartości, sposób myślenia oraz działania (zob. EG 149). Dokonuje się w nim, dzięki łasce i współpracy z nią, coraz głębsze zjednoczenie z Bogiem oraz odnowienie zniekształconego przez grzech Bożego podobieństwa w procesie nawrócenia, co widoczne jest w jego sposobie funkcjonowania⁸².

77 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 52-53; zob. K. Duda, *Modlitwa aktualizacją naszej wiary*, s. 28-30; J. Szymik, *Tak, Ojciec. Chrystologia modlitwy w ujęciu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, „Teologia w Polsce” 9 (2015), nr 2, s. 6.

78 Zob. K. Witko, *Modlitwa, czyli słowa obrócone w ciszę Boga*, „Studia Pastoralne” 2022, nr 18, s. 271-288.

79 F. Blachnicki, *Szkoła modlitwy. Namiot Spotkania*, Wyd. Światło-Życie, Kraków 2010, s. 14.

80 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 67; zob. M. Tatar, *Wspólnotowy i wspólnototwórczy charakter modlitwy*, „Collectanea Theologica” 89 (2019), nr 3, s. 121-122.

81 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 61; zob. M. Tatar, *Współczesny człowiek modlitwy*, s. 166-167; R. Garrigou-Lagrange, *Trzy okresy życia wewnętrznego wstępem do życia w niebie*, tłum. S. Landy, Wyd. Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2001, s. 240-243.

82 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 68; zob. J. Szymik, *Tak, Ojciec. Chrystologia*, s. 6; M. Tatar, *Współczesny człowiek modlitwy*, s. 168.

W procesie formacyjnym przekazuje się członkom chrześcijańską istotę modlitwy, co jest kolejnym celem formacji świeckich we WPO. Zjednoczenie będące celem modlitwy dokonuje się nie tyle przez wypełnianie zewnętrznych czynności, rytuałów, wypowiedanie słów, aby przebłagać rozgniewanego i surowego Boga, ale w modlitwie będącej dialogiem Boga i człowieka zbudowanym na fundamencie przyjaźni⁸³. Świadomość tego ma fundamentalne znaczenie, gdyż umożliwia przyjęcie prawa do powiedzenia wszystkiego oraz wynikających z niego postaw autentyczności i szczerości na modlitwie⁸⁴. Modlitwa staje się czasem zwierzenia się Bogu w postawie przyjaźni ze swoich ran, uczuć, frustracji, bezradności względem bliźnich lub samego Boga, wypowiadanych także w trudnych słowach niczym Hiob (zob. Hi 3,1-26) albo Mojżesz (zob. Wj 5,22-23, Lb, 11.14-15). Jest to czas autentycznego, osobistego i osobowego spotkania człowieka będącego w konkretnym stanie duchowym, psychicznym i fizycznym z Bogiem. Formacja zwraca uwagę na to, że głęboka przyjaźń z Bogiem nie jest budowana wyłącznie na podstawie tego, co człowiek przed Bogiem myśli, ale na podstawie tego, co autentycznie czuje⁸⁵.

Celem formacji WPO jest również uformowanie w członkach wspólnoty dbałości o bezpośrednio przygotowanie do modlitwy, które wspomaga człowiekowi wejście w modlitewny dialog. WPO kształtuje w członkach wspólnoty postawę troski o zewnętrzny porządek modlitwy. Warunkami, na jakie formacja wspólnoty zwraca uwagę, są: zadbanie o stan łaski uświęcającej, wewnętrzną i zewnętrzną ciszę, zaplanowanie odpowiedniej ilości czasu poświęconego na modlitwę, przygotowanie miejsca modlitwy oraz przyjęcie odpowiedniej postawy. Te wszystkie praktyki sugerowane przez materiały formacyjne są ukierunkowane pod kątem

83 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 66, zob. A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 103. Jest to koncepcja modlitwy zbliżona do koncepcji św. Teresy, która definiuje ją jako: „poufne i przyjacielskie z Bogiem obcowanie i wylewna, po wiele razy powtarzana rozmowa z Tym, o którym wiemy, że nas miłuje” św. Teresa, *Księga życia*, tłum. H. P. Kossowski, Wyd. Karmelitów Bosych, Kraków 2020, s. 93. W duchowości występują również inne koncepcje modlitwy np. Grzegorza z Nisy, według którego modlitwa „jest obcowaniem, czyli rozmową z Bogiem”; św. Augustyna: „modlitwa jest myślą o Bogu z sercem pobożnym i pokornym”; św. Jana Klimaka: „modlitwa jest obcowaniem i zjednoczeniem człowieka z Bogiem”; św. Jana Damasceńskiego, który stwierdza, że modlitwa „jest wzniesieniem duszy do Boga” i „prośbą zanoszoną do Niego o rzeczy właściwe” zob. A. Słomkowski, *Teologia życia duchowego w świetle Soboru Watykańskiego II*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2000, s. 199. Ostatecznie nauczanie Kościoła zawarte w katechizmie definiuje modlitwę jako „wzniesienie duszy do Boga lub prośbę skierowaną do Niego o stosowne dobra” (KKK 2529) wskazując, iż można nazywać ją chrześcijańską o tyle, o ile jest ona „komunią z Chrystusem i rozszerza się w Kościele, który jest Jego Ciałem. Ma ona wymiary miłości Chrystusa” (KKK 2565).

84 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 65, zob. K. Duda, *Modlitwa aktualizacją naszej wiary*, s. 33-34.

85 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 32, 43, 51-52.

celu – pomocy w utrzymaniu uwagi oraz skupienia podczas modlitwy⁸⁶. Jeżeli modlitwa jest dziełem Boga, a człowiek odgrywa rolę pomocniczą, to spełnianie tych warunków jest stwarzaniem przestrzeni do tego, aby działanie Boga i Jego łaska mogły być przez modlącego się przyjęte, a w konsekwencji mogły wydać jak najobfitszy owoc.

WPO stawia sobie również za cel nie tylko udzielenie uczestnikom teoretycznych wskazań dotyczących modlitwy chrześcijańskiej, ale stworzenie warunków do doświadczenia pogłębionej modlitwy Modlitwą Pańską, rachunkiem sumienia oraz różańcem Najświętszej Maryi Panny. Treści, które w czasie nauki modlitwy przekazywane są niejako w teorii, w tych trzech praktykach modlitewnych mogą być przez uczestników odkrywane w czasie samej modlitwy. Formacja WPO ukazuje Modlitwę Pańską jako modlitwę podstawową, będącą streszczeniem Ewangelii oraz wzorem dla każdej modlitwy ucznia Chrystusa (zob. KKK 2761)⁸⁷. Formujący się są prowadzeni również do odkrycia różańca jako swoistej szkoły modlitwy Maryi, uczącej modlitwy werbalno-dyskursywnej oraz modlitwy medytacyjnej pozwalającej poznać Pana, a także kontemplacyjnej, prowadzącej do zjednoczenia i upodobnienia do Niego⁸⁸. WPO kształtuje więc w formujących się chrystocentryczne (zob. MC 49) i ewangeliczne (zob. MC 45) rozumienie tej formy modlitwy oraz pobożności maryjnej, polegającej na kontemplacji misterium Chrystusa wraz z Maryją⁸⁹. W końcu WPO ukazuje praktykę rachunku sumienia na podstawie metody św. Ignacego Loyoli, ukazując ją jako narzędzie konieczne do prawidłowego rozwoju duchowego⁹⁰.

Szczególną umiejętnością, którą wspólnota pragnie formować w swoich członkach, ucząc modlitwy, jest słuchanie głosu Boga. Wartość słuchania głosu Boga wybrzmiewa wielokrotnie zarówno we wprowadzeniu teoretycznym do modlitwy, jak i doświadczeniu trzech środków

86 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 93-103; zob. R. Guardini, *Przedskole modlitwy*, s. 22-28; por. A. Marchetti, *Zarys teologii życia*, s. 62-66.

87 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 151; zob. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, tłum. J. Ożóg, Wyd. WAM, Kraków 2019, s. 28; G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, w: *Co zabrać ze sobą? Po fundamencie ćwiczeń duchowych*, red. J. Augustyn, Wyd. WAM, Kraków 2012, s. 117-129; K. Osuch, *Sposób odprawiania rachunku sumienia*, w: *Znaczenie refleksji w duchowości ignacjańskiej. Wokół rachunku sumienia według św. Ignacego Loyoli*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 128-129.

88 Zob. M. Chmielewski, *Różaniec – szkoła życia duchowego na III tysiąclecie*, w: *Odkrywanie różańca*, red. T. Siudy, W. Życiński, Wyd. PTM, Częstochowa-Kraków 2003, s. 121-124; zob. P. Piasecki, *Różaniec jako kontemplacja tajemnic Chrystusa*, w: *Homo orans*, t. 4, red. J. Misiurek, J. M. Popławski, K. Burski, Wyd. KUL, Lublin 2003, s. 338-242.

89 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 208; zob. P. P. Ogórek, *Lectio Divina różańcowych tajemnic światła*, w: *Homo orans*, t. 4, s. 249-253.

90 Modlitwa rachunkiem sumienia według metody św. Ignacego zostanie szerzej opisana w paragrafie dotyczącym formowania nowego człowieczeństwa przy okazji narzędzi pozwalających na pogłębione prowadzenie walki duchowej.

modlitwy, jakie formacja WPO przekazuje. Wspólnota pragnie dać uczestnikom doświadczenie serca rozpalonego słowem Bożym, aby mogli oni poddawać się jego mocy oraz w konsekwencji głosić śmierć i zmartwychwstanie Pana w swojej codzienności⁹¹.

W ramach formacji WPO słowo Boże jest centralnym elementem, stanowiącym fundament do spotkania z Bogiem i słuchania Jego głosu⁹². Podobnie jak Maryja, która znając sposób mówienia Boga z przekazu zawartego w Piśmie Świętym, rozpoznała głos Boga podczas zwiastowania⁹³. Z tego względu formacja WPO obiera za cel nauczenie członków wspólnoty modlitwy metodą *Lectio Divina*, wskazując jednocześnie, że nie jest ona ani jedyną metodą modlitwy słowem Bożym, ani nie jest celem samym w sobie, tylko środkiem pomagającym spotkać się z Chrystusem, skonfrontować swoje myślenie z Jego myśleniem i ostatecznie pójść za Nim. Jest to istotą wiary chrześcijańskiej (por. KKK 2707; zob. SpS 34)⁹⁴. Formacja uczy metody medytacji biblijnej oraz daje możliwość jej praktykowania przy okazji formacji, wyjaśniając kolejne etapy jej prowadzenia⁹⁵. Ponadto formacja WPO uwrażliwia członków wspólnoty także na inne sposoby usłyszenia głosu Boga, takie jak: Bóg przemawiający wprost do sumienia (zob. KKK 1776), wewnętrzne natchnienia, wrażenia i poruszenia serca, na które uwrażliwia *Lectio Divina*.

Formacja wskazuje również na inne możliwe sposoby przemawiania Boga jak obrazy lub wersety biblijne albo frazy, które Bóg pozwala zobaczyć lub usłyszeć w wyobraźni⁹⁶. Słuchanie głosu Boga przedstawiane jest jako swego rodzaju objawienie się charyzmatu proctwa w szerokim znaczeniu, tzn. będące udziałem całego Ludu Bożego z racji uczestnictwa w prorockiej misji Chrystusa. Jego celem jest przekonanie modlącego się o jego kontakcie

91 J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, s. 7.

92 Zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 21.

93 Zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2023, s. 87.

94 Franciszek, *Katecheza: Medytacja sposobem spotkania z Jezusem*, <https://papiez.wiara.pl/doc/6833799>. Medytacja-sposobem-spotkania-z-Jezusem [dostęp: 6.03.2023], Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora), s. 17.

95 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 18-21; zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2024, s. 30; *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 119-120.

96 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 10-12; zob. S. Płusa, *Rozeznawanie duchowe w kontekście Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej*, „Polonia Sacra” 24 (2020) nr 3, s. 85-87; por. Jan od Krzyża, *Droga na Górę Karmel. Księga 2*, w: *Dziela*, tłum. B. Smyrak, Wyd. Karmelitów Bosych, Kraków 1975, s. 214-215; 221-225.

z żywym, obecnym i troszczącym się Bogiem⁹⁷. P. Chlondowski wskazuje, że charyzmat ten był ważnym elementem we wszystkich wiekach Kościoła i nadal taki pozostaje przez istotną rolę aktualizacji Objawienia⁹⁸.

Kolejnym celem formacyjnym WPO po przekazaniu kerygmatu oraz wprowadzeniu w pogłębione rozumienie modlitwy jest kształtowanie mentalności eklezjalnej w członkach wspólnoty przez ukazanie pogłębionego rozumienia Kościoła będącego wspólnotą oraz WPO jako jego integralnej części. Jest to ważny cel, gdyż bez niego niemożliwym byłoby wzrastać w duchowym rozwoju oraz świętości, gdyż Bóg uświęca i zbawia ludzi trwających we wzajemnych więziach (zob. KK 9)⁹⁹. Aby zrealizować ten cel, formacja WPO osobom doświadczającym już życia we wspólnocie pozwala zdobyć teoretyczny fundament pod rozumienie wspólnotowości Kościoła oraz katolickości wspólnot.

Program formacyjny WPO prowadzi członków wspólnoty do odkrycia źródła wspólnotowości. Odwołując się do nauczania Jana Pawła II, pozwala formującym się rozpoznać w cechach Trójcy Przenajświętszej: równości osób, jedności, różnorodności, otwartości, misyjności (zob. Rdz 1,26a.27; J 14,15-23) oraz konsekwencji z tego faktu wynikających, źródła wspólnotowości¹⁰⁰. Życie wewnętrzne Trójcy Świętej jest wzorcem dla wspólnoty Kościoła, w której to niczym w rodzinie wszyscy wierzący powołani są do budowania autentycznych więzi¹⁰¹. Członkowie wspólnoty prowadzeni są zatem do odkrycia, że droga ucznia Chrystusa potrzebuje swego rodzaju przestrzeni, w której formacja będzie się dokonywać. Jest nią wspólnota – inni uczniowie Pana, będący równej godności, jednocześnie różnorodni, powołani do tego, aby zachowywać jedność dzięki pogłębianiu wzajemnej miłości, której fundamentem jest miłość do Ojca przez

97 S. Favlo, *Przebudzenie charyzmatów*, tłum. T. Stańczyk, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, Łódź 1995, s. 80-83. Św. Tomasz z Akwinu ukazuje charyzmat prorocstwa jako dar, którego Bóg może udzielić każdemu, na różnym etapie życia duchowego również osobie żyjącej poza stanem łaski uświęcającej, ze względu na pożytek Kościoła. Rozumie on ów charyzmat jako łaskę poznania nie tyle przyszłości, co spraw Bożych, tak prawd wiary, które są ogólnie znane, jak również tajemnic będących udziałem doskonałych, oraz prawd koniecznych do rozróżniania duchów czy kierowania ludzkim postępowaniem. Zob. Tenże, *Suma teologiczna*, t. 23, tłum. P. Bełch, Wyd. Veritas, Londyn 1982, s. 7-38.

98 P. Chlondowski, *Charyzmat prorocstwa – peryferyjny fenomen czy istotna forma aktualizacji Objawienia?*, „Teologia w Polsce” 4 (2010), nr 2, s. 292; zob. K. Rahner, *Private revelations(1). Some Theological Observations*, <https://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?recnum=202> [dostęp: 13.05.2024].

99 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 7.

100 Tamże, s. 26.

101 Jan Paweł II, *Trójca Święta wzorem rodziny i Kościoła. Rozważanie przed modlitwą Anioł Pański*, 7 czerwca 1998, p. 1. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/modlitwy/ap_07061998 [dostęp: 23.02.2024].

Chrystusa w Duchu Świętym ukierunkowująca na misje (zob. LF 47)¹⁰². W pełnym wymiarze jest to Kościół i parafie, a w nich małe wspólnoty religijne, które poprzez modlitwę, skoncentrowanie wokół słowa Bożego i chrześcijańskich misteriów będą mogli pogłębiać wiarę i swoją eklezjalną świadomość, a także rozwijać przyjaźnie, przyjmować współodpowiedzialność¹⁰³.

Ponadto proces formacyjny prowadzi do rozpoznania w Kościele Ciała Chrystusa oraz konsekwencji płynących z tego faktu dla chrześcijan będących w Nie wszczepionymi. Członkowie wspólnoty są prowadzeni do odkrycia, że przez wiarę i nawrócenie, będące odpowiedzią na słowo Boże, a w szczególności przez przyjęcie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej (zob. KKK 790) są członkami Mistycznego Ciała Pana – Kościoła. Ich obdarowanie, temperament i rozwój, wypełnianie powołania, a także trwanie w łasce uświęcającej i skutki grzechu nie są prywatną sprawą poszczególnych wierzących, ale dotyczą całego Ciała (zob. RP 16, 31; TMA 2-4)¹⁰⁴. Formacja ukazuje również konsekwencję wszczęcia w Chrystusa, jaką jest uczestnictwo w potrójnej misji Pana – kapłańskiej, prorockiej i królewskiej, będące zwyczajnym powołaniem do misji budowania królestwa Bożego, czyli konsekracji świata, przez każdego ochrzczonego (zob. KK 34-36; zob. ChL 14; zob. KKK 901-913)¹⁰⁵.

WPO obiera za cel prowadzenie członków wspólnoty do rozpoznania i przyjęcia zarówno Kościoła, jak i wspólnoty WPO jako ciał hierarchicznych oraz formowania ze względu na to postawy posłuszeństwa względem hierarchii. Uczestnicy, poznając postawę posłuszeństwa jako zewnętrzne świadectwo wiary w Boga i wiary Bogu, uczą się przyjmowania decyzji przełożonych w kluczu wypełniania woli Bożej¹⁰⁶. Wspólnota, formując swoich członków do postawy dojrzałego posłuszeństwa, którego wzorem jest sam Chrystus, konfrontuje je

102 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 26-27.

103 Z. Zaremski, *Małe wspólnoty religijne w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, „Teologia i Człowiek” 64 (2023), nr 4, s. 132.

104 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 29; zob. A. Dańczak, *Wymiar świętości i grzechu w Kościele proszącym o przebaczenie*, „Studia Gdańskie” 2005/2006, nr 18/19, s. 102-105; K. Gózdź, *Kościół świętych – Kościół grzeszników według Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Teologia w Polsce” 8 (2014), nr 2, s. 34-38.

105 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 31; zob. E. Weron, *Apostolstwo katolickie*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1987, s. 96-100; B. Biela, *Uwarunkowania i punkt ciężkości*, s. 135-136, 170-178.

106 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 150; zob. I. Werbiński, *Psychologiczne problemy posłuszeństwa w Kościele*, „Studia Theologica Varsaviensia” 28 (1990), nr 2, s. 145-150; zob. Cz. Parzyszek, *Posłuszeństwo i posługa władzy – odpowiedzi na zagrożenia współczesnej cywilizacji*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 9, s. 96-102; B. Biela, *Struktura eklezjalna wspólnoty we współczesnym nauczaniu Kościoła*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 44 (2011), nr 2, s. 541-545.

z wypaczonym jego rozumieniem¹⁰⁷. Postawa posłuszeństwa, jaką kształtują w sobie członkowie w procesie formacyjnym, oparta jest więc na zaufaniu do Boga oraz Kościoła, w którym obecny jest Duch Święty. Zwraca się przy tym uwagę na konieczność zachowywania roztropności i czujność, aby analizować, co pochodzi od Boga, a co jest konsekwencją nieuporządkowanych pragnień czy problemów przełożonych, na które nie można być obojętnym ze względu na miłość do braci¹⁰⁸.

Materiały formacyjne wskazują na kolejne cele, jakimi są przekazanie formującym się kryteriów eklezjalności wspólnot oraz ukazanie WPO jako jednej z tzw. podstawowych wspólnot Kościoła katolickiego, dzięki której wierzący mogą formować się w bliższych relacjach, przekazywać sobie słowo Boże, służyć innym i praktykować miłość, będąc w ciągłej i niezachwianej łączności z pasterzami Kościoła (zob. ChL 26). Formujący się są prowadzeni do odkrycia, że ich wzrost we wspólnocie prowadzi do wzrostu świętości tejże żywej wspólnoty kościelnej. Jednocześnie odkrywają, że ich osobisty wzrost jest możliwy jedynie dzięki świętości Kościoła, który przyjmuje grzeszników, aby ich uświęcać¹⁰⁹. Kształtują w członkach wspólnoty mentalność eklezjalną oraz poznają podstawowe kryteria eklezjalności, które musi spełnić każda wspólnota, chcąc być wspólnotą katolicką.

Formujący się odkrywają, że głównym celem, do jakiego WPO chce ich prowadzić, jest świętość (zob. KK 17, zob. ChL 30) objawiająca się w relacji dojrzałej i doskonałej miłości do Boga oraz bliźniego (zob. KK 40)¹¹⁰. Drugim kryterium, jakie poznają członkowie WPO, jest odpowiedzialność w wyznawaniu wiary katolickiej wyrażająca się w przyjęciu oraz przepowiadaniu prawdy o Chrystusie, Kościele i człowieku zgodnym z interpretacją Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (zob. ChL 30). Formacja WPO wskazuje zatem na konieczność poznawania prawd wiary, moralności oraz poszukiwania odpowiedzi w przypadku pojawiających się wątpliwości¹¹¹. Trzecim kryterium, jakie przekazuje formującym się

---

107 Formacja WPO ukazuje, że posłuszeństwo chrześcijańskie, aby było dojrzałe, nie może być posłuszeństwem motywowanym lękiem przed przełożonymi i konsekwencjami braku uległości względem nich. Ponadto ukazywane jest bezmyślne posłuszeństwo powodowane często porzucaniem odpowiedzialności za swoje decyzje. Poruszony jest problem posłuszeństwa czysto zewnętrznego, który nie pociąga za sobą wewnętrznej decyzji, rodząc następnie dwulicowość, szemranie i podział. A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 152-154.

108 Tamże, s. 159.

109 Tamże, s. 36; zob. Y. Congar, *Die Wesenseigenschaften der Kirche*, w: *Mysterium Salutis, Grundriss heilsgeschichtlicher Dogmatik*, t. 4.1, red. J. Feiner, M. Löhrer, Wyd. Benziger, Einsiedeln-Zürich-Köln 1972, s. 467; A. Dańczak, *Wymiar świętości i grzechu*, s. 99-100.

110 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 42.

111 Tamże, s. 43-44.

WPO, jest świadectwo trwałej i autentycznej komunii z Kościołem katolickim, widoczne w relacji do papieża, biskupa, w lojalnym przyjmowaniu ich nauczania, a także gotowości współpracy z innymi wspólnotami, stowarzyszeniami i ruchami katolickimi (zob. ChL 30; zob. KK 23; zob. DA 23)¹¹². Czwarte kryterium to zgodność z apostołskim celem Kościoła i udział w jego realizacji, czyli ewangelizacji i uświęcaniu ludzi, a także formowaniu ich sumień zgodnie z moralnością katolicką. Formacja wspólnoty ukazuje, że każda dojrzała, katolicka wspólnota jest wspólnotą misyjną, dbając o świętość swoich członków, rozpala w nich ducha ewangelizacji, aby królestwo Boże było ustanawiane w świecie przez uczniów Pana (zob. ChL 30; zob. DA 20). Ostatnim, piątym kryterium, na jakie wskazują materiały formacyjne, kształtując mentalność eklezjalną swoich członków, jest konieczność zaangażowania formujących się w społeczność ludzką, aby przywracać człowiekowi pełną jego godność. Ostatnie kryterium ukazuje, że członek wspólnoty katolickiej jest swego rodzaju sumieniem świata. Żyjąc w świecie, ma ten świat przemieniać i dopominać się o poszanowanie prawa Bożego oraz godności każdego człowieka (zob. ChL 30)¹¹³.

WPO, prowadząc do kształtowania mentalności eklezjalnej, zabezpiecza swoich członków przed popadnięciem w błędy przez aplikowanie protestanckiej czy prawosławnej teologii i rozumienia Kościoła. Będąc wspólnotą zaangażowaną w ewangelizację, opartą o słowo Boże, duchowość kerygmatyczną oraz ekumeniczną inicjatywę *Projekt Pastoralnego św. Andrzeja* autorstwa J.H. Prado Flores¹¹⁴, WPO ukazuje formującym się, na czym polega katolickość tejże wspólnoty oraz jej stabilne miejsce w Kościele katolickim. Jest to niezwykle ważny krok ugruntowujący członków w tożsamości katolickiej, co stwarza również możliwość do podejmowania zdrowych działań ekumenicznych.

112 Tamże, s. 45; por. Konferencja Episkopatu Polski, *Kryteria eklezjalności wspólnot katolickich*, Wyd. Gaudium, Lublin 2022, s. 11-53; M. Łaszczyk, *Kryteria eklezjalności zrzeżeń świeckich w Kościele*, w: *W służbie Kościołowi i nauce. Księga jubileuszowa dedykowana ks. prof. Stanisławowi Olejnikowi*, red. J. Bagrowicz, [i in.], Włocławek 1994, s. 133-141.

113 Tamże, s. 47, 49-50.

114 Jest to projekt zawierający zasady, wizję oraz cel, który wprowadzone w praktykę zaowocowały stworzeniem SESA.

Formacja WPO przekazuje członkom wiedzę dotyczącą procesu grupowego, który z punktu widzenia psychologii i socjologii jest zwyczajnym procesem, przez który musi przejść każda grupa. Formacja WPO dzieli proces grupowy na 4 etapy¹¹⁵ oraz rozwija każdy z nich, aby członkowie wspólnoty mogli się utożsamić i zrozumieć, w którym z tych etapów znajduje się ich *Wspólnota Miejskowa*. Formacja opisuje kolejno: czas zachwytu¹¹⁶, czas znużenia¹¹⁷, czas oczyszczenia¹¹⁸ oraz czas służby¹¹⁹. Przekazanie wiedzy dotyczącej procesu grupowego na pewnym etapie uformowania grupy jest ważne tak dla liderów, jak i dla formujących się. Formacja WPO kształtuje świadomość naturalnych procesów dokonujących się w grupie, niejako poprze-

-
- 115 Literatura fachowa wylicza i opisuje różne fazy małych wspólnot. Różne nazwy faz wskazują na pewien element dynamiki grupy w przypadającym momencie. P. Hartley wykazuje 4 etapy, które nazywa kolejno etapem: formowania, burzy, normowania, wykonania. Zob. P. Hartley, *Komunikacja w grupie*, tłum. I. Chlewińska, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2000, s. 69-71. C. K. Oster wylicza 5 etapów: deklaracji członkostwa, wylaniania podgrup, konfrontacji, zaznaczania różnic indywidualnych, współpracy. Zob. C. K. Oster, *Grupy*, tłum. A. Bezwińska-Walerjan, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2002, s. 81-96. A. Kalbarczyk, bazując na projekcie *Kościół nadziei dla świata*, wylicza fazę wstępną (wezwanie do tworzenia wspólnoty), fazę orientacji (stosunki międzyludzkie), fazę integracji (wzrost i dojrzewanie ideału), fazę nowej orientacji (intensywna wspólnota), ewentualna faza rozstania (grupa w agonii). Zob. A. Kalbarczyk, *Fazy życie grup parafialnych*, „Teologia Praktyczna” 2002, nr 3, s. 194-210. A. Kozak wylicza i opisuje dynamikę procesu grupowego w 4 fazach, są to: etap formowania się grupy, burzy w grupie, normalizacji w grupie, kreatywnego działania. Zob. A. Kozak, *Proces grupowy. Poradnik dla trenerów, nauczycieli i wykładowców*, Wyd. Helion, Gliwice 2014, s. 3-4. W. Śmigiel przedstawia rozwój zrzeczeń w 4 etapach, wyliczając i opisując: etap orientacji, kryzysu, organizacji, działania. Zob. W. Śmigiel, *Eklezjalność zrzeczeń religijnych*, Wyd. Bernardinum, Pelplin 2015, s. 54-58.
- 116 Porównany jest do czasu zakochania jako etap początkowy pełen przyjemnych emocji towarzyszących decyzjom nawrócenia, głębszego poznawania i radowania się doświadczeniem Boga. Jest to czas pełen entuzjazmu i idealistycznej oceny wspólnoty, w którym liderzy, głoszący i posługujący charyzmatami obdarzani są dużym autorytetem oraz oceniani niemal za świętych za życia, a inni niebędący we wspólnocie jako ludzie biedni duchowo, dlatego nieszczęśliwi. Etap ten jest etapem pełnym zachwytu, ale także powierzchowności i niedojrzałości. A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 47.
- 117 Następuje po ok. 2 latach od wstąpienia do wspólnoty. Cechuje się wyciszeniem emocji oraz konfrontacją idealnego obrazu wspólnoty z rzeczywistością. Dostrzegane są wady, błędy, słabości i grzechy członków wspólnoty, osób odpowiedzialnych, formacji. Częściej pojawia się obmowa, krytykanctwo, trudne emocje smutku, osamotnienia, rozczarowania. Trwanie w formacji staje się trudniejsze, opada pierwotny entuzjazm, a pojawia się doświadczenie kryzysu, pragnienie zmiany wspólnoty lub zupełnego odejścia od takiego stylu życia. Tamże, s. 69, 72.
- 118 W ten etap wchodzi osoby, które wytrwały czas znużenia i przeżyły kryzysy, pozostając we wspólnocie. Jest to czas odkrywania i oczyszczenia motywacji. Trudne emocje związane z innymi członkami wspólnoty cichną, robiąc miejsce na odkrywanie własnej motywacji bycia we wspólnocie, własnej grzeszności, miłości oraz przebaczenia nieprzyjaciółom. To czas doświadczenia i przyjęcia cierpienia towarzyszącemu oczyszczeniu z egoizmu, pychy, nieczystości serca oraz podjęcia krzyża. Tamże, s. 74.
- 119 To czas odkrycia, że wspólnota nie służy jedynie zaspokojeniu własnych potrzeb, ale jest miejscem służby. Etap znużenia i oczyszczenia prowadzi do formowania dojrzałej miłości połączonej z akceptacją siebie, innych wraz z światłem i cieniem, które każdy z członków wspólnoty w sobie niesie oraz umiejętnością przebaczenia. Powstaje głębokie pragnienie odkrywania obdarowania, charyzmatów, nie dla własnej próżnej chwały, ale na większą chwałę Boga oraz dla zbawienia innych. Tamże, s. 77.

dzając ich wystąpienie w konkretnej wspólnoty. Posiadanie tej wiedzy umożliwia odpowiednie reagowanie oraz podejmowanie własnych decyzji w zderzeniu ze zmianami dokonującymi się w grupie formacyjnej, pozwala na stabilizowanie grupy oraz racjonalne podejmowanie decyzji.

3.2. Formowanie w członkach *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca* nowego człowieczeństwa

Chrzest oraz przyjęcie kerygmatu rodzą w człowieku głębię wiary i wprowadzają w relację z Bogiem, która następnie jest rozwijana w procesie modlitwy oraz we wspólnoty Kościoła, otwierając wierzącego na przyjęcie od Boga łaski życia w pełni. Natomiast grzech, grzeszne nawyki i ich konsekwencje w dalszym ciągu sprzeciwiają się komunii stworzenia ze Stwórcą i stworzeniem, niszczą życie otrzymane z łaski i wprowadzają w śmierć (zob. Rz 6,23). Skutkiem czego człowiek przestaje doświadczać tego, co wyraża pełnia życia – szczęścia, wolności, harmonii, poczucia sensu życia oraz głębokich relacji z innymi. Niszczona jest każda przestrzeń życia¹²⁰. Dlatego bycie narodzonym na nowo – zawarcie przymierza z Jedynym Bogiem, przyjęcie praw królestwa Bożego oraz podstawowego wyposażenia umożliwiającego wzrost duchowy – nie jest wystarczające. Formujący się potrzebują przejść przez swego rodzaju proces oczyszczenia¹²¹, aby mogli nabierać mocy, czyniąc postępy w mądrości, latach, w łasce u Boga i ludzi (por. Łk 2, 40.52) rozwijając się do pełni miłości do Boga, do samego siebie i do bliźnich¹²². W tym przejawia się dojrzałe, odkupione przez Chrystusa człowieczeństwo¹²³. Dlatego też WPO prowadzi członków wspólnoty do osiągnięcia kolejnych celów formacyjnych.

120 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 25; zob. J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 14-16; A. Skreczko, *Ku pełni człowieczeństwa w Chrystusie*, „Studia Teologiczne Białystok Drohiczyn Łomża” 33 (2015), nr 1, s. 214.

121 Por. J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 57; zob. A. Skreczko, *Ku pełni człowieczeństwa*, s. 215.

122 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese M, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 65.

123 Jest to swego rodzaju dążenie mające za cel doskonałość, które to dążenie „jest obowiązkiem moralnym wynikającym z istoty człowieczeństwa, z jego wnętrza – popychającego go do samodoskonalenia nie mającego czasowych granic. Jest ono wynikiem świadomości potrzeby dążenia do doskonałego trwania przekraczającego bariery czasu. Jest wreszcie obowiązkiem moralnym nie danym z zewnątrz, lecz wyłaniającym się z wnętrza podmiotu”. F. Adamski, *Pedagogika personalistyczna wobec współczesnych nurtów myślenia o wychowaniu*, w: *Myśl pedagogiczna przełomu wieków*, red. T. Aleksander, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001, s. 242.

Formacja WPO stawia sobie za cel kształtowanie w formujących się umiejętności panowania nad grzesznymi skłonnościami (zob. Rdz 4,6-7) poprzez pogłębione rozumienie korzeni grzechów uczynkowych, poznawanie siebie, swojego usposobienia, skłonności do grzechu zwanych korzeniami grzechu oraz podejmowania działania przeciwnego¹²⁴. Formacja, prowadząc formujących się w głąb rozumienia tajemnicy grzechu, ukazuje, że grzech nie jest czymś zewnętrznym, jakimś jednorazowym przypadkowym aktem, spowodowanym wyłącznie okolicznościami, ale pochodzi z wnętrza człowieka (zob. Mk 7, 14-23). Zatem człowiek potrzebuje nie tylko zobaczyć grzech i go odrzucić, ale potrzebuje odkryć, w czym grzech, który wybiera w swojej codzienności, jest zakorzeniony, aby ta wewnętrzna część starego człowieka mogła zostać dotknięta i przemieniona łaską Bożą. Momentem zwycięstwa w trwającej walce duchowej jest każdorazowe opowiedzenie się po stronie konstytucji Bożego królestwa – ośmiu błogosławieństw, przeciwstawiając się konstytucji królestwa szatana – przekleństwu siedmiu grzechów głównych¹²⁵.

Formacja WPO prowadzi członków wspólnoty do pogłębienia chrześcijańskiego rozumienia rzeczywistości pokus. Ukazuje członkom wspólnoty ich chrześcijańskie rozumienie, źródło oraz możliwość dobrego, zgodnego z wolną Bożą ich wykorzystania. Pokusa rozumiana jest jako myśl, inspiracja do decyzji wyboru zła wprost lub często do podjęcia decyzji działania, które w konsekwencji ma doprowadzić do zła, a w ten sposób spowodować oddalenie człowieka od Boga. Wskazuje się, że jej źródłem pośrednim lub bezpośrednim jest zawsze zły duch¹²⁶. Formacja WPO demaskuje fałszywe mniemanie, jakoby Bóg wystawiał na pokuszenie w celu manipulowania człowiekiem lub sprawdzania jego wierności (zob. Jk 1,13). Jednocześnie ukazuje ona, iż rzeczywistość pokus pośrednio pozwala odkryć to, co jest Bożym obdarowaniem człowieka, gdyż wyłącznie to, co jest dobre w człowieku, jest celem, przeciwko któremu skierowane jest kuszenie. Od strony negatywnej rzeczywistość pokus pozwala również odkryć sferę, która jest krucha w człowieku, zatem w życiu duchowym potrzebuje szczególnej uwagi

124 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 31.

125 Tamże, s. 21-22.

126 Zob. M. Scanlar, R. J. Cirner, *Uwalnianie ze złych mocy. Podstawy chrześcijańskiej walki duchowej*, Wyd. „M”, Kraków 1995, s. 41-45; J. Augustyn, *Taktyka kuszenia złego ducha*, w: *Rozeznawanie duchowe. Reguły rozeznawania duchów pierwszego tygodnia Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2020, s. 185-186.

i troski¹²⁷. W konsekwencji program formacji WPO ukazuje również pozytywny wymiar nie tyle samego aktu kuszenia, którego autorem jest zły duch, ile podlegania kuszeniu, wskazując, zgodnie z nauczaniem św. Pawła, że wszystko przyczynia się ku dobremu (Rz 8,28)¹²⁸.

Formacja WPO prowadzi członków do poznania istoty grzechów głównych, jakim są kłamstwa złego ducha zaprzeczające tożsamości dziecka Bożego oraz Boga, który jest miłością. Celem formacji WPO jest skonfrontowanie myślenia członków wspólnoty dotyczącego własnej tożsamości chrzcielnej. Są oni zachęceni do tego, aby odkrywać kłamstwo, któremu dali wiarę, zobaczyć konsekwencje życia w tymże kłamstwie w codzienności oraz przyjmować prawdę o swojej tożsamości objawioną w Chrystusie.

Formujący się poznają fundamentalne kłamstwa złego ducha, dzięki którym manipuluje on człowiekiem, aby doprowadzić go do wolnej decyzji wyboru grzechu i bałwochwalstwa (zob. LF 13)¹²⁹. Następnie, jak czytamy we wskazaniach do formacji, ukazany zostaje swego rodzaju katalizator prowadzący do działania – emocjonalne poruszenie, aby ostatecznie ukazać możliwości, pod jakimi dany grzech się konkretyzuje. Kłamstwo złego ducha, które przygotowuje niejako grunt pokusie, jest zawsze wymierzone w tożsamość człowieka odkupionego przez dzieło paschalne Chrystusa oraz w obraz Boga, jaki nosi w sobie człowiek¹³⁰. Poznając tę teoretyczną podstawę poszczególnych grzechów głównych, członkowie WPO są prowadzeni do rozpoznawania tychże przejawów w swoim życiu, odnajdywania wady głównej oraz podejmowania konkretnych decyzji nawrócenia w danej sferze swojego życia.

Chrześcijanin na prawdzie o dziecięctwie buduje własną wartość i zaspokaja potrzebę akceptacji. Dzięki niej buduje on prawdziwe i głębokie relacje z Bogiem, z bliźnimi, względem samego siebie oraz względem rzeczy. Formacja ukazuje, że przez wiarę w to fundamentalne kłamstwo złego ducha podważające ufność w niezmienną, bezwarunkową i pełną miłość Boga, którym kuszony był również Jezus (zob. Łk 4,1-4)¹³¹, Szatan doprowadza do grzechu pychy¹³². Przekonuje on

127 *Szkoła walki duchowej*, s. 139-140.

128 Podobnie Ewagriusz z Pontu powołując się na Rz 5,3 wygłasza niejako pochwałę kuszenia, wskazuje: „Skoro kuszeni dzięki pokusom bardziej zbliżają się do Boga, by szukać u Niego pomocy, a zbliżać się do Pana jest przecież czymś dobrym, zatem również bycie kuszonym jest czymś dobrym”. Ewagriusz z Pontu, *Pisma ascetyczne*, t. 1, tłum. K. Bielecki, Wyd. Tyniec, Kraków 1998, s. 114.

129 Zob. M. Scanlar, R. J. Cirner, *Uwalnianie ze złych*, s. 45-49.

130 Zob. J. Pierzchański, *Walka duchowa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020, s. 19-20.

131 *Szkoła walki duchowej*, s. 63; zob. J. Pierzchański, *Walka duchowa*, s. 20-22.

132 Papież Franciszek ukazuje w podobny sposób pokonywanie pychy, spustoszenie, jakie czyni oraz jej źródła, pisząc o ambicji, która wypływa z niskiego poczucia własnej wartości wewnętrznej ukierunkowującej człowieka na poszukiwanie godności lub przełożenia. Zob. Papież Franciszek J. M. Bergolio, *Walka duchowa*, tłum. E. H. Bandurska, Wyd. AA, Kraków 2013, s. 15-19.

człowieka o jego samowystarczalności, polegającej albo na możliwości stanowienia w dziedzinie moralności, albo w przypadku osób pobożnych – możliwości osiągnięcia nieskazitelności moralnej poprzez zachowywanie praw i nakazów religijnych¹³³. Innymi słowy, okłamany człowiek decyduje się być jak Bóg, dążyć do doskonałości, ale bez Niego, ponad Nim i według własnych zasad (zob. KKK 398; LF 13)¹³⁴. Szatan prowadzi człowieka do frustracji wynikającej z doświadczenia ograniczeń, niewystarczalności oraz słabości¹³⁵. Zatem okłamany człowiek ukierunkowuje się na niemożliwe do zrealizowania samospełnienie oraz ciągle poszukiwanie zaspokojenia potrzeby akceptacji u innych, stając się ich marionetką¹³⁶. Zły duch zniekształca także obraz Boga, podważa w człowieku zaufanie do Niego oraz wiarygodność Jego słów¹³⁷.

Według założeń formacji to kłamstwo zaszczipione w człowieku w momencie grzechu pierworodnego jest podstawą do kolejnego. Tożsamość dziecka Bożego wynikająca z miłości Bożej zaspokaja również potrzebę bezpieczeństwa. Zatem brak doświadczenia własnej wartości prowadzi do braku zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa. To z kolei tworzy środowisko duchowi chciwości, dla złudnego zaspokojenia tejże potrzeby poprzez relacje z innymi, dobra materialne, funkcje, urzędy, godności. W miejscu Boga miłości człowiek stawia bożka, w którym upatruje swojego bezpieczeństwa¹³⁸. Zły duch koncentruje człowieka na samym sobie, wprowadza w egoizm, uwypukla braki, niezaspokojone potrzeby, wyostrza oczekiwania oraz żądania z nimi związane¹³⁹.

Z tego wynika kolejna pokusa zredukowania dobra wyłącznie do przyjemności. Ciało zaprojektowane przez Stwórcę i dane człowiekowi w darze przez grzech podlega wpływom złego ducha, który ciągle poddaje je pożądlivosti, cierpieniu i śmierci (zob. KKK 406). Jeżeli człowiek nie doświadcza miłości Boga, Szatan redukuje miłość do sfery cielesnej, zafałszowując w ten sposób rozumienie miłości, wprowadzając dyktat przyjemności i prowadząc w ten sposób do hedonizmu oraz konsumpcjonizmu¹⁴⁰.

133 C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 15; zob. D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 59-60.

134 *Szkola człowieczeństwa*, s. 39.

135 Zob. Tamże, s. 46-47.

136 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 42; por. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 23-24.

137 *Szkola walki duchowej*, s. 63.

138 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 64; zob. D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 53-54; C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 22.

139 *Szkola walki duchowej*, s. 65; Zob. Papież Franciszek J. M. Bergolio, *Walka duchowa*, s. 23-26.

140 *Szkola człowieczeństwa*, s. 44; zob. K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 82; D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 55-56; J. Pierzchański, *Walka duchowa*, s. 20-21.

Materiały formacyjne WPO wskazują następnie, że wykorzystując uformowaną postawę hedonizmu oraz doświadczenie braku, Szatan wprowadza zazdrość związaną z negatywną wizją samego siebie. Jest to kłamstwo mocno związane z pychą i chciwością, odnoszące się do legalistycznego rozumienia sprawiedliwości. Człowiek pogrążony w tym kłamstwie nie zwraca się do Boga w prośbie o pomoc w odkryciu własnej wartości, ale umniejsza wartość innych, aby nie doświadczać poczucia porażki i smutku, wynikających z doświadczenia własnego braku¹⁴¹. Człowiek, trwając w tej pokusie, podsycony gniewem, uznaje, że karze musi podlegać wszystko, co nie zgadza się z jego punktem widzenia, staje się sędzią, traci z pola widzenia drugiego człowieka. Konsekwencją jest więc uzurpowanie sobie boskiego prawa do stanowienia o dobru i złu (zob. Rdz 3,5)¹⁴².

Brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa staje się fundamentem do braku zaufania Bogu w to, że to On zaspokaja wszystkie potrzeby i daje prawdziwe szczęście. Duch nieumiarkowania wiąże się szczególnie z chciwością, okłamuje człowieka, że głód pełni miłości, szczęścia, pokoju i bezpieczeństwa oraz harmonii może być zaspokojony, tym co stworzone, w zależności od temperamentu człowieka i obdarowania – dobrami materialnymi, seksualnością, sławą, wiedzą, pasjami, innymi ludźmi¹⁴³. Szatan wykorzystuje w ten sposób dobre pragnienia, które są wpisane w serce człowieka i zmienia ich kierunek, wprowadzając pokusę wystawienia Boga na próbę oraz prowadząc do przeświadczenia o Jego zawodności¹⁴⁴. Nie doświadczając miłości, człowiek traci motywację do życia i obdarowywania miłością. Duch lenistwa wprowadza w kłamstwo dotyczące braku możliwości zaspokojenia potrzeby sensu, odkrycia własnej tożsamości, przez co prowadzi do acedii, zaniedbań we wszystkich sferach życia i duchowej śmierci¹⁴⁵.

Ukazując tę drogę kłamstw złego ducha, jego pokus i grzechów, wskazania do formacji WPO przedstawiają, że Bóg nie jest przeciwny odczuwaniu przyjemności, rozwojowi kulturalnemu czy materialnemu, jednak chce, aby człowiek wprowadzał w tych sferach swojego życia wolność, a przez to doświadczał szczęścia i trwał w pełni człowieczeństwa. Obnażenie oraz prowadzenie do podejmowania decyzji walki z różnego rodzaju zniewoleniami, w których tkwią członkowie wspólnoty, ma na celu pomoc im we wzroście do pełni człowieczeństwa, które trwanie w niewoli uniemożliwia¹⁴⁶. Cały proces, mimo że jest trudny, ukierunkowuje na konfrontowanie członków wspólnoty z myśleniem o własnej tożsamości chrzcielnej. Nie odbywa się ono wprost przez

141 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 100, D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 57-58.

142 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 141-142.

143 Tamże, s. 120; zob. *Szkoła człowieczeństwa*, s. 48.

144 *Szkoła walki duchowej*, s. 69.

145 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 164.

146 C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 17-18.

zadanie pytania, ale poprzez przegląd uczuć, emocji, motywów podejmowanych decyzji. Odkrycie fundamentalnych kłamstw złego ducha jest motywacją do wyznawania wiary w podstawowe prawdy chrześcijańskie dotyczące miłości Boga oraz chrzcielnej tożsamości członka wspólnoty.

Kolejnym celem formacji WPO jest kształtowanie w członkach wspólnoty rozumienia taktyk, które zły duch stosuje, aby doprowadzić człowieka do grzechu. Ich świadomość daje prowadzącemu walkę duchową możliwość diagnozy oraz przyjęcia odpowiedniej postawy obronnej¹⁴⁷. Formacja WPO ukazuje, że swego rodzaju katalizatorem między kłamstwem złego ducha a podjęciem działania jest zraniona grzechem, niedojrzała emocjonalność. Wymieniany jest na pierwszym miejscu lęk np. przed słabością, odrzuceniem, przed stratą, doświadczaniem braku, pustki, przed przemijaniem czy w końcu przed trudnościami na drodze duchowego wzrostu, cierpieniem towarzyszącym procesowi oczyszczenia i pracą nad sobą. Innymi wskazywanymi uczuciami są: złość wynikająca z uczucia rzekomego, jakim jest poczucie krzywdy, smutek oraz rozgoryczenie¹⁴⁸. Formacja WPO wskazuje, że katalizatorami mogą być też uczucia przyjemne, których człowiek naturalnie pragnie doświadczyć. Będą to poczucie bezpieczeństwa, szczęścia, ekscytacji, pokoju, nasycenia, przyjemności, wolności¹⁴⁹.

Formacja WPO poucza członków wspólnoty o dwóch taktykach złego ducha, jakimi są: próba przestraszenia lub zniechęcenia człowieka do podjęcia dobra oraz uwodzenia, zaślepienia pozornym dobrem¹⁵⁰. Te podstawowe koncepcje, bazujące na podsycaniu uczuć przyjemnych bądź nieprzyjemnych przez przedstawianie różnego rodzaju myśli, formacja WPO czerpie z ćwiczeń duchowych św. Ignacego. Formujący się poznają strategie, w których św. Ignacy porównuje złego ducha do zachowania kobiety¹⁵¹ lub uwodziciela¹⁵². Formujący poznają także trzecią

147 Zob. Tamże, s. 45-46.

148 Zob. K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 42, 64, 123, 168, 142, 111.

149 Zob. Tamże, s. 64, 82, 103, 124.

150 *Szkoła walki duchowej*, s. 198-199; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 4-5.

151 „Nieprzyjaciel w zachowaniu podobny jest do kobiety, w tym mianowicie, że siły ma słabe, ale chęć [szkodzenia] mocną. Bo właściwością kobiety w czasie sprzeczki z jakimś mężczyzną jest tracić odwagę i uciekać, jeśli mężczyzna stawia jej dzielnie czoło; a przeciwnie, jeśli mężczyzna zacznie uciekać, tracąc odwagę, wtedy gniew, mściwość i dzikość kobiety nie zna granic ni miary. Podobnie właściwością nieprzyjaciela jest tracić siły i odwagę i uciekać ze swymi pokusami, jeżeli osoba ćwicząca się w rzeczach duchownych stawia odważnie czoła pokusom nieprzyjaciela i działa wręcz odwrotnie. A znów, jeżeli osoba ćwicząca zacznie się lękać i tracić odwagę pod naporem pokus, wtedy nie ma na całej ziemi bestii bardziej dzikiej niż nieprzyjaciel natury ludzkiej w dążeniu do spełnienia swego przeklętego zamiaru z niezmierną przewrotnością.” I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 325; zob. J. Augustyn, *Taktyka kuszenia złego*, s. 191-193.

152 „Nieprzyjaciel zachowuje się jak uwodziciel, który chce pozostać w ukryciu i nie być ujawnionym. Albowiem człowiek przewrotny, namawiając do złego córkę jakiegoś dobrego ojca, albo żonę jakiegoś dobrego męża, chce, żeby jego słowa i namowy zostały w tajemnicy; a przeciwnie bardzo mu się nie

strategię polegającą na poszukiwaniu przez złego ducha najsłabszego miejsca w człowieku, aby tam przeprowadzić atak w walce duchowej, w której św. Ignacy nazywa Szatana wodzem na wojnie¹⁵³, a formacja nadaje mu przydomek stratega¹⁵⁴.

Kolejnym celem formacji WPO jest kształtowanie lub pogłębianie w członkach postaw nowego człowieka odkupionego przez Chrystusa. Wiedza dotycząca działania złego ducha oraz jego strategii prowadzi do ukazania członkom WPO strategii antagonistycznej, której podjęcie powoduje umieranie starego człowieka, a prowadzi do ugruntowywania nowego życia nowego człowieka – dojrzałego w swoim człowieczeństwie. Formacja WPO prowadzi zatem do formowania dojrzałej osobowości. Św. Jan Paweł II wskazuje, że jest ona naturalnym fundamentem formacji chrześcijańskiej (zob. PDV 43). Proces ten osiągnąć na drodze formacji odbywa się poprzez nabywanie pewnych sprawności, uzdalniających do prawdziwej miłości, będącej powołaniem człowieka oraz wyrazem jego dojrzałości osobowościowej¹⁵⁵.

Celem formacji WPO jest więc udzielenie pomocy członkom wspólnoty w kształtowaniu postawy umiłowania prawdy (por. PDV 43). Formacja wspólnoty wiąże tę postawę z postawą otwartości na prawdę o sobie, poprzez poznawanie jej oraz przyjęcie. Członkowie wspólnoty prowadzeni są do odkrycia, że zarówno oni sami, jak i każdy inny człowiek łączą w sobie głębokie kontrasty blasku chwały i ciemności poniżenia, osamotnienia oraz zranień, o których obecności Bóg wie i nie rezygnuje z przyjaźni, do której ich zaprosił. Proces poznawania prawdy o sobie zakłada uświadomienie sobie tzw. ja fałszywego oraz odkrycie ja prawdziwego¹⁵⁶. Z jednej strony członkowie WPO są zapraszani do odkrywania swojej tożsamości umiłowanych

---

podoba, gdy córka ojcu, lub żona mężowi wyjawi jego chytne słowa i zamiar przewrotny, bo wtedy łatwo wnioskuje, że sprawy rozpoczętej nie będzie mógł doprowadzić do skutku. Podobnie i nieprzyjaciel natury ludzkiej, kiedy poddaje duszy sprawiedliwej swoje podstępny i namowy, chce i pragnie, żeby zostały przyjęte i zachowane w tajemnicy; a kiedy się je odkrywa przed dobrym spowiednikiem albo inną osobą duchowną, która zna jego podstępny i złości, bardzo mu się to nie podoba; wnioskuje bowiem, że nie będzie mógł doprowadzić do skutku swego już zaczętego a przewrotnego zamiaru, bo odkryte zostały jego wyraźne podstępny.” I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 326; zob. J. Augustyn, *Taktyka kuszenia złego ducha*, s. 190-191.

153 „Nieprzyjaciel zachowuje się także jak wódz na wojnie, gdy chce jakiś gród zwyciężyć i złupić. Wódz bowiem lub dowódca wojskowy, rozbiwszy obóz i zbadawszy siły i środki obronne jakiegoś zamku, atakuje go od strony najsłabszej. Podobnie i nieprzyjaciel natury ludzkiej krąży i bada ze wszech stron wszystkie nasze cnoty teologiczne, kardynalne i moralne, a w miejscu, gdzie znajdzie naszą największą słabość i brak zaopatrzenia ku zbawieniu wiecznemu, tam właśnie nas atakuje i stara się nas zdobyć.” I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 327; zob. J. Augustyn, *Taktyka kuszenia złego ducha*, s.186-188.

154 Zob. *Szkola walki duchowej*, s. 197-203.

155 *Szkola człowieczeństwa*, s. 7.

156 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 10; zob. M. M. Gajdowie, *Rozwój. Jak współpracować z łaską*, Wyd. Pro Homine, Szczecin 2012, s. 69-73.

dzieci Boga, o których sam Bóg wydaje świadectwo¹⁵⁷. Z drugiej strony, prowadzeni są też do odkrywania prawdy o człowieczeństwie dotkniętym doświadczeniem słabości i grzechu, o których antyświadectwo może dać sam członek wspólnoty oraz osoby z jego środowiska¹⁵⁸. Spotkanie z Chrystusem podczas rozważania Ewangelii np. o uzdrowieniu trędowatego (zob. Mk 1,40-45) oraz paralytyka (zob. Mk 2,1-12), uwolnieniu chłopca od ducha niemego i głuchego (zob. Mk 9,14-29), opętanego przez Legion (zob. Mk 5,6-13) czy o niepłodnym figowcu (zob. Mk 11,12-14) prowadzą członków WPO do wglądu w siebie, odkrywania w sobie różnego rodzaju duchowych chorób, uznawania i oddawania ich Chrystusowi oraz proszenia z wiarą o uzdrowienie¹⁵⁹. Formujący się odkrywają, że Bóg ochoczo podejmuje ryzyko i decyduje się na ludzi mających duże braki. Jest tym, który wybiera tych, którzy są niedoskonalimi, aby doświadczenie braku uzupełniać przy pomocy braci oraz czynić z niedoskonałych doskonałe narzędzia w Jego rękach i przekazicieli Jego łaski¹⁶⁰.

Spotkanie ze swoimi zaletami, tożsamością oraz historią życia, grzesznością i słabością jest ważnym krokiem w pogłębianiu bliskiej, osobowej więzi z Bogiem oraz z samym sobą, a także bliźnimi, gdyż przywraca fundamentalną prawdę o tożsamości człowieka¹⁶¹. Formujący się prowadzony jest do odkrycia, że jego przeszłość, popełnione błędy czy wprost grzechy często pozostają we własnej pamięci. Dlatego na drodze formacji członkowie wspólnoty potrzebują te sytuacje uznać, zgadzając się na własną słabość oraz przyjąć prawo do popełniania błędów¹⁶². Ponadto formujący się są prowadzeni do odkrycia, że są formowani jak glina w rękach garncarza (zob. Jr 18, 3-6), aby odkrywać, że każde wydarzenie w ich życiu jest wykorzystywane przez Jezusa jako formacyjne¹⁶³.

Akceptacja, do której prowadzi formacja, ma wypływać z odkrywania własnej niezbywalnej godności, a więc z prawdy o Bogu Stworzycielu i Zbawicielu. Uświadamianie tejże godności od poczęcia do naturalnej śmierci formacja WPO opiera w szczególny sposób na dziele stworzenia oraz Chrystusowym dziele odkupienia. Za Janem Pawłem II ukazuje, że sam Chrystus widzi w życiu ludzkim niezwykłą wartość, skoro sam Pan zdecydował się je przyjąć i uczynić

157 *Szkola walki duchowej*, s. 54.

158 Tamże, s. 70.

159 Zob. *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 63, 68, 113, 175, 207; *Dwie drogi*, s. 181; S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie. Model chrześcijańskiej formacji według św. Marka*, Wyd. KUL, Lublin 2006, s. 392-393.

160 Zob. J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 21-28; J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 39-43.

161 Zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 38-39.

162 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 51.

163 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 62-63; zob. *Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, Kurs Rafał*, s. 13.

miejszem dokonania zbawienia całej ludzkości oraz obrazem boskiej wieczności (zob. EV 33-44, DI 19)¹⁶⁴. Formacja WPO kształtuje pełne miłości oraz akceptacji odniesienie względem siebie, zarówno względem duszy, jak i ciała, będącego świątynią Ducha Świętego¹⁶⁵. Jest to zbieżne z kształtowaniem postawy pokory – znajomości swoich zalet i wad, co otwiera drogę uznawania prawa do własnej nieumiejętności czy niewiedzy oraz proszenia o pomoc¹⁶⁶. Poznanie i przyjęcie niezbywalnej nawet przez chorobę, słabość czy grzech godności własnego życia, które od momentu Paschy nosi wartość ofiary krwi Chrystusa, staje się fundamentem doświadczenia darmowej miłości Boga oraz uzdolnienia do bezinteresownego daru z siebie dla innych, który jest wyrazem miłości¹⁶⁷.

Kolejnym celem formacji WPO w formowaniu dojrzałego człowieczeństwa jest kształtowanie w formujących się prawego sumienia moralnego (por. PDV 44). Materiały formacyjne definiują sumienie jako nieodłączny element natury człowieka odróżniający go od innych stworzeń oraz mający fundamentalne znaczenie w podejmowaniu decyzji. Powołując się na nauczanie Kościoła, formacja ukazuje, że jest ono najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka, w którym przebywa on sam z Bogiem, gdzie rozbrzmiewa Jego głos oraz gdzie odkrywa boskie prawo do miłowania oraz czynienia dobra a unikania zła (KKK 1776)¹⁶⁸. Formując prawe sumienie, formacja WPO zachęca członków wspólnoty do zgłębiania wyznawanej hierarchii wartości oraz podejmowania w tej kwestii nawrócenia, ukazując, że decyzje, które zapadają w sumieniu, są zawsze zbieżne z wartościami wyznawanymi przez człowieka¹⁶⁹. Dlatego materiały WPO pouczają o rodzajach sumień, opisując charakterystykę sumienia prawdziwego, przytępionego, laksystycznego, skrupulanckiego, faryzejskiego oraz fałszywego¹⁷⁰. Dzięki temu formujący się we WPO mogą określić rodzaj własnych sumień. Jak czytamy we wskazaniach do formacji, kształtowanie sumienia moralnego jest osobistym wysiłkiem formującego się w dążeniu

164 *Szkola człowieczeństwa*, s. 53.

165 Zob. *Dwie drogi*, s. 127-137.

166 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 46; *Dwie drogi*, s. 100-112.

167 *Szkola człowieczeństwa*, s. 59. Badania A. Pilarskiej i A. Suchańskiej wykazały związek między samoopieką a podejmowaniem zachowań altruistycznych, który był zapośredniczony przez skłonności do empatycznej troski oraz przyjmowania cudzej perspektywy. Samoopiekuńczość wpływająca z miłości do siebie sprzyjała empatii zorientowanej na innych. Zatem formowanie do dojrzałości osobowościowej, której jednym ze wskaźników jest uznanie swojej niezbywalnej godności, o której przekonywał Chrystus, jest również formowaniem człowieka otwartego na pomoc innym. Zob. A. Pilarska, A. Suchańska, „*Będziesz kochać bliźniego swego jak siebie samego*”? *Związek samoopiekuńczości z empatią i zachowaniami altruistycznymi*, „*Przegląd Psychologiczny*” 67 (2022), nr 1, s. 7-11.

168 *Szkola człowieczeństwa*, s. 85.

169 Tamże, s. 93.

170 Zob. Tamże, s. 89-88.

do dojrzałości. Oznacza to ciągle poznawanie siebie, własnych tendencji, motywacji, decyzji i zachowań, mocnych oraz słabych stron, relacji do ludzi, świata rzeczy, a także ciągle rewidowanie wspomnianej już hierarchii wartości¹⁷¹.

Z dojrzałym sumieniem moralnym ściśle związane jest nawrócenie moralne. WPO przywraca w formujących się głęboki, chrześcijański sposób myślenia o nawróceniu. Jego podstawą nie jest neurotyczna, okraszona przemocą walka z sobą, swoją słabością, skłonnością, grzechem, aby przez przemianę zasłużyć na własną godność i miłość Boga, ale trwanie w relacji z Jezusem¹⁷². Formujący się są prowadzeni do odkrycia, że są powołani na pierwszym miejscu do bycia z Chrystusem (zob. Mk 3,13-19)¹⁷³, którego następstwem jest *metanoia* – zmiana myślenia przez otwartość na łaskę i aktywną z nią współpracę¹⁷⁴. Dopiero to skutkuje uporządkowaniem relacji z Bogiem, bliźnimi, samym sobą oraz światem rzeczy zgodnie z zamysłem Boga¹⁷⁵. Formacja ukazuje, że bez trwania przy Chrystusie, człowiek nie ma siły ani motywacji do podejmowania decyzji prowadzących do doskonałości (zob. Mt 19,21; Mk 10,21)¹⁷⁶.

Pogłębienie rozumienia procesu nawrócenia oraz jego początku pozwala na jego oczyszczenie z rozumienia wyłącznie jurydycznego, który wydaje się mieć swoją podstawę w myśli judaistycznej¹⁷⁷. Tak ukształtowany sposób myślenia uzdalnia formujących się do oceny podejmowanych przez siebie decyzji pod kątem moralnym oraz przyjmowania trudnych słów, które Jezus kieruje do swoich uczniów o słabości, zwątpieniu, zdradzie (zob. Mk 14,26-31.66-72). Są to słowa wypływające z miłości do uczniów, aby zabezpieczyć wiarę przed zwątpieniem, zawodem sobą oraz poczuciem winy¹⁷⁸. Jednocześnie są to słowa konfrontujące, których celem jest ujawnienie prawdy o sercu formującego się, prowadzące do zmiany myślenia, zachowania i oczyszczenia intencji, które zawsze są związane z walką duchową, a zatem ze zmaganiem, rezygnacją oraz aktywnym wyborem Chrystusa w codzienności życia¹⁷⁹.

171 Tamże, s. 91.

172 Zob. S. Hareźga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 398.

173 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 87.

174 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 38; zob. D. Kotecki, *Aby lepiej zrozumieć Ewangelię wg. św. Marka. Wewnętrzne klucze hermeneutyczne drugiej Ewangelii*, w: *Miłość wytrwa do końca*, red. W. Chrostowski, Wyd. Vocatio, Warszawa 2004, s. 201-205.

175 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 115; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 52-56.

176 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 16.

177 Zob. R. Cantallamessa, *Przygotujcie drogi Pańskie: do światowej ewangelizacji ekumenicznej w przygotowaniu na rok dwutysięczny*, tłum. K. Kozak, Wyd. Księży Sercanów Dehon, Kraków 1999, s. 62.

178 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 258.

179 Zob. Tamże, s. 60, 63, 68, 111, 113, 132, 175, 207, 260-261.

Formacja WPO wyznacza sobie również cel, jakim jest kształtowanie u członków WPO postawy wolności (por. PDV 43-44). Założenia formacji przeciwstawiają sobie dwie postawy: wolności i związanej z nią maksymą „wszystko mi wolno” oraz samowoli związanej z maksymą: „wszystko mogę”. Pierwsza definiowana jest za nauczaniem Kościoła jako zakorzeniona w rozumie możliwość do podejmowania przez człowieka dobrowolnych działań włącznie z decydowaniem o sobie. Formacja ukazuje, że ta siła winna być ukierunkowana ku wzrastaniu, a także dojrzewaniu w prawdzie i dobru. Wolność taką można określić jako doskonałą, gdy jest ona ukierunkowana na Boga, będącego szczęściem człowieka (zob. KKK 1731). Druga maksyma – samowola, rozumiana jest w formacji jako nierozumne zaprzeczanie ograniczeniom własnej natury. Zatem u jej fundamentów stoi pokusa wprowadzająca w niewolę (zob. Rz 8,34)¹⁸⁰.

Szczytem dojrzałości osobowościowej, jaki ukazuje członkom wspólnoty formacja WPO, jest wolność wewnętrzna będąca zgodnie z definicją wolności rozumowym ukierunkowaniem woli na Boga, przejawiającym się w pełnej dyspozycyjności i podporządkowaniu wobec Boga we wszystkich wydarzeniach życia za cenę dobrowolnego przekraczania siebie¹⁸¹. Takie rozumienie postawy wolności wewnętrznej zostało zaczerpnięte z zasady św. Ignacego Loyoli – tzw. świętej obojętności¹⁸², która z kolei wydaje się mieć źródło u św. Pawła (zob. Flp 3,8). Jako wzór postawy wewnętrznej wolności w stopniu doskonałym formacja WPO ukazuje Jezusa. Chrystus Pan przez całe swoje życie pozostawał wolny od nacisków życia zewnętrznego – rodziny, przyjaciół, uczniów, opinii publicznej i władzy, a także wewnętrznych oraz pożądliwości ciała. Cała osobowość Syna Bożego była skoncentrowana na realizacji misji powierzonej Mu przez

180 *Szkola człowieczeństwa*, s. 102-103.

181 Tamże, s. 107; zob. J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 33; M. Zboralska, *Pełnia człowieczeństwa według Karola Wojtyły – Jana Pawła II*, w: *Jan Paweł II. Posługa myślenia*, t. 2, red. B. Kastelik, A. Krupka, R. Woźniak, Wyd. UPJPII WN, Kraków 2015, s. 31-33.

182 „Człowiek został stworzony, aby Boga, naszego Pana, wielbił, okazywał Mu cześć i służył Mu – i dzięki temu zbawił duszę swoją. Inne rzeczy na powierzchni ziemi stworzone zostały dla człowieka i po to, by mu służyć pomocą w zmiernaniu do celu, dla którego został stworzony. Wynika z tego, że człowiek powinien ich w takim stopniu używać, w jakim go wspomagają [w zmiernaniu] do jego celu, a w takim stopniu powinien się ich pozbywać, w jakim mu w dążeniu do celu przeszkadzają. Toteż musimy się stawać obojętnymi wobec wszystkich rzeczy stworzonych, jeżeli to zostało pozostawione całkowicie swobodnej decyzji naszej wolnej woli, a nie zostało zakazane. Tak więc chodzi o to, byśmy ze swojej strony nie pragnęli bardziej zdrowia niż choroby, bogactwa niż ubóstwa, szacunku niż pogardy, życia długiego niż krótkiego; i – co za tym idzie – byśmy spośród wszystkich pozostałych rzeczy pragnęli tylko tego i to tylko wybierali, co nas bardziej prowadzi do celu, dla którego zostaliśmy stworzeni”. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 23.

Ojca¹⁸³. Formacja zatem prowadzi członków wspólnoty do nazwania tego, co odbiera wolność, począwszy od negatywnego myślenia, zemsty, obsesji i lęków poprzez namiętności i uczucia czy nałogi oraz podjęcia walki z tym zniewoleniem poprzez modlitwę oraz konkretne działanie¹⁸⁴.

Chrystusowa postawa wolności, do której formowania prowadzi WPO, jest więc związana w szczególności z kształtowaniem jej konkretnych objawów, jakimi są postawa ubóstwa oraz posłuszeństwa, co również jawi się jako cel formacji WPO. Jezus Chrystus, będąc Nauczycielem ubogim, wymaga od swoich uczniów tych skonkretyzowanych postaw wolności (zob. Mk 10,21b-31). Ubóstwo Mistrza polega na ukierunkowaniu swojej woli, wszystkich decyzji i całej misji zbawczej na wypełnienie woli Ojca. Momentem szczytowym ubóstwa oraz posłuszeństwa Jezusa jest modlitwa w Ogrójcu rozpoczynająca drogę męki Pańskiej (zob. Mk 14,32-36). Członkowie WPO poznają ubóstwo jako zwyczajny i konieczny stan umożliwiający podążanie drogą królestwa Bożego. Ubóstwo nie jest ukazywane przez formację jako warunek osiągnięcia królestwa Bożego w znaczeniu zasłużenia sobie na łaskę, ale jako postawa zaufania Bogu w każdej sferze ze świadomością posiadania wszystkiego w Nim¹⁸⁵. To tworzy przestrzeń wolności od przywiązań, namiętności, bogactwa, umożliwiając skupienie się i podążanie formującego się wyłącznie za Jezusem.

Formujący się są prowadzeni do podejmowania decyzji kształtowania postawy ubóstwa w dwóch aspektach. Od strony negatywnej – do rezygnacji z ludzkich zabezpieczeń, pokładania ufności w uczynkach, zasługiwania oraz dotychczasowego sposobu życia określanego przez ludzkie bogactwa. Od strony pozytywnej – do podejmowania decyzji pójścia za Jezusem, przyjmowania Jego nauki, pokładania w Nim ufności i przyjęcia nowego sposobu życia¹⁸⁶. Postawa ubóstwa, do której kształtowania prowadzi formacja WPO, jest także związana z wolnością w sferze sposobu przeżywania wiary, uczuć, obecności cudów, modlitwy, trudnych sytuacji egzystencjalnych oraz posiadania wiedzy dotyczącej Jezusa. Ubóstwo członków WPO oznacza

183 *Szkola człowieczeństwa*, s. 111.

184 C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 25; zob. J. Sermak, *Obojętność w ćwiczeniach duchowych*, w: *Droga duchowego uporządkowania i miłości*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 141-146.

185 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 38; zob. *Dwie drogi*, s. 145, 151-153.

186 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 193-194; zob. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w Płocku, 7 czerwca 1991 r.* https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/29plock_07061991 [dostęp: 23.02.2024]; J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 17, 33; *Dwie drogi*, s. 130, 205-215; S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 389; F. Mickiewicz, *Wspólnota uczniów Jezusa. Powołanie. Formacja. Posłannictwo*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2008, s. 55-58.

ukierunkowanie swojej woli na przyjęcie oraz pełnienie woli Bożej¹⁸⁷. Chęć jej osiągnięcia pociąga za sobą konieczność odpowiedniego ustawienia priorytetów przez wyrzeczenie się grzechu oraz wszystkiego, co w życiu codziennym stało się ważniejsze od Boga i oddziela formującego się od Mistrza¹⁸⁸, a w zamian za to czynne, świadome wybranie najbardziej drogocennej perły (zob. Mt 13,44-46), jaką jest Chrystus, Jego nauczanie oraz Jego wola¹⁸⁹.

Formacja WPO ukierunkowana jest na kształtowanie do odpowiedzialności ze względu na misję, która jest im powierzona przez Chrystusa w sakramentach inicjacji (por. PDV 43, zob. Mk 16,15-20). Wskazując, że odpowiedzialność jest jedną z cnót, rozumie ją jako moralny obowiązek podejmowania decyzji, działania oraz ponoszenia konsekwencji z nich wynikających¹⁹⁰. Antonimem cnoty odpowiedzialności jest wada unikania, przerzucania odpowiedzialności za swoje czyny na innych ludzi, sytuacje lub świat duchowy¹⁹¹. Prowadząc formujących się do kształtowania cnoty odpowiedzialności, formacja WPO wiąże ją z decyzyjnością formującego się. Od samego początku ewangelizacji, a później przez całą formację we wspólnocie, kładzie się duży nacisk na jej uświadamianie i kształtowanie. Formacja WPO ukazuje zasadę: Nauczyciel mówi – uczeń, będąc wolnym, odpowiada¹⁹². Formowanie postawy decyzyjności ma fundamentalne znaczenie w formacji. Członek WPO dzięki podejmowaniu decyzji bierze odpowiedzialność za własną formację i jej owocność, co przeciwdziała postawie bierności, a pozwala na aktywne uczestnictwo samego formującego się w dziele jego wzrostu we wspólnocie więzi¹⁹³. Każdego dnia członek WPO podczas modlitwy zapraszany jest do tego, aby zobaczyć w świetle słowa Bożego prawdę o sobie, usłyszeć wezwanie Boże, uświadomić sobie konieczność wyboru jednej z możliwości. Ostatnim krokiem jest podjęcie świadomej decyzji oraz wzięcie odpowiedzialności za konsekwencje płynące z dokonanego wyboru¹⁹⁴.

Ponadto formacja wskazuje, że podejmowanie decyzji złych i dobrych jest działaniem kluczowym w formacji, gdyż to decyzje i ich wprowadzanie w życie przynosi postęp formacji, stwarza przestrzeń do rozeznawania oraz uczenia się, przynosząc ostatecznie konkretne zmiany

187 Zob. *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 85, 119, 121, 127, 187.

188 *Dwie drogi*, s. 41.

189 Tamże, s. 67-48.

190 *Szkola człowieczeństwa*, s. 115.

191 Tamże, s. 117.

192 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 57.

193 Zob. Ł. Brózda, *Podmiotowość w wychowaniu – perspektywa personalistyczna*, „Kultura-Przemiany-Edukacja” 2017, nr 5, s. 161-163.

194 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 95-96; *Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, Kurs Rafał*, s. 13.

w życiu¹⁹⁵. Jednocześnie każdy brak decyzji w swoim efekcie jest jednoznaczny z podjęciem decyzji negatywnej, stąd formacja wskazuje również, że celem jest nie tylko podejmowanie decyzji i wprowadzanie ich w życie, ale także robienie tego w odpowiednim czasie¹⁹⁶.

Formacja WPO w ramach kształtowania postawy odpowiedzialności, a w niej decyzyjności, uczy swoich członków umiejętności chrześcijańskiego rozeznawania. Motywuje podejmowanie rozeznawania celami, jakimi są: życie wolą Bożą (zob. Rz 12,1-2), wprowadzanie harmonii we własne życie oraz kształtowanie w sobie człowieka duchowego¹⁹⁷. Ukazywane są stopnie rozeznawania: moralne, naturalne oraz duchowe, a także piramida wartości w życiu wewnętrznym pomagająca dokonywać Bożych wyborów, do której należą: łaska uświęcająca, łączność z Bogiem, obowiązki stanu oraz obowiązki zawodu i zaangażowanie społeczne, hobby, rozrywka¹⁹⁸. Członkom wspólnoty proponuje się drogę rozeznawania opartą o ćwiczenia św. Ignacego, ucząc odczytywania czystości własnych intencji, określania możliwych nieuporządkowanych przywiązań oraz ukierunkowanie na cel, jakim jest zbawienie¹⁹⁹.

Formacja WPO prowadzi także do odkrywania płciowości i uczuciowości jako darów Boga dla człowieka oraz ich dojrzałego przeżywania (por. PDV 43-44). Materiały formacyjne wspólnoty ukazują prawdę o dziele stworzenia człowieka jako mężczyzny i kobiety oraz ich powołaniu do płodności (por. Rdz 1,27-28a). Płeć jest zatem ukazana jako stały sposób bycia człowieka udzielony konkretnej osobie, charakteryzujący się odmiennością we wszystkich wymiarach funkcjonowania: cielesności, emocjonalności, procesach poznawczych, sposobie komunikowania się oraz relacji z Bogiem²⁰⁰. Ponadto, ukazując różnice występujące pomiędzy kobietą a mężczyzną w sferze emocjonalności i komunikacji, założenia formacji podkreślają fakt ich komplementarności oraz równej godności, widzianej już w dziele stworzenia człowieka (zob. Rdz 2,22-24), a następnie potwierdzonej w tajemnicy wcielenia Chrystusa oraz Jego misji.

195 Zob. J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 16-18.

196 J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 36.

197 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnotcie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 1.

198 Tamże, s. 2-3.

199 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 139; zob. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 169, 179, 181; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnotcie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 6-7; W. Królikowski, *Ignacjański fundament. Sztuka korzystania ze stworzeń, w: Droga duchowego uporządkowania i miłości*, s. 92-95.

200 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 27, 41.

Fakty te potwierdzają odwieczną, niezbywalną, równą godność kobiet i mężczyzn w oczach Boga²⁰¹. Formacja kształtuje więc w członkach wspólnoty chrześcijańskie rozumienie płciowości – kobiecości i męskości (zob. LS 155).

Formacja WPO podejmuje także cel, jakim jest przekazanie formującym się wiedzy dotyczącej świata ludzkich emocji, co w konsekwencji ma wpływać na kształtowanie umiejętności zarządzania nimi. Jest to ważny temat ze względu na wiele mitów, które urosły w chrześcijańskim świecie w rozumieniu emocjonalności, ale także ze względu na to, iż emocje odgrywają ważną rolę w walce duchowej oraz w duchowym rozwoju. Formacja WPO po rozróżnieniu i wyjaśnieniu terminów: emocje, nastroje oraz uczucia ukazuje ich źródło, uczy formujących się rozróżniać emocje od nastrojów i uczuć²⁰². Ponadto ukazuje funkcje emocji, wskazując, że umiejętność ich dostrzegania, nazywania oraz odkrywania źródeł, pozwala dostrzec ich rolę²⁰³.

Proces formacyjny zmierza także do kształtowania umiejętności samoregulacji emocji, polegającej na podejmowaniu działań prowadzących do zredukowania napięcia wywołanego przez nieprzyjemne emocje. Formujący się są prowadzeni do rozpoznania, że mają wpływ na sposób przeżywania emocji, a także impulsywnego lub przemyślanego podejmowania decyzji, a następnie działań²⁰⁴. Chcąc osiągnąć ten cel, formacja WPO przekazuje psychologiczną wiedzę

201 Tamże, s. 55; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II*, s. 8.

202 Materiały formacyjne definiują emocje jako nietrwale, gwałtowne stany o różnym natężeniu, które są reakcją na różne wydarzenia oraz mają charakter pozytywny lub negatywny. Nie podlegają one zatem ocenie moralnej (KKK 1767), jednak często są motorem do podejmowania decyzji, które już mogą nieść winę moralną. Nastroje definiowane są jako stany o spokojniejszym przebiegu, mniejszym nasileniu i dłuższym czasie. Natomiast uczucia formacja WPO definiuje jako stany psychiczne będące interpretacją emocji, prowadzonych na bazie posiadanych wzorców kulturowych, wcześniejszych doświadczeń oraz dokonanej na ich podstawie oceny sytuacji. Formacja wymienia i prowadzi członków wspólnoty do umiejętności rozpoznawania tychże stanów, nazywania ich oraz odkrywania ich źródeł, jakimi mogą być: bodźce, przedmioty lub obiekty, dążenia do zaspokojenia potrzeb, kontakt z samym sobą, działania i zachowania oraz słowa. *Szkola człowieczeństwa*, s. 65-66; zob. B. Parkinson, *Emocje*, w: *Emocje i motywacja*, red. B. Parkinson, A. M. Colman, tłum. I. Sowa, Wyd. Zyska i S-ka, Poznań 1995, s. 16-17.

203 Po pierwsze, formacja WPO wskazuje, że emocje pełnią rolę informacyjną oraz motywacyjną – wpływają na podejmowanie ocen, decyzji oraz stymulują do działania. Pełnią także rolę komunikacyjną, dzięki której inni ludzie mogą dowiedzieć się o potrzebach oraz przeżywanych stanach wewnętrznych, co jest podstawą dla odpowiedniego reagowania, podejmowania współpracy, porozumienia i przyjmowania adekwatnych postaw wobec ludzi. Emocje wpływają także na podtrzymywanie lub unikanie kontaktu z ludźmi, pełniąc w ten sposób rolę interpersonalną dzięki ekspresji informującej innych o intencjach bądź motywacjach. Ostatecznie formacja WPO wskazuje na modyfikującą funkcjonowanie poznawcze rolę emocji. Emocje dostarczają informacji z punktu widzenia zaspokojonych i niezaspokojonych potrzeb, zatem wpływają na postrzeganie sytuacji: przyjemne emocje podtrzymują energię do przeprowadzania działania, nieprzyjemne – obniżają ją. *Szkola człowieczeństwa*, s. 68-69; por. M. M. Gajdowie, *Rozwój*, s. 75-89.

204 Zob. P. Ekman, *Emocje ujawnione*, tłum. W. Białas, Wyd. Helion, Gliwice 2012, s. 55-59.

dotyczącą strategii adaptacyjnych i nieadaptacyjnych kontrolowania oraz regulacji emocji²⁰⁵, a także zachęca do świadomego obserwowania siebie oraz praktykowania pozyskanej w czasie formacji wiedzy w codzienności. Zatem członkowie WPO, przeżywając swoją formację we wspólnocie, są zaproszeni do wchodzenia w kontakt z sobą. Pod tym pojęciem rozumie się umiejętność identyfikacji przeżywanych stanów emocjonalnych, nazywania ich, obserwowaniu ich przyczyn oraz stosowania dojrzałych sposobów regulacji emocji. Dojrzałość w przeżywaniu emocjonalności ma ostatecznie na celu doprowadzenie formujących się do stanu, w którym działania przez nich podejmowane będą miały u swoich podstaw racjonalne decyzje, a nie emocjonalny poryw. Jest to szczególnie ważna kwestia w podejmowaniu walki duchowej, a także braniu odpowiedzialności za swoje działanie.

Prowadząc formujących się do kształtowania w sobie dojrzałego człowieczeństwa, formacja WPO gruntownie zgłębia również temat relacji międzyludzkich oraz stawia za cel prowadzenie formujących się do dojrzałości w tej sferze, gdyż człowiek spełnia się poprzez bliźnich. A. Golba, autorka części formacji WPO, stawia tezę, iż dojrzała osobowość człowieka wyraża się najpełniej w prawidłowym budowaniu relacji międzyosobowych, których szczytem jest postawa chrześcijańskiej miłości posuniętej aż do miłości nieprzyjaciół realizowanej poprzez akt przebaczenia i pojednania²⁰⁶. Za prawdziwością tejże tezy przemawia założenie autorstwa św. Jana: „Jeśli by ktoś mówił: <<Miłuję Boga>>, a brata swego nienawidził, jest kłamcą, albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi. Takie zaś mamy od Niego przykazanie, aby ten, kto miłuje Boga, miłował też i brata swego” (1J 4,20-21).

Nauczanie zawarte w słowie Bożym rozwija i interpretuje św. Jan Paweł II, wskazując, że szczególnie ważną zdolnością, którą potrzebuje wykształcić w sobie człowiek, jest zdolność utrzymywania więzi z innymi. Papież wskazuje, iż jest to cecha fundamentalna u tych, którzy powołani są, by ponosić odpowiedzialność za wspólnotę i nosić miano ludzi jedności (PDV 34). Cechy te nie są konieczne wyłącznie w posłudze kapłańskiej, o której pisze papież w adhortacji poświęconej formacji do kapłaństwa, ale są konieczne dla wszystkich chrześcijan, również świeckich, jako tych, którzy przez chrzest wszczępieni w Chrystusa są aktywnymi podmiotami duszpasterstwa. Dlatego formacja WPO, ukazując cel, jakim jest kształtowanie dojrzałego człowieczeństwa członków wspólnoty, prowadzi również do rozwijania dojrzałych relacji osobowych. Aby osiągnąć ten cel, formacja wspólnoty ukierunkowuje członków na dalsze poznawanie

205 Zob. D. Keltner, K. Oatley, J. M. Jenkins, *Zrozumieć emocje*, tłum. M. Guzowska, Wyd. PWN, Warszawa 2021, s.194-198.

206 *Szkoła relacji*, s. 7; zob. M. Zboralska, *Pełnia człowieczeństwa*, s. 33-36.

siebie w kontekście budowania relacji z innym oraz wyznacza kolejne cele pośrednie, jakimi są: nauka zasad prawidłowej komunikacji, kształtowanie umiejętności właściwego rozwiązywania konfliktów oraz nabywanie zdolności radzenia sobie w trudnych relacjach²⁰⁷.

Formacja WPO stawia sobie za cel wychowywanie członków wspólnoty do miłości chrześcijańskiej. Materiały formacyjne WPO osadzają miłość chrześcijańską na fundamencie miłości Boga do człowieka (zob. 1J 4,16) oraz interpretacji Benedykta XVI, który wskazuje, że w 1J 4, 16 św. Jan wyraża istotę chrześcijaństwa: chrześcijański obraz Boga, wynikający z niego obraz człowieka, a także obraz drogi, do której człowiek został powołany (DCE 1). Formując do postawy chrześcijańskiej miłości, materiały formacyjne WPO odróżniają ją od innych sposobów rozumienia samego pojęcia miłość²⁰⁸. Pojęcie chrześcijańskiej miłości formacja WPO definiuje jako akt pobudzonej rozumem wolnej woli człowieka, który nie jest zależny od emocji. W swojej istocie ów akt woli oparty jest o pragnienie dobra oraz szczęścia dla drugiej osoby, wyrażające się w chęci zaspokojenia jej potrzeb fizycznych, psychicznych oraz duchowych (zob. LF 27)²⁰⁹. Formacja WPO, prowadząc członków do kształtowania cnoty chrześcijańskiej miłości, wskazuje na jej powszechny oraz służebny charakter wynikający nie z przymusu, ale dobrowolnego i osobowego zaangażowania dla dobra każdego, w tym również względem osób zmarginalizowanych, słabych i w ludzkiej opinii nic nieznaczących²¹⁰. Jak czytamy we wskazaniach do formacji, WPO kształtując wśród członków wspólnoty miłość bliźniego, kładzie nacisk na ostateczny cel wypływający z miłości, jakim jest prowadzenie bliźnich do samego źródła dobra i szczęścia, jakim jest Bóg²¹¹.

Formacja wspólnoty kształtuje umiejętności używania słów afirmatywnych względem bliźnich, gdyż zarówno życie, jak i śmierć są w mocy języka (Prz 18,21). Członkowie wspólnoty, odbywając formację, są zachęcani do używania w swoim otoczeniu słów wyrażających uznanie, akceptację, pochwałę, poważanie. Ich celem jest wyrażenie prawdy oraz dodanie otuchy, wsparcia oraz wzmocnienie motywacji w drugim człowieku²¹².

207 *Szkoła relacji*, s. 7-8.

208 Formacja odróżnia miłość chrześcijańską od: zakochania, będącego przyjemnym rodzajem stosunkowo krótkotrwałego zachwytu opartego wyłącznie o emocje; miłości platonicznej, będącej elementem zakochania, polegającej na idealizacji osoby; miłości warunkowej – utylitarystycznej, trwającej tak długo, aż bilans korzyści jest większy niż bilans strat. Zob. *Szkoła relacji*, s. 129-134; B. Drożdż, *Dynamika miłości pasterskiej*, „Roczniki Teologiczne” 54 (2007), nr 6, s. 58-67.

209 *Szkoła relacji*, s. 136-137; por. M. M. Gajdowie, *Rozwój*, s. 187-195; zob. B. Drożdż, *Miłość jest społeczna*, „Perspectiva” 2 (2003), nr 1, s. 151-155.

210 Zob. S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 405-406.

211 *Szkoła relacji*, s. 137.

212 Tamże, s. 155; por. G. Chapman, *5 języków miłości dla singli*, tłum. J. Czernik, Wyd. Esprit, Kraków 2017, s. 39-41, 57-63.

Kolejną umiejętnością praktyczną związaną z okazywaniem miłości chrześcijańskiej, jaką proponuje formacja WPO, jest ofiarność. Ma ona miejsce w dwóch wymiarach: materialnym oraz niematerialnym. Jedną z możliwości obdarowywania bliźniego miłością jest ofiara materialna: prezent, który jest związany w jakiś konkretny sposób z obdarowywanym. Wskazuje on osobie obdarowywanej, że jest ona głębiej znana darczyńcy, zaspokaja potrzebę bycia ważną, uznaną i zauważaną, co jest częścią składową doświadczenia bycia kochanym. W aspekcie niematerialnym formujący się poznają, że mogą okazać miłość poprzez ofiarowanie bliźniemu swoich talentów, a nade wszystko swojego czasu i uwagi w jakimś wspólnym konstruktywnym działaniu²¹³.

Inną postawą, do której kształtowania prowadzi formacja WPO, są czyny i drobne przysługi, a więc bezinteresowne służenie bliźniemu jako wyraz miłości²¹⁴. Miłość zdolna do ofiary konkretyzuje się w służbie względem wszystkich bliźnich, a ta jest rozumiana jako królowanie w królestwie Bożym²¹⁵. Zatem formacja WPO, prowadząc członków wspólnoty do rozwoju cnoty miłości, kształtuje postawę służby z niej wynikającej. Członkowie wspólnoty, doświadczający miłości Boga i będąc nią przemienianymi w ewangelizacji, są prowadzeni do aktywnej współpracy z Bogiem. Przestrzenią wypełniania tej postawy są wszystkie relacje, poczynając od tych codziennych, z najbliższymi, których wady oraz słabości są dobrze znane²¹⁶, poprzez relacje we wspólnocie formacyjnej, aż po osoby anonimowe (zob. FT 78-86)²¹⁷. Jest to odpowiedź na zaproszenie samego Jezusa pouczającego swoich uczniów „Jeśli ktoś chce być pierwszym, niech będzie ostatnim ze wszystkich i służy wszystkim” (Mk 9,35) oraz „Kto jedno z tych dzieci przyjmuje w imię moje, Mnie przyjmuje; a kto Mnie przyjmuje, nie przyjmuje Mnie, lecz Tego, który Mnie posłał” (Mk 9,37)²¹⁸.

Program formacji WPO wskazuje również, że jedną z form okazywania miłości jest dotyk: przytulenie, uścisk dłoni, pocałunek, które jednak wymagają zgody ich adresata. Bezpieczny dotyk pomiędzy dwiema osobami wyrażającymi na to zgodę jest dla wielu komunikatem świadczącym o głębokiej miłości oraz przywiązaniu emocjonalnym, zaufaniu i bezpieczeństwie²¹⁹.

213 *Szkoła relacji*, s. 157; por. G. Chapman, *5 języków miłości*, s. 65-69, 103-108; B. Drożdż, *Postługa charytatywna znakiem ewangelizacyjnej obecności Kościoła*, „Perspectiva” 7 (2008), nr 1, s. 49-53.

214 *Szkoła relacji*, s. 161; por. G. Chapman, *5 języków miłości*, 85-92.

215 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 197, 207, 225, 243-244; S. Harężga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 406-407; zob. F. Mickiewicz, *Wspólnota uczniów Jezusa*, s. 60-63.

216 *Dwie drogi*, s. 93.

217 A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 109.

218 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 179; S. Harężga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 389-390.

219 *Szkoła relacji*, s. 163; por. G. Chapman, *5 języków miłości*, s. 121-134.

Formacja WPO kształtuje świadomość, że wyrazem miłości względem bliźniego jest udzielenie braterskiego napomnienia (zob. Ez 3,16-21; Jk 5,19-20)²²⁰. Formacja wspólnoty wskazuje na konieczność zakorzenienia braterskiego napomnienia w wierze, będącej relacją z Bogiem oraz miłości rozumianej jako pragnienie dobra dla napominanego człowieka, z których największym jest zbawienie. Fundamentem dla formacji tej umiejętności są słowa Jezusa, które zabezpieczają godność błędzącego, wskazując na stopniowość udzielania napomnienia: w cztery oczy, przy świadku, przedstawienie sprawy Kościołowi (zob. Mt 18,15-17)²²¹. Ponadto, według wskazówek formacji, chrześcijańska miłość wyraża się w udzieleniu porady bądź pouczenia wtedy, gdy ktoś o nie poprosi (zob. Kol 3,16), mądrego pocieszania oraz w służbie modlitwą wstawienniczą²²².

Aby uzdolnić członków wspólnoty do dojrzałego okazywania miłości bliźnim, formacja WPO za cel obiera również kształtowanie empatii, będącej częścią składową i nieodłącznym elementem cnoty miłości, umożliwiającej towarzyszenie bliźniemu w jego drodze rozwoju z poszanowaniem jego granic²²³. Dzięki empatii chrześcijanin jest zdolny do odczuwania stanów psychicznych bliźniego, dostrzegania jego sposobu myślenia. Zyskuje on umiejętność spojrzenia na rzeczywistość z perspektywy bliźniego oraz rozpoznawania jego rzeczywistej sytuacji i potrzeb (zob. Ft 47-50)²²⁴. Wszystko to umożliwia zrozumienie subiektywnego świata innych ludzi: systemu wartości, sposobu funkcjonowania, reagowania, myślenia. W konsekwencji stwarza atmosferę otwartości i dialogu z osobami odbieranymi jako trudne, gdyż umożliwia uwolnienie od stereotypów, docenienie różnic oraz zauważenie wartości w bliźnim²²⁵. Owocem więc kształtowania empatii we WPO jest umiejętność odkrywania oraz przyjmowania trudnej prawdy o drugim człowieku, akceptacji jego słabości oraz historii życia, aby móc mu towarzyszyć

220 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 98-99.

221 A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 122; zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 139-140; A. Bartoszek, *Upomnienie braterskie w perspektywie teologicznej*, w: *Człowiek Bogu. Człowiek człowiekowi. Człowiek światu. Księga Pamiątkowa dedykowana śp. Ks. prof. dr. hab. Alojzemu Drożdżowi (1950-2019)*, red. W. Surmiak, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2020, s. 245-249.

222 Zob. A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 124-128; zob. J. Kucharski, *Biblijne źródła uczynków miłosierdzia względem duszy*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 55 (2014), nr 3, s. 35-40.

223 *Szkola człowieczeństwa*, s. 135.

224 Tamże, s. 127; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, Wyd. Salwator, Kraków 2005, s. 156-157.

225 *Szkola relacji*, s. 59; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja. Kochaj i mów co chcesz!*, Wyd. RTCK, Nowy Sącz 2019, s. 107-108.

na drodze dalszego wzrostu²²⁶. Kształtowanie empatii jest procesem, w którym członkowie uczą się wyzywać cech przeciwnych takich jak moralizatorstwo, wyręczenie, podejmowanie decyzji za bliźniego, marginalizowanie²²⁷.

Kształtując w członkach wspólnoty empatię, formacja WPO wskazuje również jej fałszywe rozumienie. Formujący się uczą się odróżniać dojrzałą empatię, będącą bezinteresownym uniżeniem się wobec drugiego człowieka stojącego w centrum, od niedojrzałego zamiennika w postaci: udzielania niechcianych przez adresata porad, litości, nadopiekuńczości. Sposób towarzyszenia oparty na niedojrzałym rozumieniu empatii stawiałby w centrum własne ego oraz poszukiwanie zaspokojenia własnych potrzeb, takich jak m.in. potrzeba akceptacji i uznania²²⁸.

Relacje z bliźnimi są nastawione na różnego rodzaju kryzysy, a dojrzała miłość chrześcijańska, do której Jezus powołuje wszystkich swoich uczniów, obejmuje każdą osobę. Człowiek, chcąc zdobywać, pielęgnować oraz pogłębiać cnotę miłości bliźniego, której zagrażają kryzysy interpersonalne, potrzebuje więc zdobyć konkretną wiedzę dotyczącą komunikacji oraz nabyć konieczne umiejętności umożliwiające przyjęcie bliźniego w skomplikowanych relacjach. Formacja WPO, kształtując więc postawę dojrzałej miłości chrześcijańskiej oraz koniecznej do jej zaistnienia empatii, obiera także za cel formowanie umiejętności prawidłowej komunikacji oraz dojrzałego rozwiązywania konfliktów, a także radzenia sobie w trudnych relacjach (zob. FT 237-244).

Stawiając sobie za cel prowadzenie członków wspólnoty do kształtowania w sobie umiejętności prawidłowej komunikacji, materiały formacyjne WPO wskazują na jej trzy komponenty: aktywne słuchanie, odbieranie komunikatu, tworzenie komunikatów. Od ich prawidłowego zastosowania zależy jakość komunikacji między rozmówcami. Członkowie wspólnoty uczą się w czasie formacji aktywnego słuchania tzn. koncentrowania na swoim rozmówcy, zasadniczym wątku jego wypowiedzi oraz stosowania tzw. odzwierciedlenia lub werbalizacji. Pod tymi pojęciami kryje się stosowanie syntetycznej parafrazy zasadniczych informacji z uwzględnieniem emocji interlokutora, a także wyrażenie zrozumienia, pozbawionego ocen i rad. Celem odzwierciedlenia będącego koniecznym elementem aktywnego słuchania jest przekonujące

226 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 59, 155; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 158-159.

227 *Szkola człowieczeństwa*, s. 135.

228 Tamże, s. 129; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja. Kochaj*, s. 109-117.

wyrażenie zrozumienia wypowiedzi rozmówcy oraz motywowanie go do pogłębienia wypowiedzi. Formacja wskazuje również na inne postawy, które umożliwiają aktywne słuchanie, są nimi: empatia, milczenie, cierpliwość, koncentracja, nawiązywanie kontaktu wzrokowego²²⁹.

Formacja WPO prowadzi do rozwijania wrażliwości na odbieranie komunikatów. Podczas tego procesu uczestnicy otrzymują wiedzę dotyczącą różnych metod odbierania komunikatów i rozwijają w sobie dojrzałe podejścia, porzucając równocześnie te niedojrzałe. Formacja, przekazując wiedzę teoretyczną, daje także możliwość praktycznego nabywania umiejętności w ramach ćwiczeń warsztatowych²³⁰. Wskazuje na sposoby odbierania komunikatów oraz wynikających z nich konsekwencji, z których dwa uniemożliwiają zaistnienie aktu komunikacji, a dwa kolejne prowadzą do jego zaistnienia.

Pierwszym sposobem jest poszukiwanie w komunikacie życzeń oraz oczekiwań interlokutora, czyli próba tzw. czytania w myślach, co nie jest obowiązkiem żadnej ze stron²³¹. Jednak odbierając w ten sposób komunikat, słuchacz nie pozostaje już na poziomie faktów, ale wchodzi w często wątpliwe własne interpretacje. Poszukiwanie oraz bezkrytyczne przyjmowanie przez słuchacza niewyjawionych wprost oraz niezaakceptowanych przez obie strony oczekiwań powoduje poczucie presji, może wzbudzać złość i lęk w osobie słuchającej, którego autorem jest on sam.

Drugim sposobem odbierania komunikatu, jaki podają materiały formacyjne WPO, jest odbiór komunikatu jako informacji o wzajemnej relacji, stosunku do nadawcy komunikatu oraz jego zachowania. Ten sposób odbioru jest również interpretacją. Osoba stosująca ten sposób przyjmowania komunikatów pozostaje we własnej interpretacji faktów, skupia się na sobie oraz odczytuje komunikat jako wyrzut skierowany przeciwko niej. Jest to sposób sądu i oceny, a jego konsekwencją są najczęściej konflikty oraz wzajemne zranienia.

---

229 *Szkoła relacji*, s. 65-66; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 163-165. R. Brownell wskazuje, że aktywne słuchanie jest związane z parafrazą lub reakcją potwierdzającą zrozumienie udzielonej informacji, ale także zadawaniem pytań oraz sprawdzaniem swoich spostrzeżeń. Jednocześnie zwraca uwagę, że aktywne słuchanie powinno być pozbawione takich reakcji jak: komunały, ignorowanie, zbyt długie mówienie, doradzanie, obwinianie czy żartowanie. Zob. J. Brownell, *Reagowanie na komunikaty*, w: *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*, red. J. Stewart, tłum. P. Kostyło, Wyd. PWN, Warszawa 2008, s. 225-228; J. Stewart, M. Thomas, *Słuchanie dialogiczne: lepienie wzajemnych znaczeń*, w: *Mosty zamiast murów*, s. 236-238.

230 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II*, s. 18-22.

231 Zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 169.

Trzecim sposobem jest skupienie się na warstwie informacyjnej komunikatu, co pozwala na wydobycie treści, opisanie aktualnego stanu rzeczy. Ten sposób nie powoduje w słuchającym skrajnych emocji, jest oparty o fakty, nie dochodzi do interpretacji, sądów oraz ocen. Ostatnim, czwartym sposobem odbioru komunikatu jest nastawienie na poznawanie stanu oraz zrozumienie nadawcy. Słuchacz nie skupia się na emocjach rozmówcy, nie interpretuje słów przeciwko sobie, odsuwa sądy oraz oceny, nie doszukuje się oczekiwań i życzeń, ale słucha komunikatu pod kątem tego, co jego nadawca mówi o sobie samym, jaki jest jego nastrój, co się wydarzyło i co wzbudziło w nim trudne emocje²³². Dojrzałe odbieranie komunikatów, które kształtuje w członkach WPO, prowadzi do porozumienia, stwarza fundament do pogłębiania relacji oraz obdarowywania dojrzałą miłością pozbawioną lęku i agresji, a także stwarza możliwość ćwiczenia nabywanych umiejętności.

Formacja WPO obiera także za cel prowadzenie do kształtowania umiejętności dojrzałego komunikowania swoich emocji, potrzeb oraz oczekiwań wyrażanych w formie prośby, zwanego również asertywnością. Prawidłowe ich wyrażanie jest klarowne, szczere, wolne od manipulacji i oskarżania innych o ich wywołanie, niekrzywdzące, a więc bezpieczne dla obydwu stron²³³. Członkowie podczas formacji zyskują wiedzę dotyczącą tworzenia komunikatów oraz praktykują ją w ramach warsztatów²³⁴. Następnie są zaproszeni, aby ćwiczyć tę wiedzę w praktyce w życiu codziennym zarówno we wspólnocie formacyjnej, jak i w innych bliskich relacjach.

Program formacji wskazuje na cztery elementy komunikatu, są nimi: zwrócenie się do interlokutora po imieniu, wyjawienie swoich emocji, przedstawienie faktu, który był swego rodzaju bodźcem do powstania tychże emocji. Celem i ostatnim elementem komunikatu jest prośba skierowana do rozmówcy zawierająca wyrażone wprost oczekiwanie, dzięki któremu potrzeba komunikowana przez doświadczenie trudnych emocji zostanie zaspokojona, a granica interpersonalna oraz sama relacja ochroniona przed konfliktem²³⁵. Taki sposób wyrażania komunikatu służy rozmowie o trudnych wydarzeniach, gdyż opiera się na faktach: faktycznych uczuciach, wydarzeniach, potrzebach oraz prośbach, a nie na interpretacjach wzbudzających u odbiorców uczucia rzekome, jak np. poczucie bycia oskarżanym, atakowanym, manipulowanym czy unieważnianym.

232 *Szkola relacji*, s. 69; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja. Kochaj*, s. 41-46.

233 M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 168-169; zob. J. Amodeo, K. Wentworth, *Odślanająca siebie komunikacja: istotny pomost między dwoma światami*, w: *Mosty zamiast murów*, s. 259-262.

234 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II*, s. 15-17.

235 *Szkola relacji*, s. 75.

Nawet w dojrzałych relacjach interpersonalnych nie jest możliwe zupełne uniknięcie konfliktów, które z natury są w nie wpisane, a nawet konieczne do ich prawidłowego rozwoju oraz pogłębienia. Ponadto stwarzają one możliwość sprawdzenia dojrzałości, a co za tym idzie również chrześcijańskiej miłości adwersarzy. Dlatego kolejną umiejętnością, do kształtowania której prowadzi formacja WPO, jest umiejętność właściwego rozwiązywania konfliktów.

Formacja WPO definiuje konflikt (łac. *conflictus*) jako zderzenie wykluczających się celów, potrzeb, wartości, interesów co najmniej dwóch podmiotów. Skutkuje to uniemożliwieniem realizacji dążeń przez każdą ze stron konfliktu²³⁶. Formacja wspólnoty wprowadza członków w rozumienie niedojrzałych psychologicznych mechanizmów, które występują w czasie konfliktu oraz prowadzą do jego eskalacji. Formacja ujawnia takie mechanizmy jak: lustrzane odbicie, żdźbło i belka, praw Kalego, myślenie biegunowe²³⁷.

Materiały formacyjne WPO ukazują także sposoby reagowania na wystąpienie kryzysu. Wskazują na reakcję niedojrzałą, jaką jest unikanie konfliktu, rozumiane jako udawanie, że problem nie istnieje lub wyczekiwanie, z fałszywą nadzieją, że sam się rozwiąże. Jest to niekonstruktywna reakcja oparta na lęku. Inną reakcją jest rezygnacja z własnych celów na rzecz realizacji celów drugiego podmiotu konfliktu. Kolejnymi są: szukanie wsparcia w innych oraz podejmowanie walki w celu zniszczenia przeciwnika. Wszystkie wymieniane reakcje należy uznać za niedojrzałe, zbudowane na lęku lub agresji, które w pewien sposób kończą konflikt, ale wystawiają na poważną próbę relację z bliźnim lub nawet doprowadzają ją do destrukcji. Reakcją dojrzałą, którą formacja WPO pragnie rozwijać w członkach wspólnoty, jest potraktowanie konfliktu jako trudności do rozwiązania oraz szansę rozwoju. Narzędziem pomocnym, jaki ukazują materiały formacji WPO, jest opisane wyżej aktywne słuchanie oraz otwarty dialog prowadzący do wzajemnego poznania stron zaangażowanych w konflikt²³⁸. Członkowie wspólnoty, poznając teorię, są zachęceni, aby w czasie formacji przyglądać się konfliktom, w których są aktywnymi członkami, rozpoznawać występujące mechanizmy psychologiczne oraz własne reakcje. Celem jest podejmowanie decyzji zmiany tam, gdzie są one konieczne oraz kształtowanie w praktyce umiejętności konstruktywnego, dojrzałego rozwiązywania konfliktów.

O ile we wszystkich konfliktach osoba żyjąca nowym życiem w Chrystusie, jeśli została skrzywdzona, zaproszona jest do przebaczenia, o tyle nie każdy konflikt może zakończyć się pojednaniem²³⁹. Dlatego też WPO, prowadząc członków do kształtowania dojrzałych

236 Tamże, s. 83.

237 Zob. Tamże, s. 86.

238 Tamże, s. 89.

239 Zob. A. Skreczko, *Ku pełni człowieczeństwa*, s. 223-225.

chrześcijańskich relacji międzyosobowych, czy umiejętności radzenia sobie w trudnych relacjach (zob. FT 241-243). Ukazuje się, że akty pobożności są bezwartościowe w sytuacji, gdy człowiek pielęgnuje w sobie złość, gniew i nieprzebaczenie wobec bliźniego²⁴⁰. Podczas formacji WPO przekazuje członkom cztery przypadki, w których pełne pojednanie jest właściwie niemożliwe ze względu na dużą niedojrzałość emocjonalną bliźniego. Wymienia się przykłady osób posługujących się bierną agresją, szantażem emocjonalnym, plotkami, a także osoby uzależnionej, z którą przebywanie i stały kontakt rodzi współuzależnienie. Ukazując specyfikę tych zachowań, kształtuje u członków WPO umiejętność rozpoznania toksycznych relacji oraz czy działań, jakie osoba będąca ich ofiarą, może podjąć, aby w dojrzały sposób zadbać o swoje bezpieczeństwo²⁴¹ oraz rozwijać w sobie cnotę miłości w najwyższym stopniu, wyrażającą się w miłości do nieprzyjaciół²⁴².

Kolejnym celem, do którego realizacji dąży formacja WPO, jest prowadzenie formujących się do dojrzałej relacji względem dóbr materialnych. Przekazywana jest wiedza dotycząca chrześcijańskiego podejścia do kwestii finansów, których Bóg jest właścicielem, a człowiek zarządcą²⁴³. Formacja odnosi się pozytywnie do wszelkich dóbr materialnych, doceniając ich wartość. Podkreśla się, że brak posiadania sam w sobie nie jest cnotą, a bogactwo nie jest złem. Jednocześnie formacja wskazuje na niebezpieczeństwo związane z pomyleniem narzędzia umożliwiającego dojście do celu z samym celem (zob. DI 5)²⁴⁴.

W formacji WPO proponuje się postawę wdzięczności za to, co formujący się już posiada. Prowadzi to do konfrontacji członków wspólnoty z pytaniem o świadomość oraz wartość dóbr, które faktycznie posiadają bez porównywania się z innymi. Zadowolenie z tego, co człowiek posiada, rodzi wdzięczność, a przeciwdziała niedojrzale przeżywanej zazdrości oraz popadaniu w smutek, załamanie lub pracoholizm. Praktykowanie uważności na to, co formujący się posiada, ma kształtować postawę wdzięczności, a także upraszczania sposobu życia. Prostota życia, którą wskazuje formacja WPO, jest unikaniem zbytków, wszelkiej przesady i nadmiernego gromadzenia rzeczy niepotrzebnych, a jej celem jest większe otwarcie formującego się na Boga, stawanie się do Niego podobnym oraz doświadczenie głębokiego szczęścia oraz wolności²⁴⁵.

240 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 73.

241 Zob. *Szkola relacji*, s. 99-112.

242 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 79-80.

243 D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 7.

244 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 115-116.

245 D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 59, 97; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 57; A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 128-129.

WPO prowadzi swoich członków do kształtowania w sobie umiejętności praktycznych, takich jak oszczędzanie, którego motywacją nie jest tylko samo gromadzenie, ale pomnażanie dóbr Bożych i wykorzystywanie ich w dobrych celach oraz dzielenie się z innymi²⁴⁶. Równie ważne jest prowadzenie budżetu domowego będącego planowaniem przychodów oraz rozchodów. Formacja ukazuje, że planowanie budżetu domowego jest podstawą uporządkowania w dziedzinie finansowej oraz przeciwdziałania afektywnemu wydawaniu pieniędzy, natomiast umożliwia oszczędzanie i osiągnięcie wyznaczonych celów. Ponadto wskazuje się na inwestowanie ukierunkowane na mądre, moralnie dobre cele, takie jak zmniejszanie uzależnienia od pensji, zapewnienie kapitału na rozwój własny i innych, zapewnienie środków na pomoc potrzebującym, wspieranie dzieł mających na celu wzrastanie królestwa Bożego w świecie²⁴⁷. Formowanie do mądrego zarządzania dobrami materialnymi jest koniecznym aspektem kształtowania nowego człowieczeństwa.

W kwestii kształtowania chrześcijańskiego podejścia do zarządzania finansami materiały formacyjne nie skupiają się wyłącznie na oszczędzaniu oraz inwestowaniu, ale uczą swoich członków umiejętności dzielenia się dobrami należącymi do Boga, które człowiek niejako otrzymuje w zarząd. Członkowie WPO przez formację są zachęceni do głęboko chrześcijańskiej praktyki dziesięciny. Fundamentem tej praktyki jest nie tyle zewnętrzny przymus, ile postawa serca człowieka, który ofiarowuje część ze swoich funduszy na określony przez siebie cel z miłości, jako znak wiary i zaufania Panu oraz uznania, że wszystko należy do Niego. Składanie dziesięciny jest także wyrazem uwielbienia Boga w tym, co człowiek posiada, ogłaszaniem Jego panowania w praktyce oraz stawianiem Boga oraz Jego królestwa na pierwszym miejscu²⁴⁸.

Formacja WPO, kształtując dojrzałe człowieczeństwo, prowadzi również członków do odkrycia oraz pogłębionej umiejętności stosowania bogactwa środków Kościoła katolickiego prowadzących do umierania starego człowieka, a wzrastania człowieka nowego – odkupionego w Passze Chrystusa. Ukazuje ona szeroką perspektywę formacji, rozciągniętą na całe życie formującego się, w którym wypełnia się wezwanie Chrystusa do zaparcia się siebie, wzięcia

---

246 D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 106.

247 Tamże, s.108, 110-111.

248 Tamże, s. 115; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 58; por. F. Braun, *Bóg i pieniądze*, tłum. J. Dembska, Wyd. Verbinum, Warszawa 2002, s. 19-28.

swego krzyża i naśladowania Go (zob. Mk 8,34-38)²⁴⁹. Fundamentem wszystkich środków, które przedstawia WPO, jest trwanie w osobowej i żywej relacji z Jezusem, będące podstawą do kształtowania mentalności uczniów Chrystusa poprzez zrozumienie tajemnicy tożsamości i misji Mistrza oraz celu powołania uczniów²⁵⁰. Wszystkie środki mają prowadzić do tej osobowej i żywej relacji, jeśli tak nie było, znaczący to, iż zostały one zastosowane w nieodpowiedni sposób i nie wypełniają swojego celu. Uczniowie Pana od momentu usłyszenia słowa powołania i podjęcia decyzji o pójściu za Mistrzem wchodzą w proces poznawania swojego Nauczyciela, aby uczyć się naśladować Jego sposób życia²⁵¹. Uczeń, wpatrując się w jasność Pańską, staje się swego rodzaju nośnikiem Jego światła za sprawą Ducha Świętego i upodabnia się do obrazu Mistrza (zob. 2 Kor 3,18), zatem celem przebywania z Panem jest stanie się nie tylko chrześcijaninem, ale samym Chrystusem (zob. VS 21), tworząc w ten sposób nie „wielu Jezusów”, ale jedno ciało Chrystusa²⁵². Narzędzia, które przekazuje formacja WPO prowadzące do pogłębiania oraz trwania w relacji z Chrystusem, a w konsekwencji uśmiercania starego człowieka, aby mógł rodzić się nowy, to: modlitwa, słowo Boże, rachunek sumienia, sakramenty, asceza, chrześcijańskie przeżywanie cierpienia, wstawiennictwo świętych.

Pierwszym środkiem w walce duchowej o wzrastanie nowego człowieka jest modlitwa²⁵³. Członkowie wspólnoty odkrywają, że umiejętność modlitwy, którą formują w sobie i pogłębiają od początku przynależności do WPO, jest podstawowym narzędziem w walce duchowej. Przemiana, której dostępuje wierzący, dokonuje się przez darmową łaskę, na którą chrześcijanin otwiera się poprzez przyjacielskie obcowanie z Bogiem²⁵⁴. Już sama obecność Jezusa będące-

249 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 167; zob. S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 398. Chrystusowe wezwanie do zaparcia się siebie, wzięcia swojego krzyża oraz naśladowania Mistrza można rozumieć jako świadectwo dojrzałego człowieczeństwa cechujące się siłą woli będącą zdolnością podmiotu do samokontroli. S. Siek wskazuje, że samokontrola podmiotu polegałaby na umiejętności regulacji emocji, odrzucania bezpośredniego zaspokajania jakichś potrzeb psychicznych lub popędów, zwalczania pokus oraz zachowania wierności podjętym wcześniej decyzjom, pomimo zewnętrznych lub wewnętrznych nacisków takich jak zachcianki, impulsy lub napięcia. Zob. S. Siek, *Formowanie osobowości*, Wyd. ATK, Warszawa 1986, s.155-161.

250 Zob. S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 393-396.

251 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 70-71; zob. S. Jędrzejewski, *Pedagogika Jezusa w świetle Ewangelii*, „Seminare” 2002, nr 18, s. 11-13. W momencie pozytywnej odpowiedzi poszczególnych osób na powołanie Jezusa stają się oni wspólnotą zebraną wokół Niego. Jezus od momentu powołania uczniów jest z nimi we wszystkich czynnościach: zasiadają razem przy stole (Mk 2,15), niosą trud głoszenia (Mk 1,38; 3,20; 6,31), otrzymują od Mistrza specjalne pouczenia (Mk 4,11), są obiektami ataków i zarzutów faryzeuszów oraz uczonych w piśmie (Mk 2,16; 7,5). Obecność Jezusa przenika całe ich życie, którego oni stają się częścią. R. Orłowski, *W szkole Jezusa. Jezus formatorem. Uczniowie w Ewangelii według Świętego Marka*, „Życie Konsekrowane” 2005, nr 1, s. 27.

252 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 69.

253 Zob. M. Scanlar, R. J. Cirner, *Uwalnianie ze złych*, s. 87-88.

254 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 193.

go Prawdą i Życiem, której modląc się doświadcza, jest źródłem duchowego wskrzeszenia, uzdalnia do powstania z grzechu i nawrócenia²⁵⁵. Gorliwa modlitwa jest momentem formowania w sobie pokory, zwyciężania pychy, samowystarczalności i egoizmu²⁵⁶. Dlatego też, będąc fundamentem walki duchowej, sama staje się celem dla szatana. Brak formacji w tym zakresie pociągający za sobą brak znajomości taktyki i pułapek złego ducha może doprowadzić osobę pragnącą wzrostu do kryzysu w modlitwie, spłycenia jej, a w ostateczności nawet do zupełnego porzucenia, co ma destrukcyjne skutki dla życia duchowego²⁵⁷.

Formujący się poznają przyczyny trudności²⁵⁸ oraz są zaproszeni do odkrywania sposobów reagowania na nie²⁵⁹. WPO wykorzystuje tę możliwość, aby formując swoich członków, ukazywać, że jakkolwiek każda z tych sytuacji jest nieprzyjemna i utrudniająca w pierwszym momencie duchowy rozwój, to zdiagnozowana staje się przyczynkiem do poznania siebie, swoich życiowych priorytetów oraz podjęcia decyzji nawrócenia. W ostateczności to, co jest trudnością w życiu duchowym, staje się narzędziem pozwalającym duchowo wzrastać²⁶⁰. Formujący się poznają więc, że modlitwa jest dla człowieka wysiłkiem i zakłada walkę odbywającą się na dwóch płaszczyznach. Jest to walka przeciw samemu sobie oraz przeciw podstępom Szatana. Modlitwa jest dziełem nieodłącznym od walki duchowej, przez którą człowiek podejmuje decyzje wiary prowadzące do opowiedzenia się za Chrystusem i wewnętrznej przemiany (zob. KKK 2752). Formujący się odkrywają, że decyzja podjęcia zmagania ze swoją słabością oraz toczenia walki duchowej o modlitwę pozwala na oczyszczenie motywacji modlitwy oraz odkrycie jej jako skarbu, koniecznego do życia w głębokiej relacji z Bogiem²⁶¹.

Formacja ukazuje również kerygmat jako narzędzie walki duchowej. Głoszenie treści kerygmatu samemu sobie, będące niejako autoewangelizacją, jest niezastąpionym narzędziem walki duchowej. Takie ujęcie tejże kwestii pogłębia rozumienie fundamentalnego głoszenia i wprowadza formującego się w głąb życia prawdami kerygmatycznymi. Fundamentalne

255 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 33.

256 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 109.

257 Zob. L. Poleszak, *Lenistwo duchowe*, „Symposium” 14 (2010), nr 1, s. 176-177.

258 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 121; zob. L. Poleszak, *Lenistwo duchowe*, s. 177-183; R. Guardini, *Przedskole modlitwy*, s. 207-220; A. Marchetti, *Zarys teologii życia*, s. 89-92.

259 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 135; Na kanwie zagrożeń ukazywane jest również narzędzie mające prowadzić do oczyszczenia modlitwy. Zob. K. Kralka, *Modlitwa serca. Głębia spotkania z Bogiem*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017, s. 63-90; A. Marchetti, *Zarys teologii życia*, s. 92-93.

260 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 121-134.

261 Tamże, s. 137; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 41; A. Paciorek, *Nowa modlitwa uczniów Nowego Przymierza (Mt 6,9-13)*, „Verbum Vitae” 2003, nr 4, s. 161-162; W. Marchel, *Abba, Vater! Die Vaterbotschaft des Neuen Testaments*, Wyd. Patmos-Verlag, Düsseldorf 1963, s. 57-67; W. Słomka, *Ojciec nasz. Najdoskonalsza modlitwa*, Wyd. św. Pawła, Częstochowa 2001, s. 81-96.

głoszenie nie może być jednorazowo wygłoszone i zapomniane, ale ma stać się narzędziem chrześcijanina, które przenika całe jego życie. To we wszystkich momentach życia codziennego, w zmaganiach z pokusą, grzechem i słabością jest miejsce na przyjmowanie miłości Bożej, stawanie w prawdzie o swojej grzeszności, ogłaszanie prawdy o zbawieniu dokonany przez Jezusa, Jego panowania oraz wzywanie Ducha Świętego w rozeznawaniu i podejmowaniu decyzji nawrócenia, który nieustannie czyni wspólnotę zbawionych²⁶².

Ponadto formacja WPO ukazuje słowo Boże jako narzędzie do postępowania w kształtowaniu nowego człowieka²⁶³. Wskazuje, że jest ono źródłem mądrości, która przyjmowana, zwycięża kłamstwa i manipulacje będące fundamentem rozwoju grzesznych decyzji²⁶⁴. Formacja ukazuje członkom wspólnoty obrazy, poprzez które słowo Boże objawia swoją tożsamość oraz działanie. Są to: ogień i lampa (Ps 119,105; Jer 20, 9), miecz (Ef 6,17b; Hbr 4,19), młot (Jer 23,29), woda i deszcz (Iz 55,10-11), miód (Ps 119,103; Ez 2,9-3,3), ziarno (Łk 8,11), pokarm (Mt 4,4). Ich znaczenie ukazują się dwutorowo – co sprawia słowo Boże oraz jak to realizuje Jezus-Słowo w swoim posłannictwie²⁶⁵.

Formujący prowadzony jest do odkrycia, że przez słowo Boże działa Słowo – Jezus Chrystus w mocy Ducha Świętego zawsze wtedy, gdy człowiek słucha słowa oraz daje się mu prowadzić najpierw w czasie modlitwy, a następnie wcielając je w życie. Prowadzi to do odkrycia przez formujących się hebrajskiego rozumienia terminu *Dabar* — słowo skuteczne, ostrzejsze niż miecz obosieczny, zdolne przenikać i osądzać pragnienia, myśli, intencje, motywacje (zob. Hbr 4,12), które prowadzi do realnej zmiany. Formujący prowadzeni są zatem także do odkrycia skutków słuchania i wprowadzania w życie słowa Bożego. Ukazywane jest słowo Boże jako stwórcze (J 1,1-3) i skuteczne – wypowiedziane i przyjęte z wiarą staje się rzeczywistością. Ponadto wskazuje się, że słowo Boże rozdziela (Hbr 4,12-13) – ocenia czystość intencji i stawia człowieka w konieczności podjęcia decyzji: wiary lub niewiary, przyjęcia lub odrzucenia (zob. VD 87). Formujący się odkrywają, że słowo Boże zbawia i uzdrawia (1Kor 1,21; Rz 1,16; Mdr 16,12), rodzi w słuchającym wiarę (Rz 10,17), obiecuje Ducha Świętego (Ef 1,13) oraz wzbudzając wiarę, przygotowuje na jego przyjęcie. Ponadto rozpoznają, że to słowo Boże tworzy wspólnotę

262 *Szkoła walki duchowej*, s. 55.

263 J. Pierzchalski, *Walka duchowa*, s. 148-149.

264 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 25.

265 Zob. J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus*, s. 25-26. Takiego dwutorowego rozumienia można dokonać ze względu na różne znaczenia wyrażenia *słowo Boże* oraz zrozumienia jego jednolitego sensu. Wyrażenie *słowo Boże* oznacza z jednej strony to, co Bóg mówi o sobie, a z drugiej – sposoby, w jaki mówi: Logos – Odwieczne Syn Ojca, który stał się człowiekiem, stworzenie, w którym wyraża się jedyne Słowo, słowa proroków, przepowiadanie Apostołów, Pisma Święte Starego i Nowego Testamentu (VD 8).

(Dz 2,41) przez gromadzenie ludu Bożego i zatwierdzanie go jako własności Bożej (zob. Ez 37), a ostatecznie prowadzi do życia wiecznego (J 5,24). Formującym się ukazuje się sposób działania słowa Bożego, podobnie jak w poprzednim przypadku dwutorowo: jak działa słowo Boże, następnie analogicznie jak działa Jezus-Słowo²⁶⁶.

Formacja ukazuje, że słowo Boże oczyszcza zafałszowany przez trudne przeżycia, doświadczenia, wrodzoną nieufność spowodowaną grzechem pierworodnym, brak wiedzy teologicznej, obraz Boga. Formujący się dzięki słowu Bożemu mogą jednocześnie przyjmować prawdziwy obraz Boga objawiony przez Jezusa Chrystusa²⁶⁷. Bóg przez swoje słowo zarówno liturgiczne (zob. KL 7), jak i indywidualne, jakie kieruje do człowieka w jego konkretnej sytuacji życia i jego kondycji, zaprasza do zmiany, napomina, pociesza i wprowadza światło, aby człowiek mógł doświadczyć pocieszenia, a ostatecznie pełni wiecznego szczęścia (zob. VD 24)²⁶⁸.

Ukazywanie analogii między mocą słowa Bożego a Jezusem-Słowem ma na celu wprowadzenie formujących się w przymierze z Jezusem-Słowem oraz ze słowem Bożym, które jest pierwszym podstawowym źródłem rodzenia wiary i nawrócenia w człowieku, prowadzącym do zjednoczenia z Ojcem w Duchu Świętym (zob. KKK 51, zob. VD 22-25). Formujący się prowadzeni są do ukształtowania w sobie konkretnych postaw wobec słowa, do których zaprasza samo słowo Boże. Są nimi: postawa czytania i słuchania słowa (zob. Ap 1,3), wierzenia mu (zob. Dz 15,7), studiowania go (zob. 2 Tm 3,15), modlitwy nim (zob. Kol 3,16), zapamiętywania (zob. Prz 2,1-5), życia nim (zob. Jk 1,22-24) oraz głoszenia (zob. Mk 16,15; Mt 28,18-19; por. VD 87)²⁶⁹. Zatem przez głębokie wejście w relację ze słowem Bożym członkowie wspólnoty mogą poznać własne nieuporządkowanie postawy rodzące grzech oraz sam grzech. Słowo Boże jest więc jednym ze źródeł refleksji nad sobą, własnymi pragnieniami, motywacjami i postawami. Formacja wskazuje jednocześnie, że słowo Boże, które odkrywa prawdę o ludzkiej grzeszności, ma jednocześnie moc wprowadzania na drogę nawrócenia i uzdrawiania²⁷⁰.

266 Zob. J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus*, s. 33-35; zob. Cz. Parzyszek, *Chrześcijanin – człowiek słowa Bożego*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2011, nr 13, s. 168.

267 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 75; zob. T. Borutka, *Rola Słowa Bożego w życiu indywidualnym i społecznym*, „Polonia Sacra” 15 (2011), nr 1, s. 15.

268 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 81.

269 Zob. J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus*, s. 41-43; por. Cz. Parzyszek, *Chrześcijanin – człowiek słowa*, s. 169.

270 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II*, s. 3.

Kolejnym narzędziem i praktyczną umiejętnością, którą WPO kształtuje w członkach dzięki proponowanej formacji, mającej na celu kształtowanie nowego człowieczeństwa, jest rachunek sumienia opracowany na podstawie metody św. Ignacego Loyoli. Jednak aby wprowadzić w tę pogłębioną modlitwę rachunkiem sumienia, na początku formacja WPO stosuje listy pytań opracowane na podstawie Dekalogu, dzięki którym członek wspólnoty otrzymuje konkretne narzędzie do rozpoznawania oraz nazywania grzechów w swojej codzienności²⁷¹. WPO ukazuje rachunek sumienia jako jedno z najważniejszych i najskuteczniejszych narzędzi w kształtowaniu prawidłowego sumienia²⁷². WPO przez naukę oraz wprowadzenie członków w praktykę codziennego rachunku sumienia uczy ich patrzenia na własną codzienność oczami Boga²⁷³.

Metoda, której uczy WPO, składa się z czterech punktów. Pierwszym punktem jest dziękczynienie Bogu za otrzymane dobro, które formujący uczy się zauważać oraz nazywać. Dzięki temu członkowie wspólnoty uczą się dostrzegać w swojej codzienności obecność, działanie Boga, dobro i piękno, którego autorem był wprost Bóg lub które zostały udzielone przez Niego za pośrednictwem konkretnych osób. W tym formujący się uczy się odkrywać także swoje ubóstwo wynikające z braku posiadania czegokolwiek z samego siebie, zauważając jednocześnie, że wszystko zawdzięcza dobremu Bogu²⁷⁴. Formacja przenosi niejako akcent z pokusy zapatrzenia jedynie w grzech, co byłoby wyłącznie źródłem cierpienia i lęku, pogrążających w zniechęceniu oraz poczuciu porażki, na adorację Boga będącego niewyczerpanym źródłem miłosierdzia, pokoju oraz radości²⁷⁵.

Drugim punktem jest prośba skierowana do Boga o świadomość własnej grzeszności w świetle Bożej obecności (zob. KKK 1453) oraz łaskę odrzucenia grzechu ze względu na miłość²⁷⁶. Formujący się we WPO uczy się w ignacjańskim rachunku sumienia analizować swój dzień pod względem moralnym oraz patrzeć na życie, podjęte decyzje i działania przez pryzmat Boga²⁷⁷. Zatem z jednej strony jest to moment, w którym członek wspólnoty uczy się analizy oraz rozeznania, czy jego myśli, pragnienia, decyzje, działania były moralnie dobre, czy też złe. Z drugiej strony, to także czas refleksji, na ile członek wspólnoty poznał Boga, jaką

271 *Dwie drogi*, s. 50-52, 70-72, 87-88, 106-107, 122-123, 138-140, 173-176, 197-200, 216-218.

272 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 96.

273 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 33.

274 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 190-191; zob. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 43,1; G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, s. 117-118.

275 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 33.

276 A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 193; por. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 43,2.

277 Zob. G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, s. 120; K. Osuch, *Sposób odprawiania rachunku*, s. 128-129.

prawdę o Nim na nowo odkrył, utwierdził w sobie, w czym okazał Bogu, bliźniemu oraz sobie miłość²⁷⁸. Dzięki temu rachunek sumienia jest momentem rzeczywistego spotkania z Bogiem, podczas którego formujący się uświadamia sobie również, ile dobra dokonało się w nim dzięki łasce Bożej i jego współpracy z nią²⁷⁹.

Kolejnym, trzecim punktem jest przegląd całego dnia pod kątem wydarzeń, które miały miejsce, emocji oraz tego, czym one były spowodowane, podjętych decyzji – myśli, słów, działań, zaniedbań. Przegląd dnia jest ukierunkowany na poznanie prawdy o sobie oraz rozpoznanie Bożych natchnień²⁸⁰. Formacja WPO prowadzi zatem do odkrywania pokus działających w życiu członka wspólnoty, skłonności do konkretnych grzechów aż do poznawania ich korzeni i mechanizmów, a także konsekwencji, do których wybór grzechu doprowadził²⁸¹.

Ostatnim punktem jest prośba o przebaczenie oraz postanowienie poprawy. Są to decyzje ukierunkowujące życie na Boga. Wiara i nawrócenie, które głoszone były w pierwszej ewangelizacji, mają stać się codzienną praktyką członka WPO, jednak dużo głębiej przeżywaną. Nie chodzi tyle o obietnicę zaprzestania jakiegoś działania, tylko o głęboką refleksję nad przyczyną i okolicznościami popełnianych grzechów. Rozważanie staje się przyczynkiem do wyciągnięcia wniosków na przyszłość oraz do rozważenia możliwości jakiejś formy zadośćuczynienia, prowadzącego do naprawienia wyrządzonej szkody²⁸². Celem jest podjęcie decyzji zmiany działania przez członka wspólnoty, aby stawał się on bardziej człowiekiem sumienia²⁸³. W ten sposób to jego codzienność ukazywana jest jako przestrzeń toczenia walki duchowej, realizacji wiary, a więc wzrostu w nowym człowieczeństwie. Staje się ona egzaminem z przebytej duchowej formacji²⁸⁴.

Formacja WPO prowadzi członków do kształtowania postawy czuwania, wyrażającej się w badaniu intencji, działań oraz ich konsekwencji w codzienności, aby relacja ucznia z Mistrzem obejmowała wszystkie sfery życia formującego się²⁸⁵. Gdyby wiara została zamknięta wyłącznie w przestrzeni modlitwy osobistej czy innych praktyk religijnych, byłoby to świadectwo dużej

278 *Szkola człowieczeństwa*, s. 96.

279 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 33.

280 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 195; por. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 43,3; zob. G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, s. 121-126.

281 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 193.

282 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 198; por. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, s. 28; zob. G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, s. 127-129.

283 *Szkola człowieczeństwa*, s. 96.

284 A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 98.

285 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 249.

niedojrzałości, religijności oderwanej od wiary, świadczącej o powierzchowności lub braku realnej relacji z Chrystusem. Skutkiem tego byłoby życie bez wiary, pełne niepewności i lęku, zakłamaniu, ciemności i rozdrażnieniu, przejawiające postawę faryzeizmu²⁸⁶.

Członkowie WPO dzięki formacji rozpoznają również, że sakramenty są ich podstawowym wyposażeniem uzdalniającym i przygotowującym ich do prowadzenia walki duchowej²⁸⁷. Chrzest, który uzdalnia do życia z Bogiem, do miłowania Go, pokładania w Nim nadziei, udziela daru Ducha Świętego, pozwala wzrastać w dobru przez cnoty moralne (zob. KKK 1266), ukazywany jest jako niezbędny fundament walki duchowej o wzrost w nowym człowieczeństwie. Jako jego dopełnienie przedstawiony jest sakrament bierzmowania prowadzący do wzrostu i pogłębienia łaski chrzcielnej, zakorzenienia w Bożym synostwie, ściślejszego zjednoczenia z Chrystusem, pomnożenia darów Ducha Świętego oraz do przyjęcia mocy tegoż Ducha do aktywnej walki duchowej dla ustanawiania królestwa Bożego w świecie (zob. KKK 1303). Zatem chrzest, a następnie bierzmowanie są momentami realnego przyjęcia Jezusa do swojego życia i bycia wezwanym po imieniu do nowego życia oraz służby. Jest to źródło śmierci starego człowieka i narodzin nowego. Nowe narodzenie człowieka dokonuje się w chrzcie – wciela on ochrzczonego w Zwycięzcę, Jezusa Chrystusa, uzdalniając wierzącego do przemiany życia i zwyciężania z pokusami²⁸⁸. Formacja WPO wskazuje, że moment przeżywania pokus przez chrześcijanina powinienem być momentem wołania Ducha Świętego, o odnowienie tożsamości dziecka Bożego i umocnienie konieczne do wygrania walki duchowej.

Formujący się we wspólnocie pogłębiają rozumienie, że w walce duchowej niezastąpione jest przebywanie z Ojcem i karmienie się Jego miłością przez zjednoczenie z Chrystusem oraz wzywaniem Jego imienia²⁸⁹. Formacja eksponuje zatem wartość Eucharystii jako szczytu modlitwy, w której dokonuje się realne i szczególne zjednoczenie z Panem. Dzięki temu zjednoczeniu gładzone są grzechy lekkie, udzielana jest człowiekowi łaska pomagająca nie popadać w grzechy ciężkie oraz umacniana jest jedność Mistycznego Ciała (zob. KKK 1416). Program formacji ukazuje owoc Eucharystii, jakim jest stwarzanie wspólnoty opartej o więzi i jedność między braćmi, o którą Chrystus prosi Ojca (zob. J 17,21)²⁹⁰. Wspólnota wierzących zgromadzonych wokół Mistrza tworzy Jego nową rodzinę, w której ma być pogłębiane doświadczenie

286 *Dwie drogi*, s. 58-60.

287 Zob. M. Scanlar, R. J. Cirner, *Uwalnianie ze złych*, 167-171.

288 *Szkoła walki duchowej*, s. 97-98, 107.

289 Zob. Tamże, s. 71; A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 154.

290 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 93, 251, 276; zob. S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 381; J. Pierzchalski, *Walka duchowa*, s. 149.

miłości, wynikającej z niej służby, przebaczenia oraz wzajemnego niesienia słabszych braci do Chrystusa²⁹¹. Członek WPO dzięki formacji poznaje zatem Eucharystię jako szczególne narzędzie do walki z pokusami złego ducha, z grzechem oraz z własnymi słabościami ze względu na dokonujące się w niej zjednoczenie z Ojcem oraz braćmi przez Chrystusa w Duchu Świętym²⁹².

Ponieważ bez zjednoczenia – komunii z Bogiem – niemożliwe jest wygrywanie w walce duchowej, formacja WPO ukazuje sakrament pokuty i pojednania jako uzdrowienie z paraliżu (zob. Mk 2,1-12), uzdrowienie na wpół umarłego niezdolnego do podjęcia jakiegokolwiek walki (zob. Łk 10,20-37), dzięki spotkaniu z miłosierdziem Ojca – Jezusem Chrystusem. Członkowie WPO dzięki formacji wspólnoty poznają skutki sakramentu pokuty i pojednania: pojednanie z Bogiem, Kościołem, darowanie kary wiecznej, darowanie przynajmniej częściowe kar doczesnych, pokój, pogoda sumienia i pociecha duchowa oraz wzrost sił duchowych koniecznych do prowadzenia duchowej walki (zob. KKK 1496)²⁹³. Niestety w materiałach formacyjnych został pominięty piąty sakrament, który mógłby być ukazany jako sposób szczególnego wsparcia osób chorych do zwyciężania walk duchowych, na które szczególnie wystawia choroba.

Materiały formacyjne spośród dwóch sakramentów w służbie wspólnoty ukazują sakrament małżeństwa w walce duchowej, pomijając sakrament święceń. Świeccy członkowie WPO żyjący w małżeństwach odkrywają owoce przyjętego przez siebie i udzielonego sobie sakramentu oraz odkrywają, że dzięki ich zjednoczeniu w Chrystusie są zdolni do obdarowywania miłością, którą ich obdarował Bóg we wszystkich jej aspektach. Ponadto formujący się prowadzeni są do odkrycia, iż trwanie w sakramencie małżeństwa umożliwia osiągnięcie zwycięstw w walce duchowej, toczonej w obronie przymiotów małżeństwa. Chrystus obecny w małżeństwie daje członkom przymierza małżeńskiego moc pójścia za Nim i wzięcia na siebie swojego krzyża, podnoszenia się po upadkach, wzajemnego przebaczenia oraz noszenia swoich ciężarów (zob. KKK 1642)²⁹⁴.

Materiały formacyjne oprócz wymienionych narzędzi koniecznych do wzrostu w nowym człowieczeństwie wielokrotnie ukazują również wartość ascezy. Proces formacyjny we WPO kształtuje w członkach wspólnoty integralne spojrzenie na człowieka. Nie wystarczy podejmowanie wyłącznie duchowych aktów w walce duchowej, gdyż człowiek jest stworzeniem zarówno duchowym, jak i cielesnym. Zmysły człowieka – wzrok, słuch, smak, węch i dotyk,

291 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 70.

292 *Szkola walki duchowej*, s. 101.

293 Tamże, s. 104; A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 154; zob. J. Pierzchalski, *Walka duchowa*, s. 149-150.

294 *Szkola walki duchowej*, s. 110.

z założenia mają służyć człowiekowi odbieraniu bodźców zewnętrznych. Dzięki temu człowiek może przetrwać, odróżniając to, co zagraża życiu od tego, co mu służy²⁹⁵. Wskutek grzechu pierwородnego, a następnie przez historię życia, grzeszne przyzwyczajenia czy światowe myślenie zmysły zostały upośledzone, stając się źródłem pożądliwości²⁹⁶. Zranione przez grzech człowieczeństwo, zachowując dobre pragnienia, jednak doświadczając głodu głębi spotkania z Bogiem, ma tendencję do zagłuszania go przez konsumpcję różnych dóbr, a więc wybieranie przyjemności²⁹⁷. Dokonuje się więc dramatyczna walka pomiędzy pragnieniem dobra w człowieku a tendencją do wybierania zła (por. KKK 1707). Zmysły po upadku bardziej dostroiły się więc do odbierania przyjemności płynących z realizacji pokus złego ducha niż faktycznego dobra wynikającego z odpowiedzi na Boże wezwanie²⁹⁸.

Konieczne jest więc przeciwstawienie się namiętnościom cielesnym, prowadzącym do zaspokajania zachcianek, złych przyzwyczajęń, nałogów, które zasłaniają racjonalny sposób podejmowania decyzji²⁹⁹. Walka duchowa z grzesznymi skłonnościami oraz formowanie postawy czystości wymaga swego rodzaju wychowania swoich zmysłów. Koniecznym środkiem prowadzącym do osiągnięcia tego celu jest podejmowanie praktyk ascetycznych. Podejmowanie przemyślanych i uzgodnionych ze spowiednikiem lub kierownikiem duchowym dzieł ascetycznych ukierunkowanych na konkretną wadę, skłonność, grzech wychowuje zmysły i prowadzi do wolności rozumianej jako objęcie panowania (por. Rdz 4,7)³⁰⁰.

Formacja wskazuje także na pozytywne skutki podejmowania ascezy, takie jak ujawnienie się wszystkich dobrych naturalnych skłonności, zalet, talentów oraz cnót, które każdy człowiek w sobie nosi. Jest to więc sposób nie tylko na uśmiercanie starego człowieka w sobie, ale również na objawienie się nowego człowieka stworzonego na obraz i podobieństwo Boga³⁰¹. Formacja WPO zachęca do indywidualnego ich rozeznania oraz podaje przykłady uczynków ascetycznych, takie jak: przekierowywanie chwały na Boga czy spełnianie dobrych uczynków, w sposób niezauważalny przez innych lub świadome wybieranie tego, co gorsze³⁰²,

295 *Szkola człowieczeństwa*, s. 43.

296 Zob. *Szkola walki duchowej*, s. 142-147.

297 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 123.

298 *Szkola walki duchowej*, s. 93.

299 *Szkola człowieczeństwa*, s. 109; D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 106-107; zob. J. Pierchalski, *Walka duchowa*, s. 106.

300 Zob. A. Cencini, *Asceza i dyscyplina. Droga piękna*, tłum. D. Piekarz, Wyd. Salwator, Kraków 2021, s. 36-47; E. L. Mascall, *Chrześcijańska koncepcja człowieka: zagadnienia wybrane*, tłum. H. Bednarek, S. Zalewski, Wyd. Pax, Warszawa 1962, s. 57.

301 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 193-194.

302 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 89.

umartwienie wzroku, mowy, przeznaczanie dodatkowego czasu na modlitwę³⁰³, post, jałmużna³⁰⁴, dziesięcina³⁰⁵, świadome działanie przeciwko pokusie do grzechu, tożsame z ignacjańską zasadą *contra agere*³⁰⁶.

Świadomy wybór ascezy jako narzędzia prowadzącego do wewnętrznej przemiany w programie formacji WPO prowadzi do kształtowania chrześcijańskiego przeżywania doświadczenia cierpienia (zob. SpS 37). Chrystus formuje swoich uczniów do wiary, która nie polega na ufności wyłącznie za cenę znaków Jego mocy (zob. Mk 3,9-10; Mk 8,12-21), ale do zaufania wyrażonego nawet wtedy, gdy zdaje się, że jest On nieobecny (zob. Mk 4,38; Mk 6,48)³⁰⁷. W centralnym miejscu spisanej przez siebie Ewangelii św. Marek umieścił pouczenie skierowane przez Chrystusa do tłumu oraz uczniów, których przywołał do siebie. Pouczył ich, że wyłącznie ten może pójść za Nim, kto zaprze się samego siebie, weźmie swój krzyż i naśladuje swego Mistrza (Mk 8, 34-38). Trwanie w relacji uczeń-Mistrz z Jezusem jest związane z wymaganym od uczniów radykalizmem przysparzającym cierpienia na każdym etapie duchowego wzrostu³⁰⁸.

WPO, formując swoich członków, przedstawia doświadczenie cierpienia jako współlos ucznia i Mistrza³⁰⁹. Uczeń jest powołany do naśladowania sposobu życia Jezusa we wszystkich jego wymiarach. Chrystus poucza powołanych: „będziecie w nienawiści u wszystkich z powodu mojego imienia. Lecz kto wytrwa do końca, ten będzie zbawiony” (Mk 13,13). Jezus

303 Zob. K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 50, 89, 91, 95, 129.

304 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 109; Formacja przykłada do niej dużą wagę, ukazując jej źródło, wartość, skutki oraz pewien porządek konieczności jej udzielania, jakimi są: sytuacja skrajnego zagrożenia życia, ważna i bezpośrednia potrzeba drugiego człowieka, zwyczajna potrzeba bliźniego. Zob. D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 127-137; por. F. Braun, *Bóg i pieniądze*, s. 29-48.

305 Zob. D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 117.

306 *Szkoła walki duchowej*, s. 121. „W czasie pociechy łatwo jest trwać w kontemplacji całą godzinę, a w czasie strapienia bardzo trudno wytrwać w niej do końca. To też odprawiający ćwiczenia, jeżeli chce podjąć działania przeciw strapieniu i zwyciężyć pokusy, powinien zawsze trochę przedłużyć ową pełną godzinę, bo w ten sposób nie tylko się oprze przeciwnikowi, ale go powali na ziemię.” I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 13. „Dusza, która chce postępować w życiu duchowym, zawsze powinna postępować w sposób przeciwny, niż postępuje nieprzyjaciel, czyli jeżeli nieprzyjaciel chce, by dusza się stawała bardziej prostacka, to [ona sama] powinna się stawać bardziej delikatna. Podobnie też, jeżeli nieprzyjaciel stara się, by dusza wydelikatniała aż do krańcowości, niech dusza stara się umocnić w słusznej mierze, aby się we wszystkim uspokoiła.” I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, p. 351, zob. W. Królikowski, *Ignacjańskie Agere Contra – działać przeciw*, w: *Droga duchowego uporządkowania i miłości*, s. 114-120.

307 S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 387.

308 Zob. Tamże, s. 388-390.

309 Termin ten występuje wprost w materiałach formacyjnych WPO. Był on często używany przez ks. Krzysztofa Kralkę SAC na pewnym etapie rozwoju wspólnoty. Został zaczerpnięty z rekolekcji ignacjańskich prowadzonych przez o. Bronisława Mokrzyckiego SJ oraz siostry ze zgromadzenia Zawierzenia Najświętszej Maryi Panny w tzw. „Ogniskach Rekolekcyjnych”, z których często korzystał zarówno ks. Krzysztof, jak i wszyscy członkowie *Rady Generalnej WPO* oraz inni członkowie.

uczciwie zapowiada swoim uczniom, że ze względu na Niego i Ewangelię, której staną się świadkami, będą przeżywali trudności, niezrozumienie ze strony bliskich, nienawiść otoczenia, wydawanie sądom i prześladowania, a nawet śmierć (Mk 13,9-10). Formacja WPO kształtuje w swoich członkach świadomość reakcji środowiska na przemianę, która w nich następuje oraz zaprasza do podjęcia decyzji przeżywania różnych form prześladowań w duchu współcierpienia z Chrystusem, aby królestwo Boże wzrastało w świecie³¹⁰. Zatem członkowie wspólnoty nabierają świadomości, że z ich przyjmowania cierpienia jako współłosu z Chrystusem Bóg wyprowadza dobro dla nich lub dla innych (zob. SpS 40)³¹¹.

Formujący się jest prowadzony do kształtowania w sobie postawy dziękczynienia oraz uwielbienia w momentach doświadczania cierpienia z racji bycia wybranym, aby cierpieć dla imienia Jezus oraz praktykowania modlitwy do Ducha Świętego, aby ten przychodził z darami męstwa, wytrwałości, cierpliwości oraz ufności niezbędnych do wiernego wytrwania w trudnej sytuacji (zob. FT 240)³¹². Formujący się uczą się spojrzenia na trudne sytuacje mające miejsce w ich codzienności z perspektywy trwania w królestwie Bożym – w relacji z żywym Jezusem zarówno w czasie przeżywania chwały, jak i życiowej burzy (zob. Mk 4,35-41)³¹³. Formacja WPO ukazuje, że umieranie z Jezusem na krzyżu dla członków wspólnoty to nie tyle bierne przyjmowanie trudności, ile aktywne podejmowanie decyzji przyjęcia cierpienia płynącego z trudnych wydarzeń³¹⁴. Ponadto jest to wybieranie Jezusa w każdej sytuacji, głoszenie prawd płynących z Ewangelii, podejmowanie walki z grzechem, słabościami i pokusami, rezygnacja z własnych planów, wizji oraz z tego, co oddala od Chrystusa³¹⁵. Zgoda na współłos z Chrystusem jest z jednej strony efektem formacji i pracy nad sobą, którą wkłada sam formujący się, jednak z drugiej jest to łaska Boga, który w mocy Ducha Świętego dokonuje przemiany w człowieku – jego nowego narodzenia dla królestwa Bożego. Staje się ona źródłem zupełnej zmiany jego dotychczasowego sposobu życia, wartościowania i działania (zob. Flp 3,7-8), aby mogło objawić się w nim nowe człowieczeństwo³¹⁶.

310 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 70, 89, 267, 272; zob. F. Mickiewicz, *Wspólnota uczniów Jezusa*, s. 63-65, 68-69.

311 Zob. J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 21-22; Z. Zaremski, *Cierpienie drogą wiary*, s.438-444.

312 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 237; zob. J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 35; zob. H. Langkammer, *Biblijne podstawy duchowości chrześcijańskiej*, Wyd. Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna, Wrocław 1987, s. 152; por. B. Drożdż, *Świętość przedmiotem pastoralnego rozeznania*, „Teologia Praktyczna” 2018, nr 19, s. 29-35.

313 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 107.

314 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 69.

315 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 274; zob. S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 389.

316 *Dwie drogi*, s. 118, 136-137.

Kształtowanie przeżywania cierpienia jako wspólności ucznia i Mistrza formuje także w członkach wspólnoty umiejętność patrzenia na trudne doświadczenia jako narzędzia wspomagające wewnętrzne oczyszczenie³¹⁷. Wyraża się to w oczyszczeniu różnych sfer życia, takich jak: pobożność, która potrzebuje być oczyszczana z faryzeizmu³¹⁸; motywacje trwania w relacji z Jezusem, które potrzebują być oczyszczane z interesowności³¹⁹; wiara, która potrzebuje być oczyszczana z naleciałości pogańskich³²⁰; czy w końcu ego, które potrzebuje być oczyszczone z egoizmu i indywidualizmu³²¹. Innymi słowy dzięki tak rozumianemu oczyszczeniu przez różne formy cierpienia, członek wspólnoty odkrywa oraz formuje w sobie głębię człowieczeństwa (zob. SpS 39). Oczyszczenie jest konieczne, aby przyjąć perspektywę oraz wezwania Jezusa do zmiany lub porzucenia przyzwyczajenia³²². Celem WPO jest zatem ukazanie formacyjnego charakteru przeżywania trudności i cierpienia jako zwyczajnego środka do rozwoju, oczyszczenia pobożności, motywacji, wiary oraz ego członka wspólnoty oraz budowania nowego człowieczeństwa, wykorzystując całą historię życia³²³.

WPO kształtuje w swoich członkach także praktykę wzywania świętych do pomocy w walce duchowej. Będąc wspólnotą katolicką, WPO pragnie kształtować w członkach wiarę w świętych obcowanie. Stąd walka duchowa ukazana jest jako przestrzeń, w której konieczne jest wstawiennictwo, wsparcie duchowe wspólnoty i jednocześnie świadków, którzy już tę drogę przeszli. Orędownictwo świętych ukazywane jest jako konieczne człowiekowi trwającemu w walce duchowej towarzyszenie, wsparcie modlitwą, upraszanie łaski wierności formacji, zrozumienie i przyjęcie treści nauczania Kościoła oraz pomoc na czas walki i zwyciężania pokus złego ducha³²⁴. Formacja WPO prowadzi więc członków wspólnoty do odkrywania walki duchowej, będącej walką nie samego człowieka ze złym duchem, ale walki całego

317 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 68. Jako narzędzie oczyszczenia ukazuje się 7 środków. Następuje ono przez: prześladowanie ze strony świata; prześladowanie ze strony ludzi przyzwyczajonych i pobożnych; porażki; ciągle problemy; oszczerstwa; utratę przywilejów wynikających z posługi; wybaczony grzech. Zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 66-67; J. H. Prado Flores, *Mojesz. Formacja uwalniających*, s. 41-46; S. Harężga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 421-423.

318 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 143; zob. *Dwie drogi*, s. 184-185; G. W. Dryl, *Zrozumienie misji Jezusa: Mk 7, 14-23*, w: *Co znaczy być z Jezusem? Warsztaty biblijne o drodze ucznia w Ewangelii według św. Marka*, red. S. Harężga, Wyd. KUL, Lublin 2006, s. 76.

319 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 119, 157; zob. *Dwie drogi*, s. 194-195; J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 27.

320 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 138, 159, 229.

321 Zob. *Dwie drogi*, 187-191.

322 Tamże, s. 76; zob. S. Harężga, *Jezus i Jego uczniowie*, s. 390.

323 Zob. Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, *Kurs Rafał*, s. 13; zob. Prado Flores J. H., *Historia Zbawienia*, s. 52-53.

324 *Szkoła walki duchowej*, s. 13.

Kościół – pielgrzymującego, cierpiącego oraz tryumfującego (KKK 962), na którego czele stoi sam Chrystus – Oblubieniec, który zwyciężył Szatana. Członkowie WPO są zaproszeni do wzywania Świętego Imienia Jezus, do przywoływania wstawiennictwa: Maryi Niepokalanej, Matki Słowa, św. Piotra, patrona chrztu i bierzmowania, św. Ignacego Loyoli, św. Michała Archanioła, św. Pawła, św. Marii od Jezusa Ukrzyżowanego, św. Benedykty, św. Jerzego i św. Jana Chrzciciela³²⁵.

3.3. Formowanie członków *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca* na ewangelizatorów

Formowanie członków WPO na ewangelizatorów jest szczytowym celem formacji, do którego zmierzają wszystkie inne jej aspekty. Przekazywanie podstaw życia duchowego oraz prowadzenie członków WPO do kształtowania w sobie nowego człowieczeństwa służy osiągnięciu chrześcijańskiej dojrzałości i świętości. Te fundamentalne cele z natury prowadzą do pragnienia głoszenia Ewangelii oraz zaangażowania w dzieła ewangelizacyjne Kościoła w sposób zgodny z indywidualnym powołaniem stanowym. Realizując ten nadrzędny cel, formacja WPO prowadzi członków wspólnoty przez szereg celów pośrednich, takich jak: ukazanie tożsamości podmiotu ewangelizacji oraz sylwetki ewangelizatora, określenie przedmiotu, treści, celów i strategii ewangelizacji. Cele te zostaną szczegółowo omówione w niniejszym paragrafie.

Materiały formacyjne WPO prowadzą członków wspólnoty do odkrycia, że sam Jezus jest pierwszym podmiotem ewangelizacji – Misjonarzem, od którego członek WPO ma czerpać wzór (zob. EN 7, EG 12)³²⁶. Członkowie wspólnoty poznają więc, że Chrystus będący jednocześnie pierwotnym Ewangelizatorem oraz Ewangelią Ojca, jest źródłem treści, strategii oraz celu ewangelizacji. Nieznajomość oraz brak pogłębiania rozumienia osoby Jezusa oraz dzieł ewangelizacji, jakie On podejmował, byłaby zupełnym zagubieniem istoty ewangelizacji oraz skazaniem podejmowanych działań na niepowodzenie³²⁷.

Pragnieniem Boga jest, aby każdy człowiek został zbawiony i doszedł do poznania prawdy (1Tm 2,4). Plan ten realizowany jest od Abrahama, który dał początek Izraelowi, z którego to narodu zrodził się Odnawiciel pierwotnego planu Bożego. Gdy czas się wypełnił, w mieście Dawida jako dar miłosiernego Ojca dla zagubionego człowieka narodził się ten, który jest

325 Zob. *Szkola walki duchowej*, s. 8-11.

326 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 18-19; zob. J. D. Szczurek, *Jezus – posłany od Ojca w Duchu Świętym – wzór Misjonarza*, „Sympozjum” 23 (2019), nr 2, s. 13-26.

327 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 29.

Królem królów i Panem panów, a którego misją było ustanowienie królestwa Bożego w świecie³²⁸, a człowiekowi przywrócenie Bożej chwały i godności dziecka Bożego utraconych przez grzech (zob. Rz 3,23)³²⁹. Źródłem misji Syna Bożego jest sam Ojciec, który posłał Go na świat dla zbawienia człowieka (J 3,16), a Syn tę misję ochotnie, gorliwie i z pełną pasją podjął, utożsamiając się z wolą swojego Ojca (por. J 4,34)³³⁰.

Nauczyciel został wyposażony i uzdolniony do wypełnienia tejże misji przez dwa doświadczenia: napełnienie Duchem Świętym oraz doświadczenie osobistej i bezwarunkowej miłości Ojca. To uzdolniło Go do głoszenia królestwa Bożego, wytrwania w próbach, trudnościach, jakie spotkają Go podczas pełnienia tejże misji oraz do ostatecznego oddania swego życia z miłości do braci. Chrystus, wypełniając swoją misję, obchodził całą Galileę, głosił Ewangelię, nauczał w synagogach oraz uzdrawiał wszelkie choroby i słabości wśród ludzi (Mt 4,23). Będąc Ewangelizatorem, miał świadomość swojej misji i jej podporządkował wszelkie działania (zob. Łk 4,42-43; Mk 1,38). Również przed skazaniem na śmierć krzyżową wyjawiał przed Piłatem, że narodził się i przyszedł na świat, aby potwierdzić prawdę swoim świadectwem (zob. J 18,37). Zatem formujący się są prowadzeni do odkrycia, że wszystkie dzieła Chrystusowej tajemnicy, cała Jego misja od wcielenia przez cuda, głoszenie słowa, powołanie uczniów i posłanie Apostołów aż po Paschę i nieustanną obecność pośród uczniów w założonym Kościele są ukierunkowane na ewangelizację zmierzającą do uświęcenia (zob. EN 6, EG 12)³³¹.

Misja ewangelizacyjna Jezusa odbywa się za sprawą Ducha Świętego i w stałej łączności z Nim, a w Nim z Bogiem Ojcem, zatem jest On pierwszym i najważniejszym na równi z Chrystusem podmiotem ewangelizacji (por. RM 21-30)³³². Formacja WPO ukazuje, że dzieło ewangelizacji, aby mogło zaistnieć, musi być prowadzone w mocy Ducha Świętego. Publiczna działalność Jezusa rozpoczęła się od zstąpienia na Niego Ducha Świętego (zob. Łk 3,21-22). Ten, który został namaszczonej, został posłany, aby ogłaszać rok łaski od Pana (Łk 4,18-19; por. Iz 61,1-2)³³³. Członkowie wspólnoty prowadzeni są zatem do odkrycia, że Duch Święty jest głównym sprawcą w szerzeniu Ewangelii. Jest więc także podmiotem ewangelizacji, bez

328 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 17.

329 Zob. S. Kunka, *Jezus jako dar Boga dla świata*, w: *Studia z biblistyki*, t. 5, red. J. Łach, Wyd. ATK, Warszawa 1990, s. 200-225.

330 I. de la Potterie, *Modlitwa Jezusa. Mesjasza – Sługi Bożego – Syna Bożego*, tłum. B. Piotrowska, Wyd. WAM, Kraków 1996, s. 75; zob. J. D. Szczurek, *Jezus – posłany od Ojca*, s. 26-27.

331 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 18-19; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 17; J. D. Szczurek, *Jezus – posłany od Ojca*, s. 27-28.

332 S. Dyk, *Biblijne podstawy ewangelizacji*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2012, s. 44.

333 Zob. J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 70.

którego ewangelizacja nie byłaby możliwa. To On zarówno jest Tym, który pobudza do przepowiadania, jak i tym, który przygotowuje serce człowieka do przyjęcia oraz zrozumienia słowa zbawienia, tworzy nową ludzkość, daje zrozumienie znaków czasu (zob. EN 75)³³⁴. Ponadto formacja wskazuje, że Duch Święty jako Podmiot ewangelizacji odsłania, przypomina i naucza głębi znaczenia słów i czynów profetycznych Jezusa. On jest odpowiedzialny za uczynienie z uczniów Chrystusa apostołów pełnych mocy i charyzmatów, których słowo nawracało serca, a owoce Chrystusowego odkupienia stawały się aktualne. Ponadto jest Pocieszycielem ewangelizatorów w zmaganiach dla wypełnienia się Bożych obietnic, Obrońcą w każdej sprawie oraz Jednością pomiędzy uczniami oraz między uczniami a Bogiem, uzdalniającą do trwania we wspólnocie Kościoła³³⁵.

Materiały formacyjne WPO ukazują uczniów Jezusa jako podmioty ewangelizacji oraz ich drogę do tego dzieła. Jezus, wypełniając swoją misję, pragnął, aby plan zbawienia był realizowany po wszystkie czasy i po krańce ziemi. Dlatego powołał tych, których kochał, aby towarzyszyli Mu w Jego drodze i misji (zob. Mk 3,13-14), aby widzieli Jego dzieła oraz uczyli się je podejmować. Jezus stał się jedynym i wyłącznym Nauczycielem dla tych, których powołał i nazywał uczniami. Nauczał ich poprzez swoje słowo, mieszkał z nimi, modlił się za nich i ostatecznie oddał za nich swoje życie. Jest więc Nauczycielem, który wchodził w bliską relację przyjaźni, głosił słowo życia wiecznego, które miało moc przemieniać ich serca, uczył ich jak żyć nowym życiem. Był ich jedynym Pośrednikiem u Ojca i nieustannie za nich orędowną oraz świadczył względem nich swoimi decyzjami o prawdziwości pouczeń, wprowadzając je w życie. Ostatecznie uzdolnił ich do wypełnienia misji, tak jak sam został uzdolniony. Udzielił uczniom Ducha Świętego, wyposażając ich w tę samą moc, którą On otrzymał, i posłał, aby w ten sam sposób przez ewangelizowanie w obecności znaków i cudów, a następnie przez towarzyszenie w głębokich relacjach przyjaźni formowali kolejnych uczniów, uzdalniając ich do podejmowania tego samego dzieła w ten sam sposób, rozwijając dzięki temu Kościół założony przez Mistrza (zob. EN 15)³³⁶.

334 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 182; por. S. Dyk, *Biblijne podstawy ewangelizacji*, s. 41.

335 J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 80.

336 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 18-19; por. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 44; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I*, s. 6. Jak Ojciec posłał Syna, tak Syn posyła swoich uczniów, dając im uczestnictwo w tym życiu, które otrzymał od Ojca, a w tym również uczestnictwo we wzajemnej więzi poznania jednoczącej Syna z Ojcem, w miłości Ojca do Syna, w misji, którą będąc Synem otrzymał od Ojca. S. Mędała, *Ewangelia według świętego Jana. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, cz. 2, Wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2010, s. 302.

Formacja WPO prowadzi członków do uświadomienia sobie i przyjęcia, że kolejnym podmiotem ewangelizacji z decyzji samego Chrystusa jest Kościół (zob. RM 1)³³⁷. Według założeń formacji Kościół został założony i żyje po to, żeby ewangelizować (EN 14), a jeśli nie ewangelizuje, nie jest w pełni Kościołem, lecz jest niczym sól, która utraciła smak, lub światło postawione pod korcem (por. Mt 5,13)³³⁸. Zatem sprawa dzieła ewangelizacji tak dla całego Kościoła, jak i dla każdego wierzącego powinna być sprawą priorytetową ze względu na to, że dotyczy wieczności ludzi oraz jest odpowiedzią na zaproszenie i plan Boga dla człowieka (RM 86)³³⁹. Formacja WPO pogłębia i wyjaśnia, że w tym stwierdzeniu nie chodzi o Kościół, będący nieokreśloną zbiorowością, ale o Kościół, czyli każdego katolika należącego do Niego z samego faktu przyjęcia sakramentu chrztu. Formacja zatem precyzuje, że katolik, który nie ewangelizuje, nie wypełnia najbardziej doniosłego przykazania, które Chrystus polecił czynić swoim uczniom. Tak wielkie posłannictwo i misja uczniów mogą się stać i często stają się ich wielkim zaniedbaniem³⁴⁰. Uczniowie mają zatem tylko jedno zadanie: podjąć misję swego Mistrza, czyli pójść głosić Ewangelię i czynić nowych uczniów, wychodząc ofiarnie i odważnie ze swojej wygody, aby dotrzeć na peryferia (EG 20)³⁴¹. Wiąże się to z konsekwencjami. Materiały formacyjne WPO wskazują na zaniechania, niechęć oraz opór zarówno świeckich, jak i duchownych w dziedzinie ewangelizacji. Podejmowanie takiej aktywności wymaga poświęcenia prywatnego, wolnego czasu oraz energii, a w wierzących coraz częściej przejawia się obsesyjna potrzeba zachowania przestrzeni autonomii (EG 81)³⁴². Formacja, wskazując na nauczanie św. Pawła VI, poddaje pod wątpliwość to, czy mogą dostąpić zbawienia ci, którzy przez zaniedbanie nie głosili Ewangelii Jezusa Chrystusa (EN 80), gdyż sam Paweł pisze: „biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii” (1Kor 9,16c).

Program formacji WPO ukazuje, że prowadzenie innych do Jezusa jest własnym charyzmatem wspólnoty oraz wszystkich jej członków, tak jak każdego chrześcijanina³⁴³. Zachęca członków do rozeznania, co jest dla nich przeszkodą w podjęciu decyzji mocniejszego zaangażowania

337 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 40; zob. J. D. Szczurek, *Jezus – posłany od Ojca*, s. 31-42.

338 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 12; zob. S. Dyk, *Biblijne podstawy ewangelizacji*, s. 47-51.

339 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 195; zob. J. Kiciński, *Charyzmaty w Kościele i dla Kościoła*, „Studia Włocławskie” 2019, nr 21, s. 138-139.

340 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 12.

341 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 32.

342 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 157; zob. J. Górski, *Ochrzczeni – posłani. Nakaz misyjny Jezusa we współczesnym świecie*, „Symposium” 23 (2019), nr 2, s. 50.

343 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I*, s. 6; zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 157; zob. J. Górski, *Ochrzczeni – posłani*, s. 50-51; W. Śmigiel, *Misja Kościoła w świecie*, „Communio” 31 (2011) nr 4, s. 102-109.

w ewangelizację oraz wskazuje na częsty powód, jakim jest doświadczenie bycia niegodnym, niedoskonałym i niewystarczającym do pełnienia misji. Zaznacza jednocześnie, że Kościół został zbudowany z tych, którzy odeszli od Boga przez grzech i, boleśnie doświadczając swojej słabości i bezradności po osobistym spotkaniu z Chrystusem, przyjęli od Niego doświadczenie zbawczej mocy Jego Paschy oraz pozwalają nieustannie przemieniać swoje życie³⁴⁴. Zatem formacja ukazuje, że w ewangelizacji nie tyle chodzi o doskonałość, ile autentyczność płynącą z pokory, a nade wszystko o bycie posłanym przez nakaz Chrystusa, w Jego imieniu i z Jego łaski (EN 59), a także z wyposażeniem, jakie każdy otrzymał na miarę zadania, jakie ma do wykonania. Według propozycji formacji jest to zadanie po ludzku nierealne dla jakiegokolwiek człowieka, gdyż związane z oświecaniem, błogosławieniem, ożywianiem, podnoszeniem, uzdrawianiem i wyzwaniem (EG 273), dlatego też dokonuje się przez łaskę i ludzką współpracę z Nią, do czego każdy wierzący już w momencie chrztu i bierzmowania został wybrany i posłany³⁴⁵.

Ugruntowywanie w członkach WPO świadomości, że Jezus do grzeszników skierował swoje dzieło ewangelizacyjne i powoływał ich, a nie sprawiedliwych (Mk 2,17), aby im przekazać swoją naukę, pozwala na przyjęcie misji ewangelizacji bez oczekiwania na osiągnięcie doskonałości będące domniemanym mandatem zezwalającym na głoszenie orędzia zbawczego. Dla uświadomienia tej prawdy członkowie odkrywają wybranych zwiastunów słowa Bożego Nowego Testamentu, jakimi są: Paweł (zob. Dz 9,1-19), Apollos (zob. Dz 18,24-28), Piotr i Jan (zob. Mt 4,18-22), uwolniony z Gerazy (zob. Mk 5,1-20), odkrywając ich zalety uzdalniające do głoszenia Ewangelii oraz wady po ludzku ich dyskwalifikujące. Następnie dokonują analizy własnych zalet i wad, aby odkryć, że to Jezus jest tym, który powołuje niedoskonałych i uzdalnia ich do wzrostu, aby dzięki doświadczeniu spotkania z Nim byli zdolni głosić Dobrą Nowinę³⁴⁶. Celem nie jest to, aby przyszli ewangelizujący myśleli o sobie pozytywnie, ale o autentyczność płynącą z dojrzałości, cechującej się znajomością swoich mocnych oraz słabych stron oraz podejmowaniem konkretnych decyzji prowadzących do wzrostu³⁴⁷.

Kiedy w formacji poruszany jest temat Kościoła jako podmiotu ewangelizacji, akcentuje się również ważny aspekt Jego hierarchiczności oraz koniecznej współpracy i służby, jaka musi dokonywać się pomiędzy stopniami hierarchii dla zachowania jedności Kościoła. Formacja poucza członków, że tyczy się to jednakowo wszystkich wspólnot będących częścią parafii, które to są częścią Kościoła partykularnego, a te częścią Kościoła powszechnego. Jedyne tak

344 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 34.

345 Tamże, s. 138.

346 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 4-8.

347 Zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 148.

zachowana ciągłość strukturalna buduje bezpieczeństwo, pewność trwania w więzi z planem Bożym oraz możliwość korzystania z wielkiego bogactwa (zob. EN 61.62), które Chrystus złożył w swoim Mistycznym Ciele mającym lokalne oblicze (EG 30)³⁴⁸. Formacja wskazuje zarówno na hierarchię terytorialną, jak i hierarchię urzędów i posług w Kościele, kształtując w ten sposób umiejętność dobrej współpracy pomiędzy członkami różnych stanów Kościoła zakładającą znajomość własnych kompetencji, posiadanej misji oraz zadań zgodnie z wybranym powołaniem stanowym oraz udzielonym urzędem. Gdyż w jedynej misji, jaką do wykonania ma Kościół, istnieje wiele zadań. Aby mogły być one wykonane, konieczna jest różnorodność funkcji służebnych w ramach jednego i tego samego mandatu, co stwarza olbrzymie bogactwo i piękno ewangelizacji (EN 66).

Jak czytamy we wskazaniach do formacji, papież jest tym, który został obdarowany posługą rządzenia polegającą przede wszystkim na tym, że sam głosi Dobrą Nowinę zbawienia oraz nakazuje czynić to innym. Również biskupi związani z następcą Piotra otrzymują na mocy święceń episkopalnych władzę nauczania prawd objawionych, są więc prawowitymi nauczycielami wiary (EN 67, KK 25, zob. Dz 20,28). Formacja WPO prowadzi swoich członków do uznania tejże władzy, zgłębiania nauczania papieża oraz posłuszeństwa własnemu biskupowi, co stwarza fundament pod rozeznanie własnych intuicji ewangelizacyjnych, podejmowania projektów, prowadzenia dzieł ewangelizacyjnych oraz współpracy (zob. EG 31)³⁴⁹.

Program formacji WPO ukazuje dar prezbiterów, którzy przez przyjęcie sakramentu święceń reprezentują Chrystusa – wychowawcę Ludu Bożego w wierze, głoszeniu słowa Bożego, szafowaniu sakramentami (EN 68). Są powołani, aby w ten sposób dokonywać dzieła ewangelizacji, a więc uświęcenia Ludu Bożego, prowadzenia go w jedność na drodze wiary na miarę własnych ludzkich sił, możliwości, ze świadomością własnej nieudolności i na miarę łaski Bożej. Formacja WPO kształtuje świadomość swoich członków, że nawet jeśli prezbiter jest najsłabszym człowiekiem i sprawuje sakramenty, to Bóg jest wierny w swoich obietnicach i karmi przez te sakramenty swój lud, rozwija wiarę, uświęca i umacnia do dzieła ewangelizacji³⁵⁰.

348 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 152; zob. W. Śmigiel, *Zadania hierarchii kościelnej wobec zrzeczeń religijnych*, „Roczniki Teologiczne” 63 (2016), nr 6, s. 146-150.

349 Tamże, s. 160; zob. R. Kamiński, *Posługa biskupa w diecezji*, „Roczniki Teologiczne” 44 (1997), nr 6, s. 8-12, 16-21.

350 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 162-163; zob. P. Nocko, *Wybrane zagadnienia z teologii prezbiteratu*, „Studia Teologiczne Białystok Drohiczyń Łomża” 37 (2019), nr 1, s. 152-159; Kongregacja do spraw duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1999, s. 14-38; W. Śmigiel, *Świadectwo hierarchii Kościelnej w służbie ewangelizacji*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 115-126; W. Śmigiel, *Zadania hierarchii kościelnej*, s. 150-155.

Materiały formacyjne WPO, prowadząc do odkrywania powołania ochrzczonych do ewangelizacji oraz pobudzając członków wspólnoty do odpowiadania na nie, szczególny nacisk kładą na wiernych świeckich żyjących w świecie. O ile ewangelizacja duchownych przybiera specyficzne formy ze względu na sakrament święceń, o tyle ewangelizacja wiernych świeckich ukierunkowana jest przez sakramenty chrztu i bierzmowania, a następnie sakrament małżeństwa. Ze względu na uczestnictwo w funkcji prorockiej Chrystusa mają oni nie tylko prawo, ale również obowiązek w sposób indywidualny, a także zrzeczony starać się, by Dobra Nowina o Jezusie była poznawana i przyjmowana przez wszystkich ludzi na całej ziemi (zob. KKK 900, 905). Zgodnie z intuicją papieża Franciszka każdy ochrzczony nie tylko pełni misję w świecie, ale przez sakramenty inicjacji chrześcijańskiej sam jest misją w świecie, gdyż jest owocem miłości Boga³⁵¹.

Formacja WPO prowadzi członków w ten sposób do odkrywania, przyjmowania i wypełnienia charyzmatu WPO polegającego na głoszeniu Ewangelii tak, aby każdy człowiek mógł poznać Chrystusa, zachwycić się Nim i uznać w Nim jedyne Pana³⁵². Jest to odpowiedź na słowa papieża Jana Pawła II, który wzywał świeckich do aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w głoszeniu Dobrej Nowiny oraz życiu według niej (ChL 64). Dlatego wspólnota przygotowuje wiernych świeckich do czynnego głoszenia Ewangelii sposobem życia, świadectwem oraz przez nauczanie podczas spotkań w grupach formacyjnych WPO oraz podczas kursów ewangelizacyjnych³⁵³.

Program formacji ukazuje, że świat wraz ze wszystkimi jego sprawami jest miejscem ewangelizacji wiernych świeckich, którzy przez życie wiarą i świadectwem w codzienności uobecniają w świecie nadzieję i wskazują innym drogę do Boga (EG 86). Wierni świeccy powołani do ewangelizacji wypełniają ją, uaktywniając wszystkie chrześcijańskie i ewangeliczne siły oraz moce ukryte, obecne i czynne w świecie. Świeccy przepojeni Ewangelią, biorąc odpowiedzialność za sprawy świata, oddając się im z pełną kompetencją, świadomością i zaangażowaniem, będą ukierunkowywać te sprawy ku wzrostowi królestwa Bożego w świecie oraz szerzeniu zbawienia w Chrystusie (zob. EN 70-71)³⁵⁴. Obecność i aktywność świeckich w dziedzinie

351 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166-169; zob. Franciszek, *Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2019 r. Ochrczeni i posłani: Kościół Chrystusa w misji na świecie*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/missions/documents/papa-francesco_20190609_giornata-missionaria2019.html [dostęp: 16.05.2024].

352 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 141-142; zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 161-162; W. Szlachetka, *(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek wszystkich czy przywilej wybranych*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, red. K. Świąś, D. Lipiec, Wyd. KUL, Lublin 2014, s. 117-118.

353 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 4.

354 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166; zob. W. Śmigiel, *Misja Kościoła w świecie*, s. 109-114.

ewangelizacji jest do tego stopnia konieczna, że bez nich sama tylko posługa pasterzy nie może być skuteczna³⁵⁵. Jednocześnie formacja WPO prowadzi do kształtowania w członkach wspólnoty świadomości, że ewangelizacja, pomijając któryś ze stopni hierarchii, będzie ewangelizacją jałową. Natomiast ewangelizacja prowadzona w jedności ze wzajemnym uznaniem rozmaitych posług, według łaski i charyzmatów udzielonych przez Pana, będzie osiągała pastoralną owocność dla Kościoła (EN 73)³⁵⁶.

Jednak o ile przez przyjęcie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej członkowie Kościoła są uzdalniani oraz posyłani do dzieła ewangelizacji, a sakramenty w służbie wspólnoty nadają sposobom wypełniania tychże dzieł specyficzny rys, o tyle nie są one wystarczające, aby ewangelizacja zaistniała oraz przynosiła oczekiwany owoc. Dlatego formacja WPO, ukazując członkom wspólnoty podmiot ewangelizacji, prowadzi także do odkrycia swego rodzaju sylwetki ewangelizatora, która w swojej podstawie jest zbieżna dla wszystkich ochrzczonych. Jest to swego rodzaju odpowiedź na pytanie, czego potrzebuje ochrzczony, aby móc owocnie wypełniać swój obowiązek ewangelizacyjny i aby przynosiło to przewidywane owoce. Celem formacji WPO jest więc ukazanie koniecznych do spełnienia warunków, aby ochrzczony wypełniał swoje powołanie ewangelizacyjne oraz budował swoją tożsamość ewangelizatora. Ponadto przedstawiając te warunki, program formacji stawia sobie za cel rozpalenie pragnienia w członkach wspólnoty, aby przedstawiana w ten sposób sylwetka ewangelizatora była dla członków wspólnoty swego rodzaju wzorem Przyjaciela Oblubieńca, do której osiągnięcia dążą w codzienności.

Pierwszym warunkiem bycia ewangelizatorem, jaki przedstawia formacja WPO, jest posiadanie doświadczenia zbawienia w prawdziwym, osobistym i osobowym spotkaniu z Chrystusem, których wierzący nie może zatrzymać tylko dla siebie, ale powinien je głosić (zob. NMI 40)³⁵⁷. Formacja prowadzi członków wspólnoty do zabiegania o ciągle żywe i ożywiane w codzienności doświadczenie bycia zbawionym (zob. EG 264)³⁵⁸. Dlatego materiały formacyjne zachęcają, do tego, aby spisywać świadectwa działania Boga związane z doświadczeniem momentów życia przemiany i Bożych interwencji³⁵⁹. Dzięki żywemu doświadczeniu zbawienia ewangelizator nie jest obserwatorem wskazującym na to, co wydarzyło się lata temu, jak Bóg niegdyś zadziałał i co mówił (zob. Łk 24,13-35). Nie jest też nauczycielem, moralizującym czy przekazującym tylko to, czego się nauczył, ale jest świadkiem przedstawiającym, czego Bóg dokonuje w jego

355 W. Szlachetka, *(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek*, s. 118.

356 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 168.

357 Tamże, s. 144.

358 Zob. J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 29.

359 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98.

życiu³⁶⁰. Gdyż ten, kto doświadczył, nie może nie mówić tego, co widział i słyszał (por. Dz 4,20), ale jest posyłany do swoich, aby ogłaszać to wszystko, co Pan mu uczynił i jak ulitował się nad nim (por. Mk 7,36)³⁶¹. Tylko ten, kto doświadczył, jest świadkiem. Stąd w formacji do ewangelizacji powraca się pytania: czy wierzysz w to, co głosisz? Czy żyjesz tym, w co wierzysz? Czy głosisz to, czym naprawdę żyjesz? (EN 76, zob. EG 266)³⁶².

Drugim warunkiem jest gorliwość dla Ewangelii. Formacja WPO ukazuje, że wynika ona niejako z własnej ewangelizacji zakończonej przyjęciem Ewangelii (kerygmatu), doświadczenia realnej mocy Jej działania oraz wzrastania w wierze. Gorliwość jest swego rodzaju znakiem rozpoznawczym, czy prawda kerygmatu została przez ewangelizowanego przyjęta (zob. EN 24). Ten, kto doświadczył mocy Ewangelii, wierzy w Jej skuteczność i staje się Ona najwyższą wartością, dla której głoszenia jest w stanie wiele znieść i wiele poświęcić, byleby tylko kolejni mogli Jezusa poznać, pokochać i Jego naśladować (zob. Kol 1,24-29)³⁶³. Jest to gorliwość biorąca swój początek z Pięćdziesiątnicy, w której wierzący mają swój udział, a która jest ważnym momentem ewangelizacji prowadzącym do wejścia do wspólnoty Kościoła lub odnalezienia w niej swojego miejsca i podejmowania nowej aktywności misyjnej powierzanej nie tyle wyspecjalizowanej grupie, ile wszystkim członkom Ludu Bożego (NMI 40)³⁶⁴. Ponadto, za papieżem Pawłem VI formacja wskazuje, że gorliwość do ewangelizacji bierze swoje źródło w prawdziwym świętym życiu, które jest karmione modlitwą, Eucharystią oraz Ewangelią zarówno słuchaną, jak i głoszoną (EN 76)³⁶⁵.

Trzecim warunkiem przedstawianym przez program formacji WPO jest życie Ewangelią, zatem poświadczanie głoszonego słowa sposobem swojego życia. Formacja WPO ukazuje, że także to jest swego rodzaju następstwem przyjęcia Ewangelii oraz głębokiej, wiernej współpracy z łaską powodującą umieranie starego człowieka i wzrastanie nowego, odkupionego mocą Chrystusa (zob. Ef 4,1). Zakłada postępowanie w formacji duchowej, ludzkiej i intelektualnej prowadzące do nawrócenia, którego konsekwencją jest nowe człowieczeństwo. Chrystus bardziej potrzebuje nawróconego ucznia, aby był wiarygodnym Jego świadkiem niż ucznia

360 Zob. M. Fiałkowski, *Świadectwo życia chrześcijańskiego osób świeckich w służbie ewangelizacji*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 132.

361 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 16; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 142; J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 28, 31; Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola głoszących*, s. 7-8.

362 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 186.

363 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 17; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166-167.

364 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 144.

365 Tamże, s. 186.

kompetentnego, ale nienawróconego³⁶⁶. Formacja WPO, kształtując ewangelizatorów, podkreśla, że dojrzały człowiek, żyjący nowym życiem otrzymanym w łasce od Chrystusa, w którym wzrasta dzięki współpracy z nią, staje się nie tylko głosicielem Ewangelii, ale samą Dobrą Nowiną dla drugiego człowieka (zob. Flp 1,21) w swoich postawach, decyzjach i czynach³⁶⁷.

Czwartym warunkiem ukazywanym przez formację WPO i wynikającym niejako z wcześniejszych jest zdolność analizy rzeczywistości, rozumianej jako umiejętność oraz chęć słuchania drugiego człowieka z zainteresowaniem, poprzedzająca mówienie³⁶⁸. Formacja WPO ukazuje, że ewangelizator jest tym, który potrafi słuchać, aby poznać, umiejętnie towarzyszyć, a w konsekwencji stwarzać przestrzeń dla pokornej ewangelizacji. Ostatni warunek jest możliwy wyłącznie dzięki własnemu doświadczeniu zbawienia, mocy Ewangelii oraz wzbudzonej w wierzącym gorliwości, jednak bez dojrzałości, nowego człowieczeństwa nie byłoby możliwe słuchanie, towarzyszenie, a w tym analiza rzeczywistości rozmówcy. Zrodziłoby się niebezpieczeństwo indoktrynacji czy prozelityzmu, naznaczone zawsze manipulacją i nieposzanowaniem granic wolności rozmówcy.

Kolejnym pośrednim celem formacyjnym WPO jest ukierunkowanie członków wspólnoty na adresatów ewangelizacji. Formujący się są prowadzeni do uświadomienia sobie nie tylko powszechności powołania do ewangelizacji, ale także o powszechności samej ewangelizacji Kościoła (zob. EN 49). Nie może być ona w żaden sposób ograniczana. Jeżeli dochodziłoby do stawiania jej granic, winny być one skrzętnie usuwane. Adresatami zbawienia, jakie dokonuje Bóg, a które ogłasza Kościół, jest każdy człowiek, aby wszyscy ludzie, wszystkich epok mogli być ze sobą połączeni w Bogu dającym początek tej drodze (EG 113). To magisterium Kościoła jest aktualizowane w wymiarze lokalnym. Członkowie wspólnoty są konfrontowani z pytaniem: czy są jakieś osoby, którym z jakichkolwiek przyczyn podjęli decyzję nie głosić Ewangelii³⁶⁹.

Formacja konkretyzuje, że powszechność ewangelizacji obejmuje wierzących, którzy spotkali Chrystusa i Go wybrali, jest to ewangelizacja *ad intra*, do której można zaliczyć także tych, którzy o Jezusie słyszeli, przyjęli sakramenty, są członkami Mistycznego Ciała Chrystusa, ale nigdy nie podjęli decyzji wiary i nie są aktywnymi członkami tegoż Ciała. Ponadto równie ważnym adresatem ewangelizacji są ci, którzy są poza Kościołem w sensie ścisłym: nie słyszeli

366 Tamże, s. 20.

367 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 18; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98.

368 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 17.

369 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 122; zob. K. Mielcarek, *Będziecie moimi świadkami po krańce ziemi (Dz 1,8). Łukaszowa wizja świadectwa z perspektywy Dziejów Apostolskich*, „*Verbum Vitae*” 2015, nr 28, s. 287-290.

o Chrystusie lub słyszeli o Nim, a nigdy Go nie poznali (zob. EN 53). Zatem nie ma takiej sytuacji po stronie adresata ewangelizacji, która usprawiedliwiałaby głosiciela Ewangelii z rezygnacji z misji ewangelizacji, umożliwiającej przyjęcie zbawienia w Chrystusie, a Kościołowi dającej wzrost nie przez prozelityzm, ale niejako przez przyciąganie (EG 14)³⁷⁰.

Członkowie wspólnoty są prowadzeni do odkrycia, że sam Kościół jest adresatem ewangelizacji. Nie negując przy tym misji *ad gentes*, osoby, które przyjęły Dobrą Nowinę, są w pierwszym rzędzie powołane do wewnętrznej ewangelizacji Kościoła. Mistyczne Ciało Chrystusa, będąc głosicielem Ewangelii, zaczyna prowadzenie tegoż dzieła od samego siebie. Jest Ono wspólnotą wierzących przepojonych braterską miłością oraz niosących nadzieję światu. Aby takim pozostać lub takim się coraz głębiej stawać, musi sam słuchać tego, w co wierzy oraz co jest fundamentem trwania w miłości i nadziei, a także przekazywania ich światu (EN 15)³⁷¹.

Pierwszym powodem podejmowania wewnątrzkościelnego dzieła ewangelizacji jest strategia stosowana długi czas w Kościele. Polegała ona na uczeniu ochrzczonych prawd moralnych, doktrynalnych i pobożności związanej z obowiązkami, takimi jak: konieczność cotygodniowego uczestnictwa w Mszy Świętej, dorocznej spowiedzi świętej oraz pozbawionego grzechów życia. Jednak strategia ta stawiająca w centrum ważny etap pogłębienia poprzez katechizację, nie była poprzedzana niejako wprowadzeniem ochrzczonych w wiarę będącą osobistą i żywą relacją z Osobą – Jezusem Chrystusem, Zbawicielem i Panem oraz poznaniem słowa Bożego jako podstawowego narzędzia prowadzącego do rozwoju tejże wiary. Zastosowanie takiej strategii skutkowało często płytką religijnością niewynikającą z doświadczenia wiary. Odpowiedzią na ten stan rzeczy jest aktualizacja wezwania Kościoła do ewangelizacji *ad intra* w struktury lokalne. Członkowie WPO są zachęceni w procesie formacji do kerygmatycznej ewangelizacji osób, które już w sensie ścisłym przyjęły sakramenty, ale nie żyją nimi i nie doświadczają ich skuteczności.

Osoby, które przyjęły kerygmat, gdy zaczynają ewangelizować, odczuwają pragnienie pogłębienia doświadczenia wiary, życia zgodnego z tym, co głoszą, pogłębienia życia sakramentalnego w celu rozwoju życia Bożego w sobie³⁷². Dlatego ewangelizacja członków WPO

370 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98, 124; zob. Franciszek, *Orędzie na 98. Światowy Dzień Misyjny 2024 r. Idźcie i zaproście wszystkich na ucztę (por. Mt 22,9)*, nr 3, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/missions/documents/20240125-giornata-missionaria.html> [dostęp 16.05.2024].

371 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 38. Źródłem ewangelizacji *ad intra* jest nakaz misyjny Jezusa udzielony w momencie powołania Dwunastu, w którym Jezus poleca im, aby nie szli do pogan, ale do tych, którzy poginęli z domu Izraela, głosząc im, że królestwo Boże jest blisko (Mt 10,5-7). Zgodnie z teologią św. Mateusza określenie dom Izraela oznacza prawdziwy Izrael, czyli Kościół. S. Dyk, *Biblijne podstawy ewangelizacji*, s. 47.

372 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 10, 12.

nie zatrzymuje się na wygłoszeniu kerygmatu, ale przekształca się w formowanie tych, którzy przyjmą kerygmat, na dojrzałych ewangelizatorów mających mentalność kerygmatyczną i umiejętności konieczne do głoszenia Dobrej Nowiny.

Ponadto członkowie wspólnoty prowadzeni są do odkrycia drugiej, równie ważnej motywacji podejmowania ewangelizacji *ad intra*. Jest nią przekonanie, że kerygmat zajmuje centralne miejsce w głoszeniu, do którego stale należy wracać oraz przepajać nim głoszenie katechetyczne (EG 164). Kerygmat jest konieczny również tym, którzy przyjąwszy Ewangelię, wchodzi w stałą formację, aby wzrastać, podejmować decyzje na podstawie tychże prawd w codzienności we wszystkich dziedzinach życia oraz nie tracić zapału w obliczu pojawiających się problemów, wpadając w zniechęcenie lub zmęczenie podczas stałej formacji (zob. EN 54). Dzięki takiemu formowaniu mentalności kerygmatycznej członków wspólnoty, tworzą oni środowiska, wspólnoty zbudowane z osób będących dla siebie świadkami wiary, przez co także umocnieniem w zlaicyzowanych środowiskach, aby wytrwać w duchowym rozwoju (zob. Hbr 12,1-2a, Kol 1,21-23). Pozwala to na ciągłe odnawianie doświadczenia osobistego spotkania z Chrystusem (por. EG 3)³⁷³.

Materiały formacyjne WPO po ukazaniu ewangelizacji *ad intra* prowadzą członków wspólnoty do rozpalenia pragnienia podejmowania dzieła głoszenia Dobrej Nowiny *ad extra*. Jej podstawą jest przeświadczenie o niezbywalnej godności ludzkiej oraz żywienie chrześcijańskiej miłości do braci oczekujących na Chrystusa, którzy, będąc odkupionymi Krwią Chrystusa, żyją poza świadomością bycia ukochanymi przez Boga, a jednocześnie pogrążonymi w niewoli grzechu (por. RM 86; DI 7)³⁷⁴. Nie mogą oni wzywać Chrystusa, czyniąc zbawienie swoim doświadczeniem, gdyż nikt im nie głosił, a więc nie usłyszeli Dobrej Nowiny i nie mogła narodzić się w nich wiara (zob. Rz 10,14-15.17). Dlatego program formacji WPO jako adresatów ewangelizacji przedstawia wszystkich tych, którzy Chrystusa nie poznali, będąc wyznawcami innych religii, czy też ateistów programowo odrzucających istnienie Boga, którzy nie są zdolni do słuchania i których nie sposób przekonywać argumentami³⁷⁵.

Szczególnymi adresatami ewangelizacji, których ukazuje formacja WPO, są ci ochrzczeni, którzy mówią o sobie jako o wierzących niepraktykujących, a w gruncie rzeczy są niewierzący. Formalnie przynależą oni do Kościoła, jednak nie mając relacji z Chrystusem, są jakby jego martwymi członkami. Członkowie WPO są formowani do modlitwy za te osoby ze swojego

373 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 126, 38.

374 Tamże, s. 196.

375 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 124, 128, 149.

otoczenia oraz zachęcania i cierplivej ewangelizacji (zob. Hbr 3,12-14)³⁷⁶. Ostatecznie jako ogólnego adresata ewangelizacji *ad extra* WPO wskazuje społeczeństwo wraz ze wszystkimi jego sprawami³⁷⁷. Formacja WPO prowadzi do odkrycia, że ewangelizator jest tym, który, żyjąc w świecie, uobecnia w nim Boga, powodując przemianę świata od wewnątrz, odkrywając w nim solidarność, braterstwo, pragnienie dobra, prawdy i sprawiedliwości (EG 71)³⁷⁸. Zarówno wewnętrzna, jak i zewnętrzna pełna inicjatywy ewangelizacja jest wolą Jezusa, którą wyraził On nakazami misyjnymi skierowanymi do swoich uczniów (zob. Mt 10,5-7; Mt 28,19; Mk 13,10)³⁷⁹.

Kolejnym elementem formacji ewangelizatorów jest kształtowanie świadomości oraz rozumienia treści pierwszego przepowiadania przekazywanej w pierwszej ewangelizacji. Jest to odpowiedź na pytanie, co głosić, aby podejmowane działanie można było nazwać ewangelizacją w sensie ścisłym. Dla głębszego zrozumienia oraz kształtowania mentalności kerygmaticznej członków wspólnoty w procesie formacyjnym przekazuje się wiedzę dotyczącą źródła kerygmatu, który dziś przepowiada Kościół w pierwszej ewangelizacji.

Nauczając o treści ewangelizacji, formujących prowadzi się do umiejętności rozróżniania kerygmatu od katechezy oraz uchwycenia wzajemnej relacji zachodzącej między nimi jako dwoma stopniami ewangelizacji prorockiej³⁸⁰. Rozróżnia się etymologię słów *kerysein* (z gr. ogłaszać, krzyczeć; jest wezwaniem do osobistej odpowiedzi woli) oraz *katehein* (z gr. nauczać; jest systematycznym i uporządkowanym nauczaniem depozytu wiary, skierowanym na intelektualne poznanie i zrozumienie) odmienny ich cel, treść, metody, podmiot przepowiadania, zakładane cele, odpowiedź słuchacza oraz czas³⁸¹. Takie przedstawienie różnic oraz wzajemnej relacji następujących po sobie elementów ewangelizacji prorockiej zakładających występowanie katechezy dopiero po kerygmacie jest kluczowe dla osiągnięcia ostatecznego celu ewangelizacji oraz formacji, jakim jest świętość. Jest ona osiągalna wyłącznie, gdy na fundamencie osobowej

376 Tamże, s. 130; zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 157; J. Górski, *Ochrzczeni – posłani*, s. 52.

377 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 166, zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 40-41.

378 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 82.

379 J. Kudasiwicz, *Manifest misyjny Jezusa (Mt 18,16-26)*, „Ethos” 13 (2000), nr 1-2, s. 55.

380 Formacja SESA, która w pewnej swojej części wchodzi w skład formacji WPO, zakłada, że ewangelizacja jest jedynym zadaniem Kościoła i rozumie ją w sposób szeroki. W jej centrum stoi Jezus – Słowo, które jest głoszone. Mamy wtedy do czynienia z ewangelizacją prorocką składającą się z głoszenia kerygmatu w sensie ścisłym, czyli z pierwszym głoszeniem, a następnie katechezy będącej stopniowym nauczaniem opartym o fundament kerygmatu. Następnie w ewangelizacji jest mowa o ewangelizacji kapłańskiej rozumianej jako Słowo celebrowane w liturgii oraz ewangelizacji królewskiej, czyli Słowie przeżywanym w miłosierdziu. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 28; zob. W. Szlachetka, *(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek*, s. 111-112.

381 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 24-27; M. Zborowski, *Kerygmat w ujęciu*, s. 261-269.

więzi z Jezusem będą poznawane prawdy katechetyczne zakładające prawdy moralne, dogmaty, wymagania, wzbudzane będzie zaangażowanie w duszpasterstwo³⁸². Po odwróceniu tejże kolejności oraz próbie budowania dojrzałości chrześcijańskiej na fundamencie doktryny przekazywanej przez katechezę cel nie mógłby być osiągnięty, a człowiek formowany w ten sposób przejawiałby duchowość nacechowaną lękiem, dewocją, legalizmem, moralizatorstwem oraz aktywizmem³⁸³. Formacja WPO nie umniejsza w ten sposób znaczenia katechezy czy pogłębionej formacji, ale kładzie nacisk na uświadamianie członkom wspólnoty konieczności zachowania odpowiedniej kolejności przepowiadanych treści oraz prowadzenia innych do dojrzałości chrześcijańskiej. Jest to proces zgodny z wychowywaniem do dojrzałej religijności.

Nauczając samej treści kerygmatu, formacja WPO wskazuje najpierw członkom wspólnoty na treść kerygmatu Jezusa. Treścią ewangelizacji Chrystusa jest królestwo Boże, któremu On przypisuje wartość nadrzędną tak, że wszystko inne staje się od niego zależne (EN 8). Chrystus nie tylko je głosił, ale również ustanawiał. Przez Jego dzieło królestwo Boże stało się rzeczywistością, która nieodwołalnie zaistniała w świecie³⁸⁴. Materiały formacyjne przedstawiają treść kerygmatu Jezusa w dwunastu punktach, które w pewien sposób definiują zarys królestwa Bożego:

1. Osoba Jezusa jest Dobrą Nowiną. Człowiek, przyjmując Jezusa, doświadcza prawdy o Bogu i dostępuje zbawienia (zob. Łk 19,1-10).
2. Bóg jest *Abba* – Tatusiem. Kocha niezasluzenie zarówno sprawiedliwych, jak i grzeszników (zob. Łk 15,11-32).
3. Jezus został posłany do grzeszników. Jest lekarzem, przyjacielem i poszukującym zagubionych. Dlatego też uznanie siebie za grzesznika staje się stanem uprzywilejowanym dla spotkania Boga (zob. Łk 15,1-7).
4. Główne przykazanie to przykazanie miłości. Miłość do Boga, bliźniego i siebie jest zaproszeniem, aby obdarowywać tym, co samemu przyjęło się w darze od Boga. (zob. Mk 12,28b-34; Łk 10,25-37).
5. Godność osoby. Ważniejsza jest osoba – człowiek od instytucji oraz ustanowionych wcześniej praw (zob. J 8,1-11; Mt 8,14-17; Mk 3,1-6).

382 W. Szlachetka, *(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek*, s. 115.

383 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 23; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 152-153.

384 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 82.

6. Czystość intencji. Pogłębiona pobożność osadzona jest na fundamencie intencji: nie liczy się tylko działanie, ale intencje, które są motorem działania (zob. Mk 12,41-44).
7. Zbawienie jest łaską. Jezus ogłasza także prymat łaski, ukazując, że zbawienie, które przynosi jest Jego niezasłużonym darem, a sprawiedliwość Boga objawia się przez Jego miłosierdzie (zob. Łk 3,39-43; Łk 5, 17-26; Mt 20,1-16; Mk 2,11).
8. Przeszkody uniemożliwiające wejście do tegoż królestwa Bożego. Są nimi: faryzejskie podejście do prawa stawiające je ponad sprawiedliwością, miłością i wiarą (zob. Mt 23,23); bogactwo powodujące zatwardziałość na miłość (zob. Mk 10,17-22); oraz grzech wprowadzający w stan niewoli (zob. J 8,31-42; 1Kor 6,9-11).
9. Nowa Świątynia królestwa Bożego. Jest nią Ciało Chrystusa Zmartwychwstałego, będące jedynym miejscem spotkania Boga z człowiekiem (zob. J 4,1-42).
10. Duch Święty – obietnica Ojca. Jest ona dla tych, którzy wierzą w Syna Człowieczego. Wypełnienie obietnicy, wylanie Ducha Świętego czyni z wierzących dzieci Boże (zob. J 7,39-39).
11. Pascha. Jest ona momentem ustanowienia królestwa Bożego. Jezus zwiastuje, że królestwo Boże staje się obecne i skuteczne przez dobrowolną śmierć i zmartwychwstanie Syna Bożego. Poprzednik Pański ogłasza, że Jezus jest Nową Paschą. Będąc Barankiem Paschalnym złożonym na ołtarzu krzyża, umarłym oraz zmartwychwstałym, oczyszcza z grzechu oraz udziela nowego życia, zawierając nowe, nierozzerwalne przymierze (zob. J 1,29-34).
12. Lud Boży. Ustanowione przez Chrystusa królestwo Boże nie jest zamknięte w żadnym narodzie, systemie politycznym, czasie czy przestrzeni, lecz jest dla wszystkich i każdy jest do niego zaproszony. Wchodzi się do Niego nie przez ofiarę, ale przez wiarę (zob. Łk 14,15-24). Jest to ostatni, dwunasty punkt kerygmatu Jezusa³⁸⁵.

Poznanie kerygmatu Jezusa przez formujących się do aktywnej ewangelizacji wydaje się kluczowe, gdyż Jezus, w którym królestwo Boże się uobecnia, staje się następnie treścią kerygmatu tych, których sam formował – apostołów³⁸⁶.

Kolejnym celem pośrednim formacji WPO jest ukazanie formującym się bezpośrednio do ewangelizacji treści kerygmatu apostoelskiego na podstawie pierwszego głoszenia Piotra oraz Pawła. Jak czytamy w założeniach formacji, treścią kerygmatu apostoelskiego Piotra jest osoba Jezusa, a dokładnie trzy najważniejsze fakty zbawcze: Jego śmierć, zmartwychwstanie i uwielbienie oraz trzy główne tytuły: Jezus Zbawiciel, Jezus Pan i Jezus Mesjasz (zob. Dz 2,14-39;

385 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, 30-33.

386 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 44.

Dz 3,12-26; Dz 4,10-12.20; Dz 5,29-32; Dz 10,34-43)³⁸⁷. Konieczną odpowiedzią człowieka, który chce dostąpić zbawienia, przyjąć Ducha Świętego oraz wejść do wspólnoty zbawionych, jest nawrócenie (zob. Dz 2,38a) oraz wiara (zob. Dz 10,43)³⁸⁸. Kerygmat skierowany do Żydów pokładających ufność w Prawie oraz zbawieniu wysłużonemu przez jego wypełnianie, koncentruje się na Jezusie jako jedynym Zbawicielu i Pośredniku między człowiekiem a Bogiem oraz zbawieniu będącym niezasłużonym darem, łaską, którą człowiek może przyjąć jedynie przez wiarę w Mesjasza (np. zob. Dz 13,16-41; Ga 2,21; Ga 1,6-7; 1Tm 2,5; Kol 2,14; 2Kor 5,21; Rz 3, 4-26)³⁸⁹. Odpowiedzią, do której w swoim pierwszym głoszeniu zapraszał słuchacza Paweł, było publiczne wyznanie Jezusa swoim jedynym Panem, któremu to poddane są wszystkie obszary życia. Paweł zachęcał ponadto do odpowiedzi, jaką miała być żywa wiara w Boga i Bogu, aby człowiek był w ten sposób otwarty na wypełnienie obietnicy Ojca – dar Ducha Świętego. Kerygmat Pawła przedstawiany jest w swego rodzaju kole zbawienia, gdzie dzięki łasce, przez wiarę i nawrócenie Bóg usprawiedliwia człowieka w Jezusie Chrystusie przez łaskę³⁹⁰.

Formacja WPO ukazuje następnie formującym się treść kerygmatu głoszonego przez Kościół współczesny, który jest logicznym połączeniem głoszenia Jezusa oraz głoszenia apostołów według planu zbawienia, który ma swój początek w stworzeniu świata, upadku człowieka i złożonej obietnicy, następnie przechodzi w wypełnienie obietnicy podczas Paschy Chrystusa i zesłania Ducha Świętego, a osiągnie swój cel ostateczny w wieczności³⁹¹. Formujący się ewangelizatorzy są nauczani o treści kerygmatu, który był im głoszony na początku wejścia we wspólnotę, aby poznać go głębiej, zrozumieć, z czego wynika kolejność ogłaszanych prawd oraz aby to, co było głoszone im, potrafili teraz głosić innym, stając się ewangelizatorami. Program formacji wskazuje, że kerygmat głoszony przez apostołów zakłada głoszenie prawd

387 Tamże, s. 45; zob. Prado Flores J. H., *Historia Zbawienia*, s. 72-73.

388 Nawrócenie ma być zmianą myślenia o Prawie, które nie jest środkiem do zbawienia; o ofierze – traci wartość ofiara składana w świątyni, która była obrazem zapowiadającym jedyną ofiarę Jezusa Chrystusa na górze Kalwarii; o świątyni – nie budynek jest miejscem oddawania czci Bogu, ale uwielbienie od teraz ma miejsce w duchu i prawdzie. Natomiast wiara zakłada wiarę zarówno w Boga jak i wiarę Bogu. Słuchający piotrowego kerygmatu jest zachęcony do odwrócenia się od bożków, a zwrócenia ku Bogu oraz wiary w Jezusa, Syna Bożego. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 47.

389 Zob. Tamże, s. 49.

390 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 50. Dokładne rozróżnienie specyfiki kerygmatu skierowanego do pogan oraz do Żydów przedstawia S. Dyk. Zob. Tenże, *Nowa ewangelizacja. Konkretne*, s. 97-105.

391 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 56-58; por. K. Mielcarek, *Będziecie moimi świadkami*, s. 284-287; W. Śmigiel, *Jak głosić Jezusa Chrystusa w dobie nowej ewangelizacji?*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 13 (2014), nr 2, s. 164-166.

w kolejności: zbawienie jest w Jezusie, konieczna jest decyzja wiary i nawrócenia, aby otrzymać dar Ducha Świętego, który to z kolei tworzy chrześcijańską wspólnotę zbawionych – Ciało Chrystusa. Jednak logicznym jest, aby głoszenie rozwiązania tragedii grzechu poprzedzić ogłoszeniem prawdy o samym grzechu. Natomiast rozpoczęcie głoszenia Dobrej Nowiny od grzechu byłoby niepedagogiczne, stąd kerygmat o *mysterium iniquitatis* poprzedza się prawdą zaczerpniętą z kerygmatu Jezusa o bezwarunkowej miłości Ojca. Jest to synteza, która tworzy sześciostopniowy schemat używany w formacji WPO od samego początku, a który zakłada działanie i rolę Boga oraz działanie i rolę człowieka.

Z racji, iż formacja WPO zakłada od samego początku formowanie pod kątem celu, jakim jest formacja ewangelizatorów, kerygmat jest głoszony od pierwszego spotkania podczas SOW oraz kursu ewangelizacyjnego Nowe Życie, zatem ścisła treść ewangelizacji została w szeroki sposób opisana w paragrafie dotyczącym podstaw życia duchowego. Z tego powodu w tym miejscu treść zsyntezowana do sześciu punktów zostanie tylko wspomniana. Sama formacja, ucząc głoszenia kerygmatu, odsyła prowadzących formację ewangelizatorów do formacji wcześniejszej, aby na jej podstawie syntetycznie przypomnieć wypełnienie poniższego schematu³⁹².

1. Bóg jest miłością i kocha każdego człowieka.
2. Grzech człowieka jest przeszkodą w objawieniu się miłości Bożej.
3. Jezus jest jedynym Zbawicielem człowieka i jego Panem, przez swoją śmierć i zmartwychwstanie.
4. Wiara i nawrócenie człowieka jest odpowiedzią na zbawienie ofiarowane przez Jezusa.
5. Duch Święty czyni zbawienie obecnym i skutecznym w każdym czasie.
6. Wspólnota chrześcijan jest miejscem przeżywania zbawienia oraz wzrostu w wierze³⁹³.

Formacja WPO zwraca szczególną uwagę formującym się na cechy kerygmatu. Głoszony kerygmat cechuje się bezpośredniością oraz ma charakter autorytarny i stwierdzający³⁹⁴. Jest skierowany osobiście do konkretnego człowieka w imieniu i autorytecie posyłającego przez posłanego. Dlatego komunikowany jest w formie „ja” w relacji do „ty”³⁹⁵. W założeniach formacji cechuje się on także aktualnością, nie jest historią, ale jest terazniejszy na dziś i dziś, gdy zostanie przyjęty, ma moc zmienić życie przyjmującego, gdyż kerygmat ma w sobie niemożliwy

392 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 64.

393 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 62-63.

394 Tamże, s. 63; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 107.

395 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 100; zob. S. Płusa, *Świadectwo w procesie komunikacji wiary, w: Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 232-237.

do przewidzenia potencjał (EG 22)³⁹⁶. Zatem formacja prowadzi członków wspólnoty do odkrycia, że głoszenie kerygmatu jest prorockim przepowiadaniem innego, wiecznego życia, które jednocześnie jest związane z życiem doczesnym, ale je przekracza (EN 28). Kerygmat, który jest zawsze aktualny, gdyż zakorzeniony w wieczności i ku wieczności wysunięty, ukierunkowuje człowieka na cel ostateczny, aby człowiek szukał tego, czego szuka Bóg i kochał to, co kocha Bóg „działając ku chwale majestatu Jego łaski” (cyt. Ef 1,6; EG 267)³⁹⁷. Ostatnią cechą jest jego logiczne poukładanie³⁹⁸. Nie można, nie wygłosivszy wcześniejszej prawdy, przejść do kolejnej, gdyż zostanie zachwiana jego ciągłość przyczynowo-skutkowa, co spowoduje trudności w przyjmowaniu kolejnych prawd i pozytywnej odpowiedzi człowieka ewangelizowanego.

Kolejnym celem pośrednim formacji WPO prowadzącym do kształtowania ewangelizatorów jest ukazanie formującym się celów, w jakich uczeń Chrystusa podejmuje ewangelizację. Jest to konieczne, gdyż znając je, ewangelizatorzy będą przeprowadzać dzieło głoszenia Dobrej Nowiny pod ich kątem, dobierając następnie odpowiednie strategie adekwatne do osiągnięcia wyznaczonych celów ewangelizacji w ujęciu katolickim. W innym wypadku mogliby stracić zapał lub nie doprowadzać ewangelizacji do końca, zatrzymując się wyłącznie na wygłoszeniu kerygmatu. Ewangelizacja taka osiągałyby szczyt charakterystyczny dla duchowości denominacji protestanckiej, tzn. nie wprowadzałyby w mistagogię sakramentalną, która to jest szczytem ewangelizacji i duchowości katolickiej.

Formacja WPO jako cel ewangelizacji wskazuje na nowe narodzenie (zob. J 3,3). Nowe narodzenie rozumiane jest jako życie królestwem Bożym w świecie doczesnym bez obciążenia długiem winy i grzechu, ale w wolności zbawionego dziecka Bożego, co dzieje się dzięki mocy Ducha Świętego³⁹⁹. Jest ono skutkiem rozpalania wiary oraz decyzji nawrócenia, wynikających z pogłębianej więzi miłości ewangelizowanego z Chrystusem⁴⁰⁰. Ten cel w ewangelizacji składa się z kolejnych celów pośrednich. Pierwszym jest wzbudzenie wiary i szczerze wyznanie przez ewangelizowanego, że Jezus swoją śmiercią i zmartwychwstaniem spłacił dłużny zapis będący ceną zbawienia człowieka pogrążonego w grzech (por. Kol 2,14)⁴⁰¹. Jest to równoznaczne

396 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 63; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 101; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 107-108.

397 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 74.

398 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 63.

399 Tamże, s. 37.

400 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 62; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 109.

401 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 24.

z uświadomieniem sobie i przyjęciem, że dług zaciągnięty przez grzech został spłacony w ofierze Jezusa na krzyżu. W konsekwencji człowiek został uwolniony z niewoli szatana i oddany w ręce miłosiernego Boga.

Z tym celem pośrednim jest więc związane również odkrycie przez ewangelizowanego własnej nieskończonej godności, którą Bóg go obdarzył (por. EG 178), stwarzając go, powołując do wieczności oraz zbawiając (zob. DI 18-21). Świadomość tej prawdy jest stałym i pewnym źródłem miłości, szacunku, szczęścia, pokoju oraz miłosierdzia (zob. EN 26)⁴⁰², a także ufności do Boga. To w zawsze bezpiecznej relacji z Nim może być ubogi, posiadający i otrzymujący od Boga wszystko, czego potrzebuje (zob. Łk 6,20)⁴⁰³. Ewangelizowany odkrywa, że jest usprawiedliwiony z łaski przez Boga, który jest wierny swojej obietnicy zbawienia (zob. Rz 5,1-11). To z kolei jest fundamentem wzrostu w świadomości bycia pojedyńczym, niejako zanurzonym w darze pokoju z Bogiem, bliźnimi i samym sobą⁴⁰⁴, odkrywając własną tożsamość dziedzica królestwa Bożego. Jest to stan, w którym człowiek bez lęku przed karą Bożą może uznać własną grzeszność i podjąć decyzję porzucenia grzesznego sposobu życia, aby żyć jak Jezus⁴⁰⁵. Na przyjęcie tej darmowej łaski człowiek otwiera się przez: żal za grzechy, uznanie swojej winy oraz świadomość bycia dłużnikiem, który przez dzieło paschalne Chrystusa ma przystęp do królestwa Boga (zob. Ps 51)⁴⁰⁶.

Zachwyty Bogiem oraz własną godnością prowadzi do realizacji kolejnego celu pośredniego. Jest nim publiczne, świadome i wewnętrznie spójne wyznanie Jezusa jako osobistego Zbawiciela przez ewangelizowanego oraz ogłoszenie Go wyłącznym Panem swojego życia (por. Rz 10,9). Ewangelizowany, podejmując tę decyzję, wyraża wiarę nie tylko w Boga, ale także wiarę Bogu i oddaje swoją wolność Jemu, aby Jezus mógł go przeprowadzać ze śmierci do życia⁴⁰⁷. Jest to zatem zgoda na to, aby to Jezus Zbawiciel i Pan zarządzał wszystkimi aspektami życia ewangelizowanego⁴⁰⁸ oraz był głównym kryterium podejmowanych przez ewangelizowanego decyzji. Wybór ten jest równoznaczny także ze zgodą na podejmowanie nawrócenia tak w tym konkretnym momencie aktu ogłoszenia Jezusa Zbawicielem i Panem, jak i w codzienności

402 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 70.

403 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 38.

404 Tamże, s. 36.

405 Tamże, s. 24, 38; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 109-110.

406 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 37.

407 Tamże, s. 50.

408 Tamże, s. 24; *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 74; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 110.

ewangelizowanego. Jest to zatem działanie długofalowe mające na celu przywrócenie przez ewangelizowanego w sobie mocą wiary w Ewangelię: kryteriów ocen, hierarchii dóbr, postaw oraz mentalności będących w jedności z życiem Jezusa (zob. EN 19, Rz 12,2)⁴⁰⁹.

Kolejnym celem pośrednim jest doprowadzenie ewangelizowanego do momentu, w którym pragnie udzielenia mu daru Ducha Świętego i woła o niego. Ponowne wylanie Ducha Świętego, będące wejściem w zażyłą relację z Nim, jest konieczne do utrzymania osobistej relacji ze Zmartwychwstałym Mesjaszem. Sprawia również, że miłość Ojca oraz zbawienie staje się aktualne w życiu ewangelizowanego, co pozwala głębiej przeżywać własną tożsamość dziecka Bożego i dziedzica królestwa. Jest to także moment dynamizujący powołanie oraz uzdolnienie do głoszenia Ewangelii z mocą, z odwagą oraz miłością w jedności⁴¹⁰.

Ostatnim celem pośrednim nie tyle już pozwalającym na nowe narodzenie, ale wynikającym z nowego narodzenia i pozwalającym wytrwać w nowym życiu jest świadome włączenie się ewangelizowanego w Kościół – Mistyczne Ciało Chrystusa⁴¹¹. Jest to decyzja ewangelizowanego, która dopełnia ewangelizację i jest jej owocem. Otrzymane nowe życie potrzebuje rozwoju, trwania w nauce apostołów oraz we wspólnocie, w łamaniu chleba i modlitwach (Dz 2, 41-42). Jest kierunek ewangelizacji wskazany przez samego Pana, rozpoczynający drogę ucznia⁴¹².

Kolejnym celem ewangelizacji, jaki wskazuje formacja WPO, kształtując ewangelizatorów, jest wprowadzenie osoby ewangelizowanej w pogłębioną formację oraz celebrację sakramentów. Są one stałym pokarmem koniecznym dla duchowego wzrostu, które otrzymuje się we wspólnocie Kościoła. Osoba, która przyjęła kerygmat i dar nowego narodzenia, potrzebuje rozwoju pozwalającego na wzrost postawy Chrystusa przejawiający się w nowej mentalności, doświadczaniu Jego uczuć, myśli oraz sposobu życia. Pogłębiona formacja intelektualna, duchowa, ludzka i apostołska nie ograniczają się do samej teorii, ale są rozumną praktyką osadzoną na wartościach i zasadach Ewangelii. Nowe narodzenie pozbawione wzrostu spowodowałoby poważne zagrożenie dla wiary (zob. EG 160)⁴¹³.

409 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 64.

410 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 46; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 111.

411 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 24.

412 Zob. J. Kudasiewicz, *Manifest misyjny Jezusa*, s. 60.

413 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 24; zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 112.

Pierwszym miejscem chrześcijańskiego rozwoju ewangelizatorów jest parafia⁴¹⁴. Jest ona miejscem urzeczywistniania się Kościoła w konkretnym miejscu, posiadającą wszystkie narzędzia konieczne do chrześcijańskiego wzrostu, takie jak: przepowiadanie oraz możliwość słuchania słowa Bożego, trwanie w adoracji, celebracji, dialogu oraz okazywanie i przyjmowanie ofiarnej miłości (EG 28)⁴¹⁵. W niej ewangelizowani otrzymują słowo pełne mocy Ducha Świętego już nie w podstawowej formie głoszenia, ale w homilii. Odsłania ona w czasie liturgii słowa dzieła dokonane przez Boga w historii zbawienia oraz aktualizuje je pośród wierzących współdziałających z Nim. Homilijne głoszenie słowa Bożego podczas Eucharystii wewnętrznie karmi oraz umacnia chrześcijan, aby mogli oni iść i dawać świadectwo Ewangelii życiem. Ponadto głoszone, żywe i skuteczne słowo (Hbr 4,12) przygotowuje i uzdalnia słuchacza do przyjęcia sakramentów (EG 174)⁴¹⁶.

Zatem formacja WPO kształtuje ewangelizatorów do prowadzenia ewangelizowanych w głąb chrześcijaństwa, wskazując, że pełne bogactwo ewangelizacji nie zamyka się jedynie na głoszeniu słowa, ale jest ciągłą wymianą pomiędzy głoszonym i przyjmowanym słowem Bożym oraz celebrowanymi sakramentami wiary głęboko przeżywanymi przez chrześcijan (EN 47), których szczytowym jest celebrowanie sakramentów pokuty i pojednania oraz Eucharystii dające życie (zob. J 6,53-58)⁴¹⁷. Przypomina o tym także papież Franciszek, pisząc, że „zaproszenie na ucztę eschatologiczną, które niesiemy wszystkim w misji ewangelizacyjnej, jest nierozdzielnie związane z zaproszeniem do stołu eucharystycznego, gdzie Pan karmi nas swoim Słowem oraz Ciałem i Krwią” (zob. SC 31)⁴¹⁸. Głównym miejscem otrzymania tego daru jest własna parafia oraz posługujący w niej duszpasterze. Formacja WPO zachęca formujących się ewangelizatorów, aby ukierunkowywali tych, którym głoszą Dobrą Nowinę, do parafii, gdzie mają oni dostęp do pewnego źródła łaski w sakramentach, a także nieustającą obecność Zmartwychwstałego w Eucharystii⁴¹⁹. Jest to właściwy cel i pełnia katolickiej ewangelizacji,

414 Zob. B. Biela, *Parafia środowiskiem formacji uczniów*, „Teologia Praktyczna” (2007), nr 8, s. 35-37.

415 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 63; zob. B. Biela, *Odnowa parafii – pastoralne wskazania Jana Pawła II*, „Studia Pastoralne” (2019), nr 15, s. 75-85.

416 Tamże, s. 102; zob. R. Kielczewski, *Teologia mszalnej liturgii słowa*, w: *Eucharystia w duszpasterstwie*, red. A. L. Szafrąński, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1977, s. 91-111; E. Sobieraj, *Homilia według teologii posoborowej*, w: *Eucharystia w duszpasterstwie*, red. A. L. Szafrąński, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1977, s. 176-186.

417 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 114; zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie”*, nr 22; Zob. Z. Zaremski, *Rola sakramentów w kształtowaniu wiary*, „Teologia i Człowiek” (2010), nr 15, s. 15-25; B. Drożdż, *Eucharystia istotnym elementem dobra wspólnego*, „Społeczeństwo” 31 (2021), nr 4, s. 37-46.

418 Franciszek, *Orędzie na 98. Światowy Dzień Misyjny 2024 r. Idźcie i zaproście wszystkich*, nr 2.

419 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 63.

jakie przekazuje formacja WPO, kształtując ewangelizatorów – doprowadzenie osoby do Jezusa obecnego w Eucharystii, gdyż Kościół wierzy, że jest to sposób, w jaki Chrystus pozostał pośród swoich uczniów (zob. Mt 26,26-28), aby się z nimi spotykać, ich karmić oraz wprowadzać coraz głębiej w swoją Paschę (EG 13)⁴²⁰.

Zwracając uwagę na parafię jako na miejsce otrzymywania stałego pokarmu dla pogłębienia wiary, materiały formacyjne WPO wskazują na trzecie narzędzie konieczne do wzrostu, jakim jest katecheza. Jezus, posyłając apostołów do dzieła ewangelizacji, nakazał im również, aby uczyli tych, którzy uwierzą, zachowywać Jego naukę. Zewangelizowany we wspólnocie Kościoła oprócz głoszonego słowa i sakramentów potrzebuje stopniowego, systematycznego oraz uporządkowanego nauczania depozytu wiary⁴²¹ ukierunkowanego na zrozumienie Bożego słowa oraz Tradycji Kościoła. Systematyczna formacja będąca swego rodzaju wychowaniem w wierze zawierająca w sobie wymiar intelektualny, duchowy, ludzki oraz apostołski ma wprowadzać chrześcijan na drogę prowadzącą do doskonałości i umożliwiać życie pełnią życia, której pragnie dla wierzących Chrystus⁴²². Dlatego formacja WPO uwrażliwia formowanych ewangelizatorów, aby wszelkimi dostępnymi sobie sposobami wskazywali tym, których ewangelizują, sprawdzone wspólnoty w parafiach proponujące katechizację dorosłych w formie katechumenatu. Program formacji wskazuje zarówno na teoretyczne wskazanie wizji, charyzmatu oraz specyfiki działania wspólnoty, jak również na stopniowe angażowanie poszukującej osoby w zadania, wspieranie jej, motywowanie i korygowanie. To w nich będą mogli się zatroszczyć o swój duchowy rozwój i stopniowo odkrywać wiarę (EN 44)⁴²³.

Kolejnym celem ewangelizacji, jaki przekazuje formacja WPO formującym się ewangelizatorom, jest tzw. formacja następców. Jest to cel zauważalny już w pierwszej wspólnocie gromadzonej przez Chrystusa, a także w samym misyjnym nakazie Jezusa zawartym u św. Mateusza: idąc, czyńcie uczniami. Jest to pośredni cel i metoda ewangelizacji Jezusa⁴²⁴. Andrzej, uczeń Jana Chrzciciela, spotkawszy Chrystusa, wygłosił Szymonowi Dobrą Nowinę o Mesjaszu i osobiście przyprowadził Szymona do Jezusa, aby ten mógł Go spotkać i przekonać się o prawdziwości słów, które wcześniej usłyszał (zob. J 1,35-42) oraz stać się jednym z uczniów. Jedyną motywacją ucznia, który staje się misjonarzem, jest doświadczenie spotkania ze źródłem miłości oraz miłość do braci⁴²⁵.

420 Tamże, s. 78.

421 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 25.

422 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 104.

423 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 158, A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 104.

424 J. Kudasiewicz, *Manifest misyjny Jezusa*, s. 55.

425 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 155.

Podobnie Kościół, będąc tym, który jest posłany i ewangelizowany, posyła kolejnych głosicieli Ewangelii. Jednak zanim to się stanie, wyjaśnia tym, których posyła, Dobrą Nowinę, depozyt wiary, niejako wkładając w ich usta słowo zbawienia, i daje im ten sam rozkaz, który otrzymał (EN 15)⁴²⁶. Jeżeli w formacji zabraknie realizacji tego celu pośredniego, jakim jest uzdolnienie formującego się do kształtowania następców, zaistniały brak będzie powodem kryzysu wiary, zarówno jednostki jak i całych wspólnot⁴²⁷. WPO prowadzi formujących się ewangelizatorów do zrozumienia, że ewangelizatorem jest ten, kto przeżywa swoje życie w obfitości Ewangelii, wypełniając swoją misję głoszenia i niesienia Dobrej Nowiny po krańce świata, nie przestając przy tym być uczniem, gdyż tylko uczeń może czynić uczniów⁴²⁸.

Celem takiego działania jest doprowadzenie słuchacza do osobistego spotkania z Chrystusem (głoszenie kerygmatu, doprowadzanie do głębokiego przeżywania sakramentów) oraz uzdolnienie go do ewangelizacji oraz formacji ewangelizatorów (doprowadzenie do wspólnoty formacyjno-ewangelizacyjnej)⁴²⁹. Jest to konsekwencja wezwania Jezusa. Nie chcąc, aby doświadczenie naśladowania Mistrza pozostało tylko doświadczeniem pierwszych uczniów, którzy spotkali Go dwa tysiące lat temu, Chrystus nakazał apostołom, aby czynili uczniów (Mt 28,19) przez głoszenie Ewangelii oraz uczenie innych, w jaki sposób żyć, ewangelizując. Formacja ukazuje, że indywidualna troska o własną formację i podążanie do świętości to zbyt mało. Konieczne jest poszukiwanie następców, aby kontynuowali posługę⁴³⁰. Jest to przyjęcie oraz wypełnianie zalecenia Pawła, którego udzielił Tymoteuszowi, pisząc, aby to, co Tymoteusz usłyszał od niego, swojego ojca w wierze, za pośrednictwem świadków przekazał innym ludziom, którzy są wiarygodni i będą potrafili nauczać tego samego innych (2Tm 2,2)⁴³¹.

Formacja WPO ukazuje formującym się ewangelizatorom, że ich służba ewangelizacji nie kończy się na doprowadzaniu osoby do spotkania z Chrystusem oraz wspólnoty, w której będą mogli pogłębiać wiarę. Ewangelizator staje się nauczycielem ewangelizatorów, swego rodzaju

426 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 38.

427 Por. *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*, Watykan 2012, p. 166-168, https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20120619_instrumentum-xiii_pl.pdf [dostęp: 20.04.2024].

428 J. Kudasiewicz, *Pastoralne konsekwencje nowej interpretacji nakazu misyjnego (Mt 28, 16-30)*, „Homo Dei” 2004, nr 2, s. 14.

429 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 10, zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 78-80; zob. B. Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania*, s.288-311, 355-446.

430 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 82-83; zob. A. M. Kolberg, „Czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi, gdy przyjdzie?” – czynienie uczniów jako gwarancja pozytywnej odpowiedzi na pytanie Jezusa, „Teologia i Moralność” 13 (2013), nr 1, s. 119-120.

431 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 168-169.

mistrzem i duchowym rodzicem na wzór św. Pawła. Celem takiego sposobu działania jest zarówno uświadomienie konieczności długofalowego przyjęcia odpowiedzialności ewangelizatora za ewangelizowanego, które wspomaga samą formację ewangelizatora, jak i duchowego dziecka, które otrzymuje towarzysza w drodze do świętości⁴³². Aby spełniać ten cel pośredni, formacja WPO uświadamia formującym się, że koniecznym jest powtarzanie tego samego procesu formacyjnego, jaki Jezus zastosował wobec swoich uczniów i przez jaki sami są przeprowadzani we WPO⁴³³.

Jak czytamy we wskazaniach do formacji, spełnienie celu pośredniego, jakim jest formacja następców, pozwala na to, aby Dobra Nowina o Jezusie Chrystusie biegła i przekraczała ograniczenia czasowe oraz terytorialne, spełniając w ten sposób pragnienie Boga⁴³⁴. To z kolei przyczynia się do realizacji ostatniego celu ewangelizacji, jaki WPO przekazuje formującym się ewangelizatorom. Jest nim konsekracja świata doczesnego. Zadaniem ewangelizatorów jest zanoszenie Ewangelii do całego rodzaju ludzkiego oraz formowanie następców, aby moc Dobrej Nowiny przenikająca rodzaj ludzki od wewnątrz tworzyła z niego nową ludzkość. Nie można tego dokonać inaczej, jak przez przemienianie mentalności poszczególnych osób przez chrzest i Ewangelię, aby następnie oni pod wpływem nawrócenia przemieniali swoje życie, działalność i całe środowiska, stając się świadkami – Ewangelią w działaniu (EN 18). Dzieło ewangelizacji ma zatem za cel tak przemienić człowieka, aby stał się on osobą uobecniającą wolność oraz wprowadzającą ją w instytucje oraz struktury, często w konsekwencji znosząc świadomie doświadczenie cierpienia w codziennym życiu (zob. EN 36, 38-39)⁴³⁵. Chrześcijanin staje się w ten sposób solą dla świata mającą chronić go przed zepsuciem poprzez wprowadzanie w świat doświadczenia zbawienia, łaski, dodawanie nadziei oraz ukazywanie wartości podążania za Chrystusem (por. Mt 5,13; zob. SpS 15)⁴³⁶. Formacja WPO prowadzi kształtujących się do ewangelizacji do rozeznania swojej obecności w świecie, w społeczeństwie, w miejscu pracy w kontekście odpowiedzialności za wprowadzanie sprawiedliwości społecznej w tych przestrzeniach oraz za wskazywaniem innym na Mistrza⁴³⁷.

432 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 158.

433 Tamże, s. 161.

434 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 138.

435 Tamże, s. 46, 90.

436 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 130.

437 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 82, 84; zob. J. Gocko, *Kościół obecny w świecie – posłany do świata. Teologiczno-społeczne aspekty posłannictwa Kościoła w świecie po Soborze Watykańskim II*, Wyd. KUL, Lublin 2003 s. 185-203.

Ostatecznie formacja WPO wskazuje formującym się ewangelizatorom, że ich uczestnictwo w dziele ewangelizacji oraz formowanie ewangelizatorów nie jest wyłącznie zadaniem do wykonania, jednym spośród innych. Ewangelizacja jest sposobem życia ucznia. Wszystkie zadania, które podejmuje uczeń Chrystusa zgodnie ze swoim powołaniem stanowym oraz sposób ich podejmowania, wychodzenie poza własne ograniczenia, bezpieczną strefę komfortu, a także podejmowanie formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i apostołskiej, winny być skoncentrowane na celu, jakim jest niesienie Dobrej Nowiny, aby dotrzeć na peryferie świata (EG 20)⁴³⁸. W ten sposób budowane jest królestwo Boże w świecie. Następuje przenikanie i zapładnianie Duchem Świętym kultury (EG 116, zob. EN 20), a także działalność społeczna wraz z wszystkimi wymiarami życia człowieka stają się przestrzenią doświadczania i panowania braterstwa, pokoju oraz poszanowania godności ludzkiej (EG 180, zob. EG 237)⁴³⁹. Ostatecznie program formacji WPO wskazuje, że kresem działalności ewangelizacyjnej jest paruzja. Zatem motywacją do nieustannego trwania jest świadomość bycia powołanym do tego, aby uczestniczyć w misji św. Jana Chrzciciela – Przyjaciela Oblubieńca i pójść przed Panem, aby przygotować Lud Boży na powtórne przyjście Oblubieńca na końcu czasów, obwieszczając zbawienie i odpuszczenie grzechów (por. Łk 1, 76-79, Łk 18,8).

Ostatnim celem pośrednim, na jakim skupia się WPO, formując ewangelizatorów, jest przedstawienie i usystematyzowanie strategii ewangelizacji. Realizując ten cel pośredni, formujący się ewangelizatorzy otrzymują wiedzę oraz praktyczne wskazówki odpowiadające na pytanie, jak głosić Dobrą Nowinę, aby ze swojej strony uczynić ewangelizację jak najbardziej efektywną. Strategiami, które przekazuje formującemu się WPO, jest głoszenie poprzez świadectwo życia i poprzez słowo w mocy Ducha Świętego odbywające się pośród znaków przy pomocy otrzymanych od Boga charyzmatów. Ponadto materiały formacyjne wskazują na konieczność towarzyszenia ewangelizowanemu, inkulturacji treści Ewangelii oraz modlitwy za ewangelizowanego.

Jezus przyciąga do siebie słabych i grzesznych, aby poprzez świadectwo życia oraz słowo doprowadzić ich do wiary (por. Łk 15,1). Podobnie czynią uczniowie, którzy doświadczyli bycia w relacji z Jezusem. Również oni wychodzą do tych, którzy nie poznali Jezusa, aby o Nim świadczyć, wzbudzać pytania w adresatach oraz pragnienie nawrócenia (zob. Dz 2,37-47)⁴⁴⁰. Formacja WPO ukazuje świadectwo życia jako pierwszy filar ewangelizacji warunkujący skuteczność przepowiadania (zob. EN 76, 41). Jest to część charyzmatu WPO będąca naturalnym skutkiem

438 Tamże, s. 33; zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca* s. 142.

439 Zob. A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 50, 52; zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 48.

440 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 34.

trwania w powołaniu do świętości oraz wypełnianiu powołania stanowego, gdy wszystko, co robi wierzący, jest ukierunkowane na cel ostateczny – zbawienie⁴⁴¹. Świat, mimo że wydaje się Boga odrzucać, to boleśnie odczuwa potrzebę Jego obecności i stawia wierzącym wysokie wymagania. Przepowiadając bez ich spełnienia, ewangelizator jest skazany na porażkę⁴⁴². Ewangelizator, żyjąc Ewangelią na co dzień w braterskiej, wzajemnej miłości, staje się świadkiem miłości, którą sam został pokochany (zob. J, 13,34-35)⁴⁴³. Świadczenie to jest swego rodzaju syntezą Ewangelii i życia codziennego, wyraża się w decyzjach moralnych, zaangażowaniu w życie wspólne, świadomym wyborze powołania stanowego, a także w uczestnictwie w życiu liturgicznym⁴⁴⁴.

Formacja zachęca do tego, aby zobaczyć swoje życie w perspektywie pisania piątej ewangelii, której celem jest ukazanie innym Jezusa⁴⁴⁵. Pierwsze świadectwo dotyczy sposobu życia, które albo uczyni dalszą ewangelizację wiarygodną, albo będzie ją dyskredytowało. Ewangelizator zanim zacznie mówić o Chrystusie, jest zaproszony do dokonywania znaków uwiarygadniających to, co w przyszłości będzie głosił oraz aby zaświadczyć o postawach, które będzie chciał następnie formować w innych⁴⁴⁶. Świadczenie życia jest więc związane z zasadą mówiącą, że zanim ewangelizator opowie ewangelizowanemu Ewangelię powinien mu ją najpierw pokazać, stając się dla niego Ewangelią – Dobra Nowina o Jezusie Chrystusie⁴⁴⁷.

Formujący się na ewangelizatora jest wezwany do przyjrzenia się dotychczasowym relacjom z innymi ludźmi, a szczególnie postawom, które przyjmuje względem tych, którzy go krzywdzą, wyrażają swoją niechęć. Postawa ewangelizatora względem innych ma wyrażać jego miłość względem Boga, przyjęcie nauki Chrystusa oraz zgodność z przykazaniami (zob. 1J 4,20,

441 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I*, s. 4-5. Jest to konsekwencja dojrzałości, w której życie duchowe oraz życie świeckie nie są równoległymi nurtami, ale wzajemnie się przenikają. Zob. E. Robek, *Dojrzała miłość podstawą świadectwa chrześcijańskiego*, w: *Świadczenie w służbie ewangelizacji*, s. 83-85.

442 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 186.

443 Tamże, s. 35. Miłość staje się orężem Chrystusowego królestwa, będącego królestwem sprawiedliwości, miłości i pokoju, posunięta aż do najwyższej ofiary życia, którą Jezus dobrowolnie poniósł na drzewie krzyża. Uczniowie, doświadczając tej miłości i chcąc szerzyć królestwo mistrza na ziemi, stają się jej uczestnikami i świadkami, podejmując akty ofiarnej miłości, niekiedy również przypieczętowanej przełaniem własnej krwi. W. Przygoda, *Świadczenie czynów miłosierdzia chrześcijańskiego*, w: *Świadczenie w służbie ewangelizacji*, s. 269.

444 Zob. G. Dziewulski, *Świadczenie chrześcijańskie jako znak wiarygodności Kościoła*, Wyd. KUL, Lublin 2010, s. 186-198.

445 J. H. Prado Flores, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, s. 15, zob. Franciszek, *Orędzie na 98. Światowy Dzień Misyjny 2024 r. Idźcie i zaproście wszystkich*, nr 1; Z. Zaremski, *Z pomocą człowiekowi grzesznemu*, s. 172-173.

446 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 56; zob. M. Fiałkowski, *Świadczenie życia chrześcijańskiego*, s. 138-140.

447 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 18.

J 14,23-24)⁴⁴⁸. Podobnie postawa względem pracy zawodowej, sposób jej wykonywania, rzetelność i prawość są miejscem składania świadectwa o chrześcijańskim sposobie zarządzania finansami oraz wspierania innych⁴⁴⁹. Wszystkie postawy, które kształtuje WPO, przeprowadzając członków wspólnoty przez formację duchową, intelektualną i ludzką, stają się elementami świadczącymi o Jezusie, który przez swoją łaskę oraz współpracę człowieka uczynił go nowym człowiekiem z nową mentalnością. Życie członka wspólnoty ukazujące skonkretyzowaną w czynie wiarę, nadzieję i miłość, jak wskazuje formacja, jest radykalnie inne od sposobu życia, którego człowiek doświadcza w świecie (zob. EN 21, EG 279)⁴⁵⁰.

Uczniowie Chrystusa od czasów apostoelskich radykalnie różnili się od świata. Z jednej strony żyli tak jak wszyscy, zakładając rodziny, pracując, mieszkając pośród ludzi niewierzących, jednocześnie przez świadectwo życia budzili zainteresowanie oraz tęsknotę za prawdą, dobrem i pięknem⁴⁵¹. Dlatego też taki sposób życia nie może ująć uwadze otoczenia. Świadek staje się powodem rodzących się pytań w obserwatorach: z czego wynika sposób jego życia? Dlaczego takie jest? Gdzie jest źródło jego siły, determinacji i miłości? Świadectwo życia jest ukazywane przez formację jako milczące, mocne i skuteczne ogłaszanie Dobrej Nowiny w świecie (EN 21)⁴⁵². Formacja WPO, kształtując członków wspólnoty do tego rodzaju świadectwa, nie zakłada, że życie świadka powinno być doskonałe. Odbywa się w drodze ciągłej własnej formacji, pośród i pomimo doświadczenia własnej słabości, przeżywania wewnętrznych konfliktów, popełniania błędów i grzechów. Wynika z decyzji, że tylko towarzysząc Chrystusowi w dziele ewangelizacji, ewangelizator jest świadkiem mającym prawo do błędu, stanięcia w prawdzie o sobie, doświadczenia przebaczenia od Mistrza i przebaczenia sobie oraz wiernego trwania w ewangelizacji pomimo upadków⁴⁵³. Taki sposób życia jest nieodzowną częścią świadectwa chrześcijańskiego, który objawia swoją szczególną moc w rodzinie. Małżonkowie oraz rodzice ugruntowani w wierze ewangelizują swoje dzieci. Następnie rodzina jako taka staje się ewangelizującą nie tylko *ad intra* lecz również *ad extra*⁴⁵⁴.

448 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 129.

449 D. i A. Lewtak, *Zarządca bożych darów*, s. 104, 119.

450 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 56; zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 63, 145; por. W. Przygoda, *Świadectwo czynów miłosierdzia*, s. 270-271.

451 *List do Diogeneta*, w: *Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostoelskich*, red. W. Zega, tłum. A. Świderkówna, Wyd. „M”, Kraków 1998, s. 341-343.

452 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 56.

453 Zob. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 53-54; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II*, s. 10-11.

454 Zob. Z. Zaremski, *Ewangelizacja w rodzinie przez świadectwo życia chrześcijańskiego*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 173-189; Z. Zaremski, *W służbie rodziny, w: Ocalić dziedzictwo*, red. J. Bagrowicz, W. Karaszewski, Toruń 2015, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 245-249; Z..

Świadeństwo życia, będące fundamentalną strategią ewangelizacji, domaga się drugiego strategicznego filaru, jakim jest jasne głoszenie Pana Jezusa wprost. Świadeństwo życia musi być wyjaśnione słowem życia (EN 22), a słowo życia musi być potwierdzone świadczeniem życia. Te dwa elementy są ze sobą ściśle połączone i nierozłączne. Pragnienie ujawnienia oraz prowadzenia obserwującego świadczenia życia do źródła mocy, które zasila świadczenie ewangelizatora, jest naturalnym pragnieniem jego serca (zob. EG 121), gdyż tylko w ten sposób słuchający może być doprowadzony do Chrystusa, aby i rozmówca mógł uczestniczyć w życiu Bożym (zob. 1 J 1,1-4)⁴⁵⁵. Formacja WPO wskazuje zatem, że znak proroczy, jakim jest prawdziwie chrześcijańskie życie, musi być wyjaśniony ustnym świadczeniem doświadczenia przemiany życia ewangelizatora, które jest chrystocentryczne, ukazujące miłość Boga, pozwalające na poznanie Jego przymiotów, których ewangelizator sam doświadczył (zob. EG 264, EN 26)⁴⁵⁶. Jednocześnie, towarzysząc niczym Przyjaciel Oblubieńca przy samym Oblubieńcu, ewangelizator podejmuje działanie, aby na Nim koncentrować, do Niego doprowadzać jako do źródła szczęścia oraz sprawcy cudów i aby to Jemu oddawano cześć, a nie ewangelizatorowi⁴⁵⁷. Ma on być zwiastunem Zmartwychwstałego, który jest nadzieją w każdej śmierci, tragedii i niesprawiedliwości, który pobudza do jedności oraz pokoju, a oddala strach⁴⁵⁸.

Ponadto program formacji zwraca uwagę także na inne aspekty chrześcijańskiego świadczenia. Wskazuje, że świadczenie oprócz chrystocentryzmu powinno cechować się radością, ukazując w ten sposób skutek spotkania z Chrystusem oraz powinno być krótkie, aby przez opowiadanie pobocznych wątków nie uczynić świadczenia zanedo zawiłym i odciągającym od meritum. Formacja uczy kształtujących się ewangelizatorów o czterech podstawowych częściach świadczenia, jakimi są: opowieść o jakości życia sprzed spotkaniem z Chrystusem, o wydarzeniu spotkania z Panem, życiowej zmianie, jaka dokonała się po spotkaniu z Nim, zakończone zachętą⁴⁵⁹.

Celem formacji WPO jest więc ukształtowanie kompetencji efektywnego formułowania świadczenia życia oraz świadczenia tematycznego, również na sposób praktyczny przez ukazanie wzorca, osobiste ćwiczenie, opracowanie oraz wygłoszenie własnego świadczenia podlegającego

455 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 58; zob. M. Fiałkowski, *Świadeństwo życia chrześcijańskiego*, s. 137; zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 24.

456 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 98.

457 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 69.

458 C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 62.

459 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 65; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkola głoszących*, s. 25-27.

ewaluacji⁴⁶⁰. Dobrze uformowane kompetencje ewangelizatora w tym względzie zaowocują nie tylko komunikowaniem świadectwa, ale pozwolą na metakomunikowanie zakładające nie tylko przekaz werbalny, ale idące za tym komunikowanie niewerbalne związane z mimiką, gestami, tonem głosu, przeżywanymi emocjami⁴⁶¹.

Dodatkową możliwością posługi, jaką daje osobom świeckim formacja we WPO, jest głoszenie konferencji podczas spotkań *Wspólnot Miejscowych* oraz kursów ewangelizacyjnych organizowanych przez SNE w obecności odpowiedzialnych za daną *Wspólnotę Miejscową* oraz *Pasterza Wspólnoty*. Materiały formacyjne WPO przygotowują członków do tej posługi zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. Ukazują sposób przygotowania głoszenia bliższy oraz dalszy, konieczność trwania w posłuszeństwie słowu Bożemu, trwania w relacji z Jezusem poprzez znajomość zarówno słowa Bożego jak i nauczania Kościoła. Program formacji wskazuje materiały pogłębiające rozumienie Biblii, jakimi są źródła teologiczne (Katechizm Kościoła Katolickiego, dokumenty Kościoła), kontekst słowa Bożego, komentarze biblijne, słowniki biblijne, a także inne źródła w zależności od tematu konferencji. Członkowie wspólnoty uczą się podstawowej struktury głoszenia ukierunkowanego zawsze na podany cel oraz konieczności doboru metod, form, aby treść była inkulturowana oraz aktualizowana, nie tracąc przy tym prawowierności nauczania oraz głębi. Członkowie wspólnoty otrzymują możliwość ćwiczenia nabywanych umiejętności oraz podlegają ewaluacji⁴⁶².

W formacji WPO podkreśla się, że szczególną umiejętnością w świadczeniu słowem o Chrystusie jest znajomość Pisma Świętego, będącego podstawowym skarbem i narzędziem ewangelizatora. Bazując na nauczaniu papieży św. Pawła VI i Franciszka, formacja wskazuje, że słowo Boże, którego ewangelizator jest stróżem, głosicielem i sługą, jest słowem prawdy o Bogu, człowieku i świecie, którą ewangelizator ma odkrywać, poznawać i nią się dzielić (EN 78). Ponadto jest także orędziem, które nie manipuluje, którym nie można się rozczarować, natomiast ma moc dogłębnie przenikać serce człowieka, jak żadne inne słowo (EG 265)⁴⁶³. Według założeń formacji jest to słowo żywe i skuteczne (zob. Hbr 4,12), które jest słowem samego Boga natchnionym Duchem Świętym, za którym stoi autorytet samego Boga oraz Jego Kościoła. Koniecznym jest więc, aby ewangelizator, głosząc świadectwo oraz obwieszczając

460 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 28-29, 33-34, zob. B. Drożdż, *Skuteczność świadectwa chrześcijańskiego w kontekście aktualnych wyzwań społeczno-kulturowych*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 315-320.

461 Zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 139-141.

462 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 35-38, 41-44, 46-47.

463 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 190.

działa Boże, odnosił się do konkretnych słów Pisma Świętego, uwiarygadniając w ten sposób to, co głosi⁴⁶⁴. Formacja WPO uświadamia formującym się, że ewangelizator, chcąc głosić słowo, musi nieustannie pozostawać w formacji i pogłębiać własną zażyłość ze słowem Bożym przez jego studiowanie, a także osobiste i wspólnotowe *Lectio Divina* (zob. EG 175)⁴⁶⁵.

Kolejnym celem pośrednim realizowanym przez formację WPO podczas formacji ewangelizatorów jest ukazanie, że głoszenie Chrystusa zarówno poprzez świadectwo, jak i słowo, a także zastosowanie wszelkich innych strategii odbywa się z mocą i w mocy Ducha Świętego, gdyż to On jest świadkiem potwierdzającym działalność Jezusa i Jego uczniów⁴⁶⁶. Formacja ukazuje, że ustanawianie królestwa Bożego przez Chrystusa dokonuje się przez przepowiadanie słowa pośród niezliczonych znaków, które wzbudzają podziw u wszystkich je oglądających. Jest to również powód, dla którego ludzie gromadzą się wokół Niego, aby go słuchać i doświadczać cudów (zob. EN 11, 12; J 7,46; J 11,47; Mk 1,27). Ich celem nie była apologetyka, ale wskazanie obecności królestwa Bożego tu i teraz. Ponadto królestwo Boże nie zostało ustanowione przez przepowiadanie, ale przez znak profetyczny, jakim była Pascha Jezusa – Jego śmierć, zmartwychwstanie i zesłanie Ducha Świętego⁴⁶⁷.

Podobnie było w Kościele pierwszego wieku, kiedy to apostołowie z wielką mocą świadczyli o Chrystusie i wielka łaska spoczywała na wszystkich słuchających (Dz 4,33; zob. Dz 5, 12-16)⁴⁶⁸. Ich głoszenie nie dokonywało się wyłącznie przez słowo, ale przez moc i Ducha Świętego, wielką siłą przekonania (1Tes 1,5), z odwagą i miłością w zachowywanej jedności⁴⁶⁹. Sprawcą tych dzieł jest Chrystus działający w mocy Ducha Świętego oraz sam Duch Święty działający w uczniach Chrystusa, przez którego również oni mogą dokonywać znaków, głosić z mocą oraz składać świadectwo wiary w Chrystusa aż do przelania krwi (zob. EN 75). Dlatego też, kształtując członków wspólnoty do ewangelizacji, formacja WPO kładzie duży nacisk

464 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 72; zob. F. Mickiewicz, *Świadkowie Jezusa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2003, s. 118-126; K. Mielcarek, *Będziecie moimi świadkami*, s. 268-269; zob. G. Dziewulski, *Świadectwo chrześcijańskie*, s. 124-127.

465 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, s. 17-18.

466 G. Dziewulski wskazuje na funkcję Ducha Świętego jako Świadka – gdy będzie Oskarżycielem świata i jednocześnie Obrońcą i Pocieszycielem w czasie prześladowań, wewnętrznym pouczającym Światłem, umocnieniem jedności w pokusach i przeciwnościach, przemieniającym serca podczas głoszenia, poświadczającym o przybranym synostwie oraz poświadczającym obecność Pana w znakach sakramentalnych. Zob. G. Dziewulski, *Świadectwo chrześcijańskie*, s. 121-124.

467 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 26; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 33-34; J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 71-73

468 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 35.

469 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 46; por. S. Dyk, *Biblijne podstawy ewangelizacji*, s. 41.

na odkrywanie oraz pogłębianie relacji z Duchem Świętym od pierwszego etapu formacji, gdy członek wspólnoty poznaje, kim jest Duch Święty oraz uczestniczy w tzw. modlitwie o wylanie Ducha Świętego zwanej także chrztem w Duchu Świętym⁴⁷⁰. Duch Święty jest ukazywany jako dusza Kościoła ewangelizującego, która odnawia Mistyczne Ciało Kościoła, wstrząsa Nim oraz dodaje zapалу do ewangelizacyjnego wyjścia poza siebie (EG 261)⁴⁷¹. Formacja prowadzi członków wspólnoty do uznania, że sukces ewangelizacji tkwi w mocy Trzeciej Osoby Boskiej, która zarówno działa w ewangelizatorze, uzdalniając oraz pobudzając go do przepowiadania, jak i w ewangelizowanym, którego otwiera na przyjęcie i rozumienie słowa Bożego oraz przynagla do nawrócenia (zob. EN 75; EG 279, 280)⁴⁷².

Uczestnictwo w formacji WPO daje możliwość ponownego doświadczenia przyjęcia daru Ducha Świętego. Celem jest doprowadzenie członków wspólnoty do powtórnego przeżycia modlitwy o wylanie Ducha Świętego oraz przyjęcia charyzmatycznego wyposażenia na misję ewangelizacji. Ta modlitwa jest wołaniem o namaszczenie (*paressia*) i udzielenie mocy (*dynamis*) do głoszenia Ewangelii z mocą i przekonaniem. Program formacji wyjaśnia, że namaszczenie jest uzdolnieniem do przekonywania wynikającym nie tylko z własnej wiary w moc Ewangelii, ale z namaszczenia Duchem Świętym, który jest zdolny przenikać serca (zob. Dz 2,37). Jednocześnie prośba skierowana do Jezusa o Jego moc w Duchu Świętym ma być prośbą o działanie Pana podczas głoszenia, aby Ten, gdy głoszone będzie słowo Boże, potwierdzał je znakami i cudami (zob. Dz 4, 29-30)⁴⁷³. Formacja, kształtując ewangelizatorów do posługi w mocy Ducha Świętego, przekazuje również podstawową wiedzę dotyczącą charyzmatów zwyczajnych oraz nadzwyczajnych, pouczając o historii przebudzenia charyzmatycznego, istocie charyzmatów, celu, rozeznawaniu, niebezpieczeństwach, konieczności posłuszeństwa hierarchii oraz sposobach wzrastaniu w posłudze⁴⁷⁴.

470 Zob. J. H. Prado Flores, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, s. 127-146; J. H. Prado Flores, C. M. de Lara, *Nowe Życie*, s. 67-72; por. J. Kiciński, *Charyzmaty w Kościele*, s. 140-141.

471 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 176. Duch Święty wypełnia obietnicę Jezusa złożoną Kościołowi przed wniebowstąpieniem. Jezus posyłał swoich uczniów mówiąc, że będą oni Jego świadkami aż po krańce ziemi (Dz 1,8; Łk 24, 47). Krańce ziemi są rozumiane nie tyle geograficznie co religijno-symbolicznie jako miejsca pogańskie ze swoim centrum w Rzymie, aby wprowadzić ludy pogańskie przez wiarę do Kościoła. Zob. J. Kudasiewicz, *Duch Święty mocą świadectwa*, w: *Duch, który jednoczy: zarys pneumatologii*, red. M. Marczewski, Wyd. Polihymnia, Lublin 1998, s. 52-58.

472 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 178, 180, 182; zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 76.

473 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 81-82; W. Śmigiel, *Jak głosić Jezusa Chrystusa w dobie nowej ewangelizacji?*, s. 166-167.

474 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III*, s. 22-31; por. J. Kiciński, *Charyzmaty w Kościele*, s. 142-150.

Kolejną strategią ewangelizacji, jaką ukazuje formacja WPO, jest towarzyszenie⁴⁷⁵ w bliskości, w duchu zaproszenia papieża Franciszka skierowanym do członków Kościoła – kapłanów, zakonników i świeckich (zob. EG 169-173), a także charyzmatem członka WPO⁴⁷⁶. Jeżeli ewangelizować w rozumieniu WPO to doprowadzać człowieka do oblubieńczej miłości z Chrystusem, co zakłada towarzyszenie w ich zrodzeniu do wiary oraz integralnym rozwoju, to wymaga to czasu, obecności oraz zaangażowania ewangelizatora, ewangelizowanego oraz działającego w nich Ducha Świętego⁴⁷⁷. Formacja prowadzi członków wspólnoty do świadomości, że na drodze do bycia się ewangelizatorami, stają się jednocześnie ojcem i matką w wierze dla tych, których ewangelizują, a to wymaga nie tylko zrodzenia do wiary, ale często długotrwałego towarzyszenia w dalszym wychowaniu i formacji w wierze przejawiającej się tak w stanowczości, jak i w czułości. Dojście do dojrzałości, a więc tempo rozwoju, zależą od wzrastającego w wierze, jego zaangażowania, otwartości i pracy własnej oraz łaski Bożej, której Pan udziela tak, jak chce. Jest to wypełnianie powołania Kościoła, o której pisze papież Franciszek, wskazując, że potrzebujemy być Kościołem otwartych drzwi, który odkłada pilne sprawy, aby dostrzec człowieka będącego na peryferiach i jemu towarzyszyć (EG 46, zob. EG 171)⁴⁷⁸.

475 Zob. Z. Zarembski, *Z pomocą człowiekowi grzesznemu*, s.165-167. Termin towarzyszenie duchowe, czasami zamiennie używany z terminem kierownictwo duchowe, oznacza relacje pomiędzy dwiema osobami, gdzie jedna jest bardziej doświadczona, dojrzała w wierze. Termin towarzyszenie bardziej niż kierownictwo akcentuje wolność osób towarzyszących w tej specyficznej relacji, jednocześnie wykluczając dyrektywność, władzę oraz domaganie się posłuszeństwa. W towarzyszeniu bardziej niż w kierownictwie uwypuklona jest osobista odpowiedzialność, którą za swoje decyzje podejmuje każda z osób w tej relacji. Osoba będąca towarzyszem wspomagającym rozwój bliźniego wspomaga rozeznawanie potrzeb, ich prawdziwość, prawość oraz najgłębszy sens. Istotą posługi towarzyszenia jest wspieranie duchowego wzrostu, dążenie do prawdy oraz narodzenie się dla niej, aby z nią stanąć przed Bogiem. Celem tejszej relacji jest kształtowanie w sobie otwartości na odpowiedź Bogu oraz wejście z Nim w relację w konkretnej życiowej sytuacji, aby objawiać pełnię człowieczeństwa. B. Kmiecik, *Towarzyszenie duchowe małżonkom i osobom w sytuacjach nieregularnych w świetle adhortacji Amoris laetitia*, „Family Forum” 2017, nr 7, s. 109; zob. A. Louf, *Towarzyszenie duchowe*, tłum. L. Rutkowska, Wyd. „M”, Kraków 1994, s. 47-66; R. Frattallone, *Kierownictwo duchowe dziś*, tłum. Z. J. Kijas, M. Sternal, Wyd. Księży Marianów, Warszawa 2001, s. 13-18; W. A. Barry, W. J. Connolly, *Kierownictwo duchowe w praktyce*, tłum. P. Samerek, J. Oniszczyk, Wyd. „M”, Kraków 1992, s. 30-31; J. C. Sagne, *Towarzyszenie duchowe*, tłum. K. Kubaszczyk, Wyd. W drodze, Poznań 2008, s. 8, 20.

476 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I*, s. 5. Powołanie do posługi towarzyszenia duchowego ukazuje się już na fundamencie chrztu świętego oraz związanego z nim kapłaństwa powszechnego wiernych. Zob. A. Louf, *Łaska może więcej. Towarzyszenie duchowe*, tłum. A. Frej, Wyd. Księży Marianów, Warszawa 1999, s. 32-34; zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 24-25.

477 Zob. Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, *Kurs Rafał. O towarzyszeniu duchowym*, s. 15-16; R. Frattallone, *Kierownictwo duchowe dziś*, s. 187-224.

478 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 46; zob. A. Louf, *Łaska może więcej. Towarzyszenie duchowe*, s. 135-153.

Towarzystwo ewangelizowanego, jak wskazuje program formacji, wymaga ogromnej dojrzałości, wyrażającej się w pozostawianiu wolności ewangelizowanemu, aby to on podejmował decyzje, bez przymusu oraz wywierania presji ze strony towarzyszącego. Konieczna jest zatem postawa bliskości ewangelizatora, a także uprzedzającej miłości wobec wszelkich wymagań moralnych i religijnych, które są najgłębszym, doświadczalnym świadectwem miłości Boga, wolności, otwarcia na dialog, cierpliwości oraz niepotępiącej gościnności (EG 165; 172; por. AL 293-29)⁴⁷⁹. Ewangelizator ma być tym, który posiada zdolność do motywowania innych, rozbudzania ich marzeń i ukierunkowywania myślenia na możliwy do osiągnięcia cel, szczególnie wtedy, gdy wydaje się on nierealny, gdyż leży poza wyobrażeniem osoby ewangelizowanej⁴⁸⁰. Towarzystwo wymaga także podstawowej umiejętności, jaką jest zdolność prawdziwego słuchania (zob. EG 171)⁴⁸¹.

Te postawy powinny być naturalnym owocem formacji, jaką proponuje wspólnota, co zostało wykazane we wcześniejszym paragrafie. Budowanie relacji oraz towarzyszenie ewangelizowanemu jest podstawową strategią do dzielenia się świadectwem, formowania następców, przekazywania wizji wspólnoty, charyzmatu oraz specyfiki działania, zapraszania do brania odpowiedzialności oraz zaangażowania się we wspólnotę Kościoła, zarówno w parafię, jak i w małą wspólnotę formacyjną (zob. EG 173)⁴⁸². Mając wzgląd na powagę zadania towarzyszenia oraz trud z nim związany, formacja WPO, kształtując tę umiejętność oraz wskazując ją jako strategię ewangelizacji, ukazuje formującym się na ewangelizatorów konieczność trwania w formacji, aby nieustannie rozwijać własną relację z Bogiem, z sobą oraz z bliźnimi⁴⁸³.

Ewangelizacja pociąga za sobą konieczność takiego świadczenia i przepowiadania oraz towarzyszenia, które będzie jasne, czytelne oraz dostosowane do warunków życia oraz sytuacji adresata (zob. EN 29). To sam Syn Boży, chcąc przekazać Dobrą Nowinę, stał się człowiekiem (zob. Flp 2,6-8), aby Ewangelia mogła być przyjęta przez ludzi⁴⁸⁴. Podobnie swoją misję rozpoznał św. Paweł, który stwierdza, że ze względu na Ewangelię, aby mieć w jej głoszeniu swój

479 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 60; zob. Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, *Kurs Rafał*, s. 11, 20-21.

480 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 33-34; Zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 150-151.

481 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 164.

482 Tamże, s. 158.

483 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I*, s. 8-11.

484 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 82-83; zob. J. Różański, *Inkulturowanie Kościoła wśród ludów środkowego Sudanu*, Wyd. Wydział Teologiczny UAM, Poznań 2004, s. 37-38.

udział, stał się wszystkim dla wszystkich, aby uratować choć część (1 Kor 9,22b-23)⁴⁸⁵. Kolejną strategią w ewangelizacji, jakiej uczy formacja WPO, jest więc inkulturacja Ewangelii, która to jest strategią Kościoła (zob. RM 52-54)⁴⁸⁶.

Fundamentem tej strategii jest strategia wcześniejsza, czyli towarzyszenie, dzięki któremu ewangelizator uczy się, kim jest ewangelizowany, słucha go, poznaje, stara się zrozumieć. Jest to związane z poświęceniem czasu oraz wysiłkiem, jednak owocuje poznaniem spraw, tęsknot, historii i problemów, jakimi żyje ewangelizowany⁴⁸⁷. Z tego poznania ewangelizowanego bierze się inkulturacja, będąca takim sposobem przepowiadania niezmiennej i zawsze aktualnej Dobrej Nowiny, aby forma jej wyrazu była dostosowana, a przez to rozumiana przez ewangelizowanego. Formacja prowadzi formujących się ewangelizatorów do zrozumienia, że to po ich stronie jest dobór metod, stylu ewangelizacji, używanego języka, znaków i obrazów. Dzięki temu głoszona Ewangelia ma być aktualizowana do życia odbiorcy, odpowiadać na jego wewnętrzne pytania i poruszać go, aby jak najlepiej mógł zostać osiągnięty wyznaczony cel ewangelizacji (zob. EN 40, 63; EG 33)⁴⁸⁸.

Głoszenie członków WPO ma być zakorzenione w głoszeniu Jezusa oraz apostołów, jednocześnie dostosowane do mentalności i kultury odbiorcy. Owa strategia sięga dnia Pięćdziesiątnicy. Duch Święty uzdolnił zebranych do głoszenia wielkich dzieł Bożych różnymi językami (zob. Dz 2, 4-11), aby Ewangelia mogła być rozumiana, przyjęta i skuteczna. Ma ona owocować zmianą, dokonującą się tak w odbiorcy, jak i w jego społecznym i wspólnotowym otoczeniu⁴⁸⁹. Inkulturacja rodzi więc różnorodność, dlatego formacja WPO, wskazując na tę strategię, mocno podkreśla konieczność zachowania treści przekazu ewangelicznego oraz jedność z nauczaniem Kościoła, które przez ewangelizatorów musi być nieustannie poznawane⁴⁹⁰. Aktualizowanie

485 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 97.

486 Tamże, s. 158; zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie*, nr 4-5, M. Fiałkowski, *Inkulturacja*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, s. 300-302.

487 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 154; J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 17; zob. M. Dziewiecki, *Komunikacja pastoralna*, s. 142-143. Podobnie w inkulturacji na szeroką skalę wskazuje się trzy etapy: kontakt z kulturą oraz wejście z nią w dialog, następnie asymilacja, będąca umiejscowieniem Ewangelii w centrum kultury poprzez konfrontację oraz jej oczyszczanie, co ostatecznie ma doprowadzić do wyrażania wartości ewangelicznych w formach zgodnych z rodzimą kulturą. Zob. R. Jaszczuk, *Ewangelizacja kultur i inkulturacja Ewangelii*, Wyd. Missio Polonia, Warszawa 2012, s.73-75; S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 234-238.

488 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 96-97.

489 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 69; zob. J. Rózański, *Inkulturacja Kościoła*, s. 40-41.

490 Zob. S. Dyk, *Nowa ewangelizacja*, s. 236; R. Jaszczuk, *Ewangelizacja kultur*, s.77-78.

Ewangelii, które spowodowałyby okaleczenie lub osłabienie jej treści, byłyby zaprzeczeniem ewangelizacji, niszczyłyby jedność Kościoła, odbierałyby Ewangelii jej faktyczną moc, zaprzeczałyby objawionej w Chrystusie prawdzie (EN 63)⁴⁹¹.

Formacja WPO wskazuje więc, że aby strategia inkulturacji Ewangelii była dobrze wykorzystywana oraz przynosiła w konsekwencji dobre owoce, ewangelizacji powinna być zakorzeniona w głębokiej relacji ewangelizowanego z Bogiem, w słowie Bożym, powszechnym nauczaniu Kościoła oraz dostosowana do kondycji, mentalności i kultury odbiorcy ewangelizacji. Aby te warunki mogły być spełnione, ewangelizator nigdy nie może zakończyć swojej formacji ludzkiej, intelektualnej, duchowej i apostołskiej. Ewangelizator, który zaprzestałby swojej formacji, byłby dużym zagrożeniem dla siebie, dla osób, którym by głosił, jak i dla Kościoła, uderzając w jego jedność i powszechność⁴⁹².

Wszystkie ludzkie strategie, zaangażowanie oraz gorliwość ewangelizatora są konieczne do zaistnienia ewangelizacji, ale zastosowanie nawet doskonałych ludzkich strategii nie uczyni ewangelizacji skuteczną. Ostatecznie to Bóg czyni to, czego ewangelizator nie jest w stanie zrobić, jednocześnie nie czyni tego, co ewangelizator może zrobić sam⁴⁹³. Dlatego ostatnią, równie ważną strategią konieczną w ewangelizacji, jaką wskazuje formacja WPO, jest modlitwa wstawiennicza⁴⁹⁴.

Po pierwsze, jest to modlitwa wzajemna ewangelizatorów dbających o swoje zjednoczenie z Bogiem, obdarowanie namaszczeniem oraz mocą oraz otwartość na Jego obdarowanie i prowadzenie (zob. RM 78)⁴⁹⁵. Po drugie, jest to modlitwa ewangelizatorów za ewangelizowanego, aby Duch Święty uzdalniał ewangelizowanego do przyjęcia Dobrej Nowiny o Jezusie Chrystusie Zbawicielu, Panu i Mesjaszu⁴⁹⁶. Formacja wskazuje, że ewangelizowany, pełniąc funkcję Przyjaciela Oblubieńca, jest powołany do tego, aby przygotowywać ludzi do wolnej decyzji uznania Jezusa Chrystusa, a to jest związane na pierwszym miejscu ze stałą modlitwą za ludzi, którzy nie spotkali jeszcze w swoim życiu Chrystusa⁴⁹⁷. Ponadto zdarza się, iż modlitwa

491 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 154.

492 Zob. Tamże, s. 152.

493 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 76; J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 31.

494 Zob. Z. Zaremski, *Z pomocą człowiekowi grzesznemu*, s. 171-172.

495 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 70; *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 158; zob. J. A. Danecki, *Nowa ewangelizacja*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 85 (2022), nr 1, s. 21.

496 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 70.

497 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 74.

jest jedyną możliwością oraz stwarzaniem przestrzeni do ewangelizacji, gdyż głoszenie Dobrej Nowiny o Jezusie osobie, która z założenia odrzuca istnienie Boga, mogłoby być odbierane przez nią jako atak na jej przekonania⁴⁹⁸.

Po trzecie, jest to modlitwa za obecne oraz przyszłe dzieła ewangelizacyjne. Formacja wskazuje, że ewangelizacja to walka duchowa konkretnych ludzi, którzy ją prowadzą. Zatem potrzebują oni tzw. zaplecza, aby mogli wytrwać w trudnościach i dopełnić dzieł ewangelizacyjnych, do których są powołani (zob. Wj 17,8-13). Jest to swego rodzaju modlitwa wstawiennicza, będąca niejako powołaniem w powołaniu ewangelizatora, zatem niezbędna część ewangelizacji. Formacja wskazuje, że może być to wstawiennictwo za konkretne wydarzenia, takie jak np. prowadzone kursy ewangelizacyjne czy tworzone podręczniki i materiały formacyjno-ewangelizacyjne⁴⁹⁹. Jest to także wstawiennictwo za osoby, które są zaangażowane w dzieło ewangelizacji i którym to dzieło na różny sposób zostało powierzone. Zarówno za tych, którzy ochoczo trwają w misji, jak i za tych, którzy doświadczają kryzysu niemocy, frustracji i szemrania⁵⁰⁰. Formacja wskazuje, że konkretną strategią ewangelizacji jest modlitwa wstawiennicza za duchownych: papieża, biskupów, prezbiterów, aby byli pasterzami na miarę Chrystusa; osoby konsekrowane, aby wytrwały w decyzji radykalnego naśladowania Jezusa; świeckich, aby owocnie pełnili swoją posługę w świecie, a spośród nich szczególnie za małżonków, aby byli zgodnie z powołaniem znakiem miłości Chrystusa i Kościoła⁵⁰¹.

Kształtując ewangelizatorów do modlitwy wstawienniczej, formacja WPO prowadzi członków wspólnoty do uznania i przyjęcia wolności Boga w ich wysłuchiwanie. Sekretem skuteczności modlitwy wstawienniczej, której uczą się członkowie WPO, jest najwyższa wolność Boga, który okazuje swoją łaskę jak chce i komu chce, zgodnie ze swoim zamysłem. Ewangelizatorzy prowadzeni są do przyjęcia, że niektóre z prośb i żądań, które będą zanosić do Boga za siebie lub innych, będą wypełnione jak modlitwa Mojżesza (zob. Wj 33,13-18), inne Bóg zmodyfikuje (zob. Wj 33,18-23), a inne spotkają się z odmową (zob. Pwt 3,24-26)⁵⁰². Program formacji kształtuje zatem świadomość członków wspólnoty, że to ostatecznie sam Bóg prowadzi ewangelizację w takim czasie, w jakim sam chce, dając takie znaki, cuda i łaski, jakie sam zamierzył według swojego miłosierdzia, a jego sposób i czas działania jest zawsze odpowiedni⁵⁰³.

498 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 128.

499 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 146-147.

500 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 44.

501 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 160, 162, 164, 166, 168; zob. A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 155-156.

502 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 70-71.

503 Por. C. M. De Lara, J. H. Prado Flores, A. M. Chinese, *Siedmioro młodych z Ewangelii*, s. 32.

Celem ogólnym – głównym formacji we WPO jest wzrost oraz osiągnięcie świętości, której naturalnym zewnętrznym przejawem jest dojrzała ewangelizacja, zakładająca integralny rozwój człowieka w wymiarze ludzkim, duchowym, intelektualnym i duchowym. Dla osiągnięcia celu ogólnego wyznaczono poszczególne cele pośrednie, które w niniejszym rozdziale zostały ułożone w trzy grupy.

Pierwszym celem pośrednim, jest przekazanie formującym się podstaw życia duchowego, będące wprowadzeniem już ochrzczonych w życie osobową relacją z Bogiem oraz przekazanie podstawowych narzędzi do jej pogłębiania. Wyraża się to w przekazaniu formującemu się kerygmatu, nauce modlitwy, ukazaniu wartości słowa Bożego oraz wspólnoty Kościoła. Drugim celem pośrednim jest prowadzenie członków do formowania nowego człowieczeństwa. Realizując ten cel pośredni akcent kładziony jest na: formowanie pogłębionej moralności chrześcijańskiej, sztuce prowadzenia walki duchowej oraz psychoedukację mającą prowadzić do wzrostu w dojrzałości osobowościowej, dojrzałości w relacjach interpersonalnych oraz w relacji do dóbr materialnych. Trzecim celem pośrednim realizowanym przez formację we WPO jest formowanie ewangelizatorów. W tym celu formacja prowadzi członków wspólnoty do poznania podmiotów, adresatów ewangelizacji, treści, celu oraz strategii głoszenia Dobrej Nowiny.

Zebranie oraz przedstawienie celów formacji świeckich w WPO prowadzi do odkrycia panoramy wzrostu duchowego, jaki zakłada wspólnota, czego owocem jest zaprezentowana struktura celów ogólnych dzielących się na poszczególne cele pośrednie, do których prowadzi formacja przez realizację celów jeszcze mniejszych rzędów, tworząc niejako piramidę. Realizacja tak przedstawionych celów wymaga zastosowania konkretnych form, metod oraz środków formacji, aby poszczególne cele mogły zostać zrealizowane, a formacja przyniosła konkretny efekt w życiu członków. Zatem formy i środki formacji zostaną opracowane i przedstawione w kolejnym rozdziale niniejszej dysertacji.

Rozdział IV

Metody i środki formacji świeckich we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Metoda (gr. *methodos*) oznacza niejako drogę, sposób działania, który to zastosowany ma poprowadzić do zrealizowania zamierzonego, możliwego do osiągnięcia celu¹. Podkreśla się, iż metoda kształcenia wskazuje na działanie dwóch aktywnych podmiotów: nauczyciela i ucznia, aby w tym drugim kształtować odpowiednie nawyki, umiejętności i postawy². Zadanie formatora w takim rozumieniu prowadzenia kształcenia polega na towarzyszeniu formującemu się, w którym działa łaska Boża i który jest aktywnym podmiotem formacji. Zatem przez odpowiedni dobór metod formator ma za zadanie ułatwić formującemu się doświadczenie wiary, w którym ani on, ani metody nie odgrywają głównej roli (por. DOK 148). Metoda ma zatem służyć słowu Bożemu, ułatwiając jego przyjęcie oraz w konsekwencji stwarzać przestrzeń do spotkania i pogłębiania relacji z Bogiem³. Aby było to możliwe, Kościół musi poszukiwać skutecznego głoszenia Ewangelii, zachowując zasadę wierności Bogu oraz wierności okazanej człowiekowi (CT 55, zob. DOK 196).

Jednocześnie z metodą związane są środki mające na celu wspieranie, wzmacnianie przekazu oraz ułatwianie przebiegu formacji i formowania się. Środki dydaktyczne definiowane są jako przedmioty dostarczające określonych bodźców sensorycznych. Ich zadaniem jest zatem oddziaływanie na zmysły, a przez to ułatwianie bezpośredniego i pośredniego poznawania rzeczywistości⁴. Od środków dydaktycznych odróżnione zostały także zabiegi dydaktyczne, będące działaniami wykonywanymi przez jedną lub kilka osób, których celem jest zobrazowanie przekazywanych treści dydaktycznych. Ponadto jako szczególną formę zabiegu dydaktycznego

---

1 E. Rząska, *Problem metody w katechezie*, „Katecheta” 164 (1983), nr 5, s. 117.

2 J. Szept, *Dydaktyka katechezy*, Wyd. UAM, Poznań 1999, s. 169.

3 B. Twardzicki, *Katechetyka formalna w służbie wiary*, Wyd. Archidiecezji Przemyskiej, Przemyśl 2001, s. 341-342.

4 Cz. Kupisiewicz, *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Wyd. BGW, Warszawa 1994, s. 247.

wyróżniono dynamikę jako aktywność, do której zaproszeni są wszyscy odbiorcy treści dydaktycznej. Przybiera ona postać symbolicznego działania, mającego wyrazić głębszą rzeczywistość. Wprowadza ona aspekt przeżyciowy w odbierane przez uczestników treści. Skoro dla osiągnięcia celów formacyjnych niezbędne jest wprowadzenie wielości metod dostosowanych do sytuacji formujących się, takich jak: wiek, dojrzałość eklezjalna, duchowa czy indywidualne uwarunkowania (por. CT 51), koniecznym jest także wielość możliwych do zastosowania środków wynikających z rozwoju techniki, a także psychologii, pedagogiki czy dydaktyki⁵.

W znaczeniu węższym metodą nazywa się sposób pracy formatorów z formowanymi, dzięki któremu ci drudzy poznają określone treści. Zatem sam program formacyjny WPO jest swoistą metodą formacji tejże wspólnoty, która prowadzi do konkretnych celów. Natomiast w sensie szerokim metodami są wszystkie czynności formatora oraz formowanych użyte podczas ich przeprowadzania środki dydaktyczne, zastosowane sposoby pracy, którymi formator posługuje się, aby osiągnąć cele formacji obejmujące przekazanie wiedzy, kształtowanie nawyków, umiejętności, postaw, ich utrwalanie, kontrolę postępu i ocenę wyników⁶. We WPO wypracowany został oryginalny sposób formowania dorosłych poprzez zastosowanie różnorodnych metod formacyjnych oraz środków, które zostaną zaprezentowane w niniejszym rozdziale.

W pierwszym paragrafie przedstawione zostaną własne metody oraz środki formacji zawierające się w systematycznej formacji podstawowej. W drugim paragrafie ukazane zostaną własne metody i środki formacji uzupełniającej, do której członkowie WPO są zobligowani przez statut wspólnoty. Organizowana jest ona systematycznie lub okazjonalnie w zależności od potrzeb *Wspólnoty Miejscowej, Regionu* lub *Prowincji*. W trzecim paragrafie opisane zostaną inne metody i środki wykorzystywane w formacji świeckich we WPO, które nie są jej autorstwa.

4.1. Własne metody i środki formacji podstawowej *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*

Członkowie WPO są zobowiązani do osobistej i indywidualnej formacji, która odbywa się w czasie prywatnym członków wspólnoty na podstawie autorskich podręczników formacyjnych WPO. Podręcznik formacyjny jest podstawowym środkiem formacyjnym wspólnoty, który dla formującego się jest swego rodzaju przewodnikiem po codziennej medytacji i jednocześnie dziennikiem duchowym.

5 S. Łabendowicz, *Dydaktyka katechezy*, Wyd. Spatium, Radom 2019, s. 179.

6 Zob. Tamże, s. 180.

Podręczniki formacyjne mają podobną budowę. Składają się z wprowadzeń, zawierających zachętę do podjęcia formacji indywidualnej z konkretnym podręcznikiem oraz instrukcji, w jaki sposób najlepiej korzystać z podręcznika. W instrukcjach poszczególnych podręczników określono ich adresatów oraz realizowany ogólny cel formacyjny danego podręcznika, a następnie zawarto wyszczególnioną tabelę z tematami poszczególnych tygodni oraz celami, które formujący się powinien osiągnąć. Podane są wskazówki konieczne dla dobrego przeżycia formacji oraz praktyczny plan pracy z podręcznikiem wraz z rozróżnieniem na odbiorców formujących się we WPO oraz indywidualnie poza jej strukturami. Każdy podręcznik przekazuje również listę literatury na dany temat, które WPO proponuje jako fakultatywną lekturę uzupełniającą dla osób pragnących pogłębić kwestie poruszane w podręczniku.

Część zasadnicza każdego podręcznika zawiera kilka (od 2 do 6) pytań wstępnych na rozpoczęcie formacji np.: „Jakie są Twoje oczekiwania wobec formacji z tym podręcznikiem?”⁷, „Kim jest według Ciebie człowiek dojrzały?”⁸, „Jakie są Twoje mocne strony w relacji z innymi?”⁹, „Czym dla Ciebie są Boże przykazania? Jak praktycznie wpływają na Twoje życie?”¹⁰. Formujący się otrzymują zachętę, aby odpowiedzieć na pytania oraz zapisać odpowiedzi w podręczniku. Zastosowana metoda pytań otwartych dotyczących własnej opinii formujących się na początku zgłębiania tematu umożliwia uświadomienie sobie aktualnego stanu wiedzy, wpływu teorii na praktykę życia oraz intencji, dla jakich osoba podejmuje formację. Metoda ta stwarza również możliwość świadomego podjęcia decyzji o wejściu w kolejny etap formacji, co może stać się źródłem motywacji zarówno na początku, jak i w czasie formacji, gdy przyjdą momenty znużenia.

Po wprowadzeniu w część zasadniczą w formie pytań każdy z podręczników zawiera materiał formacyjny podzielony na tygodnie formacji (od 9 do 17), w których każdy ma swój temat. Natomiast każdy tydzień formacji zawiera rozważania na 5 lub 6 dni. We wstępnej fazie rozwoju wspólnoty zdecydowano, aby każdy podręcznik formacyjny zawierał 6 rozważań tygodniowo. 7 dzień miał być przeznaczony na spotkanie wspólnoty. Następnie zrewidowano praktykę i ustalono, że każdy z podręczników będzie miał 5 rozważań, aby modlitwa w dzień 6 była modlitwą podsumowującą tydzień formacji oraz przypomnieniem sobie treści całego tygodnia. Nowe wydania podręczników zawierają więc po 5 rozważań na każdy tydzień formacji. Przygotowane rozważania zawierają: temat, fragment zaczerpnięty ze słowa Bożego, nauczania Kościoła,

7 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 19.

8 *Szkola człowieczeństwa*, s. 21.

9 *Szkola relacji*, s. 21.

10 *Dwie drogi*, s. 23.

Ojców Kościoła lub świętych, komentarz autora zakończony pytaniami pobudzającymi formującego się do refleksji nad sobą. Ponadto pod tak przygotowanymi tekstami pozostawiono miejsce na własne notatki, do których sporządzania po modlitwie formujący się są zachęceni, wprowadzając praktyczną metodę prowadzenia dziennika duchowego.

Podręczniki formacyjne zostały zakończone pytaniami podsumowującymi formację: „Co było Twoim największym duchowym odkryciem w trakcie tej formacji?”¹¹, „Czego nowego dowiedziałeś się o sobie?”¹², „Czego nowego dowiedziałeś się o sobie w relacji do innych?”¹³, „Czym dziś są dla Ciebie przykazania Boże?”¹⁴. Podsumowujące pytania otwarte są metodą, która ma na celu stworzenie możliwości formującym się uświadomienia sobie zmiany, która dokonała się w nich podczas konkretnej formacji, zdobyte umiejętności, wiedzę, wypracowane postawy, zmianę myślenia itd. Ponadto pełnią również funkcję autooceny. Jeżeli formujący się zauważy, że formacja nie przyniosła w jego opinii efektów, może podjąć refleksję nad powodami takiego stanu rzeczy, a także uczynić tę kwestię tematem rozmowy z *Animatorem*, *Pasterzem Wspólnoty* lub kierownikiem duchowym czy spowiednikiem¹⁵.

Wszystkie podręczniki wykorzystują metodę pracy indywidualnej, która jest zbliżona do biblijnej metody *Lectio Divina*¹⁶. Uczestnik jest zachęcany do przygotowania dalszego – zadbania o stan łaski uświęcającej, możliwie częste karmienie się Eucharystią, podjęcie decyzji o poświęceniu 30 min swojego najlepszego jakościowo czasu w ciągu dnia na modlitwę oraz ukierunkowania się na cel, którym nie tyle jest zrealizowanie materiału formacyjnego, co spotkanie z Bogiem¹⁷. Ponadto właściwa metoda formacji indywidualnej zawiera się w 6 punktowym schemacie, na którego realizację formujący powinien przeznaczyć 30 min modlitwy w skupieniu, a następnie jest rozciągnięta na cały dzień przez realizację punktu 7 i 8:

1. Wykonanie znaku krzyża oraz modlitwa do Ducha Świętego.
2. Uważne przeczytanie słowa Bożego opatrzonego rozważaniem.
3. Skupienie się na zdaniu, które wywołało w modlącym się poruszenie oraz rozważenie, co Bóg chce powiedzieć przez to słowo.

11 *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 179.

12 *Szkoła człowieczeństwa*, s. 197.

13 *Szkoła relacji*, s. 213.

14 *Dwie drogi*, s. 221.

15 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, Wyd. Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, Radom 2019, s. 70-74.

16 Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, Wyd. Diecezjalne Centrum Edukacyjne, Legnica 2022, s. 277-279.

17 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Marka*, s. 18.

4. Zastanowienie się, do jakiej decyzji zmiany myślenia, działania, nawyków Bóg zaprasza.
5. Zapisanie własnych refleksji, postanowień związanych z modlitwą w podręczniku formacyjnym.
6. Dziękczynienie Bogu za czas spotkania i jego owoce, nawet jeżeli nie są jeszcze dostrzegalne, zakończone modlitewnym zawierzeniem siebie Maryi oraz odmówieniem modlitw *Chwała Ojcu* i *Pod Twoją obronę*.
7. Częste powracanie myślami do rozważania podczas wykonywania codziennych obowiązków, powtarzanie w formie aktu strzelistego cytatu z Pisma Świętego przewidzianego na dzień, które ma owocować wcielaniem w czyn rozważanych treści.
8. Zrobienie wieczornego rachunku sumienia (dotyczącego również podjętych postanowień podczas formacji) rozumianego jako spojrzenie na przeżyty dzień oczami Boga, dziękczynienie za Jego działanie oraz współpracę z Jego łaską, przeproszenie za uchybienia i grzechy, prośba o dobry kolejny dzień współpracy z Bogiem¹⁸.

Dodatkową metodą biblijną sugerowaną wyłącznie w jednym podręczniku jest propozycja stosowania podczas medytacji z podręcznikiem podkreśleń oraz znaków graficznych pomagających w odczytaniu tego, co Bóg przez tekst chce powiedzieć. Znakami graficznymi są znak zapytania, który winien być użyty przy fragmencie niezrozumiałym dla modlącego się, budzącym wątpliwości, pytania, a także wykrzyknik przy fragmencie, który poruszył modlącego się i jawi się jako ważny dla niego¹⁹.

Inną metodą pracy z podręcznikiem, do której odwołuje się jeden z podręczników, jest trzyetapowa metoda kard. Josefa Cardijna: *widzieć – oceniać – działać*²⁰, znana również pod nazwą ewangeliczna rewizja życia. Pierwszy etap metody, *widzieć*, wprowadza modlącego się w wiedzę dotyczącą (w przypadku tego konkretnego podręcznika) grzechów głównych oraz ich odcieni, a przez to w świadomość, skąd się one biorą, jak działają, w czym się przejawiają i czym się karmią. Następnie etap *oceniać* jest etapem, w którym modlący się zaproszony jest do skorzystania z wiedzy jako lustra, aby ocenić swoje dotychczasowe życie, myślenie, motywacje,

18 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Marka*, s. 19-20. Schemat kolejnych 8 kroków rozciągających niejako modlitwę na cały dzień przedstawia podręcznik wydany w 2024 roku. Podręczniki wydane w latach 2018-2023 pomijają punkt o wieczornym rachunku sumienia, natomiast wcześniejsze zawierają schemat 6 punktowy.

19 *Szkoła walki duchowej*, s. 16. Nie można nazwać tej metody modlitwy słowem Bożym znaną metodą Västeras, gdyż pominięty został ważny znak dla tej metody mianowicie strzałki, który modlący się słowem Bożym używa przy fragmencie, który znajduje jako wyraźną i ważną radą dla swojego życia. Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 275.

20 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 9.

działanie. Ostatecznie dwa etapy wcześniejsze prowadzą do ostatniego etapu *działać*, którego celem jest podjęcie konkretnej decyzji przez modlącego się związanej z poznaną wiedzą oraz oceną siebie, jakiej się podjął²¹.

WPO wykorzystuje w podręcznikach również metodę rachunku sumienia. Stawiane niemal we wszystkich rozważaniach zwartych w podręcznikach formacyjnych WPO pytania są nastawione na poznanie prawdy o sobie. Ponadto pytania te ukierunkowują modlącego się na skorzystanie z sakramentu pokuty i pojednania, gdy odkryje on swój grzech oraz poddawanie odkrytych prawd rozmowie w kierownictwie duchowym²².

Każdy z podręczników realizuje całościowo pewien założony temat, a w nim zamierzone cele ogólne oraz cele szczegółowe. Dlatego w cyklach rozważań słowa Bożego czy nauczania Kościoła zdecydowano się na metodę tematycznego doboru tekstów. Natomiast w jednym z podręczników, którego celem jest poznanie Ewangelii według św. Marka, zdecydowano się na metodę *lectio continua*.

Do roku formacyjnego 2023/2024 WPO opracowała i wydała 13 podręczników formacji podstawowej: *Seminarium Odnowy Wiary*, *Szkoła modlitwy osobistej*, *Studium Ewangelii św. Marka*, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, *Szkoła człowieczeństwa*, *Szkoła relacji*, *Szkoła życia we wspólnocie*, *Zarządca bożych darów*, *Dwie drogi*, *Szkoła walki duchowej*, *7 grzechów głównych*, *W szkole ewangelizacji św. Pawła VI*. Ponadto wspólnota deklaruje przygotowanie kolejnych podręczników formacyjnych, jakimi są: *Szkoła modlitwy słowem Bożym*, *Uwielbienie/Adoracja*, *Eucharystia*, *7 sakramentów*, *Seminarium uzdrowienia wewnętrznego*²³, *Życie błogosławieństwami*, *Cnoty – gmach życia duchowego*, *Liturgia – podróż do serca wiary*, *Kościół – sakramentem zbawienia*, *Przemieniać świat – chrześcijanin w życiu społecznym*.

Poza podręcznikami formacji podstawowej już wydanymi i zaplanowanymi do wydania wspólnota WPO wydała tzw. podręczniki opcjonalne (fakultatywne) wykorzystywane we *Wspólnotach Miejskowych* w czasie wakacji, gdy zwyczajna formacja jest zawieszona. Podręczniki opcjonalne noszą następujące tytuły: *Święci uczą nas wiary*, *Wypłyn na głębie ze św.*

21 Tamże, s. 36-37; zob. W. Przygoda, *Paradygmaty metodologiczne we współczesnej teologii pastoralnej*, „Teologia Praktyczna” 2009, nr 10, s. 33-36; S. Łabendowicz, *Metody biblijne w katechezie młodzieży i dorosłych*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 13 (2013), nr 4, s. 92; S. Łabendowicz, *Metody biblijne w budowaniu dynamiki wspólnotowej w katechezie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 12 (2012), nr 3, s. 102-103.

22 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 9.

23 Niegdyś podręcznik formacyjny o takim tytule już został przygotowany i był częścią formacji, jednak zdecydowano się go wycofać z formacji i napisać nowy.

Wincentym Pallottim, Jan Chrzyciel – Przyjaciel Oblubieńca, Ojcowie Kościoła prowadzą nas do Jezusa, Jezus – Miłosierdzie Ojca, Fatima – szkoła zawierzenia, Maryja – Ikona Kościoła, Kochać ojczyznę ze Stefanem Kardynałem Wyszyńskim, Nowe Stworzenie. Kerygmat na podstawie życia i listów św. Pawła, Święty Józef – twój duchowy ojciec, Maryja – Ikona Kościoła. Wymienione 11 podręczników, mając charakter opcjonalny w formacji WPO, nie jest wykorzystywanych przez wszystkie Wspólnoty Miejskowe w ciągu roku formacyjnego, dlatego w dalszej części zostaną syntetycznie opisane wyłącznie podręczniki formacji podstawowej wydane do końca roku formacyjnego 2023/2024, natomiast podręczniki o charakterze fakultatywnym zostaną pominięte.

Podręcznik formacyjny *Seminarium Odnowy Wiary* jest podręcznikiem wstępnym, ukierunkowanym na fundamentalną ewangelizację. Zawiera materiał formacyjny na 12 tygodni. Na rozważania codzienne składa się dobrany tematycznie cytat z Pisma Świętego oraz komentarze autorów, którym celem jest przeprowadzenie korzystającego z podręcznika przez treści sześciostopniowego kerygmatu²⁴. Zasadnicze tematy kerygmata zostały uzupełnione tematem wstępnym, w którym modlący się jest prowadzony do odkrycia własnego stanu duchowego. Ponadto po zgłębieniu treści o Duchu Świętym zaaplikowano temat o walce duchowej. W ostatnim, 12 tygodniu rozważań w ramach podsumowania zaprezentowano tożsamość przyjaciela Oblubieńca. Zatem Podręcznik podejmuje następujące tematy: moje życie, Bóg jest miłością, grzech, zbawienie w Jezusie Chrystusie, wiara, nawrócenie, Jezus jest Panem, kim jest Duch Święty, nowe życie w Duchu Świętym, walka duchowa. Adresatem podręcznika jest każdy człowiek będący na dowolnym etapie życia duchowego, a jego celem jest prowadzenie do dojrzałego, zdecydowanego oraz osobistego zwrócenia się ku Chrystusowi oraz przyjęcie Ducha Świętego, Jego obecności i mocy. Te fakty mają zaowocować przyjęciem łaski przebaczenia, uzdrowienia, uwolnienia, przemiany serca ku pełni życia, aby modlący się stał się świadkiem Jezusa²⁵.

Podręcznik formacyjny *Szkoła modlitwy osobistej* jest pierwszym podręcznikiem formacyjnym wspólnoty. Jest on skierowany do osób, które doświadczyły obecności Boga w swoim życiu oraz podjęły decyzję o pogłębieniu tego doświadczenia. Głównym celem podręcznika jest doprowadzenie do odkrycia, że modlitwa jest podstawowym sposobem komunikowania

24 Zob. P. Spyra, *Kerygmat Jezusa, Dobra Nowina o człowieku i dla człowieka*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 13 (2014), nr 1, s. 226-237.

25 *Seminarium Odnowy Wiary*, 8.

się z Bogiem i pogłębiania wiary w Niego²⁶, ponadto przekazywana jest wiedza dotycząca modlitwy oraz proponowane jest doświadczenie pogłębionej modlitwy osobistej. Zawiera on 13 tygodni rozważań, opartych przede wszystkim o słowo Boże oraz Katechizm Kościoła Katolickiego²⁷. Na podstawie tych źródeł zostały opracowane komentarze oraz zaproponowane pytania do refleksji, zachęty do podjęcia decyzji w ramach pracy nad sobą. Podręcznik w pierwszej części (tygodnie 1-8) przekazuje wiedzę, w której ukazywany jest Bóg jako inicjator modlitwy, a jednocześnie człowiek jako ten, który na Boga jest naturalnie otwarty i Go poszukuje. Ukazywana jest istota modlitwy, jaką jest relacja oraz przynależąca do niej możliwość słuchania głosu Boga. Podręcznik porusza temat warunków sprzyjających modlitwie, ukazuje etapy jej rozwoju, przeszkody w jej wystąpieniu oraz walkę duchową, która o modlitwę się toczy. W drugiej części podręcznika (tygodnie 9-12) podręcznik prowadzi do pogłębienia oraz doświadczenia głębi tradycyjnych katolickich modlitw: Modlitwy Pańskiej, rachunku sumienia oraz różańca. W ostatnim tygodniu podręcznik przedstawia owoce dobrej modlitwy, jakimi są: poznawanie Boga, siebie, większa miłość, umiejętność spojrzenia na świat oczami Boga oraz doświadczanie owoców Ducha Świętego.

Studium Ewangelii św. Marka jest podręcznikiem formacyjnym proponowanym osobom po *Szkole modlitwy osobistej*, które mają doświadczenie Boga oraz modlitwy. Jego celem jest uczenie formujących się słuchania, co Bóg mówi poprzez swoje słowo o życiu, kondycji duchowej, mentalności i sposobie myślenia oraz przebycie przez korzystającego z niego ziemskiej drogi Jezusa, stanie się Jego uczniem, aby Go poznać, pokochać i naśladować²⁸. Jedynie w tym podręczniku przyjęto metodę ciągłego czytania (*lectio continua*) drugiej Ewangelii jako właściwej ze względu na cele. Zawiera on materiał formacyjny na 17 tygodni, na który składają się fragmenty z Ewangelii według św. Marka, krótkie rozważania, pytania oraz, co jest wyróżnikiem tego podręcznika, komentarz Ojców Kościoła²⁹. Rozważania tygodnia wprowadzającego dotyczą relacji ze słowem Bożym oraz stanowią źródło podstawowych informacji o drugiej Ewangelii, takich jak: kim jest jej autor, kto jest jej adresatem, co oznacza słowo *Ewangelia*, kiedy i gdzie

26 A. Golba, P. Spyra, *Szkola modlitwy osobistej*, s. 11; zob. I. Werbiński, *Modlitwa – dialog człowieka z Bogiem*, „Pedagogia Christiana” 26 (2010), nr 2, s. 135-140.

27 Zacytowano również tematycznie dobrane fragmenty z: KDK; nauczania św. Jana Pawła II – VS, NMI, RVM oraz papieskich przemówień; nauczania Benedykta XVI – VD oraz katechez; nauczania papieża Franciszka – GE; a także *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego, pism św. Teresy od Jezusa oraz św. Teresy Benedykty od Krzyża i *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej.

28 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 9; zob. M. I. Alves, *Od ucznia do chrześcijanina*, tłum. L. Balter, „Communio” 5 (1985) nr 5, s. 20-23.

29 Wszystkie cytowane teksty Ojców Kościoła pochodzą z: L. Misiarczyk, *Ojcowie Kościoła komentują Biblię. Ewangelia według św. Marka*, Ząbki 2009.

powstała druga Ewangelia³⁰. Jako że Ewangelia według św. Marka jest swego rodzaju przedstawieniem drogi formacji uczniów, podręcznik napisany na jej podstawie przeprowadza członków WPO przez drogę ucznia, w której korzystający z podręcznika poznają Jezusa – Mistrza, poprzez towarzyszenie Mu oraz słuchanie Jego głosu.

Studium Ewangelii według św. Mateusza jest podręcznikiem, skierowanym do osób, które mają doświadczenie ewangelizacji oraz pragną głębiej poznać Jezusa. W studium tejże Ewangelii, inaczej niż w przypadku wcześniejszego podręcznika, zastosowano metodę doboru tekstów ze względu na poruszany temat. Głównym celem podręcznika jest przekazanie prawdy o Jezusie Chrystusie z perspektywy Ewangelisty Mateusza i zachęcenie do systematycznej modlitwy Słowem Bożym³¹. Pierwszy tydzień rozważań przypomina podstawowe prawdy o modlitwie słowem Bożym oraz metodzie *Lectio Divina*. Przez kolejne 13 tygodni formacji przez dobór odpowiednich tekstów głównie z pierwszej Ewangelii oraz tekstów pomocniczych innych ksiąg Starego i Nowego Testamentu podręcznik ukazuje Jezusa jako zapowiadanego przez proroków Mesjasza z rodu Dawida i Nowego Mojżesza, który podobnie jak Mojżesz wygłasza pięć mów: Kazanie na Górze, mowę w przypowieściach, mowę eklezjalną, misyjną i eschatologiczną³². Poruszone tematy przeprowadzają przez zrozumienie antytez Jezusa, dzięki którym oczyszcza i pogłębia On Prawo. Następnie doprowadzają one do przyjęcia wskazówek dotyczących życia w królestwie Bożym oraz warunków ich doświadczenia przez uczniów. Ostatecznie ukazują możliwość różnorodnego podejścia do Jezusa oraz największy dowód potwierdzający prawdę o mesjańskiej tożsamości Jezusa, jaką jest Jego Pascha³³.

Jestem Przyjacielem Oblubieńca jest podręcznikiem tożsamościowym, przeznaczonym dla osób, które formują się we WPO lub dla sympatyków wspólnoty, którzy nie są w samych jej strukturach, jednak mają doświadczenie modlitwy z pomocą wcześniejszych podręczników. Celem podręcznika jest przybliżenie i przypomnienie korzystającym z niego tożsamości, duchowości oraz charyzmatu WPO, pogłębiając treści zawarte w statucie wspólnoty. Zawiera on materiał formacyjny na 11 tygodni, oparty przede wszystkim na słowie Bożym oraz Katechizmie Kościoła Katolickiego i innej literaturze pomocniczej³⁴. Ponadto w tygodniu wprowadzającym została przedstawiona historia początków wspólnoty od 2005 do 2010 roku spisana na podsta-

30 *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 19.

31 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 11.

32 Zob. A. Malina, „*Nie jak ich uczeni w piśmie*” (Mt 7,29). *Autorytet Mojżesza i Jezusa według Mateusza*, „*Studia Nauk Teologicznych*” 11 (2016), s. 50-60.

33 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 8-9.

34 W podręczniku zastosowane zostały również teksty z nauczania św. Jana Pawła II: MD, RM; papieża Franciszka: EG; oraz fragmenty twórczości świętych: św. Wincentego Pallottiego, św. Teresy z Avila.

wie wywiadów z gronem założycielskim WPO. Użyta została również metoda indywidualnej medytacji ikon, będących znakami WPO: *Przyjaźni, Jana Chrzciciela Przyjaciela Oblubieńca, Niewiasty Niosącej Chrystusa*, a także *Jezusa Chrystusa Oblubieńca Kościoła*³⁵. Ikony zostały wydrukowane oraz medytacyjnie opisane w tygodniu zatytułowanym *Odkrywam znaki wspólnoty*³⁶. Podręcznik *Jestem Przyjacielem Oblubieńca* koncentruje się w pierwszej części (tygodnie 1-5) na podstawach tożsamości Przyjaciela Oblubieńca, wskazując, czym charakteryzuje się przyjaźń z Jezusem oraz przedstawiając pierwotnych Przyjaciół Oblubieńca: Eliezera, Jana Chrzciciela, Maryję. W drugiej części (tygodnie 6-10) ukierunkowuje na cechy charakterystyczne członka żyjącego charyzmatem wspólnoty, takie jak: formacja we wspólnocie Kościoła, głoszenie Ewangelii, formacja następców, życie w uwielbieniu.

Podręcznik formacyjny *Szkola życia we wspólnocie* jest przeznaczony dla osób, które formują się we wspólnocie formacyjnej, zarówno we WPO, jak i innej wybranej przez siebie wspólnoty kościelnej. Jego celem jest doprowadzenie do odkrycia, iż wspólnota formacyjna jest z woli Boga miejscem wzrostu w świętości każdego członka³⁷. Podręcznik zawiera materiał formacyjny oparty głównie na słowie Bożym oraz Katechizmie Kościoła Katolickiego, wzbogaconych także wieloma cytataми z nauczania papieskiego³⁸. Przez materiał formacyjny przeznaczony na 12 tygodni formacji podręcznik prowadzi do odkrycia Kościoła jako wspólnoty oraz kryteriów eklezjalności wspólnot. Ponadto przedstawia kerygmat jako drogę do powstania prawdziwej wspólnoty uczniów zjednoczonych wokół Chrystusa, którzy przeżywają charakterystyczne etapy bycia we wspólnocie oraz odkrywają ją jako miejsce służby. Podręcznik następnie ukazuje czas jako przestrzeń formacji oraz braci i siostry jako dar we wspólnocie, będący niezastąpionym miejscem formacji w relacjach. Podręcznik przekazuje zasady braterskiej miłości, przeszkody w budowaniu wspólnoty oraz posłuszeństwo jako szczególny środek wzrostu i oczyszczenia, dający bezpieczeństwo. Tematy ukierunkowane są na odpowiedź o miejsce we wspólnocie osoby korzystającej z podręcznika oraz przyjęciu Maryi jako wzoru życia we wspólnocie.

35 Zob. Aneks, *Ryciny 1-4*.

36 Zob. A. Golba, *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 97-111. W momencie wydania podręcznika w 2023 r. wspólnota nie posiadała jeszcze własnej ikony Jezusa Chrystusa – Oblubieńca Kościoła. Ikona powstała rok po wydaniu podręcznika tożsamościowego w 2024 roku.

37 A. Golba, *Szkola życia we wspólnocie*, s. 7; zob. A. Korwin-Gronkowski, *Wspólnota Kościołem jutra. Eklezjalne communio w Chrystusie w ujęciu Franciszka Blachnickiego*, „Teologia w Polsce” 10 (1016), nr 1, s. 196-199.

38 Podręcznik cytuje wielokrotnie: KK oraz ChL. Pojawiają się także fragmenty z: KDK, RM, rozważań, homilii i przemówień św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka.

Szkola człowieczeństwa jest pierwszym z trzech podręczników akcentujących szczególnie formację ludzką. Jego celem jest osiągnięcie dojrzałej, zintegrowanej osobowości, uzdalniającej do prawdziwej i odpowiedzialnej miłości, którą odzwierciedla w sobie ludzka dojrzałość Jezusa Chrystusa³⁹. Ten oraz kolejne dwa podręczniki są skierowane do osób zewangelizowanych, które prowadzą pogłębione życie duchowe. Doświadczenie trwania w głębokiej relacji z Bogiem jest jedyną odpowiednią motywacją do podejmowania pracy nad sobą. Materiał formacyjny zawarty w podręczniku zawarty został w rozważaniach przeznaczonych na 12 tygodni. Rozważania te opierają się na słowie Bożym oraz *Katechizmie Kościoła Katolickiego*⁴⁰. Jednocześnie, dzięki wykształceniu autorów w takich dziedzinach jak psychologia i pedagogika zawierają one bogactwo wiedzy z tych obszarów, co pozwala na wieloaspektowe ujęcie i wnikliwe podejście do podejmowanych zagadnień⁴¹. Niestety, o ile źródła biblijne oraz nauczanie Kościoła zostało potwierdzone odpowiednimi skrótami, o tyle brakuje potwierdzenia przypisaniami wiedzy z psychologii. Treści przekazywane w podręczniku koncentrują się wokół takich tematów jak: tożsamość, konsekwencje grzechu, odkupione człowieczeństwo, emocjonalność, sumienie, wolność, odpowiedzialność, empatia, decyzje i wybory, kryzysy, opuszczanie sfery komfortu, cechy zdrowego człowieczeństwa.

Szkola relacji jest kolejnym etapem na drodze do dojrzałości osobowościowej, która najlepiej wyraża się w prawidłowym budowaniu relacji międzyludzkich⁴². Celem tego podręcznika jest pomoc w rozwijaniu dojrzałych relacji z innymi w najważniejszych obszarach życia: w rodzinie, miejscu pracy oraz wspólnocie Kościoła. Jest on w pewnym sensie drugą częścią szkoły człowieczeństwa, zawiera materiał formacyjny rozłożony na 12 tygodni formacji. Teksty do modlitwy pochodzą przede wszystkim ze słowa Bożego, pojawiają się również fragmenty Katechizmu Kościoła Katolickiego oraz nauczania papieskiego⁴³. Podobnie jak w *Szkole człowieczeństwa* tak i w tym podręczniku brakuje wykazu źródeł wiedzy psychologicznej.

39 *Szkola człowieczeństwa*, s. 7-8; zob. M. Nowosielski, *Dojrzałość osobowa chrześcijanina w perspektywie psychologicznej*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 22 (2009), nr 2, s. 290-296.

40 Ponadto formacja często cytuje dobrane do poruszanych tematów fragmenty z nauczania św. Jana Pawła II: EV, PDV, homilii oraz listu do kobiet; nauczania Benedykta XVI: CV; przemówień Franciszka; instrukcji wydanej przez Kongregację Nauki Wiary *Libertatis Conscientia*; a także *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego Loyoli.

41 Autorami tego podręcznika są: Wojciech Brodaczewski, Aneta Golba, Aleksandra Iwaszko, Magdalena Kęsy – mający wykształcenie psychologiczne, a także Artur i Dorota Lewtakowie, socjologowie, którzy ukończyli studia podyplomowe z zakresu pedagogiki.

42 *Szkola człowieczeństwa*, s. 7; M. Nowosielski, *Dojrzałość osobowa chrześcijanina*, s. 290-292.

43 Podręcznik zawiera fragmenty z KDK, nauczania Jana Pawła II zaczerpniętych z listów i katechez, a także DCE Benedykta XVI.

Rozważania koncentrują się na takich tematach jak: temperament a relacje, komunikacja, sztuka porozumienia się, konflikty, trudne relacje, pozytywne wzmocnienia jako element chrześcijańskiej miłości, relacje w rodzinie, w pracy, we wspólnocie.

Kolejnym podręcznikiem, który można przyporządkować w pewien sposób do *Szkoły człowieczeństwa* i *Szkoły relacji*, jest *Zarządca bożych darów* autorstwa Doroty i Artura Lewtaków specjalizujących się również w prowadzeniu kursów finansowych CROWN ukazujących temat ekonomii i finansów w świetle Biblii. Przez 10 tygodni formacji korzystający z podręcznika poznaje Boże spojrzenie na ekonomię, pieniądze, kwestie majątkowe oraz na zarządzanie nimi, aby traktować dobra materialne jako środek do budowania Królestwa Bożego, a nie jako cel sam w sobie⁴⁴. Na podstawie Pisma Świętego oraz nauczania Kościoła⁴⁵ opracowane zostały rozważania ukazujące: Jezusa jako nauczyciela życia, powołanie człowieka do bycia zarządcą, a nie właścicielem, zagrożenia związane z niewłaściwym stosunkiem do dóbr materialnych. Przedstawiony jest także temat długu oraz przeciwnie – życia w wolności finansowej. Ponadto podręcznik ukazuje cechy wiernego zarządcy, wskazuje na działania prowadzące do dojrzałości w zarządzaniu darami Bożymi, wyjaśnia w tym kontekście praktykę dziesięciny oraz jałmużny, ukazując ich podstawy oraz cele. Nie jest on tylko podręcznikiem teoretycznym, ale zachęca do podejmowania refleksji oraz ćwiczeń. Osoby korzystające z podręcznika zaproszone są np. do zadbania o budżet domowy poprzez konkretny arkusz umożliwiający efektywne planowanie przychodów, koniecznych wydatków, możliwych środków do rozdysponowania w inny sposób, w tym na dziesięcinę, ofiarę na szczytne cele oraz oszczędzanie⁴⁶.

Podręcznik formacyjny *Dwie drogi* już w samej nazwie nawiązuje do konieczności podejmowania decyzji i możliwości pójścia jedną z dwóch dróg. Jest to motyw używany przez ojców apostoelskich: autora *Didache*, autora Listu do Barnaby, Hermasa czy Ignacego Antiocheńskiego. Jest on jednym z grupy trzech podręczników, które od różnej strony dotykają pogłębionej moralności chrześcijańskiej. Podręcznik przeznaczony jest dla osób, które doświadczyły osobistego spotkania z Bogiem oraz pragną trwać w nowym życiu, rozwijając je w sobie, przyjmując oraz wypełniając w swoim życiu rady zostawione przez Boga – dekalog. Wzrost nowego życia w człowieku cechuje się wzrostem człowieka Bożego, natomiast uśmiercaniem starego

44 D. Lewtak, A. Lewtak, *Zarządca Bożych darów*, s. 8; zob. P. P. Orłowski, *Lider a zarządzanie według Tomasza z Akwinu*, „Studia Włocławskie” 20 (2018), s. 540-544.

45 W podręczniku znajdują się fragmenty zaczerpnięte z KKK, CT, LS, przemówień św. Jana Pawła II oraz homilii Franciszka. Ponadto cytaty z twórczości św. Cezarego z Arles oraz bł. E. Bojanowskiego.

46 D. Lewtak, A. Lewtak, *Zarządca Bożych darów*, s. 111.

człowieka⁴⁷. Podręcznik zawiera materiał formacyjny na 11 tygodni. Tydzień wprowadzający zawiera wyłącznie fragmenty słowa Bożego, których tematyka oscyluje wokół słuchania Boga, który kieruje swoje słowo do serca człowieka. Kolejne 10 tygodni jest opartych o rozważania dekalogu w ten sposób, że zawsze pierwszy dzień tygodnia stanowi wprowadzenie w dany tydzień, będący myślą przewodnią lub programem duchowym danego tygodnia. Wprowadzenia pochodzą z katechez lub homilii św. Jana Pawła II. Rozważanie z drugiego i trzeciego dnia ukazują konsekwencje pójścia drogą Bożą w ramach konkretnego przykazania. Natomiast rozważania z czwartego i piątego dnia ukazują konsekwencje porzucenia drogi Bożej oraz wybrania drogi złego ducha w ramach danego przykazania⁴⁸. Zastosowany schemat w układzie rozważań prowadzi korzystającego z podręcznika do podjęcia decyzji, którą z dwóch dróg wybiera i które konsekwencje na siebie przyjmuje. Ponadto wyróżnikiem tego podręcznika oprócz schematu jest dodatek. Każdy tydzień formacji kończy się przygotowanym w oparciu o treść danego tygodnia rachunkiem sumienia⁴⁹. Podręcznik wykorzystuje więc wprost metodę rachunku sumienia złożonego głównie z pytań zamkniętych.

Szkola walki duchowej to podręcznik dla osób zewangelizowanych, prowadzących dłuższy czas życie duchowe, którzy pragną świadomie podejmować walkę o wybieranie Boga w swoim życiu. Podręcznik akcentuje obecność rzeczywistości walki duchowej w życiu każdego człowieka, który postępuje w relacji z Bogiem, porzuca grzech, nawraca się i pragnie głębiej żyć Ewangelią. Ze względu na to podręcznik przekazuje korzystającemu z niego wiedzę, daje możliwość zdobycia narzędzi, formowania umiejętności oraz osiągnięcia mądrości pozwalającej na zastosowanie wiedzy w praktyce życia chrześcijańskiego oraz formowania chrześcijańskiej moralności⁵⁰. Podręcznik zawiera materiał formacyjny opracowany na 12 tygodni. Bazą dla rozważań jest słowo Boże i Katechizm Kościoła Katolickiego. Jednocześnie, autorzy tworząc podręcznik, korzystali w szczególny sposób z doświadczenia św. Ignacego Loyoli zawartego w *Ćwiczeniach Duchowych*⁵¹. Podczas poszczególnych tygodni formacji podręcznik przekazuje biblijne obrazy walki duchowej oraz jej cel, jakim jest przyjęcie słowa Bożego i życie nim. Ukazuje Jezusa jako mistrza walki duchowej, który kuszony – zwyciężał. Oprócz podstawy,

47 *Dwie drogi*, s. 9-10; zob. G. Książ, *Moralność chrześcijańska pomiędzy sacrum i profanum*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2 (2006), s. 10-17.

48 *Dwie drogi*, s. 16.

49 Tamże, s. 50-52, 70-72, 87-88, 106-107, 122-124, 138-140, 155-156, 173-176, 197-200, 216-218.

50 *Szkola walki duchowej*, s. 7.

51 W podręczniku pojawia się wiele cytatów z *Ćwiczeń Duchowych* św. Ignacego lub intuicje, czy zasady zaczerpnięte z nich. Wielokrotnie podręcznik odwołuje się do twórczości R. Reclawa SJ, który komentuje *Ćwiczenia Duchowe*.

jaką są fragmenty z Pisma Świętego, nauczania Kościoła, *Ćwiczeń Duchowych* św. Ignacego oraz rozważań autorów podręcznik został wyposażony w praktyczne ćwiczenia do wykonania, których celem jest praktyka życia chrześcijańskiego w ramach poruszanego w czasie tygodnia formacji tematu. Dwadzieścia dwa ćwiczenia praktyczne wymagają większego zaangażowania i polegają w zależności od dnia na analizie duchowej, modlitwie lub praktyce, do której korzystający z książki jest zaproszony w ciągu całego dnia⁵². Ponadto podręcznik został wyposażony w dodatek katechetyczny na zakończenie każdego tygodnia formacji. Są to krótkie teologiczno-formacyjne zagadnienia, które poszerzają wiedzę w temacie walki duchowej oraz stanowią integralną całość podręcznika wraz z rozważaniami i ćwiczeniami⁵³. Podręcznik na każdy tydzień formacji przewiduje również wzywianie innego świętego orędownika, z którym korzystający z podręcznika zaproszony jest wchodzić w szczególną relację przyjaźni, aby odkrywać prawdę o obcowaniu świętych i nauczyć się codziennego życia chrześcijańskiego przeżywanego we wspólnocie i łączności ze świętymi⁵⁴.

7 grzechów głównych jest skierowany dla osób zewangelizowanych, które prowadzą pogłębione życie duchowe. Jest to podręcznik będący kolejną propozycją formującą moralność chrześcijańską, tym razem opartą o 7 grzechów głównych. Realizowany jest metodą kard. Cardijna *widzieć-oceniać-działać*. Tydzień wprowadzający skupia się na ukazaniu pogłębionego rozumienia grzechu, korzeni grzechów głównych i istoty walki z grzechem, a także wyjaśnieniu nowej dla podręczników metody. Tygodnie 1-7 są szczegółowym omówieniem poszczególnych grzechów, które prowadzą korzystającego z podręcznika do dokonania oceny własnego sposobu myślenia, życia, motywacji i decyzji oraz podjęcia działania zmierzającego do nawrócenia. Ostatni, 8 tydzień rozważań skupia się na temacie wady głównej, zmierzając do jej odkrycia oraz podjęcia pracy nad sobą⁵⁵.

52 *Szkoła walki duchowej*, s. 14; zob. także s. 56, 79, 85, 87, 91, 123, 125, 140, 143, 147, 150, 154, 174, 179, 182, 186, 207, 214, 117, 220, 222, 226.

53 Zob. Tamże, s. 57, 73-74, 93-94, 113-117, 135, 155, 169, 189, 209-210, 227, 243-244. Poszczególne dodatki katechetyczne przekazują wiedzę o: mocy Słowa, wzywaniu imienia Jezus, zasadzie przyjemności i szczęścia, darach Ducha Świętego w kontekście walki duchowej, walce duchowej w kontekście rozeznania moralnego oraz duchowego, pokusie w Piśmie Świętym, poruszeniu duchowym, triadzie szatańskiej i ulubionych słowach złego, stanach duchowych – pocieszeniu i strapieniu, prawie falowania i równowadze duchowej, szczegółowym rachunku sumienia.

54 Tamże, s. 13. Na kolejne tygodnie podręcznik proponuje następujących św. patronów: Niepokalaną, Maryję Matkę Słowa, wzywianie świętego Imienia Jezus, św. Piotra, własnego patrona sakramentu chrztu i bierzmowania, św. Ignacego Loyolę, św. Michała Archaniola, św. Pawła, św. Marię od Jezusa Ukrzyżowanego (tzw. Małą Arabkę), św. Benedykta, św. Jerzego, św. Jana Chrzciciela.

55 K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 12.

Podręcznik formacyjny *W szkole ewangelizacji św. Pawła VI* wydaje się podręcznikiem trudnym w używaniu ze względu na treść. Jest skierowany do osób zewangelizowanych, prowadzących głębokie życie duchowe oraz trwających dłuższy czas w formacji, którzy chcą zgłębiać temat ewangelizacji Kościoła katolickiego. Cechą charakterystyczną tego podręcznika jest jego skoncentrowanie nie tyle na rozważaniu fragmentów Pisma Świętego, co rozważaniu nauczania Kościoła dotyczącego ewangelizacji. Głównym źródłem treści podręcznika jest adhortacja *Evangelii Nuntiandi* papieża Pawła VI, na co wskazuje podział na 7 części oraz tygodnie odzwierciedlające 7 części adhortacji. Łącznie podręcznik zawiera materiał formacyjny na 14 tygodni. Rozważania oprócz obszernych fragmentów EN zawiera tradycyjny dla podręczników krótki komentarz do danych fragmentów adhortacji, modlitwę, a także fragmenty Pisma Świętego dobrane do tematu i innych dokumentów nauczania papieskiego⁵⁶. Podręcznik przedstawia podstawy katolickiej ewangelizacji, ukazuje jej źródło, jakim jest Chrystus powierzający swoją misję Kościołowi, rozumienie ewangelizacji, treść, sposób, adresatów, nosicieli oraz Ducha ewangelizacji katolickiej.

Drugą częścią regularnej formacji podstawowej we WPO są spotkania *Wspólnoty Miejscowej* przeprowadzane metodą, którą zapoczątkowuje SOW. Metoda spotkania wspólnotowego SOW jest następnie wzorem dla wszystkich kolejnych spotkań wspólnotowych. W niniejszej części paragrafu zostaną wymienione metody oraz środki stosowane podczas spotkań wspólnoty. Większość z wymienionych jest elementami stałymi, niektóre jednak są uzależnione od możliwości oraz kreatywności posługujących. Zastosowane metody oraz środki występują w ramach schematu spotkania wspólnotowego który zakłada następujące punkty:

1. Przywitanie uczestników
2. Modlitwa wprowadzająca
3. Praca w grupach dzielenia
4. Konferencja podsumowująca tydzień formacji
5. Modlitwa wspólnotowa z dynamiką
6. Ogłoszenia i błogosławieństwo
7. Ewaluacja⁵⁷.

56 W podręczniku wielokrotnie cytowano krótkie fragmenty nauczania św. Jana Pawła II: VS, ChL, EiE; papieża Benedykta XVI: DCE; papieża Franciszka: EG. Ponadto tygodniowe rozważania podsumowują obszernie fragmenty z nauczania papieża Jana Pawła II, zaczerpnięte z: RM, ChL, NMI.

57 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 20; zob. *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, 23-25.

Podręcznik metodyczny SOW wykazuje sześć tzw. głównych linii metodycznych. Ponadto możliwym jest również wyłonienie innych metod i środków niewymienianych wprost w metodologii prowadzenia spotkań. Pierwszą linią metodyczną spotkania wspólnoty jest prywatna medytacja członków *Wspólnoty Miejscowej* na podstawie podręcznika formacyjnego, który używany jest jako środek formacyjny na dany etap we wspólnocie. Podręcznik formacyjny opisany we wcześniejszej części paragrafu wyznacza więc temat całego spotkania wspólnotowego. Ta linia metodyczna nie przynależy wprost do spotkania wspólnotowego, jednak jest swego rodzaju koniecznym przygotowaniem do niego i najważniejszym elementem całej formacji, gdyż w tym czasie Bóg działa osobiście w życiu członka wspólnoty⁵⁸. Bez prywatnej medytacji słowa Bożego na podstawie podręcznika formacyjnego WPO dalsze metody wykorzystywane podczas spotkania formacyjnego albo nie mogłyby zaistnieć, gdyż formujący się nie byłby w stanie aktywnie uczestniczyć w spotkaniu, albo, jeżeliby nawet zaistniały, byłyby silnie spłycone, w wyniku czego nie mogłyby być osiągnięte cele formacyjne.

Drugą linią metodyczną spotkania wspólnoty obecną już na spotkaniu wspólnoty jest spotkanie w grupie dzielenia⁵⁹. Jest to część spotkania wspólnotowego odbywająca się w formie mniejszej grupy. Cała *Wspólnota Miejskowa* jest podzielona od samego początku formacji na stałe, niekoedukacyjne małe grupy, złożone z nie więcej niż 10 członków wspólnoty będących w zbliżonym wieku. Pieczę nad każdą grupą dzielenia sprawuje mianowany *Animator*. Jest nim członek *Wspólnoty Miejskowej*, mający doświadczenie w życiu duchowym, który przeszedł również odpowiednią formację dodatkową przygotowującą do pełnienia tejże funkcji. Koordynuje on spotkanie w małej grupie: planuje i kontroluje czas tak, aby każdy z członków małej grupy dzielenia mógł podzielić się swoim doświadczeniem, a także dba o zachowywanie zasad dzielenia. Podstawową metodą wykorzystywaną w tej formie spotkania jest metoda dzielenia w małej grupie, dzięki której jej uczestnicy zaproszeni są, aby podzielić się treściami rozważanymi z podręcznika formacyjnego w przeciągu minionego tygodnia formacji⁶⁰. W początkowej fazie mogą być to zdania z podręcznika, które były dla formującego się ważne. Z czasem, gdy zaufanie w grupie wzrasta, zachęca się uczestników do głębszego dzielenia, w którym członkowie dzielą się własnymi poruszeniami z modlitwy, odkryciami, otrzymanymi łaskami, doświadczeniem

58 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 16.

59 Zob. L. Mergalska, *Świadectwo życia i apostołstwo słowa ludzi świeckich*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 4 (2010), s. 21-25.

60 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 17; zob. S. Łabendowicz, *Metody pracy z Pismem Świętym w katechezie z uwzględnieniem dynamiki grupy*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 11 (1011), nr 3, s. 78.

Boga, decyzjami nawrócenia, słabościami, nad którymi podejmują pracę czy w końcu postanowieniami, które są z nimi związane. Dbą się zarówno o to, aby każdy miał czas na wypowiedź, ale także o to, aby dzielenie nie stało się moralizowaniem czy głoszeniem konferencji, ale doświadczeniem wypowiedzianym w pierwszej osobie, które z racji, że jest doświadczeniem danej osoby, nie podlega ocenie ani komentowaniu innych⁶¹.

Trzecią linią metodyczną spotkania wspólnoty jest konferencja podsumowująca tydzień formacji. Jej celem jest podsumowanie, pogłębienie oraz zaktualizowanie i zinkulturowanie treści zgłębianych przez członków WPO podczas indywidualnej medytacji słowa Bożego z podręcznika formacyjnego tak, aby były one zrozumiałe dla słuchaczy oraz związane z ich życiem⁶². Przeważającą metodą jest metoda podająca – wykład. Ma ona określony czas (20-30 min.), cel oraz strukturę, zakładającą: wstęp, a w nim wyraźnie zaznaczony temat, określenie celu oraz wzbudzenie motywacji; zasadniczą część głoszenia, którą jest przede wszystkim Dobra Nowina, będąca pogłębieniem, aktualizacją i podsumowaniem treści z podręcznika formacyjnego; zakończenie zawierające zdanie kluczowe, zachętę, ukazanie wezwania Bożego oraz wprowadzenie w modlitwę⁶³.

Ostatecznie konferencja pełni funkcję zachęcającą oraz motywującą dla słuchających do podjęcia własnej decyzji nawrócenia w przestrzeniach, które są tematem danego tygodnia formacji. Dlatego też materiały wskazują, iż konferencja podczas spotkania *Wspólnoty Miejscowej* powinna być skoncentrowana na celu formacyjnym tygodnia formacji, podanym w podręczniku formacyjnym WPO, z którego aktualnie wspólnota korzysta. Konferencję podsumowującą głosi świadek będący członkiem WPO, który poprzez odbycie odpowiedniej formacji został do tego przygotowany, ponadto aktywnie formuje się we wspólnocie, prowadzi pogłębione życie duchowe oraz został poproszony o posługę głoszenia przez administratora *Wspólnoty Miejscowej*⁶⁴.

Zastosowane dodatkowe metody i środki w konferencji podsumowującej są zależne z jednej strony od kreatywności, umiejętności oraz charyzmatów głoszącego, a z drugiej od tematu nauczania, celu oraz adresatów. Poniżej zostaną wymienione środki, które są charakterystyczne dla konferencji podsumowującej wygłaszanej we wspólnocie. W ramach WPO został wydany wyłącznie jeden podręcznik metodyczny dla głoszącego oraz całej ekipy prowadzącej SOW.

61 A. Golba, P. Spyra, *Studium Ewangelii według św. Mateusza*, s. 20-21.

62 *Szkola Głoszących*, (mps w posiadaniu autora), s. 41; zob. Ł. Kamiński, *Aktualizacja Pisma Świętego według dokumentu Papieskiej Komisji Biblijnej „Interpretacja Biblii w Kościele” jako nowy sposób odniesienia słowa Bożego do życia*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 60 (2016), nr 3, s. 210-213.

63 *Szkola Głoszących*, s. 27-28; zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 190-191; J. Szept, *Dydaktyka katechezy*, s. 188-189.

64 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 20.

Zawarte w nim zostały konspekty konferencji, konkretne propozycje zastosowania różnych środków i metod podczas spotkania wspólnotowego. Dalsze etapy formacji następujące po SOW nie zostały wyposażone w podobne podręczniki metodyczne. Ten jest zatem pewnego rodzaju wzorcem, na którym powinny się opierać zarówno osoby głoszące, jak i całe ekipy prowadzące formację *Wspólnoty Miejskowej* po jej zawiązaniu po SOW. Dlatego też podręcznik metodyczny do SOW posłuży jako baza do pozyskania informacji o metodach, formach i środkach stosowanych podczas spotkania wspólnotowego WPO.

Głoszenie powinno zawierać co najmniej jedno świadectwo, które pełni konkretne funkcje. Świadectwo będące krótką 5-10 min wypowiedzią osoby wierzącej⁶⁵ jest dowodem na działanie Boga w życiu głoszącego, zatem pobudza słuchających do wiary oraz oddawania chwały Bogu. Jest także inspiracją dla słuchających i stanowi zachętę do podjęcia decyzji wymagających poświęcenia na drodze wzrostu duchowego oraz nieustannego nawracania się, gdyż ukazuje, że przemiana oraz doświadczanie w niej mocy Bożej są możliwe. Ponadto świadectwo głoszącego potwierdza jego życie słowem Bożym i autentyczność wiary, co ma dobry wpływ na odbiór słuchających, buduje więzi oraz pragnienie udzielenia pozytywnej odpowiedzi na Boże wezwanie głoszone w konferencji⁶⁶.

Specyficznym zabiegiem stosowanym podczas głoszenia we wspólnocie jest używanie zwrotu ja – ty. Jest to zwrot ściśle związany z głoszeniem kerygmatu, jednak głoszący we wspólnocie używają go również w dalszych etapach po ewangelizacji kerygmatycznej. Przez używanie bezpośredniego zwrotu oraz unikanie uogólnień sprawia się wrażenie mówienia do konkretnej osoby, a nie do bliżej nieokreślonego tłumu, co pomaga słuchaczowi odnieść nauczanie do siebie i swojego życia. Jest to swego rodzaju zmiana zachodząca w sposobie komunikacji na poziomie używanego języka mająca ugruntowanie zarówno psychologiczne, jak i biblijne⁶⁷.

Podczas konferencji wykorzystuje się tzw. zabiegi dydaktyczne i środki dydaktyczne, zarówno audio-wizualne, jak np. nagrany wcześniej krótki film z eksperymentem, w którym do wody z jodyną wlewa się wybielacz, aby ukazać, czym jest zbawienie, z którym przychodzi Jezus do grzesznika⁶⁸, jak i rekwizyty z codziennego życia towarzyszące nauczaniu ściśle

65 M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 196.

66 *Szkola Głoszących*, s. 25; zob. T. Paszkowska, *Świadectwo w mocy Ducha jako sposób ewangelizacji*, „Roczniki Teologii Duchowości” 60 (2013), nr 5, s. 48-51.

67 Zob. S. Płusa, *Świadectwo w procesie*, s. 232-236; H. Sławiński, *Wkład papieża Franciszka w język nowej ewangelizacji*, w: *Nowa ewangelizacja. Język-teologia-kultura*, red. M. Nowak, W. Przyczyna, Wyd. Biblos, Tarnów 2017, s. 236-238.

68 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 125.

związane z jego treścią. Są to elementy metod eksponujących⁶⁹. Celem używania zabiegów oraz środków dydaktycznych jest uaktywnienie możliwie jak największej liczby zmysłów uczestników spotkania, co ma wpłynąć na koncentrację słuchających, uatrakcyjnić nauczanie, a przez to ułatwić zapamiętanie poprzez wiązanie znaku z głębszą treścią. Pełnią one funkcję poznawczą, kształcącą oraz motywacyjną⁷⁰. Środek dydaktyczny jest przedmiotem ukierunkującym na pogłębioną treść. W katechezie dorosłych lepiej wypełnia swoje cele, gdyż dorosły człowiek ma większe doświadczenie życiowe od dziecka oraz lepiej rozwinięte myślenie abstrakcyjne, zatem lepiej porusza się w świecie symboli⁷¹. Np. donica z wsianymi w ziemię podczas modlitwy ziarnami staje się w czasie kolejnych spotkań środkiem dydaktycznym. Jest wystawiana przed ołtarz przed każdym kolejnym spotkaniem SOW, aby uczestnicy mogli obserwować kiełkowanie oraz wzrost tego, co zasiali. Prowadzący SOW wykorzystuje ten środek dydaktyczny, aby ukazać, że tak jak zasiane przez uczestników ziarno potrzebuje czasu, ale kiełkuje i wzrasta, tak słuchanie słowa Bożego staje się zasiewem powodującym kiełkowanie i wzrost wiary w uczestnikach. Zabieg dydaktyczny jest to czynność, którą wykonuje sam głoszący lub ograniczona liczba osób o to poproszonych, posiłkując się środkiem dydaktycznym (do wykonania tej czynności nie są zaproszeni wszyscy uczestnicy). Zabieg dydaktyczny pełni tę samą rolę co środek dydaktyczny, z tym, że jest dynamiczny, np. zasiane przez uczestników SOW ziarna w donicy są podlewane przez prowadzącego SOW po każdym spotkaniu. Prowadzący wyjaśnia, że ziarna nie wystarczy zasiać, ale również trzeba się o nie troszczyć. Troską o ziarno słowa Bożego jest codzienna medytacja słowa Bożego z podręcznika formacyjnego SOW oraz uczestnictwo w cotygodniowych spotkaniach⁷².

Podczas konferencji podsumowujących zachęca się głoszących do używania zabiegów retorycznych. Jednym z nich jest zadawanie pytań, które ma miejsce na początku głoszenia⁷³. Jest to metoda, której celem w tym przypadku jest motywowanie do słuchania⁷⁴ oraz systematycznego myślenia oraz samodzielnego, stopniowego odkrywania prawdy i dojścia do postanowienia⁷⁵. Treść konferencji będzie pomocą w odpowiedzi na nie, np. „w jakim miejscu swojego życia się

69 Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 228-229.

70 Zob. M. Śnieżyński, *Efektywność kształcenia*, Wyd. Wydział Katechetyczny Kurii Metropolitalnej, Kraków 1992, s. 148; S. Łabendowicz, *Środki dydaktyczne w katechezie młodzieży i dorosłych*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 13 (2013), nr 4, s. 93-94.

71 S. Łabendowicz, *Środki dydaktyczne*, s. 93.

72 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 69.

73 *Szkoła Głoszących*, s. 42.

74 M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 286.

75 B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 416.

znajdujesz? Co już zdobyłeś i w jakim kierunku zmierzasz? Czy jesteś szczęśliwy?”⁷⁶. Są to pytania proponowane jako wstęp do tematu prowadzącego członków do zgłębiania obecnej sytuacji życia. Innym jest używanie różnego rodzaju porównań czy krótkich obrazowych opowiadań⁷⁷, jak np. „grzech jest jak wirus – wpływa nie tylko na ciebie, ale także na całe twoje otoczenie”⁷⁸ albo opowieść o jajku orła podrzuconym do kurnika⁷⁹. Zarówno porównania, jak i opowiadania angażują stronę emocjonalną słuchaczy, co wywołuje u nich określone refleksje dotyczące omawianych sytuacji, problemów i postaw, pełnią one zatem funkcję aktywizującą⁸⁰. Ponadto często używanym zabiegiem jest także prowadzenie słuchaczy do dialogu z tekstem biblijnym, a w konsekwencji do identyfikacji z nim⁸¹ jako skierowanym wprost do życia słuchaczy poprzez interpretację tekstu odnoszącą fragment z Pisma Świętego. Taka metoda powoduje poruszenia emocjonalne w słuchającym, budzi pytania i motywuje do poszukiwania odpowiedzi, co w konsekwencji prowadzi do interioryzacji tekstu świętego⁸². Np. interpretując fragment z J 3,16-17 dowodzący, że posłanie na świat Jednorodzonego Syna Bożego przez Ojca jest dowodem miłości, jaką Bóg obdarował świat, wskazuje się, że Bóg umiłował słuchającego tego głoszenia tak, że dał swojego Syna, aby słuchający miał życie w obfitości i wolności, aby był zbawiony⁸³.

Czwartą linią metodyczną jest modlitwa wspólnotowa. Jest to naturalny etap procesu przyswajania oraz przeżywania prawd objawionych. Głoszone słowo Boże doprowadza do modlitwy, w której formujący się, spotykając się z Bogiem, odpowiada na przyjęte słowo poprzez dziękczynienie, przeproszenie, prośbę i uwielbienie⁸⁴. Podczas spotkania WPO jest ona metodą do stworzenia przestrzeni dla spotkania członka wspólnoty z Bogiem oraz otwartości członka wspólnoty na medytacyjne zintegrowanie treści rozważanego słowa Bożego podczas indywidualnej formacji oraz treści z wygłoszonej konferencji podsumowującej. Dlatego charakterystyczną cechą modlitwy w czasie spotkania wspólnotowego jest jej zharmonizowanie z treściami przeżywanymi w czasie indywidualnej formacji z podręcznikiem WPO oraz treścią wygłoszonej konferencji. Zatem animowana modlitwa wspólnotowa jest ukie-

76 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 62.

77 Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 186.

78 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 106.

79 Tamże, s. 67.

80 J. Szept, *Dydaktyka katechezy*, s. 185.

81 *Szkola Głoszących*, s. 42; zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 276.

82 S. Łabendowicz, *Wybrane metody pracy z tekstem biblijnym*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 11 (2011), nr 2, s. 82.

83 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 120-121.

84 Zob. W. Kubik, *Zarys dydaktyki katechetycznej*, Wyd. Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego, Kraków 1990, s. 265.

runkowana na osiągnięcie celów przeżywanego tygodnia formacyjnego oraz na prowadzenie członków wspólnoty do podjęcia duchowych decyzji, których domaga się wezwanie Boże płynące z formacji indywidualnej oraz konferencji.

Podczas modlitwy wspólnotowej, gdy animujący ją wprost prowadzą do podjęcia decyzji, stosuje się tzw. dynamiki. Są to symboliczne aktywności, do których zaangażowania w modlitewnym skupieniu są zachęceni uczestnicy. Dobrze przemyślana i przeprowadzona dynamika pełni funkcję przeżyciową. Członkowie nie są tylko biernymi odbiorcami treści, lecz podejmowaną w duchu modlitwy decyzję mogą zewnętrznie wyrazić, podejmując jakąś symboliczną aktywność. Jest to zatem waloryzacyjna metoda ekspresyjna⁸⁵. Np. na spotkaniu wprowadzającym do SOW uczestnicy podczas modlitwy są zaproszeni do zasadzenia ziarenka w donicy wypełnionej ziemią, która stoi przed ołtarzem. Wprowadzając do tej dynamiki, przeprowadzający ją wyjaśnia, że jest to zewnętrzny znak podjęcia decyzji o rozpoczęciu dwunastotygodniowych rekolekcji oraz zawierzenia Bogu czasu wzrostu w wierze. Jest to nawiązanie do przypowieści Jezusa o królestwie Bożym, które jest jak ziarnko gorczycy wrzucone w ziemię (zob. Mk 4, 26-34)⁸⁶.

Podczas spotkania wspólnoty używa się także wielu metod modlitewnych zgodnie z etapem rozwoju wiary, na jakim jest dana *Wspólnota Miejskowa* oraz otwartości jej członków. W jej animowanie zaangażowani są prowadzący modlitwę poproszeni o to przez administratora wspólnoty oraz *Diakonia Muzyczna*. Występują w niej elementy modlitwy spontanicznej zarówno litanijnej, jak i równoczesnej, modlitwy śpiewem, ciszą, dziękczynieniem, uwielbieniem, prześlaniem oraz prośbą, które ukierunkowane na cel, formują w członkach odpowiednie postawy⁸⁷.

Piątą linią metodyczną formacji WPO jest aktywne uczestnictwo. Spotkanie wspólnotowe jest prowadzone przez członków danej *Wspólnoty Miejskowej*, którzy są zapraszani do posług stałych lub jednorazowych, tworząc tzw. ekipę prowadzącą. Stałymi posługami we *Wspólnocie Miejskowej* są posługa *Animatorów*, *Administratora*, *Pasterza*, członków *Diakonii Muzycznej* prowadzącej śpiewy, *Diakonii Technicznej* przygotowującej tzw. zaplecze – rozstawiających oraz obsługujących nagłośnienie, dbających o miejsce, w którym ma się odbywać spotkanie wspólnoty, bądź *Diakonii Wstawienniczej* podejmujących szczególną modlitwę wstawienniczą za wspólnotę oraz podejmowane przez nią dzieła. Są to osoby, które rozeznały swoje charyzmaty oraz miejsce we wspólnocie oraz wyraziły chęć na stałe zaangażowanie w posługę. Ponadto spotkanie wspólnotowe daje także możliwość podjęcia tymczasowych posług, takich jak włączenie się

85 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 407-410.

86 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 47-48.

87 Tamże, s. 24.

w animowanie modlitwy, wygłaszanie świadectw czy w dalszych etapach formacji, po odpowiednim przygotowaniu głoszenie konferencji⁸⁸. Metoda aktywnego uczestnictwa formuje w członkach wspólnoty odpowiedzialność zarówno za *Wspólnotę Miejscową*, WPO, a w konsekwencji za cały Kościół. Jest ona związana z udzielaniem odpowiedzialności za powierzaną posługę oraz tworzeniem bezpiecznego środowiska rozwoju członków wspólnoty we wszystkich przestrzeniach. Daje możliwość rozeznawania charyzmatów, talentów, predyspozycji oraz rozwoju do posługiwania nimi zarówno we *Wspólnocie Miejscowej*, jak i na dalszych etapach również poza nią, zarówno w innych *Wspólnotach Miejskowych*, jak i za zgodą hierarchii Kościoła, w parafiach i diecezjach. Jest to więc kluczowa metoda dla formacji ewangelizatorów.

Szóstą linią metodyczną formacji jest ewaluacja. Jest to forma zamkniętego spotkania, szczególnie akcentowana w czasie SOW, która odbywa się po zakończeniu spotkania wspólnoty. Uczestniczy w nim ekipa prowadząca SOW, w skład której wchodzi: Dyrektor, który jest prowadzącym to spotkanie, *Pasterz*, Koordynatorzy grup dzielenia, głoszący, muzycy, osoby składające świadectwo, prowadzący modlitwę oraz technicy. Niestety, w późniejszym czasie, gdy wspólnota WPO zostaje zawiązana, w większości przypadków praktyka ewaluacji spotkań zanika. Metoda ewaluacji spotkania wspólnotowego przez ekipę prowadzącą polega na wspólnym wydobyciu przez jej członków dobrych aspektów spotkania oraz tych, które wymagają poprawy, aby lepiej spełniały swój cel⁸⁹. Jest więc sposobem na dokonanie autooceny wykonanej posługi ogólnie przez całą ekipę prowadzącą, jak i indywidualnej każdej z jej członków, z której następnie wyciągnięte zostają wnioski na przyszłość⁹⁰. Podczas stosowania tej metody każdy z uczestników odpowiada na pytania dotyczące: osiągnięcia celu spotkania – na ile został on osiągnięty i jakimi elementami był realizowany w posłudze głoszenia oraz modlitewnej; co sprzyjało spotkaniu uczestników z Bogiem, a co było przeszkodą? Ponadto członkowie ekipy dokonują oceny własnej posługi sprawowanej podczas spotkania, jest to także czas na krytyczne uwagi ze strony innych: co było prawidłowe, a co mogłoby być zrealizowane w inny sposób. Ta część ewaluacji jest więc elementem szczególnie formacyjnym dla członków ekipy, gdyż jest bezpiecznym środowiskiem wymiany doświadczeń, uwag dotyczących posług, a także wypowiedzenia własnych odczuć dotyczących własnej posługi. Zastosowana metoda jest więc metodą

88 Zob. Tamże, s. 28-31. Niektóre nazwy funkcji różnią się od siebie w zależności od etapu, na jakim jest wspólnota. Podczas SOW głównym odpowiedzialnym jest Dyrektor SOW, po zawiązaniu wspólnoty PO jego obowiązki pełni *Administrator*. Podobnie osoby animujące spotkania w małych grupach podczas SOW to koordynatorzy grup dzielenia, później *Animatorzy*.

89 Tamże, s. 25.

90 Zob. A. Zellma, *Autoewaluacja edukacyjna w pracy katechety*, w: *Dydaktyka w służbie katechezy*, red. S. Dziekoński, Wyd. WAM, Kraków 2002, s. 359-364.

kontroli, oceny podejmowanych działań oraz otrzymywania i udzielania zarówno pozytywnej, jak i negatywnej informacji zwrotnej przez wszystkich członków ekipy⁹¹. Temat drugiej części ewaluacji skupia się na uczestnikach spotkania wspólnotowego. Każdy z koordynatorów opowiada o swojej grupie: jak wyglądało dzielenie uczestników małej grupy; ile osób bierze w niej aktywny udział; jaka jest frekwencja; jakie występują problemy⁹². Pozwala to z jednej strony na bieżąco zdobywać informacje o uczestnikach wspólnoty konieczne do aktualizowania oraz inkulturowania treści na następnych spotkaniach formacyjnych, ale także koordynatorzy mogą otrzymać konkretne wsparcie w trudnościach, które występują w ich grupkach.

Poza głównymi liniami metodycznymi spotkania wspólnotowego WPO, wspólnota stosuje także inne metody i środki wspomagające są nimi: przywitanie na początku spotkania modlitwa wprowadzająca, a także uroczysta ekspozycja Pisma Świętego, ekspozycja ikon, będących znakami WPO⁹³ oraz śpiew. Przywitanie rozpoczyna spotkanie wspólnotowe. Jest to zadanie dyrektora SOW, a następnie Administratora WPO. Zgodnie z zasadami komunikacji interpersonalnej przyjęto zasadę, że administrator zwraca się do zgromadzonych członków wspólnoty w sposób bezpośredni i osobisty. Unika się używania oficjalnej formy „państwo” lub używania liczby mnogiej. Preferowaną formą zwrotu jest forma sprzyjająca budowaniu relacji opartych na zaufaniu, bliskości oraz bezpośredniości – „ty”. Stosowany zabieg ma sprzyjać integracji członków wspólnoty, przełamywaniu oporów, budowaniu otwartości oraz rodzinnej atmosfery. W zależności od stopnia znajomości we wspólnocie oraz jej wewnętrznej integracji administrator w ramach powitania może przeznaczyć czas na wzajemne przywitanie się ze sobą uczestników, poznanie swoich imion czy krótką rozmowę na wyznaczony temat. Następnie przypomina treści z poprzedniego spotkania wspólnotowego oraz wprowadza w temat spotkania wspólnotowego, wskazując czego dotyczył miniony tydzień medytacji, ukazując w ten sposób ciągłość treści formacyjnych⁹⁴.

Modlitwa wprowadzająca, jest środkiem mającym na celu wprowadzenie uczestników w obecność Bożą. Ma ona swoje charakterystyczne punkty, jakimi są: znak krzyża, wezwanie Ducha Świętego oraz oddanie czci Jezusowi–Słowu poprzez pokłon. Wspólnota gromadząca się na słuchanie słowa Bożego podczas spotkania modlitewnego mocno akcentuje wezwanie Jezusa przychodzącego do swoich uczniów w swoim słowie.

91 Zob. S. Łabendowicz, *Dydaktyka katechezy*, s. 178; M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 301-303.

92 *Seminarium Odnowy Wiary – podręcznik metodyczny*, s. 69.

93 Zob. Aneks, *Ryciny 1-4*.

94 Tamże, s. 23; zob. K. Śleziński, *Elementy pedagogiki dialogicznej. Przestrzeń nauczyciel-uczeń w perspektywie relacji Ja-Inny*, w: *Człowiek w przestrzeni lokalnej – dobre praktyki wspierania rozwoju, aktywizacji i integracji społecznej: konteksty teoretyczne i społeczno-polityczne*, red. A. Szczurek-Borutka, B. Chojnacka-Synaszko, J. Suchodolska, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2014, s. 151-155.

Ważną metodą formacyjną jest ekspozycja otwartej księgi Pisma Świętego na specjalnie przygotowanym oraz przyozdobionym ołtarzu słowa⁹⁵. Jest to metoda ukazująca ważność proklamowanego słowa Bożego z księgi Pisma Świętego, którego celem jest formowanie postawy szacunku do tejże księgi oraz czci do czytanego z niej słowa. Celem tej metody stosowanej podczas wszystkich spotkań wspólnotowych jest skoncentrowanie uwagi członków WPO na Jezusie Chrystusie – Wcielonym Słowie Bożym oraz ukazanie, że to On stoi w centrum gromadzącej się wspólnoty.

Podobnie na każdym spotkaniu eksponowane są ikony. Ekspozycja ikon *Przyjaźni, Niewiasty Niosącej Chrystusa, Jana Chrzciciela Przyjaciela Oblubieńca* oraz najnowszej: *Jezusa Oblubieńca Kościoła Świętego* jest stałym elementem spotkań wspólnotowych⁹⁶. W katechezie dorosłych podkreśla się różne funkcje stosowania ikon czy szerzej obrazów, a z nich szczególnie funkcję rozwoju wiary czy budowania wspólnoty osób wierzących⁹⁷. Ułatwiają one przyjęcie informacji, przedstawiają osobę, rzecz, symbolizują jakąś myśl – pełnią więc funkcję informacyjno-uświadamiającą. Szczególnie w przypadku ikony, która w użytych barwach, kształtach oraz symbolach zawiera głęboko teologiczne treści. Ponadto ikona umiejscawia wiarę w rzeczywistości, w której można mieć na nią wpływ, wejść w pewną formę relacji, pełnią w ten sposób funkcję oznaczająco-tematyzującą⁹⁸. Wspomniane ikony są znakami WPO, które ukazują duchowość, charyzmat oraz świętych patronów wspólnoty. Celem ich ekspozycji jest ciągle przypominanie uczestnikom wspólnoty drogi formacji, jaką wybrali, oraz celu, jaki pragną osiągnąć. W czasie formacji są szczególne momenty, w których w czasie modlitwy wspólnotowej, wykorzystywana jest wprost metoda medytacji ikon⁹⁹.

Ważnym środkiem używanym na wszystkich spotkaniach wspólnotowych jest muzyka oraz śpiew. Pełni ona wiele funkcji zarówno ze względu na samą treść, jak i na melodię, którą ze sobą niesie¹⁰⁰. Wyraża treści wprost z Pisma Świętego, niesie biblijne przesłanie, pozwalając lepiej przeżyć poznawaną prawdę lub postawę, wejść w medytację lub odpocząć. Ponadto wspólnie wykonywane utwory wpływają na zawiązanie wspólnoty, jednoczą, ożywiają oraz dostarczają

95 Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 228.

96 Zob. Aneks, *Ryciny 1-4*.

97 Zob. S. Kulpaczyński, *Formy obrazowe i metodyka ich zastosowania w katechezie*, w: *Katechizacja różnymi metodami*, red. M. Majewski, Wyd. Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego, Kraków 1994, s. 189.

98 B. Pojawa, *Środki dydaktyczne w katechezie*, w: *Dydaktyka katechezy*, red. J. Stala, cz. 2, Wyd. Biblos, Tarnów 2004, s. 306-307.

99 Zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 99-110; zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 229, 283; J. Szept, *Dydaktyka katechezy*, s. 212.

100 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 515-517.

przeżyć, wprowadzając odpowiednią atmosferę: wyciszenia, skupienia lub pobudzenia, radości oraz energii¹⁰¹. W zależności od utalentowania osób zaangażowanych we *Wspólnotę Miejscową* za muzykę odpowiada albo jedna osoba, albo tworzy się cały zespół – *Diakonia Muzyczna*. Muzyka towarzyszy spotkaniu wspólnotowemu we wszystkich momentach modlitewnych. Jest stosowana zarówno jako tło animowanej modlitwy jednoczesnej, litanijnej lub prowadzonej, jak i w formie pieśni śpiewanych w sposób medytacyjny lub uwielbieniowy przez wszystkich członków wspólnoty. Tworzy ona atmosferę pozwalającą na skupienie, wejście w modlitwę szczególnie na początkowych etapach formacji. Treść pieśni oraz sposób ich wykonywania są związane z tematem spotkania wspólnotowego, ukierunkowane na założone sposoby prowadzonej modlitwy, a także na osiągnięcie celu spotkania wspólnotowego.

4.2. Własne formy, metody i środki formacji uzupełniającej *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*

Wspólnota WPO wypracowała również własne formy, metody i środki formacji uzupełniającej. Powstały one w dalszym rozwoju WPO jako odpowiedź na dostrzegalne braki spowodowane rozrostem wspólnoty, koniecznością zastosowania innych metod oraz środków, które byłyby trudne lub niemożliwe do zaaplikowania w zwyczajnym, podstawowym nurcie formacji, a także koniecznością mocnego postawienia nowych akcentów w formacji. Zaistniałe nowe warunki zainaugurowały powstanie takich formy formacji jak: sesje formacyjne, szkoły specjalistyczne, *Święto Wspólnoty*, rekolekcje i dni skupienia *Wspólnot Miejskowych*, spotkania rad odpowiedzialnych różnych szczebli strukturalnych. W niniejszym paragrafie zostaną opisane wymienione wyżej formy z uwzględnieniem wykorzystywanych metod oraz środków.

Sesje formacyjne odbywają się w formie całodniowego spotkania w zależności od potrzeb albo w ramach jednej *Wspólnoty Miejskowej*, albo w kilka wspólnot np. *Regionu* czy *Prowincji*, które będąc na podobnym etapie formacji, potrzebują tematycznej sesji formacyjnej. Celem sesji formacyjnej jest mocne postawienie akcentu formacyjnego na danym etapie oraz uzupełnienie formacji o treści trudne do zrealizowania poprzez podręcznik i spotkanie wspólnotowe. Początkowo odbywały się jako *Szkoła Animatora* następnie przybrały formę tematycznych, całodniowych sesji. Dotyczyły m.in. rozeznawania duchowego, walki duchowej, modlitwy i liturgii¹⁰². Z większości

101 J. Szept, *Dydaktyka katechezy*, s. 213.

102 K. Kralka, *Wywiad*, s. 8.

sesji formacyjnych, które były prowadzone we wspólnocie, nie zachowały się konspekty. Dostępne są wyłącznie pliki audio sesji tożsamościowej oraz będące jeszcze w toku udoskonalania konspekty do sesji o charyzmatkach, które zostaną pokrótce opisane poniżej.

Podczas sesji formacyjnych główną wykorzystywaną metodą jest metoda wykładowa¹⁰³. W sesjach uczestniczą osoby formujące się już we WPO dłuższy czas, którzy chcą pogłębić również wiedzę dotyczącą konkretnego tematu, a jednocześnie są przygotowani do słuchania. Ponadto podczas każdej sesji formacyjnej sprawowana jest uroczysta Eucharystia oraz głoszona jest homilia, a także prowadzona jest modlitwa uwielbienia zarówno na rozpoczęcie sesji, będąca staniem w obecności Boga, jak i pomiędzy poszczególnymi głównymi punktami sesji. Sesja formacyjna kończy się modlitwą związaną z tematem sesji, ukierunkowaną na konkretny cel. Podczas sesji formacyjnych dba się zatem o jakość muzyki i śpiewów, za których prowadzenie odpowiada przygotowana do tego *Diakonia Muzyczna*.

Tożsamościowa sesja formacyjna realizowana jest w czterech godzinnych panelach wykładowych zakończonych modlitwą. Skierowana jest do kandydatów na członków nowo założonych wspólnot po około rocznym lub dwuletnim doświadczeniu formacji, a także osób, które dołączyły do już istniejących *Wspólnot Miejskowych* i formują się w nich do dwóch lat. Jej celem jest ukazanie tożsamości WPO jej historii, charyzmatu, duchowości, misji, strategii działania oraz struktury wspólnoty, aby kandydaci, składając deklarację członkowską WPO, znaleźli tożsamość wspólnoty oraz podjęli świadomą decyzję pełnego włączenia się we wspólnotę. Formacyjna sesja tożsamościowa realizuje cztery tematy. Podczas niej przedstawia się historię początków wspólnoty od 2005 r., gdy odbywało się pierwsze SOW prowadzone przez Witka Wilka, poprzez Boże prowadzenie wspólnoty do 2010 r. będącego rokiem formalnego założenia WPO aż do ukazania dynamiki rozwoju WPO w Lublinie oraz Ożarowie Mazowieckim¹⁰⁴. Pierwszy panel sesji kończy modlitwa uwielbienia Boga, dziękczynienia za prowadzenie wspólnoty oraz prośby o dalszy jej rozwój.

W drugim panelu sesji tożsamościowej ukazuje się tożsamość wspólnoty. Przedstawione zostaje źródło nazwy wspólnoty na podstawie starotestamentalnej funkcji Przyjaciela Oblubieńca oraz św. Jana Chrzciciela¹⁰⁵. Na podstawie imienia wspólnoty ukazuje się tożsamość

103 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 116-121.

104 K. Kralka, *Historia wspólnoty. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1.

105 Tenże, *Tożsamość Przyjaciela Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 1-3; por. A. Kubiś, *Jezus Oblubieniec. Metafora małżeńska w Ewangelii Janowej*, Wyd. Bonus Liber, Rzeszów 2023, s. 95-104.

jej członków oraz charyzmat wspólnoty, jakim jest ewangelizacja rozumiana jako dzielenie się wiarą, aby przyprowadzać Kościół – Oblubienicę do Jezusa Oblubieńca jako Jego przyjaciela¹⁰⁶. Zaprezentowana jest także duchowość wspólnoty zakładająca uniżenie na wzór św. Jana Chrzciciela ukierunkowana na trzy relacje: z Jezusem jako Panem i Zbawicielem – Oblubieńcem Kościoła, z Maryją, Niewiastą niosącą Chrystusa – ikoną Kościoła, oraz z Kościołem – Oblubienicą Chrystusa¹⁰⁷. Ostatecznie ukazana zostaje również symbolika znaków – ikon WPO: *Przyjaźni, Jana Chrzciciela Przyjaciela Oblubieńca, Niewiasty Niosącej Chrystusa* oraz *Jezusa Chrystusa Oblubieńca Kościoła*¹⁰⁸. Drugi panel wykładowy oraz ekspozycję znaków wspólnoty kończy modlitwa uwielbienia Boga, a także modlitwa dziękczynna za Jana Chrzciciela, Maryję, Kościół oraz rozwijającą się przyjaźń między Jezusem a formującymi się¹⁰⁹.

Trzeci panel wykładu dotyczy misji, strategii oraz kościelnego ugruntowania WPO. Ukazywana jest misja WPO, jaką jest szeroko pojęta ewangelizacja *ad intra* oraz *ad extra*. Pierwszą misją, jaką wskazuje się podczas tej części sesji, jest własny wzrost w świętości poprzez formację intelektualną, duchową, ludzką oraz ewangelizacyjną. Osobiste podejmowanie się tejże misji motywowane jest wagą zadanie, jakie otrzymuje każdy z członków WPO, a którą jest głoszenie Ewangelii w łączności z Kościołem poprzez świadectwo życia oraz głoszenie na wszelkie sposoby słowa, co ukazane jest jako druga misja członka wspólnoty. Prezentuje się konieczne cechy takie jak solidność, wierność formacji wspólnoty, a także szczególnie wierność swojemu powołaniu, które zajmuje miejsce priorytetowe w formacji¹¹⁰.

Tak przedstawione misje są podstawą przekazania strategii WPO. Ukazuje się ją jako zakładanie i pomnażanie nowych wspólnot w Kościele mocno ugruntowanych w parafii pomiędzy innymi wspólnotami parafialnymi. Wskazuje się także na ludzki element tejże strategii, jakim jest formacja ewangelizatorów oraz formatorów ewangelizatorów, będąca strategią Jezusa oraz Kościoła od samego początku jego istnienia (zob. 2Tm 2,2)¹¹¹. Ostatecznie prezentuje się również konieczność uzyskania błogosławieństwa proboszcza parafii na założenie nowej *Wspólnoty Miejskowej* w jego parafii, a w przypadku, gdyby była to pierwsza wspólnota w diecezji, również

106 Zob. A. Kubiś, *Jezus Oblubieniec*, s. 20-22

107 Zob. D. Piekarz, *Chrystus jako Oblubieniec*, s. 312-313; A. A. Napiórkowski, *Maryja jest piękna. Zarys mariologii i maryjności*, Wyd. UPJPII, Kraków 2016, s. 166-172.

108 Zob. Aneks, *Ryciny 1-4*.

109 K. Kralka, *Tożsamość Przyjaciela Oblubieńca*, s. 18-20.

110 Tenże, *Misja i strategia Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 2-3, 5; zob. S. Płusa, *Rola świadectwa w nowej ewangelizacji na przykładzie nowych ruchów religijnych*, „*Verbum Vitae*” 27 (2015), s. 276-287.

111 K. Kralka, *Misja i strategia Wspólnoty*, s. 7-9; zob. I. Iwańska, *Formacja nowych ewangelizatorów dla dzieła nowej ewangelizacji*, „*Polonia Sacra*” 31 (2012), nr 2, s. 97-100.

błogosławieństwa biskupa miejsca jako pierwszego odpowiedzialnego za ewangelizację i duszpasterstwo w diecezji. Trzeci panel kończy się modlitwą uwielbienia Boga i dziękczynienia za Kościół, parafie, wspólnoty kościelne oraz modlitwą prośby o rozpalenie, a także rozeznanie charyzmatu ewangelizacji i formacji ewangelizatorów dla wszystkich członków WPO¹¹².

Czwarty panel sesji jest przeznaczony na ukazanie struktury WPO. Przedstawia się sposób podziału terytorialnego całej wspólnoty na *Prowincje, Regiony, Wspólnoty Miejskowe* oraz urzędy i funkcje przyporządkowane do każdej z nich. Ponadto przedstawia się system mianowania osób na poszczególne urzędy, ich kompetencje, wyjaśnia się całościowy przebieg formacji oraz system finansowania we wspólnocie. Piąty panel sesji kończy zawierzeniem Bogu WPO, drogi duchowego wzrostu wszystkich członków oraz prośbą o otwartość na Boże prowadzenie dla przełożonych wspólnoty¹¹³.

Kolejna sesja formacyjna dotyczy słuchania głosu Boga. Po raz pierwszy została przeprowadzona dla angielskiej, świdnickiej oraz warszawskiej *Prowincji* WPO w 2021 r. Jest skierowana do osób, które mają już pewne doświadczenie formacyjne oraz pragną wzrastać w relacji z Bogiem. Sesja składa się z trzech konferencji z zastosowaniem głównie metody wykładowej. Każda z konferencji ukierunkowana jest na podjęcie decyzji dotyczących wygłaszanego tematu.

W pierwszym panelu tejże sesji ukazany zostaje fundament słuchania głosu Bożego przemawiającego do serca człowieka, jakim jest Bóg, który przemawia i chce być słyszany przez swój lud, czego świadectwem są wezwania z Pisma Świętego (zob. Ps 95) czy też wydarzenia, o których świadczy słowo Boże zarówno Starego, jak i Nowego Testamentu¹¹⁴. Rozróżnione zostały sposoby mówienia Boga, a także reakcje człowieka zależne od stanu, w jakim się znajduje. Ponadto ukazane zostały także skutki i sposób działania słowa Bożego docierającego do człowieka na różne sposoby¹¹⁵.

Drugi panel sesji o słuchaniu Boga jest skoncentrowany na Eucharystii, która jest szczególnym miejscem przemawiania Boga. Przez całą Eucharystię będącą uobecnieniem dzieła paschalnego Chrystusa, przez wszystkie wypowiedziane w jej czasie słowa, a także wykonywane gesty człowiek może usłyszeć Boga mówiącego do jego serca, odpowiadającego

112 K. Kralka, *Misja i strategia Wspólnoty*, s. 12, 17; zob. I. Iwańska, *Formacja nowych ewangelizatorów*, s. 100-106.

113 Zob. K. Kralka, *Struktura Wspólnoty Przyjaciele*, s. 3, 6, 8, 11.

114 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 1 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 3-5; zob. M. Składanowski, *Bóg i człowiek w teologii zorientowanej dialogicznie*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 27 (2013), nr 1, s. 153-157.

115 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 1*; zob. W. Królikowski, *Rozeznawanie woli Bożej według św. Ignacego Loyoli*, „Polonia Sacra” 24 (2020), nr 3, s. 14-21.

na pytania¹¹⁶. W łączności z Eucharystią jako źródło słuchania głosu Boga stawia się słowo Boże, które Kościół rozważa danego dnia¹¹⁷. Ponadto przekazywany jest ośmioetapowy schemat modlitwy słuchania umożliwiający formowanie postawy trwania w obecności Bożej oraz słuchania Boga przemawiającego w ciszy poprzez natchnienia (stanięcie w obecności Boga, skrucha serca, oddanie i zawierzenie Bogu, modlitwa o wstawiennictwo i ochronę Maryi, dziękczynienie i uwielbienie, modlitwa o wypełnienie Duchem Świętym, słuchanie w milczeniu, dziękczynienie). W centrum modlitwy słuchania Boga ukazane zostaje słowo, które Bóg pragnie na różne sposoby przekazać człowiekowi¹¹⁸.

Ukazując w centrum modlitwy pragnienie usłyszenia głosu Boga, Jego pragnień i Jego myśli, wskazuje się również na konieczność rozeznawania, jakie myśli pochodzą od Boga, które są pochodzenia ludzkiego, a których źródłem jest zły duch. Prezentuje się sposób działania duchów oraz rozeznawania ich pochodzenia, wskazując jednocześnie konieczne narzędzia, jakimi są sakramenty Kościoła, a szczególnie sakrament pokuty i pojednania¹¹⁹. Ponadto zachęca się do prowadzenia dziennika duchowego oraz korzystania z obiektywizacji swojego rozeznania oraz słuchania głosu Boga u osób doświadczonych i przygotowanych do towarzyszenia duchowego¹²⁰. Na tym temacie skupia się trzeci panel sesji. Sesja kończy się modlitwą uwielbienia prowadzącą modlących się do decyzji otwarcia się na słuchanie głosu Boga w codzienności.

Kolejną sesją formacyjną jest sesja o charyzmatkach. Jest ona przeznaczona dla osób, które formują się we wspólnocie dłuższy czas, angażują się w służbę we wspólnocie na różny sposób, pragną się w niej rozwijać oraz pragną rozeznąć, do jakiej innej służby Bóg je wzywa. Sesja formacyjna o charyzmatkach składa się z dwóch części – z przygotowania dalszego oraz standardowej sesji formacyjnej. W przygotowaniu dalszym osoby, które nie uczestniczyły w sesji o słuchaniu głosu Boga oraz rekolekcjach ignacjańskich zachęca się do odsłuchania nagranej konferencji dotyczącej słuchania głosu Boga na dwa miesiące przed udziałem w sesji o charyzmatkach oraz przeczytania

---

116 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 2 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 3, zob. W. Łydka, *Sakramentalne uobecnienie Paschy Chrystusa*, „*Analecta Cracoviensia*” 17 (1985), s. 303-319; P. W. Kosiak, *Pascha Jezusa Chrystusa*, „*Studia Elckie*” 19 (2017), nr 4, s. 443-448.

117 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 2*, s. 5; zob. W. Irek, *Liturgia uprzywilejowaną przestrzenią słowa Bożego w świetle Adhortacji Verbum Domini*, „*Wrocławski Przegląd Teologiczny*” 19 (2011), nr 1, s. 60-67.

118 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 2*, s. 16-17.

119 Taż, *Słuchanie głosu Boga: 3 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora), s. 4-7; zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 125-138.

120 A. Stanuch, *Słuchanie głosu Boga: 3*, s. 9-11; zob. A. Pryba, *Posługa sakramentalnej pokuty i kierownictwa duchowego w perspektywie świętości chrześcijańskiej*, „*Teologia i Moralność*” 10 (2011), s. 204-211.

fragmentów zaczerpniętych z Katechizmu Kościoła Katolickiego dotyczących tego tematu (KKK 33, 46, 79, 391, 635, 709, 1776, 1779, 1954, 2002, 2659). Jest to wprowadzenie do kolejnej konferencji. Następnie zachęca się do wysłuchania miesiąc przed planowanym udziałem w sesji o charyzmatkach konferencji online traktującej o fundamentach rozeznawania duchowego. Ostatecznie przed samą sesją zaleca się wypełnienie kwestionariusza o charyzmatkach oraz wysłuchania minikonferencji o. Wita Chlondowskiego OFM dostępnych online dotyczących rozpoznawania charyzmatów, w których wyszczególnia i przedstawia 25 charyzmatów zwyczajnych¹²¹.

Część zasadnicza sesji o charyzmatkach została podzielona na 3 konferencje, z których każda trwa od 70 do 90 min. Podczas pierwszej konferencji przedstawia się w skrócie historię działania Ducha Świętego oraz charyzmatów. Wskazuje się na zapowiedzi i pierwsze objawy działania Ducha JHWH w Starym Testamencie (zob. Ez 37,1-14; Jl 3,1-2), a następnie ich wypełnienie w Nowym Testamencie w Synu Bożym, który działa znaki i cuda w mocy Ducha Świętego. Następnie ukazuje się charyzmatyczne ożywienie pierwotnego Kościoła od dnia Pięćdziesiątnicy, dla którego objawianie się charyzmatów było wydarzeniem oczekiwanym i naturalnie związanym z sakramentem chrztu świętego. Prezentuje się również lata wyciszenia, uśpienia charyzmatycznego oraz przyczyny takiej sytuacji aż do XIX i XX w., który zapoczątkowuje przebudzenie charyzmatyczne zarówno we wspólnotach protestanckich, jak i w Kościele katolickim. Szczególnym przejawem ów przebudzenia jest Sobór Watykański II, modlitewne wołanie papieża Jana XXIII: „odnów Boże swoje cuda w naszych czasach” oraz posoborowy rozkwit małych, formacyjnych, charyzmatycznych i żywych wspólnot również w Kościele katolickim¹²². Pierwsza konferencja prowadzi ostatecznie do uświadomienia sobie, jak słuchający wykorzystuje chrzest w Duchu Świętym przeżyty w czasie ewangelizacji, będący swego rodzaju aktywacją darów charyzmatycznych złożonych w czasie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Przedstawia się owoce wylania Ducha Świętego, a także przeszkody w objawieniu się Trzeciej Osoby Bożej, jakie może stawiać człowiek¹²³.

121 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja o charyzmatkach. Konspekt roboczy*, (mps w posiadaniu autora), s. 1-3; zob. W. Chlondowski, *Rozpoznaj swój charyzmat – playlista*, <https://youtube.com/playlist?list=PL6hgBhB7Elk-W9cVtuXaRbaCSuyVk6KfW&si=UyRuYz7xl5W0AFzS> [dostęp: 11.06.2024].

122 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja o charyzmatkach*, s. 4-8; zob. L. J. Suenens, *Nowe zesłanie Ducha Świętego*, tłum. J. Fenrychowska, Wyd. W drodze, Poznań 1988, s. 33-42; J. Budniak, *Ruch odnowy w Duchu Świętym w Kościele Rzymsko-Katolickim*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 40 (2007), z. 1, s. 207-211.

123 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja o charyzmatkach*, s. 10-12; zob. F. A. Sullivan, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna*, s. 51-63.

W drugiej konferencji wskazuje na katolickie fundamenty charyzmatyczności oraz rozwija się teologię charyzmatyczności¹²⁴. Ukazuje się, czym są charyzmaty oraz schemat rozeznawania charyzmatów złożony z pięciu kroków: zbadanie możliwości, eksperymentowanie, zbieranie doświadczenia, ocenianie skuteczności, oczekiwanie informacji zwrotnej. Ponadto wskazuje się na charyzmaty, które wymagają najdłuższego rozeznawania, jakimi są: charyzmat celibatu, misyjny, dobrowolnego ubóstwa oraz wiary; charyzmaty, którymi powinno się posługiwać natychmiast np.: zachęty, pomocy, gościnności, służby, miłosierdzia, rzemiosła, muzyki, pisanie; a także charyzmaty wymagające szczególnego rozeznania Kościoła oraz świadomego wzrastania w posłudze w środowisku kościelnym i za jego aprobatą: proroctwa, modlitwy wstawienniczej, uzdrawiania, nauczania, uwielbienia, ewangelizacji¹²⁵.

W trzeciej konferencji przekazuje się i wyjaśnia kroki konieczne do wzrostu w posłudze charyzmatycznej, aby wzrastać w zjednoczeniu oraz upodabnianiu się do Chrystusa. Są nimi: wzrastanie w absolutnym przekonaniu, że charyzmaty są dostępne dla każdego; nadzieja oraz pragnienie nowego ich otrzymania; wiara; modlitwa i post; czystość; świadomość priorytetów wynikających z powołania stanowego; pokora; brak przywiązań; wspólnota; miłość. Ponadto wskazuje się konieczność pracy nad swoim charakterem w formacji ludzkiej. Sesja formacyjna kończy się modlitwą uwielbienia, modlitwą o nowy chrzest w Duchu Świętym oraz modlitwą o namaszczenie charyzmatyczne¹²⁶.

Inną formą są warsztaty. Są one tworzone i przeprowadzane z inicjatywy konkretnych *Wspólnot Miejskowych, Regionów* lub *Prowincji* jako odpowiedź na zapotrzebowanie tych konkretnych wspólnot. Są to zwykle spotkania prowadzone metodą warsztatową. Prowadzą je zaproszeni goście zarówno ze WPO, jak i spoza jej struktury, którzy są specjalistami w danym temacie¹²⁷. Do prowadzenia warsztatów psychologicznych zaprasza się wykwalifikowanych psychologów i terapeutów chrześcijańskich działających zgodnie z zasadami chrześcijańskiej antropologii. Wykorzystując swoje kompetencje, przeprowadzają oni warsztaty w temacie,

124 Głównym źródłem jest nauczanie Kościoła: KKK 798-801; KK 12, 30; ChL 24, dokument Komisji Doktrynalnej Międzynarodowych Służb Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej, *Chrzest w Duchu Świętym*, Wyd. Serafin, Kraków 2014 oraz książka S. A. Weddel, *Owocne uczniostwo*.

125 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja o charyzmatach*, s. 17-19, 21, 23-25.

126 Tamże, s. 32-35.

127 *Wywiad z Anetą Golbą 05.07.2024*, (mps w posiadaniu autora), s. 17; zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 391.

którego potrzebuje dana wspólnota, np. warsztaty prowadzące do doświadczania własnej wartości, odkrywania swoich mocnych stron oraz warsztaty dotyczące komunikacji, wypalenia, a także rozwiązywania sytuacji kryzysowych¹²⁸.

Szkoły specjalistyczne są kolejną formą, dzięki której we WPO kształtowane są osoby świeckie. W tej formie nie biorą udziału całe *Wspólnoty Miejskowe*, tylko wybrane przez przełożonych wspólnoty osoby, które podejmują dodatkową formację do konkretnej posługi we wspólnocie. Zatem jest to forma organizowana na wyższych szczeblach struktury terytorialnej: w *Regionie*, *Prowincji* lub wprost przez Radę Generalną.

Pierwszą inicjatywą, którą zalicza się do szkół specjalistycznych, jest *Szkoła Animatora*. Adresatami tej inicjatywy są członkowie WPO, którzy wykazują się sumiennością oraz troską o życie duchowe i sakramentalne, regularnym uczestnictwem w spotkaniach, otwartością i zaangażowaniem w posługę na rzecz wspólnoty i dzieł przez nią prowadzonych. Ponadto zostali zgłoszeni przez *Administradora Wspólnoty Miejskowej* oraz wyrazili swoją gotowość podjęcia dodatkowej formacji i posługi. Celem szkoły jest formacja członków WPO do posługi *Animatora* we wspólnocie podczas spotkań *Wspólnoty Miejskowej*. *Szkoła Animatora* obejmuje kształtowanie umiejętności prowadzenia grupy dzielenia, pogłębianie zaangażowania we wspólnocie oraz wyposażenie uczestnika w narzędzia potrzebne do służby we WPO i dziełach ewangelizacyjnych przez nią podejmowanych. *Szkoła* składa się trzech jednodniowych sesji formacyjnych, które powinny być przeżywane w co najmniej miesięcznym odstępie. W każdej z sesji przewidziane są konferencje, warsztaty indywidualne, integracja uczestników oraz praca w grupach. Zaleca się także korzystanie z podanej lektury dodatkowej w czasie pomiędzy spotkaniami¹²⁹.

Podczas trwania pierwszej sesji formacyjnej ukazuje się miejsce i rolę *Animatora* w planie zbawienia oraz sylwetkę *Animatora* we wspólnocie formacyjnej. Doprowadza się uczestnika do przyjęcia powołania do misji, które początek ma w stworzeniu z miłości, powołaniu do życia w relacji z Bogiem, powołaniu do świętości, odkupieniu oraz misji Jezusa przekazanej przez

128 Zob. np. *Warsztaty modlitwy wstawienniczej w Biłgoraju*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/468-warsztaty-modlitwy-wstawienniczej-w-bilgoraju> [dostęp: 28.06.2024]; *Warsztaty modlitwy wspólnotowej dla regionu Tomaszów Lubelski*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/429-warsztaty-modlitwy-wspolnotowej-dla-regionu-tomaszow-lubelski> [dostęp: 28.06.2024]; *Warsztaty modlitwy wstawienniczej w Rzeszowie*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/381-warsztaty-modlitwy-wstawienniczej-w-rzeszowie> [dostęp: 28.06.2024]; *Warsztaty psychologiczne w Kielcach*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/127-warsztaty-psychologiczne-w-kielcach> [dostęp: 28.06.2024].

129 *Szkoła Animatora. Wprowadzenie w posługę*, (mps w posiadaniu autora), s. 2, 3.

niego następnie Apostołom i wszystkim uczniom Pana w Jego Kościele¹³⁰. Ponadto wskazuje się na rolę i zadania *Animatora* w prowadzeniu grupy dzielenia, uwzględniając trzy grupy relacji: do Boga, do siebie, do innych. Ponadto naucza się o Kościele, w jakim celu został stworzony, jaką rolę pełnią w nim małe grupy formacyjne, a w nich małe grupy dzielenia¹³¹. Ostatecznie uczestnicy uczą się, na czym polega ich rola jako przyszłych *Animatorów*, jakie są zasady dzielenia w małej grupie oraz jak radzić sobie z konkretnymi trudnościami, które mogą występować w grupie. Sesja kończy się modlitwą o posłanie oraz przyjęcie misji świadka Chrystusa, ewangelizatora oraz formatora w funkcji *Animatora* WPO¹³².

Podczas drugiej sesji uczestnicy poznają trzy etapy życia duchowego: etap oczyszczenia, oświecenia i zjednoczenia dla lepszego zrozumienia własnej perspektywy rozwoju, a także dla lepszego towarzyszenia innym¹³³. Ponadto uczą się w praktyczny sposób uważności oraz rozwijania swojej samoświadomości. Dzięki praktycznym ćwiczeniom warsztatowym oraz indywidualnej pracy uczą się poznawać swój temperament, charakterystyczne sposoby zachowania, również w kontekście przyszłej posługi. Jest to szansa na poznawanie swoich mocnych stron, które formujący się może świadomie wykorzystywać, a także słabych stron, nad którymi może podjąć świadomą pracę wewnętrzną. Ponadto jest to szansa, aby uznać jedne, jak i drugie w kontekście bycia powołanym przez Boga do posługi. Pogłębianie samoświadomości jest również uzupełniane o naukę komunikacji. Uczestnicy uczą się poprzez warsztaty i ćwiczenia budować komunikaty typu „ja”. Poznają teorię odbierania komunikatów oraz prowadzeni są poprzez ćwiczenia do określenia swojego sposobu słuchania innych, rozpoznania, w jaki sposób słuchają. Ponadto poznają bariery komunikacyjne utrudniające usłyszenie komunikatu oraz uczą się techniki empatycznej perspektywy jako metody w lepszym zrozumieniu drugiej osoby, szczególnie w sytuacji konfliktowej¹³⁴. Sesja kończy się modlitwą o przyjęcie siebie wraz z całą własną historią życia oraz innych jako swoich braci.

130 Zob. M. S. Wróbel, *Janowa wizja kapłaństwa Chrystusa i Jego uczniów (J 17)*, „Verbum Vitae” 12 (2007), s. 76-89.

131 Zob. Z. Zarembski, *Małe wspólnoty religijne*, s. 6- 12.

132 *Szkola Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 4-6, 8-10, 12-19.

133 Zob. S. Urbański, *Etapy rozwoju życia duchowego*, w: *Teologia duchowości katolickiej*, red. M. Igielski, Wyd. RW KUL, Lublin 1993, s. 263-291.

134 *Szkola Animatora. Wzrastanie w posłudze*, (mps w posiadaniu autora), s. 3-5, 7, 10-11, 15-19, 21-22; zob. J. Brownell, *Reagowanie na komunikaty*, s. 225-228; J. Stewart, M. Thomas, *Słuchanie dialogiczne: lepienie wzajemnych znaczeń*, s. 236-238.

W czasie trzeciej sesji formacyjnej uczestnicy otrzymują podstawową wiedzę dotyczącą rozeznawania duchowego oraz podejmowania decyzji w kontekście wzrastania w posłudze *Animatora*. Uczą się, czym jest rozeznawanie, po co rozeznawać. Poznają typy rozeznawania duchowego, piramidę wartości w życiu wewnętrznym, sposoby działania duchów w różnych stanach, a także podstawowe zasady rozeznawania św. Ignacego Loyoli¹³⁵. W dalszej części przedstawiane są im podstawowe zagadnienia dotyczące słuchaniu głosu Boga oraz prowadzenia przez Ducha Świętego. W ostatniej części sesji uczestnicy pogłębiają temat charyzmatów w Kościele, aby rozbudzić swoją świadomość oraz pragnienie ich przyjęcia w celu budowania Kościoła. Uczestnicy poznają konkretne charyzmaty oraz ich istotę oraz możliwość ich zastosowania. Sesję kończy modlitwa o chrzest w Duchu Świętym oraz rozbudzenie otrzymanych w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej charyzmatów¹³⁶.

W czasie *Szkoły Animatora* wykorzystuje się metodę aktualizacji treści słowa Bożego. Historię zbawienia odnosi się do konkretnej rzeczywistości osób gromadzących się na spotkaniu np. gdy mowa o stworzeniu człowieka z miłości, ukształtowaniu go na obraz Boży oraz powołaniu (zob. Rdz 1,26-27) ukazuje się uczestnikom, że relacja z Bogiem jest ich pierwszym powołaniem, z którego wszystko bierze swój początek¹³⁷. Używana jest również metoda zadawania pytań dotyczących doświadczenia działania Boga w przeszłości w życiu codziennym, prywatnym wprowadzająca w dzielenie z osobami będącymi wokół, które tworzą małe grupy¹³⁸. Doświadczenie to pozwala z jednej strony na kształtowanie umiejętności składania krótkich świadectw oraz jest korzystna dla samego mówiącego. Treści przypominane oraz wypowiedzane zostają utrwalone w pamięci mówiącego¹³⁹. Ponadto *Szkoła Animatora* przepełniona jest również różnego rodzaju ćwiczeniami dla uczestników, dzięki którym uczestnicy mogą przejść przez swego rodzaju transformację od „ja idealnego”, postulowanego, do „ja realnego”. Taki dokonujący się proces pozwala na zrozumienie i akceptację siebie w danej rzeczywistości oraz umożliwia rozpoczęcie pracy nad sobą. Proponuje się np. ćwiczenie, w którym uczestnicy, skupiając się na różnych przeciwstawnych i jednocześnie dobrych przestrzeniach życia, takich jak np. relacja z Bogiem – relacja z człowiekiem, mówienie – słuchanie, obowiązki stanu – dodatkowe

135 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 125-138; W. Królikowski, *Rozeznawanie duchów na drodze duchowego wzrostu i regresu człowieka według św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 33 (2021), nr 2, s. 122-129.

136 *Szkoła Animatora. Posługa w mocy Ducha Świętego*, (mps w posiadaniu autora), s. 1-4, 6, 10-12, 14, 16-17, 22, 24-27; zob. F. A. Sullivan, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna*, s. 51-63.

137 *Szkoła Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 4; zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 394.

138 *Szkoła Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 6.

139 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 69.

zajęcia, praca – odpoczynek, relacje – odosobnienie, będących na skali, mają zaznaczyć realny stan. Po czym proponuje się podjęcie decyzji pracy nad jedną z tych przestrzeni, aby była ona w równowadze i harmonii¹⁴⁰.

Inną metodą pracy są scenki tematyczne. Pozwalają one zastosować poznaną teorię w praktyce, jednak w bezpiecznym otoczeniu. Scenki podlegają następnie ewaluacji innych członków grupy oraz prowadzących¹⁴¹. Np. po przedstawieniu sposobów rozwiązywania trudności, które mogą występować w małej grupie dzielenia, uczestnicy zostają dobrani w grupy, wyłoniony jest prowadzący oraz osoby odgrywające role członków grupy dzielenia. Kilku ma popełniać błędy w sposobie dzielenia – mówić nie na temat, dyskutować, komentować wypowiedzi innych. Zadaniem prowadzącego jest animować rozmowę oraz rozwiązywać trudności¹⁴².

Kolejną metodą pracy są ćwiczenia warsztatowe przeprowadzane w parach lub małych grupkach. Jest to ważne narzędzie, pozwalające na budowanie własnej świadomości, świadomości grupy, a także wzrost akceptacji zarówno siebie, jak i drugiego człowieka¹⁴³. Jednym z takich ćwiczeń warsztatowych przeprowadzanych w parze jest ćwiczenie, w którym każda z osób pokazuje pięć przedmiotów, które uważa, że najlepiej ją opisują bez dodawania żadnego komentarza. Druga osoba wypisuje cechy, które mogłyby obrazować dane przedmioty. Ćwiczenie kończy dialog z następującymi pytaniami: co sprawiło, że zdecydowałeś się na te rzeczy? W jaki sposób chciałeś się zaprezentować? Co te przedmioty mówią o twoich potrzebach? Jaki był twój cel zaprezentowania się przed drugą osobą – chciałeś pokazać, to jaki jesteś na co dzień, czy pokazać się z najlepszej strony? Czy było coś nad czym się wahałeś, wybierając przedmioty? Dlaczego? Czy zmieniłoby to, jak ktoś cię odbierze? Co zdziwiło cię najbardziej w obserwacjach drugiej osoby? Co zauważyłeś w sobie na podstawie tego ćwiczenia?¹⁴⁴

Kolejnym typem ćwiczeń warsztatowych jest praca z aneksem – kartą pracy. Np. po przedstawieniu teorii dotyczącej komunikowania: komunikatów werbalnych, niewerbalnych, szumów, komunikatów sprzecznych, błędnie odebranych komunikatów, uczestnicy otrzymują aneks z wypisaną historią. Ich zadaniem jest zauważyć, rozróżnić i zaznaczyć poszczególne rodzaje komunikatów. Innym ćwiczeniem tego typu jest transpozycja komunikatu typu „ty” na komunikat typu „ja”¹⁴⁵.

140 *Szkola Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 10.

141 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 398; *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*, red. Barciński, Wyd. „M”, Kraków-Lublin 2006 s. 111-112.

142 *Szkola Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 20.

143 S. Łabendowicz, *Dydaktyka katechezy*, s. 179.

144 *Szkola Animatora. Wzrastanie w posłudze*, s. 9.

145 Tamże, s. 13-14, 17.

Każda sesja *Szkoły Animatora* kończy się prowadzoną, tematyczną oraz prowadzącą do celu modlitwą wspólnotową. Stwarza ona miejsce na przyjmowanie treści, duchowe podejmowanie decyzji, do których uczestnicy są zapraszani podczas realizacji poszczególnych tematów sesji. Jest to także czas, w którym uczestnicy wraz ze swoimi odkryciami dotyczącymi własnego sposobu życia, stają przed Bogiem oraz proszą o łaskę w wytrwaniu w dobrych postanowieniach, proszą o posłanie do misji oraz o wyposażenie w dary i charyzmaty na czas realizacji misji.

Ostatnią ważną metodą jest własne, indywidualne zgłębianie poszczególnych tematów *Szkoły Animatora*. Uczestnicy po każdej sesji otrzymują zarówno aneksy streszczające najważniejsze praktyczne części konferencji oraz zadania, ale także wykaz literatury uzupełniającej. Podczas sesji formacyjnej nie sposób przekazać wszystkich treści dotyczących omawianych tematów. Dlatego każdy z uczestników jest zobowiązany do osobistej lektury w czasie między sesjami, która pozwoli pogłębić ważne dla formacji *Animatorów*, prowadzenia grupy oraz formowania innych tematy¹⁴⁶.

Drugą inicjatywą wliczającą się w szkoły specjalistyczne jest *Szkoła Głoszących*. Jej celem jest przygotowanie członków WPO do głoszenia oraz wyposażenie ich w podstawowe narzędzia do rozwoju tejże umiejętności głoszenia. *Szkoła* jest adresowana do członków WPO formujących się we wspólnocie nie krócej niż trzy lata, którzy wykazują się troską o własne życie modlitewne i sakramentalne. Ponadto wymaga się od nich otwartości oraz zaangażowania na rzecz WPO. Przeprowadzenie *Szkoły Głoszących* spoczywa na *Moderatorze Regionalnym*, który może zaprosić również inne kompetentne osoby, jednak on sam zobowiązany jest do koordynowania szkolenia. Program *Szkoły* obejmuje osiem spotkań, które mogą być przeprowadzane osobno w częstotliwości jedno spotkanie w miesiącu lub połączone w dwie jednodniowe sesje formacyjne oraz dwa osobne spotkania. Spotkania przewidziane są w sposób teoretyczno-praktyczny. Wykorzystuje się podczas ich trwania: konferencje, warsztaty indywidualne, ewaluację, integrację uczestników oraz pracę w grupach¹⁴⁷.

Podczas pierwszego spotkania pierwszej sesji zostaje omówiona rola powołującego oraz powołanego. Ukazane zostaje powołanie do głoszenia na podstawie nakazu misyjnego Jezusa (zob. Mk 16,15), potrójnej misji Chrystusa: kapłańskiej, prorockiej, królewskiej, w której każdy ochrzczony ma udział (zob. KK 10-12) oraz posynodalnej adhortacji Jana Pawła II *Christifideles*

146 Zob. *Szkoła Animatora. Wprowadzenie w posługę*, s. 25; *Szkoła Animatora. Wzrastanie w posłudze*, s. 6, 23; *Szkoła Animatora. Posługa w mocy Ducha*, s. 7, 17, 32.

147 *Szkoła Głoszących*, s. 1.

laici o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie (zob. ChL 64)¹⁴⁸. Uczestnicy prowadzeni są również do rozpalenia w sobie pragnienia głoszenia poprzez doświadczenie prawdy o powołaniu do głoszenia jako niczym niezasłużonej łasce oraz nieodwołanym darze. Są także zaproszeni do uświadomienia własnych zalet i wad, które mogą mieć wpływ na ich posługę oraz odpowiedzenia Bogu na powołanie do głoszenia Jego słowa. Wykorzystane zostają do tego celu przykłady zwiastunów słowa Bożego Nowego Testamentu: św. Pawła (zob. Dz 9,1-19), Apollosa (zob. Dz 18, 24-28), Piotra i Jana (zob. Mt 4, 18-22), Uwolnionego z Gerazy (zob. Mk 5, 1-20)¹⁴⁹.

Drugie spotkanie jest swego rodzaju wprowadzeniem w modlitwę słowem Bożym. Członkowie poznają medytację jako sposób poznania Biblii oraz słuchania głosu Boga. Medytacja słowa Bożego ukazana jest jako metoda do pogłębiania relacji z Bogiem oraz konieczna praktyka umożliwiająca bycie heroldem słowa Bożego¹⁵⁰. Uczestnicy po raz kolejny przypominają sobie, na czym polega metoda medytacji biblijnej. Przedstawiona zostaje w trzech etapach składających się następnie z działań praktycznych. Podczas pierwszego etapu, przygotowania do medytacji wskazuje się na konieczność wewnętrznego i zewnętrznego wyciszenia, a także świadomego stanięcia w obecności Boga oraz wykonania zewnętrznego aktu adoracji i czci należnej Bogu. Następnie zaleca się skierowanie prośby do Boga w formie krótkiego aktu strzelistego o owoc oraz cel konkretnej medytacji. Drugi etap to medytacja właściwa. Jest to etap zbudowany wprost na metodzie *Lectio Divina*, zakłada zatem: czytanie tekstu biblijnego (*lectio*), słuchanie i rozważanie (*meditatio*), rozmowę z Bogiem (*oratio*), wzniesienie ducha ku Bogu (*contemplatio*), odpowiedź na słowo Boże (*actio*). Trzecim etapem medytacji jest jej zakończenie, które zakłada dwie czynności. Pierwszą jest modlitwa będącą bezpośrednią rozmową z Bogiem oraz znaną modlitwą ustną. Natomiast drugą jest refleksja, spisanie w notatniku doświadczenia z modlitwy: głównych myśli, wniosków, uczuć, podjętych decyzji¹⁵¹.

148 Zob. J. Dyduch, *Posłannictwo świeckich w Kościele w świetle II Polskiego Synodu Plenarnego*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawno-historyczny” 47 (2004), nr 3-4, s. 30-34.

149 *Szkola Głoszących*, s. 5-6, 9.

150 Zob. Franciszek, *Medytacja sposobem spotkania z Jezusem. Audyencja ogólna 28.04.2021*, <https://papiez.wiara.pl/doc/6833799.Medytacja-sposobem-spotkania-z-Jezusem> [dostęp: 2.07.2024]

151 *Szkola Głoszących*, s. 17-20. Zaprezentowana, poszerzona metoda *Lectio Divina*, której uczyć się uczestnicy Szkoły Głoszących, została zaczerpnięta z rekolekcji ignacjańskich prowadzonych w Ogniskach Rekolekcyjnych Wspólnoty Sióstr Niepokalanej Matki Wielkiego Zawierzenia. O. Bronisław Mokrzycki, ucząc modlitwy słowem Bożym, wskazuje te trzy etapy składające się na konkretne czynności modlącego się. Przedstawia je w obrazowej formie rakiety ziemia-niebo, gdzie etap przygotowania porównany jest do silnika rakiety, medytacja do części zasadniczej, zakończenie do głowicy. Zob. B. Mokrzycki, *Kościół w świętości*, Wyd. Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1984, s. 265-273.

Kolejne dwa spotkania koncentrują się na tematyce świadectwa. Uczestnicy dowiadują się, że jego treścią jest osobiste doświadczenie zbawienia w różnych życiowych sytuacjach, w których człowiek otworzył się na inicjatywę Boga, przyjął ją i na nią odpowiedział. Jest ono zatem opowiadaniem o dziełach Boga, którego celem jest oddanie chwały Bogu oraz uświadomienie słuchaczom potęgi Bożej mocy i miłości¹⁵². Uczestnicy poznają podstawowe cechy dobrego świadectwa. Ważnym rozróżnieniem, jakie zostaje zaprezentowane formującym się, są rodzaje świadectw. Przedstawiana jest specyfika świadectwa życia (zob. Dz 26,4-23), które zakłada: krótki opis życia przed spotkaniem Jezusa, opis spotkania z Nim, zmianę w życiu, która się dokonała, oraz zachętę. Odróżnia się ten rodzaj świadectwa od świadectwa tematycznego, które nie dotyczy całego życia, ale jakiegoś wąskiego aspektu oraz ma swój konkretny cel np.: ukazać prowadzenie Ducha Świętego, zachęcić do podjęcia decyzji nawrócenia, przebaczenia do głębszego życia modlitewnego, rozpalić do ewangelizacji¹⁵³.

Dwa kolejne spotkania, piąte i szóste, są spotkaniami centralnymi, podczas których uczestnicy poznają sposób przygotowania głoszenia oraz schemat głoszenia. Wskazuje się na przygotowanie duchowe oraz merytoryczne głoszenia. Przygotowanie duchowe zakłada modlitwę własną głoszącego oraz medytację słowa Bożego. Wskazuje się uczestnikom na konieczne postawy głoszącego, takie jak: posłuszeństwo słowu, pokora, postawa ucznia, trwanie w głębokiej relacji z Jezusem¹⁵⁴. Natomiast przygotowane merytorycznie koncentruje się na pogłębieniu rozumienia fragmentu biblijnego przez poznanie jego kontekstu, interpretacji za pomocą komentarzy biblijnych, innych przekładów Biblii, słowników, a także źródeł teologicznych, takich jak KKK i dokumenty Kościoła. Uczestnicy poznają również schemat budowy głoszenia oraz poszczególne formy, które pozwalają na efektywny wstęp pobudzający motywację do słuchania, głęboką treść centralną prowadzącą do przyjęcia Dobrej Nowiny oraz zakończenie mobilizujące do wprowadzenia w życie usłyszanego nauczania¹⁵⁵. Uczestnicy poznają także elementy wykorzystywane w czasie głoszenia dobierane pod kątem celu. Zaznacza się aktualizację i inkulturację słowa Bożego, wskazywanie na kontekst historyczny, kulturowy lub biblijny. Ukazuje się możliwość stosowania różnego rodzaju środków i zabiegów retorycznych,

152 Zob. M. Gogolik, *Świadectwo nawrócenia w przekazie katechetycznym*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2 (2016), s. 46-49.

153 *Szkola Głoszących*, s. 24-27; zob. M. Gogolik, *Świadectwo nawrócenia*, s. 54-57.

154 *Szkola Głoszących*, s. 35-36; zob. R. Cantalamessa, *Tajemnica głoszenia Słowa Bożego*, tłum. G. Niedźwiedź, Wyd. Św. Antoniego, Wrocław 2007, s. 35-58.

155 *Szkola Głoszących*, s. 37-38.

takich jak np.: kontrasty, metafory, zadawanie pytań, wyobrażenia, wyolbrzymienia, wyliczanie, świadectwa, zwroty bezpośrednie, zachęty do podjęcia decyzji, prowadzenie do identyfikacji, stosowanie przemyślanej komunikacji werbalnej i niewerbalnej.

Do przekazania wiedzy oraz kształtowania praktycznych umiejętności stosowane są różne metody. Podstawową metodą jest metoda wykładowa. Dzięki niej uczestnicy mogą przyswoić sobie wiedzę na konkretny temat w syntetyczny sposób. Jednocześnie każde spotkanie zostało wzbogacone ćwiczeniem praktycznym wykonywanym w grupie lub indywidualnie, odbywającym się w czasie spotkania lub będącym ćwiczeniem do wykonania w domu¹⁵⁶.

Budując świadomość uczestników dotyczącą głosicieli słowa Bożego, w szkole głoszących wykorzystuje się metodę porównania i identyfikacji z wybranymi heroldami słowa obecnymi w Nowym Testamencie¹⁵⁷. Uczestnicy zostają podzieleni na grupy. Każda z grup otrzymuje *sigla* biblijne wskazujące na spotkanie z Jezusem jednej z postaci Nowego Testamentu, która głosiła słowo Boże. Zadaniem grup jest przedstawienie zalet osoby powołanej do głoszenia Ewangelii, które były przydatne do wypełniania misji oraz wad, które ją dyskwalifikowały. Po wykonaniu zadania oraz prezentacji wyników uczestnicy utożsamiają się z postaciami biblijnymi i, pracując indywidualnie, wypełniają przygotowane karty. Indywidualnym zadaniem każdego uczestnika jest uświadomienie własnego spotkania z Jezusem będącego źródłem powołania do głoszenia, a także własnych zalet oraz wad, będących po ludzku albo pomocą, albo przeszkodą w wypełnianiu misji. Spotkanie z Jezusem i powołanie do głoszenia jest jednocześnie uzdolnieniem do wypełniania misji, w której Jezus będzie się posługiwał zarówno zaletami, jak i wadami głoszącego¹⁵⁸.

Podobnie teoria dotycząca metody medytacji słowa Bożego zakończona jest praktycznym warsztatem, aby uczestnicy mogli doświadczyć wzorcowej medytacji słowa przeprowadzanej wskazaną metodą. Następnie doświadczenie medytacji przenoszone jest w kontekst tworzenia konferencji. Prowadzący przeprowadza uczestników przez medytację fragmentu zaczerpniętego z Mk 4, 35-41 metodą o. Bronisława Mokrzyckiego SJ. Wprowadza w modlitewnej atmosferze z każdy z punktów metody, zadając pytania do tekstu oraz pozostawiając chwilę ciszy, aby uczestnicy mogli wejść w medytację słowa Bożego¹⁵⁹.

156 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 116-121.

157 Zob. M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 276.

158 *Szkoła Głoszących*, s. 4-7.

159 Zob. *Szkoła Głoszących*, s. 20-21; zob. B. Mokrzycki, *Kościół w świętości*, s. 265-273.

Przeprowadzona medytacja jest następnie ukierunkowana na proces tworzenia konferencji. Uczestnicy w pracy indywidualnej na podstawie przeprowadzonej medytacji słowa Bożego spisują, do czego chcieliby doprowadzić innych, gdyby mieli głosić konferencję do przemyślanego fragmentu. Wyznaczają więc cel domniemanego głoszenia. Zapisują także kluczowy fragment lub słowo z Ewangelii, który doprowadzałby do celu oraz trzy kluczowe zdania, które powinny wybrzmieć w domniemanym nauczaniu. Chętne osoby proszone są o przedstawienie wyników swojej pracy¹⁶⁰. Zastosowanie takiego połączenia zadań pozwala na kształtowanie praktyki rozpoczynania procesu tworzenia głoszenia konferencji od indywidualnej, pogłębionej modlitwy słuchania słowa Bożego.

Innym ćwiczeniem z wykorzystaniem pracy indywidualnej jest tworzenie krótkich, radosnych i chrystocentrycznych świadectw tematycznych. Każdy z uczestników otrzymuje temat świadectwa i cel, do którego ma doprowadzić poprzez jego wygłoszenie. Po czym świadectwo tematyczne jest wygłaszane przez osoby chętne na forum grupy, a zadaniem słuchających jest odkrycie tematu oraz celu, do którego głoszący świadectwo miał doprowadzić. Jako ostatni wypowiada się prowadzący ćwiczenie, którego celem jest ewaluacja wygłoszonego świadectwa. Kryterium oceny stanowią trzy cechy świadectwa: krótkie, radosne i chrystocentryczne. Głoszący świadectwo otrzymują informacje zwrotne, jakie elementy spowodowały, że cechy świadectwa były widoczne, a które nie. Podpisane świadectwa są zbierane, aby każdy z uczestników mógł otrzymać ocenę opisową swojego świadectwa tematycznego¹⁶¹.

Podobnie jak w ćwiczeniach związanych z tworzeniem świadectwa, praca indywidualna odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu umiejętności formułowania skutecznej motywacji do słuchania, stanowiącej istotny element wstępu do głoszenia. Uczestnicy otrzymują wybrany fragment Ewangelii oraz konkretny cel konferencji, zaczerpnięty z podręcznika formacyjnego *Szkoła modlitwy osobistej*. Ich zadaniem jest stworzenie wprowadzenia, które w sposób efektywny wzbudzi zainteresowanie i skłoni odbiorców do aktywnego słuchania. Po opracowaniu, uczestnicy prezentują swoje motywacje na forum grupy, po czym otrzymują od prowadzącego zwięzłą informację zwrotną dotyczącą jakości i efektywności przekazu¹⁶².

Najważniejszymi elementami wyznaczającymi niejako szczyt *Szkoły Głoszących* są trzy ćwiczenia do wykonania w domu poza czasem spotkania. Tzw. zadania domowe dotyczą pisania świadectwa życia oraz dwóch krótkich konferencji. Pierwsza konferencja dotyczy tematu

160 *Szkoła Głoszących*, s. 22; zob. J. Twardy, *Proces przygotowania homilii*, „Roczniki Teologiczne” 61 (2014), nr 12, s. 77-84.

161 *Szkoła Głoszących*, s. 29.

162 Tamże, s. 38.

z podręcznika formacyjnego *Studium Ewangelii św. Marka*, a druga wybranego fragmentu z Ewangelii. Wspólnota przykłada do nich dużą wagę, gdyż spotkania występujące bezpośrednio po nich są przeznaczone wyłącznie na wygłaszanie świadectw lub konferencji oraz ich ewaluację¹⁶³. Wszystkie te aspekty oraz zastosowane środki tworzą metodę warsztatową¹⁶⁴.

Ze wszystkich uczestników *Szkoły Głoszących* w każdym z trzech przypadków ewaluacji tworzone są 6-8 osobowe grupy. Do każdej grupy dołączana jest doświadczona osoba słuchająca świadectw i konferencji, która staje się swego rodzaju mentorem przewodzącym ewaluacji. Każdej osobie przeznaczają się w przypadku świadectwa 10-15 min na wygłoszenie świadectwa oraz 5 min. na ewaluację, w przypadku konferencji ok 20 min., 15 na wygłoszenie konferencji i 5 na jej ewaluację. Uczestnicy są informowani, pod jakim kątem będzie prowadzona ewaluacja oraz o celu jej przeprowadzania. Ewaluacji wygłaszanego świadectwa podlegają następujące elementy: obecność czterech części świadectwa, trzech cech świadectwa, sposób mówienia, zastosowany język oraz brak elementów obcych świadectwu. Natomiast podczas ewaluacji wygłaszanych konferencji ocenia się: zachowanie elementów budowy konferencji, obecność konkretnego celu głoszenia; doprowadzenie do decyzji w głoszeniu i modlitwie końcowej; zastosowanie świadectwa oraz inne środki i zabiegi retoryczne; korzystanie z Pisma Świętego; aktualizowanie oraz inkulturowanie treści; zachowanie określonego czasu głoszenia. Ocenie podlega także odbiór głoszenia przez słuchaczy oraz udziela się informacji zwrotnej, co warto zachować na przyszłość oraz co wymaga poprawy¹⁶⁵.

Podobnie jak w przypadku *Szkoły Animatora* uczestnicy *Szkoły Głoszących* po każdym zakończonym spotkaniu lub sesji otrzymują aneksy oraz wykaz literatury obowiązkowej, które uzupełniają przekazywane treści¹⁶⁶. Zatem w czasie formacji głoszących kładzie się duży nacisk na pracę własną uczestników oraz ich autoformację.

Kolejną szkołą specjalistyczną jest *Szkoła Administratorów*. W przeciwieństwie do innych szkół specjalistycznych, Wspólnota nie opracowała dotychczas szczegółowych konspektów, które mogłyby stanowić podstawę do realizacji jej programu. *Szkoła Administratorów* jest organizowana przez członków Rady Generalnej WPO oraz osoby przez nich zaproszone. Jest ona organizowana w formie rekolekcji weekendowych, na które zaproszone są osoby formujące się do posługi Administratorów oraz Wiceadministratorów. *Szkoła Administratora* składa się

163 Tamże, s. 33-34, 46-48.

164 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 391.

165 *Szkoła Głoszących*, s. 33-34, 39-40, 47; zob. A. Zellma, *Autoewaluacja edukacyjna*, s. 359-364; S. Łabendowicz, *Dydaktyka katechezy*, s. 178-179; M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, s. 326-328.

166 Zob. *Szkoła Głoszących*, s. 2, 22, 38.

z czterech części. Podczas pierwszej omawiana się jest tożsamość wspólnoty, podczas drugiej głoszący koncentrują się na ukazaniu eklezjalności WPO. W czasie trzeciej części poruszane są kwestie psychologiczne w posłudze administratora. Czwarta część koncentruje się na duchowości Przyjaciela Oblubieńca¹⁶⁷.

Forma, jaką są szkoły specjalistyczne, od września 2023 roku ulega przekształceniu. Zauważono, że o ile u początków wspólnoty, gdy nie była ona tak liczebnie rozwinięta, a poszczególne *Wspólnoty Miejskowe* nie były mocno oddalone od siebie prowadzenie szkół specjalistycznych spełniało swoje zadanie. Były one prowadzone przez kompetentne, bardzo dobrze uformowane i świadome osoby. Jednak system szkół specjalistycznych prowadzonych na podstawie konspektów ze względu na niewystarczającą ilość dobrze wykształconej kadry, a także brak czasu czy rzetelnej formacji w tej tematyce, przestał być efektywny¹⁶⁸. Dlatego obecnie formacja ta odbywa się dwutorowo. Z jednej strony w dalszym ciągu prowadzone są szkoły specjalistyczne na podstawie konspektów. Z drugiej strony zaproponowano program pilotażowy uzupełniający dla odpowiedzialnych w formie online prowadzony przez Anetę Golbę oraz ks. Piotra Spyry.

Spotkania odbywały się w roku formacyjnym 2023/2024 dotyczyły czterech tematów: roli i zadań *Administratora Wspólnoty Miejskowej*, *Wiceadministratora*, *Pasterza Wspólnoty* oraz *Animatora*. Czas trwania każdej z sesji mieścił się w przedziale 55 minut – 1,5 godziny. W programie pilotażowym na platformie *Zoom* można było uczestniczyć online na żywo. W tym wypadku uczestnicy mieli możliwość dzielenia się oraz pracy warsztatowej w tzw. pokojach. Następnie zadaniem jednej z osób z każdej grupy było podsumowanie pracy grupy na forum. Jednocześnie WPO umożliwia odpowiedzialnym dostęp do nagranych konferencji. Osoby odsłuchujące nagrań poznają treść konferencji, a także efekt prac warsztatowych oraz dzielenia w formie podsumowanie, gdyż sama praca w grupach nie była nagrywana. Wszystkie materiały są opublikowane w serwisie *YouTube* jako niepubliczne. Dostęp do nagrań, jak i do spotkań odbywających się w czasie realnym mieli wszyscy członkowie WPO, którzy się uprzednio zapisali, a także ci, którzy ubiegali się o udostępnienie materiałów w biurze WPO.

Celem pierwszego spotkania było uporządkowanie wiedzy na temat roli administratora we wspólnocie. 180 uczestników podzielonych w 8-9 osobowe grupy odpowiadało na pytania: w jaki sposób rozwinąłem się duchowo dzięki powierzonej mi funkcji; jakie prawdy o sobie

167 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz 06.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora), s. 16.

168 A. Golba, *Rola i zadanie Administratora. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, s. 2.

odkryłem dzięki tej posłudze, co jest dla mnie szczególnie trudne lub niezrozumiałe w posłudze. Odpowiedzi na ostatnie pytanie zostały przedstawione na forum i stały się podstawą do poprowadzenia dalszej części spotkania. Ukazano konieczność stawania w prawdzie o sobie i własnej posłudze oraz związanych z nią problemów prowadzących do szukania wsparcia i pomocy. Ponadto zwrócono uwagę na konieczność osobistej modlitwy oraz formacji, odpowiedzialnego zarządzania czasem. Ukazano, że szczególnym zadaniem Administratora WPO jest formacja nie tyle całej *Wspólnoty Miejscowej*, co *Animatorów* oraz swojego następcy. Stąd poruszony został również temat delegowania zadań¹⁶⁹.

Drugie spotkanie dotyczyło roli i zadań Wiceadministratora WPO. Uczestnicy mieli możliwość odpowiedzieć, co sprawia im największą trudność w relacji z administratorem. Posługa wiceadministratora została przedstawiona jako przestrzeń formacji do świętości, wzrastania w pokorze, służby we wspólnocie oraz wzajemnego duchowego towarzyszenia w dziele ewangelizacji i formacji (zob. Łk 10,1-12.17-20).¹⁷⁰ Z rolą Wiceadministratora w kontekście towarzyszenia wiąże się m.in. budowanie głębokich relacji przeciwdziałających samotności oraz nadmiernemu obciążeniu odpowiedzialnością w posłudze, współpraca, modlitwa, wspieranie w odkrywaniu słabości i wad, a także braterskie napomnienie. Ponadto omówiono duchowe zmagania, z jakimi może mierzyć się *Wiceadministrator*, takie jak różne przejawy pychy, pogłębiająca się nieufność wobec administratora, czy pokusa porzucenia funkcji lub wspólnoty. Ponadto ukazana została walka duchowa *Wiceadministratora* z różnymi przejawami pychy, pogłębianiem nieufności do *Administratora*, porzuceniem funkcji czy wspólnoty. Przedstawione były również narzędzia pomocne do tejże walki, takie jak rozmowa z *Pasterzem*, karmienie się słowem Bożym pod kątem wartości podlegającej pokusie, trwanie w wierności pomimo trudności¹⁷¹.

Trzecie spotkanie sesji pilotażowej skoncentrowane było wokół zadań oraz roli *Pasterza* WPO. W czasie sesji omówiono i poszerzono punkty zawarte w *Statucie Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*. Wskazano na trzy formy obecności *Pasterza* we wspólnocie: czysto zewnętrzny polegający na zapewnieniu oraz organizacji miejsca spotkania wspólnoty oraz sporadycznej obecności; wewnętrzny, gdzie osoba duchowna wypełnia obowiązki związane z funkcją *Pasterza* przewidziane przez *Statut*; uczestniczący, gdzie osoba duchowna podejmuje dobrowolną decyzję formacji wraz ze wspólnotą, której posługuje, stając się członkiem WPO. Ponadto zostały omówione zadania *Pasterza* takie jak: budowanie autorytetu *Administratora*; uczestnictwo

169 Zob. Tamże, s. 13,16-27, 32-36; zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut*, s. 30-31.

170 Zob. R. Pierskała, *Kapłaństwo wspólnie Ludu Bożego*, „Roczniki Teologiczne” 49 (2002), z. 8, s. 8-11.

171 A. Golba, *Rola i zadanie Wiceadministratora*. *Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, s. 5, 12, 15-18, 23-26, 30-31.

w spotkaniach *Wspólnoty Miejscowej* oraz jej *Radach*; czuwanie nad duchowym wzrostem wspólnoty oraz indywidualnym rozwojem duchowym jej członków; sprawowanie sakramentów; dbanie o jedność we wspólnocie również poprzez mediacje w wewnętrznych konfliktach wspólnoty; głoszenie nauczania na prośbę *Administratora*; czuwanie nad eklezjalnością wspólnoty, a w razie problemu informowanie *Moderatora Regionalnego*, aby wspólnie omówić i znaleźć rozwiązanie problemu¹⁷².

Ostatnie, czwarte spotkanie dotyczyło roli i zadań *Animatorów* WPO. Ukazano, iż rolą *Animatora* nie jest wyłącznie koordynowanie grupy dzielenia, ale jest on świadkiem i towarzyszem jej członków. Jego misją jest więc budowanie indywidualnych relacji z członkami grupy oraz wykazywanie zainteresowania nimi również poza spotkaniami wspólnoty. *Animator* jest formatorem pierwszej linii uczącym składania świadectwa wiary podczas spotkania grupki, który pobudza do świadczenia, dzieli się własnym świadectwem z formacji, opowiadając, co Bóg odkrył przed nim podczas modlitwy, do jakich decyzji go zaprosił przez formację. Trzecim elementem misji jest również modlitwa za powierzone do formacji osoby. Aby *Animator* mógł efektywnie wykonywać swoją podstawową misję, jego obowiązkiem jest własna formacja w temacie realizowanym na danym etapie, na jakim jest jego *Wspólnota Miejskowa*. Dzięki temu *Animator* może rozwijać się duchowo oraz pogłębiać swoją relację z Bogiem, ugruntowując jednocześnie swoją tożsamość w charyzmacie WPO. Ponadto obowiązkiem *Animatora* jest również trwanie w stałym kontakcie i relacji z *Administratorem* oraz *Pasterzem*, którzy od strony wspólnoty są jego podstawowymi formatorami, oraz z innymi *Animatorami*, będącymi koniecznym wsparciem duchowym¹⁷³.

Inną ważną dla formacji świeckich we WPO formą są weekendowe, wyjazdowe rekolekcje wspólnotowe. Ich tematem jest rozeznane przez Radę Generalną podczas modlitwy tzw. hasło roku. Podczas spotkania *Rady Generalnej* jej członkowie przeznaczają czas na modlitwę słuchania oraz rozeznają, do czego Bóg zaprasza całą WPO. Efektem modlitwy oraz dalszego wspólnego rozeznania jest hasło roku, będące pewną myślą przewodnią, na którą wspólnota stawia akcent w czasie roku formacyjnego¹⁷⁴. W poprzednich latach od 2016 roku rozeznane zostały następujące hasła roku 2016/2016 r. – *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016/2017 r. – *W pokornej*

172 Zob. A. Golba, P. Spyra, M. Januszewski, *Rola i zadanie Pasterza. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, s. 5, 7-10, 15-17, 24-25, 29-31, 35-39, 43-48; *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, Statut*, s. 32.

173 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Rola i zadanie Animatora. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, (mps w posiadaniu autora), s. 12, 14, 17, 20, 29-30, 35; zob. *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, Statut*, s. 32-33.

174 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 17.

szuźbie, 2017/2018 r. – *Ku wielkiemu zawierzeniu*, 2018/2019 r. – *W duchu odpowiedzialności za wiarę, rodzinę i wspólnotę*, 2019/2020 r. – *W uwielbieniu*, 2020/2021 r. – *Dom Ojca – miejsce dla wszystkich*, 2021/2022 r. – *Nie bój się! Ja Jestem*, 2022/2023 – *Przyjacielu, po coś przyszedł...?*, 2023/2024 – *Poznaj pragnienia Mojego Serca i przyjmij Moje Słowo*¹⁷⁵.

Rekolekcje wspólnotowe oparte o hasło roku formacyjnego organizowane są na trzech szczeblach organizacyjnych wspólnoty. Jako pierwsi w nowym hasle roku formacyjnego odbywają swoje rekolekcje członkowie Rady Generalnej¹⁷⁶. Do ich poprowadzenia zapraszana jest osoba spoza Rady Generalnej, a często także spoza WPO. Osoba prowadząca otrzymuje hasło nowego roku formacyjnego, *sigla* biblijne oraz pewne intuicje będące owocem modlitwy słuchania oraz rozeznania Rady Generalnej. Następnie członkowie Rady Generalnej organizują i prowadzą w trzech okręgach rekolekcje dla odpowiedzialnych za WPO niższych szczebli organizacyjnych (*Administratorów* i *Wiceadministratorów Prowincji, Regionów, Wspólnot Miejskowych* oraz ich *Pasterzy*)¹⁷⁷. Następnie odpowiedzialni za *Wspólnoty Miejskowe* są odpowiedzialni za zorganizowanie rekolekcji wspólnotowych dla członków *Wspólnot Miejskowych*, których są formatorami. W przypadku poszczególnych *Wspólnot Miejskowych* prelegentami są w zależności od odległości od centrum WPO mieszczącego się w Lublinie: członkowie *Rady Generalnej*, członkowie starszych wspólnot, zaangażowani *Pasterze Wspólnot* lub osoby spoza środowiska. WPO kładzie jednak nacisk na to, aby prelegentem była osoba znająca charyzmat oraz misję WPO¹⁷⁸.

Rekolekcje wspólnotowe ze swoją specyficzną dynamiką organizacyjną są więc formą pozwalającą na wprowadzenie całej WPO w tematykę nowego roku formacyjnego i postawienie akcentu na wszystkich jej szczeblach począwszy od *Rady Generalnej* aż po najmniejsze *Wspólnoty Miejskowe* w parafiach. Gdy nie ma możliwości organizacji pełnych, weekendowych rekolekcji wspólnotowych, organizowany jest dzień skupienia w temacie roku. Daje on mniejsze możliwości formacyjne oraz integracyjne i jest pewnym niedoskonałym półśrodkiem¹⁷⁹.

175 Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Wspólnota – wizja – formacja*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/wizja/formacja> [Dostęp: 05.07.2024].

176 Zob. Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Wiadomości – Rekolekcje Rady Generalnej 2024*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/473-rekolekcje-rady-generalnej-31-06-02-06-2024> [dostęp: 5.07.2024]; Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Wiadomości – Rekolekcje Rady Generalnej 2020*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/277-rekolekcje-rady-generalnej> [dostęp: 5.07.2024].

177 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 17.

178 *Wywiad z Anetą Golbą*, s. 11.

179 Tamże, s. 9.

Plan rekolekcji jest zależny od poszczególnych administratorów *Wspólnot Miejskowych* odpowiedzialnych za ich organizację, jednak zawiera zbieżne dla wszystkich wspólnot główne punkty, jakimi są: dwie lub trzy konferencje, adoracja Najświętszego Sakramentu odprawiana zawsze bezpośrednio po konferencji dla pogłębienia oraz przemodlenia usłyszanych treści, uroczysta Eucharystia, integracja uczestników¹⁸⁰. Poza tym obecny jest również punkt, podczas którego przekazuje się ważne informacyjne dotyczące zarówno stanu całej WPO, jak i *Wspólnoty Miejskowej*. Weekendowy wyjazd rekolekcyjny pozwala na przeprowadzenie dodatkowej formacji służby liturgicznej polegającej na kształtowaniu umiejętności służby przy ołtarzu oraz *Diakonii Muzycznej*, skupiającej się na doskonaleniu śpiewu pieśni liturgicznych oraz nauce nowych pieśni uwielbienia¹⁸¹.

Ponadto oprócz pogłębionej możliwości formacji w zamkniętej grupie rekolekcyjnej, wspólny wyjazd stwarza przestrzeń do nawiązywania oraz pogłębiania więzi między członkami wspólnoty. Poza krótkimi przerwami między głównymi punktami planu rekolekcji, uczestnicy zasiadają razem przy stole podczas posiłków, spędzają czas wolny oraz uczestniczą w specjalnie organizowanych wspólnych zabawach integracyjnych. Dynamika spotkań formacyjnych WPO podczas roku formacyjnego nie stwarza zbyt dużo możliwości do integracji wspólnoty, zatem rekolekcje są dla każdej *Wspólnoty Miejskowej* okazją do tego.

Kolejną formą uzupełniającą formację podstawową jest coroczne *Święto Wspólnoty*. Jest to wydarzenie organizowane w okolicach liturgicznej uroczystości narodzenia św. Jana Chrzciciela (24 czerwca). Św. Jan Chrzciciel, który jako pierwszy określił siebie mianem Przyjaciela Oblubieńca w odniesieniu do Jezusa Chrystusa, Oblubieńca (por. J 3, 29), jest głównym patronem WPO. Wydarzenie to stanowi nie tylko okazję do wspólnej celebracji, ale również do pogłębienia formacji duchowej, nawiązując do kluczowych aspektów tożsamości i misji wspólnoty. W pierwszym pięcioleciu istnienia WPO *Święto Wspólnoty* było jednym wydarzeniem organizowanym w jednym terminie i w jednym miejscu jako wydarzenie centralne gromadzące wszystkich członków wspólnoty, ich rodziny, sympatyków oraz innych chętnych. Obecnie ze względu na duży rozwój liczebny *Wspólnot Miejskowych*, jak i odległość je dzielącą, zdecydowano wykorzystać strukturę wspólnoty dla decentralizacji wydarzenia. Mniejsze *Święto Wspólnoty* organizowane jest we *Wspólnocie Miejskowej* jako wydarzenie lokalne gromadzące na świętowaniu zakończenia roku formacji członków wspólnoty, rodzin, sympatyków oraz innych chętnych z tej małej wspólnoty. Natomiast właściwe *Święto Wspólnoty* organizowane jest dla całej

180 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 18.

181 Wywiad z Anetą Golbą, s. 10-11.

Prowincji lub Regionów w zależności od podjętych decyzji w czasie spotkania konkretnych Rad Prowincji¹⁸². Z racji dziesięciolecia powstania wspólnoty w 2020 r. były plany organizacji ponownie spotkania centralnego, jednak zostały one udaremnione przez pandemię COVID-19. Pomysł wspólnego świętowania został zatem przesunięty na piętnastolecie wspólnoty w 2025 r.¹⁸³

Organizowanie *Święta Wspólnoty* w wymiarze lokalnym we *Wspólnotach Miejskowych*, do którego zachęcane są wspólnoty, jak i w wymiarze szerszym, mają podobne cele oraz przebieg. Po pierwsze, mają one wymiar duchowy. Wspólnota gromadzi się, aby oddać Bogu chwałę za cały rok formacyjny oraz dziękować za otrzymane łaski, formację oraz owoce formacji i działań ewangelizacyjnych. Uwielbienie Boga w czasie wydarzenia ma przywracać więc równowagę w członkach wspólnoty i ukierunkowywać na źródło wszelkiego powodzenia formacji i ewangelizacji, jakim jest Bóg przychodzący ze swoją łaską¹⁸⁴. Dlatego całość spotkania rozpoczyna modlitwa, która ma prowadzić wszystkich zgromadzonych do uświadomienia sobie trwania w obecności Boga. Odprawiana jest również uroczysta Eucharystia z głoszoną homilią oraz adoracja Najświętszego Sakramentu w ciszy, a następnie prowadzona z pieśniami uwielbienia. Ponadto częstym punktem jest także nawiązująca do hasła roku konferencja, kończąca i podsumowująca tenże rok formacyjny. Podczas *Święta Wspólnoty* przeznaczony jest również czas na świadectwa członków wspólnoty dotyczące minionego roku formacyjnego. Członkowie dzielą się tym, co Bóg działał w ich życiu w tym roku przez wspólnotę i formację. Dzięki świadectwom skoncentrowanym na Bogu zarówno głoszący je oddają Jemu chwałę, jak i pobudzają do tego również słuchających¹⁸⁵.

O ile rekolekcje wspólnotowe oraz przeżywane lokalnie we *Wspólnotach Miejskowych* małe *Święta Wspólnoty* pozwalają na integrację wewnętrzną zawężonego grona, o tyle właściwe *Święta Wspólnoty* gromadzi członków WPO z całego Regionu lub Prowincji. Daje to możliwość poznawania innych osób formujących się w tym samym charyzmacie, do tej samej misji, tymi samymi metodami i środkami. Członkowie podczas świętowania mogą odkrywać bogactwo całej WPO, jej faktyczny rozmiar, zróżnicowanie oraz doświadczać bezpieczeństwa wynikającego z zakorzenienia w większą strukturę będącą częścią Kościoła katolickiego. Szczególnymi metodami pozwalającymi na budowanie jedności członków jest integracja mająca miejsce podczas planowanych przerw kawowych, wspólnego posiłku, czasami podczas zabaw integracyjnych

182 Tamże, s. 5-6.

183 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 15.

184 Wywiad z Anetą Golbą, s. 5; zob. Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 15.

185 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 16, 20; zob. Wywiad z Anetą Golbą, s. 6, 8.

dla chętnych. Sama organizacja oraz wspólna troska o przebieg *Święta Wspólnoty* ma wymiar integracyjny dla członków wspólnoty z *Prowincji* lub *Regionu*. Podział obowiązków oraz branie odpowiedzialności za przygotowanie liturgii, śpiewów, gastronomii oraz całego zaplecza wydarzenia pozwala na odkrywanie wzajemnego bogactwa oraz współpracy¹⁸⁶.

Warty podkreślenia jest jeszcze preewangelizacyjny wymiar *Święta Wspólnoty*. Jest to wydarzenie z natury otwarte, na które członkowie wspólnot i organizatorzy zapraszają swoich bliskich, znajomych, sympatyków wspólnoty, którzy nie włączyli się we wspólnotę, a także osoby poszukujące relacji z Bogiem albo wprost wspólnoty, na wspólne świętowanie¹⁸⁷. Jest to zatem przestrzeń niezobowiązującego spotkania, na którym goście mogą poznać wspólnotę oraz budującą ją ludzi świeckich, konsekrowanych i duchownych¹⁸⁸. Dobre spotkania, relacje, profesjonalizm oraz atmosfera *Święta Wspólnoty* mogą wzbudzać w osobach przychodzących z zewnątrz wspólnoty pytania dotyczące motywacji członków wspólnoty, a także pragnienia doświadczania pokoju, radości oraz głębi spotkania z Bogiem w codzienności. Może to zatem stwarzać przestrzeń do rozmowy, towarzyszenia oraz ukierunkowywania rozmówcy na wydarzenia typowo ewangelizacyjne Kościoła organizowane w okolicy.

Ostatnią formą uzupełniającą formację podstawową są spotkania rad na różnych szczeblach wspólnoty. Jest to kilkugodzinne spotkanie w przypadku spotkania formacyjnego dla *Animatorów*, *Rady Regionu* czy *Prowincji*, a weekendowego w przypadku *Rady Generalnej*. System, w jaki wspólnota jest zorganizowana, nie ma wyłącznie charakteru organizacyjnego czy komunikacyjnego, ale również formacyjny dla osób, które przyjęły odpowiedzialność w strukturach. Jest to przestrzeń towarzyszenia pełniącym funkcje, doskonalenia w posłudze, próby odpowiadania na pojawiające się konkretne trudności poszczególnych szczebli. W ten sposób *Animatorzy* są formowani na spotkaniach formacyjnych dla *Animatorów* (ta formacja nie odbywa się na *Radzie Wspólnoty Miejskowej*, gdyż *Animatorzy* do niej nie należą) przez *Administradora Wspólnoty Miejskowej*. *Administratorzy* są formowani podczas *Rady Regionu* przez *Administratorów Regionalnych*. *Administratorzy Regionalni* na *Radzie Regionu* przez *Administratorów Prowincjonalnych*. *Administratorzy Prowincjonalni* na spotkaniu formacyjnym przez członków *Rady Generalnej*. Za formację członków *Rady Generalnej* odpowiada *Moderator Generalny*. Odbywa się ona podczas spotkania *Rady Generalnej*¹⁸⁹.

186 *Wywiad z Anetą Golbą*, s. 6-7, 9.

187 Zob. R. Hajduk, *Preewangelizacja i współczesne możliwości jej urzeczywistnienia*, „Forum Teologiczne” 16 (2015), s. 166-167, 169-171.

188 *Wywiad z Anetą Golbą*, s. 9.

189 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz 06.06.2023 r.*, s. 18.

Osoby formowane na swoim spotkaniu dzielą się tym, czym żyją, również swoim życiem duchowym, a następnie swoimi osobistymi radościami i porażkami związanymi z posługą oraz sytuacjami, z jakimi mierzą się we wspólnocie, której posługują (w małej grupie dzielenia, we *Wspólnocie Miejskowej*, w *Regionie*, w *Prowincji*). Ma to wymiar formacyjny, gdyż otwartość jednego formowanego często dodaje odwagi innym oraz pokazuje, iż odpowiedzialny ma prawo sobie z czymś nie radzić i ma prawo do otrzymania wsparcia, pomocy od innych. Często posługujący mierzą się z podobnymi sytuacjami na tym samym szczeblu organizacyjnym wspólnoty, dlatego taka wymiana doświadczeń może wpływać kojąco na wątpliwości przeżywających trudności w posłudze oraz być podpowiedzią, jak z podobną sytuacją poradzili sobie inni. Natomiast osoba formująca wraz z *Pasterzem Wspólnoty*, słysząc o konkretnych trudnościach, powinna w odpowiedni sposób reagować na zgłaszane trudności, pomagać szukać rozwiązań albo zorganizować sesje, warsztaty czy kursy, których przeżycie owocowałyby nabyciem kompetencji pomagających zmierzyć się z problemem¹⁹⁰.

Rady odbywające się na wszystkich szczeblach są również dobrą formą spotkania umożliwiającą zastosowanie metod integracyjnych, aby osoby odpowiedzialne lepiej się poznały, pogłębiały wzajemne zaufanie, co pozwala następnie na głębsze dzielenie się zmaganiem w posłudze oraz poszukiwanie rozwiązań. Ponadto jest to także szansa dla rozwoju różnych form modlitwy. Formujący są zachęceni, aby prowadząc formację dla odpowiedzialnych niższych szczebli organizacyjnych wspólnoty, rozeznawali oraz odpowiadali na potrzeby tych, którym służą¹⁹¹.

4.3. Inne formy, metody i środki formacji stosowane we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Ważnymi formami, w których uczestniczą członkowie WPO, są kursy ewangelizacyjne oraz rekolekcje ignacjańskie. Nie są to formy własne wspólnoty oraz organizowane przez samą wspólnotę, jednak zostały one przyjęte jako nieodzowne dla formacji członków WPO w programie formacyjnym¹⁹². Dlatego też w niniejszym paragrafie zostaną pokrótce opisane kursy ewangelizacyjne należące do programu SESA, a także formy, metody i środki wynikające z metodologii SESA oraz rekolekcje ignacjańskie.

190 Zob. *Wywiad z Anetą Golbą*, s. 12-13; *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 19.

191 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 20.

192 *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, Dokument formacyjny*, s. 2-4.

Formacja WPO od samego początku swojego powstania była integralnie połączona z formacją w SNE. Warto zauważyć, iż zaczął powstawać po ewangelizacji prowadzonej przez SNE w 2005 r, a osoby z późniejszego grona założycielskiego WPO po ewangelizacji oraz zaangażowaniu w formację w latach 2005-2010 zarówno uczestniczyli, jak i prowadzili kursy ewangelizacyjne, m.in. pod opieką świeckich ewangelizatorów Witka i Sylwii Wilków, którzy kładli fundamenty pod wiele nowych SNE. Sam moment oficjalnego założenia WPO w 2010 r. pokrywa się niejako z założeniem przez ks. Krzysztofa Kralkę PSNE. Samo założenie tej PSNE nie miało wpływu na założenie WPO, ale miało znaczący wpływ na rozwój liczebny omawianej wspólnoty. Większość członków ekip kursów ewangelizacyjnych prowadzonych przez PSNE formowało się we WPO. Ponadto kursy ewangelizacyjne od samego początku weszły na stałe do formacji WPO. Członkowie wspólnoty korzystali głównie z uczestnictwa w kursach proponowanych przez ekipy PSNE, a następnie formowali się, wchodząc w same ekipy kursów. Związek WPO i PSNE był tak mocny, iż w momencie, gdy wspólnota WPO powstawała poza Lublinem, w odległej części Polski lub też za granicą, ekipy PSNE przeprowadzały kursy ewangelizacyjne, dojeżdżając do uczestników, często stwarzając w ten sposób zaczął powstanie nowych, niezależnie działających SNE.

W obecnym stanie wspólnoty po 2020 r., gdy doszło do podziału i stworzenia dwóch niezależnych od siebie struktur, członkowie WPO korzystają z kursów ewangelizacyjnych proponowanych przez SNE, które powstały niejako przy wspólnocie i w nich prowadzą także ewangelizację (np. Zamojska SNE lub Białostocka SNE). W innym wypadku, jeżeli takiej szkoły jeszcze nie założono (taka sytuacja jest np. w *Prowincji świdnickiej*), członkowie wspólnoty szukają indywidualnie kursów również w innych SNE oraz angażują się w ekipy tych szkół. Sama WPO nie jest SNE, nie ma zatem prawa do przeprowadzania kursów ewangelizacyjnych SESA. Dlatego też tematyka poszczególnych kursów oraz ogólna ich specyfika jest opisywana jako inna forma formacji świeckich we WPO, nienależąca do niej, ale stosowana przez uczestnictwo w wydarzeniach zewnętrznych poza spotkaniami wspólnoty oraz jej strukturami.

Program formacyjny SESA składa się z dwudziestu jeden kursów podstawowych podzielonych po siedem kursów na trzy etapy, czterech kursów opcjonalnych oraz dwóch kursów metodologicznych. Ponadto SNE mają prawo tworzenia autorskich kursów ewangelizacyjnych.

Pierwszy etap to fundamenty życia chrześcijańskiego. Na ten etap składa się siedem kursów, których celem jest fundamentalna ewangelizacja, a następnie prowadzenie do dojrzałości chrześcijańskiej poprzez przekazanie podstawowych środków rozwoju duchowego. Uczestnicy prowadzeni są do przyjęcia Jezusa oraz podjęcia walki o życie Nim, stając się coraz bardziej Jego uczniem-misjonarzem. Tematyka pierwszych siedmiu kursów przedstawia się następująco¹⁹³:

<i>Nowe Życie</i>	Jest to kurs fundamentalnej ewangelizacji. Jego celem jest doświadczenie zbawienia przez osobiste spotkanie ze Zmartwychwstałym oraz przyjęcie chrztu w Duchu Świętym. Skutkiem jest nowe narodzenie, aby być dziedzicem Królestwa Bożego we wspólnocie Kościoła.
<i>Emaus</i>	Jest to podstawowy kurs o słowie Bożym oparty na historii spotkania dwóch uczniów ze Zmartwychwstałym w drodze do Emaus. Jego celem jest spotkanie uczestników z Jezusem–Słowem. Dedykowany jest dla wszystkich, których wiara została rozpalona podczas kursu <i>Nowe Życie</i> , aby mogli rozpoznawać Jezusa w słowie Bożym i pogłębiać relację z Nim.
<i>Jan</i>	Jest to kurs duchowości ucznia Chrystusa. Uczestnicy kursu uświadamiają sobie, iż bycie uczniem Chrystusa wymaga ofiary, odpowiednich relacji z otoczeniem, ciągłej formacji, aby z ucznia stawać się misjonarzem, jednocześnie nie przestając być uczniem upodabniającym się do Mistrza. Celem kursu jest ukazanie cech ucznia Jezusa, jego mentalności kształtowanej w Eucharystii oraz świadome przyjęcie tożsamości ucznia.
<i>Jezus w 4 Ewangeliach</i>	Kurs ten jest narzędziem pozwalającym lepiej poznać, bardziej pokochać oraz wierniej głosić Jezusa. Jest to kurs o słowie Bożym, dokładnie o czterech wersjach Ewangelii, w czasie którego na osobę Jezusa patrzy się przez pryzmat poszczególnych Ewangelistów: Mateusza, Marka, Łukasza i Jana.
<i>Historia Zbawienia</i>	To kolejny kurs o słowie Bożym. Pozwala na podstawie Biblii prześledzić etapy historii zbawienia, odnaleźć Boże obietnice oraz ich wypełnienie w Chrystusie. Ponadto uczestnicy prowadzeni są do odkrycia, iż życie każdego z nich jest również historią zbawienia, nieustannie zmierzająca do wypełnienia obietnic Bożych.
<i>Mojżesz</i>	Jest to kurs duchowości dojrzałego lidera. Pozwala przyjrzeć się powołaniu, życiu oraz misji Mojżesza pod kątem jego wychodzenia z niewoli, trwania w zmaganiach z ludem oraz przyjaźni z Bogiem, aby być liderem uwalniającym z niewoli oraz formującym następcę. Kurs jest narzędziem uczącym współpracy dla ewangelizacji.
<i>Błogosławieni jesteście</i>	Kurs duchowości ukazujący, w jaki sposób żyć na co dzień błogosławieństwami, doświadczać ich owoców, aby być błogosławieństwem dla innych jak Jezus.

193 *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy I etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-i-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024]; por. B. Biela, *Szkoły nowej ewangelizacji*, s. 456-459.

Drugi etap formacji SESA to kształtowanie ewangelizatorów zarówno duchowo, jak i intelektualnie. Jego celem jest udzielenia tym, którzy stali się uczniami Jezusa, narzędzi do odpowiedzialnej oraz efektywnej ewangelizacji. Kolejne siedem kursów drugiego etapu formacji przedstawia się następująco¹⁹⁴:

<i>Paweł</i>	Celem kursu jest uformowanie nowych ewangelizatorów dla nowej ewangelizacji, potrafiących wiernie przekazywać Ewangelię w twórczy sposób oraz dawać początek nowym SNE w swoich środowiskach. Podczas kursu kształtowana jest mentalność ewangelizacyjna, przekazywana jest wiedza dotycząca kerygmatu oraz narzędzia niezbędne do efektywnej ewangelizacji.
<i>Dynamis</i>	To kurs o mocy w ewangelizacji, której źródłem jest Duch Święty będący protagonistą ewangelizacji. Przeznaczony jest szczególnie dla osób posługujących we wspólnotach, które doświadczają stagnacji oraz zawodu pełnioną misją.
<i>Tymoteusz</i>	To kolejny kurs o słowie Bożym. Jest przeznaczony dla ewangelizatorów oraz katechetów i ma na celu przygotowanie posługujących do sprawnego korzystania z Pisma Świętego. Kurs przekazuje praktyczne narzędzia pozwalające m.in. klasyfikować i zaznaczać określone fragmenty w Biblii, aby móc je szybko odnaleźć.
<i>Sekret Pawła</i>	Jest to kolejny kurs o tożsamości lidera w dziele ewangelizacji oraz wynikającej z tego konieczności formacji następców. Kurs przekazuje praktyczną wizję działania ewangelizacyjnego i pastoralnego na podstawie działalności św. Pawła.
<i>Apollos</i>	Jest to praktyczny kurs formacji głoszących. Uczestnicy dowiadują się jak skutecznie przekazywać dzisiaj Dobrą Nowinę o Jezusie Chrystusie. Ponadto mają również okazję do praktykowania nowo poznawanej wiedzy.
<i>Damaszek</i>	Jest to kurs pozwalający na utożsamienie się ze św. Pawłem. Podczas kursu uczestnicy poznają kerygmat z perspektywy Apostoła Pogan.
<i>Maryja</i>	Kurs duchowości maryjnej. Pozwala odkryć postać, życie oraz misję Maryi, która przez zwiastowanie dała Wcielone Słowo światu. Podczas kursu uczestnicy odkrywają Maryję jako wzór ewangelizatora.

Trzeci etap formacji SESA to kształtowanie formatorów ewangelizatorów. Są to kursy przeznaczone dla ekip lokalnych SNE. Jest to dalsza formacja uczniów, dzięki której uczestnicy mają być uzdalniani do formowania nowych ekip oraz zakładania nowych SNE. Na trzeci etap formacji składa się kolejne siedem kursów ewangelizacyjnych¹⁹⁵:

194 *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy II etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-ii-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].

195 *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy III etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-iii-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024]; zob. *Escuela de Evangelización San Andrés – International*, <http://www.evangelizacion.com/programa.php> [dostęp: 15.07.2024]; por. B. Biela, *Szkoły nowej ewangelizacji*, s. 495-464.

<i>Maranatha</i>	Jest to studium biblijne Apokalipsy św. Jana. Uczestnicy są formowani do codziennego mierzenia się z przeciwnościami życia oraz przyzywaniem w nich z nadzieją przyjścia Pana.
<i>Piotr</i>	Jest to kurs eklezjologiczny o roli i miejscu Kościoła w planie zbawienia. Pozwala uczestnikom poznać podstawowe zasady eklezjologii na bazie słowa Bożego oraz dokumentów Kościoła.
<i>Święty Hieronim</i>	Kolejny kurs o słowie Bożym. Podczas kursu uczestnicy uczą się, jak poprawnie rozumieć i interpretować Pismo Święte, pogłębiają rozumienie słowa Bożego oraz poznają proces kształtowania się Biblii, rodzaje literackie w niej obecne oraz języki, w których została spisana.
<i>Lukasz</i>	Jest to praktyczny kurs apologetyczny. Jego celem jest doprowadzenie uczestników do umiejętności dojrzałego wyznawania wiary oraz jej argumentowania wobec osób spoza Kościoła katolickiego. Ponadto w trakcie uczestnicy uczą się, jak wyjaśniać błędy głoszone przez innych.
<i>Teologia Biblijna</i>	Kurs ten prowadzi do poznania oraz pogłębienia najważniejszych siedmiu tematów Starego oraz głównych tematów Nowego Testamentu.
<i>Rzeka Życia</i>	Jest to kurs, którego głównym tematem jest liturgia. Celem tego kursu jest formowanie uczestników do odkrycia oraz umiejętności przeżywania liturgii jako misterium zbawienia, które jest głoszone. Celebrowanie liturgii ukazane jest jako włączenie się w sprawowanie przez Jezusa dzieła zbawienia.
<i>Jozue</i>	Jest to kurs formacyjny dla liderów młodzieżowych. Jest szczególnie dedykowany dla ewangelizatorów posługujących młodzieży, aby poprzez swoją posługę formowali przyszłych liderów Kościoła i świata ¹⁹⁶ .

Kursy opcjonalne są propozycją dodatkową dla osób, które w formacji SESA ukończyły pierwszy etap kursów. Kolejne cztery kursy mają na celu pogłębienie i odnowienie postawy ucznia. Do tej grupy kursów należą¹⁹⁷:

<i>Siedmioro Młodych z Ewangelii</i>	Kurs przedstawia siedem propozycji umożliwiających życie Dobrą Nowiną o Jezusie Chrystusie na co dzień. Jest on skierowany do osób, które mierzą się z trudnościami oraz walczą o to, aby pozostawać młodym duchowo.
<i>Panowanie Jezusa</i>	Jest to kurs o prawach Bożej ekonomii w życiu codziennym. Wyjaśnia ideę praktyki dziesięciny ewangelicznej oraz prowadzi do jej podjęcia.

196 *Escuela de Evangelización San Andrés – International*, <http://www.evangelizacion.com/programa.php> [dostęp: 15.07.2024] Jest to nowa propozycja kursu. Zastąpiła ona kurs *Jetro* o ekumenizmie, który dotychczas był podawany jako będący w fazie tworzenia. Por. *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy III etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-iii-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].

197 *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy III etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-opcjonalne-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024]; zob. *Escuela de Evangelización San Andrés – International*, <http://www.evangelizacion.com/programa.php> [dostęp: 15.07.2024].

<i>Tetelestai</i>	Jest to kurs, którego głównym tematem jest rozważanie męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa.
<i>Józef Śniący</i>	Jest to kurs o uzdrowieniu wewnętrznym.

Ponadto formacyjny SESA proponuje dwa kursy metodologiczne. Kursy te są przeznaczone dla osób, które zaangażowały się w posługę w SNE, są jej członkami oraz przeżyły przynajmniej cztery kursy ewangelizacyjne programu formacji SESA. Do tej grupy kursów należą¹⁹⁸:

<i>Warsztat Andrzej</i>	Jest to seminarium teoretyczno-praktyczne dla członków SNE. Jego celem jest wyposażenie uczestników w metodologię SESA, aby mogli oni lepiej poznać, zrozumieć i efektywniej realizować kursy programu.
<i>Laboratorium Józef Barnaba</i>	Jest to kurs formacyjny ekip kursów ewangelizacyjnych, a szczególnie dyrektorów kursów i dyrektorów SNE. Celem kursu jest dać uczestnikom fundamenty pedagogiczno-psychologiczne, z których wynika metodologia SESA. Kurs odpowiada na pytanie, dlaczego podczas kursów ewangelizacyjnych SESA używa się takiej metodologii.

W program formacji WPO wpisano sześć kursów formacji podstawowej pierwszego etapu (*Nowe Życie, Emaus, Jan, Jezus w 4 Ewangeliach, Historia zbawienia, Mojżesz*), pomijając ostatni (*Błogosławieni*), jeden kurs formacji podstawowej drugiego etapu (*Paweł*) pomijając sześć kolejnych (*Dynamis, Tymoteusz, Sekret Pawła, Apollos, Damaszek, Maryja*). W programie formacyjnym zostały pominięte wszystkie kursy etapu trzeciego oraz kursy metodologiczne. Wpisano natomiast jeden kurs opcjonalny (*Siedmioro Młodych z Ewangelii*) oraz jeden kurs autorski SNE św. Barnaby z Poznania (*Rafał*). Powody, dla których zostały wybrane te kursy, wynikają z jednej strony z tego, iż przez większość czasu tworzenia oraz udoskonalania formacji WPO wspólnota była sprzężona z PSNE. Zatem w dokument formacyjny wspólnoty zostały wpisane te kursy, do których przeprowadzania miała prawo PSNE. Ponadto, większa część kursów ewangelizacyjnych SESA nie jest jeszcze prowadzona w Polsce. Kursy te nie zostały przejęte przez ekipę krajową SESA na terenie Polski, zatem żadna ze SNE związanych z SESA nie otrzymała jeszcze konspektów kursów oraz prawa do ich przeprowadzania¹⁹⁹.

198 *Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Kursy metodologiczne – krótki opis*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-metodologiczne-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024]; zob. *Escuela de Evangelización San Andrés – International*, <http://www.evangelizacion.com/programa.php> [dostęp: 15.07.2024].

199 Np. zgodnie z informacjami zamieszczonymi na oficjalnej stronie internetowej SESA Polska pominięty w programie formacyjnym WPO kurs ewangelizacyjny *Błogosławieni* (I etap kursów) podobnie jak kurs ewangelizacyjny *Dynamis* (II etap kursów) może być przeprowadzany wyłącznie przez dwie SNE:

Kursy ewangelizacyjne są podstawowymi formami pracy w SNE. Wszystkie kursy SESA, a także kursy autorskie SNE niebędące oficjalną częścią formacji SESA, są oparte o oryginalną metodykę oraz pedagogię ewangelizowania. J. H. Prado Flores twierdzi, iż powstała ona na podstawie zasad oraz technik samego Jezusa – Pierwszego Ewangelizatora, które także są potwierdzane przez największych pedagogów XX wieku, takich jak: M. Montessori, J. Piaget, E. Mounier, M. Trifone, P. Freire²⁰⁰. Jako główną metodę należy wskazać metodę aktywno-uczestniczącą, inaczej zwaną problemową²⁰¹. Jej celem, według H. Hamer, jest takie towarzyszenie uczącym się, aby mieli oni możliwość nieustannie podwyższać swoje kompetencje w procesie uczenia się. Ważnym czynnikiem umożliwiającym efektywne uczenie w tym modelu

---

Cyryla i Metodego z Bielsko-Białej oraz Św. Marka ze Stryżawy. Ponadto SNE św. Marka ze Stryżawy oraz SNE Jezusa Zmartwychwstałego Diecezji Gliwickiej ma prawo do przeprowadzania ważnego dla formacji głoszących kursu *Apollos* (II etap kursów). Kurs ewangelizacyjny o formacji następców *Sekret Pawła* (II etap kursów) może być przeprowadzany wyłącznie przez SNE Jezusa Zmartwychwstałego Diecezji Gliwickiej. Wynika z tego, że w Polsce nie są jeszcze dostępne trzy kursy II etapu: *Tymoteusz*, *Damaszek*, *Maryja* oraz wszystkie siedem kursów III etapu formacji. Zob. *SESA Polska. Szkoły lokalne*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/szkoly-lokalne> [dostęp: 15.07.2024].

200 Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 6. Jest to metodologia, która jest opisywana przez założyciela SESA poprzez obraz sieci, zbudowanej z sześciu grubych kabli, które wyznaczają sześć zasad pedagogicznych: zasada teologiczna Pawła z Tarsu (zob. 1Kor 3,6), zasada ewangeliczna Jezusa (Jezus jest zarówno Mistrzem, jak i nauką), zasada filozoficzna (Nie ma nic w umyśle, jeśli wcześniej nie było tego w zmysłach), zasada profetyczna Jeremiasza (zob. Jr 31,34), zasada pragmatyczna (nowa mentalność), zasada pedagogiczna (*ex ducere*, tzn. wydobywać). Sześć grubych kabli zasad pedagogicznych łączy pięć lin tzn. pięć systemów metodologicznych, które służą przekazywaniu nauczania. Wydaje się, że nie są to jednak osobne systemy, ale raczej cechy systemu. J. H. Prado Flores wymienia: system aktywno-uczestniczący, w którym uczeń jest uczestnikiem; nauczanie znaczeniowe, budujące na tym, co uczestnik już zdobył przez doświadczenie i wcześniejszą naukę; spersonalizowany o wymiarze wspólnotowym, w którym formuje się tak osobę, jak i jej wymiar wspólnotowy; implozja-eksplozja, polegający na syntetyzowaniu oraz podsumowywaniu; objawienie się Ducha Świętego, dzięki któremu ewangelizacji chrześcijanin uczy się przez doświadczenie, ewangelizując. Ostatecznie autor *Projekt Pastoralnego* do sześciu grubych kabli i pięciu lin dodaje dwanaście węzłów dla oznaczenia technik dydaktycznych. Wymienia pośród nich w kolejności: konieczność poznania osoby ewangelizowanej; wspieranie i rozwój w ewangelizowanym poczucia własnej wartości; motywowanie i zainteresowanie prezentacją; stosowanie muzyki; budowanie atmosfery sprzyjającej integracji; pobudzanie do kreatywności; przechodzenie od teorii do praktyki; umożliwianie uczestnikom aktywności własnej; powtarzanie i podsumowywanie; stosowanie przykładów oraz świadectw; syntezywanie wiedzy; stosowanie nauczania z uwzględnieniem ciała, zmysłów i uczuć. Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 12-13. W całościowy i syntetyczny sposób metodologię i pedagogię SESA opisał P. Spyra. Opisując formację pedagogiczno-dydaktyczną ewangelizatorów w SESA, wskazał m.in. na kompetencje pedagogiczno-metodologiczne oraz opisał na podstawie kursów metodologicznych SESA sześć zasad pedagogicznych, pięć reguł metodycznych oraz dwanaście technik dydaktycznych, które w *Projekcie Pastoralnym* są wyłącznie wyliczone. Zob. P. Spyra, *Formacja ewangelizatorów w międzynarodowej Szkole Ewangelizacji św. Andrzeja*, Lublin 2016, mps. Archiwum Uniwersyteckie KUL, s. 384-426; por. Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral*, s. 20.

201 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 391-392.

jest stwarzanie odpowiedniej atmosfery do niezależnego, kreatywnego i twórczego myślenia wychodzącego poza schematy²⁰². Jest to więc metoda, w której ważną rolę odgrywa atmosfera uczenia się, którą świadomie buduje się pomiędzy uczestnikami jako zawiązującą się wspólnotą wzajemnego kształcenia, a także pomiędzy uczestnikami a prowadzącymi kurs, którzy są trzonym nowo rodzącą się kursowej wspólnoty. Stąd podczas kursu nie ma uczniów i nauczycieli, co mogłoby sugerować raczej metodę podającą (ja jako nauczyciel mam wiedzę, którą chcę ci czynnie przekazać, a twoim zadaniem jest ją biernie przyjąć i zastosować). Są natomiast uczestnicy czynnie biorący udział w podnoszeniu swoich kompetencji. Drugą grupą są nie tyle nauczyciele, co członkowie ekipy. Są oni odpowiedzialni za prowadzenie kursu, stworzenie odpowiedniej atmosfery radości i bezpieczeństwa, umiejętne zarządzanie grupą oraz stosowanie metod pozwalających na aktywne uczenie się²⁰³.

Metoda aktywno-uczestnicząca (problemowa)²⁰⁴ wymaga zastosowania wielu innych metod i środków, które pozwolą na integrowanie grupy, stwarzanie atmosfery radości, akceptacji i bezpieczeństwa, które są konieczne do zaistnienia procesu kształcenia²⁰⁵. Ponadto, pozwolą one zaangażować przynajmniej trzy zmysły człowieka: widzenie, słuchanie oraz odczuwanie, ze względu na to, iż uczenie dokonuje się poprzez trzy kanały: wizualny, audytywny oraz kinestetyczny. Inną ich rolą będzie także stymulowanie i łączenie zarówno prawej półkuli mózgowej (subiektywnej, intuicyjnej, artystycznej, syntetyczno-emocjonalnej) oraz lewej półkuli mózgowej (obiektywnej, racjonalnej i logicznej, strukturalnej, analityczno-rozumowej). Kolejnym zadaniem metod, a także środków wykorzystywanych w ramach ich przeprowadzania będzie ukierunkowanie wspólnoty wzajemnie uczących się zarówno na indywidualną, jak i wspólnotową relację z Bogiem w mocy Ducha Świętego²⁰⁶.

202 H. Hamer, *Klucz do efektywności nauczania. Poradnik dla nauczycieli*, Wyd. Veda, Warszawa 2010, s. 11; zob. R. E. Franken, *Psychologia motywacji*, tłum. M. Przyłipiak, Wyd. GWP, Gdańsk 2005, s. 420-440.

203 J. H. Prado Flores, *Andrés. Vision y Metodologia*, Wyd. REMA, México [b.r.w.], s. 48-50; zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 41-42.

204 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 76-85.

205 Metody te pozwalają znieść lub przynajmniej obniżyć przeszkody w uczeniu się dorosłych, które J. H. Prado Flores nazywa tzw. murem oporów. Wylicza, że składają się na niego m.in. niskie poczucie własnej wartości oraz wynikająca z tego obrona własnego obrazu jako osoby samowystarczalnej, inteligentnej, mającej rozległą wiedzę, więc niepotrzebującej nauki; lęk przed porażką, ośmieszeniem, oceną; brak uznania autorytetu głoszącego ze względu na duży dystans pomiędzy uczącym się a nauczającym; brak koncentracji, zmęczenie i stres; posiadanie własnego doświadczenia, zdobytej już wiedzy oraz sposobów rozumowania. Zob. J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, [b.m.r.w.], s. 41.

206 J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 50, 54, 58; zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 33-37.

Metodą stosowaną w formacji jest metoda wykładowa jako podstawowy i konieczny sposób głoszenia słowa Bożego²⁰⁷. Każde nauczanie na kursach ewangelizacyjnych SESA ma swój stały schemat zawarty w konspektach koniecznych do przeprowadzenia kursów. Jednak jest to metoda wykładowa urozmaicona, dzięki której mogą być aktywowane wszystkie zmysły. Konspekt konferencji zbudowany jest z trzech części: wprowadzenie (na które zawsze składa się odwołanie się do doświadczenia i pytanie do zastanowienia; przedstawienie i umiejscowienie tematu; przedstawienie celu tematu oraz wzbudzenie motywacji), treść nauczania (konspekt przedstawia schemat całego głoszenia w szerzej lub wężej opisanych w zależności od tematu, opis dynamik, zabiegów dydaktycznych, ćwiczeń dla uczestników, używanych środków dydaktycznych, pytań, przykładów, opowiadań itd.), konkluzja (na którą składa się: podsumowanie treści, zdanie z syntezy graficznego do powtórzenia, zamknięcie). Konspekty konferencji zostały zatem wyposażone w propozycje konkretnych metod oraz środków retorycznych, które przepowiadający powinien wykorzystać w czasie głoszenia.

W czasie konferencji używa się pomocy dydaktycznych, pomagających w tym, aby nauczanie było lepiej zrozumiane oraz zapamiętane, ponadto dobrze wykorzystane pozwalają nadać nowe znaczenie dobrze znanym przedmiotom z życia codziennego²⁰⁸. Np. w czasie kursu *Nowe Życie* zapalona świeca, która symbolizuje doświadczenie Bożej miłości, podczas głoszenia Dobrej Nowiny o grzechu pozostaje zgaszona na znak braku możliwości jej doświadczenia w wyniku decyzji człowieka, który odrzucił plan Boga²⁰⁹. Po kursie świeca zapalana do modlitwy prywatnej może przywoływać skojarzenia z kursem oraz znaczenie, które zostało jej nadane.

Wykorzystywane środki dydaktyczne w ramach kursów ewangelizacyjnych umożliwiają aktywizację różnych zmysłów uczestników, co wspomaga proces przyswajania treści. Przykładem takiej metody jest degustacja napojów podczas głoszenia konferencji. W trakcie kursu ewangelizacyjnego *Mojżesz* uczestnicy są wprowadzani w historię szemrania Izraelitów, ich żądań wody na pustyni oraz odnalezienia gorzkich wód w Mara. W celu pogłębienia doświadczenia, uczestnikom podawana jest woda do skosztowania, która symbolicznie okazuje się gorzka, co intensyfikuje zrozumienie emocji i sytuacji opisanych w narracji biblijnej²¹⁰. Podobne zabiegi degustacyjne wykorzystuje się na kursie ewangelizacyjnym *Paweł*²¹¹ oraz *Emaus*²¹².

207 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 116-121.

208 Zob. R. Czekalski, *Katecheza komunikacją wiary. Studium z katechetyki fundamentalnej*, Wyd. Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2006, s. 274-281.

209 Zob. J. H. Prado Flores, *Nowe Życie*, s. 25.

210 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 40.

211 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 67.

212 J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, s. 26.

Dla uaktywnienia zmysłu wzroku w czasie całego kursu zarówno w czasie konferencji, jak i poza nimi, używa się środków oraz metod wizualnych. Stosowane są różne rodzaje plakatów, które jako środki pełnią odmienne zadania. Wyróżnia się spośród nich: tzw. informatory graficzne, organizatory graficzne oraz syntezaory graficzne. SESA używa informatorów graficznych, które rozwieszane w ośrodku rekolekcyjnym, informują o przeznaczeniu danych miejsc. Organizatory graficzne są narzędziem, dzięki którym uczestnicy podzieleni na grupy dowiadują się o usługach i pracach, do których są zaproszeni. Szczególnie ważne podczas odbywających się konferencji są syntezaory graficzne. Są one środkiem pozwalającym na poglądowe streszczenie kursu (tak jest w przypadku tzw. mapy panoramicznej, która jest obecna na całości kursu w miejscu centralnym) lub omawianego tematu. Każdy temat konferencji jest zaopatrzony w swój plakat, który streszcza całość głoszenia. Syntezaory graficzne po wygłoszeniu kolejnych konferencji tworzą galerię syntezaorów, dzięki czemu uczestnicy kursu mają przed oczami niejako ogólną syntezę kursu. Wszystkie syntezaory mają swój własny, jednolity i specyficzny styl zakładający kolorystykę, styl użytej czcionki, sposoby wyrażania emocji i ruchu, sposób graficznego wartościowania²¹³.

W czasie kursów ewangelizacyjnych wysoki priorytet nadaje się organizacji oraz estetyce przestrzeni, w której organizowane są kursy ewangelizacyjne, a także osób ekipy, co można również przyporządkować do środków wizualnych. Szczególnie sala konferencyjna oraz kaplica są odpowiednio do tego przygotowywane, gruntownie sprzątane, przyozdabiane kwiatami oraz ozdabiane zgodnie z tematyką kursu²¹⁴. Dba się również o odpowiednie przewietrzenie, wysokość temperatury oraz czystość sanitariatów²¹⁵. SESA zwraca również uwagę na estetyczną powierzchowność osób posługujących w ekipie kursów. Winna być ona odpowiednia do głoszenia słowa Bożego, czyli sprawowania swego rodzaju urzędu prorockiego, reprezentanta Jezusa Chrystusa oraz Królestwa Bożego²¹⁶.

213 Escuela de Evangelización San Andrés, *Da Vinci. Ministerio de Diseño*, [b.m.r.w.], s. 3, 8-12.

214 Materiały metodologiczne opisują szczegółowo jak powinna być przygotowana sala konferencyjna. Zob. J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip SESA*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, s. 20.

215 Tenże, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 29.

216 Tenże, *Apollos. Formacja głoszących*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea” Stryszawa 2011, s. 80; zob. R. B. Adler, R. Proctor II, L. Rosenfeld, *Relacje Interpersonalne. Proces porozumiewania się*, tłum. G. Skoczylas, Wyd. Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2021, s. 170-174.

Jako środek formacyjny w kursach ewangelizacyjnych SESA wykorzystuje się także zarówno muzykę, jak i ciszę, stymulując w ten sposób zmysł słuchu. Muzyka pełni bardzo ważną rolę w czasie kursu²¹⁷. Większość dynamik prowadzonych jest podczas śpiewu odpowiednio wybranych przez *Diakonię Muzyczną* do tematyki pieśni tak, że usłyszane w konferencji i przeżywane w dynamice treści są wzmacniane muzyką. Np. podczas dynamiki zatytułowanej *Dom Ojca*, która pozwala wcielić się w postać Syna Marnotrawnego powracającego do Miłosiernego Ojca oraz podjąc decyzję powrotu do Boga²¹⁸, wykonuje się piosenkę opartą o fragment z Jr 31,3 o miłości Bożej. Natomiast w czasie kursu ewangelizacyjnego *Jan* zaprasza się uczestników do modlitwy kontemplacji, słuchania Jezusa w bliskości w zupełnej ciszy i w odosobnieniu²¹⁹.

W metodologia SESA zachęca się do stosowania różnego rodzaju pytań zarówno otwartych, jak i zamkniętych, które mają różne cele²²⁰. Można wyróżnić pytania kierowane osobiście i bezpośrednio do słuchaczy, będące przywołaniem osobistego doświadczenia w uczestnikach, pełniące rolę swego rodzaju wyzwania, które pozwalają następnie na głębsze zastanowienie się nad tematem²²¹, np. podczas kursu *Jan*, głoszący zadaje pytania: „Co jest ważniejsze od bycia uczniem Jezusa?”, „Ile innych rzeczy robimy, zamiast formować uczniów?”²²² lub podczas kursu *Historia Zbawienia*: „Które prorocтво zrobiło na tobie największe wrażenie?”²²³.

Stosowane są także pytania poglądowe na początku kursu, na które uczestnicy będą w stanie odpowiedzieć dopiero po kursie. Są to pytania, których celem jest wzbudzenie zainteresowanie oraz motywacji do uczenia się. Pozwalają one również zamknąć kurs w pewną integralną całość klamrą pytań²²⁴, np. podczas kursu ewangelizacyjnego *Mojżesz* głoszący w pierwszej konferencji prezentującej tematykę kursu zadaje kilka pytań: „której z naszych stągwi Bóg bardziej potrzebuje, popękanej czy szczelnej, aby objawić swoją chwałę?”, następnie wstępnie prezentuje się postać Mojżesza i pyta: „na czym polega jego sekret?”, „w jaki sposób dokonała się jego przemiana?” oraz „A ty? Czy Ty zostałeś ze swoim Przyjacielem [Bogiem]? Czy czułeś, że to nie ty Go potrzebujesz, lecz to On potrzebuje Ciebie?”. Kończąc kurs głoszący przedstawia sparafrazowane pytania z prezentacji: „Czy słabemu, prześladowanemu człowiekowi z brakami

217 Zob. M. Kania, *Muzyka sakralna jako środek ewangelizacji*, „Global Studies Review” 1 (2020), s. 337-344; P. Sawa, *Muzyka nowej ewangelizacji a doświadczenie duchowe. Kontekst, rzeczywistość, wyzwania*, „Studia Pastoralne” 12 (2016), nr 12, s. 100-103.

218 Zob. J. H. Prado Flores, *Nowe Życie*, s. 20.

219 Tenże, *Jan. Formacja uczniów*, s. 42.

220 Zob. Tenże, *Andrés. Vision y Metodologia*, s. 60-61.

221 S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 69.

222 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 13.

223 Tenże, *Historia Zbawienia*, s. 57.

224 S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 72.

i kompleksami, może udać się uwolnić swój lud? Na czym polega sekret zdolności uwalniania innych, chociaż samemu nie jest się uwolnionym ze wszystkich swoich węzłów?” oraz wzywa uczestników do odpowiedzi na nie²²⁵.

Ostatnim rodzajem pytań są pytania heurystyczne. Pozwalają one na wywołanie swego rodzaju konsternacji w uczestniku kursu, co prowadzi do pogłębionej refleksji nad tematem, którzy nierzadko rozumiany bardzo powierzchownie lub stał się sloganem²²⁶. Np. w czasie kursu *Nowe Życie* głoszący zadaje pytania: „Bóg wybaczył nam 2000 lat temu, ale czy żyjemy jak ktoś, komu przebaczone? Czy przyjęliśmy przebaczenie, które Jezus nabył dla nas drogocenną krwią? Czy żyjemy jak dziedzic Królestwa, które zostało nam darowane przed dwudziestu wiekami?”²²⁷. Założyciel SESA mocno akcentuje metodę zadawania pytań w czasie głoszenia. Uważa, że odpowiednio zadane pytanie, ze względu na możliwość pobudzania do osobistej refleksji, wzbudzania emocji oraz indywidualnej wewnętrznej odpowiedzi, stoi wyżej w hierarchii od udzielenia samej syntetycznej odpowiedzi²²⁸.

Kolejną metodą jest plastyczne przepowiadanie obrazowe. Pozwala ono lepiej dotrzeć z przesłaniem, angażuje więcej zmysłów niż tylko słuchanie, pobudza emocje, przez co treści mogą lepiej zapadać w pamięć uczestników oraz zmieniać ich mentalność²²⁹. W metodologii SESA, aby zrealizować tę metodę, zachęca się do używania przykładów obrazujących²³⁰, np. podczas kursu *Jan* używa się przykładu związanego z edukacją, tzn., jeśli ktoś chce dostać się do elitarnej szkoły, musi zdać egzamin wstępny. Przykład egzaminu wstępnego jest środkiem pozwalającym na ukazanie warunków bycia autentycznym uczniem w szkole Jezusa²³¹.

Kolejnym środkiem jest używanie przypowieści i opowiadań²³². Przykładem jest historia opowiadana przez głoszącego podczas kursu *Nowe Życie*: córka uwięziona w płonącym domu, nie widząc ojca stojącego pod oknem, jest zachęcana przez niego do zaufania mu i skoku, aby uratować swoje życie oraz trafić w ramiona ojca²³³.

225 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 9, 10, 11, 88.

226 S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 72.

227 J. H. Prado Flores, *Nowe Życie*, s. 45.

228 Tenże, *Andrés. Vision y Metodologia*, s. 59.

229 Zob. H. Łysy, *Liturgiczne i pozaliturgiczne przepowiadanie z obrazowością słowną i wizualnością*, „*Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego*” 32 (2012), s. 185-189; Z. Plich, *Wykład zasad kościelnej wymowy*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1958, s. 149-151.

230 Zob. M. Szczepaniak, *Patrzenie obrazu. Obrazowanie jako strategia komunikacyjna w przepowiadaniu*, „*Teologia Praktyczna*” 16 (2015), s. 111-114.

231 J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 45-48.

232 Zob. S. Łabendowicz, *Metodyka katechezy*, s. 113-114.

233 J. H. Prado Flores, *Nowe Życie*, s. 44.

Innym środkiem jest używanie odgrywanych na żywo podczas głoszenia scenek przez członków ekipy lub uczestników. Wprowadza to element mocno przeżyciowy i prowadzi uczestników kursu do identyfikacji z daną postacią²³⁴. W ten sposób przedstawia się np. krytykę oraz zarzuty, jakie wygłaszali Miriam, Aaron oraz lewicy względem Mojżesza²³⁵. Podobnie wykorzystuje się scenkę teatralną wprowadzającą w tematykę kursu, którą w metodologii SESA nazywa się analogią. Jest to odgrywana przez ekipę kursu opowieść trwająca ok 5-10 min, która następnie staje się swego rodzaju punktem odniesienia dla wszystkich głoszących podczas każdej konferencji. Np. rozpoczynając kurs *Jezus w czterech Ewangeliach* odgrywa się interpretację ze sceny uzdrowienia paralityka spuszczonego przez dach na noszach zaczerpniętą z Mk 2,1-12. Z tym że paralytyk jest wnoszony przez aktorów ubranych w szaty oraz okulary w czterech kolorach symbolizujących czterech ewangelistów. Składają oni sparaliżowanego przed Jezusem, a On go uzdrawia. Następnie każdy z ewangelistów dzieli się tym, jak przeżył to uzdrowienie. Po czym zadawane są pytania do uczestników kursu dotyczące dramy, w którą zostali włączeni jako tłum. W ten sposób ukazywane jest to samo wydarzenie z czterech różnych stron, co pozwala wstępnie zaznaczyć pierwsze różnice w czterech wersjach Ewangelii spowodowane historią życia, osobistym doświadczeniem oraz osobowością każdego z ewangelistów, a także doświadczyć bycia częścią wydarzenia ewangelicznego²³⁶.

Szczególnym środkiem pozwalającym na obrazowe przepowiadanie jest świadectwo. Metodologia SESA nadaje świadectwu wysoki priorytet w przepowiadaniu. Ucząc odpowiedzialnego oraz dojrzałego głoszenia świadectw²³⁷, jednocześnie wskazuje się, iż głoszenie Ewangelii z innej pozycji niż pozycja świadka byłoby zaprzepaszczeniem jej mocy oraz poważnym zaniedbaniem ewangelizatora²³⁸. Celem świadectwa jest przykucie uwagi słuchacza, skrócenie dystans między głoszącym a słuchającym, a nade wszystko bycie inspiracją dla słuchacza, aby uwierzyć w moc Ewangelii zdolnej przemienić życie oraz pójść głębiej drogą wiary²³⁹.

234 Zob. A. Kalbarczyk, *głoszenie słowa Bożego z wykorzystaniem form teatralnych*, „Polonia Sacra” 51 (2018), nr 2, s. 9-13; B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 398.

235 J. H. Prado Flores, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 43.

236 Tenże, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, s. 5-6; zob. *Vademecum katechety*, s. 101-102, 112-113.

237 Zob. J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 65.

238 Tenże, *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 18; zob. Franciszek, *Pierwszy sposób ewangelizacji. Audiencja generalna, 22 marca 2023r*; <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2023/documents/20230322-udienza-generale.html>. [dostęp: 16.07.2023]; S. Płusa, *Świadectwo w procesie*, s. 237-234; T. Paszkowska, *Świadectwo w mocy*, s. 54-55.

239 J. H. Prado Flores, *Andrés. Vision y Metodologia*, s. 61; zob. J. H. Prado Flores, *Jan. Formacja uczniów*, s. 37; J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, s. 45; J. H. Prado Flores, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, s. 15.

Inną metodą używaną w metodologii SESA jest nawiązywanie do wcześniejszych konferencji. Głoszący w każdej kolejnej konferencji we wprowadzeniu nawiązują do tematu wygłoszonego wcześniej, dzięki czemu uczestnicy mogą zobaczyć całościowy ciąg logiczny ułożonych tematów, z których każdy kolejny wynika z poprzedniego. Np. w czasie kursu *Emaus* konspekt wskazuje, aby głoszący w taki lub podobny sposób zaprezentował oraz umiejscowił temat: „Bóg pokazał nam, czym jest Słowo (światło, miecz, młot, woda, miód, ziarno i pokarm). Później pokazał nam, co Słowo czyni (stwarza, oddziela, zbawia, nawraca, daje Ducha Świętego, tworzy wspólnotę i prowadzi do życia). Teraz jest kolej na nas, abyśmy podjęli poważne i wiążące zobowiązanie względem Słowa. Przygotujemy się do zawarcia przymierza ze Słowem. Siedem postaw, które poznamy, tworzy siedem kolorów tęczy naszego przymierza ze Słowem”²⁴⁰.

Ponadto podczas kursów ewangelizacyjnych aktywizuje się uczestników, zachęcając do różnych form działania. Jedną z nich jest zastosowanie tzw. dynamik, które zostały wyjaśnione w pierwszym paragrafie tego rozdziału podczas opisu SOW.

Inną metodą są tzw. ćwiczenia dla uczestników. Pod tą nazwą kryje się propozycja zastosowania metody warsztatowej w pracy indywidualnej albo w małej grupie. Zastosowanie tej metody pozwala na poszukiwania własnych odpowiedzi, rewidowanie swoich przekonań, doświadczeń oraz nabytej wcześniej wiedzy, ale także wzajemny przekaz wiedzy w grupie uczestników²⁴¹. Np. poznając Ewangelię według św. Marka podczas kursu *Jezus w czterech Ewangeliach*, uczestnicy są proszeni, aby każdy indywidualnie przypomniał sobie arameizmy zastosowane przez ewangelistę. Następnie uczestnicy szukają siedmiu arameizmów w markowej wersji Ewangelii²⁴². Natomiast gdy przeprowadza się formację ewangelizatorów na kursie *Paweł*, głoszący prosi uczestników o autogłoszenie kerygmatu według sześciu punktów. Następnie uczestnicy podzieleni na dwie grupy przeprowadzają syntetyczny dialog ewangelizacyjny chóralnie, gdzie jedna grupa reprezentuje ewangelizowanego, a druga ewangelizatora. Ostatecznie ten sam syntetyczny dialog przeprowadza się dwójkami zamieniając się rolami²⁴³.

Szczególnym ćwiczeniem są scenki teatralne, w których biorą udział uczestnicy. Np. podczas kursu *Paweł*, uczestnicy zebrani w grupach są proszeni, aby za pomocą przedmiotów ożywionych i nieożywionych, bez ruchów oraz słów wybudowali pomnik wyrażający jedną z dwunastu cech Królestwa²⁴⁴.

240 J. H. Prado Flores, *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, s. 40.

241 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 391.

242 J. H. Prado Flores, *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, s. 12.

243 J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, s. 63.

244 Tamże, s. 33; zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 398; *Vademecum katechety*, s. 111-112.

Spośród ćwiczeń uczestników można wyróżnić również specyficzne ćwiczenie, które w metodologii SESA nosi nazwę termometr. Stosuje się je zawsze podczas pierwszego głoszania. Pozwala ono na sprawdzenie poziomu m.in. wiedzy, doświadczenia, religijności czy motywacji osób uczestniczących w kursie. Taka diagnoza grupy służy ekipie kursu jako pomoc do aktualizacji, inkulturacji i poziomowania treści głoszonych konferencji²⁴⁵. Np. podczas kursu *Historia Zbawienia* prowadzący dzieli uczestników na grupy oraz prosi, aby każda z grup wybrała jedną postać z Biblii na następnego prezydenta naszego kraju oraz uzasadniła jego wybór. Następnie grupy mają za zadanie przeciwstawić sobie wybranych kandydatów²⁴⁶.

Metodologia SESA wprowadza również w kursy ewangelizacyjne inne ćwiczenia, których zadaniem jest zarówno rozwijanie kompetencji miękkich uczestników²⁴⁷, jak i ich integracja, co również pozytywnie wpływa na otwartość na przyswajanie nowej wiedzy, zdobywanie nowych doświadczeń, przełamywanie lęków w uczestnikach oraz pokonywanie innych trudności dorosłych w uczeniu się. Uczestnicy kursu ewangelizacyjnego niejako we własnej grupie prowokują giełdę pomysłów, następnie stosują krytyczne argumenty co do propozycji, po czym wybierają i realizują jeden pod przewodnictwem koordynatora będącego członkiem grupy²⁴⁸.

Podczas każdego kursu, rozpoczynając od kursu ewangelizacyjnego *Jan*, uczestnicy dzieleni są na 4-5 grup liczących od 7 do 12 osób każda. Podczas przydzielania osób do konkretnych grup dba się o to, aby w każdej była różnorodność pod kątem powołania stanowego, wieku, płci, doświadczenia w kursach itd. Grupom przydzielony jest kolor będący tymczasowym znakiem przynależności²⁴⁹. W kolejnych dniach w ramach integracji oraz pobudzenia grupy do kreatywności uczestnicy są proszeni, aby wyłonić koordynatora grupy oraz nadać grupie nazwę oraz logo korespondujące z tematyką danego kursu. Podczas kursu zdarza się, że grupy są wykorzystywane do ćwiczeń dla uczestników, o których mowa była powyżej, jednak głównym celem

---

245 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 394.

246 J. H. Prado Flores, *Historia Zbawienia*, s. 10.

247 W literaturze wyróżnia się kompetencje twarde, do których zalicza się wiedza oraz umiejętności nabyte na drodze nauki, nazywa się je również zawodowymi, technicznymi czy też funkcjonalnymi (np. obsługa narzędzi biurowych, znajomość języka obcego). Drugą grupą są właśnie kompetencje miękkie, w skład których wchodzi np. umiejętności społeczne, uniwersalne, współpracy, motywacji oraz motywowania. Przykładem kompetencji miękkich jest np. dobra organizacja czasu, umiejętności komunikacyjne, kreatywność, umiejętność współpracy i pracy pod presją. A. Dąbek, *Kompetencje kluczowe w edukacji XXI wieku*, w: *Wielowymiarowość edukacji XXI wieku. Edukacja szkolna*, t. 2, red. A. Klim-Klimaszewska, S. Wieruszewska-Duraj, Wyd. IKRiBL, Siedlce 2022, s. 33.

248 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 392.

249 J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 15.

małych grup jest wypełnianie zleconych każdego dnia posług²⁵⁰. Metodologia SESA wyznacza 4 grupy posług. Są nimi: animacje i zabawy, modlitwa i liturgia, sala konferencyjna i jadalnia, podsumowanie i świadectwo.

Animacje są to krótkie, dynamiczne zabawy, których autorami są uczestnicy kursu. Ich zadaniem jest przygotowanie animacji, krótkiej zabawy, która będzie w swojej treści nawiązywała do treści przeżywanego kursu ewangelizacyjnego oraz będzie pobudzała aktywność psychomotoryczną uczestników, stymulując obie półkule mózgowie oraz zmysły do czujności²⁵¹. W metodologii SESA kładzie się na ten element szczególny akcent, gdyż autor kursów uważa, iż jest to element mający pobudzić całego człowieka, a więc duszę, ciało i zmysły do stymulowania pamięci oraz wzmacniania efektywności kształcenia. Ponadto jest to również moment, w którym uczestnicy oraz członkowie ekipy w radości i przyjaznej atmosferze tworzą braterskie więzi, przełamują blokady oraz wyzwalają swoją kreatywność²⁵².

Kolejną grupą posług są: modlitwa i liturgia. Grupa pełniąca te posługę jest zaproszona do modlitwy za kurs oraz do poprowadzenia modlitwy przed każdym głoszeniem konferencji nad głoszącym członkiem ekipy. Zachęca się, aby każda modlitwa miała w sobie element kreatywny, była niepowtarzalna, a także była związana z tematyką kursu. Ponadto grupa prowadzi także modlitwę poranną trwającą ok 15-20 min. Forma modlitwy wspólnotowej jest dowolna, jednak powinna również być związana z tematyką kursu, z zaangażowaniem całej grupki oraz we współpracy z *Diakonia Muzyczna*. Także do grupy pełniących tę posługę należy w czasie porannej modlitwy tzw. przywitanie Słowa oraz wcześniejsze przyozdobienie w tematyce kursu ołtarza słowa Bożego. Dyżur liturgiczny natomiast polega na posłudze w czasie Mszy Świętej, adoracji Najświętszego Sakramentu, organizacji uroczystej asysty, jeśli pozwalają na to warunki, napisaniu modlitwy wiernych na podstawie liturgii słowa z dnia oraz przeżywanych treści w czasie kursu²⁵³.

250 Escuela de Evangelización San Andrés, *Da Vinci. Ministerio*, s. 7; B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 410-411.

251 J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 15; zob. *Vademecum katechety*, s. 183-184, 187, 207.

252 J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 63-65; Escuela de Evangelización San Andrés, *Da Vinci. Ministerio*, s. 7; zob. M. Silberman, *Uczymy się uczyć*, tłum. J. Rybski, Wyd. GWP, Gdańsk 2005, s. 21-26. Jest to na tyle ważna kwestia, iż SESA wydała osobny dokument metodologiczny wskazujący na rodzaje i związane z nimi cele poszczególnych propozycji animacji: przełamywanie dystansu (tzw. lodołamacz), tworzenie radosnej atmosfery, wyrównanie szans i integracja, stymulowanie zmysłów, stymulowanie obu półkuli mózgowych, koncentracja umysłu. Zob. Escuela de Evangelización San Andrés, *Jaire. Animación*, [b.m.r.w.], s. 6-17; zob. *Vademecum katechety*, s. 169-171.

253 Zob. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna*, s. 411-412.

Kolejną aktywnością dla uczestników w ramach dyżurów na kursie jest grupa posług nazwana: sala konferencyjna i jadalnia. Jest to dyżur obfity w różnego rodzaju posługi. Grupa pełniąca ten dyżur odpowiada za porządek oraz wykonanie twórczych dekoracji w tematyce kursu²⁵⁴; twórczo wita uczestników przed porannym oraz popołudniowym blokiem konferencyjnym; prowadzi uczestników podczas porannych modlitw w przywitaniu Jezusa–Słowa. Ostatnią częścią tego dyżuru jest również pomoc w obsłudze stołów na jadalni podczas wszystkich posiłków²⁵⁵.

Przygotowanie oraz przedstawienie o poranku kreatywnego i niepowtarzalnego w swojej formie podsumowania treści dnia poprzedniego jest kolejną posługą w czasie kursu ewangelizacyjnego. Często są to zarówno poważne, jak i zabawne formy krótkich przedstawień, pantomim, odgrywanie znanych teleturniejów, śpiew piosenek itd. Umożliwiają one powtórzenie oraz utrwalenie najważniejszych elementów kursu, wiedzy czy doświadczeń dnia poprzedniego. Podsumowanie kończy się świadectwem jednej osoby z grupy, która odpowiada na pytanie „co Bóg uczynił mi dnia wczorajszego?”²⁵⁶.

Metodologia SESA wykorzystuje również tzw. nauczanie przez modelowanie zachowania²⁵⁷. Ważnym środkiem stosowanym przez SESA w metodzie modelowania jest prowadzenie kursu nie tyle przez jedną osobę prowadzącą, ale przez wspólnotę osób współpracujących ze sobą, pełniących różne funkcje i mających różne odpowiedzialności, ale budujących braterskie relacje²⁵⁸. Ekipa prowadząca kurs jest dobrze zorganizowaną wspólnotą, która ma przydzielony własny kolor grupki, a jej członkowie biorą udział we wszystkich punktach kursu, począwszy od zamieszkiwania w tym samym ośrodku, przez integrację, wspólne posiłki, modlitwę oraz wykonywanie twórczych, niepowtarzalnych i związanych z treściami kursu czynności przy każdej możliwej okazji. Celem jest pobudzanie uczestników poprzez sposób bycia ekipy kursu do kreatywności, przełamywania lęków czy źle rozumianego indywidualizmu, odkrywania własnych charyzmatów, talentów oraz posługi nimi we współpracy ze wszystkimi uczestnikami kursu²⁵⁹.

254 Zob. *Vademecum katechety*, s. 124.

255 J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 15.

256 Tenże, *Andrés. Vision y Metodologia*, s. 53; Escuela de Evangelización San Andrés, *Da Vinci. Ministerio*, s. 7.

257 Zob. R. M. Spielman, W. J. Jenkins, M. D. Lovett, J. Czarnota-Bojarska, *Psychologia*, Wyd. OpenStax Poland, Warszawa 2020, s. 217-220.

258 Podczas kursu SESA wyróżnia się trzy grupy funkcji: w obszarze władzy (dyrektor kursu; koordynator kursu), w obszarze pasterskim (kapłan; głoszący; posługujący multimedialnie; posługujący muzycznie; wstawiennicy; odpowiadający za analogie, postaci i lektorzy), w obszarze logistyki (odpowiadający za recepcję, powitanie i identyfikator; odpowiadający za materiały dydaktyczne; tłumacz; posługujący zewnątrz; odpowiadający za nagrywanie i dźwięk; fotograf). Każda z funkcji jest szczegółowo opisana pod kątem obowiązków, motywacji oraz celów. Zob. J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 9-14.

259 Zob. J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 55-58.

Już na samym początku każdego kursu ewangelizacyjnego ma miejsce tzw. prezentacja członków ekipy. Są oni przedstawiani często w zabawny sposób w kreatywnej konwencji. Jest to sposób na pierwsze skrócenie dystansu między uczestnikami a członkami ekipy oraz wskazanie kierunku wykonywania zadań. Następnie inne grupy również w kreatywny sposób przedstawiają własną specyfikę grupy np. poprzez nadanie jej nazwy oraz przedstawienie logo grupy. Ponadto członkowie ekipy wykorzystują również poszczególne punkty planu kursu do wychodzenia z utartych schematów, np. poprzez krótkie kreatywne i zabawne scenki nawiązujące do treści kursu, w których uczestnicy po wygłoszonej konferencji są zapraszani na przerwy kawowe czy przerwę obiadową.

Inną metodą wykorzystywaną przez metodologię SESA jest tzw. warunkowanie sprawcze. J. H. Prado Flores zauważa, że zaspokojona potrzeba akceptacji, czyli adekwatne poczucie własnej wartości, ma znaczący wpływ na efektywność nauczania²⁶⁰. Ze względu na tę teorię założyciel SESA twierdzi, iż motywowanie oraz krytyczna informacja zwrotna są ważnym środkiem w formacji dorosłych, gdyż proces uczenia się osób dorosłych ma charakter wolitywny i selektywny. Dorośli uczą się lub nie, dlatego że chcą oraz uczą się tego, co uważają za pozytywne, zatem wzbudzanie motywacji jest kluczowe w ich edukacji²⁶¹. Dlatego spośród czterech środków, jakie podpowiada teoria warunkowania sprawczego: wzmocnienia pozytywnego oraz negatywnego, a także karania pozytywnego i negatywnego, metodologia SESA odrzuca zarówno wzmocnienie, jak i karanie negatywne, bazując wyłącznie na wzmocnieniu i karaniu pozytywnym. Wzmocnienia pozytywne rozumie się jako dodanie czegoś, aby zwiększyć prawdopodobieństwo zachowania. Natomiast karanie pozytywne to dodanie czegoś, aby zmniejszyć prawdopodobieństwo zachowania²⁶².

W ramach metodologii SESA ekipa prowadząca udziela informacji zwrotnej grupie rekolekcyjnej. Informacja ta dotyczy wszystkich zadanych, podjętych oraz wykonanych przez małe grupy posług²⁶³. Po każdej wykonanej posłudze koordynator kursu zabiera głos oraz zadaje pytanie w zależności od posługi o kerygmaticzność, twórczość, niepowtarzalność oraz spełnienie celu własnego posługi. Do wyrażenia swojej opinii są zaproszeni wszyscy uczestnicy kursu. W pierwszej kolejności zauważa się to, co było dobre, w drugiej, co można byłoby poprawić,

---

260 Tamże, s. 43; zob. H. Hamer, *Klucz do efektywności nauczania*, s. 9-10; R. E. Franken, *Psychologia motywacji*, s. 481-489.

261 J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 76.

262 R. M. Spielman, W. J. Jenkins, M. D. Lovett, J. Czarnota-Bojarska, *Psychologia*, s. 206.

263 Zob. *Vademecum katechety*, s. 231-233.

aby posługa była bardziej efektywna²⁶⁴. Ostatecznie koordynator podsumowuje dobre aspekty wykonanej przez grupę posługi oraz to, co należałoby zmienić, aby była ona wykonana bardziej profesjonalnie. W ten sposób wszyscy uczestnicy są wzywani do lepszego wykonywania posługi w następnych dniach, otrzymują inspiracje, co można byłoby zrobić lepiej, aby sposób wykonania posług był coraz bardziej profesjonalny i dopracowany pod kątem artystycznym, oryginalny oraz kreatywny²⁶⁵.

Ponadto każda aktywność uczestników jest doceniana przez koordynatora kursu oraz wszystkich uczestników. Nagrodą jest zauważenie dobrych aspektów, złożone gratulacje oraz słownie wyrażona wdzięczność. Często stosuje się również docenienie poprzez zabawne i kreatywne proponowane przez koordynatora oklaski dla wszystkich posługujących. Są one prostym i skutecznym środkiem wyrażenia uznania oraz nagrodzenia pracy członków grupy²⁶⁶.

Szczególną metodą wykorzystywaną w kursach ewangelizacyjnych jest modlitwa. Jest ona uważana za bezsprzeczny oraz konieczny sposób sprzyjający objawieniu się Ducha Świętego. Wszystkie kursy SESA zorganizowane są w ten sposób, aby modlitwa była niejako źródłem i kulminacją wszystkich działań. Każdy dzień rekolekcyjny rozpoczyna się modlitwą i intronizacją słowa Bożego²⁶⁷. Ponadto każda konferencja rozpoczyna się modlitwą prowadzoną przez grupę pełniącą posługę modlitwy i liturgiczną nad głoszącym oraz uczestnikami. W trakcie słuchania konferencji występują elementy krótkich modlitw prowadzonych przez głoszącego, a także często szczytem konferencji jest modlitwa połączona z dynamiką. Używa się wtedy różnych form modlitwy: adoracji Najświętszego Sakramentu w ciszy oraz prowadzonej z pieśniami uwielbienia, kontemplacji, spontanicznej jednoczesnej oraz litanijnej, wstawienniczej itd.²⁶⁸. Podczas każdego kursu sprawowana jest uroczysta Eucharystia z głoszeniem słowa Bożego będąca szczytem spotkania z Bogiem, dającym możliwość przeżywania misterium Chrystusa, które jest w centrum wszelkiej ewangelizacji.

Drugą ważną formą formacji we WPO jest uczestnictwo w rekolekcjach ignacjańskich zwanych również *Ćwiczeniami Duchownymi* lub *Ćwiczeniami Duchowymi* autorstwa św. Ignacego Loyoli. Ta forma rekolekcji pojawiła się spontanicznie, niejako oddolnie. Zarówno członkowie

264 J. H. Prado Flores, *Andrés. Vision y Metodologia*, s. 58; zob. D. Doliński, *Psychologia wpływu społecznego*, Wyd. Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, Wrocław 2000, s. 34-37; G. Mietzel, *Psychologia kształcenia. Praktyczny podręcznik dla pedagogów i nauczycieli*, Wyd. GWP, Gdańsk 2002, s. 141-142.

265 J. H. Prado Flores, *Busola. Podręcznik dla ekip*, s. 22, 28; zob. R. E. Franken, *Psychologia motywacji*, s. 434.

266 J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 43; zob. H. Hamer, *Klucz do efektywności nauczania*, s. 44-45.

267 J. H. Prado Flores, *José Bernabé*, s. 58.

268 Zob. np. Tenże, *Mojżesz. Formacja uwalniających*, s. 17, 27, 28, 35, 45, 52, 58, 66, 72, 77, 83.

Rady Generalnej, jak i inni członkowie wspólnoty rozpoczęli spontanicznie i indywidualnie brać udział w *Ćwiczeniach Duchownych* św. Ignacego w ogniskach rekolekcyjnych prowadzonych przez Wspólnotę Niepokalanej Matki Wielkiego Zawierzenia (tzw. siostry zawierzanki lub siostry zawierzenia). Zauważono, że treści przeżywane w czasie czterech tygodni rekolekcji pogłębiają oraz uzupełniają formację własną wspólnoty oraz tę otrzymywaną w czasie kursów ewangelizacyjnych, przychodząc z nowymi koniecznymi do duchowego wzrostu oraz rozeznawania narzędziami. Dlatego też od 2015 roku rekolekcje ignacjańskie zostały włączone w proces formacyjny WPO. Każdy formujący się powinien się na nie indywidualnie zapisać do jednego z ośrodków albo w ogniskach prowadzonych przez siostry Zawierzenia, albo w ośrodkach prowadzonych przez ojców z Towarzystwa Jezusowego. Zatem podobnie jak kursy ewangelizacyjne, tak i rekolekcje ignacjańskie nie są organizowane przez WPO, dlatego opis tego sposobu formacji, czym ona jest, jaki jest jej cel ogólny, używane metody oraz syntetyczny opis treści znajduje się w niniejszym paragrafie.

Ćwiczenia Duchowne biorą swój początek w osobistym doświadczeniu św. Ignacego Loyoli, które zostało przez niego osobiście spisane, a następnie poprawiane aż do wersji dziś znanej oraz propagowanej w duchowości ignacjańskiej²⁶⁹. Powstanie *Ćwiczeń* jest więc związane z kolejnymi doświadczeniami natury mistycznej poczynając od Loyoli, poprzez miasto Manreza oraz obecną tam grotę, pielgrzymkę do Jerozolimy oraz lata studiów i apostołstwa²⁷⁰. Samo dzieło św. Ignacego jest niewielką książeczką zawierającą tekst w 370 punktach, na podstawie których rekolektanci odbywają swoje rekolekcje. Podstawowe dzieło św. Ignacego zostało oficjalnie i uroczyście zatwierdzone przez Kościół w 1548 roku przez papieża Pawła III w *breve* z 31 lipca 1548 roku *Pastoralis officii cura*, w którym papież pisze: „*Ćwiczenia* te zawierają rzeczy pobożne i święte, a do zbudowania i postępu duchowego wiernych są bardzo pożyteczne i zbawienne. Zachęcamy też usilnie wszystkich i każdego z osobna obojga płci wiernych, gdziekolwiek się znajdują, żeby korzystali z tych pobożnych pouczeń i *Ćwiczeń* i żeby zechcieli dać się przez nie [duchowo] urobić”²⁷¹. Następnie również inni następcy na tronie św. Piotra odnosili się

269 T. Kotlewski, *Wprowadzenie do duchowości ignacjańskiej. Źródła – epoka – doświadczenie*, „Studia Bobolanum” 2003, nr 3, s. 118-119.

270 Tenże, *Ignacjańskie „Ćwiczenia Duchowne” drogą życia duchowego chrześcijanina*, „Studia Bobolanum” 2002, nr 3, s. 108.

271 Paweł III, *Breve Pastoralis officii cura. 31 lipca 1548*, w: I. Loyola, *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 244.

pozytywnie do *Ćwiczeń Duchowych* aż do czasów nowożytnych, zachęcając wiernych do korzystania z tej formy duchowego wzrostu oraz ukazując zbawienne owoce ich odprawiania zarówno dla poszczególnych wiernych, jak i dla całego Kościoła²⁷².

Sam autor rekolekcji pisze, iż pod tym tytułem „rozumie się wszelki sposób odprawiania rachunku sumienia, rozmyślenia, kontemplacji, modlitwy ustnej i myślniej i inne działania duchowe”, dalej ukazując znów ich cel ogólny, nadrzędny: „(...) ćwiczeniami duchowymi nazywa się wszelkie sposoby przygotowania i usposobienia duszy do usunięcia wszystkich uczuć nieuporządkowanych, a po ich usunięciu – do szukania i znalezienia woli Bożej w takim uporządkowaniu swego życia, żeby służyło dla dobra i zbawienia duszy”²⁷³. Zatem celem, jaki wyznacza św. Ignacy, jest nawrócenie człowieka, biorące swój początek w tzw. reformie życia. Wyraża się ona w podejmowaniu decyzji prowadzących do świadomego uśmiercania starego człowieka pogrążonego w grzechu i namiętnościach światowych, a narodzenia człowieka nowego, odkupionego Paschą Chrystusa, uformowanego na nowo na obraz i podobieństwo Boga. Nawrócenie, które zaznacza św. Ignacy, wskazując ogólny cel *Ćwiczeń*, ma wymiar negatywny, wyrażający się w nawróceniu się od grzechu i nieuporządkowanych przywiązań do rzeczy stworzonych, oraz nawrócenia się do Boga Stworzyciela, aby bardziej pełnić Jego wolę i służyć Mu dla większej Jego chwały oraz większego dobra wspólnego ludzi²⁷⁴. Nawrócony ma być człowiekiem uporządkowanym według woli Bożej przez przyłączenie do Chrystusa w Jego Kościele w mocy Ducha Świętego²⁷⁵, poprzez ukierunkowanie całego swojego życia na cel ostateczny²⁷⁶.

---

272 Pełnego zbioru dokumentów Stolicy Apostolskiej dotyczących *Ćwiczeń Duchowych* dokonał o. Marin Canuto Hilario SJ zawiera on 790 stron tekstu. Zob. *Dokumenty Papieskie*, w: I. Loyola, *Pisma Wybrane II*, s. 241; M. C. Hilario, *Spiritualia Exertitia secundum Romanorum Pontificum documenta*, Lib. Religiosa, Barcelona 1941. Ze wszystkich zebranych przez M. C. Hilario oraz innych powstałych po 1941 r. A. Bober opracował oraz przetłumaczył wyjątek zawierający dokumenty Stolicy Apostolskiej zdaniem autora najważniejszych, gdyż w zasadniczy sposób dotyczących *Ćwiczeń* oraz mających szerszy zasięg w Kościele, a także wypowiedzi Piusa XII oceniające ćwiczenia z perspektywy wieków. Zob. *Dokumenty Papieskie*, w: I. Loyola, *Pisma Wybrane II*, s. 239-299.

273 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 9.

274 Zob. Tenże, *Pisma Wybrane II*, s. 64-67; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 28 (2017), nr 2, s. 39-40; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, Wyd. WAM, Kraków 1998, s. 13-14.

275 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 9, 19, 59, 149; zob. M. Bednarz, *Całościowa wizja Ćwiczeń Duchowych św. Ignacego*, w: *Wokół fundamentu ćwiczeń. Duchowość Ignacjańska. Referaty V Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice. 16-20 września 1985*, [b.m.r.w.], s. 12.

276 Zob. B. Mokrzycki, *Dobre odprawianie Ćwiczeń Duchowych prowadzące do celu*, w: *Wokół anotacji ćwiczeń. Duchowość Ignacjańska. Referaty VI Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice. 15-19 września 1986*, [b.m.r.w.], s. 105-109.

Zdaniem T. Kotlewskiego *Ćwiczenia* są dziełem opisującym drogę wtajemniczenia chrześcijańskiego św. Ignacego złożoną z etapów odzwierciedlających swoisty proces oraz związaną z nim dynamikę życia wiary. Ta droga przebiega od odkrycia Boga obecnego w świecie aż do hojnego zaangażowania w dzieło głoszenia Dobrej Nowiny²⁷⁷. Doświadczenie, które przeżył oraz spisał Loyola, stało się swoistym narzędziem inicjacyjnym, a więc ewangelizacyjnym i formacyjnym kolejnych pokoleń Kościoła²⁷⁸. Ogólna dynamika oraz logika *Ćwiczeń* są wyrażone przez ich autora już w anotacjach (uwagach dla prowadzących ćwiczenia). Św. Ignacy wskazuje, że są one podzielone na cztery części zwane tygodniami. Etapem wstępnym jest tzw. *Fundament*. Loyola umiejscawia go właściwie w pierwszym tygodniu jako wprowadzenie do *Ćwiczeń Duchownych*, które rekolektant ma odbywać. *Fundament* ma usposobić rekolektanta do przeżycia rekolekcji²⁷⁹. Pierwszy tydzień, jak wskazuje Ignacy, jest skoncentrowany na medytacji i kontemplacji *mysterium iniquitatis*. Po nim następuje przejście do kontemplowania ziemskiej egzystencji Jezusa aż po jego uroczysty wjazd do Jerozolimy włącznie. W czasie trzeciego etapu rekolekcji kontempluje się mękę Pańską, a w czwartej części – zmartwychwstanie Jezusa oraz Jego wejście do chwały nieba z dodaniem trzech sposobów modlitwy²⁸⁰.

Do określonego w ten sposób celu zasadniczego prowadzą cele pośrednie, które wpisują się w dynamikę *Fundamentu* oraz czterech tygodni *Ćwiczeń*. *Fundament* kieruje odbywającego rekolekcje do poznania, doświadczenia oraz przyjęcia celu własnej egzystencji. Już ten wstępny krok prowadzi do porządkowania umysłu rekolektanta²⁸¹. Celem *Fundamentu* jest doświadczenie przez rekolektanta miłości Boga, co ma rozpałcić w nim pragnienie oddania się w ręce Boga, aby to On mógł rekolektanta prowadzić i czynić z nim to, co chce²⁸². Ponadto rekolektant jest prowadzony do odkrycia skoncentrowania na sobie oraz własnego wielopoziomowego zniewolenia, a przez to braku umiejętności całkowitego oddania się Bogu²⁸³. Jednocześnie rekolektant zaproszony jest do odkrywania oraz przyjęcia własnej tożsamości: stworzenia, które jest

277 T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli. Droga wtajemniczenia chrześcijańskiego w ignacjańskich Ćwiczeniach duchowych*, „Studia Bobolanum” 2014, nr 3, s. 59.

278 Zob. Tamże, s. 67-71.

279 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 20-21; zob. I. Loyola, *Dyrektorium IV*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 233-234; W. Królikowski, *Zasada i Fundament Ćwiczeń duchowych św. Ignacego*, „Studia Bobolanum” 2004, nr 3, s. 102.

280 Por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 10-11.

281 C. Sękański, *W poszukiwaniu wewnętrznej przemiany. Rozwój duchowy w Ćwiczeniach ignacjańskich*, Wyd. Serafin, Kraków 2013, s. 108-109.

282 T. Kotlewski, *Ignacjańskie „Ćwiczenia Duchowe”*, s. 111; T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 68; por. I. Loyola, *Dyrektorium IV*, s. 231.

283 C. Sękański, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 112.

kochane i powołane do miłości oraz tożsamości Boga, kochającego Stwórcy. Przeżywając tak ułożoną w prawdzie relację stworzenie–Stwórca, odbywający rekolekcje ma odkryć własną relację do świata stworzonego, który został stworzony dla niego i ze względu na jego relację z Bogiem. Poznaje więc dwie podstawowe zasady pozwalające budować wewnętrzną wolność (świętą obojętność): o tyle o ile (łac. *tantum quantum*) oraz więcej (łac. *magis*). Wynika z tego, iż może on korzystać ze świata stworzonego o tyle, o ile prowadzi go to do wypełnienia fundamentalnego powołania. Ponadto powinien wybierać także to, co więcej pomaga mu w wypełnieniu powołania, a przez to w osiągnięciu celu ostatecznego²⁸⁴.

Po *Fundamencie* następuje pierwszy tydzień *Ćwiczeń*. Rozpoczęta w czasie *Fundamentu* droga oczyszczenia jest kontynuowana i pogłębiana. Celem tego etapu jest stanie rekolektanta w świadomości realnego stanu człowieka oraz siebie. Jej częścią jest uznanie siebie za grzesznika oraz uświadomienie sobie, że chociażby jeden popełniony grzech ciężki mógłby spowodować jego minięcie się z celem ostatecznym oraz osiągnięcie stanu potępienia²⁸⁵. Jednakże tydzień ten nie jest zgłębianiem wyłącznie *mysterium iniquitatis*, lecz prowadzi on do dojrzałego przeżywania własnej grzeszności, uświadomienia własnych grzechów i ich konsekwencji, do zawstydzenia się i zmieszania rekolektanta, opartego ostatecznie o poznawanie i doświadczenia *mysterium caritatis* przez spotkanie z miłosierną i przebaczącą miłością Boga²⁸⁶. Owocem więc pierwszego tygodnia jest doświadczenie, głębsze autopoznanie, zawstydzenie i zmieszanie odkrytymi grzechami, spotkanie z Jezusem – miłosierdziem Ojca, skutkującym oczyszczeniem ukoronowaną sakramentalną spowiedzią, a następnie wewnętrzną oraz zewnętrzną przemianą związaną z nieporządkiem oraz ugruntowaniem w cnotach²⁸⁷. Ponadto rekolektanci otrzymują w czasie pierwszego tygodnia *Ćwiczeń* jako narzędzie czternaście reguł pierwszego stopnia o rozeznawaniu duchów. Pozwalają one, jak pisze sam autor *Ćwiczeń*, „na odczucie i rozeznanie w pewnej mierze różnych poruszeń, jakie występują w duszy: dobrych po to, aby je przyjąć,

284 Por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 20-21; zob. W. Królikowski, *Zasada i Fundament Ćwiczeń*, s. 104-112; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 43-45.

285 Por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 31; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 47.

286 W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 17; zob. J. Augustyn, *Doświadczyć zbawienia – droga do przebycia*, w: *Doświadczyć zbawienia. Ogólne spojrzenie na Pierwszy Tydzień „Ćwiczeń duchownych” św. Ignacego Loyoli*, J. Augustyn, K. Osuch, Wyd. Apostolstwa Modlitwy, Kraków 1992, s. 15-24.

287 W. Królikowski, *Rozwój duchowy. Dynamika Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, Wyd. WAM, Kraków 2013, s. 14; por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 23, 35, 130; zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 113-124.

a złych, żeby je odrzucić”²⁸⁸. C. Sękalski przyporządkowuje do dynamiki pierwszego tygodnia *Ćwiczeń* reguły o skrupuła²⁸⁹ jako pomocne szczególnie w momencie, gdy rekolektant rozważa własną grzeszność oraz może być wystawiony na skrupuły²⁹⁰.

O ile fundament oraz pierwszy tydzień *Ćwiczeń* przyporządkowany jest w rozumieniu klasycznego rozwoju duchowego etapowi oczyszczenia, o tyle drugi tydzień tychże rekolekcji odpowiada etapowi oświecenia²⁹¹. W drugim tygodniu powraca z nową głębią idea *magis*. Pragnienie, by postępować naprzód w rozwoju relacji z Bogiem, jest niezbędnym warunkiem dla rozpoczęcia drugiego tygodnia rekolekcji²⁹². Jego celem jest wewnętrzne poznanie Jezusa Chrystusa przez rekolektanta, aby stało się ono wystarczającą motywacją większej miłości względem Mistrza oraz pójścia w Jego ślady²⁹³. Sednem nie jest poznanie intelektualne, ale poznanie egzystencjalne Pana, wejście w głęboką więź przez kontemplację tajemnic Jego życia²⁹⁴. Skutkuje ono dalszym świadomym usuwaniem przeszkód w pójściu za Panem w codzienności oraz podjęciem decyzji powołania albo reformą życia²⁹⁵.

Szczytem decyzji pójścia drogą Jezusa jest wewnętrzna i pełna zgoda na drogę uniżenia. Jej początkiem jest świadome opowiedzenie się za Chrystusem jako Królem oraz stanięcie pod Jego sztandarem²⁹⁶. Jest to jedyny sposób na wypełnienie powołania określanego przez Ignacego w *Fundamencie Ćwiczeń*. Rekolektant jest prowadzony do odkrycia, że jedyny sposób spełnienia najgłębszego powołania ludzkiego do tego, aby Pana Boga naszego chwalić, czcić i Jemu służyć²⁹⁷, w konsekwencji zbawiając duszę swoją, to naśladować Jezusa. Zatem ignacjańska zasada *magis* w czasie drugiego tygodnia jest pogłębiana oraz odnosi się szczególnie

288 Są to reguły wstępne: o pocieszeniu i strapieniu duchowym, przyczynach tegoż strapienia, właściwej postawie wobec niej oraz sposobach działania złego ducha. Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 125-130; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 48-49; T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 69; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 38-54.

289 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 136-138.

290 Zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 136-141.

291 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 12-13; zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 152-168; por. C. Sękalski, *Droga oświecająca w koncepcji św. Ignacego Loyoli. Podobieństwa i różnice z klasycznym ujęciem*, w: *Nova et vetera polskiej duchowości*, red. M. Chmielewski, Wyd. Muzyczne „POLIHYMNIA”, Lublin 2004, s. 147-156.

292 I. Loyola, *Dyrektorium I*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 217.

293 Tenże, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 48.

294 Zob. Tamże, s. 47-53, 62-63; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 68-72.

295 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 57-62, 64-67, 73; I. Loyola, *Dyrektorium II*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 222; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 51; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 73-87; T. Kotlewski, *Ignacjańskie „Ćwiczenia Duchowe”*, s. 112-113.

296 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 58-59.

297 Tamże, s. 20.

do relacji z Chrystusem. To On jedynie może uporządkować rekolektana, przemieniając jego serce i umysł poprzez oświecenie łaską wiary, udzielenie łaski darmowej i czystej przyjaźni oraz umocnienie woli łaską miłości w głębokiej relacji²⁹⁸. Narzędziem, które otrzymują rekolektanci w tym tygodniu *Ćwiczeń*, to kolejne osiem reguł dla większego, w rozumieniu subtelniejszego, rozeznania działania duchów w duszy człowieka²⁹⁹. C. Sękalski dodaje do dynamiki drugiego etapu rekolekcji również reguły rozdawania jałmużn³⁰⁰ jako uzupełnienie reguł rozeznawania duchów drugiego stopnia. Motywuje to tym, iż są one pomocne w naśladowaniu Jezusa pod kątem życia w ubóstwie i rozwoju cnót³⁰¹.

Tydzień trzeci i czwarty, choć nie są przyporządkowane przez autora *Ćwiczeń* do którejś z klasycznych dróg rozwoju duchowego, to jednak wydaje się, można je przyporządkować do etapu zjednoczenia³⁰². Celem tygodnia trzeciego jest uczuciowe zjednoczenie rekolektanta z Chrystusem cierpiącym za jego grzechy na poziomie wiary. Jest ono owocem pójścia za Jezusem, będącego decyzją tygodnia wcześniejszego oraz jego potwierdzeniem³⁰³, a także doświadczaniem pogłębiającego się oczyszczenia. Rekolektant, kontemplując mękę Pańską, prosi o wszelkie współodczuwanie tego, co Pan cierpi za Jego grzechy³⁰⁴. Rekolektant jest zaproszony do współodczuwania z Chrystusem w Jego cierpieniach, męce i śmierci³⁰⁵.

Tydzień trzeci ma zaowocować dalszym oczyszczeniem dzięki zjednoczeniu z Panem. Dlatego też autor rekolekcji jako narzędzie przekazuje reguły do zaprowadzenia ładu w jedzeniu³⁰⁶, aby uczeń Pana mógł naśladować pełniej swojego Mistrza w cierpieniu i służyć, podejmując dobrowolne ubóstwie oraz znosząc cierpienie dnia codziennego ze względu na Pana³⁰⁷. Trwając w zjednoczeniu uczuciowym, rekolektant jest prowadzony do zjednoczenia z Chrystusem w czynie, aby wydawał owoce wspólnego dźwigania krzyża i umierania z Jezusem w wydarzeniach dnia codziennego. Ostatecznie nie jest to zjednoczenie wyłącznie związane z Jezusem

298 K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 49; zob. W. Królikowski, *Rozwój duchowy*, s. 70; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 60-61.

299 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 131-134; T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 70; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 52; C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 177-181.

300 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 134-136; C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 181-183; W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 99-109.

301 C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 181-182.

302 W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 115; zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 187-189.

303 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 74-81; K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 52.

304 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 75, 77-78.

305 W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 118.

306 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 82-84; C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 223-225.

307 T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 71; C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 212-216.

jako Osobą indywidualną, ale również z całym Mistycznym Ciałem Chrystusa. Wszystko, co przeżywa Kościół, staje się przeżyciem i doświadczeniem rekolektanta. To z kolei ma prowadzić do konkretnych postaw względem innych członków Kościoła. Rekolektant pragnie towarzyszyć Chrystusowi w cierpieniu braci, reagując na ich potrzeby oraz cierpienia. Odczytuje więc swoje powołanie do służby i czynnego apostołstwa na wzór cierpiącego Sługi JHWH³⁰⁸.

Czwarty tydzień *Ćwiczeń* jest integralnie połączony z tygodniem wcześniejszym. Razem tworzą kontemplację Paschy Chrystusa. Męka i śmierć Pana mają swoje wypełnienie w Jego chwalebny zmartwychwstaniu. Doświadczenie cierpienia i śmierci Chrystusa oraz w potwierdzenie decyzji towarzyszenia Panu, w które wprowadzany był rekolektant w trzecim etapie rekolekcji, są uzupełniane w doświadczenie zmartwychwstania Chrystusa oraz rekolektanta. Współlos, na jaki decyduje się rekolektant, dotyczy zarówno drogi uniżenia, jak i drogi chwały. Konsekwencją tego jest przyjęcie daru Ducha Świętego dla nowej misji oraz posłanie, będące również zjednoczeniem z Chrystusem w Jego misji³⁰⁹. C. Sękalski przyporządkowuje do tygodnia czwartego ćwiczeń również reguły św. Ignacego o trzymaniu z Kościołem jako narzędzie do trwania w zjednoczeniu z Panem w Jego Mistycznym Ciele³¹⁰.

Osiągnięcie celu ogólnego rekolekcji, jak i celów pośrednich każdego ich etapu jest możliwe dzięki współpracy tzw. trzech protagonistów drogi duchowego wzrostu, podobnie jak to było w przypadku ewangelizacji. Powszechnie za protagonistów duchowego rozwoju uznaje się: Ducha Świętego, rekolekcjonistę oraz rekolektanta. Trzecia Osoba Trójcy jako Dusza Kościoła uobecnia się w Nim, ożywia i inspiruje dwóch pozostałych. Dający *Ćwiczenia* proponuje słowo do medytacji, kontemplacji oraz towarzyszy duchowo rekolektantowi, starając się zauważyć, jakimi drogami prowadzi go Bóg oraz jakich pokus doznaje i w jaki sposób im przeciwdziałać. Odprawiający *Ćwiczenia* natomiast przez hojność w poświęceniu oraz zaufanie do Boga i dającego rekolekcje korzysta z proponowanej metody oraz środków, aby coraz to bardziej otwierać się na słowo Boże, przyjmować je oraz pozwalać na jego wzrost i owocowanie w sobie³¹¹. Stąd można wyprowadzić wniosek, iż celem metody ćwiczeń ignacjańskich jest otwarcie rekolektanta na działanie Boga. Zbudowana jest ona jakby na dwóch planach. Pierwszy plan wyróżnia obiektywizm. Związany jest on z obiektywnym wejściem rekolektanta w proponowane praktyki modlitewne na każdym etapie ćwiczeń, aby rozważać, medytować lub kontemplować zasadnicze

308 W. Królikowski, *Dynamika Ćwiczeń duchowych*, s. 119-120.

309 C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 227-228; zob. T. Kotlewski, *Ignacjańskie „Ćwiczenia Duchowne”*, s. 114.

310 Zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 242-245.

311 T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 67.

treści wiary. Drugi plan niejako wewnętrzny, głębszy charakteryzuje subiektywizm doświadczenia duchowego. Jest to misterium indywidualnego spotkania Boga objawiającego prawdę oraz udzielającego łask z odprawiającym ćwiczenia, który prosi o umiejętność życia w codzienności konkretnym wydarzeniem zbawczym³¹².

Całościowa metoda *Ćwiczeń* ignacjańskich prowadząca do celu ogólnego oraz celów pośrednich zakłada konkretne metody oraz środki stosowane na wszystkich etapach rekolekcji, które zostaną pokrótce omówione. Są nimi odosobnienie oraz milczenie będące warunkami zewnętrznymi, ważnymi dla odprawienia rekolekcji, a także rachunek sumienia, medytacja ignacjańska, kontemplacja ewangeliczna oraz towarzyszenie duchowe.

Odosobnienie oraz milczenie, zdaniem autora *Ćwiczeń*, nie jest aspektem koniecznym do odprawienia *Ćwiczeń Duchownych*. Św. Ignacy zaleca, aby osoby mające odpowiednie predyspozycje do odbycia rekolekcji, ale będące jednocześnie zbyt zajęte sprawami publicznymi czy innymi pożytecznymi, poświęciły półtorej godziny każdego dnia, skupiając się na konkretnych wymienionych przez autora tematach. Jednakże odosobnienie oraz milczenie, jak wskazuje autor rekolekcji, jest środkiem pozwalającym na osiągnięcie większej korzyści z *Ćwiczeń*. Wymienia z nich trzy podstawowe: zdobycie niemałej zasługi u Boga; możliwość lepszego, bardziej swobodnego posługiwania się władzami naturalnymi duszy, współpracując z łaską, aby zdobyć to, czego pragnie; większa możliwość zbliżenia się do swojego Stwórcy i Pana oraz zjednoczenia z Nim³¹³.

Ignacy wskazuje, iż odosobnienie i milczenie jest środkiem bardzo przydatnym w rekolekcjach, ale raczej fakultatywnym. Obecnie przeważa pogląd, iż odosobnienie oraz milczenie jest warunkiem koniecznym dla skuteczności metody. Cz. Kozłowski zauważa, iż druga wymieniana przez Ignacego korzyść odosobnienia i milczenia odnosi się do mechanizmu zapotrzebowania na stymulację mózgu. Kora mózgowa potrzebuje pobudzenia, jednak, gdy go zabraknie, staje się to przyczyną rozbudzenia wewnętrznej aktywności, która może być zagospodarowana na różne sposoby. W przypadku *Ćwiczeń* jest wykorzystywana w sposób religijny, tworząc najdogodniejsze warunki do głębszego poznania swojego stanu oraz Boga³¹⁴.

312 Tenże, *Słowo Boże w Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 2013, nr 1, s. 106.

313 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 17-18.

314 Zob. Cz. Kozłowski, *Psychologia rekolekcyjnego milczenia*, w: *Wokół anotacji Ćwiczeń. Duchowość ignacjańska. Referaty VI Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice 15-19 września 1986*, red. S. Piotrowski, [b.m.r.w.], s. 67; por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 18.

Rekolekcyjne milczenie oraz odosobnienie obejmują powstrzymanie się od rozmów z innymi rekolektantami, używania mediów społecznościowych, a także podejmowania innych aktywności, które mogłyby rozpraszać uwagę rekolektanta. Takie zewnętrzne, świadome odcięcie się od stymulowania kory mózgowej ma prowadzić do wewnętrznego wyciszenia, skupienia oraz większej uważności na własne reakcje emocjonalne podczas konferencji, głoszenia słowa Bożego na Eucharystii, medytacjach oraz kontemplacjach i innych aktywnościach wynikających z metody *Ćwiczeń*³¹⁵.

Rachunek sumienia jest kolejnym środkiem formacyjnym i jednocześnie metodą wykorzystywaną podczas rekolekcji ignacjańskich. Św. Ignacy rozróżnia dwa ich rodzaje: szczegółowy i codzienny oraz ogólny³¹⁶.

Rachunek sumienia szczegółowy odprawiany jest każdego dnia w trzech porach: rano, popołudniu i wieczorem. Ignacy zaleca, aby rekolektant zaraz po wstaniu z łóżka postanowił szczegółowo, jakiego grzechu lub jakiej wady będzie dziś się wystrzegał³¹⁷. Rekolektant jest więc zaproszony, żeby skupić się wyłącznie na jednym, szczegółowym aspekcie swojego życia. Pozwala to obronić się przed dwiema podstawowymi pokusami. Pierwszą jest powierzchowny rachunek sumienia, w którym człowiek mógłby stwierdzić, że właściwie nie ma nad czym pracować. Natomiast drugą pokusą byłaby skrajność rozproszenia na wiele aspektów, nad którymi rekolektant podjąłby pracę jednocześnie. Skutkowałoby to doświadczeniem wielu porażek oraz zniechęceniem do pracy nad sobą³¹⁸. Kolejną porą szczegółowego rachunku sumienia jest popołudnie (czas po obiedzie), a następnie wieczór (po kolacji). Rekolektant ma prosić Boga o dwie łaski: o łaskę poznania, ile razy wybrał grzech szczegółowy lub wadę, których dotyczyło postanowienie, oraz o łaskę wierności w postanowieniu na przyszłość. Następnie jest on zaproszony do szczegółowego, właściwego rachunku sumienia co do tego grzechu lub wady od chwili wstania z łóżka aż do tego momentu. Służy do tego schemat zawierający dwie linie na każdy dzień tygodnia. Pierwsza linia odpowiada czasowi od rana do popołudnia, druga: od popołudnia do wieczora. Rekolektant zaznacza kropkami swoje decyzje wbrew porannemu postanowieniu. Ostatecznie postanawia poprawę do następnego rachunku sumienia. Ponadto Ignacy zachęca w kolejnych uwagach do tego, aby rekolektant porównywał następnie: wieczorem jedną pierwszą linię dnia z drugą, a następnie pierwszy dzień z kolejnym dniem, tydzień

315 C. Sękański, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 257.

316 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 21-28.

317 Tamże, s. 21.

318 Zob. K. Osuch, *Rachunek sumienia szczegółowy i ogólny. Jak codziennie ulepszać siebie, relacje z Bogiem i drugim człowiekiem*, Wyd. WAM, Kraków 2004, s. 19-26.

z tygodniem itd.³¹⁹. Taka skrupulatnie prowadzona metoda modlitwy i pracy nad sobą prowadzi do odnalezienia podstaw podejmowanego grzechu lub wady głównej, a następnie do poprawienia się i wyleczenia z określonego grzechu i wady. Z drugiej strony uczy także skoncentrowania i uważności oraz autoewaluacji podejmowanych działań³²⁰.

Drugi rodzaj rachunku sumienia, który Ignacy nazywa ogólnym, jest środkiem wspomagającym rozeznawanie. Nie powinien on zawierać wyłącznie aspektu rachowania grzechów, ale jego centrum stanowi formowanie w sobie umiejętności zauważania, w jaki sposób indywidualnie Bóg prowadzi człowieka poprzez udzielanie poruszeń serca i natchnień³²¹.

Autor *Ćwiczeń* proponuje pięć etapów ogólnego rachunku sumienia. W pierwszym etapie rekolektant ma sobie uświadomić otrzymane dobrodziejstwa i podziękować za nie; w drugim prosić o łaskę poznania grzechów oraz ich odrzucenia; w trzecim etapie uświadomić sobie wszystkie grzechy popełnione w myślach, w mowie oraz w czynie od chwili wstania. W czwartym etapie rekolektant jest zachęcony, aby prosił Boga o przebaczenie wszystkich win. W piątym etapie rekolektant postanawia poprawę za Jego łaską oraz odmawia modlitwę Pańską³²².

Mogłoby się wydawać, że schemat św. Ignacego jest koncentrujący się na grzechu oraz moralizatorskim spojrzeniu na tę szczególną modlitwę. Jednak w całym kontekście dynamiki *Ćwiczeń* schemat wypełnia się konkretnymi treściami pomagającymi w doświadczeniowym ich przeżywaniu. Rozpoczęcie rachunku sumienia ogólnego od uświadomienia sobie dobroci i miłości Boga jest niejako ugruntowaniem modlitwy w ignacjańskim *Fundamencie*, jest uświadomieniem sobie na nowo, kim jest Bóg i kim jest człowiek. Prośba ukierunkowana do Boga

319 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 21-22.

320 Zob. K. Osuch, *Rachunek sumienia szczegółowy*, s. 18.

321 Zob. G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, w: *Rachunek sumienia dla dorosłych*, red. G. Aschenbrenner, J. L. Kontłowski, Wyd. WAM, Kraków 2005, s. 35-36.

322 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 28. Jest wiele opracowań, które podejmują szczegółowo oraz rozwijają pięcioetapowy ogólny rachunek sumienia św. Ignacego Loyoli. Zob. K. Osuch, *Rachunek sumienia szczegółowy*, s. 31-104; G. A. Aschenbrenner, *Codzienny rachunek sumienia*, s. 20-34; F. Meures, *Codzienny rachunek sumienia*, tłum. T. Grodecki, w: *Rachunek sumienia*, red. Zespół Ignacjańskiego Centrum Formacji Duchowej, [b.w], Gdynia 1993, s. 21-24; C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 260-264. Por. W. Lambert, *Najważniejszy kwadrans Ignacego. Duchowość ignacjańska 6*, Wyd. WAM, Kraków 1992, s. 15-16. W. Lambert przedstawia inny schemat ogólnego rachunku sumienia zawierający trzy rozbudowane etapy w oparciu o historię, wskazując, że każdy z etapów zawiera: prośbę, spojrzenie oraz podziękowanie. Schemat przedstawiałby się następująco: etap pierwszy zawierałby prośbę do Boga o umiejętność dostrzeżenia i przyjęcia Jego dobrodziejstw; rekolektant spoglądałby więc na konkretne dobrodziejstwa oraz dziękował za nie. Etap drugi zawierałby prośbę o dostrzeżenie swoich grzechów oraz uwolnienie od nich; rekolektant spoglądałby na własne grzechy oraz dziękował za przebaczące uwolnienie i zawstyżenie nad nimi. Etap trzeci zawierałby prośbę do Boga o znalezienie nowej drogi chrześcijańskiego życia; rekolektant spoglądałby na możliwości przemiany własnej wolności, która jest warunkiem nowego postępowania oraz dziękowałby w modlitwie nadziei w pewności Bożej pomocy.

o łaskę poznania swojego grzechu jest natomiast zakorzeniona w medytacjach o grzechu aniołów, pierwszych rodziców, jakiegokolwiek człowieka oraz swoich własnych³²³. Mają one na celu wzbudzenie obrzydzenia do grzechu, smutku oraz szczerego pragnienia wyzbycia się grzechów, przyłgnięcia do Boga oraz głębokiego postanowienia poprawy, aby trwać w Bogu³²⁴.

Kolejnym środkiem formacyjnym jest medytacja ignacjańska, będąca rozmyślaniem z zastosowaniem pamięci, rozumu i woli, zatem angażującym całego człowieka³²⁵. Przez ten sposób modlitwy rekolektant ma zgłębiać przy pomocy łaski tajemnice wiary, odkrywać wielką miłość Boga oraz Jego miłosierdzie, co ostatecznie ma prowadzić do większego zjednoczenia z Bogiem przez osobiste nawrócenie³²⁶. Występuje ona w *Fundamencie* oraz pierwszym tygodniu *Ćwiczeń Duchownych*.

Na metodę medytacji ignacjańskiej składa się: modlitwa przygotowawcza, dwa wprowadzenia, medytacja właściwa oraz rozmowa końcowa. Modlitwa przygotowawcza jest swego rodzaju powrotem do *Fundamentu Ćwiczeń*. Ma ona na celu doprowadzenie modlącego się do ściągnięcia uwagi z siebie, swoich pragnień, potrzeb, lęków czy intencji, a ukierunkowania modlitwy wyłącznie na Boga³²⁷. Ignacy zachęca modlącego się, aby prosił Boga, aby „wszystkie jego zamiary, decyzje i czyny były skierowane w sposób czysty do służby i chwały Jego Boskiego majestatu”³²⁸.

Kolejnym etapem jest wprowadzenie pierwsze, przez które autor rekolekcji zachęca odprawiającego je do wprzęgnięcia w modlitwę wyobraźni. Ignacy wskazuje, iż ten etap polega na tym, aby zobaczyć okiem wyobraźni miejsce, które przynależy do przedmiotu medytacji z wszelkimi jego szczegółami³²⁹. Jest to zabieg teologiczno-duchowy, w którym Loyola chce przeprowadzić człowieka od tego, co widzialne i w czym wyraża się tajemnica Wcielonego Boga, do tego, co ukryte, do sensu duchowego, wartości ukrytych pod tym, co cielesne i widzialne. Dzięki temu

323 Por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 31-35.

324 Zob. W. Królikowski, *Spowiedź generalna – istota, cel, metoda i jej miejsce w Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 2005, nr 3, s. 106-114.

325 K. Frejusz, *Integralny wymiar pedagogii*, s. 46.

326 T. Kotlewski, *Słowo Boże w Ćwiczeniach*, s. 111; por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 30, 32-33, 34-37, 59.

327 Zob. J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska. Geneza i praktyka*, Wyd. WAM, Kraków 2012, s. 34-35; T. Kotlewski, *Słowo Boże w Ćwiczeniach*, s. 111.

328 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 29.

329 Zob. Tamże, s. 30.

wyobraźnia przestaje być przeszkodą w modlitwie, ale staje się narzędziem wspomagającym skupienie oraz daje dostęp do myśli, przekonań czy lęków, do których człowiek nie ma bezpośredniego dostępu³³⁰.

W drugim wprowadzeniu Ignacy zaleca modlącemu się „prosić Boga, naszego Pana, o to, czego chcę i czego pragnę. Prośba powinna być odpowiednia do przedmiotu”³³¹. Celem jest umiejętne otwarcie się modlącego na własne duchowe pragnienia, wynikające z jego egzystencjalnej sytuacji. Z tego wynika prośba skierowana do Boga, aby udzielił medytującemu tego, co w kontekście tematu oraz sytuacji egzystencjalnej jest konieczne do zbliżenia się do Boga³³². Ukazuje to pierwszeństwo Boga przed wszelkim wysiłkiem modlitewnym czy ascetycznym podejmowanym przez człowieka³³³.

Po modlitwie przygotowawczej oraz dwóch wprowadzeniach następuje właściwa medytacja. Podzielona jest ona na trzy etapy. W pierwszym etapie rekolektant zaproszony jest, aby przypomnieć sobie medytowane słowo Boże, aby autentycznie go słuchać, spoglądając obiektywnie na medytowaną historię. Dopiero wtedy możliwe jest przewyciężenie pokus poprzestania wyłącznie na treściach intelektualnych czy też skupienia się wyłącznie na własnym pochopnym osądzie rzeczywistości³³⁴. Autentyczne odczytanie słowa Bożego w medytacji pobudza sferę emocjonalną w modlącym się. Medytujący doświadcza np. entuzjazmu, nadziei lub pokoju lub przeciwnie: sprzeciwu, oporu, znużenia, dzięki czemu może rozpocząć się drugi etap medytacji, mianowicie osądzanie swojego życia w świetle słowa Bożego³³⁵. Wskazuje się, iż pierwszy etap jest pobudzeniem do pracy pamięci, natomiast drugi nazywany jest pracą rozumu. Rodząca się reakcja emocjonalna wynika albo z zauważenia zintegrowania poznanej prawdy słowa Bożego z prawdą o swoim życiu (w przypadku przyjemnej reakcji emocjonalnej), albo z zauważenia zasadniczego rozdarcia pomiędzy prawdą słowa Bożego objawiającego plany

---

330 J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska*, s. 37-38; zob. J. Augustyn, *Przygotowanie do medytacji, medytacja, refleksja*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych. Materiały VIII Kursu Duchowości Ignacjańskiej 12-15 IX 1989*, red. K. Osuch, [b.w.], Czechowice-Dziedzice 1991, s. 47.

331 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 30.

332 C. Sękałski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 271.

333 J. Augustyn, *Przygotowanie do medytacji*, s. 48; zob. J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska*, s. 38-39.

334 Zob. J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska*, s. 40-41; B. Mokrzycki, *Specyfika modlitwy chrześcijańskiej*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych*, s. 12-14.

335 Zob. J. Augustyn, *Przygotowanie do medytacji*, s. 49-51.

Stwórcy a rzeczywistą prawdą o modlącym się (w przypadku nieprzyjemnej reakcji emocjonalnej)³³⁶. Doświadczenie jednego lub drugiego stanu otwiera modlącego się na intensywny dialog z Bogiem, który jest celem tego etapu oraz właściwą modlitwą chrześcijańską³³⁷.

Ostatnim etapem medytacji właściwej jest zaangażowanie wolnej woli przez modlącego się. Związany jest on z pytaniem skierowanym do Boga na wzór św. Pawła: „co mam czynić, Panie?” (Dz 22,10) oraz podjęciem decyzji nawrócenia, która rodzi się ze spotkania z Jezusem w czasie modlitwy. Podjęcie decyzji nie jest wyłącznie dziełem racjonalnym, ale również emocjonalnym³³⁸. Ten element wybrzmiewa szczególnie w elemencie kończącym właściwą medytację ignacjańską, który ma wymiar kontemplacyjny. Jest on przyjaznym przebywaniem z Bogiem oraz dialogiem z Nim. Ostatecznie to ten moment jest przypieczętowaniem podjętej decyzji, mocą powodującą przemianę w człowieku oraz uzdalniającą do trwania w decyzji³³⁹. Jest to element nazywany *colloquium*, rozmową końcową³⁴⁰.

Ostatnim elementem metody medytacji jest tzw. refleksja, do której wzywa medytującego św. Ignacy, zachęcając rekolektanta, aby przemyślał jej przebieg oraz skuteczność³⁴¹. Jest ona szczególnie ważna dla uczących się medytacji, gdyż w swojej istocie jest autoewaluacją, dzięki której medytujący może określić, jakie napotkał przeszkody oraz jakich zmian mógłby dokonać, aby kolejna medytacja przebiegła owocniej. Drugim celem refleksji jest uzmysłowienie sobie, co wydarzyło się podczas modlitwy, jakie treści były szczególnie poruszające, do których rekolektant mógłby wrócić w medytacji powtórkowej, aby je pogłębić³⁴².

Kolejnym środkiem formacyjnym *Ćwiczeń* św. Ignacego jest kontemplacja. Jej głównym celem jest, jak wskazuje Ignacy, „dogłębne poznanie Pana, który dla mnie stał się człowiekiem, abym go więcej kochał i więcej szedł w Jego ślady”³⁴³. Nie jest jednak głównym celem intelektualne poznanie Jezusa, ale poznanie Go w rozumieniu biblijnym, będące nawiązaniem

336 Tenże, *Medytacja ignacjańska*, s. 43.

337 B. Mokrzycki, *Specyfika modlitwy chrześcijańskiej*, s. 17.

338 C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 272-273; zob. J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska*, s. 53-54.

339 B. Mokrzycki, *Specyfika modlitwy chrześcijańskiej*, s. 18.

340 Zob. W. Królikowski, *Modlitwy końcowe w pierwszym tygodniu Ćwiczeń duchowych św. Ignacego*, „Studia Bobolanym” 30 (2019), nr 2, s. 41-46.

341 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 39.

342 C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 273; zob. J. Augustyn, *Przygotowanie do medytacji*, s. 54-56.

343 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 48; zob. J. Augustyn, *Metoda kontemplacji ewangelicznej. Czym jest kontemplacja ewangeliczna?*, w: *Wybór Jezusa. O drugim tygodniu Ćwiczeń Duchownych św. Ignacego Loyoli. Materiały z X Kursu Duchowości Ignacjańskiej*. Czechowice-Dziedzice 10-13 IX 1990, red. K. Osuch, [b.w.], Czechowice-Dziedzice 1991, s. 33-34.

z Nim osobistego kontaktu oraz szczerym przyłgnięciem do Niego swoim umysłem i wolą³⁴⁴. Dla Ignacego zarówno medytacja, jak i jeszcze bardziej kontemplacja, są przyzwoleniem, by misteria życia Chrystusa przenikały modlącego się, pociągały go, zrodziły w nim uczucia i przemieniały jego całego przez uczestnictwo³⁴⁵. Jest to możliwe, gdyż uczestnictwo w kontemplacji ewangelicznej jest uczestniczeniem w sposób realny i nadprzyrodzony przez łaskę uświęcającą w naturze Bożej, która jest wieczna i wszechobecna³⁴⁶.

Metoda kontemplacji ewangelicznej w *Ćwiczeniach* zbudowana jest z modlitwy przygotowawczej, trzech wprowadzeń, będących jakby aktami strzelistymi ukierunkowującymi modlitwę, oraz kontemplacji właściwej³⁴⁷. Modlitwa oraz trzy wprowadzenia są właściwie tożsame z tymi, które zostały pokrótce opisane w medytacji ignacjańskiej³⁴⁸. Z tą różnicą, iż między modlitwą przygotowawczą a „ustaleniem miejsca jakby się je widziało”³⁴⁹, więc przed etapem pracy wyobraźni, Ignacy w kontemplacji zachęca, aby „przypomnieć sobie historię tego, co mam kontemplować”³⁵⁰.

Po modlitwie przygotowawczej i wprowadzeniach następuje kontemplacja, która różni się w istotny sposób od medytacji ignacjańskiej. W *Ćwiczeniach* pierwszego tygodnia w medytacji autor zachęca rekolektanta do pracy pamięci, rozumu i woli, w *Ćwiczeniach* następnych tygodni Ignacy przesuwają aktywność na zmysły: wzrok, słuch, dotyk oraz wyobraźnię³⁵¹. Np. Ignacy zaleca modlącemu się, aby: widział wzrokiem [wyobraźni], słuchał słuchem [wyobraźni], czuł i smakował węchem i smakiem [wyobraźni], dotykał dotykiem [wyobraźni]³⁵². Kontemplacja jest więc pasywną (ale nie bierną) metodą modlitwy pozwalającą na uobecnienie kontemplowanej sceny oraz osób, a także aktywne wewnętrzne uczestniczenie w kontemplowanym wydarzeniu związanym z misterium Chrystusa³⁵³. Np. w kontemplacji narodzin Chrystusa Ignacy zaleca modlącemu się: „widzieć osoby, czyli nasza Panią i Józefa oraz służącą i Dzieciątka Jezus, które dopiero się narodziło. Sam siebie [powinienem] uważać za ubożuchnego i sługę niegodnego,

344 J. Sieg, *Kontemplacje ewangeliczne uczestniczące*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych*, s. 59.

345 T. Kotlewski, *Słowo Boże w Ćwiczeniach*, s. 112; zob. K. Osuch, *Dar kontemplacji ewangelicznej*, w: *Wybór Jezusa. O drugim tygodniu Ćwiczeń Duchownych*, s. 26-32.

346 J. Sieg, *Kontemplacje ewangeliczne uczestniczące*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych*, s. 62.

347 J. Augustyn, *Metoda kontemplacji ewangelicznej*, s. 35.

348 Zob. Tamże, s. 35-36.

349 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 48.

350 Tamże, s. 47-48.

351 J. Augustyn, *Medytacja ignacjańska*, s. 50-51.

352 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 52-53; zob. M. Kożuch, *Zastosowanie zmysłów i uczestnictwo ciała w modlitwie*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych*, s. 66-69.

353 J. Augustyn, *Metoda kontemplacji ewangelicznej*, s. 37; zob. J. Sieg, *Kontemplacje ewangeliczne uczestniczące*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych*, s. 60-63.

patrzac na nich, kontemplujac ich i sluzac im w potrzebach, tak jakby rzeczywiscie byl obecny, z pelnym mozliwym oddaniem i szacunkiem”³⁵⁴. Calosc kontemplacji konczy rozmowa, podobnie jak w medytacji ignacjańskiej. Ignacy zaleca, np. aby: „przeprowadzic rozmowe i pomyslec, co powinienem powiedziec Trzem Osobom Boskim albo Wcielonemu Przedwiecznemu Slowu, albo Matce i Pani naszej. Proszc zgodnie z wewnetrznym odczuciem, zeby lepiej isc za naszym Panem dopiero co wcielonym i bardziej Go naśladowac”³⁵⁵.

Ostatnim srodkiem formacji w cwiczeniach duchowych jest kierownictwo duchowe (towarzyszenie duchowe) w czasie *Ćwiczeń*. Ignacy proponuje, aby stopniowe wchodzenie w glowne prawdy wiary odbywalo sie pod kierunkiem osoby doświadczonej duchowo, która juz sama przeszła tę droge. Warto zauwazyć, iż *Ćwiczenia* odbywane w dynamice rekolekcyjnej, jak i w zwyczajnym biegu zycia, zawsze sa przez kogos „dawane”, tzn. zakladaja obecność dajacego rekolekcje, który jednoczesnie jest towarzyszem drogi osoby, która w nich uczestniczy. W dynamice rekolekcyjnej te dwie poslugi: dajacego rekolekcje oraz kierownika duchowego, czesto sa rozlaczne. W rekolekcyjnej praktyce rozmowa duchowa z indywidualnym kierownictwem powinna odbywac sie kazdego dnia rekolekcji i trwac ok. 20 minut³⁵⁶.

Rekolektant będuy w poczatkowych etapach rozwoju duchowego potrzebuje obiektywizacji swoich doświadczeń duchowych. Zatem podstawowym zadaniem kierownika duchowego jest uczenie rekolektanta w sposob praktyczny rozeznawania duchów *hic et nunc* w czasie rekolekcji. Teologia cwiczeń wskazuje, ze nie ma w czlowieku neutralnych stanów duchowych, tzn., ze na czlowieka nieustannie oddziałuja na swój sposob: duch zły oraz duch dobry. Zadaniem więc kierownika duchowego jest prowadzenie rekolektanta do umiejtności rozeznawania ich działania oraz podejmowania decyzji³⁵⁷.

Do tego zadania konieczne jest uzycie takich metod, jak zadawanie pytań. Sztuka ich zadawania jest uwazana za kluczową umiejtność dobrego kierownika duchowego³⁵⁸. K. Dyrek twierdzi, iż podczas rozmowy duchowej 4/5 pracy wykonuje osoba prowadzona, natomiast tylko 1/5 kierownik³⁵⁹. Zatem kierownictwo duchowe w *Ćwiczeniach* nie jest kierownictwem autorytarnym, stąd być może lepiej odpowiadalby zaproponowane juz slowo towarzyszenie. Zadawanie pytań w rozmowie duchowej pozwala rekolektantowi w podejmowaniu refleksji

354 I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 51.

355 Tamże, s. 49-50.

356 C. Sękalcki, *W poszukiwaniu wewnetrznej*, s. 283.

357 J. Sermak, *Jak kierowac odprawiającym cwiczenia*, w: *Wokół anotacji Ćwiczeń*, s. 47.

358 J. Augustyn, *Praktyka kierownictwa duchowego*, Wyd. „M”, Kraków 1993, s. 64.

359 K. Dyrek, *Kierownictwo duchowe a psychologia*, w: *Pasterz według serca Jezusa*, red. J. Augustyn, K. Dyrek, C. Sękalcki, Wyd. Księży Marianów PROMIC, Warszawa 1996, s. 43.

oraz odkrywaniu głosu Boga mówiącego podczas modlitwy oraz wydarzeń, których dotychczas nie dostrzegął, oraz własnego podejmowania wolnych decyzji³⁶⁰. Taka postawa wynika z istoty *Ćwiczeń Duchownych*, w których Bóg sam udziela duszy swoich pouczeń i uzdalnia ją do wybrania drogi, którą chce ją prowadzić³⁶¹.

Poza umiejętnością zadawania pytań w kierownictwie duchowym podczas *Ćwiczeń* rekolektant powinien mieć zapewnioną przestrzeń na bycie aktywnie słuchanym³⁶². Kierownik duchowy winien być uważny zarówno na przekaz werbalny osoby, której towarzyszy, jak i na sposób mówienia, wykonywane gesty, wyraz twarzy, wyrażane na różny sposób emocje, co buduje przekaz niewerbalny. Pozwala to na intuicyjne zwracanie uwagi również na kwestie niewypowiedziane wprost, które mogą być istotne w całym procesie wzrostu duchowego, ale z różnych przyczyn są trudne do wypowiedzenia³⁶³.

Tak towarzysząc duchowo rekolektantowi, kierownik duchowy pełni rolę swoistego mistrza i przewodnika³⁶⁴. Mistrza, który uczy sztuki modlitwy, sposobu odbywania *Ćwiczeń*: rachunku sumienia, medytacji i kontemplacji, przedstawia odpowiednie do sytuacji reguły rozeznawania duchów. Przewodnika, który jest zasluchany w głos osoby, której przewodzi oraz głos Boga³⁶⁵. Wspierając i pocieszając w chwilach strapienia, przestrzegając przed zauważanymi niebezpieczeństwami i trudnościami, a także wskazując zauważane działanie Boże w jego wnętrzu. W ten sposób uczy szukania i znajdowania Boga we wszystkim³⁶⁶.

Od momentu powstania WPO nieustannie udoskonala swój system formacyjny w celu skuteczniejszej realizacji swoich założeń. Znaczna część metod i środków wykorzystywanych w formacji była obecna od samego początku i stosowana w pracy z osobami świeckimi w ramach WPO, podczas gdy inne rozwijały się w trakcie dynamicznego rozwoju wspólnoty, co ma miejsce do dziś.

Fundamentalnymi metodami oraz środkami dla formacji we WPO są: osobista i indywidualna modlitwa prowadzona przez każdego z członków wspólnoty na podstawie autorskich podręczników WPO oraz cotygodniowe spotkanie formacyjne wspólnoty mające własny, stały plan. Ponadto dla osiągnięcia zamierzonych celów koniecznym stało się zastosowanie kolejnych metod i środków uzupełniających. Stały się nimi różnego rodzaju spotkania organizowane

360 Zob. M. Kożuch, *Chrześcijańska formacja indywidualna*, Wyd. WAM, Kraków 2001, s. 151.

361 Por. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 14.

362 Zob. C. Sękalski, *W poszukiwaniu wewnętrznej*, s. 287-288.

363 M. Kożuch, *Chrześcijańska formacja indywidualna*, s. 151-152.

364 Zob. I. Loyola, *Ćwiczenia Duchowe*, s. 11-12, 14-15.

365 J. Sermak, *Jak kierować odprawiającym ćwiczenia*, s. 50.

366 T. Kotlewski, *Sekret Ignacego Loyoli*, s. 67-68.

w mniejszej częstotliwości zgodnie z potrzebami *Wspólnot Miejskowych*, na różnych szczeblach terytorialnych wspólnoty. Do tych metod i środków formacji należą: sesje formacyjne, warsztaty, szkoły specjalistyczne, rekolekcje wspólnotowe oraz *Święto Wspólnoty*. Pełnią one rolę uzupełniania metod podstawowych. Ostatecznie jako metody i środki formacji we WPO wykorzystywane jest uczestnictwo w kursach ewangelizacyjnych SNE, które stanowią od samego początku ważną część formacji we wspólnocie, a także *Ćwiczeniach Duchownych* św. Ignacego, w których uczestnictwo w pewnym momencie rozwoju WPO stało się dla członków wspólnoty również obligatoryjne.

Rozdział V

Ocena i perspektywy rozwoju *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, jako środowiska formacji katolików świeckich

Analiza powstania i rozwoju WPO, następnie podstaw teologicznych formacji świeckich w niej stosowanych, a ostatecznie zakładanych celów tejże formacji i wykorzystanych metod, form i środków do ich realizacji pozwala stwierdzić, iż wspólnota ta jest głęboko zakorzeniona oraz ugruntowana w Kościele katolickim. Wierne oraz świadome korzystanie z jej wypracowanej, oryginalnej metody formacji połączone z indywidualną, własną formacją konkretnych członków wspólnoty może prowadzić do osiągnięcia dojrzałości chrześcijańskiej, głębokiego włączenia we wspólnotę Kościoła oraz podejmowane przez Kościół dzieła misyjne.

WPO jest wspólnotą młodą, która osiągnęła niebagatelny sukces, rozwijając bardzo mocno zarówno struktury administracyjno-terytorialne, system formacyjny, jak i liczbę członków formujących się w ramach jej działalności. Jest ona wspólnotą stabilną jak na moment swojego rozwoju, lecz jednak ciągle się rozwijającą, co pozwoliła również wykazać niniejsza analiza. O ile wydaje się, że system administracyjno-terytorialny jest stabilny, wystarczająco rozwinięty, a WPO coraz dojrzej funkcjonuje w jego ramach, o tyle system formacyjny ciągle prężnie się rozwija, co przyznają sami odpowiedzialni za WPO w ramach *Rady Generalnej*.

Niniejszy rozdział jest wynikiem analizy dokonanej w czterech wcześniejszych rozdziałach. Zawiera cztery paragrafy, w których kolejno przedstawiona zostanie ocena oraz perspektywy odnowy WPO jako środowiska formacji katolików świeckich wynikających z: powstania, rozwoju oraz struktury WPO; teologicznych podstaw formacji świeckich w tejże wspólnotcie; celów formacji świeckich; metod oraz środków stosowanych w formacji katolików świeckich.

5.1. Ocena źródeł, struktury i możliwości rozwoju *Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*

W świetle przedstawionych materiałów można zauważyć, że WPO niesie w sobie silne dziedzictwo duchowe Kościoła, łącząc w sobie duchowość św. Wincentego Pallottiego, św. Ignacego Loyoli, doświadczenie charyzmatyczne Odnowy w Duchu Świętym oraz doświadczenie formacji J. H. Prado Floresa zaczerpnięte z kursów ewangelizacyjnych SESA¹. Połączenie pallotyńskiego charyzmatu współpracy dla ewangelizacji wszystkich stanów Kościoła we wspólnotach wieczernikowych; głębia modlitwy wraz z nauką rozeznawania duchowego *Ćwiczeń Duchowych* św. Ignacego; energia i spontaniczność wniesiona przez otwarcie na charyzmatyczność; ostatecznie nauka nowoczesnej i nowatorskiej ewangelizacji od SESA spełniającej kryteria nowej ewangelizacji ukazują wzajemne uzupełnianie się i przenikanie wydawałoby się odrębnych duchowości katolickich. Poskutkowało ono wymierną skutecznością ewangelizacyjną wspólnoty oraz niepodważalnym katolickim charakterem.

W czasie dwudziestu lat WPO przechodziła przez umowne trzy etapy: zjednoczenia i dynamicznego rozwoju – wyciszenia i pogłębienia – stabilizacji i rozeznawania. Każdy z etapów akcentował nieco inny rodzaj religijności. W pierwszym etapie wspólnota przejawiała mocną charyzmatyczność w formacji oraz działaniu wynikającą z połączenia zaangażowanych w SNE oraz posługę charyzmatyczną osób ze środowiska formującego się 5 lat w Ożarowie Mazowieckim oraz pallotyńców: ks. Krzysztofa Kralki SAC i ks. Łukasza Żaby SAC². Zaakcentowanie charyzmatyczności dawało WPO dynamikę liczebnego wzrostu zarówno *Wspólnot Miejskowych*, jak i osób formujących się w nich³. Wspólnota była mocno ofensywna, zakładając nowe *Wspólnoty Miejskowe* w coraz bardziej oddalonych od Lublina miejscach aż do wyjścia poza granice Polski⁴.

Pierwszy etap charakteryzuje się także ścisłym połączeniem struktury wspólnoty oraz PSNE tworzących jeden, dobrze działający organizm, pozwalając z jednej strony na dołączanie wielu nowych osób do Wspólnoty, z drugiej zwiększając zapotrzebowanie na prowadzenie kolejnych kursów przez PSNE⁵. Taki stan rzeczy z perspektywy czasu wydaje się zawierać pewne

1 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 13-14; *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 8-9.

2 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 9; *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 3-4; *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 2-3.

3 *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 4.

4 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 10.

5 *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 3-4; *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 5; *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 9; *Wywiad z ks. Piotrem Sypką*, s. 5-6.

tendencje ekskluzywistyczne polegające na zamykaniu środowiska WPO i PSNE⁶. W ewangelizacji postawiono w dużej mierze na młode środowiska akademickie – studentów świeckich i duchownych⁷. Ponadto etap ten cechował się mocnym skoncentrowaniem na odkrywaniu mocy słowa Bożego oraz budowaniu relacji z Chrystusem w mocy Ducha Świętego. Pobożność związana z kultem świętych, maryjnością była śladowa. Dynamiczny rozwój pierwszego etapu przyniósł także trudności, takie jak: zmęczenie i kryzys wąskiego grona osób poświęcających się ewangelizacji; niewystarczająca liczba wykwalifikowanych, dojrzałych osób, które mogłyby stawać na czele nowych *Wspólnot Miejskowych, Regionów i Prowincji*; zawodziła komunikacja między coraz bardziej oddalonymi wspólnotami od lubelskiego centrum; pojawiło się również niebezpieczeństwo rozpadu niestabilnej WPO, a także niebezpieczeństwo charyzmatomanii⁸.

Można przyjąć, że taki stan rzeczy spowodował wejście w swego rodzaju drugi etap rozwoju wspólnoty, w którym zdecydowano się na wyciszenie charyzmatyczne, wprowadzenie modlitwy kontemplacyjnej, adorację i szeroko pojętą głębię życia duchowego. W formacji dowartościowano liturgię jako szczyt ewangelizacji katolickiej. Położono nacisk na tradycyjną pobożność z wyakcentowaniem sakramentów w szczególności sposób Eucharystii oraz pokuty i pojednania. Mocno zaakcentowano maryjność, podpisując *Akt Zawierzenia NMP* całej wspólnoty oraz obierając Maryję za drugą główną patronkę WPO⁹.

W drugim etapie można zauważyć konsekwencje podjętych decyzji mających na celu zabezpieczenie kościelności nowopowstałej wspólnoty katolickiej poprzez wprowadzenie ściślejszej struktury, a wraz z nią szeregu praw dotyczących mianowania funkcji oraz praw i obowiązków członków wspólnoty¹⁰. Jednak wydaje się, że struktury zostały przeakcentowane, co spowodowało mocne sformalizowanie i usztywnienie w relacjach. Można również zauważyć, iż wspólnota weszła w tym czasie w niebezpieczne tendencje ekskluzywistyczne. Zamknięto się w tym czasie na osoby posługujące i głoszące z innych wspólnot katolickich, starając się strzec swojego charyzmatu oraz podążania drogą wyznaczonej formacji ze szczególnym naciskiem na pasyjność (por. FT 146). Ponadto do nowoutworzonych *Wspólnot Miejskowych* po SOW nie

6 Zob. *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 6; por. *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 4.

7 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 6, 11, *Wywiad z ks. Piotrem Spyryą*, s. 6; *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 6; *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 3.

8 Zob. *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 2-4; *Wywiad z ks. Piotrem Spyryą*, s. 16-17; *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 4-6.

9 Zob. *Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz*, s. 8-10; *Wywiad z ks. Piotrem Spyryą*, s. 17, 19-24; *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 10-11; *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 11; *Wywiad z Ewą Zalewską*, s. 5-7, 10.

10 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 10.

było możliwości dołączenia nowych członków, którzy w tym czasie nie odbyli formacji wstępnej¹¹. WPO na tym etapie straciła pierwotną dynamikę rozwoju. Zakładane *Wspólnoty Miejskowe* były mniej liczne w członków, część formujących się już we wspólnocie zrezygnowała z dalszej formacji. Zatem zmniejszała się także liczba członków w stworzonych wcześniej *Wspólnotach Miejskowych*. Jest to etap oceniany jako czas pewnego rodzaju oczyszczenia¹².

Trzeci etap wiąże się z ważnymi zmianami personalnymi – zmiana *Moderatora Generalnego* z ks. Krzysztofa Kralki SAC na ks. Łukasza Żabę SAC oraz rozdzieleniem strukturalnym WPO i PSNE, a także zakończeniem oficjalnej współpracy między tymi strukturami¹³. Wspólnota, będąc w trzecim etapie swojego rozwoju, stara się łączyć charyzmatyczność z kontemplacją. Trzeci etap wydaje się zatem być próbą powrotu do źródeł, odkrycia ich na nowo oraz zaaplikowaniem ich do nowej rzeczywistości, w jakiej znalazła się wspólnota¹⁴. Po dwudziestu latach, licząc od zawiązania pierwszego środowiska w Ożarowie Mazowieckim, po piętnastu latach od oficjalnego powstania WPO, wspólnota dojrzewa oraz chce pozostawać wspólnotą formacyjno-ewangelizacyjną przyprowadzającą Kościół – Oblubienicę, do Jezusa – Oblubieńca.

W świetle przedstawionych materiałów wynika również, że struktura WPO jest mocno sformalizowana zarówno w aspekcie personalnym, jak i terytorialno-administracyjnym. W wymiarze personalnym struktury doszło do sformalizowania procesu zmiany sposobu przynależności do analizowanej wspólnoty. Wyróżniono pięć sposobów takiej przynależności: *Kandydat*, *Członek Zwyczajny*, *Członek Nadzwyczajny*, *Członek Wspólnoty w Przymierzu*, *Członek Rodziny WPO*. Formalizacja procesu polega na konieczności spełniania przez osobę formującą się określonych warunków, oficjalnym występowaniu z prośbą do odpowiedniej rangi przełożonego o zgodę na zmianę formy przynależności czy w końcu odnawiania co roku decyzji o przynależności do wspólnoty w oficjalny i uroczysty sposób¹⁵.

Taki stopień sformalizowania stwarza wrażenie mocno skomplikowanego procesu, który zwłaszcza na początku może być niezrozumiały dla osób zainteresowanych wstąpieniem w szeregi WPO. Ponadto stwarza on również ryzyko formalizmu, utraty głębi, prawdziwego znaczenia i sensu formacji¹⁶. Może wystąpić także pokusa elitaryzmu i wykluczenia osób w wypadku

11 Zob. Wywiad z Ewą Zalewską, s. 6; Wywiad z Martą Mendrek, s. 10.

12 Wywiad z ks. Piotrem Sypką, s. 10.

13 Zob. Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 11-13; Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC, s. 17.

14 Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 7.

15 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 19-27.

16 Zob. J. Mariański, *Wiara i wierzenia Polaków w niestabilnej nowoczesności. Analiza socjologiczna*, Wyd. KUL, Lublin 2014, s. 194.

rygoryzmu którego z przełożonych oraz braku faktycznych możliwości, zasobów po stronie osoby chcącej zmienić sposób przynależności do wspólnoty (zob. ChV 232). Może pojawić się także ryzyko nadużyć ze strony przełożonych, zwłaszcza we *Wspólnotach Miejskowych*, gdy *Administratorami* czy *Pasterzami* byłyby osoby niedojrzałe osobowościowo czy niemające wglądu w siebie, co stwarzałyby ryzyko zaistnienia tendencji sekciarskich¹⁷. Ryzyko nadużyć polegałoby na podejmowaniu decyzji ze względu na sympatię lub antypatię do osoby formującej lub inne niedojrzałe motywacje. Ostatecznie także na przełożonych wszystkich szczeblach wydaje się spoczywać duży ciężar odpowiedzialności za podejmowane decyzje przychylne lub nieprzychylne względem wystosowanej prośby. Może to doprowadzać do poczucia swego rodzaju presji i napięcia w wypadku wątpliwości.

Z drugiej strony tak sformalizowana struktura przynosi również wiele zalet. Proces formalizacji członkostwa wzmacnia tożsamość wspólnotową, pozwala na rozeznanie swojego miejsca we wspólnocie i daje wolność w decyzji o sposobie przynależności do omawianej wspólnoty. Ponadto daje pewną gwarancję zaangażowania osób podejmujących świadome decyzje o sposobie przynależności do wspólnoty oraz realizacji związanych z tym wymagań. Ostatecznie taki stopień sformalizowania struktury personalnej pozwala na wskazanie konkretnych kryteriów koniecznych do spełnienia oraz wprowadza ład i porządek w strukturze WPO.

Podobnie w wymiarze terytorialno-administracyjnym WPO na podstawie doświadczenia i struktury Kościoła katolickiego, jako Jego część, oraz Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego wypracowała własną, wewnętrzną, rozbudowaną strukturę, zbudowaną w sposób hierarchiczny, zakładający kolejne stopnie przełożenia, składającą się ze *Wspólnot Miejskowych* organizujących się na pobliskim terenie w *Regiony*, następnie w największe *Prowincje*, które to razem tworzą całą WPO z odpowiedzialnymi za nią osobami pełniącymi *Urzędy Generalne*. Wszystkie urzędy na poszczególnych szczeblach terytorialno-administracyjnych *Wspólnoty* można pogrupować w cztery zbiory. W pierwszym z nich znajduje się urząd *Moderatora Generalnego* oraz urzędy *Moderatorów Prowincjalnych*, *Moderatorów Generalnych*, *Administratorów Wspólnot Miejskowych* oraz *Animatorów*. Osoby piastujące wyższe urzędy od *Moderatora Generalnego* przez urzędy niższe aż do *Animatorów* odpowiedzialne są za ewangelizowanie i formowanie osób piastujących niższe urzędy. W ten sposób strzeżona i przekazywana jest tożsamość, duchowość, charyzmat, misja oraz całościowa wizja WPO, a zarazem zachowywana jest jej jedność. W drugiej grupie są urzędy strzegące jedności WPO z Kościołem katolickim – *Asystent Kościelny*, *Asystenci Diecezjalni* i *Pasterze Wspólnot Miejskowych*. Trzecia

17 Zob. M. Libiszowska-Żółtkowska, *Nowe ruchy religijne i misje ewangelizacyjne. Odwieczne tęsknoty w nowych narracjach*, „Roczniki Nauk Społecznych” 47 (2019), nr 4, s. 118-123.

grupa urzędów to urzędy wspomagające administrowanie – *Sekretarz Generalny, Ekonom Generalny, Ekonomowie Regionalni, Ekonomowie Wspólnot Miejscowych*. Ostatnia grupa urzędów to ciała kolegialne – *Rady Prowincji, Rady Regionów, Rady Wspólnot Miejscowych* pełniące funkcje doradcze, opiniujące oraz *Rada Generalna i Kapituła Generalna* pełniące posługę władzy. Zadaniem struktur kolegialnych jest wspomaganie komunikacji, budowanie jedności oraz rozwijanie w członkach wspólnoty odpowiedzialności za nią¹⁸.

Tak zorganizowana struktura terytorialno-administracyjna wydaje się odpowiadać na mogące pojawiać się trudności związane z mocno sformalizowaną strukturą personalną. Oficjalne powoływanie i mianowanie osób na przełożonych poszczególnych struktur wyższych przez *Moderatora Generalnego* daje możliwość wyboru osób dojrzałych, posiadających kompetencje do współpracy z ludźmi, rozwiązywania konfliktów oraz znających tożsamość, duchowość, charyzmat, misję oraz wizję WPO. Ciągła kaskadowa forma formacji przełożonych zakładająca ewangelizację i formację formatorów, przełożonych niższych struktur przez wyższe pozwala na prowadzenie dodatkowej formacji permanentnej mającej na celu zwiększenie jakości wykonywanej przez nich posługi na wszystkich szczeblach wspólnoty. Ponadto dzięki ciałom kolegialnym przełożeni wszystkich szczebli terytorialno-administracyjnych nie podejmują decyzji w pojedynkę, ale są zobowiązani do prezentowania swoich koncepcji radom wspólnoty albo z prośbą o opiniowanie, albo z prośbą o udzielenie zgody w przypadku decyzji podejmowanych przez *Moderatora Generalnego, Radę Generalną* oraz *Kapitułę Generalną*. Ostatecznie wspólnota zabezpieczyła także swoją eklezjalność, powołując do istnienia urzędy stojące na straży ortodoksji i jedności WPO z Kościołem katolickim¹⁹.

Chcąc wskazać pewne perspektywy rozwoju WPO jako środowiska formacji katolików świeckich, należałoby się w tym miejscu skupić właśnie na tym, czego historia rozwoju niejako naucza samą wspólnotę oraz jakie sugestie wynikają z analizy struktury WPO. Pierwszą propozycją wypływającą z analizy historii rozwoju wspólnoty jest uściślenie współpracy WPO ze SNE. Wydaje się, że może być to realizowane na dwa sposoby. Pierwszym jest wejście we współpracę *Wspólnot Miejscowych* z już istniejącymi SNE działającymi w okolicy, aby ułatwić członkom konkretnej *Wspólnoty Miejscowej* najpierw uczestnictwo w kursie, a następnie włączenie się w ekipę prowadzącą dany kurs w wymiarze zgodnym z możliwościami, umiejętnościami oraz charyzmatami formującego się.

18 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 29-45; Aneks, *Schemat 2*.

19 Zob. Tamże, s. 33-34, 35-36, 38, 41-44.

Drugim sposobem realizacji wspomnianej sugestii jest tworzenie najpierw własnych środowisk ewangelizacyjnych, a następnie mniejszych SNE. Byłoby to spełnienie postulatu samej SESA, która oczekuje tworzenia siatki SNE, poczynając od parafii, przez diecezje, aż po całe kraje. Zarówno przy pierwszym sposobie realizacji koncepcji ścisłej współpracy WPO i SNE, jak i tym bardziej przy drugim, należy wystrzegać się tendencji ekskluzywistycznych, pamiętając, że różnorodność w Kościele jest darem, a nie zagrożeniem (zob. EG 227-230). Wymiana pomiędzy członkami WPO oraz członkami innych wspólnot w ramach SNE mogłaby być wielce ubogacająca, pozwalałaby na wzajemne uczenie się ewangelizacji oraz wymianę spostrzeżeń, wrażliwości, sposobów działania oraz charyzmatów między wspólnotami²⁰.

Drugą propozycją byłaby inwestycja czasu oraz środków na ewangelizację młodzieży dorosłej, w tym młodzieży akademickiej przy rozmaitych ośrodkach, kościołach akademickich i parafiach, na terenie których znajdują się różnego rodzaju domy studentów. Warto byłoby przemyśleć nowe formy ewangelizacji oraz wyjścia do środowisk akademickich, aby tam przez preewangelizację (zob. EN 51), a następnie ewangelizację doprowadzać do organizacji SOW oraz nowych wspólnot. *Wspólnota Miejskowa* założona przy parafii Wieczerzy Pańskiej w Lublinie ma już w tej kwestii pozytywne doświadczenie w pierwszym etapie rozwoju WPO, które można byłoby rozwijać²¹. U początków to młodzi byli zapraszani do parafii Wieczerzy Pańskiej, dziś warto byłoby wychodzić do młodych, organizując akcje ewangelizacyjne, takie jak koncerty, uwielbienia z krótkim głoszeniem Dobrej Nowiny, aktywne wyjazdy studenckie skierowane do młodzieży po maturze i studentów rozpoczynających studia czy też różnego rodzaju wyjazdy rekolekcyjno-integracyjne czy rekolekcyjno-sportowe (taneczne, rowerowe, piłkarskie, górskie itd.). Warto w tej kwestii pamiętać również o organizacji krótkich, pogłębiających spotkań w różnej tematyce, także trudnej czy kontrowersyjnej, oraz zapraszaniu specjalistów katolickich do ich przeprowadzania. Tak organizowane środowiska powinny być ukierunkowane na dwa cele: z jednej strony preewangelizacja i ewangelizacja, z drugiej strony tworzenie wspólnoty dla tych, którzy zechcą pogłębić formację chrześcijańską zarówno w WPO, jak i w innych wspólnotach Kościoła katolickiego (zob. ChV 230-238). Ważnym elementem byłaby współpraca członków wszystkich *Wspólnot Miejskowych* znajdujących się na danym terenie, gdyż takie zadanie zdecydowanie przekracza możliwości jednej *Wspólnoty Miejskowej* oraz jednego duszpasterza²².

20 Zob. K. Guzowski, *Kościół z Ducha Świętego. Pneumatologiczne podstawy jedności w różnorodności*, „Roczniki Teologiczne” 62 (2015), nr 2, s. 71-74.

21 Zob. *Wywiad z Martą Mendrek*, s. 6.

22 Zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie”*, nr 60.

Trzecią rekomendacją byłoby zwrócenie uwagi na charakter trzech elementów u początku zakładania nowych *Wspólnot Miejskowych*: po pierwsze ewangelizacji, czyli radosnego głoszenia Dobrej Nowiny (zob. EG 1-8); po drugie katechizacji, będącej systematycznym i całościowym nauczaniem doktryny chrześcijańskiej, aby wprowadzić wierzących w pełnię życia Chrześcijańskiego (CT 18); po trzecie mistagogii, która jest wprowadzeniem człowieka w misterium Chrystusa poprzez naukę świadomego uczestnictwa w liturgii (KL 17), poprzez którą sam Pan Odkupiciel i Arcykapłan kontynuuje w Kościele, z Kościołem i przez Kościół dzieło odkupienia (KKK 1069). Wydaje się, że podczas zakładania nowych *Wspólnot Miejskowych* często pomijano naturalny proces wprowadzania w wiarę, który na początku powinien charakteryzować się emocjonalnym zaangażowaniem, integracją oraz radością płynącą z poznawania Boga i nowych ludzi. Jest to naturalna tendencja i pokusa, z którą zmagają się zarówno ewangelizatorzy, jak i całe wspólnoty. Dzieląc się własnym doświadczeniem modlitwy oraz specyfiką życia duchowego, często nieświadomie przekazują model życia wiarą właściwy dla ich aktualnego, bardziej zaawansowanego etapu rozwoju duchowego, pomijając potrzeby i możliwości osób znajdujących się na początku drogi wiary. Jest to szczególnie zauważalne we wspólnotach, które powstały w tzw. etapie wyciszenia i oczyszczenia. SOW w tym etapie były prowadzone w sposób charakterystyczny dla tego etapu wspólnoty, tzn. modlitwy prowadzone były przez jedną osobę, w sposób raczej stonowany, pomijano inne formy modlitwy spontanicznej, jak modlitwa równoczesna czy litanijna, nie zalecano korzystania z charyzmatów oraz nie kładziono nacisku na formowanie ekip do ich rozeznawania²³. Stąd należałoby przemyśleć, w jaki sposób formować osoby prowadzące SOW oraz formację pierwszego etapu, aby były zdolne jako uczniowie misjonarze (zob. EG 119-121), będąc na innym etapie duchowego rozwoju, zastosować formy zgodne z etapem ewangelizacji oraz doprowadzać nowe wspólnoty do wejścia w naturalny proces wzrostu w wierze.

Czwartą sugestią, którą także zauważają członkowie *Rady Generalnej*, jest łączenie i integrowanie rzeczywistości charyzmatycznej i ewangelizacyjnej, która leży u podstaw powstania WPO, z rzeczywistością kontemplacyjną i katechetyczno-mistagogiczną oraz głębi spotkania z Bogiem charakterystycznych dla drugiego etapu rozwoju wspólnoty²⁴. Wydaje się, że szybka zmiana akcentów oraz minimalizowanie obszaru spontanicznego, charyzmatycznego i uwielbienia pobudzającego emocje na rzecz podkreślenia tzw. drogi paschalnej, sakramentów, liturgii, maryjności i obcowania świętych spowodowały z jednej strony zbudowanie ważnych

23 Wywiad z Ewą Zalewską, s. 5-6.

24 Zob. Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz, s. 7.

i koniecznych fundamentów zdrowej duchowości katolickiej, lecz z drugiej strony także pewne zacieranie charyzmatu Przyjaciela Oblubieńca w nowo zakładanych wspólnotach, które nie miały doświadczenia pierwszego etapu (zob. EG 10). O ile szybka i zdecydowana zmiana akcentów w tej kwestii wydaje się niedojrzała, o tyle z podejmowanych działań wskazujących na chęć integrowania tych dwóch doświadczeń można wnioskować o postępującym procesie dojrzewania wspólnoty. Modlitwa głębi, kontemplacja, dbałość o życie sakramentalne, o liturgię, wzywianie wstawiennictwa Najświętszej Maryi Panny i świętych oraz promowanie głębokiej duchowości maryjnej nie stoi w sprzeczności z elementem charyzmatycznym, spontanicznym i uwielbienio- wym. Te dwa doświadczenia wzajemnie się uzupełniają, prowadząc do formowania pobożności i duchowości chrystocentrycznej otwartej na czynną ewangelizację oraz nie pozwalają na zatra- cenie entuzjazmu wiary (zob. ChV 37).

Piątą rekomendacją jest ponowne przemyślenie sposobu dołączania nowych członków do już istniejących i bardziej doświadczonych *Wspólnot Miejskowych*. Każdy system niesie za sobą zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Już na początku powstania WPO zdecydowano, iż po ewangelizacji podczas SOW nowopowstała *Wspólnota Miejskowa* jest zamykana na nowych członków. Taka praktyka była obecna we wspólnocie do 2020 roku. Dbano w ten sposób o ciągłość formacji, środowisko większej otwartości oraz zaufanie wewnątrz grupy. Jednakże ów sposób działania powodował wzmagające się tendencje ekshluzywistyczne i wykluczające (zob. FT 62), a także w momencie wejścia w etap kryzysu *Wspólnoty Miejskowe* stawały się małe, rozwiązywa- ły się lub po wyjściu z kryzysu traciły entuzjazm ewangelizacyjny²⁵. Po 2020 roku podjęto więc decyzję odwrotną. Zdecydowano o pełnej otwartości istniejącej *Wspólnoty Miejskowej* na osoby po różnych formach ewangelizacji (takich jak SOW czy kurs ewangelizacyjny *Nowe Życie*), tak aby w każdym momencie nowi członkowie mogli do niej dołączyć. Jednak i to rozwiązanie nie wydaje się najlepsze, gdyż grupa osób po wstępnej ewangelizacji dołącza do grona już doświadczonych osób, wprowadzając silną zmianę dynamiki w grupie oraz często przeżywa trudności w integracji z innymi członkami ze względu na różnice w formacji. Wydaje się, że lepszym byłoby rozwiązanie pośrednie. Po SOW mogłaby się zawiązywać nowa *Wspólnota Miejskowa* na pewien okres (1-2 lata), w której członkowie mogliby nawiązywać relacje oraz przejść pierwszy etap formacji aż do świadomego wejścia na drogę uczniów Chrystusa przy okazji kursu ewangelizacyjnego Jan. W tym czasie ważnym byłoby rozwijanie relacji oraz współpracy w posługach pomiędzy dwiema wspólnotami (starszą i młodszą) podczas wspólnego świętowania, agap, Mszy Świętych, organi- zacji uwielbień, posługi w parafii, ewangelizacji, wspólnych rekolekcji itd. Po połączeniu dwóch

---

25 Wywiad z Ewą Zalewską, s. 6-7.

Wspólnot Miejskowych tworzone grupy dzielenia mogłyby być zawiązywane odrębnie, zgodnie z doświadczeniem formacyjnym, chyba że inaczej zdecydowałby *Administrator Wspólnoty*, mając na względzie dobro wszystkich członków wspólnoty.

Szóstą propozycją, wynikającą jednak z samej struktury, jest przejście z systemu czysto hierarchicznego na synodalny, będący wyrazem eklezjologii *communio*²⁶, zwłaszcza że WPO jest już wyposażona w potrzebne do to takiej reformy struktury w postaci rad usytuowanych na różnych poziomach administracyjnych wspólnoty²⁷. Pozwoliłoby to reformować strukturę tak, aby była ona nastawiona na opcję misyjną (zob. EG 26-27). Należy ponownie przemyśleć strukturę najniższego szczebla, jaką jest *Rada Wspólnoty Miejskowej*. Ze statutu wynika, iż należą do niej *Administrator* oraz jego zastępca, *Pasterz Wspólnoty*, *Ekonom Wspólnoty* oraz inni członkowie zatwierdzeni przez *Moderatora Regionalnego Wspólnoty*²⁸. Wydaje się, że dobrym pomysłem byłoby dołączenie do grona *Rady Wspólnoty Miejskowej* wszystkich *Animatorów* danej *Wspólnoty Miejskowej*. To oni stoją na czele małych grup dzielenia oraz mają najlepszy kontakt z pozostałymi członkami *Wspólnoty Miejskowej*. Powierzone im zostało ważne zadanie duchowego towarzyszenia członkom *Małej Grupy Dzielenia*. *Rada*, w której skład wchodziłoby także *Animatorzy*, pełniłaby również funkcję formacyjną dla nich. Ponadto mając wiedzę dotyczącą potrzeb osób formujących się we wspólnocie, świadomość różnych ich trudności i zmagania na drodze formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej oraz ewangelizacyjnej, byłiby najlepszą pomocą dla *Administratora* w podejmowaniu decyzji dotyczących działań np. uzupełniających formację *Wspólnoty Miejskowej* (zob. ChV 203-208).

Przemyślenia wymaga również sposób oceny postępów w formacji i duchowej dojrzałości członków wspólnoty. Wydaje się, że dobrym pomysłem byłoby przeprowadzanie ankiet ewaluacyjnych pośród wszystkich uczestników po każdym zrealizowanym podręczniku, a następnie po zrealizowanym etapie formacyjnym, aby sprawdzić efektywność formacji i podjąć odpowiednie kroki w przypadku dostrzeżenia poważnych braków formacyjnych na danym etapie

26 Zob. J. Danecki, *Wspólnoty parafialne w duchu synodalności papieża Franciszka*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 92 (2023), nr 4, s. 20-24; M. Kozyra, *Synodalność we wspólnotach parafialnych w nauczaniu Papieża Franciszka*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 82 (2023), nr 4, s. 32-40; Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, tłum. A. Sejbuk, Wyd. WITKM, Kraków 2021, s. 58-61; *Dokument przygotowawczy XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*, tłum. S. Tasiemski, A. Soroka-Kulma, nr 6, <https://www.ekai.pl/dokumenty/dokument-przygotowawczy-xvi-zwyczajnego-zgromadzenia-ogolnego-synodu-biskupow-ku-kosciolowi-synodalnemu-komunia-uczestnictwo-i-misja/> [dostęp: 21.02.2024].

27 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 33-34, 35-36, 38, 41-43.

28 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 33.

formacji. Należałoby zatem skonstruować ankiety, które posłużyłyby takiej ewaluacji. Innym możliwym działaniem byłoby również wykorzystanie struktury WPO. W każdej *Wspólnocie Miejskowej* obecni są *Animatorzy*, *Administrator* i jego zastępca, którzy są formowani do towarzyszenia członkom grupy. Także oni mogliby przeprowadzać rozmowy z członkami własnych grup na pewnych etapach (tzw. *skrutynia*). Ponadto *Pasterz Wspólnoty Miejskowej* z racji, iż nie musi być on aktywnym członkiem WPO oraz znać w pełni jej charyzmatu, mógłby pełnić rolę doradczą. *Skrutynia* mogłyby spowodować, iż formacja byłaby bardziej zindywidualizowana. Braki w formacji konkretnych osób mogłyby być indywidualnie uzupełniane, a w przypadku dostrzeżenia braków formacyjnych w podobnych przestrzeniach wielu członków, formacja całej *Wspólnoty Miejskowej* mogłaby być uzupełniana o potrzebne treści. Ankiety lub *skrutynia* byłyby też dobrą okazją na ewaluację uczestnictwa w podstawowych formach formacji WPO, sprawdzenie możliwości członków wspólnoty do współpracy dla ewangelizacji, odkrywania i rozeznawania charyzmatów indywidualnych.

Wydaje się, że koniecznym jest również dookreślenie obowiązków *Wiceadministratora* tak we *Wspólnocie Miejskowej*, jak i w *Regionie*, które zostały pominięte w Statucie²⁹. Można mieć wrażenie, że *Wiceadministrator* jest wyłącznie tym, który towarzyszy i niejako jest podwładnym *Administratora*. Mądre podzielenie obowiązków między *Administratora* i *Wiceadministratora* z całą pewnością odciążąłoby tego pierwszego, na którym spoczywa odpowiedzialność za formację całej *Wspólnoty Miejskowej*. Ponadto *Wiceadministrator* może pełnić funkcję pomocową, wspierającą oraz kontrolną względem *Administratora*, szczególnie w sytuacjach, gdy ten, z jakichkolwiek powodów, nie realizowałby obowiązków formacyjnych wobec powierzonej mu wspólnoty.

5.2. Ocena podstaw teologicznych formacji świeckich we *Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca*

Analiza materiałów formacyjnych wykorzystywanych we WPO oraz jej Statutu pozwala na odnotowanie głębokiego zakorzenienia w teologii katolickiej. Wspólnota jawi się jako osadzona na silnych fundamentach chrystologicznych, pneumatologicznych oraz eklezjologicznych. Ukazane zostało powszechne powołanie do kapłaństwa mające swoje zakorzenienie już w dziele stworzenia człowieka oraz powierzenia misji współpracownika Boga, bycia Jego

²⁹ Zob. Tamże, s. 30-31.

obrazem pośród wszelkiego stworzenia³⁰. Szczytem powołania do powszechnego kapłaństwa jest dzieło wcielenia Syna Bożego, Jego uniżenie oraz wypełnianie woli Ojca, które znajduje swoje kulminacyjne zwieńczenie w paschalnym misterium Chrystusa. Syn Boży, Arcykapłan, składa Ojcu ofiarę uwielbienia, którą jest On sam, aby pokonać Szatana, grzech i śmierć oraz odnowić człowieka i świat. Z kapłańskiej tożsamości Chrystusa wypływa Jego potrójna misja: Kapłana, Proroka i Króla³¹.

Formacja we WPO opiera się na naśladowaniu Chrystusa w Jego tożsamości kapłańskiej przez wypełnianie Jego potrójnej misji: kapłańskiej, prorockiej i królewskiej. Dzięki formacji mocno osadzonej na podstawach chrystologicznych osoby formujące się odkrywają Osobę i misję Chrystusa, a w nich także swoją chrześcijańską godność kapłańską uzyskaną oraz pogłębianą w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej, przeżywając coraz głębszą jedność z Jezusem Chrystusem oraz Jego Mistycznym Ciałem. Wszczepienie w Chrystusa, w Jego kapłaństwo stało się także momentem włączenia w Jego potrójną misję, zatem wraz z odkrywaniem tożsamości kapłańskiej formujący się we wspólnocie odkrywają również misję kapłańską, prorocką i królewską, którą powołani są pełnić w Kościele i w świecie zgodnie z wybranym powołaniem stanowym, aby w imię Jezusa ten świat konsekrować, przemieniać na bardziej ludzki, przywracając mu pierwotny zamysł Stwórcy³².

Do pełnienia tej chrzcielnej misji chrześcijanie są w odpowiedni sposób wyposażeni zgodnie z powołaniem stanowym tak w sakramentach inicjacji, jak i następnie w sakramentach ku służbie wspólnoty. Można jednoznacznie stwierdzić, że WPO głęboko odczytuje i rozwija wezwanie Kościoła do ponownego odkrywania oraz zgłębiania znaczenia sakramentu chrztu będącego fundamentem życia chrześcijańskiego³³. Ponadto realizuje również soborowy postulat chrystocentryzmu przepowiadania (zob. KO 2) i wszelkiego duszpasterstwa obecny w dokumentach soborowych (zob. KK 1, 48)³⁴. Silne osadzenie chrystologiczne pozwala członkom wspólnoty w Jezusie odkrywać własną tożsamość chrześcijańską, świadomie kształtować swoją mentalność, biorąc za wzór

30 *Szkola relacji*, s. 183-184; zob. K. Naporę, *Aby służył i strzegł*, s. 35-37; *Aparecida, Jesteśmy*, s. 27-28.

31 Zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 63-76; A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 22; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 270; Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, s. 297-298; A. M. Sicari, *Kapłaństwo Chrystusa*, s. 19.

32 Zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 14-15; Cz. Krakowiak, *Kapłaństwo wspólne wiernych*, s. 300; S. Głowa, *Kapłaństwo według Soboru*, s. 197-200.

33 *Szkola życia we wspólnocie*, s. 29; zob. A. L. Krupa, *Powszechne kapłaństwo wiernych*, s. 119; L. Balter, *Kapłaństwo Ludu Bożego*, s. 173-180.

34 Zob. Z. Morawiec, *Chrystus w centrum wiary Kościoła i refleksji teologicznej*, „Symposium” 8 (2001), nr 1, s. 13-18.

Chrystusa (zob. Ga 2, 20) oraz odkrywać swoją misję przemiany świata poprzez uczestnictwo w potrójnej misji Pana, aby mogło zostać spełnione pragnienie wszelkiego stworzenia oczekującego w bólach objawienia się synów Bożych (zob. Rz 8, 19-23)³⁵.

Aspekt ten jest fundamentalnie związany z przeżywaniem nawrócenia moralnego, które WPO pojmuje na sposób głęboko chrześcijański poprzez zaznaczenie związku przyczynowo skutkowego między doświadczeniem zbawienia a nawróceniem. W formacji akcentuje się wydarzenie Chrystusa oraz przyjęcie zbawienia jako punkty kulminacyjny i zwrotny dla człowieka. Decyzja nawrócenia do Boga oraz odwrócenia się od grzechu nie jest wyłącznie zewnętrznym wymogiem prawa, przez które człowiek staje się święty (doskonały). Jest ona zmianą działania, następującą dzięki zmianie myślenia (gr. *metanoia*). Proces ten jest zapoczątkowany w przyjęciu przez wiarę zbawienia od Jezusa jako niczym niezasłużonego daru (zob. Dz 16, 31). Tak rozumiane nawrócenie sprzeciwia się, jak się wydaje, powszechnym jeszcze w Kościele tendencjom zasługiwania na zbawienie: nawróć się (zmień swoje grzeszne działanie), a będziesz zbawiony, na: przyjmij zbawienie, aby móc się nawrócić (zob. EN 12)³⁶.

Dalsza analiza wspólnoty pozwala na wykazanie podstaw pneumatologicznych formacji katolików świeckich we WPO. Obecność Ducha Świętego jest elementem kluczowym tak w misji Jezusa, jak i w formacji oraz misji dojrzałych chrześcijan – uczniów-misjonarzy³⁷. Na podstawie materiałów WPO wykazano dwutorowe rozumienie działania Ducha Świętego, którego celem jest uświęcenie człowieka oraz wyposażenie go i posłanie do ewangelizacji. Uświęcenie jest możliwe dzięki odnowie oraz pogłębianiu jakości relacji z każdą z Osób Trójcy Świętej – z Bogiem Ojcem, w której Duch Święty w formującym się rozbudza tożsamość Dziecka Bożego; z Synem Bożym, rozbudzając równie bliską relację oraz aktualizując zbawienie dokonane w Passze; z Duchem Świętym, objawiającym się w historii zbawiania jako Osoba zdolna do budowania relacji: słuchająca, mówiąca, wchodząca w dialog z człowiekiem, będąca Parakletem (Obrońcą, Orędownikiem, Wspomożycielem, Pocieszycielem, Przewodnikiem i Nauczycielem).

35 Zob. R. Łukaszyk, A. Nossol, *Chrystocentryzm*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 3, red. R. Łukaszyk, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1985, kol. 296; M. Chmielewski, *Chrystocentryzm*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Wyd. „M”, Lublin-Kraków 2002, s. 121-123.

36 A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 26; zob. *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 89, 98-107; *Studium Ewangelii*, s. 111; J. Dyduch, *Udział świeckich w potrójnej*, s. 49-50.

37 *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 129; zob. A. Jankowski, *Jezus a Duch*, s. 18; M. Kowalczyk, *Ponowne odkrycie Ducha*, s. 5-6; M. C. Lucchetti Bingemer, *Namaszczenie Duchem i życie*, s. 99; C. F. Gomes, *Jezus a dar Ducha*, s. 8-13; S. Bielecki, *Ku pneumatologicznym podstawom*, s. 40-41.

Dzięki pogłębieniu tych trzech głównych relacji Duch Święty przeprowadza formującego się do dojrzałej modlitwy, aż do jej najczystszej formy, jaką jest uwielbienie; do przemieniania myślenia, odkrywania prawdy oraz wolności; uzdalnia do walki duchowej oraz udziela swoich siedmiorakich darów, aby formujący był zdolny postępować w uświęceniu. W ten sposób codzienne działanie człowieka staje się manifestacją Ducha Świętego. Trzecia Osoba Boska uzdalnia, wyposaża i posyła formującego się do ewangelizacji, aby jego głoszenie Ewangelii było głoszeniem z mocą w obecności znaków. Do tego dzieła wyposaża człowieka w odwagę świadka Ewangelii oraz charyzmaty. WPO ukazuje zatem Ducha Świętego jako Osobę sprawiającą, że tożsamość kapłańska osób formujących się we WPO jest odkrywana oraz pogłębiana, a wynikająca z niej potrójna misja kapłana, proroka i króla może być pełna mocy i skuteczności³⁸.

Analiza formacji świeckich we WPO pozwoliła na wykazanie jej eklezjologicznych podstaw. Jawią się one jako konsekwencja podstaw chrystologicznych oraz pneumonologicznych formacji świeckich we WPO (zob. DM 3, KK 3)³⁹. Z analizy materiałów wynika, iż formacja WPO wzrasta na soborowej wizji eklezjologii *communio*. Taki fundament formacji pozwala na przewycięzanie, zarówno w Kościele jak i szerzej w społeczeństwie, zarówno tendencji klerykalnych, jak i antyklerykalnych. Formacja we WPO prowadzi do odkrycia nie tyle Kościoła jako wspólnoty, ale Kościoła – Wspólnoty zbudowanej na wzór wspólnoty Trójcy Przenajświętszej, charakteryzującej się: równością osób oraz ich różnorodnością, jednością, miłością oraz otwartością – misyjnością. Odkrywając Kościół *communio*, WPO, będąc Jego częścią, prowadzi do Jego doświadczenia wewnątrz małej wspólnoty, którą tworzy⁴⁰.

Formacja we WPO stawia zatem w centrum trzy relacje: do Boga, do bliźniego oraz do samego siebie. Równe, braterskie relacje, na których budowana jest wspólnota, pozwalają sprzeciwiać się tendencjom umniejszania godności zarówno osób świeckich, jak i konsekrowanych oraz duchownych. Jednocześnie zachowywana jest hierarchia ze względu na powierzone

38 Zob. A. Golba, P. Spyra, *Szkoła modlitwy osobistej*, s. 34, 117, 154, 228, 233; *Seminarium Odnowy Wiary*, s. 43, 131, 139, 149-163; *Szkoła walki duchowej*, s. 7-8, 167; K. Kralka, *7 grzechów głównych*, s. 7-8; *Dwie drogi*, s. 7-8; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 289; Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnotcie*, s. 23-31; Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja formacyjna o charyzmatkach*, s. 8-9; J. H. Prado Flores, C. M. de Cuevas, *Paweł*, s. 83; A. Jankowski, *Duch dokonawca*, s. 67-73; S. Haręzga, *Uświęcająca moc Ducha Świętego*, s. 36-42; J. Kudasiewicz, *Duch Święty i Jego dary*, s. 28-29; J. Kudasiewicz, *Odkrywanie Ducha Świętego*, s. 347-349; J. Kudasiewicz, *Charyzmaty bogactwem Kościoła*, s. 300-312.

39 Zob. A. Nowicki, *Kościół – communio jako znak*, s. 119; W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 62; F. Blachnicki, *Kościół jako wspólnota*, s. 80-89.

40 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 15; zob. *Szkoła życia we wspólnotcie*, s. 26; C. G. Andrade, *Duchowość komunii*, s. 55; A. M. Sicari, *Różnorodność i komplementarność*, s. 174-182.

funkcje we wspólnocie oraz charyzmaty związane także z sakramentem święceń czy powierzonymi urządami kościelnymi. W ten sposób objawia się różnorodność oraz komplementarność powołań stanowych, charyzmatów i urzędów, a także różnorodność wynikająca z płci, temperamentu, wieku, doświadczeń życiowych, odbytej już formacji⁴¹.

Podstawa eklezjologii *communio* pozwala na jednoczenie tejsze różnorodności oraz wzajemną wymianę tak na poziomie indywidualnych relacji we *Wspólnocie Miejscowej*, jaki i pomiędzy *Wspólnotami Miejscowymi*, aż w końcu pomiędzy *Wspólnotą Miejscową* a parafią oraz całej WPO a diecezją i szeroko pojętym Kościołem. Taka wymiana darów, pochodząca z połączenia równości, różnorodności oraz jedności jest niełatwym zadaniem, stąd formujący się we WPO prowadzeni są do osiągnięcia celu dwutorowo: poprzez pierwiastek nadprzyrodzony (indywidualne oraz wspólne pogłębianie więzi z Ojcem, przez Chrystusa w Duchu Świętym, którzy stają się źródłem nadprzyrodzonej jedyności wspólnoty)⁴², a także poprzez zastosowanie narzędzi przyrodzonych, naturalnych, wspomagających dialog (nauka zasad komunikacji oraz ich praktykowanie)⁴³.

Ostatecznie eklezjologiczne podstawy formacji świeckich we WPO ukazują konieczność otwartości wspólnoty połączonej z misyjnością. Wspólnota zatem u swoich podstaw przełamuje tendencje do ekskluzywizmu, egoizmu, a formuje postawy otwartości oraz misyjności zarówno wewnątrz *Wspólnoty Miejscowej*, pomiędzy nimi, a także pomiędzy innymi wspólnotami modlitewnymi, formacyjnymi, ewangelizacyjnymi, parafią oraz całym Kościołem. Otwartość związana z misyjnością z jednej strony zakłada ewangelizację oraz doprowadzenie do Kościoła oraz małych wspólnot formacyjnych, a z drugiej strony dostrzeganie dobra w każdym człowieku oraz każdej wspólnocie, aby unikać herezji prozelityzmu, pozostawiając człowieka wolnym w podejmowaniu wszelkich decyzji.

Mając wzgląd na analizę wspólnoty pod kątem podstaw teologicznych formacji świeckich we WPO, oprócz wniosków nasuwają się również pewne perspektywy i propozycje, które mogłyby owocować odnową WPO jako środowiska formacji katolików świeckich. Pierwszą propozycją jest wyraźne ukazanie podstaw chrystologicznych, pneumatologicznych i eklezjologicznych w dokumencie formacyjnym oraz bezpośrednio odniesienie do nich w materiałach formacyjnych. W związku z tym, należy rozszerzyć treści formacyjne WPO, koncentrując

41 Zob. *Szkola relacji*, s. 115-124, W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich*, s. 70-73; zob. Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 15; A. Vanhoye, *Wy jesteście ciałem Chrystusa*, s. 5-7; Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie”*, nr 28.

42 Zob. *Szkola życia we wspólnocie*, s. 30-32; A. Ochman, *Komunia trynitarna źródłem*, s. 92-93, M. Figura, *Duch Święty a Kościół*, s. 120-121, A. Ochman, *Kościół „sakramentem” udziału*, s. 81.

43 Zob. *Szkola relacji*, s. 50-51, 88, 95.

się na pogłębionej teologii chrztu i powszechnego kapłaństwa. Idea ta rzadko jest ukazywana wprost, a wydaje się, że mentalność katolików świeckich formujących się we WPO nie jest wystarczająco kształtowana w tym względzie⁴⁴.

Mocne osadzenie kapłaństwa powszechnego wiernych ugruntowane w tożsamości chrzcielnej jest fundamentem, na którym rozwija się doświadczenie godności osoby świeckiej w Kościele, która jest równa z godnością osób konsekrowanych oraz duchownych. Ponadto wiedza dotycząca teologii chrztu oraz wynikająca z niej teologia kapłaństwa powszechnego pozwalałaby na jeszcze mocniejsze ukazanie, iż bycie osobą świecką jest konkretnym powołaniem, związanym z misją, której nikt inny ani konsekrowani, ani duchowni, nie jest w możliwości wypełnić⁴⁵. Pozwala to wychodzić z, jak się wydaje, ciągle obecnej tendencji w Kościele do umniejszania godności osób świeckich, a także określania ich tożsamości przez zaprzeczenie: „przez pojęcie *świeccy* rozumie się tutaj wszystkich wiernych, którzy nie. Są członkami stanu duchownego i stanu zakonnego prawnie ustanowionego w Kościele” (KK 31), jakby zapominając o dalszej części w której dokument wskazuje, iż *świeccy* są wiernymi „którzy wcieleni przez chrzest w Chrystusa, ustanowieni jako Lud Boży, stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i w świecie” (KK 31). Ponadto, którzy mają swoją specyfikę oraz zadania różniące się od stanu duchownego (zob. KK 31).

Kolejną propozycją jest wprowadzenie określonej kolejności przedstawiania prawd wiary podczas zakładania nowych *Wspólnot Miejskowych*, zgodnej z doświadczeniem powstawania WPO. Priorytetem powinno być najpierw spotkanie z Chrystusem we wspólnocie Kościoła oraz odkrywanie Kościoła *communio*, który jest zbudowany na wzór Trójcy Świętej. Człowiek jest zaproszony do uczestnictwa w życiu Bożym, a fundamentem tego zaproszenia jest chrystologia. Błędnym wydaje się zbyt wczesne mocne akcentowanie prawd wynikających z dogmatów stojących niżej w hierarchii, zanim nie zostaną solidnie zbudowane podstawy chrystologiczne, które stanowią fundament wszystkich innych dogmatów i do których one prowadzą (por. DE 11)⁴⁶. Niedowartościowanie tejże hierarchii prawd w formacji może wynikać z obaw przed

44 Zob. np. A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 29-38; *Studium Ewangelii św. Marka*, s. 263-278; *Szkoła walki duchowej*, s. 97-99.

45 Zob. R. Kamiński, *Powołanie katolików świeckich*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1, s. 12-16.

46 H. U. von Balthasar, *Duch chrześcijański*, tłum. Z. Włodkowska, Wyd. W drodze, Poznań 2013, s. 13; zob. Cz. Bartnik, *Dogmatyka katolicka. Traktaty I-VI*, t. 1, Wyd. KUL, Lublin 2012, s. 9; S. Zatwardnicki, *Chrystus w nexus mysteriorum*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” 2017, nr 24, s. 173-175; E. Kopeć, *Chrystologiczna koncentracja teologii*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 22 (1975), nr 2, s. 60-69.

oskarżeniami o protestantyzację lub z niezrozumienia, że osoby wstępujące do wspólnoty znajdują się na różnych poziomach wiary i wiedzy. Formacja powinna być zatem dostosowana do potrzeb członków, a nie odwrotnie.

Celem wskazywanej propozycji nie jest pomijanie dogmatów o niższej hierarchii, lecz ich odpowiednie akcentowanie na właściwych etapach formacji. Dokument formacyjny WPO powinien zawierać teologiczną część, która wyjaśniałaby podstawy teologiczne WPO oraz logiczny układ poszczególnych etapów formacji, tworzący całość nauczania chrześcijańskiego. Byłoby to cenne narzędzie zarówno dla formatorów i głoszących, jak i dla duchownych rozważających założenie wspólnoty, np. w parafii, domu zakonnym lub kościele rektoralnym.

Podobnie jak z podstawami chrystologicznymi ma się kwestia podstaw pneumatologicznych formacji świeckich we WPO. Nauczanie o Duchu Świętym pojawia się w wielu miejscach formacji z różnym nasileniem oraz różną głębią, co jest z jednej strony niewątpliwym atutem, gdyż na różnym poziomie formacji członkowie mogą pogłębiać rozumienie Trzeciej Osoby Boskiej. Z drugiej strony, dobrym rozwiązaniem mogłoby być skoncentrowanie nauczania o Duchu Świętym i charyzmatkach na późniejszych etapach formacji. Pozwoliłoby to zapewnić solidne przygotowanie intelektualne także w tej dziedzinie, szczególnie osobom, które przez całą formację przygotowują się do roli ewangelizatorów i formatorów przyszłych pokoleń. Taka formacja, oparta na katolickim nauczaniu o Duchu Świętym, pomogłaby w świadomym i bezpiecznym zaangażowaniu się w posługę charyzmatyczną. Umożliwiłaby również szersze spojrzenie na Boże działanie zarówno w wymiarze nadzwyczajnym, jak i zwyczajnym.

Członkowie WPO powinni być także wprost wprowadzani w wiedzę dotyczącą eklezjologii *communio*, aby mogli świadomie podejmować działania pod kątem celu, do którego zmierzają. Ważne jest dalsze pogłębianie formacji duchowej i teologicznej członków w duchu *communio*. Dzięki temu członkowie wspólnoty będą mogli jeszcze bardziej zrozumieć i realizować misję wspólnoty w Kościele, czego konsekwencją jest branie odpowiedzialności tak za formujących się we *Wspólnocie Miejscowej*, jak i za całą WPO, parafię oraz Kościół. Pogłębianie współodpowiedzialności za Kościół będzie możliwe nie tylko poprzez formację duchową, ludzką, intelektualną czy pastoralną, lecz także poprzez angażowanie się w działania ewangelizacyjne na różnych poziomach organizacyjnych Kościoła, od lokalnych parafii poprzez diecezje, aż po struktury krajowe. Warto, aby w tym względzie od samego początku zachęcać uczestników do indywidualnego zaangażowania się w różne dzieła Kościoła oraz aktywnie włączać się w nie jako WPO.

Nieocenione dla pogłębienia świadomości *communio* będzie również zacieśnienie więzi między członkami różnych wspólnot zarówno należących do WPO, jak i po prostu będących w łączności z Kościołem katolickim. Można proponować częstsze wymiany doświadczeń

między różnymi *Wspólnotami Miejscowymi*, *Regionami* i *Prowincjami*, co może przyczynić się do wzajemnego ubogacenia i lepszego rozwoju całej wspólnoty. Doświadczenie współpracy może również prowadzić do pojawiania się naturalnych napięć czy różnic, które – gdy są przezwyciężane w duchu dialogu i wzajemnego szacunku – stają się cennym narzędziem do budowania i pogłębiania *communio*. W tymże aspekcie oprócz wspólnych wydarzeń formacyjnych warto proponować akcje integracyjne dla budowania relacji oraz jednoczenia wspólnoty. Dzięki temu wspólnota będzie nadal rozwijać przyjaźnie, w tym między członkami różnych stanów (świeckimi, konsekrowanymi, duchownymi), co będzie przyczyniało się do głębszego zrozumienia powołań, lepszego wzajemnego wsparcia i tworzenia ściślejszych wspólnot wieczernikowych wypełnionych duchem synodalności.

W kontekście propozycji usprawnienia współpracy, wymiany doświadczeń oraz rozwiązywania kryzysów w relacjach międzyludzkich pojawia się również sugestia włączenia aspektu ekumenicznego do działań WPO. Do tworzenia takich przestrzeni spotkania zachęca papież Franciszek⁴⁷. Uwzględnienie aspektu ekumenicznego byłoby ukierunkowane na szeroko pojęte *communio*, którego Chrystus pragnie dla swojego Kościoła, modląc się, aby wszyscy stanowili jedno (zob. J 17, 21-23)⁴⁸. Wymiar ten wydaje się zupełnie pominięty we WPO. Należałoby zatem przemyśleć, na ile oraz w jaki sposób w ramach formacji można by współpracować ze wspólnotami eklezjalnymi innych denominacji chrześcijańskich dla wzajemnego poznania, wymiany doświadczeń oraz podążania do budowania jedności (zob. FT 198). Wydaje się, że wezwaniem do podejmowania działań ekumenicznych są rodzące się obecnie inicjatywy modlitwne i ewangelizacyjne, np. *ChwałaMu*, *StrefAΩ*, *SESA*, *Głos na pustyni*, *Projekt Przebudzenie*⁴⁹.

Warto jeszcze podkreślić potrzebę intensyfikacji modlitwy oraz życia sakramentalnego. Nie sposób budować *communio* wyłącznie w oparciu o narzędzia komunikacji oraz wspierania współpracy międzyosobowej, konieczne jest wejście w mistagogię spotkania z Bogiem

---

47 Dowodem jest choćby powstanie Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (CHARIS) oraz jej erygowanie przez Stolicę Apostolską (przez Dykasterię ds. Świeckich, Rodziny i Życia) z nadaniem publicznej osobowości prawnej zgodnie z kanonami 116-123 KPK oraz innymi powszechnymi prawami prawa kościelnego. CHARIS zgodne ze statutami jest narzędziem promowania jedności Ciała Chrystusa i pracy na jej rzecz zgodnie z modlitwą arcykapłańską Pana (J 17). *Międzynarodowa Służba Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (CHARIS). Statuty*, <https://charis.info.pl/sluzba-charis-statuty/> [dostęp: 24.08.2024].

48 Por. A. P. Perzyński, *Jedność przez różnorodność Kościoła*, „Studia Genesensia” 2015, nr 29, s. 151-154.

49 Zob. *ChwałaMu*, <https://www.rozpalwiare.pl/chwalamu> [dostęp: 20.11.2024]; *StrefAΩ*, <https://www.strefa-zero.com> [dostęp: 20.11.2024]; *SESA*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/czym-jest-sesa> [dostęp: 20.11.2024]; *Głos na pustyni*, <https://glosnapustyni.pl> [dostęp: 20.11.2024]; *Projekt Przebudzenie*, <https://projektprzebudzenie.pl/o-nas/> [dostęp: 20.11.2024].

podczas modlitwy osobistej, wspólnotowej, które ostatecznie prowadzą do życia sakramentalnego oraz budują lub odnawiają *communio*⁵⁰. Stąd należałoby przemyśleć różne metody oraz formy kształtowania świadomości członków wspólnoty, aby z jednej strony jeszcze głębiej pojmowali modlitwę i życie sakramentalne, a z drugiej dostrzegali własną formację, modlitwę oraz życie sakramentalne nie tylko w kontekście osobistym, ale także jako dzieło prowadzone przez Kościół i dla Kościoła.

5.3. Ocena celów formacji świeckich we *Wspólnocie Przyjaciół Oblubieńca*

WPO można uznać za wspólnotę rozwijającą się w kierunku bycia wspólnotą przeprowadzającą przez katechumenat pochrzcielny, gdyż jest ukierunkowana na wprowadzenie już ochrzczonych w żywą wiarę oraz jej pogłębienie we wspólnocie Kościoła. Dokument formacyjny wyszczególnia trzy etapy formacji i w ich ramach wykazuje cele, które pragnie realizować poprzez przyjęte oraz własne metody, formy i środki formacji świeckich⁵¹. Przy analizie celów podjęto decyzję o uszeregowaniu materiałów formacyjnych w ten sposób, aby umożliwić ukazanie celów realizowanych w formacji nie tyle w poszczególnych materiałach formacyjnych, co patrząc na wszystkie materiały formacyjne całościowo. Dlatego też w niniejszej dysertacji przemodelowano etapy formacji, tworząc nowe. Zabieg taki wydaje się uprawniony ze względu na możliwość zmiany kolejności materiałów podczas formacji każdej *Wspólnoty Miejskowej* oraz przez próbę ukazania propozycji wprowadzenia pewnego *novum* we WPO.

WPO w pierwszym etapie formacji kładzie duży nacisk na przekazanie formującym się podstaw życia duchowego. Obejmuje ono przede wszystkim głoszenie kerygmatu, naukę modlitwy chrześcijańskiej w tym ukazywanie wartości słowa Bożego, a także informacje o modlitwach tradycyjnych Kościoła, sakramencie pokuty i pojednania oraz Eucharystii. Celem głoszenia kerygmatu, nauki modlitwy i praktyki życia sakramentalnego jest wprowadzenie członków w żywą relację z Bogiem, doświadczenie pierwszego nawrócenia oraz świadome wejście na drogę uczniów we wspólnocie Kościoła katolickiego, które kończy pierwszy etap formacji⁵². Są to cele

50 Zob. M. Jagodziński, *Sakramenty komunii*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 2009, nr 4, s. 290-293; M. Jagodziński, *Chrystologia komunijna*, „Studia Theologica Varsaviensia” 46 (2008), nr 1, s. 73-78.

51 Pierwszy etap formacji według *Dokumentu formacyjnego Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, to: podstawy życia chrześcijańskiego, drugi: podstawy formacji ludzkiej, a trzeci: drogi duchowego wzrostu. *Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca*, *Dokument formacyjny Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, s. 2-4, (mps w posiadaniu autora).

52 A. Offmański, *Nowa ewangelizacja w służbie*, s. 83; M. Zborowski, *Kerygmat we współczesnych*, s. 475.

zbieżne z etapem ewangelizacji i prekatechumenatu zawartymi w *Obrzędzie chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*⁵³. Konieczność zastosowania etapu fundamentalnego, jakim jest ukazanie podstaw życia duchowego, argumentuje się poważnym kryzysem egzystencjalnym osób nieochrzczonych, a także ochrzczonych, którzy jednak nie zostali w odpowiedni sposób wprowadzeni w chrześcijaństwo, przez co nie doświadczają głębi, pełni oraz piękna życia chrześcijańskiego, a pozostają jedynie w zewnętrznie przyjętym systemie prawnym i są szczególnie podatni na wpływ różnych ideologii⁵⁴.

Tak silny akcent położony na fundamenty życia chrześcijańskiego poprzez systematyczne wprowadzanie członków w życie chrześcijańskie nosi mocne znamiona katechumenatu, który w zwyczajnych warunkach, ze względu na praktykę chrztu w wieku niemowlęcym, jest pomijany. Dobrze przeprowadzony etap ma szansę skutkować trwałymi zmianami w życiu codziennym, relacji z Bogiem, bliźnim oraz samym sobą⁵⁵. Ponadto staje się fundamentem dla dalszej formacji, w rozumieniu, iż na doświadczeniu tego etapu, a także jego pogłębianiu podczas dalszej formacji, będzie wzrastała wiara członka wspólnoty oraz samej wspólnoty (por. EG 160)⁵⁶.

W perspektywie pierwszego etapu formacji WPO głęboka, zaplanowana i realizowana ewangelizacja oparta o kerygmat, moc Ducha Świętego oraz wspólnotę ma potencjał do tworzenia nowych wspólnot. Doświadczenie ewangelizacji połączone z propozycją integralnego rozwoju pozwala wspólnocie na prowadzenie dalszej ewangelizacji, docieranie z Dobrą Nowiną do nowych osób oraz zakładanie nowych *Wspólnot Miejscowych*. Jest to więc proces wspomagający dalszą ekspansję WPO. Warto więc zauważyć, że WPO dąży do tego, aby ewangelizacja trwała oraz przechodziła w naturalny sposób w formację. Zatem przy przeprowadzaniu ewangelizacji tworzy się jednocześnie środowiska dalszego wzrostu przy parafiach, zgromadzeniach lub kościołach rektoralnych, aby ewangelizacja nie była jednorazowym doświadczeniem, ale mogła trwać i być pogłębiana.

53 Według *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* pierwszy etap ewangelizacji i prekatechumenatu zawiera następujące cele: Głoszenie prawdy o Bogu żywym, zbawieniu w Jezusie, o Duchu Świętym, aby ewangelizowany podjął decyzję nawrócenia i wyznał Jezusa Panem oraz przyłączył się do Niego. Rodzi się wiara i początki nawrócenia – odwrócenie się od grzechu do miłości Boga. Ewangelizowany opanowuje: zasadnicze podstawy życia duchowego i nauki chrześcijańskiej; przeżywa pierwsze nawrócenie – decyzja zmiany życia; załączek ducha pokuty, praktyka wzywania Boga i modlitwy; przeżywa pierwsze doświadczenie wspólnoty i ducha chrześcijańskiego. Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie pierwsze poprawione*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2020, s. 24-25.

54 Zob. S. Dyk, *Przepowiadanie kerygmatyczne drogą*, s. 41; Z. Kiernikowski, *Katechumenat przed i pochrzcielny*, s. 106-107.

55 J. K. Miczyński, *Egzystencjalny wymiar kerygmatu*, s. 42.

56 Zob. A. Golba, *Szkoła życia we wspólnocie*, s. 53-64.

Za drugi etap formacji można uznać formowanie nowego człowieczeństwa. Ten etap można postrzegać jako zbliżony do dwóch kolejnych etapów katechumenatu: właściwego katechumenatu oraz okresu oczyszczenia i oświecenia.⁵⁷ Jest to etap pogłębionej formacji duchowej, moralnej oraz zdecydowanie związany z formacją ludzką. Podczas tego etapu, w perspektywie doświadczania prawd kerygmatycznych, członkowie rozpoznają swoje grzeszne skłonności, które wpływają na ich życie duchowe, a także codzienne, związane z relacjami tak z Bogiem, jak i z bliźnim czy samym sobą. Ponadto prowadzeni są oni przez naukę podejmowania walki duchowej do odkrywania prawdy o sobie oraz demaskowania kłamstw Szatana. Pogłębiona formacja związana z katechezą pokrywa się również z formacją ludzką. Członkowie odkrywają cechy dojrzałej osobowości związane z umiłowaniem prawdy, moralnym sumieniem, rozumieniem nawrócenia, postawą wolności, ubóstwa i posłuszeństwa, płciowości i uczuciowości, emocjonalności oraz umiejętności regulacji emocji. Prowadzeni są do dojrzałości w relacjach, wychowywani do postawy miłości chrześcijańskiej związanej z dobrym słowem, ofiarnością, służbą, dotykem, braterskim upomnieniem, empatią, dojrzałą komunikacją, przebaczeniem oraz pojednaniem. Podczas tego etapu formowana jest również relacja do dóbr materialnych.

Podczas wspomnianej formacji poznają również konkretne środki do prowadzenia walki duchowej, począwszy od teoretycznej znajomości taktyk złego ducha, poprzez modlitwę osobistą, kerygmat, słowo Boże, rachunek sumienia, sakramenty, ascezę, doświadczenie cierpienia przeżywane jako wspólność z Chrystusem oraz narzędzie oczyszczenia, wstawiennictwo świętych. Formacja w tym etapie, używając języka św. Pawła, ma prowadzić do umierania starego człowieka uwikłanego w mentalność niewolnika oraz narodzin nowego, z nową mentalnością dziecka Bożego, co dzieje się w procesie (zob. Kol 3, 5-17).

Tak ujęty etap zawiera materiał na znacznie dłuższy czas formacji oraz jest on bardziej wymagający. Rozwój, który ma na celu doświadczenie i osiągnięcie pełni chrześcijańskiego

---

57 *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, stricte katechumenat oraz okres oczyszczenia i oświecenia zawierają następujące cele: (Katechumenat) Stopniowe poznanie wszystkich zagadnień dotyczących wiary i moralności; poznanie dogmatów, przykazań, tajemnicy zbawienia; pogłębienie umiejętności modlitwy; zdobywanie umiejętności wyznawania wiary, zachowywania wymagań Chrystusa; uleganie wyższym natchnieniom; pełnienie miłości bliźniego oraz wyrzekanie się siebie. Kolejnymi celami osiąganymi przez wzrost w wierze są: przechodzenie od starego do Nowego człowieka; zmiana sposobu myślenia oraz obyczajów (pogłębione nawrócenie); stawanie się znakiem sprzeciwu w społeczeństwie; dalsze przeżywanie oczyszczenia i umocnienia. Kolejnymi celami, jakie wskazuje obrzęd (w okresie oczyszczenia i oświecenia) są: oczyszczenie serca oraz myśli przez badanie sumienia; podejmowanie pokuty; oświecenie przez głębsze poznawanie Chrystusa. To wszystko prowadzi do udzielenia sakramentów chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia*, s. 26, 28-30.

życia, wymaga systematycznej konfrontacji z własnym grzechem, mentalnością oraz codziennymi wyborami w świetle Ewangelii i nauczania Kościoła. Tylko w ten sposób, z pomocą Bożej łaski, można kształtować w sobie mentalność nowego człowieka.

Wysoce pozytywnym wydaje się zastosowanie w materiałach formacyjnych dziedzictwa św. Ignacego Loyoli z dziedziny walki duchowej oraz rozeznawania. Są to zawsze aktualne oraz sprawdzone narzędzia stawiania oporu Złemu oraz jego manipulacjom. Autentyczność oraz skuteczność strategii oraz zasad św. Ignacego potwierdza doświadczenie Kościoła aż do obecnych czasów wyrażane również od lat w oficjalnym Magisterium.

Warto również zwrócić uwagę na wykorzystanie osiągnięć nauk psychologicznych oraz zapoznanie członków WPO z ich teoretycznymi i praktycznymi aspektami, szczególnie w zakresie formacji ludzkiej, która często jest zaniedbywana w kościelnych wspólnotach i ruchach. Formacja we WPO pomaga członkom w określeniu własnej dojrzałości i pracy nad sobą, a także idzie o krok dalej, kształtując ich zdolność do dojrzałych relacji międzyludzkich. Tego rodzaju formacja jest nieoceniona i niezbędna w procesie budowania nowego człowieczeństwa. WPO w ten sposób oddala od siebie pewien rys herezji spirytualizmu, wskazując, iż życie chrześcijańskie nie może opierać się wyłącznie na formacji duchowej, modlitwie oraz łasce, ale konieczne jest również zastosowanie narzędzi formacji ludzkiej, pracy nad sobą z zastosowaniem rozumu oraz odkryć nauk pozateologicznych.

Zarówno przekazanie podstaw życia chrześcijańskiego (związanych z głoszeniem kerygmatu, nauką modlitwy, świadomym wejściem na drogę ucznia Chrystusa oraz wspólnoty Kościoła), jak i formowanie nowego człowieczeństwa (zakładające głębsze nawrócenie, naukę toczenia walki duchowej oraz rozeznawania, dążenie do dojrzałości osobowościowej i budowania dojrzałych relacji) stanowią ważny element formowania do ewangelizacji, którą przedstawia trzeci etap formacji we WPO. Ten etap jest swego rodzaju formowaniem osoby, która ma być wprost posłana do dzieła ewangelizacji.

Nie można tego etapu formacji we WPO odnieść do ostatniego okresu katechumenatu dorosłych, czyli mistagogię⁵⁸. We WPO Ze względu na specyfikę prowadzenia katechumenatu już ochrzczonych zawiera się ona częściowo w pierwszych i drugim etapie formacji WPO.

---

58 Mistagogia jako okres wyróżniony przez *Obrzęd chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, zakłada, iż ochrzczony głębiej rozważa Ewangelię, uczestniczy w sakramentach oraz uczynkach miłosierdzia. Wyróżnia się jego następujące cele: głębsze poznawanie misterium paschalnego oraz nauka urzeczywistniania go w życiu; odnowienie duszy; zakosztowanie dobroci słowa Bożego; nowe rozumienie wiary, Kościoła i świata przez złączenie z Duchem Świętym. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia*, s. 32-33.

Podejmowanie ewangelizacji przez członków WPO nie jest głównym celem formacji, ale naturalnym i zewnętrznym przejawem osiągnięcia głównego jej celu, czyli dojrzałej wiary i świętości. WPO formuje zatem swoich członków od samego początku na ewangelizatorów skoncentrowanych na Jezusie Chrystusie, który jest pierwszym podmiotem ewangelizacji⁵⁹. Członkowie prowadzeni są do naśladowania Jezusa oraz kontynuowania misji udzielonej przez Niego całemu Kościołowi. Ukazywany jest Podmiot ewangelizacji (Jezus, Duch Święty, Kościół, a w Nim: papież, biskupi, prezbiterzy, konsekrowani i świeccy (EN 65-71). Ponadto przedstawiani są adresaci ewangelizacji *ad intra* oraz *ad extra* (zob. EN 15). WPO uczy również treści ewangelizacji, ukierunkowuje ją na katolickie cele, przedstawiając również strategie konieczne do ich osiągnięcia.

Warto zauważyć, iż ewangelizacja w rozumieniu protestanckich wspólnot eklezjalnych, została uzupełniona o nauczanie katolickie. WPO, formując ewangelizatorów, ukazuje posługę ewangelizacyjną w perspektywie hierarchii Kościoła, wskazując na konieczność współpracy wszystkich stanów oraz zachowywanie jedności dla samej owocności podejmowanych dzieł. Ponadto prezentując cele, nie zatrzymuje się na samym ogłoszeniu Jezusa Zbawicielem i Panem oraz przyjęciu chrztu w Duchu Świętym, które jest we wspólnotach protestanckich uznawane za nowe narodzenie będące szczytem ewangelizacji, ale wskazuje, iż jest to szczyt pośredni. Celem ewangelizacji, do jakiej formuje WPO, jest wprowadzenie we wspólnotę katechizującą oraz w mistagogię, zakładającą pogłębioną celebrację sakramentów. Te mają skutkować formacją następców oraz konsekracją świata.

Wskazując na strategię formacji, należy zwrócić uwagę na formowanie do głoszenia dojrzałego, ukierunkowanego na cel oraz dawania świadectwa nie tylko słowami, ale przede wszystkim życiem. Do tych dwóch form świadczenia o Chrystusie wspólnota przykłada szczególną wagę. Ponadto wartym zauważenia jest również formowanie do głoszenia Ewangelii w ramach konferencji we *Wspólnotach Miejskowych*, podczas kursów ewangelizacyjnych i innych inicjatyw, do których formujący się na pewnym etapie mogą być zapraszani. Dużą wagę ze względu na formowanie członków do aktywnej ewangelizacji przywiązuje się również do dobrej znajomości Pisma Świętego, a także otwartości na Ducha Świętego, który czyni ewangelizację możliwą poprzez swoją obecność, udzielane dary oraz charyzmaty. Ponadto innymi dwiema strategiami, do których formuje ewangelizatorów WPO, jest towarzyszenie i inkulturacja. Związane są one z powołaniem ewangelizatora do formowania innych, a w tym

---

59 Zob. A. M. Kolberg, *W szkole ewangelizacji*, s. 18-19; J. D. Szczurek, *Jezus – posłany od*, s. 13-26.

do formowania następców. W tym wymiarze ukazuje się ważność elementu dojrzałości osobowościowej, znajomości podstawowych założeń psychologicznych oraz dojrzałości w budowaniu relacji, o których mowa była wyżej.

Cele, których realizację zakłada WPO, wzajemnie się przenikają oraz wspierają. Zauważalna jest ich katolickość. Przy realizacji tych działań warto zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii. Po pierwsze, Kościół katolicki kładzie duży nacisk na ewangelizację, która jest misją każdego ochrzczonego. Sobór Watykański II, Paweł VI w encyklice *Evangelii Nuntiandi* (EN 65-71) oraz Jan Paweł II w *Redemptoris Missio* (RM 61-76) wyraźnie podkreślają, że misja ta jest obowiązkiem wszystkich członków Kościoła, bez względu na ich stan. Jednak dopuszczając osoby, które są w pewnym sensie neofitami, do pierwszych doświadczeń posługi ewangelizacyjnej, należy zapewnić im wsparcie doświadczonych i ugruntowanych w wierze mentorów. Po drugie, osoby doświadczające pierwszej ewangelizacji charakteryzują się dużym zapałem, ofiarnością, których nie wolno gasić, z drugiej jednak strony potrzebują ugruntowania w wierze oraz towarzyszenia osób dojrzałych w wierze. Obroni ich to przed szybkim wypaleniem, zaniedbaniem ważnych dla nich relacji czy też zaniedbaniem własnej formacji i pogłębiania relacji z Bogiem na rzecz aktywizmu ewangelizacyjnego. Już od początków formacji, zaraz po fundamentalnej ewangelizacji, powinno wskazywać się na obowiązki związane z powołaniem stanowym oraz własny wzrost w wierze jako priorytetowe.

Formacja, która powinna być potraktowana priorytetowo i uzupełniona w materiałach formacyjnych, to wprowadzenie formujących się w głębsze przeżywanie sakramentów. W materiałach formacyjnych w kilku miejscach pojawiają się treści dotyczące sakramentów Eucharystii oraz pokuty i pojednania. W jednym miejscu dotyczącym walki duchowej przywołane oraz krótko opisane zostało 5 sakramentów z pominięciem sakramentu chorych oraz sakramentu święceń⁶⁰. Formacja dotycząca sakramentologii powinna zatem zostać uzupełniona.

Wydaje się, że najlepszym miejscem byłyby końcowa część pierwszego etapu formacji, po bloku formacji dotyczącej Kościoła. Po świadomej decyzji wejścia we wspólnotę uczniów Kościoła katolickiego mogłaby zostać dodana formacja dotycząca sakramentów świętych. Jej celem byłoby odkrycie 7 sakramentów jako rzeczywistości pozwalających na budowanie relacji z Bogiem, mające również wpływ na relacje do bliźnich oraz do samego siebie. Formacja duchowa mogłaby być uzupełniana przez pewne dodatki katechetyczne ukazujące podstawowe informacje dotyczące sakramentów świętych. Natomiast w miejscu, gdzie ukazane są sakramenty jako swego rodzaju narzędzia wspomagające walkę duchową, koniecznie należy wskazać

⁶⁰ Zob. *Szkola walki duchowej*, s. 95-117.

na pominięty sakrament chorych oraz sakrament święceń, które jest zupełnie niezrozumiałe. Samo wczytanie się w owoce przyjmowania tego sakramentu zawarte w Katechizmie Kościoła Katolickiego pozwalałoby na dostrzeżenie, iż dla osób chorych jest on nieodzownym narzędziem do prowadzenia walki duchowej w chorobie, pozwalającym łączyć doświadczenie cierpienia z cierpieniem Chrystusa (zob. KKK 1532). To z kolei daje doświadczenie sensu w cierpieniu oraz może powstrzymać chorującego w popadanie w beznadzieję i myśli rezygnacyjne⁶¹. Takie wyjaśnienie i ukazanie formującym się sakramentu namaszczenia chorych przeciwdziałałoby obecnym jeszcze w mentalności niektórych wierzących tendencjom do nazywania sakramentu chorych *sakramentem ostatniego namaszczenia*, jakoby sakrament ten miał być udzielany dopiero przed śmiercią. Podobnie z sakramentem święceń, który powinien zostać opisany jako istotne uzdolnienie do walki ze złym duchem, wspomagające walkę nie tylko samego prezbytera czy biskupa, ale również tych, którym posługują poprzez sprawowanie funkcji prorockiej, uświęcania i pasterskiej (zob. KKK 1581) w imieniu całego Kościoła i w osobie Chrystusa (zob. KKK 1548, 1552-1553)⁶².

Podobnie po formacji o sakramentach, również do pierwszego etapu formacji mógłby zostać dodany blok formacyjny o katolickim rozumieniu maryjności oraz wstawiennictwa świętych. Zbudowanie odpowiednich podstaw chrystologicznych daje możliwość, bezpiecznego formowania katolickiej pobożności maryjnej, a także ukazania Kościoła pielgrzymującego, triumfującego oraz cierpiącego jako Mistycznego Ciała Chrystusa. Wydaje się, że mogłyby powstać kolejne trzy bloki tematyczne: maryjny, eklezjologiczny oraz dotyczący świętych Kościoła katolickiego. Tematy te pojawiają się w pewnych miejscach formacji, jednak ich doprecyzowanie oraz zebranie byłoby ważne dla pełnego chrześcijańskiego rozwoju członków wspólnoty. Wspólnota posiada już wypracowane pewne materiały formacyjne dotyczące części tych kwestii, które jednak nie należą do formacji podstawowej, ale do formacji fakultatywnej, wakacyjnej (podręczniki formacyjne: *Maryja – Ikona Kościoła*, *Fatima – szkoła zawierzenia*, *Święci uczą nas wiary*). Wydaje się, że należałoby zrewidować ich treść pod kątem celów koniecznych do wypełnienia na danym etapie formacji, uzupełnić je oraz wprowadzić do formacji podstawowej.

We WPO wskazuje się, że ważnym elementem formacji jest formowanie postawy uwielbienia. Jest to cel, który został mocno zaakcentowany w roku formacyjnym 2019/2020, który wspólnota przeżywała pod hasłem *W uwielbieniu*. Warty byłoby przeprowadzenie głębokiej

61 Zob. K. Konecki, *Mistagogiczny wymiar sakramentu chorych*, „Studia Włocławskie” 2005, nr 8, s. 219-222.

62 Zob. M. Ficoń, *Antydemoniczny charakter sakramentu święceń*, „Analecta Cracoviensia” 2020, nr 52, s. 30-50.

refleksji nad istotą oraz formami uwielbienia oraz stworzenie formacji pozwalającej na uczenie się i wzrastanie w tego rodzaju modlitwie oraz kształtowanie w sobie postawy uwielbienia. Od pewnego czasu część *Wspólnot Miejskowych* za zgodą odpowiednich przełożonych uzupełnia ten brak materiału formacyjnego w tej kwestii, używając książki W. Werhuna SJ pt. *Uwielbienie. Tego da się nauczyć!*⁶³. Pozycja ta wydaje się odpowiadać potrzebom wspólnoty, bazuje na duchowości ignacjańskiej, która nie jest obca wspólnocie, jednak nie jest przystosowana do metod używanych w formacji podstawowej WPO. Wydaje się więc, że koniecznym jest stworzenie własnego podręcznika formacyjnego w tej tematyce, aby wprowadzał on w szeroko pojęte uwielbienie ukazujące wszystkie jego formy stosowane w Kościele katolickim. Pewien zarys ukazany już został w podręczniku tożsamościowym wspólnoty: *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, gdzie formacja ukazuje uwielbienie jako: odkrywanie prawdy o Bogu, które prowadzi do uwielbienia w prawdzie; pełnienie woli Bożej; uwielbienie połączone z przeżywaniem emocji; uwielbienie czynem oraz uwielbienie poprzez uczestnictwo w Eucharystii⁶⁴. Warto byłoby uzupełnić pewien brak, wskazując, że Liturgia Godzin jest modlitwą uwielbienia Ludu Bożego⁶⁵.

Ponadto wydaje się, że poważnym brakiem, który wymaga uzupełnienia, jest obszerny dział formacji, któremu można byłoby nadać nazwę *chrześcijanin w życiu społecznym*. Formacja dużo miejsca poświęca ewangelizacji, a w jej ramach formuje się ewangelizatorów do składania świadectwa słowem oraz ukazuje się konieczność świadczenia życiem, które potwierdza głoszone słowo. Zatem należałoby w ramach tejże formacji przekazać podstawy Katolickiej Nauki Społecznej (dotyczące godności osoby, dobra wspólnego, solidarności, subsydialności), zaangażowania w życie społeczne, polityczne i gospodarcze, patriotyzm, kulturę, ochronę stworzenia oraz troskę o środowisko w ramach integralnej ekologii i zrównoważonego rozwoju. Warto byłoby także, aby poruszone zostały współczesne wyzwania społeczne, na które wskazuje papież Franciszek w dokumencie o godności człowieka (DI 33-62).

Wydaje się, że tak obszerny dział formacji mógłby być podzielony na kilka etapów i znajdować się w pewnej części na etapie formującym nowe człowieczeństwo, a w kolejnej części w formacji dotyczącej kształtowania ewangelizatorów. WPO w ostatnim czasie podjęła się jednego z tematów z tej dziedziny, dodając do formacji podstawowej podręcznik noszący tytuł *Zarządca Bożych darów*, w którym poruszone zostało zagadnienie relacji chrześcijanina

63 W. Wehrun, *Uwielbienie. Tego da się nauczyć!*, Wyd. Mocni w Duchu, Łódź 2019.

64 Zob. *Jestem Przyjacielem Oblubieńca*, s. 120-125.

65 Zob. W. Nowak, *Liturgia jako pieśń nowa ku czci Pana*, „Roczniki Liturgiczno-Homiletyczne” 56 (2009), nr 1, s. 312-315; J. Decyk, *Liturgia godzin hymnem na chwałę Boga*, „Studia Theologica Varsaviensia” 49 (2011), nr 1, s. 24-32.

do pracy oraz finansów. Ponadto w materiałach formacyjnych WPO posiada wydany podręcznik formacyjny *Kochać Ojczyznę ze Stefanem Kardynałem Wyszyńskim*, używany dotychczas jako fakultatywny materiał wakacyjny, który mógłby zostać uznany za podręcznik formacji podstawowej. Tematyka podręcznika zawarta jest w czterech podtematach: pokochaj siebie: Ty – ojczyzna Boga; pokochaj swoją rodzinę: twoja ojczyzna – dom; pokochaj swój naród: twoja ojczyzna – Polska; pokochaj Boga: twoja ojczyzna – Niebo.

Kolejnym brakiem, który potrzebuje uzupełnienia, jeśli chodzi o formację osób świeckich, jest formacja dotycząca teologii małżeństwa oraz relacji rodzinnych. Temu ważnemu tematowi formacji świeckich poświęca się niewiele miejsca w formacji WPO. Porusza się go jedynie, dość pobieżnie w ramach podręcznika *Szkoła relacji*⁶⁶. Wydaje się, że przekazanie podstaw teologicznych małżeństwa oraz rodziny, a także wyciągnięcie z nich wniosków praktycznych, wspartych również elementami nauk pozateologicznych, byłoby niezwykle ważne dla postulatu podejmowanego przez WPO, jakim jest formacja następców. Naturalną oraz podstawową przestrzenią spełniania tego ewangelizacyjnego oraz formacyjnego postulatu dla osób świeckich, które rozeznają lub rozeznały powołanie do małżeństwa, a w nim powołanie do ojcostwa lub macierzyństwa, jest właśnie małżeństwo i rodzina⁶⁷. Byłaby to propozycja związana również z tworzeniem środowiska rozeznawania powołania do kapłaństwa, życia konsekrowanego, małżeństwa, a także formowania osób dorosłych do takiego towarzyszenia innym poza WPO⁶⁸. Mając na względzie również tę kwestię, warte przemyślenia byłoby ukazanie teologii kapłaństwa powszechnego oraz służebnego, a także ich praktycznych wymiarów, o czym była mowa już we wcześniejszym paragrafie.

Ważną kwestią, którą również warto byłoby bardziej zaakcentować, jest tzw. preewangelizacja. Temu tematowi w formacji ewangelizatorów we WPO poświęca się stosunkowo mało uwagi. Niewystarczające uświadamianie formującym się znaczenia tego aspektu może prowadzić do pomijania istotnego elementu, który jest kluczowy dla bezpośredniej i fundamentalnej ewangelizacji. WPO dysponuje odpowiednimi narzędziami do formowania swoich członków, poświęcając wiele uwagi kształtowaniu dojrzałego człowieczeństwa, które – obok dojrzałej wiary – można uznać za podstawę preewangelizacji. Warto, aby formatorzy w trakcie konferencji oraz stosując inne metody formacyjne, wyraźnie podkreślali znaczenie etapu preewangelizacji,

⁶⁶ Zob. *Szkoła relacji*, s. 165-180.

⁶⁷ Zob. W. Śmigiel, *Rodzina wspólnotą ewangelizowaną i podmiotem ewangelizacji*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), nr 3, s. 57-62.

⁶⁸ A. J. Najda, *Rodzina miejscem rozpoznawania i dojrzewania powołania*, „Studia Elckie” 19 (2017), nr 4, s. 454-460.

zwracali uwagę na jego istotność i wskazywali konkretne działania w ramach WPO, które sprzyjają jego realizacji. Do preewangelizacji należałyby wszystkie podejmowane czynności polegające na budowaniu oraz pogłębianiu relacji również z osobami prezentującymi odmienne wartości. W ich skład weszłaby wszelka autentyczna: obecność, świadectwo (na tym etapie przede wszystkim życia), dialog, służba, które następnie, wzbudzając pytania oraz rozpalając ciekawość, muszą być uzupełnione świadectwem słowa oraz podstawową ewangelizacją. Pominięcie etapu preewangelizacji często czyni ewangelizację nieskuteczną lub mniej skuteczną⁶⁹.

Warto również często przypominać oraz wyjaśniać charyzmat WPO wszystkim członkom. WPO jest wspólnotą formacyjno-ewangelizacyjną, której głównym charyzmatem jest przyprowadzanie ludzi do Chrystusa we wspólnocie Kościoła, współpraca dla ewangelizacji oraz ewangelizacja poprzez formację następców⁷⁰. Zatem perspektywą wszystkich członków WPO jest aktywne włączenie się na różne sposoby, odpowiadające powołaniu stanowemu, charyzmatom oraz możliwościom, w działania misyjne również na peryferiach społecznych oraz duchowych. Jest to odpowiedź na wezwanie do głoszenia Ewangelii na wszystkie sposoby. WPO potrzebuje na nowo przemyśleć oraz wzmocnić świadomość misyjną w członkach, nie ograniczając się wyłącznie do ewangelizacji prorockiej (głoszenie kerygmatu oraz katechez), ale patrzeć na nią szerzej, doceniając i proponując członkom zaangażowanie się w ewangelizację królewską (słowo Boże przeżywane w miłosierdziu) oraz kapłańską (słowo Boże celebrowane w liturgii)⁷¹. Mogłoby być one związane z propozycją włączenia się w różne dzieła miłosierdzia organizowane przez samą wspólnotę, parafię czy diecezję, a także włączenie się w służbę liturgiczną jako ministranci, lektorzy, psalterzyści, ceremoniarze lub szafarze Komunii Świętej, czy też tworząc lub wchodząc w już utworzone zespoły śpiewacze: schole lub chóry.

69 Zob. S. Dyk, *Preewangelizacja „otwarcie drzwi” dla Ewangelii*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2003, nr 2, s. 102-108; W. Przygoda, *Preewangelizacja – ekstrawagancja czy pastoralna konieczność?*, w: *Peryferie wiary wyzwaniem dla Kościoła*, red. W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2015, s. 27-38.

70 Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele*, s. 18.

71 Zob. A. Pawłowski, *Kerygmat w nowej ewangelizacji*, Wyd. Agape, Poznań 2014, s. 5; zob. M. Polak, *Duszpasterstwo miłosierdzia. Miłosierdzie jako paradygmat pastoralnej misji Kościoła*, „Teologia Praktyczna” 2014, nr 15, s. 8-17; S. Dyk, *Udział świeckich w dziele ewangelizacji. Inspiracje Franciszka*, „Polonia Sacra” 2022, nr 2, s. 35-48.

5.4. Ocena metod i środków formacji świeckich we Wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca

WPO kładzie nacisk na indywidualną formację swoich członków, która jest fundamentem formacji wspólnotowej. Opiera się ona na indywidualnej modlitwie prowadzonej na podstawie tematycznych, autorskich podręczników formacyjnych WPO, które są zasadniczym środkiem formacji podstawowej. Na ich podstawie członkowie wspólnoty uczą się metod prowadzenia modlitwy pogłębionej w praktyce. Wspólnota w większości podręczników wykorzystuje metodę *Lectio Divina*. Niekiedy używa się także inne metody, np. metodę kard. Cardijna, elementy metody *Västeras*, rachunek sumienia, pytania zamknięte. Tego rodzaju podejście promuje osobiste i indywidualne zaangażowanie oraz wzięcie odpowiedzialności za swój rozwój daru wiary (zob. KKK 1814)⁷². Można ocenić, iż formacja we WPO należy do formacji wymagających, gdyż zakłada codzienną, 30 minutową, systematyczną modlitwę metodą proponowaną przez dane podręczniki formacyjne, co często po upływie pewnego czasu formacji jest oceniane jako monotonne i nużące. Jednocześnie wydaje się, że taka metoda może kształtować wierność oraz ofiarność w członkach wspólnoty. Ponadto należy pamiętać, iż jest to wyłącznie pierwsza i podstawowa forma prowadząca do wzrostu duchowego, a nie jedyna.

Podręczniki formacyjne są zbudowane w sposób systematyczny. Każdy z nich realizuje założone cele, wypływające z podejmowanego tematu. Formacja we WPO ułożona jest w blokach tematycznych. Do roku formacyjnego 2023/2024 opracowano 13 podręczników formacji podstawowej oraz 10 podręczników fakultatywnych. Tematy konkretnych podręczników zostały ułożone i usystematyzowane z podziałem na tygodnie formacji, a te następnie podzielone na dni, które zawierają fragment z Pisma Świętego, rozważanie, pytania oraz miejsce na notatki do wykonania po modlitwie. Przemyślana oraz powtarzalna struktura podręczników z jednej strony ukazuje świadome i celowe działanie ich autorów, z drugiej strony ułatwia członkom świadome podejście do własnej formacji, daje poczucie bezpieczeństwa oraz ułatwia refleksję nad własnym rozwojem duchowym.

WPO prowadzi członków do włączenia własnego doświadczenia formacji indywidualnej do formacji wspólnotowej⁷³. Integralną częścią metody formacji WPO są cotygodniowe spotkania formacyjne. Mają one swój stały schemat, w którym każdy z punktów jest przemyślany

72 Zob. J. Królikowski, *Kryzys władzy w Kościele i kolegalność*, „Sympozjum” 33 (2017), nr 2, s. 206-207; J. Hadryś, *Dynamika chrześcijańskiego życia duchowego*, Wyd. Wydział Teologiczny UAM, Poznań 2017, s. 16.

73 Zob. Z. Narecki, *Duchowość wspólnotowa jako przejaw*, s. 150-151.

i świadomie ukierunkowany na cel. Wydaje się jednak, że najważniejszymi dla formacji są: praca w grupach dzielenia, konferencja podsumowująca tydzień formacji, modlitwa wspólnotowa z dynamiką, które powinny być ukierunkowane na cele formacyjne tygodnia formacji zawarte w podręczniku. Takie podejście do spotkania formacyjnego ukazuje jego zintegrowanie z formacją indywidualną. Praca w grupach umożliwia dzielenie się owocami z odbytej tygodniowej formacji, co niesie za sobą kilka atutów, takich jak np.: motywowanie członków wspólnoty do podejmowania formacji indywidualnej; formowanie umiejętności mówienia krótkich świadectw tematycznych; wzajemne ubogacanie doświadczeniem wiary; wgląd w życie duchowe innych; możliwość obiektywizacji przeżyć modlitewnych; możliwość zauważenia przez *Animatorów* prowadzących grupy dzielenia braków w formacji, aby następnie podjąć we wspólnocie odpowiednie kroki do jej uzupełnienia.

Istotnym i dobrze przemyślanym punktem jest konferencja, która nie rozpoczyna nowego tygodnia formacji, ale go podsumowuje. Element ten również zwraca uwagę na wagę, jaka we wspólnocie przykładana jest do formacji indywidualnej oraz do indywidualnego kontaktu członka wspólnoty z Bogiem. Podsumowanie konferencją tygodnia formacji ukazuje, że szczególną przestrzenią podejmowania decyzji oraz dokonywania zmian jest indywidualny kontakt z Bogiem oraz własne rozeznanie. Natomiast samo konferencyjne podsumowanie prowadzone przez przygotowaną i kompetentną osobę jest ważnym elementem, pozwalającym na obiektywizację własnych doświadczeń, wniosków i podjętych decyzji na modlitwie. Staje się narzędziem ugruntowywania procesu zbawczego (zob. 2Kor 6,3) przez przepowiadanie słowa Bożego, który został zainicjowany w indywidualnej medytacji⁷⁴. Niezwykle cenne jest schematyczne ukazanie celów każdej konferencji podsumowującej w podręcznikach formacyjnych. Konferencja podsumowująca będzie taką wtedy, gdy będzie prowadziła do ich realizacji. Płynne przejście z konferencji podsumowującej do modlitwy również jest rozwiązaniem godnym uwagi. Wezwanie Boże przedstawione w czasie konferencji podsumowującej indywidualną formację tygodniową znajduje swoją odpowiedź w modlitwie wspólnoty, która powinna być głównie ukierunkowana na te same cele znajdujące się w podręczniku.

Ponadto WPO stworzyła wiele innych własnych metod form i środków formacyjnych, ułatwiających realizację celów formacji. Opracowywane są tematyczne sesje formacyjne dla koniecznego uzupełnienia formacji podstawowej i warsztaty. Ponadto rozwinięto system *Szkoł Specjalistycznych* (*Szkoła Animatora*, *Szkoła Głoszących*, *Szkoła Administratora*). Należy

⁷⁴ Zob. H. Wrońska, *Znaczenie wspólnoty w katechetycznym przepowiadaniu słowa Bożego*, „Seminare” 2009, nr 26, s. 53-55.

pozytywnie ocenić zjawisko, jakim jest ewaluacja⁷⁵, ich działania oraz podjęcie decyzji o tworzeniu programu pilotażowego dla wszystkich odpowiedzialnych na różnych szczeblach wspólnoty za formację we WPO. Fakt ten ukazuje, że wspólnota ciągle się rozwija, próbuje odczytywać potrzeby zarówno osób we wspólnocie, jak i diagnozować przyczyny trudności, jakie napotyka. Godnym uwagi jest wykorzystanie do prowadzenia tychże szkoleń tzw. spotkań online. Nagrywanie spotkań formacyjnych online daje możliwość ich odtwarzania w dowolnym czasie przez zainteresowanych. Zatem dostępność formacji formatorów we WPO staje się większa. Ponadto wzrasta w ten sposób jakość proponowanego kształcenia formatorów, gdyż formacja ma szansę być prowadzona w całości od sporządzenia materiałów aż do realizacji przez osoby solidnie przygotowane i kompetentne.

Metoda formacji WPO wyróżnia się również przez włączenie do programu formacji podstawowej dwóch inicjatyw, jakimi są kursy ewangelizacyjne oraz rekolekcje ignacjańskie. Połączenie tych dwóch metod rekolekcyjnych odgrywa kluczową rolę w formacji członków WPO, wpływając również na jej ożywienie. Metodologia kursów ewangelizacyjnych jest odpowiednim narzędziem ewangelizacyjnym oraz sposobem na rozwijanie umiejętności ewangelizacyjnych, a przez to kształtowanie katolików świadomych i zaangażowanych w działalność misyjną Kościoła. Zatem z jednej strony WPO, wpisując kursy ewangelizacyjne w podstawową formację, używa ich jako narzędzia ewangelizacji i formacji duchowej, natomiast z drugiej strony kursy ewangelizacyjne stają się w formacji WPO podstawowymi warsztatami nauki ewangelizacji⁷⁶. Pomijanie lub zaniedbywanie tego narzędzia formacyjnego byłoby ogromnym zubożeniem formacji wspólnoty. Ponadto wiele celów formacyjnych bez uczestnictwa członków wspólnoty w kursach SESA nie mogłoby zostać osiągniętych, a sama metoda formacji WPO byłaby nużąca i monotonna.

Jednocześnie z uczestnictwem w kursach ewangelizacyjnych członkowie WPO, zobowiązani są uczestniczyć na odpowiednich etapach w *Ćwiczeniach Duchownych* św. Ignacego. One z kolei są fundamentem pogłębionej modlitwy – rozważania, medytacji oraz kontemplacji. Ponadto umożliwiają naukę rozeznawania duchowego, toczenia walki duchowej na konkretnych zasadach mocno zakorzenionych w tradycji Kościoła. Metodologia rekolekcji ignacjańskich diametralnie różni się od metodologii kursów ewangelizacyjnych. Zewnętrzne przeżywanie emocji staje się uwewnętrznione. Podobnie formy modlitwy – obfite w formę zewnętrzną podczas kursów – na rekolekcjach ignacjańskich są mocno uproszczone

75 Zob. S. Jaskuła, *Pedagogika ewaluacji*, „Pedagogium” 64 (2013), nr 4, s. 48.

76 Zob. M. Widenka, *Fenomen katolickich kerygmatycznych*, s. 259.

i pogłębione. Rezygnacja z rekolekcji ignacjańskich mocno zubożyłaby formację WPO oraz w wielu momentach czyniłaby ją niezrozumiałą, gdyż duchowość ignacjańska została na stałe zaaplikowana w duchowość WPO.

Metody, formy i środki używane we WPO do formacji katolików świeckich są oryginalne i ciekawie zastosowane. Ich analiza pozwala na zasugerowanie pewnych propozycji, których zastosowanie mogłoby wpłynąć na odnowienie wspólnoty jako środowiska wzrostu katolików świeckich oraz wspomóc jej rozwój.

Jak już wcześniej zostało wspomniane, należałoby opracować kolejne podręczniki formacyjne, aby uzupełnić ważne kwestie dla formacji świeckich w katolickiej wspólnotie formacyjnej. Ponadto warto przemyśleć włączenie niektórych fakultatywnych podręczników formacyjnych do programu podstawowego lub przeredagować podręczniki fakultatywne, aby spełniały one lepiej cele ogólne WPO. W związku z tym podczas tworzenia nowych podręczników można również urozmaicić metody wykorzystywane w podręcznikach. Umiejętne wprowadzenie i zastosowanie odpowiednich metod, a następnie ich wykorzystanie w różnych podręcznikach, mogłoby przyczynić się do zmniejszenia poczucia monotonii w formacji indywidualnej. Warto również rozważyć wzbogacenie formacji o elementy modlitwy inspirowane duchowością ignacjańską, które są bliskie wspólnotie. Przykładem może być wykorzystanie wyobraźni w rozważaniu słowa Bożego, co mogłoby stopniowo prowadzić do głębszej modlitwy kontemplacyjnej. Podobnie z zastosowaniem metod już obecnych w podręcznikach, takich jak elementy *Västeras* czy metody kard. Cardijna. Mogłyby one być powtarzane również w innych podręcznikach, a także uzupełniane o inne metody biblijne.

Koniecznym wydaje się przemyślenie kolejności podejmowanych tematów wyznaczanych przez podręczniki formacyjne. Obecnie WPO przyjmuje zasadę, iż trzy pierwsze podręczniki (*Seminarium odnowy wiary*, *Szkoła modlitwy osobistej*, *Studium Ewangelii św. Marka*) następują po sobie, podczas gdy kolejne mogą być dobrowolnie dobierane przez *Wspólnoty Miejskowe* w ramach danego etapu formacji. Zaproponowane w niniejszej dysertacji ułożenie etapów (Przekazanie podstaw wiary, Formowanie nowego człowieczeństwa, Formowanie ewangelizatorów) oraz dostosowana do nich kolejność podręczników wydaje się lepiej ukazywać pewną logiczną ciągłość i integralność formacji, a także pozwala na dokładniejsze zauważenie braków, które należałoby uzupełnić.

Sposób ułożenia trzech najważniejszych punktów formacyjnych spotkania modlitewnego (dzielenie w małej grupie, konferencja podsumowująca, modlitwa wspólnotowa) ukazuje dobre przemyślenie metody oraz przejawia walor formacyjny. Trzy metody ukierunkowane są na ten sam cel. Należałoby zatem w związku z tym zabezpieczyć rozumienie tych punktów

tak przez osoby odpowiedzialne za *Wspólnoty Miejskowe*, jak przez *Animatorów*, głoszących, muzycznych oraz prowadzących modlitwę. Trzeba w związku z tym nieustannie zwracać uwagę na sposób prowadzenia małych grup przez *Animatorów*, proponować *Animatorom* gruntowną, stałą i dodatkową formację oraz przestrzeń na ewaluację ich działania, a także dzielenia się trudnościami. Wspólnota wprawdzie posiada odpowiednie narzędzie (formacja *Animatorów*) w tym względzie, jakim są dodatkowe spotkania *Administatora* z *Animatorami*, wydaje się jednak, że powinno się do niego przykładać większą wagę, gdyż jest to najbardziej newralgiczny punkt formacji i w sensie ścisłym praca u podstaw.

Godnym przemyślenia byłoby tworzenie oraz prowadzenia warsztatów, pozwalających na zrozumienie pozostałych elementów oraz ich praktyczną naukę. Mogłyby to być warsztaty towarzyszenia, warsztaty prowadzenia małej grupy, warsztaty dla głoszących, warsztaty prowadzenia modlitwy wspólnej, warsztaty muzyczne itd. Ważne, aby nie były one zamknięte wyłącznie dla osób już posługujących, ale otwarte na wszystkich członków wspólnoty. Dzięki temu możliwe będzie odkrywanie talentów i charyzmatów, przełamywanie lęków oraz wdrażanie nowych osób w posługę we wspólnocie. Częste przypominanie o wadze tychże punktów formacyjnych spotkania wspólnotowego oraz świadome, regularne szkolenie członków wspólnoty może prowadzić do bardziej efektywnego wprowadzania ich w praktykę wspólnoty.

Należy również zwrócić uwagę na elementy wpływające na integrację grupy, co istotnie wspiera formację, a zatem również osiągnięcie celów. Integracja grupy pozwala na stworzenie wielostronnych więzi, które to prowadzą do identyfikacji poszczególnych osób, stworzenie faktycznej wspólnoty oraz dodaje motywacji do trwania w niej mimo kryzysów⁷⁷. Kilkudniowe, tematyczne rekolekcje wyjazdowe *Wspólnot Miejskowych* oraz *Święto Wspólnoty* są odpowiednim miejscem do zacieśniania więzi. Wydaje się jednak, że dwie takie inicjatywy to zbyt mało. Godnym przemyślenia byłoby np. świętowanie przez *Wspólnotę Miejskową* ukończenia pośrednich etapów formacji (następuje w tym momencie zmiana tematycznego podręcznika formacyjnego) wspólną agapą, integracją następującą po niej lub jakimś wspólnym wyjazdem. Zakładając, że realizacja pośredniego etapu (jeden podręcznik formacyjny zajmuje ok. 14 tygodni formacji), to wspólne świętowanie w odpowiedni dla konkretnej *Wspólnoty Miejskowej* sposób, byłby pożądanym. Również sami *Animatorzy* mogą w spontaniczny sposób w swoich małych grupach dzielenia organizować integracyjne spotkania towarzyskie. Zintegrowana i znająca się grupa ma szansę na głębsze dzielenie, a co za tym idzie bardziej efektywny wzrost oraz formowanie wspólnoty o głębokich relacjach interpersonalnych.

77 *Vademecum Katechety. Metody aktywizujące*, s. 169-170.

Wartym zastanowienia i wprowadzenia w pewnej formie byłyby wspólnotowa liturgia pokutna połączona z obrzędem pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem, która jest zalecana przez Kościół w *Obrzędach pokuty*⁷⁸. Podobnie można wprowadzić na pewnym etapie propozycję oraz zachętę do modlitwy Liturgią Godzin, a także wspólnych Eucharystii połączonych z formacją liturgiczną. Są to elementy liturgicznego przeżywania wiary głęboko przeniknięte duchowością katolicką, do których szczególnie zaprasza Kościół. Wprowadzenie nabożeństwa pokutnego z możliwością indywidualnej spowiedzi we WPO byłoby formowaniem świadomości wspólnotowego wymiaru grzechu, pokuty i pojednania, wstawiennictwa jednych za drugich oraz wychwalania Boga za Jego wielkie miłosierdzie⁷⁹. Byłyby to odpowiedzią na zachętę Kościoła tak rzadko realizowaną zarówno w parafiach, jak i w większości wspólnot katolickich. Ponadto byłyby to inicjatywa, która mogłaby ubogacać życie parafialne. Dobrze przygotowana liturgia pokutna z możliwością indywidualnego korzystania z sakramentu pokuty i pojednania byłyby także inicjatywą ewangelizacyjną.

Podobnie z wprowadzeniem Liturgii Godzin jako modlitwy uwielbienia Ojca przez Chrystusa, wyprasząc dar Ducha Świętego dla całego świata, w zjednoczeniu z całym Ludem Bożym (KKK 1196). WPO odczytuje w ostatnich latach pragnienie rozwijania się w uwielbieniu Boga. Błędem byłoby pominięcie tejże formy uwielbienia całego Kościoła (zob. KKK 1174-1178). Choćby jedna z godzin większych Liturgii Godzin mogłyby być w planie rekolekcji czy sesji formacyjnych. Członkowie wspólnoty mogliby też być zachęceni na pewnym etapie formacji do indywidualnej praktyki modlitwą Liturią Godzin.

Należałoby również przemyśleć inne formy przekazywania oficjalnego nauczania Kościoła. Wydaje się, że w obecnych czasach, gdzie na sile zyskują przekazy z objawień prywatnych, a także przekaz teologii innych denominacji chrześcijańskich, znajomość oficjalnego nauczania Kościoła zaczerpnięta wprost ze źródła jest niezwykle cenna. Pozwala na budowanie oraz umacnianie własnej katolickiej tożsamości. Jest to działanie konieczne do bezpiecznego praktykowania dialogu (zob. FT 143) Ponadto odpowiadając na propozycję podejmowania działań ekumenicznych, należałoby jednocześnie zadbać o lepszą formację intelektualną w zakresie teologii katolickiej. Stąd dobrym pomysłem jest omawianie dokumentów Kościoła w prostej

78 Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy pokuty. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie drugie*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2014, s. 25-28, 31-33.

79 Tamże, s. 25.

i przystępnej formie. Trzeba do takiej inicjatywy (prowadzonego np. online lub zwyczajnie, jednak w gronie *Regionu* albo *Prowincji*) zapraszać kompetentne osoby mające umiejętność popularyzowania teologii.

Kwestią godną uwagi byłoby ponowne przemyślenie wyboru oraz wpisania konkretnych kursów w podstawowy program formacyjny WPO. Należałoby przejrzeć szeroką ofertę kursów ewangelizacyjnych, stworzonych na podstawie metodologii SESA przez rodzime, polskie SNE. Wiele z nich mogłoby zdynamizować formację lub przynajmniej tymczasowo uzupełnić braki formacji WPO. Mogłyby być one wpisane w program formacyjny wspólnoty. Np. SNE Galilea proponuje kursy *Zachariasz i Elżbieta* (o odbudowywaniu jedności w życiu małżeńskim); SNE św. Barnaby proponuje autorski kurs *Łazarz* (o modlitwie wstawienniczej); SNE Jezusa Zmartwychwstałego proponuje: kurs *Ukryty Skarb* (o Eucharystii), kurs o animacji modlitwy charyzmatycznej, kurs *Nadzieja* (o czerpaniu nadziei z Bożych obietnic); Białostocka SNE proponuje kurs: *Betania* (o emocjach), SNE św. Pawła w Kielcach proponuje kurs formacji liturgicznej *Melchizedek*. Przejrzenie i wybranie odpowiednich kursów z bogatej oferty SNE oraz włączenie wszystkich kursów SESA dostępnych w Polsce w formację WPO byłoby dużym atutem.

Ważną kwestią do podjęcia jest przemyślenie sposobu egzekwowania wymaganych kursów ewangelizacyjnych i rekolekcji ignacjańskich, na które, wstępując do wspólnoty, członkowie się decydują. Obecnie wydaje się, że wymagania, na jakie zgadzają się członkowie wspólnoty wpływające choćby z programu formacji, są teorią. Uczestnictwo w kursach ewangelizacyjnych lub *Ćwiczeniach Duchownych* św. Ignacego, które w procesie rozwoju weszły w program formacyjny, są często w praktyce traktowane jako fakultatywne⁸⁰. Funkcję motywującą mogliby pełnić *Animatorzy* oraz *Administrator*, którzy sami powinni brać czynny udział w kursach oraz rekolekcjach, mieć świadomość, dlaczego kursy ewangelizacyjne oraz rekolekcje ignacjańskie znalazły się w procesie formacyjnym oraz jaka jest ich funkcja.

Przypomnienia mające na celu pobudzenie świadomości członków wspólnoty powinny być uzupełniane o konkretne propozycje terminów oraz (w niektórych przypadkach) o listę zapisów na określone kursy ewangelizacyjne SNE, z którą współpracuje konkretna *Wspólnota Miejskowa*. Dzięki temu możliwe byłoby zaangażowanie większej liczby członków danej inicjatywy w promowanie oraz współtworzenie tych inicjatyw. W niektórych *Wspólnotach Miejskowych* stosowana jest praktyka organizowania kursu ewangelizacyjnego wyłącznie dla tej wspólnoty w formie tzw. kursu dochodzonego (z noclegiem we własnych domach). Niestety, członkowie pozbawiani są przez to możliwości poznania członków innych wspólnot formacyjnych oraz

---

80 *Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC*, s. 16-17.

integracji. Jednocześnie wydaje się, iż taki sposób organizacji kursów wpływa na formowanie tzw. mentalności bycia obsługiwanym, utrudniając głębsze zaangażowanie w kursy, formowanie ofiarności oraz aktywne uczestnictwo w ekipie kursu.

Analiza dokonana w rozdziałach od 1 do 4 pozwoliła na wykazanie, iż WPO jest wspólnotą silnie zakorzenioną i ugruntowaną w Kościele, dobrze zorganizowaną, przemyślaną i stabilną, jak na swój moment rozwoju, jednocześnie ciągle dynamicznie się rozwijającą. Z tego też powodu w powyższym rozdziale oprócz oceny wspólnoty pod różnym kątem, wykazano również perspektywy rozwoju, przedstawiając konkretne modyfikacje. Niektóre z nich wydają się konieczne oraz powinny być wprowadzone priorytetowo, inne są pewną zachętą. Wprowadzenie jednych, jak i drugich mogłoby wpłynąć na odnowę WPO jako środowiska formacji katolików świeckich oraz jeszcze bardziej zakorzenić jej formację w Kościele katolickim.

Zakończenie

Ewangelizacja i formacja stanowią kluczowy element misji Kościoła, który został powołany do uobecniania owoców Paschy Chrystusa na całym świecie, we wszystkich epokach i pośród wszystkich narodów. Celem tej misji jest prowadzenie ludzi do przyjęcia daru zbawienia oraz uzdalnianie ich do przemiany świata. W wyniku współpracy i zaangażowania świeckich oraz duchownych w głoszenie Dobrej Nowiny i formowanie jej głosicieli o nowej, kerygmatycznej mentalności, powstała WPO – nowa katolicka wspólnota. Wspólnota ta, będąca przedmiotem niniejszej dysertacji, stanowi jedno z nowych środowisk, które skutecznie realizuje misję powierzoną całemu Kościołowi, uwzględniając współczesne wyzwania społeczno-kulturowe i religijne, charakterystyczne dla człowieka XXI wieku. Działalność WPO jest skierowana do osób dorosłych, stanowiąc katolickie środowisko ewangelizacyjno-formacyjne, wpisujące się w nurt nowych wspólnot ewangelizacyjnych, które są owocem posoborowej wizji Kościoła *communio*.

W niniejszej dysertacji podjęto próbę ukazania WPO jako środowiska formacji katolików świeckich. Zastanawiano się nad istotą i przejawami formacji świeckich członków WPO, której efekty są widoczne w działaniach ewangelizacyjnych i formacyjnych prowadzonych w Kościele katolickim zarówno w Polsce, jak i w środowiskach polonijnych za granicą. Mając na uwadze główny problem badawczy najpierw ukazano historię powstania i rozwoju wspólnoty oraz źródła, z jakich czerpała od początku swojego istnienia, a także jej struktury organizacyjne. Następnie omówione zostały podstawy teologiczne formacji świeckich we WPO, cele oraz specyficzne dla WPO metody i środki formacji świeckich. Na ostatnim etapie dokonano próby oceny oraz wskazania perspektyw rozwoju WPO jako środowiska formacji katolików świeckich, co może przyczynić się do efektywniejszego działania WPO na polu ewangelizacji oraz formacji.

Dysertacja opiera się przede wszystkim na źródłach zastanych. Obok dokumentów soborowych, nauczania papieży, Stolicy Apostolskiej i Kościołów lokalnych, są nimi autorskie podręczniki formacyjne WPO (wpisane w dokument formacyjny wspólnoty jako podręczniki formacji podstawowej) oraz konspekty innych spotkań formacyjnych, zebrane dokumenty dotyczące WPO oraz PSNE, takie

jak np. *Statut*, notatki, ogłoszenia, sprawozdania i protokoły z *Kapitul* WPO oraz *Rad Generalnych* WPO. Ponadto do źródeł zastanych włączono również konspekty wybranych, ważnych dla formacji WPO kursów ewangelizacyjnych, a także *Ćwiczeń Duchownych* oraz *Pism Wybranych* św. Ignacego Loyoli. Ważnym materiałem źródłowym stały się również transkrypcje konferencji głoszonych przez osoby piastujące na różnym etapie rozwoju wspólnoty *Urzędy Generalne*, które do tej pory stanowią wzór dla kolejnych głoszących. W niniejszej dysertacji został wykorzystany również materiał wytworzony dzięki przeprowadzonym wywiadom z członkami *Rady Generalnej* oraz wybranymi osobami, które niemal od początku były zaangażowane we WPO.

Krytyczna analiza źródeł i fundamentów WPO stała się punktem wyjścia pracy badawczej. Ustalenie historii założenia oraz rozwoju wspólnoty pozwoliło na wskazanie charakterystycznych cech duchowości, charyzmatu, sposobu zorganizowania struktury. Następnie dzięki analizie materiałów formacyjnych uznawanych we wspólnocie za materiały formacji podstawowej i materiałów pozyskanych z wywiadów, możliwym było ukazanie podstaw teologicznych wspólnoty, celów formacyjnych, a także metod i środków prowadzących do realizacji celów.

W pierwszym rozdziale wykazano trzy podstawowe źródła WPO, jakimi są: duchowość oraz koncepcja ewangelizacji i formacji św. Wincentego Pallottiego; doświadczenie charyzmatyczne pierwotnej wspólnoty zawiązanej w 2004 roku oraz formującej się do 2010 roku w Ożarowie Mazowieckim; doświadczenie formacji w SESA. Analiza materiałów źródłowych pozwoliła zauważyć punkty styczne, niejako cechy pierwotnego charyzmatu WPO, jakimi są: otwartość dla wspólnej ewangelizacji oraz formacji wszystkich powołań stanowych Kościoła w jednej wspólnocie (na wzór *Wspólnot Wieczernikowych* zakładanych przez św. Wincentego Pallottiego); usystematyzowana wizja ewangelizacji, polegająca na głoszeniu Ewangelii w mocy Ducha Świętego dla przyprowadzania kolejnych uczniów Chrystusa do Mistrza w Jego Mistycznym Ciele – Kościele; przyjęcie 6 stopniowego kerygmatu oraz formowanie mentalności kerygmatycznej; przyjęcie strategii zwanej czynnikiem pomnażania, zakładającej ewangelizację przy jednoczesnej formacji do ewangelizacji, a następnie do formacji kolejnych ewangelizatorów (uzdalnianie do czynienia uczniów i formacji następców).

Badanie materiałów źródłowych pozwoliło również na zredagowanie historii rozwoju wspólnoty, począwszy od 2004 roku (zawiązanie pierwotnego środowiska w Ożarowie Mazowieckim) poprzez 2010 rok (formalne powstanie WPO, nadanie biblijnej nazwy *Przyjaciele Oblubieńca*, odkrycie tożsamości, charyzmatu, strategii działania wspólnoty, jej głównego patrona: św. Jana Chrzyciela oraz przyjęcia znaku WPO, bizantyjskiej Ikony *Przyjaźni*¹), aż do 2024 roku.

1 Zob. Aneks, *Rycina 1*.

Wykazano trzy etapy rozwoju WPO: zjednoczenia i dynamicznego rozwoju; wyciszenia i pogłębienia; stabilizacji i rozeznawania. Przy odkrywaniu oraz systematyzowaniu tychże faktów ukazano prawdopodobne przyczyny, a następnie konsekwencje widoczne w charakterystycznych dla poszczególnych etapów zmian dynamiki rozwoju oraz stawianych akcentów w formacji WPO.

Na podstawie materiałów omówiono wypracowaną przez lata rozwoju WPO strukturę personalną oraz terytorialno-administracyjną, będącą swego rodzaju odwzorowaniem struktur Kościoła katolickiego oraz *Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego*. W strukturze personalnej WPO można wyróżnić 5 sposobów przynależności: *Kandydat*, *Członek Zwyczajny*, *Członek Nadzwyczajny*, *Członek w Przymierzu*, *Członek Rodziny Przyjaciół Oblubieńca*². Każdy z wymienionych sposobów przynależności został opisany z uwzględnieniem: praw, obowiązków, sposobów przejścia w inny sposób przynależności do wspólnoty oraz powodów, dla których członek wspólnoty może być z niej wydalony. Opisano także podział terytorialno-administracyjny, na który składa się: *Wspólnota Miejskowa*, *Region*, *Prowincja* oraz poszczególne urzędy stojące na każdym ze szczebli podziału terytorialnego³. Do opisanego urzędów zastosowano klucz podziału ze względu na funkcję, jaką dane urzędy pełnią: urzędy stojące na straży jedności wspólnoty, które są stróżami charyzmatu WPO (przełożeni wyżsi: *Moderator Generalny* oraz mianowani przez niego *Moderatorzy Prowincjalni* i *Moderatorzy Regionalni* oraz przełożeni niżsi: *Administratorzy*); urzędy stojące na straży eklezjalności wspólnoty (*Asystent Kościelny*, *Asystent Diecezjalny*, *Pasterz Wspólnoty*); urzędy wspomagające administrowanie WPO (*Sekretarz Generalny*, *Ekonom Generalny*, *Ekonomowie Regionalni*, *Ekonomowie Wspólnot Miejskowych*); ciała kolegialne (*Rada Wspólnoty Miejskowej*, *Rada Regionu*, *Rada Prowincji*, *Rada Generalna*, *Kapituła Generalna*).

Zadaniem drugiego rozdziału było przedstawienie podstaw teologicznych formacji świeckich we WPO, które nie zostały dotąd opracowane. Na podstawie analizy materiałów źródłowych oraz literatury teologicznej wykazano chrystologiczne, pneumatologiczne oraz eklezjologiczne podstawy tejże formacji. Materiały formacyjne w wielu miejscach odnoszą się do pełnienia przez chrześcijan misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej w świecie. Wykazano, iż misja ta jest zakorzeniona już w dziele stworzenia przez uformowanie człowieka na wzór i podobieństwo Boga oraz posłanie go do świata, aby jako kapłan stworzenia był w nim obrazem samego Stwórcy. Następnie została ona utwierdzona przez dzieło Jezusa Chrystusa i powierzona całemu Kościołowi. W sakramentach inicjacji chrześcijańskiej wierzący zostaje włączony w Mistyczne Ciało Chrystusa, osiągając głębsze

2 Zob. Aneks, Schemat 3.

3 Zob. Aneks, Schemat 1-2.

zjednoczenie z Nim i doznając oczyszczenia. Dzięki temu może przechodzić proces chrystomorfizacji oraz w pełniejszy sposób realizować misję ustanawiania królestwa Bożego w świecie poprzez wypełnianie potrójnej misji Chrystusa, zgodnie z podjętym powołaniem stanowym.

Ukazane zostały również podstawy pneumatologiczne formacji świeckich we WPO. Tak jak Chrystus realizował swoje jedyne i wieczne kapłaństwo w mocy Ducha Świętego, tak też ochrzczeni włączeni w nie oraz potrójną misję Mistrza są powołani oraz uzdolnieni do ich realizacji w mocy Ducha Świętego. Materiały formacyjne wspólnoty przedstawiają dwutorowe działanie Trzeciej Osoby Boskiej. W pierwszym aspekcie w podstawach pneumatologicznych można dostrzec uświęcające działanie Ducha Świętego (doprowadzenie oraz pogłębianie relacji z każdą z Osób Boskich; umożliwienie oraz pogłębienie życia modlitewnego i sakramentalnego; umożliwienie poznawania prawdy o sobie oraz toczenie walki duchowej; pogłębianie zjednoczenia z Ojcem przez zjednoczenie z Synem Bożym w Duchu Świętym). Drugim aspektem działania Ducha Świętego, jaki zawiera się w materiałach formacyjnych, jest wyposażenie i posłanie na misję głoszenia Ewangelii. Chodzi tutaj o wyposażenie w odwagę do składania świadectwa z mocą oraz charyzmaty potwierdzające głoszenie, aby wierzący mógł pełnić potrójną misję Chrystusa, ewangelizując, przez co budować Kościół – Oblubienicę Chrystusa.

Analizując fundamenty eklezjologiczne formacji świeckich we WPO, należy zauważyć, że wspomniana wspólnota, która powstała po Soborze Watykańskim II, obficie czerpie z eklezjologii *communio*. Odwołując się do Trójcy Świętej, będącej wzorem dla wspólnoty Kościoła, można wskazać cechy, które stawiane są jako wzorcowe w formacji WPO. Są nimi: równość, różnorodność, jedność, misyjność. Wspólnota wskazuje, iż równość co do godności określa wszystkich ludzi i jest podstawą wszelkiego dialogu oraz głębokich relacji w Kościele, jak i z tymi, którzy są poza Jego formalną strukturą. Różnorodność jest kształtowana w sposób naturalny przez wiek, płeć, cechy charakteru itd. oraz przez samego Boga obdarowującego powołaniem stanowym, posługami, charyzmatami i talentami. Równość i różnorodność uzupełnione o jedność są fundamentem wzajemnego uznania, wymiany darów oraz ubogacenia. Czwarta cecha uzupełniająca trzy wcześniejsze to misyjność. *Communio* ze swej natury jest otwarta – misyjna, zdolna do tego, aby przyjmować, poszukiwać potrzebujących i przekazywać życie, które sama otrzymuje w darze.

W trzecim rozdziale przedstawione zostały cele formacji świeckich we WPO. Wspólnota uznaje za cel formacji prowadzenie swoich członków do wzrostu w świętości, którego naturalnym przejawem jest dojrzała ewangelizacja *ad intra* i *ad extra* w wymiarze zgodnym z powołaniem stanowym. Wspomagając swoich członków w osiągnięciu założonych w ten sposób celów ogólnych, formacja katolików świeckich we WPO prowadzi do realizacji trzech celów pośrednich.

Pierwszym z nich jest przekazanie formującym się podstaw życia duchowego, będących wprowadzeniem już ochrzczonych w osobową relacją z Bogiem oraz zaprezentowanie im podstawowych narzędzi do jej pogłębiania. Podczas formacji WPO członkowie przechodzą przez fundamentalną ewangelizację, przyjmując kerygmat (wyrażony w 6 stopniach tematycznych: miłość Boża, grzech, zbawienie, wiara i nawrócenie, Duch Święty, wspólnota); uczą się modlitwy chrześcijańskiej (poznają jej źródło, cel, istotę, warunki konieczne do jej zaistnienia oraz doświadczają głębi podstawowych modlitw katolickich). Silny nacisk w formacji WPO na tym etapie kładzie się na naukę słuchania głosu Boga, szczególnie przez modlitwę słowem Bożym metodą *Lectio Divina*. Poza modlitwą wykazano drugie konieczne narzędzie wzrostu: wspólnotę. Kościół – Mistyczne Ciało Chrystusa wraz ze strukturą hierarchiczną ukazany jest jako miejsce konieczne dla wzrostu chrześcijan na drodze uczniów. Umacniana jest mentalność eklezjalna członków wspólnoty i rozumienie Kościoła. Formujący się poznają kryteria eklezjalności wspólnot, prowadzeni są do świadomego wejścia w Jego strukturę oraz we WPO jako jedną z podstawowych wspólnot parafialnych.

Drugim ukazany celem pośrednim jest prowadzenie członków do formowania nowego człowieczeństwa. Dzięki formacji we WPO kształtowana jest pogłębiona moralność chrześcijańska (rozumienie rzeczywistości pokus, grzechów głównych oraz taktyk złego ducha) oraz umiejętność podejmowania walki duchowej narzędziami zakorzenionymi w duchowości Kościoła katolickiego. Ponadto mocny akcent kładzie się na psychoedukację, a więc wzrost w sferze formacji ludzkiej. Członkowie zachęceni są do formowania dojrzałości osobowościowej (umiłowanie prawdy, sumienie moralne, wolność, odpowiedzialność, decyzyjność, przeżywanie płciowości, stabilizacja emocjonalna). Zwraca się również uwagę na kształtowanie dojrzałych relacji interpersonalnych, prowadząc do szczytu, jakim jest chrześcijańska miłość. Dlatego członkowie WPO uczą się sposobów wyrażania chrześcijańskiej miłości, nabywają umiejętność prawidłowej komunikacji oraz rozwiązywania konfliktów, a także prowadzeni są do formowania w sobie dojrzałej relacji względem dóbr materialnych.

Trzecim wykazany celem pośrednim realizowanym przez WPO jest formowanie ewangelizatorów. W tym celu formacja prowadzi członków wspólnoty do poznania podmiotu oraz adresatów ewangelizacji. Program formacji ukazuje cechy charakterystyczne ewangelizatora, jakimi są: żywe doświadczenie zbawienia, spotkania z Chrystusem, gorliwość dla ewangelizacji, życie zgodne z głoszonymi prawdami, umiejętność towarzyszenia bliźniemu, motywując w ten sposób członków wspólnoty do wytrwałego i stałego rozwoju. Formujący prowadzeni są do zrozumienia konieczności ewangelizacji *ad intra* oraz *ad extra* oraz ich fundamentu. Ponadto materiały formacyjne kształcą zrozumienie treści ewangelizacji podstawowej oraz jej źródła

(omawiane jest rozróżnienie kerygmatu od katechezy, kerygmat Jezusa, kerygmat apostołski, sześciostopniowy kerygmat głoszony dziś oraz jego cechy). Formujący się poznają cel ewangelizacji w szerokim znaczeniu, do której prowadzenia są powołani (od nowego narodzenia, przez formację i celebrację sakramentów w parafii, wprowadzenie we wspólnotę katechizującą, formację następców, a ostatecznie konsekrację świata). Wspólnota, przedstawiając fundamenty ewangelizacji, przekazuje swoim członkom strategię ewangelizacji, takie jak: świadectwo życia, świadectwo słowa, znajomość i używanie Pisma Świętego, ewangelizacja w mocy Ducha Świętego, towarzyszenie, inkulturacja oraz modlitwa wstawiennicza.

W czwartym rozdziale dysertacji wyłoniono oraz przedstawiono metody i środki wykorzystywane w formacji świeckich WPO. W pierwszej grupie metod i środków ukazano te, które używane są we wspólnocie jako autorskie oraz wykorzystywane w formacji podstawowej. Ukazano osobistą i indywidualną formację w oparciu o trzynastę tematycznych podręczników formacyjnych zaopatrzonych w miejsce na duchowe notatki. Są one środkiem wprowadzającym modlących się w modlitwę opartą o metody: *Lectio Divina*, metodę kard. Cardijna *widzieć – oceniać – działać* oraz rachunek sumienia. Ponadto wskazano w dalszej kolejności metodę, jaką jest cotygodniowe spotkanie WPO mające stały plan zakładający: przywitanie, modlitwę wprowadzającą, pracę w grupach dzielenia z formacji z tygodnia, konferencję podsumowującą tydzień formacji, modlitwę wspólnotową często opatrzoną dynamiką, ogłoszenia i błogosławieństwo oraz ewaluację ekipy prowadzącej.

Następnie przedstawiono autorskie metody i środki formacji uzupełniającej WPO, które realizowane są w sposób nieregularny, w zależności od potrzeb konkretnej *Wspólnoty Miejskowej*, *Regionu* lub *Prowincji*. Opisane zostały: sesje formacyjne; warsztaty organizowane oddolnie przez *Wspólnoty Miejskowe* jako odpowiedź na specyficzne potrzeby członków; *Szkoły Specjalistyczne* ukierunkowane na formację formatorów; weekendowe rekolekcje wspólnotowe; *Święto Wspólnoty*; spotkania rad na różnych szczeblach struktury WPO, podczas których odbywa się formacja stała odpowiedzialnych.

Analiza źródeł pozwoliła wykazać specyficzne dla formacji katolików świeckich we WPO włączenie do metod i środków formacji, które nie są narzędziami autorskimi, ale niejako są zapożyczone od innych środowisk formacyjnych. Z racji na zintegrowanie tychże innych metod i środków z formacją WPO, ich pominięcie uniemożliwiłoby osiągnięcie celów formacji zakładanych przez WPO. Pierwszą metodą oraz środkami są kursy ewangelizacyjne SNE, w których osoby należące do WPO są zobligowane do uczestnictwa, a następnie zachęcane do włączenia się w tzw. ekipy posługujące. Wykazana została gama metod i środków obrazujących, aktywizujących i uczestniczących, metoda modelowania zachowania oraz warunkowania sprawczego.

Drugą z omawianej grupy metod są *Ćwiczenia Duchowne* św. Ignacego Loyoli, w czasie których wykorzystuje się milczenie, odosobnienie, ignacjański rachunek sumienia (szczegółowy oraz ogólny), medytację ignacjańską, kontemplację ewangeliczną oraz kierownictwo duchowe.

Celem ostatniego rozdziału była próba oceny oraz wskazania perspektyw rozwoju WPO jako środowiska formacji katolików świeckich wynikających z czterech analizowanych w niniejszej dysertacji obszarów. Z jednej strony pozwoliło to na usystematyzowanie oraz ukazanie, czym jest WPO oraz czym się charakteryzuje jako środowisko formacyjne w aspekcie formacji katolików świeckich. Z drugiej strony analiza pozwoliła również na wydobycie perspektyw rozwoju oraz złożenie konkretnych propozycji, których zastosowanie jest konieczne dla pełnej oraz integralnej formacji katolików świeckich lub mogłoby wpłynąć na odnowę tegoż środowiska.

Trudnością, z jaką należało się zmierzyć już na samym początku pisania dysertacji, była dostępność materiałów źródłowych. Do tej pory z racji na stosunkowo krótką działalność wspólnoty niewiele osób podjęło się opracowania od strony pastoralno-teologicznej zagadnień dotyczących WPO. Zasadnicza część materiałów podstawowych w postaci podręczników formacyjnych została wydana i jest ogólnodostępna.

Znaczna część materiałów wciąż znajduje się na etapie planowania, projektowania lub została zrealizowana wyłącznie w formie nagrań audio konferencji formacyjnych, które są przechowywane w biurze WPO. Nowi głoszący korzystają z tych zasobów podczas przygotowań do prowadzenia spotkań. Innym problemem okazał się dostęp do materiałów formacyjnych SESA. Konspekty kursów ewangelizacyjnych są wydawane wyłącznie do użytku wewnętrznego, nie są więc powszechnie dostępne. Ponadto, po podziałach, które wystąpiły we WPO oraz PSNE, pewną trudnością było zebranie oraz zweryfikowanie materiałów dotyczących historii wspólnoty oraz jej pierwotnej wizji, aby najlepiej jak to możliwe dotrzeć do faktów, a pominąć interpretacje wynikające z zaistniałych konfliktów. Pewną trudnością był również język materiałów źródłowych. Większość z nich została zredagowana z wykorzystaniem specyficznego języka bardziej homiletycznego, obrazowego, prostego. Nietrudno w takiej sytuacji o brak precyzji, a w konsekwencji o ryzyko nadinterpretacji, dotyczącej pewnych kwestii.

Powyższa dysertacja, mimo iż stanowi próbę udzielenia obszernej i szczegółowej odpowiedzi na postawione we wstępie pytanie badawcze, nie rości sobie prawa do wyczerpania szerokiej problematyki formacji katolików świeckich we WPO. Przedstawione w niej wyniki analiz mogą stanowić punkt wyjścia do kolejnych i pogłębionych badań prowadzonych nad WPO.

Jednym z obszarów, który można przebadać, to realny wpływ formacji we WPO na rozwój ludzki, intelektualny, duchowy oraz apostołski. Koniecznym byłoby przeprowadzenie badań empirycznych, które pozwoliłyby wykazać, jaki wpływ formacja we WPO ma na faktyczny

obraz Boga, praktyki religijne, dojrzałość osobowościową, postrzeganie innych, relacje interpersonalne oraz stosunek do dóbr materialnych, a także zaangażowanie w dojrzałą ewangelizację. Ponadto należy pamiętać, że analizowana wspólnota WPO nie jest środowiskiem formacyjnym wyłącznie dla świeckich, ale zakłada formację wszystkich powołań stanowych w Kościele katolickim, zatem również duchownych i konsekrowanych. Stąd kolejnym obszarem badawczym mogłoby być przebadanie materiałów formacyjnych właśnie pod kątem formacji duchownych i konsekrowanych.

2025 rok dla WPO jest ważny z dwóch powodów. Z jednej strony jest to rok, w którym odbędzie się kolejna *Kapituła Generalna*, mająca na celu omówienie dalszej drogi wspólnoty i podjęcie wiążących decyzji na nadchodzące lata. Z drugiej strony, kończy się okres obowiązywania *Statutu*, wydanego *ad experimentum* na lata 2020–2025. Dlatego też analizy zawarte w niniejszej dysertacji mogą być pewnego rodzaju światłem dla *Kapituły Generalnej*. Ponadto niniejsze opracowanie może także służyć pomocą formatorom na różnych szczeblach struktury terytorialno-administracyjnej, dając im całościową wizję wspólnoty, jej teologicznych podstaw, celów oraz stosowanych metod i środków. Z tych samych względów dysertacja może również być pomocna dla rozeznających założenie wspólnoty w swoich parafiach, kościołach rektoralnych czy innych jednostkach administracyjnych Kościoła. Ponadto może być ona także inspiracją dla osób odpowiedzialnych za formację świeckich lub zaangażowanych w inne ruchy kościelne.

Bibliografia

I. Źródła

Pismo Święte

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych. Wydanie piąte, Wyd. Pallottinum, Poznań 2013.

Dokumenty Soboru Watykańskiego II

Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem” (18.11.1965), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 377-401.

Dekret o ekumenizmie „Unitatis redintegratio” (21.11.1964), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 302-333.

Dekret o misyjnej działalności Kościoła „Ad gentes divinitus” (07.12.1965), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 674-743.

Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium” (21.11.1964), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 99-166.

Konstytucja dogmatyczna o objawieniu Bożym „Dei verbum” (18.11.1965), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 540-568.

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes” (07.12.1965), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 824-981.

Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum concilium” (04.12.1963), w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 48-106.

Nauczanie papieskie

Paweł III

Paweł III, *Breve „Pastoralis officii cura”* (31.07.1548), w: I. Loyola, *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 243-244.

Paweł VI

Paweł VI, *Omelia. Celebrazione nella chiesa parrocchiale di s. Eusebio* (26.02.1967), https://www.vatican.va/content/paul-vi/it/homilies/1967/documents/hf_p-vi_hom_19670226.html [dostęp: 12.02.2024].

Paweł VI, *Adhortacja apostolska „Marialis cultus”. O kulcie maryjnym* (02.02.1974), Wyd. TUM, Wrocław 2004.

Paweł VI, *Adhortacja apostolska „Evangelii nuntiandi”. O ewangelizacji w świecie współczesnym* (08.12.1975), Wyd. TUM, Wrocław 2001.

Jan Paweł II

Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Catechesi tradendae”. O katechizacji w naszych czasach* (16.10.1979), Wyd. Hachette Livre Polska, Warszawa 2008.

Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio”. O zadaniach rodziny w świecie współczesnym* (22.11.1981), Wyd. TUM, Wrocław 2021.

Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Reconciliatio et paenitentia”. O pojednaniu i pokucie w dzisiejszym posłannictwie Kościoła* (02.12.1984), Wyd. TUM, Wrocław 1999.

Jan Paweł II, *List apostolski „Mulieris dignitatem”. O godności i powołaniu kobiety* (15.10.1988), Wyd. TUM, Wrocław 2004.

Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici”. O powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie* (30.12.1988), Wyd. TUM, Wrocław 1999.

Jan Paweł II, *Encyklika “Redemptoris missio”. O stałej aktualności posłania misyjnego* (7.12.1990), Wyd. TUM, Wrocław 1995.

Jan Paweł II, *Duch Święty sprawcą naszej modlitwy, Audiencja generalna* (17.04.1991), w: *Wierzę w Ducha Świętego Pana i Ożywiciela*, red. S. Dziwisz, Wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 1992, s. 60-69.

- Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w Płocku (07.06.1991)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/29plock_07061991 [dostęp: 23.02.2024].
- Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”. O formacji kapłanów we współczesnym świecie (25.03.1992)*, Wyd. TUM, Wrocław 1995.
- Jan Paweł II, *Encyklika “Veritatis splendor”. O niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła (06.08.1993)*, Wyd. TUM, Wrocław 2021.
- Jan Paweł II, *List apostolski „Tertio millennio adveniente”. W związku z przygotowaniem Jubileuszu roku 2000 (10.11.1994)*, Wyd. TUM, Wrocław 1994.
- Jan Paweł II, *Encyklika „Evangelium vitae”. O wartości i nienaruszalności życia ludzkiego (25.03.1995)*, Wyd. TUM, Wrocław 1995.
- Jan Paweł II, *Trójca Święta wzorem rodziny i Kościoła. Rozważanie przed modlitwą Anioł Pański (7.06.1998)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/modlitwy/ap_07061998 [dostęp: 23.02.2024].
- Jan Paweł II, *List apostolski „Novo millennio ineunte”. Na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (06.01.2001)*, w: *Listy apostolskie Ojca świętego Jana Pawła II*, red. M. Romanek, Wyd. Znak, Kraków 2007, s. 617-675.
- Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa”. O Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele, jako źródło nadziei dla Europy (28.06.2003)*, Wyd. „M”, Kraków 2003.

Benedykt XVI

- Benedykt XVI, *Encyklika „Deus caritas est”. O miłości chrześcijańskiej (25.12.2005)*, Wyd. TUM, Wrocław 2020.
- Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Sacramentum caritatis”. O Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła (22.02.2007)*, Wyd. TUM, Wrocław 2007.
- Benedykt XVI, *Przemówienie Ojca Świętego Benedykta XVI inaugurujące V Konferencję Ogólną Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów (13.05.2007)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/brazylia_celam_13052007 [dostęp: 16.07.2023].
- Benedykt XVI, *Encyklika „Spe salvi”. O nadziei chrześcijańskiej (30.11.2007)*, Wyd. TUM, Wrocław 2007.
- Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Verbum domini”. O Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła (30.09.2010)*, Wyd. TUM, Wrocław 2015.

Benedykt XVI, *Katecheza o modlitwie wygłoszona podczas audiencji ogólnej (16.05.2012)*, <https://www.ekai.pl/dokumenty/katecheza-wygloszona-przez-benedykta-xvi-podczas-audiencji-ogolnej-16-maja-2012-r/> [dostęp: 16.07.2023].

Benedykt XVI, *Panie naucz nas modlić się. Katechezy o modlitwie*, Wyd. św. Krzyża, Opole 2019.

Franciszek

Franciszek, *Encyklika „Lumen fidei”. Światło wiary (29.06.2013)*, Wyd. Św. Paweł, Częstochowa 2013.

Franciszek, *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie (24.11.2013)*, Wyd. „M”, Kraków 2013.

Franciszek, *Encyklika „Laudato si’”. W trosce o wspólny dom (24.05.2015)*, Wyd. Święty Paweł, Częstochowa 2015.

Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostolska „Amoris laetitia”. O miłości w rodzinie (19.03.2016)*, Wyd. TUM, Wrocław 2016.

Franciszek, *Co się z Tobą stało Europo? Przemówienie Papieża podczas uroczystości wręczenia Nagrody Karola Wielkiego w Akwizgranie (6.05.2016)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/karolw_06052016.html [dostęp: 24.10.2023].

Papież Franciszek, *Rewolucyjna modlitwa Maryi, Orędzie na światowy Dzień Młodzieży 2017 (27.02.2017)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/sdm2017-or_27022017 [dostęp: 24.10.2023].

Franciszek, *Adhortacja apostolska „Christus vivit” (25.03.2019)*, Wyd. „M”, Kraków 2019.

Franciszek, *Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2019 r., Ochrzczeni i posłani: Kościół Chrystusa w misji na świecie (9.06.2019)*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/missions/documents/papa-francesco_20190609_giornata-missionaria2019.html [dostęp: 16.05.2024].

Franciszek, *Encyklika „Fratelli tutti”. O braterstwie i przyjaźni społecznej (03.10.2020)*, Wyd. „M” 2020.

Franciszek, *Katecheza: Medytacja sposobem spotkania z Jezusem (28.04.2021)*, <https://papiez.wiara.pl/doc/6833799.Medytacja-sposobem-spotkania-z-Jezusem> [dostęp: 06.03.2023].

- Franciszek, *Pierwszy sposób ewangelizacji. Audiencja generalna (22.03.2023)*, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2023/documents/20230322-udienza-generale.html> [dostęp: 16.07.2023].
- Franciszek, *Orędzie na 98. Światowy Dzień Misyjny 2024r., Idźcie i zaproście wszystkich na ucztę (por. Mt 22,9) (20.10.2024)*, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/missions/documents/20240125-giornata-missionaria.html> [dostęp: 16.05.2024].
- Papież Franciszek J. M. Bergolio, *Walka duchowa*, tłum. E. H. Bandurska, Wyd. AA, Kraków 2013.

Dokumenty Stolicy Apostolskiej, Kościołów partykularnych i inne

- Aparecida, Jesteśmy uczniami i misjonarzami Jezusa Chrystusa, aby nasze narody miały w Nim życie, V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Dokument końcowy*, tłum. K. Zabawa, K. Łukoszczyk, Wyd. Przystanek Jezus, Gubin 2014.
- Dokument przygotowawczy XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*, tłum. S. Tasiemski, A. Soroka-Kulma, <https://www.ekai.pl/dokumenty/dokument-przygotowawczy-xvi-zwyczajnego-zgromadzenia-ogolnego-synodu-biskupow-ku-kosciolowi-synodalnemu-komunia-uczestnictwo-i-misja/> [dostęp: 21.02.2024].
- Dykasteria Nauki Wiary, *Deklaracja Dignitas infinita. O godności człowieka (08.04.2024)*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2024.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2020.
- Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez Papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*, tłum. P. Majera, L. Adamowicz, Wyd. Pallottinum, Poznań 2022.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1986.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzęd chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie pierwsze poprawione*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2020.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Obrzędy pokuty. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie drugie*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2014.
- Kongregacja do spraw duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1999.

- Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji. Ewangelizacyjnej Kościoła”* (29.06.2020), Wyd. TUM, Wrocław 2020.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, tłum. A. Sejbuk, Wyd. WITKM, Kraków 2021.
- Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej – Komisja Doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, Wyd. Serafin, Kraków 2012.
- Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*, Watykan 2012.
https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20120619_instrumentum-xiii_pl.pdf [dostęp: 20.04.2024].
- Orędzie XIII Zwyczajnego Synodu Biskupów na temat Nowej Ewangelizacji*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WE/synod/13zwyczajne_oredzie.html. [dostęp: 6.12.2022].
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji (23 marca 2020)*, Wyd. Jedność, Kielce 2020.
- Potrzeba i zagadnienia nowej ewangelizacji na przełomie II i III tysiąclecia chrześcijaństwa*, w: *II Polski Synod plenarny (1991-1999)*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2000, s. 9-28.
- Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Wyd. Pallottinum, Warszawa-Poznań 2001, s. 143-158.
- Theologischen Ausschuss der Charismatischen Erneuerung in der Katholischen Kirche, *Der Geist macht lebendig (Joh. 6,63). Theologische und pastorale Grundlagen der Charismatischen Erneuerung in der Katholischen Kirche Deutschlands*, Wyd. Druckerei Steinmeier, Nördlingen 2007.
- Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego, *Statut Generalny*, Rzym 2008.

**Dokumenty Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca oraz
Pallotyńskiej Szkoły Nowej Ewangelizacji**

- Dokument określający zasady funkcjonowania Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, Lublin 2016, (mps w posiadaniu autora).
- Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca ad experimentum 2020-2025*, Wyd. Apostolicum, Warszawa 2020.
- Hanas Z., *Dekret zatwierdzający Statut*, w: Fundacja Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Statut Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca ad experimentum 2020-2025*, Wyd. Apostolicum, Warszawa 2020, s. 11.

- Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Ogłoszenia z IV Kapituły Generalnej z 3-5.02.2017r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół VI Kapituły Generalnej 23.02.2020r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Kapituła Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Sprawozdanie ekonomiczne ze spotkania Kapituły Generalnej 2016r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Kralka K., *Prośba o przyjęcie rezygnacji*, (mps w posiadaniu autora).
- Kralka K., *Sprawozdanie Moderatora Generalnego z kapituły Generalnej 2015r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Lasek J., *Dekret aprobujący Pallotyńską Szkołę Nowej Ewangelizacji*, <https://snepallotyni.pl/o-nas/> [dostęp: 14.11.2023].
- Pallotyńska Szkoła Nowej Ewangelizacji – *O nas*, <https://snepallotyni.pl/o-nas/> [dostęp: 08.08.2022].
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół oraz notatki ze spotkania 10.09.2010r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 31.08.2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 04.02.2016 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 16.09.2016 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 04.01.2019 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 20.09.2019 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 03.11.2020 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Rada Generalna Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca, *Protokół z dnia 10.12.2020 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Wewnętrzny dokument formacyjny Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca 09.11.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Struktura – Struktura organizacyjna wspólnoty*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/struktura> [dostęp: 06.12.2022];

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Pracownicy biura, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/pracownicy-biura> [dostęp: 08.08.2022].

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Tożsamość – Historia, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/tozsamosc/historia> [dostęp: 04.08.2023].

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Tożsamość, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/tozsamosc> [dostęp: 06.12.2022].

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca – Wspólnota – Wizja – Formacja, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wspolnota/wizja/formacja> [dostęp: 4.08.2023].

Materiały Szkoły Ewangelizacji Św. Andrzeja

De Lara C. M., Prado Flores J. H., Chinese A. M., *Siedmioro młodych z Ewangelii*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2017, (materiał do użytku wewnętrznego).

Escuela de Evangelización San Andrés – International, <http://www.evangelizacion.com/programa.php> [dostęp: 15.07.2024].

Escuela de Evangelización San Andrés, *Da Vinci. Ministerio de Diseño*, [b.m.r.w.].

Escuela de Evangelización San Andrés, *Jaire. Animación*, [b.m.r.w.].

Escuela de Evangelización San Andrés, *Proyecto Pastoral. Ser y Quehacer de la EESA. Documento*, [b.m.w.], 2020.

Katolickie Stowarzyszenie w służbie nowej ewangelizacji wspólnota św. Barnaby, *Kurs Rafał. O towarzyszeniu duchowym*, Poznań 2009, (materiał do użytku wewnętrznego).

Prado Flores J. H., *Andrés. Vision y Metodología*, Wyd. REMA, México [b.r.w.], (materiał do użytku wewnętrznego).

Prado Flores J. H., *Apollos. Formacja głoszących*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea” Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).

Prado Flores J. H., *Busola. Podręcznik dla ekip SESA*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).

- Prado Flores J. H., Cuevas C. M., *Paweł. Formacja ewangelizatorów*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., de Lara C. M., *Nowe Życie. Ewangelizacja podstawowa*, tłum. J. Wilczyńska, B. Walicka, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2016, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *Historia Zbawienia*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *Jan. Formacja uczniów*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *José Bernabé*, [b.m.r.w.], (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *Kurs Emaus. Spotkanie ze Słowem*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2011, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *Kurs Jezus w 4 Ewangeliach*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2013, (materiał do użytku wewnętrznego).
- Prado Flores J. H., *Mojżesz. Formacja uwalniających*, tłum. Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Wyd. Biuro Krajowe SESA w Polsce i Wspólnota Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea”, Stryszawa 2013, (materiał do użytku wewnętrznego).
- SESA Polska. Szkoły lokalne*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/szkoly-lokalne> [dostęp: 15.07.2024].
- Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Kursy metodologiczne – krótki opis*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-metodologiczne-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].
- Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy I etapu – krótki opis każdego z kursów*, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-i-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].

Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy II etapu – krótki opis każdego z kursów, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-ii-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].

Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja – Polska. Program formacji. Kursy III etapu – krótki opis każdego z kursów, <https://www.nowaewangelizacja.eu/kursy-iii-etapu-krotki-opis-kazdego-kursu#1> [dostęp: 15.07.2024].

Materiały formacyjne Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca

Dwie drogi. Podręcznik formacyjny, red. M. Zborowski, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018.

Golba A., Spyra P., *Studium Ewangelii według św. Mateusza. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2024.

Golba A., *Szkoła życia we wspólnocie. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020.

Jestem Przyjacielem Oblubieńca. Podręcznik formacyjny, red. A. Golba, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2023.

Kolberg A. M., *W szkole ewangelizacji św. Pawła VI. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019.

Kralka K., *7 grzechów głównych. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

Lewtakowie D. i A., *Zarządca bożych darów. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2022.

Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik formacyjny, red. M. Zborowski, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

Seminarium Odnowy Wiary. Podręcznik metodyczny, red. K. Kralka, M. Mendrek, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020.

Studium Ewangelii św. Marka. Podręcznik formacyjny, red. M. Zborowski, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

Szkoła człowieczeństwa. Podręcznik formacyjny, red. A. Golba, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018.

Szkoła modlitwy osobistej. Podręcznik formacyjny, red. A. Golba, P. Spyra, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2021.

Szkoła relacji. Podręcznik formacyjny, red. A. Golba, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019.

Szkoła walki duchowej. Podręcznik formacyjny, red. M. Zborowski, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja formacyjna o charyzmatach*, (mps w posiadaniu autora).

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja I. Wprowadzenie w posługę*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora).

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja II. Wzrastanie w posłudze*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora).

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła Animatora we wspólnocie Przyjaciele Oblubieńca. Materiały dla prowadzącego. Sesja III. Posługa w mocy Ducha Świętego*, Lublin 2022, (mps w posiadaniu autora).

Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Szkoła głoszących*, Lublin 2021, (mps w posiadaniu autora).

Konferencje formacyjne Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca

Cupriak U., *Odnowienie Przymierza. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza 18.03.2023 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Golba A., *Rola i zadanie Administratora. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, (mps w posiadaniu autora).

Golba A., *Rola i zadanie Wiceadministratora. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, (mps w posiadaniu autora).

Golba A., Spyra P., Januszewski M., *Rola i zadanie Pasterza. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, (mps w posiadaniu autora).

Golba A., Spyra P., *Rola i zadanie Animatora. Transkrypcja konferencji programu pilotażowego 2023/2024*, (mps w posiadaniu autora).

Kralka K., *Historia wspólnoty. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Kralka K., *Istota Przymierza. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed złożeniem pierwszego Aktu Przymierza*, (mps w posiadaniu autora).

Kralka K., *Misja i strategia Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Kralka K., *Struktura Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Kralka K., *Tożsamość Przyjaciela Oblubieńca. Transkrypcja konferencji z sesji tożsamościowej z 2015 r.*, (mps w posiadaniu autora).

- Mielcarek W., *Nieustanne nawracanie się. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca drugiego przyrzeczenia 17.03.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Stanuch A., *Łaska i wierność spotkają się ze sobą. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca pierwszego przyrzeczenia 11.02.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Stanuch A., *Posłuszeństwo. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca czwartego przyrzeczenia 19.05.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Stanuch A., *Sluchanie głosu Boga: 1 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Stanuch A., *Sluchanie głosu Boga: 2 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Stanuch A., *Sluchanie głosu Boga: 3 panel. Transkrypcja konferencji wygłoszonej w 2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).
- Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Sesja o charyzmatkach. Konspekt roboczy*, (mps w posiadaniu autora).
- Żaba Ł., *Stalość we wspólnocie. Transkrypcja konferencji z rekolekcji przed odnowieniem Aktu Przymierza dotycząca trzeciego przyrzeczenia 21.04.2021 r.*, (mps w posiadaniu autora).

Wywiady

- Wywiad z ks. Łukaszem Żabą SAC, Anetą Stanuch, Ewą Adamowicz 06.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z Urszulą Cupriak 05.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z Ewą Zalewską 06.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z ks. Krzysztofem Kralką SAC 07.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z ks. Piotrem Spyryą 07.06. 2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z Martą Mendrek 21.06.2023 r., (mps w posiadaniu autora).
- Wywiad z Anetą Golbą 05.07.2024 r., (mps w posiadaniu autora).

II. Literatura przedmiotowa

- Adamczyk J., *Świeccy współpracownicy w postudze słowa Bożego w parafii*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 23 (2015), nr 2, s. 289-302.
- Alves M. I., *Od ucznia do chrześcijanina*, tłum. L. Balter, „Communio” 5 (1985) nr 5, s. 20-28.
- Biela B., „Wyplłyn na głębię” – nowe wezwanie do świętości, w: *Górny Śląsk na przełomie wieków. Nadzieje i niepokoje. Świadkowie wiary*, red. J. Górecki, H. Olszak, Wyd. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Katowice - Piekary Śląskie 2002, s. 120-125.
- Biela B., *Parafia miejscem urzeczywistniania się komunii Kościoła. Studium teologiczno-pastoralne*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2006.
- Biela B., *Parafia środowiskiem formacji uczniów*, „Teologia Praktyczna” (2007), nr 8, s. 35-48.
- Biela B., *Rola laikatu w działalności pastoralnej Kościoła w świetle posoborowego Magisterium Ecclesiae*, w: *Omnia tempus habent*, red. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009, s. 497-416.
- Biela B., *Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce – zasady i sposoby działania*, w: *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 449-497.
- Blachnicki F., *Laikat w funkcji proroczej Kościoła*, „Homo Dei” 36 (1967), nr 4, s. 211-218.
- Chlewiński Z., *Formacja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, red. L. Bieńkowski, [i in.], Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1989, kol. 389.
- Danecki J. A., *Nowa ewangelizacja*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 85 (2022), nr 1, s. 17-26.
- Dąbek T. M., *Przyjaciel oblubieńca, który stoi i słucha go, doznaje najwyższej radości na głos oblubieńca (J 3,29)*, w: „*Bóg jest miłością*” (1J 4,16). *Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiewicza w 80. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Wyd. Vocatio, Warszawa 2006.
- Drożdż B., *Chrzest źródłem chrześcijańskiej tożsamości*, „Społeczeństwo” 32 (2022), nr 4, s. 64-75.
- Drożdż B., *Skuteczność świadectwa chrześcijańskiego w kontekście aktualnych wyzwań społeczno-kulturowych*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, s. 313-321.
- Drożdż B., *Świętość przedmiotem pastoralnego rozeznania*, „Teologia Praktyczna” 2018, nr 19, s. 25-37.
- Dyduch J., *Posłannictwo świeckich w Kościele w świetle II Polskiego Synodu Plenarnego*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny” 47 (2004), nr 3-4, s. 25-38.

- Dyduch J., *Udział świeckich w potrójnej misji Kościoła w świetle instrukcji Ecclesiae de mysterio*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne*, red. A. Kaczor, Wyd. Wydział Prawa Kanonicznego i Świeckiego KUL, Lublin 1998, s. 33-53.
- Dyk S., *Biblijne podstawy ewangelizacji*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 1012, s. 31-53.
- Dyk S., *Nowa ewangelizacja. Konkretne wezwanie*, Wyd. Przystanek Jezus, Gubin 2015.
- Dyk S., *Preewangelizacja „otwarcie drzwi” dla Ewangelii*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2003, nr 2, s. 102-111.
- Dyk S., *Przepowiadanie kerygmatyczne drogą do zrozumienia wiary*, „Przegląd Homiletyczny” 2012, nr 16, s. 41-54.
- Dyk S., *Udział świeckich w dziele ewangelizacji. Inspiracje Franciszka*, „Polonia Sacra” 26 (2022), nr 2, s. 33-52.
- Fiałkowski M., *Cele duszpasterstwa dorosłych*, „Warszawskie Studia Pastoralne UKSW” 44 (2019), nr 2, s. 7-17.
- Fiałkowski M., *Formacja chrześcijańska katolików świeckich w świetle nauczania Kościoła współczesnego. Studium teologicznopastoralne*, Wyd. KUL, Lublin 2010.
- Fiałkowski M., *Formacja katolików świeckich*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1 s. 35-44.
- Fiałkowski M., *Inkulturacja*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 300-303.
- Fiałkowski M., *Świadectwo życia chrześcijańskiego osób świeckich w służbie ewangelizacji*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Towarzystwo Pastoralistów, Lublin 2012, s. 129-145.
- Gomez S., Prado Flores J. H., *Jak głosić Jezusa*, tłum. M. Basiak, Wyd. Jedność, Kielce 1999.
- Hadryś J., *Udział ochrzczonych w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Kościoła*, „Teologia i Moralność” 17 (2015), nr 1, s. 26-43.
- Haręzga S., *Jezus i Jego uczniowie. Model chrześcijańskiej formacji według św. Marka*, Wyd. KUL, Lublin 2006, s. 392-393.
- I. Loyola, *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968.
- Iwańska I., *Formacja nowych ewangelizatorów dla dzieła nowej ewangelizacji*, „Polonia Sacra” 31 (2012), nr 2, s. 87-106.
- Iwaszko A., *Dyrektywność, relacje interpersonalne oraz poziom narcyzmu liderów wspólnot religijnych*, Lublin 2017, mps, Archiwum Uniwersyteckie KUL.

- Jaklewicz T., *Kerygmat*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 371-374.
- Jastrzębski A., *Katechumenat jako droga do dojrzałości chrześcijańskiej na kolejnych etapach rozwoju człowieka*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 22 (2014), nr 2, s. 203-214.
- Kamiński R., *Powołanie katolików świeckich*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1, s. 9-17.
- Kiełb D., *Pojęcie formacji chrześcijańskiej*, w: *Wybrane aspekty formacji chrześcijańskiej*, red. D. Kiełb, M. Powęska, Wyd. Bonus Liber, Rzeszów 2022, s. 15-27.
- Kiernikowski Z., *Katechumenat przed- i pochrzcielny w dzisiejszych warunkach*, „Przegląd Homiletyczny” 2012, nr 16, s. 105-118.
- Kolberg A. M., „*Czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi, gdy przyjdzie?*” – czynienie uczniów jako gwarancja pozytywnej odpowiedzi na pytanie Jezusa, „Teologia i Moralność” 13 (2013), nr 1, s. 117-124.
- Kolberg A. M., *Fatima – Szkoła zawierzenia*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.
- Kolberg A. M., *Jan Chrzciciel – Przyjaciel Oblubieńca*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2015.
- Kolberg A. M., *Jezus – Miłosierdzie Ojca*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016.
- Kolberg A. M., *Kochać ojczyznę ze Stefanem Kardynałem Wyszyńskim*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2018.
- Kolberg A. M., *Maryja – Ikona Kościoła*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014.
- Kolberg A. M., *Ojcowie Kościoła prowadzą nas do Jezusa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2015.
- Kolberg A. M., *Święci uczą nas wiary*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2019.
- Kolberg A. M., *Wyplłyn na głębię ze św. Wincentym Pallottim*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014.
- Korgul G., *Rozumienie powołania do miłości przez małżonków ze „Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca”*, „Teologia i Człowiek” 51 (2020), nr 3, s. 157-177.
- Kotlewski T., *Ignacjańskie „Ćwiczenia Duchowne” drogą życia duchowego chrześcijanina*, „Studia Bobolanum” 2002, nr 3, s. 107-120.
- Kotlewski T., *Sekret Ignacego Loyoli. Droga wtajemniczenia chrześcijańskiego w ignacjańskich Ćwiczeniach duchowych*, „Studia Bobolanum” 2014, nr 3, s. 59-73.
- Kożuch M., *Chrześcijańska formacja indywidualna*, Wyd. WAM, Kraków 2001.
- Kralka K., *Bóg wskrzesza miłosierdziem*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.
- Kralka K., *Drogi duchowego wzrostu*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.
- Kralka K., *Maryja. Matka pięknej miłości*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.
- Kralka K., *Modlitwa Serca. Głębia spotkania z Bogiem*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.
- Kralka K., *Modlitwa serca. Głębia spotkania z Bogiem*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2017.

- Kralka K., *Szkoła rozeznawania duchowego*, Wyd. Esprit, Kraków 2018.
- Kralka K., *Szkoła walki duchowej*, Wyd. Esprit, Kraków 2016.
- Kralka K., *Śladami miłości*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016.
- Kralka K., *Zbawienie przychodzi przez krzyż*, Wyd. SUMUS, Zielonka 2018.
- Kralka K., Zborowski M., *Seminarium uzdrowienia wewnętrznego*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2014.
- Królikowski W., *Dynamika Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, Wyd. WAM, Kraków 1998.
- Królikowski W., *Rozwój duchowy. Dynamika Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, Wyd. WAM, Kraków 2013.
- Kubiś A., *Jezus Oblubieniec. Metafora małżeńska w Ewangelii Janowej*, Wyd. Bonus Liber, Rzeszów 2023.
- Kubiś A., *Metafora oblubieńcza w Ewangelii Janowej. Część I. Oblubieniec spotyka Oblubienicę (J 1-4)*, „Studia Gdańskie” 2018, nr 42, s. 39-65.
- Kubiś A., *Radość Przyjaciela Oblubieńca z powodu głosu Oblubieńca w J 3,29*, w: *Radość Ewangelii: biblijne źródła chrześcijańskiej radości*, red. A. J. Zawadzki, Wyd. KUL, Lublin 2016, s. 163-192.
- Lewtak D. M., *Poczucie sensu życia wśród uczestników formacyjnej wspólnoty Przyjaciół Oblubieńca*, Lublin 2017, mps, Archiwum Biblioteki Akademii Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie.
- Lipiec D., *Apostolstwo świeckich w parafii*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56 (2009), nr 1, s. 47- 54; s. 45-56.
- Loyola I., *Ćwiczenia duchowe*, tłum. J. Ożóg, Wyd. WAM, Kraków 2019.
- Loyola I., *Dyrektorium I*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 216-221.
- Loyola I., *Dyrektorium II*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 221-223.
- Loyola I., *Dyrektorium IV*, w: *Pisma Wybrane II*, red. A. Hus, Wyd. WAM, Kraków 1968, s. 227-238.
- Maluszczyk M., *Eklezjalność Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, „Świdnickie Studia Teologiczne”, 2022, nr 19, s. 91-105.
- Maluszczyk M., *Eklezjalność wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca*, „Świdnickie Studia Teologiczne” 2022, nr 19, s. 91-105.

- Marek Z., *Formacja (chrześcijańska) pedagogicznym wspomaganem rozwoju osoby*, „Studia z Teorii Wychowania” 31 (2020), nr 2, s. 25-38.
- Mickiewicz F., *Przyjaciele Oblubieńca. Studium biblijne*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016.
- Mickiewicz F., *Świadkowie Jezusa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2003.
- Mickiewicz F., *Wspólnota uczniów Jezusa. Powołanie. Formacja. Posłannictwo*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2008.
- Mikołajczyk J., *Zaangażowanie laikatu. Ruchy odnowy życia religijnego we współczesnym Kościele Katolickim*, „Państwo i Społeczeństwo” 2007, nr 2, s. 49-63.
- Narecki Z., *Duchowość wspólnotowa jako przejaw formacji religijnej świeckich*, „Roczniki Teologiczne” 43 (1996), nr 6, s. 149-160.
- Offmański A., *Nowa ewangelizacja w służbie wiary*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2014, nr 1, s. 75-100.
- Orłowski R., *W szkole Jezusa. Jezus formatorem. Uczniowie w Ewangeliu według Świętego Marka*, „Życie Konsekrowane” 2005, nr 1 s. 26-33.
- Paciorek A., Drączkowski F., Brzuszek B., Nagórny J., *Kerygmat*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, red. A. Bednarek, Wyd. Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 2000, kol. 1360-1365.
- Pallotti W., *Bóg Miłość Nieskończona*, tłum. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Ząbki 1996.
- Pallotti W., *Wybór pism*, t. 1, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1978.
- Pallotti W., *Wybór pism*, t. 2, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1984.
- Pallotti W., *Wybór pism*, t. 3, tłum. i red. F. Bogdan, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1987.
- Parzyszek Cz., *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2004.
- Parzyszek Cz., *Posłannictwo świeckich w Kościele i Świecie*, „Ateneum Kapłańskie” 144 (2005), nr 3, s. 419-436.
- Parzyszek Cz., *Prekursor apostołstwa świeckich*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2005.
- Parzyszek Cz., *Zjednoczenie Apostołstwa Katolickiego – wciąż aktualna propozycja pastoralna*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 10, s. 110-154.
- Prado Flores J. H., *Jak ewangelizować ochrzczonych*, tłum. B. K. Jakubowski, Wyd. Św. Wojciech, Poznań 2016.
- Prado Flores J. H., *Nowi ewangelizatorzy dla Nowej Ewangelizacji*, tłum. B. K. Jakubowski, Wyd. Św. Wojciech, Poznań 2013.
- Prado Flores J. H., *Sekret Pawła: zawodnik Jezusa Chrystusa*, tłum. M. Bigiel, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Święty, Łódź 1996.

- Przemysławski W., *Człowiek świecki w Kościele*, w: *Kościół w świetle Soboru*, red. H. Bogacki, S. Moysa, Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1968, s. 229-268.
- Przygoda W., *Laikat i formy apostołstwa świeckich*, w: *Teologia Pastoralna*, t. 1, red. R. Kamiński, Wyd. ATLA 2, Lublin 2000, s. 329-415.
- Przyjaciele Oblubieńca Kielce*, <https://www.youtube.com/@przyjacieleoblubiencakielc5919/videos> [dostęp: 09.10.2023].
- Sękalski C., *W poszukiwaniu wewnętrznej przemiany. Rozwój duchowy w Ćwiczeniach ignacjańskich*, Wyd. Serafin, Kraków 2013.
- Siek S., *Formowanie osobowości*, Wyd. ATK, Warszawa 1986.
- Sikora A., *Chrzest jako źródło apostołstwa świeckich*, „Teologia i Moralność” 17 (2015), nr 10, s. 81-91.
- Sitarz W., *Formacja laikatu według apostołskiej idei świętego Wincentego Pallottiego. Metoda wspólnoty wieczernikowej*, Wyd. Gaudentinum, Gniezno 1992.
- Spyra P., *Formacja ewangelizatorów w międzynarodowej Szkole Ewangelizacji św. Andrzeja*, Lublin 2016, mps. Archiwum Uniwersyteckie KUL.
- Spyra P., Golba A., *Św. Józef. Twój duchowy ojciec. Podręcznik formacyjny*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2021.
- Spyra P., *Kerygmat Jezusa, Dobra Nowina o człowieku i dla człowieka*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 13 (2014), nr 1, s. 221-240.
- Stowarzyszenie Apostołstwa Katolickiego, *Prawo Stowarzyszenia Apostołstwa Katolickiego*, Wyd. Pallottinum, Poznań 2007.
- Szlachetka W., *(Nowa) Ewangelizacja – obowiązek wszystkich czy przywilej wybranych*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, red. K. Świąt, D. Lipiec, Wyd. KUL, Lublin 2014, s. 107-122.
- Szwed I., *Program formacji ewangelizatorów*, „Analecta Cracoviensia” 2019, nr 51, s. 179-192.
- Śmigiel W., *Intronizacja a udział wiernych w królewskiej misji Chrystusa*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 59 (2015), nr 3, s. 7-15.
- Śmigiel W., *Jak głosić Jezusa Chrystusa w dobie nowej ewangelizacji?*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 13 (2014), nr 2, s. 159-169.
- Śmigiel W., *Misja Kościoła w świecie*, „Communio” 31 (2011) nr 4, s. 102-115.
- Śmigiel W., *Rodzina wspólnotą ewangelizowaną i podmiotem ewangelizacji*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), nr 3, s. 53-63.

- Śmigiel W., Świadeństwo hierarchii Kościelnej w służbie ewangelizacji, w: Świadeństwo w służbie ewangelizacji, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2012, s. 111-127.
- Śmigiel W., *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-Wspólnoty*, Wyd. KUL, Lublin 2010.
- Śmigiel W., Zadania hierarchii kościelnej wobec zrzeczeń religijnych, „Roczniki Teologiczne” 63 (2016), nr 6, s. 145-156.
- Warsztaty modlitwy wspólnotowej dla regionu Tomaszów Lubelski*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/429-warsztaty-modlitwy-wspolnotowej-dla-regionu-tomaszow-lubelski> [dostęp: 28.06.2024].
- Warsztaty modlitwy wstawienniczej w Biłgoraju*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/468-warsztaty-modlitwy-wstawienniczej-w-bilgoraju> [dostęp: 28.06.2024].
- Warsztaty modlitwy wstawienniczej w Rzeszowie*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/381-warsztaty-modlitwy-wstawienniczej-w-rzeszowie> [dostęp: 28.06.2024].
- Warsztaty psychologiczne w Kielcach*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/127-warsztaty-psychologiczne-w-kielcach> [dostęp: 28.06.2024].
- Weron E., *Apostolstwo katolickie*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1987.
- Weron E., *Charyzmaty i ludzie świeccy*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 314-327.
- Weron E., *Laikat*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 418-422.
- Weron E., *Ruchy odnowy we współczesnym Kościele*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1993.
- Widenka M., *Fenomen katolickich kerygmatacznych szkół nowej ewangelizacji*, „Studia Pastoralne” 2010, nr 6, s. 257-287.
- Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca w Brwinowie*, <http://brwinow.przyjacieleoblubienca.pl/materialy/nagrania-brwinow-i/> [dostęp: 09.10.2023].
- Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Wiadomości – Rekolekcje Rady Generalnej 2024*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/473-rekolekcje-rady-generalnej-31-06-02-06-2024> [dostęp: 05.07.2024].

- Wspólnota Przyjaciele Oblubieńca, *Wiadomości – Rekolekcje Rady Generalnej 2020*, <https://przyjacieleoblubienca.pl/wiadomosci/277-rekolekcje-rady-generalnej> [dostęp: 05.07.2024].
- Zaremski Z., Apostolat rodziny naglącą potrzebą Kościoła, w: *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II*, red. M. Fiałkowski, Wyd. KUL, Lublin 2015, s. 161-182.
- Zaremski Z., Ewangelizacja w rodzinie przez świadectwo życia chrześcijańskiego, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Towarzystwo Pastoralistów, Lublin 2012, s. 165-189.
- Zaremski Z., Personalistyczna koncepcja wychowania religijno-moralnego, „*Ateneum Kapłańskie*” 171 (2018), nr 2, s. 243-256.
- Zborowski M., *Kerygmat w ujęciu papieża Franciszka. Refleksje dogmatyczno-pastoralne*, „*Teologia w Polsce*” 13 (2019), nr 2, s. 261-280.
- Zborowski M., *Kerygmat we współczesnych ruchach Kościelnych*, „*Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej*” 2019, nr 26, s. 475-492.
- Zborowski M., *Nowe Stworzenie. Kerygmat na podstawie życia i listów św. Pawła*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2016.

III. Literatura pomocnicza

- Adamski F., *Pedagogika personalistyczna wobec współczesnych nurtów myślenia o wychowaniu*, w: *Myśl pedagogiczna przełomu wieków*, red. T. Aleksander, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001, s. 241-260.
- Adler R. B., Proctor R., Rosenfeld L., *Relacje Interpersonalne. Proces porozumiewania się*, tłum. G. Skoczylas, Wyd. Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2021.
- Alves M. I., *Dam wam Ducha nowego*, tłum. L. Balter, „*Communio*” 43 (1988), nr 1, s. 14-31.
- Amodeo J., Wentworth K., *Odsłaniająca siebie komunikacja: istotny pomost między dwoma światami*, w: *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*, red. J. Stewart, tłum. P. Kostyło, Wyd. PWN, Warszawa 2008, s. 259-266.
- Andia Y., *Święty Pan i Dawca życia*, tłum. L. Balter, „*Communio*” 43 (1988), nr 1, s. 32-48.
- Andrade C. G., *Duchowość komunii*, tłum. G. Ostrowski, „*Communio*” 136 (2003), nr 4, s. 35-64.
- Aschenbrenner G. A., *Codzienny rachunek sumienia, w: Co zabrać ze sobą? Po fundamencie ćwiczeń duchowych*, red. J. Augustyn, Wyd. WAM, Kraków 2012, s. 108-132.

- Aschenbrenner G., *Codzienny rachunek sumienia*, w: *Rachunek sumienia dla dorosłych*, red. G. Aschenbrenner, J. L. Kontłowski, Wyd. WAM, Kraków 2005, s. 5-38.
- Augustyn J., *Doświadczyć zbawienia – droga do przebycia*, w: *Doświadczyć zbawienia. Ogólne spojrzenie na Pierwszy Tydzień „Ćwiczeń duchownych” św. Ignacego Loyoli*, J. Augustyn, K. Osuch, Wyd. Apostolstwa Modlitwy, Kraków 1992, s. 7-24.
- Augustyn J., *Medytacja ignacjańska. Geneza i praktyka*, Wyd. WAM, Kraków 2012.
- Augustyn J., *Metoda kontemplacji ewangelicznej. Czym jest kontemplacja ewangeliczna?*, w: *Wybór Jezusa. O drugim tygodniu Ćwiczeń Duchownych św. Ignacego Loyoli. Materiały z X Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice 10-13 IX 1990*, red. K. Osuch, [b.w.], Czechowice-Dziedzice 1991, s. 33-38.
- Augustyn J., *Praktyka kierownictwa duchowego*, Wyd. „M”, Kraków 1993.
- Augustyn J., *Przygotowanie do medytacji, medytacja, refleksja*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych. Materiały VIII Kursu Duchowości Ignacjańskiej 12-15 IX 1989*, red. K. Osuch, [b.w.], Czechowice-Dziedzice 1991, s. 43-57.
- Augustyn J., *Taktyka kuszenia złego ducha*, w: *Rozeznawanie duchowe. Reguły rozeznawania duchów pierwszego tygodnia Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2020, s. 185-198.
- Balter L., *Kapłaństwo Ludu Bożego. Studium teologicznodogmatyczne*, Wyd. ATK, Warszawa 1982.
- Balter L., *Rola charyzmatów w życiu religijnym Kościoła. Teologiczne spojrzenie na charyzmaty*, „Homo Dei” 45 (1976), nr 1, s. 38-45.
- Balthasar von H. U., *Christlich Meditieren*, Wyd. Herder, Freiburg 1984.
- Balthasar von H. U., *Duch chrześcijański*, tłum. Z. Włodkowska, Wyd. W drodze, Poznań 2013.
- Barry W. A., Connolly W. J., *Kierownictwo duchowe w praktyce*, tłum. P. Samerek, J. Oniszczyk, Wyd. „M”, Kraków 1992.
- Bartnik Cz., *Dogmatyka katolicka. Traktaty I-VI*, t. 1, Wyd. KUL, Lublin 2012.
- Bartoszek A., *Upomnienie braterskie w perspektywie teologicznej*, w: *Człowiek Bogu. Człowiek człowiekowi. Człowiek światu. Księga Pamiątkowa dedykowana śp. Ks. prof. dr. hab. Alojzemu Drożdżowi (1950-2019)*, red. W. Surmiak, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2020, s. 239-251.
- Bednarz M., *Całościowa wizja Ćwiczeń Duchownych św. Ignacego*, w: *Wokół fundamentu ćwiczeń. Duchowość Ignacjańska. Referaty V Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice. 16-20 września 1985*, [b.m.r.w.], s. 4-17.

- Bełch K., *Nowa ewangelizacja w kulturze postmodernistycznej*, „Studia Pastoralne” 2011, nr 7, s. 336-350.
- Biela B., Celary I., *Wysłuchani w Ducha. Ku odnowie wspólnoty parafialnej – rodziny Bożej*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2019.
- Biela B., *Metodologia krzewienia duchowości Komunii w świetle „Novo millenio ineunte” i Listu Jana Pawła II do kapłanów na Wielki Czwartek 2005 roku*, „Studia Pastoralne” (2019), nr 15, s. 274-288.
- Biela B., *Odnowa parafii – pastoralne wskazania Jana Pawła II*, „Studia Pastoralne” (2019), nr 15, s. 73-94.
- Biela B., *Struktura eklezjalna wspólnoty we współczesnym nauczaniu Kościoła*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 44 (2011), nr 2, s. 529-546.
- Biela B., *Uwarunkowania i punkt ciężkości nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Nowa Ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 135-178.
- Biela B., *Współczesne zagrożenia wiary od zewnątrz*, „Roczniki Teologii Katolickiej” (2010), nr 9, s. 39-63.
- Biela B., *Zasada katechumenalna w duszpasterstwie akademickim*, „Studia Pastoralne” (2006), nr 2, s. 258-267.
- Bielecki S., *Ku pneumatologicznym podstawom duszpasterstwa*, „Roczniki Teologiczne” 53 (2006), nr 6, s. 35-53.
- Bigiel M., *Jezus chrzci Duchem Świętym*, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, Łódź 1997.
- Blachnicki F., *Charyzmat „Światło-Życie”. Teksty podstawowe*, Wyd. Światło-Życie, Lublin 1996.
- Blachnicki F., *Kościół jako wspólnota*, Wyd. Światło-Życie, Lublin, 1994.
- Blachnicki F., *Rekolekcje Ewangelizacyjne. Podręcznik*, Wyd. Światło-Życie, Kraków 2013.
- Blachnicki F., *Sympatycy czy chrześcijanie*, Wyd. Światło-Życie, Krościenko 2002.
- Blachnicki F., *Szkoła modlitwy. Namiot Spotkania*, Wyd. Światło-Życie, Kraków 2010.
- Bogacki H., *Charyzmatyczna struktura Kościoła pierwotnego*, „Collectanea Theologica” 41 (1971), nr 2, s. 43-52.
- Borutka T., *Rola Słowa Bożego w życiu indywidualnym i społecznym*, „Polonia Sacra” 15 (2011), nr 1, s. 7-23.
- Braun F., *Bóg i pieniądze*, tłum. J. Dembska, Wyd. Verbinum, Warszawa 2002.

- Brownell R., *Reagowanie na komunikaty*, w: *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*, red. J. Stewart, tłum. P. Kostyło, Wyd. PWN, Warszawa 2008, s. 225-234.
- Brózda Ł., *Podmiotowość w wychowaniu – perspektywa personalistyczna*, „Kultura-Przemiany-Edukacja” 2017, nr 5, s. 154-166.
- Budniak J., *Ruch odnowy w Duchu Świętym w Kościele Rzymsko-Katolickim*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 40 (2007), nr 1, s. 207-213.
- Cantalamesa R., *Tajemnica głoszenia Słowa Bożego*, tłum. G. Niedźwiedz, Wyd. Św. Antoniego, Wrocław 2007.
- Cantalamesa R., *Wiara, która zwycięża świat*, tłum. T. Bargiel, Wyd. Serafin, Kraków 2012.
- Cantalamesa R., *Przygotujcie drogi Pańskie: do światowej ewangelizacji ekumenicznej w przygotowaniu na rok dwutysięczny*, tłum. K. Kozak, Wyd. Księży Sercanów Dehon, Kraków 1999.
- Cencini A., *Asceza i dyscyplina. Droga piękna*, tłum. D. Piekarcz, Wyd. Salwator, Kraków 2021.
- Chapman G., *5 języków miłości dla singli*, tłum. J. Czernik, Wyd. Esprit, Kraków 2017.
- Chlondowski P., *Charyzmat prorocstwa – peryferyjny fenomen czy istotna forma aktualizacji Objawienia?*, „Teologia w Polsce” 4 (2010), nr 2, s. 277-292.
- Chlondowski W., *Rozpoznaj swój charyzmat – playlista*, <https://youtube.com/playlist?list=PL6hgBhB7Elk-W9cVtuXaRbaCSuyVk6Kfw&si=UyRuYz7xl5W0AFzS> [dostęp: 11.06.2024].
- Chmielewski M., *Chrystocentryzm*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Wyd. „M” Lublin-Kraków 2002, s. 121-123.
- Chmielewski M., *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Roczniki Teologiczne” 46 (1999), nr 5, s. 161-177.
- Chmielewski M., *Różaniec – szkoła życia duchowego na III tysiąclecie*, w: *Odkrywanie różańca*, red. T. Siudy, W. Życiński, Wyd. PTM, Częstochowa-Kraków 2003, s. 119-135.
- ChwałaMu, <https://www.rozpalwiare.pl/chwalamu> [dostęp: 20.11.2024].
- Congar Y., *Die Wesenseigenschaften der Kirche*, w: *Mysterium Salutis. Grundriss heilsgeschichtlicher Dogmatik*, t. 4/1, red. J. Feiner, M. Löhrer, Wyd. Benziger, Einsiedeln-Zürich-Köln 1972, s. 357-599.
- Congar Y., *Wierzę w Ducha Świętego. Duch Święty w „ekonomii”*. *Objawienie i doświadczenie Ducha*, t. 1, tłum. A. Paygert, Wyd. Księży Marianów, Warszawa 1995.
- Czekalski R., *Katecheza komunikacją wiary. Studium z katechetyki fundamentalnej*, Wyd. Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2006.

- Dagens C., *Duch Święty, krzyż Chrystusa a historia ludzi*, tłum. L. Woroniecki, „Communio” 47 (1988), nr 1, s. 61-75.
- Danecki J., *Wspólnoty parafialne w duchu synodalności papieża Franciszka*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 92 (2023), nr 4, s. 19-25.
- Dańczak A., *Wymiar świętości i grzechu w Kościele proszącym o przebaczenie*, „Studia Gdańskie” 2005/2006, nr 18/19, s. 93-107.
- Dąbek A., *Kompetencje kluczowe w edukacji XXI wieku*, w: *Wielowymiarowość edukacji XXI wieku. Edukacja szkolna*, t. 2, red. A. Klim-Klimaszewska, S. Wieruszewska-Duraj, Wyd. IKRiBL, Siedlce 2022, s. 27-38.
- Dąbek T. M., *Duch Święty sprawcą nowej ewangelizacji*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 225-241.
- Decyk J., *Liturgia godzin hymnem na chwałę Boga*, „Studia Theologica Varsaviensia” 49 (2011), nr 1, s. 23-34.
- Doliński D., *Psychologia wpływu społecznego*, Wyd. Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, Wrocław 2000.
- Doświadczenie*, w: *Słownik języka polskiego. Wydanie VII zmienione i poprawione*, t. 1, red. H. Szkiłdź, S. Bik, C. Szkiłdź, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1992.
- Drożdż B., *Dynamika miłości pasterskiej*, „Roczniki Teologiczne” 54 (2007), nr 6, s. 57-68.
- Drożdż B., *Eucharystia istotnym elementem dobra wspólnego*, „Społeczeństwo” 31 (2021), nr 4, s. 33-49.
- Drożdż B., *Miłość jest społeczna*, „Perspectiva” 2 (2003), nr 1, s. 151-158.
- Drożdż B., *Posługa charytatywna znakiem ewangelizacyjnej obecności Kościoła*, „Perspectiva” 7 (2008), nr 1, s. 48-65.
- Dryl G. W., *Zrozumienie misji Jezusa: Mk 7, 14-23*, w: *Co znaczy być z Jezusem? Warsztaty biblijne o drodze ucznia w Ewangelii według św. Marka*, red. S. Harężga, Wyd. KUL, Lublin 2006, s. 72-77.
- Duda K., *Modlitwa aktualizacją naszej wiary*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2013, nr 12, s. 27-45.
- Dyrek K., *Kierownictwo duchowe a psychologia*, w: *Pasterz według serca Jezusa*, red. J. Augustyn, K. Dyrek, C. Sękalski, Wyd. Księży Marianów PROMIC, Warszawa 1996, s. 29-42.
- Dziewiecki M., *Komunikacja pastoralna*, Wyd. Salwator, Kraków 2005.
- Dziewiecki M., *Komunikacja. Kochaj i mów co chcesz!*, Wyd. RTCK, Nowy Sącz 2019.

- Dziewulski G., *Świadectwo chrześcijańskie jako znak wiarygodności Kościoła*, Wyd. KUL, Lublin 2010.
- Ekman P., *Emocje ujawnione*, tłum. W. Białas, Wyd. Helion, Gliwice 2012.
- Ewagriusz z Pontu, *Pisma ascetyczne*, t. 1, tłum. K. Bielecki, Wyd. Tyniec, Kraków 1998.
- Favlo S., *Przebudzenie charyzmatów*, tłum. T. Stańczyk, Wyd. Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, Łódź 1995.
- Ficoń M., *Antydemoniczny charakter sakramentu święceń*, „*Analecta Cracoviensia*” 2020, nr 52, s. 29-53.
- Figura M., *Duch Święty a Kościół*, tłum. L. Balter, „*Communio*” 104 (1998), nr 2, s. 79-95.
- Figura M., *Specyfika wspólnoty chrześcijańskiej*, tłum. L. Balter, „*Communio*” 136 (2003), nr 4, s. 3-20.
- Formatio*, w: A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski. Wydanie 5*, Wyd. Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2013, s. 267.
- Franken R. E., *Psychologia motywacji*, tłum. M. Przyłipiak, Wyd. GWP, Gdańsk 2005.
- Frattallone R., *Kierownictwo duchowe dziś*, tłum. Z. J. Kijas, M. Sternal, Wyd. Księża Marianów, Warszawa 2001.
- Frejusz K., *Integralny wymiar pedagogii Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli*, „*Studia Bobolanum*” 28 (2017), nr 2, s. 33-59.
- Gajdowie M. M., *Rozwój. Jak współpracować z łaską*, Wyd. Pro Homine, Szczecin 2012.
- Garrigou-Lagrange R., *Trzy okresy życia wewnętrznego wstępem do życia w niebie*, tłum. S. Landy, Wyd. Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2001.
- Głos na pustyni, <https://glosnapustyni.pl> [dostęp: 20.11.2024].
- Głowa S., *Kapłaństwo według Soboru*, w: *Kościół w świetle Soboru*, red. H. Bogacki, S. Moysa, Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1968, s. 189-227.
- Gocko J., *Kościół obecny w świecie – posłany do świata. Teologiczno-społeczne aspekty posłannictwa Kościoła w świecie po Soborze Watykańskim II*, Wyd. KUL, Lublin 2003.
- Gogolik M., *Świadectwo nawrócenia w przekazie katechetycznym*, „*Colloquia Theologica Ottoniana*” 2016, nr 2, s. 45-59.
- Gomes C. F., *Jezus a dar Ducha Świętego*, tłum. L. Balter, „*Communio*” 43 (1988), nr 1, s. 3-23.
- Górski J., *Ochrzczeni – posłani. Nakaz misyjny Jezusa we współczesnym świecie*, „*Symposium*” 23 (2019), nr 2, s. 47-54.
- Gózdź K., *Kościół świętych – Kościół grzeszników według Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „*Teologia w Polsce*” 8 (2014), nr 2, s. 31-41.

- Grabowski J., *Eucharystia źródłem i szczytem apostołstwa świeckich*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 32 (2004), nr 1, s. 51-64.
- Gruła L., *Między charyzmatem a intelektem. Próba poszukiwania złotego środka w wierze w perspektywie pokusy jej ucharyzmatycznienia lub przeintelektualizowania*, „Teologia w Polsce” 10 (2016), nr 2, s. 177-196.
- Guardini R., *Przedszkole modlitwy*, tłum. E. Schiwiek, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2018.
- Guzowski K., *Kościół z Ducha Świętego. Pneumatologiczne podstawy jedności w różnorodności*, „Roczniki Teologiczne” 62 (2015), nr 2, s. 69-89.
- Hadryś J., *Dynamika chrześcijańskiego życia duchowego*, Wyd. Wydział Teologiczny UAM, Poznań 2017.
- Hajduk R., *Preewangelizacja i współczesne możliwości jej urzeczywistnienia*, „Forum Teologiczne” 2015, nr 16, s. 165-179.
- Hamer H., *Klucz do efektywnego uczenia się. Poradnik dla nauczycieli*, Wyd. Veda, Warszawa 2010.
- Hanc W., *Eucharystia sakramentem chrześcijańskiej jedności*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21 (1974), nr 6, s. 59-79.
- Harężga S., *Uświęcająca moc Ducha Świętego wewnątrz wspólnoty Kościoła*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 33-50.
- Hartley P., *Komunikacja w grupie*, tłum. I. Chlewińska, Wyd. Zys i S-ka, Poznań 2000.
- Hilario M. C., *Spiritualia Exertitia secundum Romanorum Pontificum documenta*, Lib. Religiosa, Barcelona 1941.
- Inlender B., *Życie w Duchu Świętym*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 241-259.
- Irek W., *Liturgia uprzywilejowaną przestrzenią słowa Bożego w świetle Adhortacji Verbum Domini*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 19 (2011), nr 1, s. 53-70.
- Jagodziński M., *Chrystologia komunijna*, „Studia Theologica Varsaviensia” 46 (2008), nr 1, s. 67-79.
- Jagodziński M., *Sakramenty komunii*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 64 (2009), nr 4, s. 285-289.
- Jan od Krzyża, *Droga na Górę Karmel. Księga 2*, w: *Dzieła*, tłum. B. Smyrak, Wyd. Karmelitów Bosych, Kraków 1975, s. 187-308.

- Jankowski A., *Duch dokonawca. Duch Święty u kresu dzieła zbawienia według Nowego Testamentu*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 63-75.
- Jankowski A., *Jezus a Duch*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 36 (1983), nr 1, s. 16-21.
- Jankowski A., *Powszechne kapłaństwo wiernych w Piśmie Świętym*, w: *Idee przewodnie soborowej konstytucji o Kościele*, red. J. Brudz, J. Chmiel, [i in.], Wyd. TPT, Kraków 1971, s. 83-108.
- Jaskuła S., *Pedagogika ewaluacji*, „Pedagogium” 64 (2013), nr 4, s. 45-54.
- Jaszczuk R., *Ewangelizacja kultur i inkulturacja Ewangelii*, Wyd. Missio Polonia, Warszawa 2012.
- Jaworski M., *Antropologiczne podstawy modlitwy. Studium filozoficzno-religijne*, „Studia Philosophiae Christianae” 51 (2015), nr 1, s. 5-15.
- Jezus żyje. Prowadzący: Witek Wilk* <https://www.rekolekcje-jezuszyje.pl/prowadzacy/85-pages/prowadzacy-goscie-mowcy-4/454-witek-wilk-2> [dostęp: 14.11.2023].
- Jędrzejewski S., *Pedagogika Jezusa w świetle Ewangelii*, „Seminare” 2002, nr 18, s. 5-14.
- Kalbarczyk A., *Fazy życia grup parafialnych*, „Teologia Praktyczna” 2002, nr 3, s. 192-210.
- Kalbarczyk A., *Głoszenie słowa Bożego z wykorzystaniem form teatralnych*, „Polonia Sacra” 51 (2018), nr 2, s. 5-18.
- Kamieński Ł., *Aktualizacja Pisma Świętego według dokumentu Papieskiej Komisji Biblijnej „Interpretacja Biblii w Kościele” jako nowy sposób odniesienia słowa Bożego do życia*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 60 (2016), nr 3, s. 197-215.
- Kamiński R., *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, Wyd. KUL, Lublin 2007.
- Kamiński R., *Metodyka przygotowania prac promocyjnych z teologii praktycznej*, Wyd. Unitas, Siedlce 2017.
- Kamiński R., *Parafia w diecezji i Kościele Powszechnym*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 30 (1983), nr 6, s. 273-281.
- Kamiński R., *Posługa biskupa w diecezji*, „Roczniki Teologiczne” 44 (1997), nr 6, s. 5-22.
- Kania M., *Muzyka sakralna jako środek ewangelizacji*, „Global Studies Review” 2020, nr 1, s. 337-358.
- Kazimieruk W., *Kapłaństwo wspólne wiernych*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 22 (2014), nr 1, s. 169-187.

- Keltner D., Oatley K., Jenkins J. M., *Zrozumieć emocje*, tłum. M. Guzowska, Wyd. PWN, Warszawa 2021.
- Kiciński J., *Charyzmaty w Kościele i dla Kościoła*, „Studia Włocławskie” 2019, nr 21, s. 137-152.
- Kielczewski R., *Teologia mszalnej liturgii słowa*, w: *Eucharystia w duszpasterstwie*, red. A. L. Szafrński, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1977, s. 85-164.
- Klimas S. G., *Duchowość „koinonii św. Pawła”. Stowarzyszenie Życia Apostolskiego w świetle współczesnej nauki Kościoła*, Wyd. Jedność, Kielce 2009.
- Kmiecik B., *Towarzystwo duchowe małżonkom i osobom w sytuacjach nieregularnych w świetle adhortacji Amoris laetitia*, „Family Forum” 2017, nr 7, s. 107-124.
- Kniaź G., *Moralność chrześcijańska pomiędzy sacrum i profanum*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2006, nr 2, s. 7-25.
- Konecki K., *Mistagogiczny wymiar sakramentu chorych*, „Studia Włocławskie” 2005, nr 8, s. 216-223.
- Kopeć E., *Chryzologiczna koncentracja teologii*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 22 (1975), nr 2, s. 59-71.
- Korgul M., *Dydaktyka dla katechetów*, Wyd. Diecezjalne Centrum Edukacyjne, Legnica 2022.
- Korwin-Gronkowski A., *Wspólnota Kościołem jutra. Eklezjalne communio w Chrystusie w ujęciu Franciszka Blachnickiego*, „Teologia w Polsce” 10 (1016), nr 1, s. 189-103.
- Kosiak P. W., *Pascha Jezusa Chrystusa*, „Studia Elckie” 19 (2017), nr 4, s. 433-449.
- Kotecki D., *Aby lepiej zrozumieć Ewangelię wg. św. Marka. Wewnętrzne klucze hermeneutyczne drugiej Ewangelii*, w: *Miłość wytrwa do końca*, red. W. Chrostowski, Wyd. Vocatio, Warszawa 2004, s. 191-209.
- Kotlewski T., *Słowo Boże w Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 2013, nr 1, s. 101-116.
- Kotlewski T., *Wprowadzenie do duchowości ignacjańskiej. Źródła – epoka – doświadczenie*, „Studia Bobolanum” 2003, nr 3, s. 111-134.
- Kowalczyk M., *Ponowne odkrycie Ducha Świętego*, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 3-16.
- Kowalczyk S., *Postmodernizm*, w: *Encyklopedia „białych plam”*, t. 14, red. A. Winiarczyk, Wyd. Polwen, Radom 2004, s. 276-281.
- Kozak A., *Proces grupowy. Poradnik dla trenerów, nauczycieli i wykładowców*, Wyd. Helion, Gliwice 2014.
- Kozłowski Cz., *Psychologia rekolekcyjnego milczenia*, w: *Wokół anotacji Ćwiczeń. Duchowość ignacjańska. Referaty VI Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice 15-19 września 1986*, red. S. Piotrowski, [b.m.r.w.], s. 67-78.

- Kozyra M., *Synodalność we wspólnotach parafialnych w nauczaniu Papieża Franciszka*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 82 (2023), nr 4, s. 25-46.
- Kozuch M., *Zastosowanie zmysłów i uczestnictwo ciała w modlitwie*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych. Materiały VIII Kursu Duchowości Ignacjańskiej 12-15 IX 1989*, red. K. Osuch, Czechowice-Dziedzice 1991, s. 65-72.
- Krakowiak Cz., *Kapłaństwo wspólne i kapłaństwo służebne w świetle ksiąg liturgicznych*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 1983, nr 36, s. 297-306.
- Królikowski J., *Kryzys władzy w Kościele i kolegialność*, „Symposium” 33 (2017), nr 2, s. 193-209.
- Królikowski W., *Ignacjański Fundament. Sztuka korzystania ze stworzeń*, w: *Droga duchowego uporządkowania i miłości*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 83-95.
- Królikowski W., *Ignacjańskie Agere Contra – działać przeciw*, w: *Droga duchowego uporządkowania i miłości*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 113-128.
- Królikowski W., *Modlitwy końcowe w pierwszym tygodniu Ćwiczeń duchowych św. Ignacego*, „Studia Bobolanum” 30 (2019), nr 2, s. 35-63.
- Królikowski W., *Rozeznawanie duchów na drodze duchowego wzrostu i regresu człowieka według św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 33 (2021), nr 2, s. 115-134.
- Królikowski W., *Rozeznawanie woli Bożej według św. Ignacego Loyoli*, „Polonia Sacra” 24 (2020), nr 3, s. 5-24.
- Królikowski W., *Spowiedź generalna – istota, cel, metoda i jej miejsce w Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli*, „Studia Bobolanum” 2005, nr 3, s. 95-116.
- Królikowski W., *Zasada i Fundament Ćwiczeń duchowych św. Ignacego*, „Studia Bobolanum” 2004, nr 3, s. 99-114.
- Krupa A. L., *Powszechnie kapłaństwo wiernych. Duchowe ofiary składane Bogu przez wiernych z tytułu ich powszechnego kapłaństwa*, w: *Chrześcijanin w Kościele*, red. J. Majka, Wyd. Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1979, s. 89-121.
- Krzysteczko H., *Doświadczenie religijne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 187-191.
- Kubik W., *Zarys dydaktyki katechetycznej*, Wyd. Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego, Kraków 1990.
- Kucharski J., *Biblijne źródła uczynków miłosierdzia względem duszy*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 55 (2014), nr 3, s. 33-41.

- Kudasiewicz J., *Charyzmaty bogactwem Kościoła. Studium biblijno-pastoralne*, w: *W służbie wartościom. Księga pamiątkowa poświęcona księdzu biskupowi profesorowi dr hab. Kazimierzowi Ryczanowi z okazji 60-lecia urodzin*, red. R. Kamiński, S. J. Koza, [i in.], Wyd. Jedność, Kielce 1999, s. 300-314.
- Kudasiewicz J., *Duch Święty i Jego dary*, Wyd. AA, Kraków 2018.
- Kudasiewicz J., *Duch Święty mocą świadectwa*, w: *Duch, który jednoczy: zarys pneumatologii*, red. M. Marczewski, Wyd. Polihymnia, Lublin 1998, s. 41-58.
- Kudasiewicz J., *Manifest misyjny Jezusa (Mt 18,16-26)*, „Ethos” 13 (2000), nr 1-2, s. 52-60.
- Kudasiewicz J., *Odkrywanie Ducha Świętego. Medytacje biblijne*, Wyd. Jedność, Kielce 1998.
- Kudasiewicz J., *Pastoralne konsekwencje nowej interpretacji nakazu misyjnego (Mt 28, 16-30)*, „Homo Dei” 2004, nr 2, s. 10-21.
- Kudasiewicz J., *Rola charyzmatów w Kościele pierwotnym w świetle listów św. Pawła*, w: *Księga jubileuszowa - 250 lat Seminarium Duchownego w Kielcach: 1727-1977*, red. Wyższe Seminarium Duchowne (Kielce), Wyd. Kuria Diecezjalna, Kielce 1977, s. 273-288.
- Kulpaczyński S., *Formy obrazowe i metodyka ich zastosowania w katechezie*, w: *Katechizacja różnymi metodami*, red. M. Majewski, Wyd. Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego, Kraków 1994, s. 185-200.
- Kunka V., *Jezus jako dar Boga dla świata*, w: *Studia z biblistyki*, t. 5, red. J. Łach, Wyd. ATK, Warszawa 1990, s. 180-230.
- Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Wyd. BGW, Warszawa 1994.
- Laicus*, w: A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski. Wydanie 5*, Wyd. Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2013, s. 375.
- Lambert W., *Najważniejszy kwadrans Ignacego. Duchowość ignacjańska 6*, Wyd. WAM, Kraków 1992.
- Langkammer H., *Biblijne podstawy duchowości chrześcijańskiej*, Wyd. Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna, Wrocław 1987.
- Le Goff J., *Historia i pamięć*, tłum. A. Gronowska, J. Stryczyk, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007.
- Libiszowska-Żółtkowska M., *Nowe ruchy religijne i misje ewangelizacyjne. Odwieczne tęsknoty w nowych narracjach*, „Roczniki Nauk Społecznych” 47 (2019), nr 4, s. 111-127.
- Lipiec D., *Apostolskie zaangażowanie laikatu w Polsce*, w: *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II*, red. M. Fiałkowski, Wyd. KUL, Lublin 2015, s. 139-160.

- Lipniak J. M., *Usprawiedliwiający wymiar Eucharystii*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2017), nr 3, s. 145-172.
- List do Diogeneta*, w: *Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostolskich*, red. W. Zega, tłum. A. Świderkówna, Wyd. „M”, Kraków 1998, s. 339-350.
- Louf A., *Łaska może więcej. Towarzystwo duchowe*, tłum. A. Frej, Wyd. Księży Marianów, Warszawa 1999.
- Louf A., *Towarzystwo duchowe*, tłum. L. Rutkowska, Wyd. „M”, Kraków 1994.
- Lucchetti Bingemer M. C., *Namaszczenie Duchem i życie w Chrystusie*, tłum. L. Balter, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 98-120.
- Łabendowicz S., *Dydaktyka katechezy*, Wyd. Spatium, Radom 2019.
- Łabendowicz S., *Metody biblijne w budowaniu dynamiki wspólnotowej w katechezie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 12 (2012), nr 3, s. 99-104.
- Łabendowicz S., *Metody biblijne w katechezie młodzieży i dorosłych*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 13 (2013), nr 4, s. 89-92.
- Łabendowicz S., *Metody pracy z Pismem Świętym w katechezie z uwzględnieniem dynamiki grupy*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 11 (2011), nr 3, s. 73-78.
- Łabendowicz S., *Metodyka katechezy*, Wyd. Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, Radom 2019.
- Łabendowicz S., *Środki dydaktyczne w katechezie młodzieży i dorosłych*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 13 (2013), nr 4, s. 93-96.
- Łabendowicz S., *Współdziałanie duchownych i świeckich w Kościele*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 66 (2017), nr 2, s. 31-52.
- Łabendowicz S., *Wybrane metody pracy z tekstem biblijnym*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 11 (2011), nr 2, s. 77-84.
- Łaszczyk M., *Kryteria eklezjalności zrzeszeń świeckich w Kościele*, w: *W służbie Kościołowi i nauce. Księga jubileuszowa dedykowana ks. prof. Stanisławowi Olejnikowi*, red. J. Bagrowicz, [i in.], Włocławek 1994, s. 133-141.
- Łaszczyk M., *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie w świetle pastoralnych zasad eklezjologii komunii*, „Studia Włocławskie” 1998, nr 1, s. 77-83.
- Łukaszyk R., Nossol A., *Chrystocentryzm*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 3, red. R. Łukaszyk, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz, Wyd. Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 1985, kol. 296-301.
- Łydka W., *Sakramentalne uobecnienie Paschy Chrystusa*, „Analecta Cracoviensia” 1985, nr 17, s. 303-310.

- Łysy H., *Liturgiczne i pozaliturgiczne przepowiadanie z obrazowością słowną i wizualnością*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 2012, nr 32, s. 183-199.
- Malina A., „*Nie jak ich uczeni w piśmie*” (Mt 7,29). *Autorytet Mojżesza i Jezusa według Mateusza*, „Studia Nauk Teologicznych” 2016, nr 11, s. 49-63.
- Marchel W., *Abba, Vater! Die Vaterbotschaft des Neuen Testaments*, Wyd. Patmos-Verlag, Düsseldorf 1963.
- Marchetti A., *Zarys teologii życia duchowego. Część II*, tłum. J. E. Bielecki, Wyd. Barbara, Kraków 1996.
- Mariański J., *Wiara i wierzenia Polaków w niestabilnej nowoczesności. Analiza socjologiczna*, Wyd. KUL, Lublin 2014.
- Mascall E. L., *Chrześcijańska koncepcja człowieka: zagadnienia wybrane*, tłum. H. Bednarek, S. Zalewski, Wyd. Pax, Warszawa 1962.
- Matuszyński J., *Teologiczne aspekty odnowionej liturgii sakramentu pokuty*, „Teologia w Polsce” 2 (2008), nr 2, s. 329-344.
- Mergalska L., *Świadectwo życia i apostołstwo słowa ludzi świeckich*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 10 (2010), nr 4, s. 21-30
- Meures F., *Codzienny rachunek sumienia*, tłum. T. Grodecki, w: *Rachunek sumienia*, red. Zespół Ignacjańskiego Centrum Formacji Duchowej, [b.w.], Gdynia 1993, s. 21-24.
- Mędała S., *Ewangelia według świętego Jana. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz, cz. 2*, Wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2010.
- Miczyński J. K., *Egzystencjalny wymiar kerygmatu apostoła Pawła*, „Roczniki Teologii Duchowości” 57 (2010), nr 2, s. 41-49.
- Mielcarek K., *Będziecie moimi świadkami po krańce ziemi (Dz 1,8). Łukaszowa wizja świadectwa z perspektywy Dziejów Apostolskich*, „Verbum Vitae” 2015, nr 28, s. 257-296.
- Mietzel G., *Psychologia kształcenia. Praktyczny podręcznik dla pedagogów i nauczycieli*, Wyd. GWP, Gdańsk 2002.
- Międzynarodowa Służba Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (CHARIS). Statuty*, <https://charis.info.pl/sluzba-charis-statuty/> [dostęp: 24.08.2024].
- Migut B., *Eucharystia sakramentem chrześcijańskiej inicjacji. Aspekt teologiczno-liturgiczny*, „Liturgia Sacra” 25 (2019), nr 2, s. 361-376.
- Misiarczyk L., *Ojcowie Kościoła komentują Biblię. Ewangelia według św. Marka*, Ząbki 2009.
- Misiurek J., *Chrzest – nowe stworzenie w Chrystusie*, w: *Chrzest – nowość życia*, red. A. J. Nowak, W. Słomka, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1992, s. 79-91.

- Mokrzycki B., *Dobre odprawianie Ćwiczeń Duchownych prowadzące do celu*, w: *Wokół anotacji ćwiczeń. Duchowość Ignacjańska. Referaty VI Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice. 15-19 września 1986*, [b.m.r.w.], s. 105-115.
- Mokrzycki B., *Kościół w świętości*, Wyd. Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1984.
- Mokrzycki B., *Specyfika modlitwy chrześcijańskiej*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych. Materiały VIII Kursu Duchowości Ignacjańskiej 12-15 IX 1989*, red. K. Osuch, Czechowice-Dziedzice 1991, s. 11-30.
- Morawiec Z., *Chrystus w centrum wiary Kościoła i refleksji teologicznej*, „Symposium” 8 (2001), nr 1, s. 13-18.
- Nagy S., *Charyzmaty i urząd w Kościele*, „Zeszyty Naukowe KUL” 19 (1976), nr 3, s. 45-55.
- Nagy S., *Duch Święty w strukturze i życiu Kościoła*, w: *Chrześcijanin w Kościele*, red. J. Majka, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1999, s. 25-56.
- Najda A. J., *Rodzina miejscem rozpoznawania i dojrzewania powołania*, „Studia Elckie” 19 (2017), nr 4, s. 451-461.
- Napiórkowski A. A., *Maryja jest piękna. Zarys mariologii i maryjności*, Wyd. UPJPII, Kraków 1016.
- Napora K., *Aby służył i strzegł (Rdz 2,15). Praca jako powołanie człowieka w świetle Rdz 1-2*, „Verbum Vitae” 2014, nr 25, s. 17-39.
- Neumann J., *Trynitarny charakter Kościoła*, „Communio” 136 (2003), nr 4, s. 21-34.
- Nocko P., *Wybrane zagadnienia z teologii prezbiteratu*, „Studia Teologiczne Białystok Drohiczyń Łomża” 37 (2019), nr 1, s. 151-178.
- Nowak W., *Liturgia jako pieśń nowa ku czci Pana*, „Roczniki Liturgiczno-Homiletyczne” 56 (2009), nr 1, s. 309-321.
- Nowicki A., *Kościół – communio jako znak i narzędzie Boga*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 7 (1999), nr 1 s. 117-128.
- Nowicki A., *Pięćdziesiątnica, a zapoczątkowanie Kościoła*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 3 (1995), nr 2, s. 86-98.
- Nowosielski M., *Dojrzałość osobowa chrześcijanina w perspektywie psychologicznej*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 22 (2009), nr 2, s. 289-298.
- O'Connor E. D., *Ruch charyzmatyczny w Kościele katolickim*, tłum. F. Żuromska, Wyd. Pax, Warszawa 1984.
- Ochman A., *Komunia trynitarna źródłem komunijnej eklezjologii w ujęciu Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 10 (2015), nr 2, s. 77-99.

- Ochman A., *Kościół „sakramentem” udziału w trynitarnym życiu Boga w ujęciu Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 10 (2015), nr 2, s. 101-132.
- Ogórek P. P., *Lectio Divina różańcowych tajemnic światła*, w: *Homo orans*, t. 4, red. J. Misiurek, J. M. Popławski, K. Burski, Wyd. KUL, Lublin 2003, s. 245-264.
- Orłowski P. P., *Lider a zarządzanie według Tomasza z Akwinu*, „Studia Włocławskie” 2018, nr 20, s. 539-552.
- Oster C. K., *Grupy*, tłum. A. Bezwińska-Walerjan, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2002.
- Ostrowski M., *Duchowe i religijne ruchy*, w: *Kościół i religijność Polaków 1945-1999*, red. W. Zdaniewicz, T. Zembrzusi, Wyd. Pallotinum, Warszawa 2000, s. 123-159.
- Osuch K., *Dar kontemplacji ewangelicznej*, w: *Wybór Jezusa. O drugim tygodniu Ćwiczeń Duchownych św. Ignacego Loyoli. Materiały z X Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice 10-13 IX 1990, Czechowice-Dziedzice 1991*, s. 25-32.
- Osuch K., *Rachunek sumienia szczegółowy i ogólny. Jak codziennie ulepszać siebie, relacje z Bogiem i drugim człowiekiem*, Wyd. WAM, Kraków 2004.
- Osuch K., *Sposób odprawiania rachunku sumienia*, w: *Znaczenie refleksji w duchowości ignacjańskiej. Wokół rachunku sumienia według św. Ignacego Loyoli*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 121-148.
- Paciorek A., *Nowa modlitwa uczniów Nowego Przymierza (Mt 6,9-13)*, „Verbum Vitae” 2003, nr 4, s. 157-175.
- Parkinson B., *Emocje*, w: *Emocje i motywacja*, red. B. Parkinson, A. M. Colman, tłum. I. Sowa, Wyd. Zyska i S-ka, Poznań 1995, s. 15-40.
- Parzyszek Cz., *Chrześcijanin – człowiek słowa Bożego*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2011, nr 13, s. 157-178.
- Parzyszek Cz., *Posłuszeństwo i posługa władzy – odpowiedzią na zagrożenia współczesnej cywilizacji*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 9, s. 90-116.
- Paszkowska T., *Chrystomorfizacja*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Wyd. „M”, Lublin-Kraków 2002, s. 123-124.
- Paszkowska T., *Świadectwo w mocy Ducha jako sposób ewangelizacji*, „Roczniki Teologii Duchowości” 60 (2013), nr 5, s. 47-64.
- Perzyński A. P., *Jedność przez różnorodność Kościoła*, „Studia Genesnensia” 2015, nr 29, s. 143-155.
- Piasecki P., *Różaniec jako kontemplacja tajemnic Chrystusa*, w: *Homo orans*, t. 4, red. J. Misiurek, J. M. Popławski, K. Burski, Wyd. KUL, Lublin 2003, s. 335-354.

- Piekarz D., *Chrystus jako Oblubieniec Kościoła w świetle Nowego Testamentu*, „Polonia Sacra” 52 (2001), nr 8, s. 311-327.
- Pierskała R., *Kapłaństwo wspólnie Ludu Bożego*, „Roczniki Teologiczne” 49 (2002), nr 8, s. 5-15.
- Pierzchalski J., *Walka duchowa*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2020.
- Pietras H., *Jedność wspólnoty kościelnej jako owoc Eucharystii w nauczaniu pierwszych ojców*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1986/1987, nr 19/20, s. 5-12.
- Pikus T., *Charyzmaty w Kościele*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 22 (2009), nr 2, s. 105-120.
- Pilarska A., Suchańska A., *„Będziesz kochać bliźniego swego jak siebie samego”? Związek samoopiekuńczości z empatią i zachowaniami altruistycznymi*, „Przegląd Psychologiczny” 67 (2022), nr 1, s. 7-24.
- Plich Z., *Wykład zasad kościelnej wymowy*, Wyd. Pallottinum, Poznań 1958.
- Płusa S., *Rola świadectwa w nowej ewangelizacji na przykładzie nowych ruchów religijnych*, „Verbum Vitae” 2015, nr 27, s. 275-296.
- Płusa S., *Rozoznawanie duchowe w kontekście Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej*, „Polonia Sacra” 24 (2020) nr 3, s. 79-92.
- Płusa S., *Świadectwo w procesie komunikacji wiary*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Towarzystwo Pastoralistów, Lublin 2012, s. 231-244.
- Pojawa B., *Środki dydaktyczne w katechezie*, w: *Dydaktyka katechezy*, red. J. Stala, cz. 2, Wyd. Biblos, Tarnów 2004, s. 301-348.
- Polak M., *Duszpasterstwo miłosierdzia. Miłosierdzie jako paradygmat pastoralnej misji Kościoła*, „Teologia Praktyczna” 2014, nr 15, s. 7-21.
- Poleszak L., *Lenistwo duchowe*, „Symposium” 14 (2010) nr 1, s. 175-188.
- Potterir de la I., *Modlitwa Jezusa. Mesjasza – Sługi Bożego – Syna Bożego*, tłum. B. Piotrowska, Wyd. WAM, Kraków 1996.
- Projekt Przebudzenie, <https://projektprzebudzenie.pl/o-nas/> [dostęp: 20.11.2024].
- Pryba A., *Posługa sakramentalnej pokuty i kierownictwa duchowego w perspektywie świętości chrześcijańskiej*, „Teologia i Moralność” 10 (2011), nr 6, s. 201-212.
- Przybyłowski J., *Organizm Kościoła Chrystusowego*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2009, nr 10, s. 194-206.
- Przygoda W., *Duszpasterstwo rodzin jako działalność zbawcza Kościoła ukierunkowana na rodzinę*, w: *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Wyd. Bonus Liber, Lublin 2013, s. 276-280, 289-293.

- Przygoda W., *Paradygmaty metodologiczne we współczesnej teologii pastoralnej*, „Teologia Praktyczna” 2009, nr 10, s. 31-43.
- Przygoda W., *Preewangelizacja – ekstrawagancja czy pastoralna konieczność?*, w: *Peryferie wiary wyzwaniem dla Kościoła*, red. W. Przygoda, M. Fiałkowski, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2015, s. 17-40.
- Przygoda W., *Świadectwo czynów miłosierdzia chrześcijańskiego*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2012, s. 265-280.
- Rahner K., *Private revelations (1). Some Theological Observations*, <https://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?recnum=202> [dostęp: 13.05.2024].
- Rak R., *Działalność Ducha Świętego i Jego dary w aspekcie pastoralnym*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 30 (1983), nr 6, s. 203-215.
- Ratzinger J., *Jezus Chrystus dzisiaj*, w: J. Ratzinger, J. Królikowski, *Z Chrystusem w historii. Rozważania chrystologiczne*, Wyd. Księży Sercanów DEHON, Kraków 1999, s. 7-26.
- Razinger J. – Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu. Część I. Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*, tłum. M. Górecka, W. Szymona, Wyd. „M”, Kraków 2007.
- Robek E., *Dojrzała miłość podstawą świadectwa chrześcijańskiego*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Wyd. Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów, Lublin 2012, s. 81-92.
- Romaniuk K., *Teologia poszczególnych darów Ducha Świętego*, w: *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*, red. E. Szczotok, A. Liskowacka, Wyd. Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach, Katowice 1997, s. 260-280.
- Różański J., *Inkulturacja Kościoła wśród ludów środkowego Sudanu*, Wyd. Wydział Teologiczny UAM, Poznań 2004.
- Rusecki M., *Teologiczne podstawy duszpasterstwa*, w: *Teologia pastoralna*, t. 1, red. R. Kamiński, Wyd. ALTA 2, Lublin 2000, s. 293-344.
- Rząska E., *Problem metody w katechezie*, „Katecheta” 164 (1983), nr 5, s. 213-221.
- Sagne J. C., *Towarzystwo duchowe*, tłum. K. Kubaszczyk, Wyd. W drodze, Poznań 2008.
- Sawa P., *Muzyka nowej ewangelizacji a doświadczenie duchowe. Kontekst, rzeczywistość, wyzwania*, „Studia Pastoralne” 12 (2016), nr 12, s. 88-109.
- Scanlar M., Cirner R. J., *Uwalnianie ze złych mocy. Podstawy chrześcijańskiej walki duchowej*, Wyd. „M”, Kraków 1995.

- Sermak J., *Jak kierować odprawiającym ćwiczenia*, w: *Wokół anotacji Ćwiczeń. Duchowość ignacjańska. Referaty VI Kursu Duchowości Ignacjańskiej. Czechowice-Dziedzice 15-19 września 1986*, red. S. Piotrowski, [b.m.r.w.], s. 47-54.
- Sermak J., *Obojętność w ćwiczeniach duchowych*, w: *Droga duchowego uporządkowania i miłości*, red. W. Królikowski, Wyd. WAM, Kraków 2017, s. 139-151.
- Serwis Ruchów Katolickich. Ogólnopolska Rada Ruchów Katolickich*, <https://www.orrk.pl/ruchy-i-stowarzyszenia> [dostęp: 6.12.2022].
- SESA, <https://www.nowaewangelizacja.eu/czym-jest-sesa> [dostęp: 20.11.2024].
- Sękalski C., *Droga oświecająca w koncepcji św. Ignacego Loyoli. Podobieństwa i różnice z klasycznym ujęciem*, w: *Nova et vetera polskiej duchowości*, red. M. Chmielewski, Wyd. Muzyczne „POLIHYMNIA”, Lublin 2004, s. 147-156.
- Sicari A. M., *Duch ciała*, tłum. F. Mickiewicz, „Communio” 104 (1998), nr 2, s. 48-60.
- Sicari A. M., *Kapłaństwo Chrystusa*, tłum. L. Balter, w: *Kapłaństwo*, red. L. Balter, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1988, s. 15-22.
- Sicari A. M., *Różnorodność i komplementarność stanów życia w Kościele*, tłum. L. Balter, w: *Kolekcja Communio – Duchowość chrześcijańska*, t. 10, red. L. Balter, Wyd. Pallottinum, Poznań 1995, s. 174-182.
- Sieg J., *Kontemplacje ewangeliczne uczestniczące*, w: *Modlitwa w ćwiczeniach duchownych. Materiały VIII Kursu Duchowości Ignacjańskiej 12-15 IX 1989*, red. K. Osuch, [b.w.], Czechowice-Dziedzice 1991, s. 58-64.
- Silberman M., *Uczymy się uczyć*, tłum. J. Rybski Wyd. GWP, Gdańsk 2005.
- Składanowski M., *Bóg i człowiek w teologii zorientowanej dialogicznie*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 27 (2013), nr 1, s. 149-165.
- Skreczko A., *Ku pełni człowieczeństwa w Chrystusie*, „Studia Teologiczne Białystok Drohiczyń Łomża” 33 (2015), nr 1, s. 213-228.
- Sławiński H., *Wkład papieża Franciszka w język nowej ewangelizacji*, w: *Nowa ewangelizacja. Język-teologia-kultura*, red. M. Nowak, W. Przyczyna, Wyd. Biblos, Tarnów 2017, s. 231-255.
- Słomka W., *Ojciec nasz. Najdoskonalsza modlitwa*, Wyd. św. Pawła, Częstochowa 2001.
- Słomkowski A., *Teologia życia duchowego w świetle Soboru Watykańskiego II*, Wyd. Apostolicum, Ząbki 2000.
- Snela B., *Wprowadzenie do zagadnienia charyzmatów w Kościele* [1], „Collectanea Theologica” 42 (1972), nr 4, s. 53-74.

- Snela B., *Wprowadzenie do zagadnienia charyzmatów w Kościele* [2], „Collectanea Theologica” 44 (1974), nr 4, 5-23. [trzeba dodać te oznaczenia w przypisach]
- Sobieraj E., *Homilia według teologii posoborowej*, w: *Eucharystia w duszpasterstwie*, red. A. L. Szafrąński, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1977, s. 165-254.
- Spielman R. M., Jenkins W. J., Lovett M. D., Czarnota-Bojarska J., *Psychologia*, Wyd. OpenStax Poland, Warszawa 2020.
- Sproncel P., *Kultura tymczasowości jako wyzwanie dla duszpasterstwa Kościoła w świetle nauczania papieża Franciszka*, Wyd. Scriptum, Kraków 2022.
- Stala J., *Uczestnictwo wiernych w dziele ewangelizacji*, „Ateneum Kapłańskie” 140 (2003), nr 2, s. 220-234.
- Stewart J., Thomas M., *Sluchanie dialogiczne: lepienie wzajemnych znaczeń*, w: *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*, red. J. Stewart, tłum. P. Kostyło, s. 234-256.
- StrefAΩ, <https://www.strefa-zero.com> [dostęp: 20.11.2024].
- Suenens L. J., *Nowe zesłanie Ducha Świętego*, tłum. J. Fenrychowska, Wyd. W drodze, Poznań 1988.
- Sullivan F. A., *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna. Studium biblijne i teologiczne*, tłum. T. M. Micewicz, Wyd. Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1992.
- Suski A., *Kapłaństwo powszechne i urzędowe według Nowego Testamentu*, w: *Kapłan pośród ludu kapłańskiego*, red. W. Słomka, J. Misiurek, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993, s. 10-22.
- Szafrąński A. L., *Kapłaństwo hierarchiczne i kapłaństwo wiernych w sprawowaniu liturgii Kościoła*, w: *Wprowadzenie do liturgii*, red. F. Błachnicki, W. Schenk, [i in.], Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1967, s. 99-122.
- Szafrąński A. L., *Kapłaństwo wiernych*, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1958.
- Szczepaniak M., *Patrzenie obrazu. Obrazowanie jako strategia komunikacyjna w przepowiadaniu*, „Teologia Praktyczna” 2015, nr 16, s. 111-122.
- Szczurek J. D., *Jezus – posłany od Ojca w Duchu Świętym – wzór Misjonarza*, „Sympozjum” 23 (2019) nr 2, s. 11-45.
- Szept J., *Dydaktyka katechezy*, Wyd. UAM, Poznań 1999.
- Szkodoń J., *Udział chrześcijan w potrójnej misji Jezusa Chrystusa według encykliki Redemptor Hominis*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 32 (1976), nr 6, s. 341-347.

- Szpakowski M. K., *Kościół katolicki – działalność i funkcje społeczne we współczesnej Polsce*, w: *Kościół katolicki w Polsce. Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne*, red. M. K. Szpakowski, Wyd. Knowledge Innovation Center, Zamość 2013, s. 11-48.
- Szpakowski M. K., *Zarządzanie parafią katolicką – organizacją, która promuje wartości, moralność oraz rodzinę*, w: *Kościół katolicki w Polsce. Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne*, red. M. K. Szpakowski, Wyd. Knowledge Innovation Center, Zamość 2013, s. 113-144.
- Szymik J., *Tak, Ojczy. Chrystologia modlitwy w ujęciu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, „Teologia w Polsce” 9 (2015), nr 2, s. 5-21.
- Śleziński K., *Elementy pedagogiki dialogicznej. Przestrzeń nauczyciel-uczeń w perspektywie relacji Ja-Inny*, w: *Człowiek w przestrzeni lokalnej – dobre praktyki wspierania rozwoju, aktywizacji i integracji społecznej: konteksty teoretyczne i społeczno-polityczne*, red. A. Szczurek-Borutka, B. Chojnacka-Synaszkó, J. Suchodolska, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2014, s. 151-161.
- Śmigiel W., *Eklezjalność zrzeczeń religijnych*, Wyd. Bernardinum, Pelplin 2015.
- Śmigiel W., *Rodzina wspólnotą ewangelizowaną i podmiotem ewangelizacji*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), nr 3, s. 53-63.
- Śnieżyński M., *Efektywność kształcenia*, Wyd. Wydział Katechetyczny Kurii Metropolitalnej, Kraków 1992.
- Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, tłum. M. Stokowska, Wyd. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1963.
- Św. Benedykt z Nursji, *Reguła*, tłum. B. Turowicz, Wyd. Tyniec, Kraków 2006.
- Św. Teresa, *Księga życia*, tłum. H. P. Kossowski, Wyd. Karmelitów Bosych, Kraków 2020.
- Św. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, t. 23, tłum. P. Bełch, Wyd. Veritas, Londyn 1982.
- Świątkiewicz W., *Memoria Gratum Facit. Labirynty pamięci i zaułki wdzięczności. Szkice socjologiczne*, „Roczniki Nauk Społecznych” 15 (2023), nr 1, s. 54-67.
- Tardif E., Prado Flores J. H., *Jezus jest Mesjaszem*, tłum. M. Bigiel, Wyd. Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1992.
- Tatar M., *Wspólnotowy i wspólnototwórczy charakter modlitwy*, „Collectanea Theologica” 89 (2019), nr 3, s. 111-136.
- Tatar M., *Współczesny człowiek modlitwy w kontekście kryzysu antropologicznego*, „Polonia Sacra” 26 (2022), nr 4, s. 153-174.
- Tomczyk D., *„Doświadczenie Ducha”, a „chrzest Duchem” w odnowie charyzmatycznej*, „Collectanea Theologica” 54 (1984), nr 4, s. 51-67.

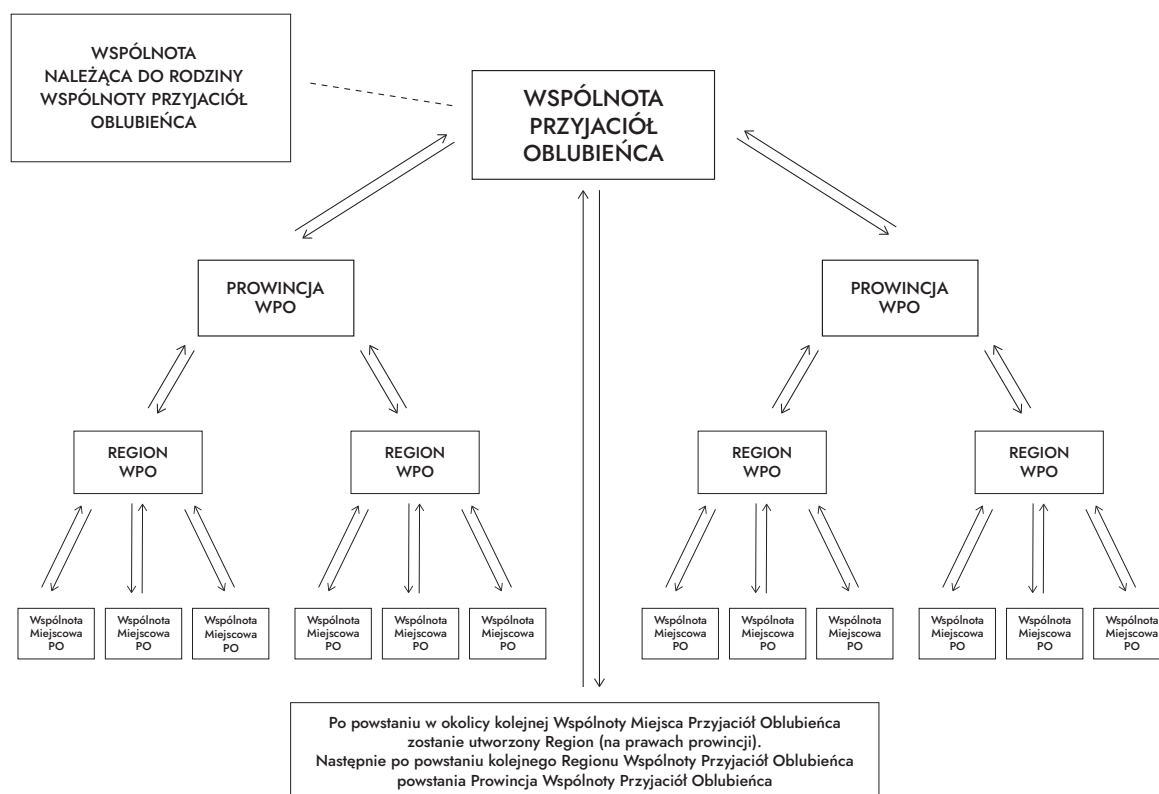
- Twardy J., *Proces przygotowania homilii*, „Roczniki Teologiczne” 61 (2014), nr 12, s. 73-87.
- Twardzicki B., *Katechetyka formalna w służbie wiary*, Wyd. Archidiecezji Przemyskiej, Przemyśl 2001, s. 341-342.
- Tylus S., *Wincenty Pallotti*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 20, red. E. Gigilewicz, Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2014, kol. 659-662.
- Urbanek B., *Rola głosu Jezusa w dziele Objawienia. Studium z Ewangelii według św. Jana*, Wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009.
- Urbański S., *Etapy rozwoju życia duchowego*, w: *Teologia duchowości katolickiej*, red. M. Igielski, Wyd. RW KUL, Lublin 1993, s. 263-295.
- Vademecum katechety. Metody aktywizujące*, red. Z. Barciński, Wyd. „M”, Kraków-Lublin 2006.
- Vanhoye A., *Wy jesteście ciałem Chrystusa*, „Studia Bobolanum” 2010, nr 1, s. 5-15.
- Waal E., *Szukanie Boga. Droga św. Benedykta*, tłum. J. Konowalik, T. Lubowiecka, M. Skwarnicki, Wyd. Tyniec, Kraków 1999.
- Wątroba J., *Permanentna formacja duchowa kapłanów w świetle soborowych i posoborowych dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (1963-1994)*, Wyd. Tygodnik katolicki „Niedziela”, Częstochowa 1999.
- Weddel S. A., *Owocne uczniostwo. Życ misją Jezusa w Kościele i w świecie*, tłum. A. Lis, Wyd. Zacheusz, Cieszyn 2018.
- Wehrun W., *Uwielbienie. Tego da się nauczyć!*, Wyd. Mocni w Duchu, Łódź 2019.
- Werbiński I., *Modlitwa – dialog człowieka z Bogiem*, „Pedagogia Christiana” 26 (2010), nr 2, s. 135-147.
- Werbiński I., *Psychologiczne problemy posłuszeństwa w Kościele*, „Studia Theologica Varsaviensia” 28 (1990), nr 2, s. 140-150.
- Witko K., *Modlitwa, czyli słowa obrócone w ciszę Boga*, „Studia Pastoralne” 2022, nr 18, s. 271-288.
- Włodyga P., *Oblubieniec i Oblubienica. Metaforyka małżeńska Jeremiasza*, Wyd. WAM, Kraków 2003.
- Wojtkiewicz K., *Trójca Święta jako zasada życia chrześcijańskiego. Teologicznokrytyczne studium trynitologii Gisberta Greshakego*, Wyd. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 293.
- Wojtyła K., *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Wyd. TPT, Kraków 1972.
- Wolska U., *Wizja człowieka ponowoczesnego a tomistyczna teoria osoby*, „Rocznik Tomistyczny” 2015, nr 4, s. 191-214.

- Wrońska H., *Znaczenie wspólnoty w katechetycznym przepowiadaniu słowa Bożego*, „Seminare” 2009, nr 26, s. 53-59
- Wróbel J., *Święty Wincenty Pallotti apostoł i mistyk*, Wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 2008.
- Wróbel M. S., *Janowa wizja kapłaństwa Chrystusa i Jego uczniów (J 17)*, „Verbum Vitae” 2007, nr 12, s. 73-90.
- Zaremski Z., *Cierpienie drogą wiary. Refleksja pastoralna nad tajemnicą ludzkiego cierpienia w kontekście ogłoszonego Roku Wiary*, „Ateneum Kapłańskie”, 159 (2012), nr 3, s. 432-446.
- Zaremski Z., *Małe wspólnoty religijne w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, „Teologia i Człowiek” 64 (2023), nr 4, s. 123-138.
- Zaremski Z., *Rodzina w centrum działalności pastoralnej Kościoła*, „Ateneum Kapłańskie” 166 (2016), nr 1, s. 54-66.
- Zaremski Z., *Rola sakramentów w kształtowaniu wiary*, „Teologia i Człowiek” (2010), nr 15, s. 10-25.
- Zaremski Z., *W służbie rodziny*, w: *Ocalić dziedzictwo*, red. J. Bagrowicz, W. Karaszewski, Toruń 2015, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 237-251.
- Zaremski Z., *Z pomocą człowiekowi grzesznemu, czyli o miłosiernym towarzyszeniu Kościoła*, „Teologia i Człowiek” 56 (2021), nr 4, s. 157-177.
- Zaremski Z., *Zagrożenia wiary we współczesnym świecie*, „Studia Włocławskie” (2005), nr 8, s. 42-57.
- Zatwardnicki S., *Chrystus w nexus mysteriorum*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzесьkie” 2017, nr 24, s. 169-181.
- Zboralska M., *Pelnia człowieczeństwa według Karola Wojtyły – Jana Pawła II*, w: *Jan Paweł II. Posługa myślenia*, t. 2, red. B. Kastelik, A. Krupka, R. Woźniak, Wyd. UPJPII WN, Kraków 2015, s. 27-41.
- Zellma A., *Autoewaluacja edukacyjna w pracy katechety*, w: *Dydaktyka w służbie katechezy*, red. S. Dziekoński, Wyd. WAM, Kraków 2002, s. 358-373.
- Zuberbier A., *Stosunek między kapłaństwem powszechnym, a kapłaństwem hierarchicznym. Teologiczny punkt widzenia*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne*, red. A. Kaczor, Wyd. Wydział Prawa Kanonicznego i Świeckiego KUL, Lublin 1998, s. 33-41.
- Žust M., *Doświadczenie religijne i duchowe*, w: *Teologia pastoralna. Duszpasterstwo na nowe czasy*, red. T. Špidlík, [i in.], tłum. K. Stopa, Wyd. Salwador, Kraków 2010, s. 267-286.
- Žyj pasją. *Witek Wilk*, <http://witekwilk.pl>, [dostęp: 14.11.2023].
- Λάος, w: R. Popkowski, *Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu*, Wyd. Vocatio, Warszawa 1997, s. 358.

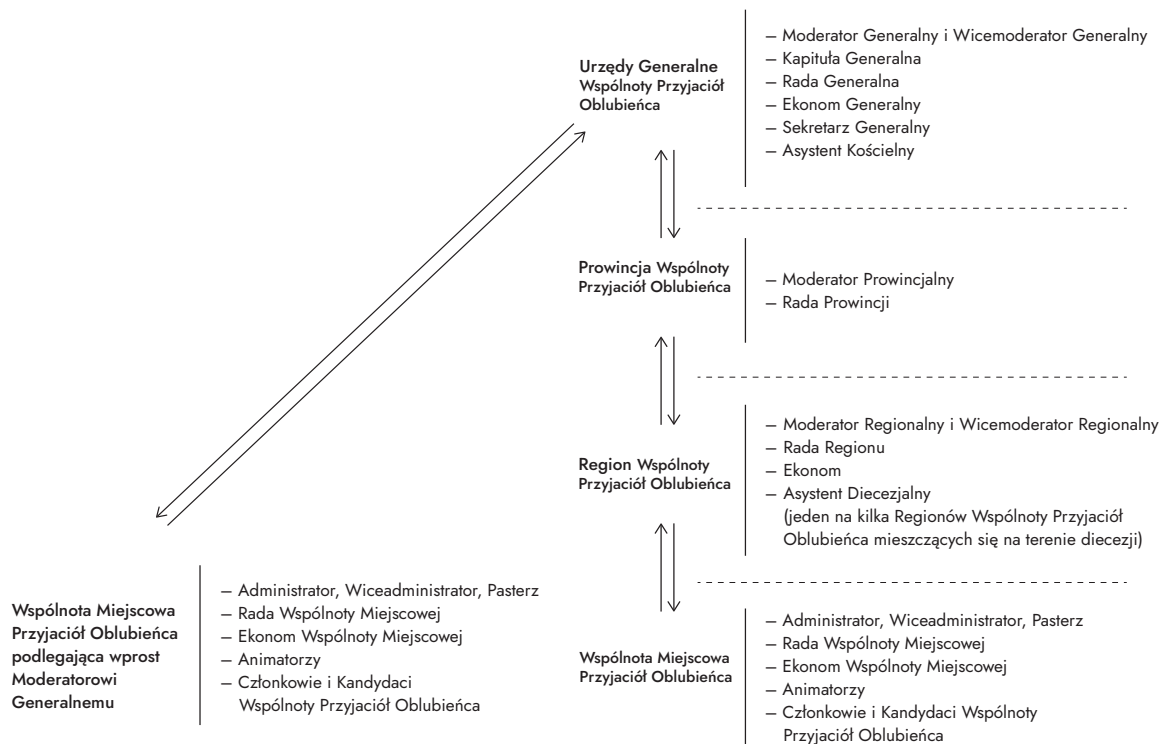

Aneks

Schemat 1. Hierarchiczna struktura terytorialna WPO ukazująca zależności poszczególnych jednostek od siebie oraz tworzenie nowej jednostki strukturalnej.

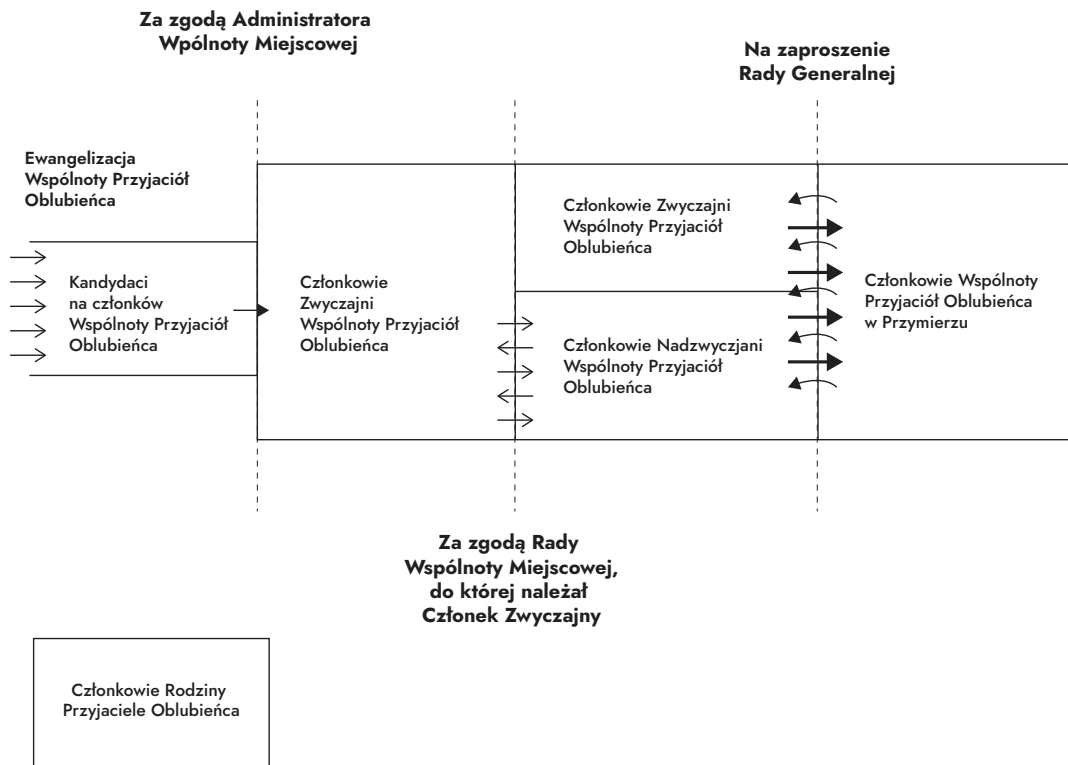

Schemat 2. Struktura terytorialno-administracyjna WPO ukazująca urzędy oraz funkcje w poszczególnych jednostkach administracyjnych wspólnoty.

Schemat 3. Struktura personalna WPO ukazująca możliwe zmiany jakości przynależności do wspólnoty.

Rycina 1. Bizantyjska Ikona *Przyjaźni* przyjęta przez WPO jako pierwszy znak wspólnoty.

Rycina 2. Ikona Jan Chrzciciel Przyjaciół Oblubieńca. Pierwszy główny patron WPO – znak wspólnoty.

Rycina 3. Ikona *Niewiasta Niosąca Chrystusa*. Druga główna patronka WPO – znak wspólnoty.

Rycina 4. Ikona *Chrystus Oblubieniec Kościoła*. Znak wspólnoty.

